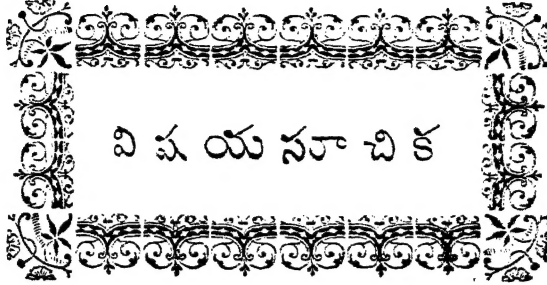

20. 29. కామేశ్వరరావు.

శ్రీమదుత్తరామాయణము.

ప్రథమాశ్వాసము.

ఇష్టదేవతాప్రార్థనము	...	1
సుకవిస్తుతి	...	2
కుకవినింద	...	3
కృతిప్రసాదన	...	3
గ్రంథకర్తృ వంశవర్ణనము	...	4
షష్ఠ్యంతములు	...	6
సాకేతపురవర్ణనము	...	10
పూర్వరామాయణకథాసంగ్రహము	...	17
శ్రీరామపట్టాభిషేకమహోత్సవము	...	17
కణ్వాదులు రాముం జూడవచ్చుట	...	19
రావణజననాదివృత్తాంతము	...	22
పులస్త్యదర్శనముచే దృణబిందునిపుత్రి గర్భిణి యగుట	...	24
తృణబిందుడు తనపుత్రిని బులస్త్యబ్రహ్మ కొనఁగుట	...	26
విశ్రవోబ్రహ్మజననప్రకారము	...	27
వైశ్రవణజననము	...	28
వైశ్రవణునకు బ్రహ్మ వ్రత్యక్షమై వరము లిచ్చుట	...	29
ధనదుఁడు దండ్రేయనుజ్ఞాపింప లంకఁజేరుట	...	30
రాక్షసవంశోత్పత్తిక్రమము	...	31
హేతిప్రహేతులవృత్తాంతము	...	32
సుకేశుఁ డనురాక్షసునివృత్తాంతము	...	33
మాల్యవదాది రాక్షసులచరిత్రము	...	34
సురలు మనులు కిపునిపాలి కరిగి యనురులఁ బరిమార్చ వేఁడుట	...	39
ఇంద్రాదులు విష్ణువుకడ కేఁగుట	...	40
దేవతలు మాల్యవదాదిరాక్షసోపద్రవమును విష్ణువుతో విన్నవించుట	...	41
విష్ణువు సురల కథయం జూసంగుట	...	42

ద్వితీయాశ్వాసము.

మూల్యపదాదుల మంత్రాలోచనము	43
మూల్యపదాదుల మంత్రపురిపై దండెత్తుట	45
విష్ణువు మూల్యపదాదులతో యుద్ధము సేయుట	47
విష్ణువు మాలిం జంపుట	52
మూల్యపదాదులు యుద్ధముననోడి లంకవిడిచి రసాతలముచేరుట	54
కైకసి విశ్రవునాశ్రమము నేరి యతని వరించుట	57
కైకసి విశ్రవులన దశగ్రీవాదులఁ గనుట	59
దశగ్రీవాదులు బ్రహ్మనుగూర్చి తపము సేయుట	62
పంక్తిముఖుఁడు వీరహోమము సేయుట	63
బ్రహ్మ ప్రత్యక్షమై దశగ్రీవవిభీషణులకు వరములొసఁగుట	64
సరస్వతిలోడ్పాటుచే బ్రహ్మ కుంభకర్ణనకు నిద్రను వరముగానిచ్చుట	66
సుమాలిప్రముఖులు రసాతలముననుండి విశ్రవునాశ్రమమునకు వచ్చుట	68
దశగ్రీవుఁడు లంక దున కిమ్మని ధనేశునితోఁ జెప్పఁ బ్రహస్తునిఁబంపుట	70
విశ్రవునిరైకమువలన ధనేశుఁడు కైలాసము చేరుట	71
దశముఖుఁడు లంకఁ గొని పాలించుట	73
శూర్పణఖను విద్యుజ్జ్వల్యున కిచ్చి పెండ్లిచేయుట	78
దశగ్రీవుఁడు మందోదరిని వలచి పెండ్లియాడుట	74
కుంభకర్ణవిభీషణుల వివాహము	76
మేఘనాదజననము	76
దశగ్రీవుఁడు గరుడప్రముఖుల బాధించుట	77
ధనాధిపుఁడు దశగ్రీవునకు నీతిఁ దెల్పి దూతనుబంపుట	78
దశగ్రీవుఁడు ధనేశ్వరునిదూతం జంపి యలకాపురిపై దండెత్తుట	80

తృతీయాశ్వాసము.

దశగ్రీవుఁడు దండువిడిసి యున్నిని యత్నులు ధనదునితో విన్నవించుట	83
యక్షరాక్షసుల యుద్ధము	83
సంయోధకంతుకుం డనుయక్షపరేణ్యుఁడు యుద్ధము సేసి పాతిపాత్రులు	85
దావాశికుండగు సూర్యభానుని దశగ్రీవుఁడు గొట్టుట	85
మాణిభద్రుఁడు పోరి వ్రేటుపడి పార్శ్వమాళి యని పేరువడయుట	86
ధనదుఁడు యుద్ధరంగమునకు వచ్చి దశగ్రీవునకు బుద్ధులు సేప్పట	87
దశకంఠుఁడు ధనదుని మాయాయుద్ధమున గెల్చి యతనిపుష్పకము గొనుట	88
దశవదనుఁడు సప్తవారముగాఁ గైలాసమున కేగుట	89
దశగ్రీవునకు నందె కాపం బిచ్చుట	90
వింశతిభుజుఁడు వెండికొండఁ జెకలింపఁ బూనుట	91
దశగ్రీవుఁడు శివుని నుతించి యతనివలన వరములు వడయుట	94
వేదవతిని జూచి రావణుఁడు భ్రాషించుట	95
వేదవతియే నీతయగుటను రామున కగస్త్యుఁడు దెల్పుట	99

రావణుడు జన్మం నొనర్చుచును త్రేతాపతివై బోవుట	99
దశగ్రీవుల డనరణ్యపుని జయించుట	102
రావణుడు గార్తవీర్యార్జును గెలుప నెంచి మాహిష్మ తికిబోవుట	104
రావణుడు వింధ్యచలముఁ జూచి యందుఁ గ్రీడించుట	105
రావణుడు నర్మదంజేరి తత్తెన్నకతంబున శివపూజసేయుట	106
కార్తవీర్యార్జునుడు స్వస్త్రిలతో వివిహారమునల్పి జలక్రీడ సేయుట...	108
రావణుడు కార్తవీర్యార్జునునిమీఁది కేఁగుట	109
రావణకార్తవీర్యార్జునుల గదాయుద్ధము	111
కార్తవీర్యార్జునుడు చెఱఁబెట్టినరావణుం బులన్ముఠుడు విడిసించుట...	113
రావణుడు వాలిపైకేఁగుట	114
వాలి రావణాసురునిగర్వం బడంచి పరిభవించుట	116
రావణుడు నారదుంజూయట	117
నారదుడు యమునిం జూడఁబోవుట	118
రావణుడు యమునిపైదండెత్తుట	120
రావణుడు యమునిభటులఁ బరిభవించుట	121
యమరావణులయడగ్గము	123
బ్రహ్మగూర్ఖుడే యముడుఁ జూపణతోడియుద్ధము మానుకొట	124
రావణుడు భోగపత్నిపురము జయించుట	125
రావణుడు నివాతకపచులతోఁ బోరాడుట	126
రావణుడు కాలకేయులతో యుద్ధము సేయుట	126
రావణుడు సరుణపురిమీఁది కేఁగుట	127
రావణుడు సరుణసుతులతో యుద్ధసేసి గెల్చుట	128

చ తు ర్థా శ్వా స ము.

రావణుడు బలిచక్రవర్తిని జయించునిచ్చచే సుతలంబునకరుగుట	131
బలిచక్రవర్తిరావణునకు విష్ణుప్రభావము నెప్పట	133
రావణుడు మేరుగిరి జేరుట	134
రావణుడు సూర్యజగీషుండై యరుగుట	135
పుణ్యకర్మములచే భోగములనుభవించువారిని రావణుడు పర్వతువలన నెఱుంగుట	136
రావణుడు మాంధాతతోఁ బోరి సంధిసేయుట	138
రావణుడు చంద్రునిమీఁదికి దండెత్తిపోవుట	140
చతురాననుడు చంద్రునిపైదండెత్తినరావణుని వారిండుట	141
దశవదనుడు దేవయతైదిస్త్రీలఁ జెఱుఁపట్టుట	142
దేవాదిస్త్రీలు రావణునిశపించుట	144
తనభర్తం జంపినరావణుని హర్షణఖ దూఱుట	144
రావణుడువగ చుకూర్పణఖను ఖరాదులతో జనస్థానమున కంపుట	145
ఇంద్రజిత్తు మహేశ్వరక్రతు వొనర్చుట	146
విభీషణుడు రావణునకుఁ బరాంగనాపహృతి పాపం బని నీతి నెప్పట...	146
రావణుడు మగ్గుం డనురాక్షసునిమీఁద దండెత్తుట	148

రావణుడు మనుసహితుడై యింద్రునిమీఁదికి యుద్ధమునకు వెడలుట	...	149
సూర్యాస్తమయచర్చనము	...	150
తమోవర్ణనము	...	150
చంద్రోదయవర్ణనము	...	151
చంద్రికావర్ణనము	...	152
సశగ్రీవుడు కైలాసోద్ధానమందు విహరించుట	...	154
రంభ నలకాబరునికడకుం బోవుచు రావణుం డున్న యుద్ధానవనంబునకు వచ్చుట	...	156
రంభారావణసంవాదము	...	157
నలకాబరుడు రావణుని శపించుట	...	162
ప్రభాతవర్ణనము	...	163
రావణుం డమరాచతీపట్టణము ముట్టడివేయుట	...	165
వేణుదానవుల యుద్ధము	...	169
జయంతమేఘనాదుల యుద్ధము	...	173
మేఘనాదుం డింద్రజిత్రగుట	...	177

పంచమాశ్వాసము.

దేవతలు బ్రహ్మయొక్కకుఁ బోయి యింద్రునిపరాజయము సెప్పుట	...	180
బ్రహ్మదేవుఁ డింద్రజిత్తునకు విరంజీసంగి యింద్రుని విడిసించుట	...	181
ఇంద్రునకు నహల్యాప్రాణనాథుఁడు శాప మిచ్చినవిధము	...	182
రావణుడు కపిలమునిచే భంగపడుట	...	184
కపిలముని యైననారాయణుఁడు రావణునకు స్వస్వరూపంబుఁ జూపుట	...	187
హనుమంతునిజనము	...	189
హనుమంతుఁడు ఫలభ్రాంతిచే రవిరాహువులమ్రింగ నువ్వోగించుట	...	191
హనుమంతుఁ డింద్రునిప్రజపాతిచేమూర్ఖిల్లఁగా వాయుదేవుం డాత్మమూర్తి నుపసంహరించుట	...	192
హనుమంతుఁడు సూర్యునొద్ద వేదకాస్తాద్రులుచదువుట	...	195
వాలిసుగ్రీవుల జననము	...	198
రావణుఁడు బోధార్థి యైననత్కుమారునియొద్దకుఁ బోవుట	...	199
రావణుఁడు నారదప్రేరితుడై శ్వేతద్వీపమునకుఁ బోవుట	...	203
శ్రీరాముఁడు కొలువుకూటమునఁ బేరొలగముండుట	...	207
శ్రీరాముఁడు జనకాదినృపవర్యుల సత్కరించి పంపుట	...	210
శ్రీరాముఁడు సుగ్రీవాదివానరులను విభీషణాదులను బహూకరించుట	...	212
హేమంతఋతువర్ణనము	...	213
శ్రీరాముఁడు వానరరాక్షసుల వీడ్కోలుపుట	...	214
ధనేశునిపంపునఁ బుష్పకము రామునిఁ గొలువవచ్చుట	...	216

షష్ఠాశ్వాసము.

వసంతకాలవర్ణనము	...	219
శ్రీరాముఁ డుద్ధానవనమునకుఁ బోవుట	...	221

శ్రీరాముడు నీతాదేవిగో నగ్నోక్షలాడుట	224
నీతాదేవి చెలికత్తెలతోఁగూడి కుసుమాపచయం బొనర్చుట	227
నీతారాములజలక్రీడాభివర్ణనము	230
నీతారాము లుద్యానవనమునందలి మేడపై విహరించుట	236
నీతారాము లుద్యానవనమునుండి యయోధ్యఁ బ్రవేశించుట	239
నీతాదేవి గర్భముదాల్చుట	244
నీతాదేవి యరణ్యమున మునిపత్నులతో మెలఁగఁ గోరుట	245
భద్రుఁడు పౌరులాడు సింహవాక్యముల రామభద్రునకుఁ చెలుపుట	246
రామభద్రుఁడు భద్రుఁడు చెల్విన పౌరవాక్యంబులఁ దమ్ముల కెఱింగించుట	247
రామాజ్ఞ చే లక్ష్మణుఁడు నీతను వాల్మీకాశ్రమంబునకుఁ దోడ్కొని పోవుట	250
లక్ష్మణుఁడు గంగ దాటిన రామాజ్ఞ ను నీతాదేవికిఁ చెల్పుట	253
లక్ష్మణుఁడు వాల్మీకాశ్రమంబున నీతనువిడిచి మరల నయోధ్యకువచ్చుట	257
జానకి శోకించుట	257
వాల్మీకి నీత నూఁటించి తనయాశ్రమంబునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట	259
సుమంత్రుఁడు లక్ష్మణునకు దుర్బాసువాక్యంబులు చెలిపి యూఁటించుట	260
రాముఁడు లక్ష్మణునకు నృగునివృత్తాంతము వదించుట	264
రాముఁడు లక్ష్మణునకునిమివృత్తాంతముఁ జెప్పట	265
రాముఁడు లక్ష్మణునకు యయాతివృత్తాంతముఁ జెప్పట	267

సప్తమా శ్వాసము.

శ్రీరామునిగో భిక్షుతాడితమైన యొక శునకంబు తనవృత్తాంతంబు చెలిపికొనుట	271
చ్యవనాదిమునులు రామునితో లవణాసురుని వృత్తాంతముం జెప్పట	273
రఘునీరుఁడు లవణాసురు సహరింప శత్రుఘ్నుం బంపుట	275
సౌదాసునిచరిత్రము	279
జానకి వచ్చి క్యాశ్రమంబునఁ గుశలపులం గనుట	280
మాంధాతి లవణాసురునిచే మృతుఁడైనకథను చ్యవనుఁడు శత్రుఘ్నునకుఁ జెప్పట	281
శత్రుఘ్నుఁడు లవణునితోఁ బోరుట	282
శత్రుఘ్నుఁడు లవణాసురుని సహరించి తత్పురంబు నేలుట	285
గృధ్రకూకములు శ్రీరామునితోఁ దమవివాదయుఁ జెప్పకొనుట	295
శ్రీరాముఁ డగస్త్యాశ్రమమునకుఁ బోవుట	300
అగస్త్యుడు రామునకు శ్వేతుఁ డనురాజ్యవృత్తాంతము చెప్పట	301
అగస్త్యుడు రామునకు ఁడకారణ్యవృత్తాంతము చెప్పట	305
అగస్త్యుడు రామునకు జనసానవృత్తాంతము చెప్పట	308
ఇంద్రుఁడు వృత్రాధిపతనఁ గలిగినబ్రహ్మహత్య నశ్యమేధముచేఁ బాపికొన్నకథ	310
శ్రీరాముఁడు తమ్ములకు నిలోపాఖ్యానము చెప్పట	312
ఇలుఁడు సపరవారముగా వేటకుఁ బోవుట	314
ఇలుఁడు కైలాసప్రాంతవనముఁ జొచ్చి సపరివారంఁడై స్త్రీత్వము నొందుట	317
పార్వతీదేవి యిలునకు నొకమానసు మగతనము నొకమానసు మగువతనమును గలుగు	320
నల్లు కరుణించుట	320

ఇలమ బుధుఁడు పరించుట	321
ఇల బుధునివలనఁ బురూరవసుం డనుకుమారుం గనుట	324
ఇలుఁ డశ్వమేధముచేసి శివునియనుగ్రహమునఁ దన స్త్రీత్వము తొలగించుకొనుట	326

అ ప్త మా శ్వా స ము.

రాముఁ డశ్వమేధయాగము సేయుట	328
కుశలవులు వాల్మీకియాజ్ఞ చే రామునికడ కేతెంచి రామాయణము గానము చేయుట	333
రాముఁడు వాల్మీక్యాశ్రమమున నున్న సీతఁ బిలిపించుట	336
భూవుత్తి నిష్కల్పవ యని వాల్మీకి సభాసదులు విచ రామునితోఁజెప్పట	339
భూమిదేవి సీతాదేవిఁగైసేసి రసాతలంబునకుఁ గొనిపోవుట	340
సీతాదేవి రసాతలంబున కరుగుటకు రాముఁడు చింతించుట	343
రాముఁడు భూమిపై బాణముప్రయోగింపఁ బూనుట	345
బ్రహ్మదిదేవతలు శ్రీరాముని స్తుతించుట	347
రాముం డశ్వమేధయాగము పరిసమాప్తినొందించుట	349
కౌసల్యాకే కేయాసుమిత్రులు దివంబున కరుగుట	350
రామునికడకు గార్గ్యమహాముని వచ్చుట	351
భరతుఁడు రామాజ్ఞ చే గంధర్వులమీఁదికి యుద్ధమునకుఁ బోవుట	352
భరతుఁడు గంధర్వులఁ బరిమార్చి తనకుమారులఁ దద్రాజ్యంబున నీలిపి యయోధ్యకునచ్చుట	354
యముఁడు మునివేషధారియై రామునికడుకువచ్చి రహస్యంబున బ్రహ్మవాక్యములు చెలుపుట	355
దుర్వాసుఁడు తుష్టిడితుఁడై రామునికడకు వచ్చుట	357
లక్ష్మణుఁడు రామపరిత్యక్తుఁడై సరయానదిం గ్రుంకి దివంబున కరుగుట	358
రాముఁడు కుశలవులకుఁ బట్టుము గట్టుట	360
శత్రుఘ్నుఁడు తనకుమారులకుఁ బట్టుముగట్టి రామునికడకు వచ్చుట	361
శ్రీరాముఁడు తమ్ములతోడను వారులతోడను సరయానదిఁ బ్రవేశించుట	363
శ్రీరాముఁడు వైకుంఠ ధామంబునకు వేంచేయుట	367
పరమవదనగ్ధనము	372
శివుఁడు విష్ణువును స్తుతించుట	374
ప్రణయక లహాదివర్ణనము	375
పఠనశ్రవణాదిఫలము	376

శ్రీరూపయ్యాత్

శ్రీ రామచంద్రా)య పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదుత్తరరామాయణము

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్లో॥ చరితం రఘునాథస్య శతకోటిప్రవిస్త్రమ్ ।
 ఏకైక మక్షరంప్రోక్తం మహాపాతకనాశనమ్ ॥
 రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేదసే ।
 రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయః పతయే నమః ॥

❖❖❖ ఇష్టదేవతాప్రార్థనము. ❖❖❖

రాధాధరవింబమున్ దొరయురాశిల్కున్ నిజోరస్థలీ
 రారాజన్యణికాంతి రాఁ బిలిచి తరద్రాకేందు బింబాననా
 స్తేరాంకూరముచేఁ గృతాంకుఁ డగుచుం శ జెల్పొందుగోపాంగనా
 జాగ్రానుణి కృష్ణుఁ డీవుత మహేశ్వర్యంబు మా కెప్పుడున్.

సీ. పుష్కరవిహారణాన్మృతంబు వహించి, యచలానుగుణవృత్తియవధరించి
యార్యాభిగణ్యపాకర్యంబున రహించి, ప్రబలహిరణ్యవర్ధనత మించి
శ్రీభువనాంచితరూపవిభవంబు ప్రాపించి, భృగుకులంబు పవిత్రముగ జనించి
యంభోధిభంగలీలనక్తి వర్ధించి, కామపాలనరీతి రఖ్యాతి గాంచి

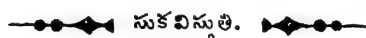
తే. పుణ్యజనముల పూజనములు గ్రహించి
కల్కితన మెందు నిట్టిది శ్రీ గలదే యనగం
జెలువుచెలువున నలు వొందుకలిమిచెలువ
మెచ్చి నిచ్చలు మాకోర్కు శ్రీ లిచ్చుగాత.

2

చ. పనితనొ పెండ్లికొండ నెలకవంకలు వెక్కు వహించె జూచితే
యని సరసోక్తి దా ననిన శ నచ్చపుగందపుఃబూతగుబ్బ జా
తిననునుఁబై టకొంగు సవరించుచు సన్నివశారిఁ శౌఁగిటం
దనిపెడుచంద్ర శేఖరుఁ డురదారకృపకౌ మముఁ బ్రోచుఁ గావుతన్.

3

- ఉ. ఊరక చుట్టుకొన్నఁ గమరలోత్పలపంక్తులు వాడు సంచునో
యేలును గూర్చి చుట్టితివె శ యెంతటిజాణపు మేలుమేలు నీ
నేనుపు మెచ్చ వచ్చు నని శ నిచ్చలు మచ్చిక శంభుఁ గేరునీ
హారగిరింద్రకన్యక దరయామతిఁ గోర్కులు మా కొసంగుతన్. 4
- చ. భవనములం బ్రసిద్ధిఁ గని శ భూరితరోర్తి వరప్రభావ మొం
ది విధునిరాక కుబ్బుచు నురదీర్ణగుణాంచిరత్నరాశి యై
కవులు సమాశ్రయింపఁ దగిరకర్పరగర్భత శ్రీగురుత్వముం
దవులుసరస్వతీశ్వరుఁ డుదారత మాకుఁ జిరాయు వీవుతన్. 5
- చ. తనహృదయాంబుజాతమునఁ శ దాహ్నినునాథగతానురాగవా
హిని వెలిఁ గ్రమ్మఁ జేసెనొకొ శ యీగతి నాఁగ విధాతఁచెంగటం
దనరి జపాప్రసూనసవిరధస్థటికాకృతి రక్తిఁ గుల్కువా
గ్వనజదళాక్షి మాకొసంగుఁ శ గాత వచోరచనాచమత్కృతుల్. 6
- మ. కలుషేభావళి నాఁచ నంకుశము విరఘ్ను డ్వాధరశ్రేణి ప్ర
క్కలు గావింప వరస్ఫురత్కులిశముఁ శ గర్వప్రమత్తారివీ
రుల బంధింపఁగఁ బాశ మున్నతమనోరుగ్రేణువుల్ మాన్పఁ బు
ష్కలదానాంబువు లూనువే ల్పడఁచు మరత్కావ్యాంతరాయచ్చటల్. 7
- సీ. శైశవంబుననెభానస్కరుమ్రుంగె నితనితేజమున కేఘనుఁడింకరనదృశుఁ డనుచు
హనుతటోద్ధతి వజ్రరమడఁచె నీతనితను, ద్రుఢిమ కేమిఁకఁ బోల్వఁగదగునటంచు
నురుధాటిఁ గడలిలోరమెఱసె నీతనిగభీరతకు నెయ్యది యింకఁగ్రబ్రతియటంచు
వాలాగ్రమునగిరులోరవ్యాల్చె నీతనిదైర్య, సంపద కింక నెవ్వీ శ సాటి యనుచు
తే. జానకీరామచంద్రు లేశశౌర్యవంతు
పటుగుణస్ఫూర్తు లప్పటరప్పటికి నెంతు
రామహాశాంతు సతిదాంతునరికృతాంతు
నతులమతిమంతు హనుమంతునభినుతింతు. 8

సుకవిస్తుతి.

- ఉ. ఏకవిజిహ్వఁ దొల్ల నటరయించె సరస్వతి పాదనూపురో
ద్రేకర్పశంధుశార్భటులు శ దిక్కులఁ బిక్కిటిలంగ నేశుభ
శ్లోకునిమానసాబ్జమున శ శోభిలఁ దారకహంస మట్టివా
ల్మీకిమహర్షి శేఖరు సరమేయగుణాకరు నాశ్రయించెదన్. 9
- మ. ధరణీభృన్మణిమాళివ ర్తనములం శ ద ల్కొంది యారోక్ష్మివై
ఖరి ప్రాపించి యహీనవిస్ఫురదలంకారాప్తి శోభిల్లి భూ
రిరసారాఢిఁ జెలంగి యర్థపరమైత్రిం జొక్కి మే లాకవీ
శ్వరులం గొల్చెద సన్తనోహరకళారచంచత్ప్రభావాఘ్యులన్. 10

—◆◆◆ కవినింద. ◆◆◆—

చ. సరసతః దామునుం దెలియఁ ర జాలరు చెప్పిన సీను లేక యా
దరణ వహించి యూఁకొనరు ర తప్పలె పట్టుదు రొప్పు గన్న మె
చ్చరు వెడయుక్తు లెన్నుదురు ర శక్తులు గా రొక టైన నింపు చే
కుట రచియింప నట్టిచెడుశగుల్ విన నోర్తురె సత్ప్రబంధముల్. 11

వ. అని యిట్టదేవతా ప్రణామఫేలనంబును విశిష్టకవిస్తుతిమేళనంబును నికృష్టకవి
జనావహేళనంబునుం గావించి. 12

—◆◆◆ కృతిప్రస్తావన. ◆◆◆—

మ. పరమశ్రావ్య మఘవ్యయామితకథారభవ్యంబు దీవ్యత్సుధీ
పరివత్సంతతసేవ్య మబ్జభవసంభావ్యంబు నై మించును
త్తరరామాయణకావ్యమున్ మృదువచోరథారాధనందర్శని
ర్భరతత్త్వద్రవముల్ రహింప రచియింపం బూనితిన్ వేడుకన్. 13

మ. పరుసం దిక్కనయజ్వ నిర్వచనకావ్యం బై తగం జేసెను
త్తరరామాయణ మందునన్ మఱి ప్రబంధంబూని నిర్మించు టే
సరసత్వం బని ప్రాజ్ఞలార నిరసింరచం బోకుండి రాఘవే
శ్వరుచారిత్రము లెంద తెన్నిగతులన్ ర వర్ణించినం గ్రాలదే. 14

ఉ. మానక కర్త భూమిపయి ర మానుషదేహముతో హితాహిత
జ్ఞాన మెటుంగుబ్రాహ్మణుడు ర చారుకవిత్వము నేర్చి జానకీ
జానికథల్ రచింపక యశనత్కథ లెన్ని రచించెనేనియున్
వాని వివేక మేమిటికి ర వానికవిత్వమహత్త్వ మేటికిన్. 15

ఉ. శ్రీకరరామమంత్రజపసిద్ధి బ్రసిద్ధి వహించి వెన్న వా
ల్లీకిరఘుప్రవీరుకథలే రచియించి కదా చెలంగె ము
ల్లోకములందు నెల్లమునులేలుం గొనియాడంగ నట్టి దాటఁ బు
ణ్యాకర మైనరామకథ ర హైన్యము మాన్పబె యెట్టివారికిన్. 16

శా. ఆవాల్కి సీమసీపివర్యమతిమంరథాహార్యసంశోభితం
బై విశ్వాతిగకామితార్థఫలదం ర బై శ్రీపదంబై సుశ
బ్దావాసం బయి మాధురిం దనరురామాంచత్కథాక్షరపా
రావారంబు సమాశ్రయింతుఁ గవితాప్రఖ్యాతి కర్తంబుగన్. 17

చ. ఇహపరసాధకం బన రహించు ప్రబంధ మొనర్ప శ్రీరఘూ
ద్వహానిచరిత్రమున్ దొరకె ర వాసిగ నీకృతిరత్న మేమహా
మహానకు సంతనంబున సోమర్పణసేయుదు సంచు నెప్పుది
న్దుహితకు భర్త నారయుజనమున్ బలె యోజన సేయు చున్నెడన్. 18

—◆◆◆ కృతిపతినిర్ణయము. ◆◆◆—

- సీ. పొడుపుఁగెంపువహించునబడిదంపువనుఁగెంపు, రహినింపుకంతహారంబువాఁడు
కోమలాంఘ్రులయొర గొనబురింగులు జోఱఁ, గట్టినబంగారుఁబట్టువాఁడు
శృంగారగతి మీఱిచెలు వొందుకస్తూరి, తిలకంబుచే ముద్దుశగులుకు వాఁడు
మకరకుండలలోలమణిజాలరుచి మీఱఁ, దళుకొత్తు చెక్కుటరద్దములవాఁడు
తే. తలను వలగొన్న పించెపురదండవాఁడు, విమలశతప త్రృజైత్ర నేత్రములవాఁడు
మురళిడాచేతఁగలజగన్మోహనుం డొకం,డు నాస్వప్నముననుసారమౌత్కరించె.
- క. ఏనును నతనిం బొడగని, ధ్యానంబున నలరుశ్రీమదనగోపాలుం
డొ నని కలలోననె పర,మానందముఁ జెంది మ్రొక్కి శ్రీ యర్పించునెడన్.
- ఉ. అమృహసీయకీర్తి కరుణాన్వితుఁడై యను వత్స నీప్రబం
భమ్ము మదంతిలంబుగ నొసర్పు కృతార్థుఁడ వయ్యె దింతె కా
దిమ్మహి వస్తువాహనసమృద్ధరమారమణీయభోగభా
గ్యమ్ములుఁ గల్గెడుం గృతియు శ్రీ నారవితారక మై ప్రకాశిలున్. 21
- తే. శ్రీ వెలయమున్ను విష్ణుమాయావిలాస, యక్షగానంబునూకెసరమర్పణముగఁ
జేసి తది యాదిగామేమురసీనుధాను, సారివాక్కులఁ జొక్కియురన్నారమనఘ.
- క. అని పల్కి యాకృపాళుఁడు, సనుటయు నే మేలుకాంచి శ్రీ స్వప్నమునందున్
నను నేలుస్వామిఁ గనఁ గలి,గెనె యని రోమాంచకంచుకేతగాత్రుఁడనై. 22
- మ. హనుమద్వివ్యపదారవిందమకరంబదానందసేందిందిరా
త్తు ననేకాంధ్రకృతి ప్రకల్పనసమర్థుం బుష్పగిర్వప్సనా
ర్యునినత్తుత్రునిఁ దిమ్మనాఖ్యకవిచంద్రున్ మత్సహశ్రోతఁ బ్రొ
ద్దన నేఁ బిల్వంగఁ బంచి కన్నకల సంతోషంబునం దెల్పినన్. 24
- మ. అతఁ డానందముఁ జెంది నన్నుఁ గని యరన్నా జాళువాపైఁడికిం
గృతవర్ణాంచితరత్న మబ్జినటు లరయ్యెన్ నీవు వాక్పృథిమం
గృతి సేయంగఁ దొడంగు రామకథకుం శ్రీ గృష్ణుండు రాజౌటఁ బ్ర
స్తుతి గావింపఁగ మాకు శక్యమె భవతత్పూర్ణప్రభాపూన్నతుల్. 25
- తే. అని కిరీటికి శౌరి తో శ్రీ దైవయట్టు, లమ్మహావి సాహాయ్య శ్రీ మాచరింపఁ
గృతి నొనర్పఁగఁబూనినయేనుమొదట, నెంతుమద్వంశవిధ మదీరయెట్టులనిన.

—◆◆◆ గ్రంథకర్తవంశవర్ణనము. ◆◆◆—

- సీ. లఖలరాజాధిరారాజాసానజనహృద్య, విద్యావిహారు లారర్యేలవారు
కల్పకబలికర్ణకలశార్ణవ్రాదీర్ణ, వితరణోదారు లారర్యేలవారు
సజ్జనస్తవనీయసతతనిర్వాహజహారిపరోపకారు లారర్యేలవారు
ఘనదుర్లుటస్వామికార్యనిర్వహణప్రవీణతాధారు లారర్యేలవారు
తే. విమతగర్వాపహాసి లారర్యేలవార, లట్టియా ర్యేలవారిలోనలఘుకీర్తి

- వెలయుశ్రీవత్సగోత్రారవిందకేళి, మహితగుణశాలి వల్ల భారమాత్యమాళి. 27
- ఉ. ఎల్ల భయంబులక విడువఁగ జేగల నంచు వచించి ప్రేమతో
భల్ల భరించు బంధుజనబృందము డండమునందు భక్తిరం
జల్ల భజించు సంతతము శ్రీహరిదివ్యపదారవిందముల్
ఎల్ల భమంత్రి బుద్ధిసురవల్ల భమంత్రి యమాత్యమాత్రుడే. 28
- క. శ్రీవల్ల భండు లక్ష్మీదేవిని మును వెండియైనతెఱంగునఁ దనకు
దేవేరి గ లక్ష్యంబికి, నావల్ల భమంత్రి వెండిరయాడక వేడ్కన్. 29
- సీ. జడనిధిఁ బొడమనిరబలజాల గేహిని, చండికాఖ్యుఁ దొఱంగురైలకన్య
బహుముఖావాసంబుఁ శ బాయసరస్వతి, గోత్రభీత్సతి యనఁ శ గూడనిశచి
చక్రవిద్యేషణాశ్రయ గానిరోహిణి, పతిప్రతాపము మెచ్చి శ వ్రబలుసంజ్ఞ
హీనవంశోత్పత్తిరలేనియరుంధతి, పృథుపంక మొందని శ భీష్మజనని
తే. యీమె యానని చుట్టంబురలెల్లఁబొగడ, సగణితక్షాంతినంపద శ నవనిఁబోలి
వల్ల భుని సేవసేయు నరవార్యలలిత, లక్షణకదంబ కంకంటిరలక్ష్మమాంబ. 30
- క. అల్లత్తుమాంబయుఁ దా, వల్ల భనామప్రధానరవర్చుఁడు గనియెం
బల్ల వబొణకారుక, హల్ల కహితకీర్తిధారు శ నయ్యనధీరున్. 31
- మ. కనకాహార్యనమానధైర్యుఁ డగుకంఠకంటయ్యనామాత్యవ
ర్చునకుం బ్రాక్తనమంత్రు లద్యతనమంత్రు భావిమంత్రుల్ విశు
ద్ధసయోద్యుక్తఁ బరోపకారవినయాదార్యప్రసక్తి మృదూ
క్తి నిజస్వామిహితోరుకార్యఘటనారధిశక్తి సీడొదురే. 32
- క. అయ్యనవద్యగుణావని, యయ్యనమంత్రిమణి సరసమాంబ వివాహం
బయ్యె సహార్యకుమారుని, నెయ్యంబునఁ బెండ్లియయిన నెలతాల్పురహిన్. 33
- సీ. వసియింపఁ బ్రభుఁ డురం శ బాసఁగినచో వన, జాతంబుడాయుశ్రీసతిహాసించి
ప్రియునిసామేస నుండెయును దత్తేజంబు, సైరింపఁ జాలనిరశాంభవి నగి
విభుసమ్ముఖంబున శ వెలసియు బహురస, జ్ఞాధీన యైనబ్రహ్మణఁ దెగడి
తనకందు గతి యైనరధిపునిలావణ్యంబుఁ, గలయునప్పు డడంచుగంగఁగేరి
తే. యేకోటంతయు లేక యరస్తోకభక్తి, చే నిజేశునిపరిచర్య శ సేయు నెపుడు
ధర్మగుణధామ పతిదేవరతాలలామ, భవ్యమణిపేటి నరసమాంబబావధూటి. 34
- క. ఆనరసమాంబగర్భాని, భోనిధి నమృతాంశుచంద్రమున దానయశో
నూనవిభావిభవై కిని, ధానం బగునప్పయప్రధానుఁడు వొడమెన్. 35
- మ. దయమానాత్మదయాభి గుప్తకినివిరద్యావై దుషీభోజభూ
దయితగ్రామణి పూర్వతాత్మమహిమాగ్రధిఁ కారిదానప్రభూ
తయశోధౌతదిశావకాశుఁడు మహోరదంభూతవామాంగుఁ డ
ప్పయమంత్రీశ్వరుఁ డమృతామహు నుతింపఁ జెల్లదే యెయ్యెడన్. 36

తే. వినయమున కిమ్ము దాక్షిణ్యమునకు నెలవు
సత్యమున కాస్పదము సదాశీచారమునకుఁ
బ్రాపు నై పుణ్యమునకుఁ జేరసట్టుఁగొమ్ము
యలవియె నుతింపఁ గంకంటిరయప్పఘనుని.

37

క. జననుతుఁ డయ్యవ్వుఘనున, జనఘుఁడు చిదురూఢినరసరయకుఁ దిమ్మమకుం
దనుజామణిమై గుణములఁ, బెను పొందెడునరసమాంబఁ శ బెండిలి యయ్యెన్.
సీ. తలఁప నురాధీశురతల్లిగా కుండెనా, యదితి నించుక సాటి శ యనఁగ వచ్చు
రూఢిగా దోషాకరరునిఁ బెంపకుండెనా, యనసూయ నింత జో శ డనఁగవచ్చు
జనులు నిందింప మంద్రునిఁ గాంచకుండెనా, ఛాయఁగొంతసమంబు సేయనచ్చు
శక్తి గర్భకరించక యుండెనా యరుంధతి నొక్కగతి నీ డరనఁగవచ్చు

తే. నక్కొదవలున్న వారలరయ్యతివకుఁ బ్రతి, యాదు రేయనిబుధులెంచరనతియిల్లె
సప్పయామాత్యమాళి యరధ్ధాంగలక్ష్మి, నయదయాదిగుణాలంబరసమాంబ.

క. అన్నరసమాంబయందు సమున్నతగుణఁ డప్పనార్యరముఖుఁడు గనియెన్
సన్నుతిని బాపరాజా, ఖ్యు న్నరసింహాభిధానుఁ శ గుణము వెలయఁగన్. 40

తే. వారిలోఁ బాపరాజాఖ్య శ వన్నఁగన్న, వాడ నే బూర్వకృతపుణ్య శ వాసనాని
శేషమునఁ గృష్ణ దేవునిఁ జెలఁగికోలిచి, తత్కృపమహాకృతియొనర్పఁదలఁచినాడ.

ఉ. కాంచనగర్భశంకరముఖత్రిదశేంద్రులు ప్రాధరీతిఁ గీ
ర్తించిన మెప్పుతో విననికృష్ణుఁడు మత్కృతకీర్తనం బ్రహ
ర్షించి వినున్ స్వకీయకృపరచే విలసిల్లెడువాక్కు లొటఁ దా
ర్పించినచిల్కపల్కు విని శ్రీతి వహింపక యుందురే దొరశ. 42

శా. వైదర్భీలనద్విలాసమునఁ జెరల్వం బూని సత్తోక్తి నెం
తే దీపించి కళిందజోజ్జ్వలరసాశ్రుతి మించి భద్రాత్మకం
బై దీవ్యధ్వనలక్షణాశ్రయసమూఖ్యం గాంచుమత్కావ్య మా
హ్లాదం బిచ్చు గ్రహింపఁ గృష్ణునకు నర్హంబే కదా యెయ్యెడన్. 43

సీ. శ్రీరుక్మిణికి మకరకలు చెక్కులవ్రాసి, సత్యకీర్ణడకుఁ బూరనరులు నుట్టి
జాంబవతికిఁ గొప్పు శ చక్కఁగా నిడి మిత్ర, విందకుఁ బుక్కిటిరీవిడి మొసరి
భద్రసిద్ధింపుగురబ్బల గంధ మలఁది నుదంతకుఁ దిలక మందముగ దిద్ది
కాళిందిముఖురర్చకణము గోటను మీటి, లక్షణయడుగుల శ లాక్ష యుంచి

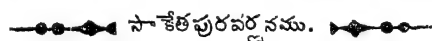
తే. సేకకు మణివిభూషణాశ్రాళి దొడిగి, నవకువలయంబు రాధకర్ణమునఁ జెరివి
వెలఁదిమిన్నలుపదియాఱువేలుగొలువ, మించుకృష్ణునిశృంగారరమెంచవశమె.

—●—●— వ్యవస్థితములు. —●—●—

క. ఏవంవిధగుణనిధికి, నైవతచాతకఘనాఘన ప్రతినిధికిన్
లావణ్యరసాంబుధికిని, సేవక సేవధికి వశానిరచింతావధికిన్.

45

- క. పురుషగ్రామణికి నుగోం, తరభృతరమణికిని బూతరనా ప్రాణమరు
ద్ధరణోగ్రామణికి విసతా, మరమణికి మహామనహారమాద్యోమణికిన్. 46
- క. ఆనతనందునకు శ్రుతి, నానతితపచారవిందునకు నుదితయశో
దానందునకు పదాత్మన, దానందున కవితశివశరతానందునకున్. 47
- క. కందళితానందశతా, నందనుతానూనగాననవనాధృతికిం
గుండశరత్కందమరు, త్తుండభరప్రభువిభాప్రభుయశోరతికిన్. 48
- క. నీలమణిసీలపుణే, జాలతృణికరణనిపుణాచారుతనునకున్
శూలధరాభీలకరా, వేలశరాకారఘోరవిహృతిఘనునకున్. 49
- క. వివిధావతారునకు నఖ, రవిజితతారునకుఁ బరధరశతారునకున్
స్తవనదవప్లుషితసుదృ, గృవకాంతారునకు భువనరభయతారునకున్. 50
- క. ప్రజగజగమనాలోలున, కజగరవరజరతవారణాభీలునకున్
సుజనైకకృపాభునకుం, గజనవిఫాలునకు మదననగోపాలునకున్. 51
- వ. సమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన శ్రీమదుత్తరరామాయణకావ్యంబు
మొదట సంక్షేపరూపంబుగా రచియింపఁ దలంచినపుఁర్వరామాయణకథా
ప్రపంచంబునకు నాదికారణం బయినసాకేతపట్టణం బెట్టి పనిన. 52

సాకేతపురవర్ణనము.

- ఉ. శ్రీతరుణివిహారసరసీజవిరాజితరాజసాధనం
ఘాతము గోపురస్ఫురితశకాంచనకుంభవిభాభిభూతఖ
ద్యోతము ద్యోతమానమణిశోరణవారసమేత మొప్పు సా
కేతము వాతసంచలితశకేతుపటప్రహతాభ్రజాతమై. 53
- మ. హరిదశ్వస్ఫురదశ్వఘోరఖురభిరన్నారామభూనారికే
రరసారుట్ఫలనిర్దళద్విమలనీగస్ఫారధారాధరాం
తరవర్తిష్ణతఁ దోయపూర్తిఁ గని దానన్ మబ్బు ధారాధరా
శ్వి రహింపన్ జలరాశి వృథ మయి ఖేయస్ఫూర్తిఁ గొల్పెం బురిన్. 54
- సీ. కృష్ణసక్షవిభావరీవేశలఁ జకోర, సమితి చంద్రిక లంచు శ నంతసింహ
వలిపక్రొందభుకుమేలోవెలిపట్టుఁబుట్టముల్, గట్టినయట్లు దిశ్కాంతలలర
గంగాతరంగసంఘము వీటివై బొర్లి, యేలవచ్చె నటంచు నుండ్రుఁ డరయఁ
దారకాకై రఘోద్యస్తభాకాసార, ముదుటురాయంచలరయునికీ డెలుపఁ
తే. బరగు శరదంబుధరదిగంబరగురుప్ర, కాశవేశలవజ్రసంఘటితే వప్ర
దీప్తరోచిఃపరంపరోదేవముఁ బ్రాకి, పరతమోలీలదూల నరప్పట్టణమున.
మ. పురిఘోయంబుఁ బయోధియుం గని జనంబుల్ రెంటికి భేద మే
ర్పటుపం జాలక యున్న బ్రహ్మ వివరింపం బూని వారాశివైఁ
గర మొప్పు మసిముద్రవై చె నది యాఁ ర గాకున్న నీలచ్ఛవిన్

ధరియింపం గత మేమి యేటికి సముద్రఖ్యాతి మున్నీటికిన్.

56

మ. పరిభ్రాంభోనిధి నప్పురంబు ప్రతిబింబం బొప్పు నేవేళ దు
ర్ధరభూలోక ధురంధరాహిరవపూర్తార్థోత్థేలావళిం
బరితాపంబు వహించి భోగినులతోఁ ర బాతాళముం బాసి భా
సురవాఃకేళికి వచ్చుభోగవతి యంతఁచుం బోల్పఁగా నర్హమై.

57

ఉ. నీలపుతాలమేడలకు ర నిచ్చులపుంబటికంపుమెట్టులం
బోలు మెఱుంగుగోపురపురమొత్తపువాకిటికిలుజాళువా
మేలిపసిండిబామ్మచనురమిట్టలకుం దెలిచల్వవై రిణీ
చేలచెఱుంగు లై యచటఁ ర జెల్వగు వేలుపుటేటిపెండెరల్.

58

సీ. కేళీసరఃపద్మరవాళీవిహరియై, కాంచు సుగంధంబు ర గంధవహుఁడు
లీలాద్రివన్యమరహైలానభుల్ డాసి, గ్రహించు విరులచాల్ గగనలక్ష్మి
నూతనాంశుకరత్న రకేతనాంశుకయుక్తిఁ, బ్రాపించుఁ జిత్రాంబరములుసోళి
గణనీయవిభింతోరణనికాయము లాని, మొనయుముతైపుఁబేరు రనిమిషనది
తే. నర్తహర్ష్యాంతరస్రైణానవ్యగాన, కాశలీద్రవమాశాజ్జరకాంతవారి
పుసితచాతక మైనయరప్పురవరమునఁ, జతురంకారవితతు లారశ్రితులకగుడె.

మ. జను లెల్లప్పుడుఁ దోయదానమునఁ జంఁచత్తాళవృంతానిలం
బునఁ బాంధవ్రజ మొందుదప్పియు శ్రమంబుక మాన్వఁ బోల్లచ్చియున్
వనితాగానరసద్రవచ్చశిమణీరవార్ధారచేఁ జాతకా
వనముం జేసి ధ్వజాశుగా ప్తిసడఁచున్ ర వైమానిక శ్రాంతియున్.

60

చ. ఘనజఘన స్రవద్విశేయరగౌరవముల్ ధరియించి యాకాసం
బునఁ జరియింప లేక తమరముందట నందముఁ జెంది జాళువా
మినుకుఁబసిండిమేలిపనీమెచ్చులమేడలు సూచి సోలి వాగ్
లిసయమరీశిరోమణులరీలఁ శెలంగుదు రింతు లప్పురిన్.

61

మ. త్రిదిశ్రౌద్యానము డాయుమాడువులవైఁ ర గ్రీడించుపూఁబోండ్లకుం
ద్రిదశస్త్రీలు వయస్య లై నవినయోరక్తిం జూడుఁ డారంభ యి
ల్ల దె యాచెంగటిదే తిలో త్తమనికార్య్యం బుర్వశీమందిరం
బిదె యంచున్ వివరించి చూపుదురు వా రింపొంది వీక్షింపఁగన్.

62

మ. విధుకాంతోజ్జ్వలసాధవీధికల తీరవిఁ దంపతుల్ గూడి యి
క్షుధనఃకేళికిఁ జొక్కి కూర్కుటయు నరచ్చో వేకువక వందిమా
గధసంఘాతముపోల్కి మేల్కొలుపు నుత్కంఠార్భటిక నాకా
కధునీహాటకపద్మఝాటచరచరక్రక్రొంచచక్రొంగమల్.

63

చ. ఘనతరరత్న సంఘటితరకాంచనసాధము లప్పురంబునం
దనరఁగఁ జూచి భాస్కరుఁడు ర దైవతశైలము వీనితోడ జ్ఞో

ఉనఁగఁ దగుం బరాశుగహారతాంచితశృంగము గాక యున్నచో
ననుచు ననూరుతో ననుఁ దగదంతికజాలకమార్గవర్తియై.

64

తే. అహికులము లావరింప నశ్యుడుగువట్టి, తెలియఁబడకున్నభోగవృత్తియుడివంబు
పేరుగనియాసురలకు ప్రాప్తింపఁదగిన, స్వర్గపురము నప్పురముతో నాటియగునె.

సీ. బ్రహ్మహామనఁ బోయి శభంగ మొందినశుచి, ద్విజవాహనునిసద్విశేషమెంత
యనిశంబు దోషాకరని పాళి ధరియించు, ధర్మాభియాతిప్రతాప మెంత
ఘనతరస్వర్ణముల్ శగలిగియు మకరసం, గతి నున్నయక్షేశుకలిమి యెంత
యేలు వ్రయ్య లొనర్చి యూరు డయ్యఁగఁ జేసి, మలయు లాహిరికానిరమహి

తే. యని చతుర్ముఖ చండీశ శభనద సీర [మయెంత

ధరులనుజ్ఞానధర్మ సత్త్వణ్యకృషివి
శేషముల మెచ్చ రప్పరి శ జెలఁగుద్విజశి

భామఁబలు రాజు లూరుజుల్ శ గాఁపుఁబజలు.

66

చ. ప్రతిగజశంక సభ్రనికరమ్మరనమ్మలఁ గ్రుమ్ము దిక్కిరి
ప్రతితుల మాగ్గొనం బిలుచుశభంగిని బృంహిలముల్ ఘటించు న
భ్రతటినిఁ బద్మముల్ వెనఁచి శ పట్టి వెకల్పుటకుఁ బలెక నము
న్నతికరముల్ నిగుడ్చు గగనమ్మున కప్పరిమత్తుటెనుఁగుల్.

67

సీ. రవగాలునకు సాటి శ రాక గాడ్చుపటాణి, పొదలుసిగ్గునఁబోయి శ పొదలఁజొచ్చె
జోడనల కొకింత శ జోడు గానేరక, వేల్పురాయనితేజి శ వెల్ల నయ్యె
బలునిబ్బరమునకుఁ శ బ్రతి గాక గరుడి య, నామధేయునివాహనం బనఁదగఁ
జట్టుఁబర్వలకు నింశుకయు నీ డొంద లే కినుహరల్ పిచ్చుకుండుటన కగపడె
తే. నింక నీవాహముల కెద్దిరయెన యటంచు, జనులువాగడ మనోవేగర మెనసిధార
లొలసి లోకప్రసిద్ధులనూని మేటి, సాహింబులశిక్ష నలరునశ్చటిహయములు.

మ. వరసీలోన్నతి మించుటం దనరె దీరవ్యద్రాజరాజాప్తి భూ
ధరరూఢిం గన నౌట శృంగకలనం శ దళిందెఁ గెతుసితిం
గం మొప్పారుట నభ్రముఁ దొరసెఁ జక్రస్ఫూర్తి వర్తిల్లుట
హరిలీల వహియించె గాంచనశతాంగగానీక మాప్రోలునన్.

69

చ. గిరినికరమ్ము లైనఁ బిడికిళ్లనె వ్రయ్య లొనర్తు రుగ్రకే
నరినట లైనఁ జేకొని వెనం బెకలింపుదు రత్యయాభ్రవి
స్ఫురదశనివ్రజం బయినచో నటచేతన తట్టివై తు రో
డరు హరుఁ డైనఁ బోరులకు శ డానినయప్పుడు వీరు లప్పరిన్.

70

సీ. ఓడి డస్సినది గా శకున్న నెందులకుఁగా, మబ్బు తద్ధూపధూమమున బలియుఁ
దనకంటె ఘనకాంతి శ గన కున్న నెల వీని, కాశ్రితగతి నేల శ యావహించుఁ
దమ్ములకంటె నంగదమ్ములు గాకున్న, నంచ లేమిటికిఁగా శ ననునరించుఁ

దమసంపు గుదియించి శ తటునుకున్నను దార, లేటికిఁగా బట్టరబైటవ్రేలు
తే. నని ప్రకీర్తింపఁదగుకొప్పులొననములు, చరణయుగములు నఖములునాటిలేని
వెంపువహియంప నెపుడునిశ్చలంపనతుల, నవతునఁజెలంగుదురువారరయువతులచట.

సీ. పొగడవిరుల్ లేవె శ మృగరాజమధ్యమ, విటరాజ చెంగల్వరవిరులు గావె
జాతు లే మైనను శ సంతరించితె కొమ్మ, నేర్చుకో వలసిన శ నీటుకాడ
వగలాడియించటసురవర్ణ ముల్ గలుగునే, కలయిడ్లఁగలుగును శ జెలువరాయ
తమ్ములఁ జూపవే శ తరుణీశిరోమణి, యాడఁగాఁ జనిరి రే శ పాడి రమ్మ
తే. వలయుపున్నాగతతు లేవె శ వన్నెలాడి, యేల యడిగెద వీయూరశేమికొదవ
యని విలులజాణతనమునశవహసించి, పువ్వు లమ్ముదు రవ్వీటఁబువ్వుఁబోండ్లు.
ఉ. సారవక్తై రవాంబురుహాసారమరందభరంబు సెంది శృం

గారవనావలీవివిధశకానుమ రేణువు లూఁది సౌధసం

చారివధూకుచోరుఘనశసారమ్మగీమదగంధసారకా

శ్శీరసువాసనల్ దొరసి శ మీటు సమీరకుమారుఁ డెప్పురిన్.

73

మ. నగరాధీశునిసద్గుణంబులకు నాశనందించి దేవేంద్రుఁ డ

న్నగరీరత్నముచుట్టునుం గురియున్వరగ్రావచూర్ణంబు నాఁ

దగు సంచత్సరయూసదీనికటకేరదారంబులం బండి సో

యగ మై యెన్నులవ్రేఁగునక ధరణి మోరయక వ్రాలి సస్యావళుల్.

74

—◆◆◆ పూర్వరామాయణకథాసంగ్రహము. ◆◆◆—

క. ఆప్రో లమరావతి యమ, రప్రభుఁ డేలుగతిఁ బంక్తిరథుఁ డేలు దినేం

ద్రప్రతిభానుప్రతిభా, దీప్రశుభాన్వితగుణప్రతిష్ఠానిధి యై.

75

సీ. తనయాజిభావంబు శ గనిపించె నకలన, న్నుతనత్కళాప్రవీణత వహించి

తనగభీరత సూపె శ దటినిమనోహర, ప్రఖ్యాతసఖ్యసంరపదలఁ జెలఁగి

తనప్రభావము దెల్పె శ దవననందనగర్వ, నిర్గంధనక్రియారనిరతిఁ దనరి

తనతేజ మెఱిగించె శ ననిమిషేశ్వరవజ్ర, దుస్సాధ్యదైత్యపగోక్తుల వధించి

తే. రాజమాత్రుఁడె యష్టదిగ్రాజవినుత, రాజితయశఃప్రతాపనిర్గళితరాజ

హేళి కిపురాజభయదాజీరకేళి రాజ, రాజధనశాలి దశరథరాజమాళి.

76

తే. ఆనరేంద్రుఁడు బంధుసంతాన మలరి, పొగడ సంతానభూజంబురపగిదిఁ బెద్ద

కాల మిల యేలి సంతానశకాంక్ష మించి, శిష్టసమ్మతి నొకయిష్టినేయునపుడు.

మ. అమరుల్ విష్ణునిఁ జేరి పంక్తివదనుం శ డత్రాసి యై గాసి సే

య మరుల్లోకము సంచలించె నిఁక మ శస్త్రాపన్నులం బ్రోవ నా

య మరుల్ సీ కెదురే జయింపఁ గదవరయ్యా యన్న లేనవ్వు డా

య మరుల్కొల్పుచు వారి వీడ్కొలిపి దైరత్యచ్ఛేదనోద్యోగి యై.

78

సీ. శ్రీసూర్యకులసుధాశింధు వాకాంక్షించి, పాలమున్నటివై శబాళి మాని

సహసముద్భూతవాత్సల్యముంపఁ దలంచి, చిలువరాపాన్పువై నేలమి మాని
యవనీనుతాంగసౌఖ్యముగాంచఁ గామించి, కలిమితోయ్యలితోడిరచెలిమివిడిచి
యులఘుమానుషలీలవధరింపఁ దలంచి, తనయమానుషచర్యరీయునుదొఱంగి
తే. వనచరాఘంబుఁ బూని ప్రోవఁగఁ దలంచి

బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతాప్రభులమీఁది
హాళియును మాని నందకారద్యాయుధాభి
రాముఁ డయ్యెడ దశరథరాముఁ డయ్యె.

79

నీ. చలిగట్టుదొరపట్టి ర జపించుమంత్రంబు, వేయితేకులతమ్మి ర వెలయునంచ
పలుకుఁగొమ్మకు జేనిఁ ర గలిగించుతోలివెద్ద, యీరేడుజగములర నేలుతేడు
ప్రాఙ్బల్కుజవరాండ్రరబలఁగంపుముచ్చట, వెనునీటఁ దేలాడురపిన్నపాప
మరుగొంగతలఁపుదారమరమీఁదియెలదేటిఁకలిమియొయ్యరినోములఫలంబు
తే. కటికిచీఁకటి వెలుఁగునెక్కటివెలుంగు, మేటిరేద్రమ్మరుల గెంటురపోటుబంటు
తోగలఁదమ్ములఁబ్రోచుకందోయిఁజూచు, వేల్పుకొనల్యకొమరుఁజ్జేరవృద్ధివొందె.
క. దారకుఁ డయి రఘునీరుఁ డు, బాగకుతూహలముతోడఁ ర దండ్రి వనుప బృం
దారకు లెంచఁగ మునిబృం, దారకుక్రతురక్ష కరిగెఁ ర దమ్ముఁడు గొలువన్.
వ. ఈవిధంబునం గౌళిశతపోవనంబునకు సవనావనంబు నేయం జనినతదనంతరంబ.
నీ. హామధూమంబుతోరప్రాయమంబువ్యాపించె, భీమదై త్యస్తోమధూమరుచులు
సవనాగ్ని శిఖలతో ర దివిఁ బ్రాంత రేగాము, కఱకుజంజలువెండ్రుకలబెడంగు
లనలకుండన్నులింగళితోఁ జద లానె, నసురదంతోఁదటరనాగ్నికణము
లలఘుమం త్రారవంబులతోడ నిండ్ల నా, కసము రాక్షసచమూరకలకలములు
తే. జటిలసంకల్పములతోడఁ ర జటులదనుజ

కుటిలసంకల్పములు మీఁతెఁ ర గుళికతనయుఁ

డనదృశప్రజ్ఞ రాఘపురనాజ్ఞచేత
యజ్ఞదీక్ష నహించినరయాక్షణమున.

83

ఉ. దాన వినీతినీతిగుణారథాముఁడు రాముఁడు దొల్లఁ దాటకా

దానవిప్రణముల్ గొనినదారుణశాతశిలీముఖంబునం

దానవిరాజమున్ నముచిరదానవసూదనుఁ డుర్విఁ గూల్చుచం

దాన విరాజమానభుజరదర్పముతోఁ గెడవెన్ సుబాహునిన్.

84

క. పారమ్మ లేనివడి గల, పాఱమ్మన రఘువరుండురపడ నేసె నకూ

పారమ్మనఁ గుటిలవ్యాపారమ్మన మెలఁగునలఘురబలు మారీచున్.

85

వ. అప్పుడు.

ఉ. జన్నము నిర్వహించి తని ర నన్ను లెంచఁగ నింతచిన్నరా

జన్నము గల్గఁ జేసె మన ర కందఱ కంచు సురల్ ప్రకీర్తనం

బన్న మునీంద్రుతో జనకురపాలికి బోవుచు ద్రోవ శాపపుణ్

బన్నము వావె గాతమికి శ భానుకులుండు నిజాంఘ్రిసంగతిన్.

87

సీ. నిటలాక్షుధనువు ద్రుంఠచుటకుఁ గౌశికుఁడెట్లులనుమతించెనటంచు ననమరులనఁగఁ
జెలికానిధర్మంబుఁ జెలుపఁ గాకుత్స్థుఁ డేగతిఁ బూనె నని శైవరగణమునుడువఁ
గడిఁదివిల్ దునియుచరప్పడు వీనులకు విందు, సేయు నెప్పు డటంచునీతి దలఁప
నితఁ డల్లుఁడైన శ్రీపతిమామ యగురమా, జనకుఁబోల నెయంచు జనకుఁడెంచ
తే. హరధనుర్బంగకార్య మెవ్వరికిఁ జెలిపి, నూడు పుట్టింతు నని నిల్చునో నిలువక
కలహభోజనమాని నల్లడలఁ దిరుగ, శివునివిలు ద్రుంచె రఘువీర శేఖరుండు. 88

మ. హరకోదండవిఖండన ప్రవణభారహేదండపాండిత్యవి

స్ఫురణం జెందినకీర్తిలక్ష్మీవలె భూపుత్రీలలామంబు సే

కుట నక్కొమలికొప్పఁ దేటితెగకుం గుండంబు లర్పించుపో

ల్కి రఘుగ్రామణి క్రొత్తము త్రియపుఁ బ్రా ర్త్వించె వివాహంబునన్.

89

ఉ. బాడబళూరుని జెనకురపార్థిపు లెవ్వ రటంచుఁ గేరడం

బాడ బలా యిదేటిమదనమంచు భృగుద్యహుగర్వవార్ధికి

న్బాడబ మాప్రతాపము గనంబడఁ జేసి దివి సురీజనం

బాడ బలంబుతో రఘుకురలగ్రణి సేరె నయోధ్య వేడుకన్.

90

మ. తను హేమం బధరాబ్జరాగమణియున్ శ ధమ్మిల్ల నీలంబు నా

ననపద్మంబు నఖాంశుమా క్తికవితానంబుం గటిచక్రమున్

స్తనదుర్గంబులుఁ గల్గి రాజ్యరమచందం బొందుభూపుత్రితో

జనకాజ్ఞా వసి జేరె రాముఁ డెలమిన్ సౌమిత్రి సేవింపఁగన్.

91

సీ. చిత్రకూటమణినిరచిత్రకూటసుఖేట, చిత్రకూటస్థలారసీనుఁ డగుచు

దండకా శరభ వేదండ కాసర ముఖో, ద్దండకాననమృగరధ్వంసి యగుచు

మానవారితపూజ్యమానవాసవిరాధ, మానవాదహిమోగ్రభానుఁ డగుచు

దానవాగ్నిభీదానిరదానవారభయప్రదాన వాక్పరితుష్టమాని యగుచు

తే. దూషణాలాపఖరఖరదూషణామ, రేషణ ద్వేషణానీక శోషణాతి

భీషణాశనిఘోషణారక్లేషణాస్త్రపోషణుండు మించె రఘువంశరభూషణుండు.

వ. తత్కాలంబున.

93

ఉ. శూర్పణఖోక్తిమారుతము శ సోక దశాన్యుండు గోపవహ్నియున్

దర్పకరోషవహ్నియు నెదం దగులం దగునీతి డెందముం

జేర్పక మాయలేడివలెఁ గ జేసి నుబాహునియన్న సంపి

న్దర్ప మెలర్ప వాడు రఘునందనుముందర చేప్త లొండఁగన్.

పంచచామరము. నరాదుఁ డీమృగంబుడంబునన్ వనంబులోనఁ గా

నరా దురాశ నీతి దర్పిన్ నరేంద్ర వేటఁ బూ

న రాదు మాయ యంచుఁ దో డనంగ నవ్వకొంచుఁ గి
న్నరాదు లెంచ రామభూమినాథుఁ డేగె వెంబడిన్.

95

శా. సారంగంబు దయాంతరంగమున ముఖసంపత్ గావించి యా
సారంగంబు హరించు పెట్లనక కాంక్షన్ నీత వర్షాబ్దమున్
సారంగంబు బలెన్ నిజాగతిఁ దలార్చుచు దన్ననఃపద్మినీ.
సారంగంబు విభండు పట్టువడ కేరచన్ లేడిఁ జంపెం దుదిన్.

96

వ. ఇవ్విధంబునఁ గుహనాహరిణంబు మరణంబు నొందించి యత్తరణికులాభర
ణంబు మరల నగుదెంచి పంచవటిం బ్రవేశించి.

97

చ. అవనిజఁ బర్ణశాలకడ నీ నారసి కానక రాముఁ డింపు వా
య వనిఁ జరించుచుం జని జటాయువు దెల్పఁగ భార్యకార్య మొ
ప్ప విని ఘనాకబంధునిఁ గరబంధునిఁ ద్రుంచి కిరాతిపూజ ల
ప్ప వినిభసాయకుండు గొని నీ పంపకడన్ వసియించి యున్నెడన్.

98

నీ. హిమధామకర కుండరసుమదామ శర బృంద
సమధామ మై జన్మినము వాసంగ
వినుఁగెంపు నగఁ జాలుననుఁగెంపు తెగడాలు
మొనయింపుకుండలంబులు వెలుంగ
శుచిరత్నవరనీలరూచినూత్నహరినీల
సుచిరత్నహరరోశచులు సెలంగఁ
దులకించుతోలుకార్యబలుమించుఁ బలుమాటు
సలయించుమేనికాంక్షతులు రహించఁ

తే. బసిఁడిముగజియుహంబట్టుఁబంచ హేమ, కంకణంబులు నరుణమూర్ఖంబు దీర్ఘ
వాలమును గల్గునొకమహా వానకుండు, వచ్చి పొడగన్నరఘువంశరవర్చుఁడలరి.

ఉ. ఆయనభక్తియుక్తిఁ దనకగబుజమిత్తునిపుత్తు మిత్తుని
జేయ బహుకరించుచు నశ్రజేయభుజాయతశక్తితో శతా
రాయుత శాతబాణహతి నై గద్రినురేంద్రునిఁ జూడ నంపి తా
రాయుత మైన ప్రాజ్యకపిరాజ్య మొసంగెఁ బతంగసూతికిన్.

100

క. ఈలాగున రఘువీరస్వ, పాలుఁడు సుగ్రీవునెడఁ గృతపాపం డగుచున్
మేలు ఘటియించి కపివద, మేలు మనుచు వాన కొక్కయెడ వసియించెన్.

వ. తత్కాలంబున.

102

నీ. కాదంబినులు మానసోదంబుల నెయండె, గాదంబినులు నభంగణమునిండె
జాతకంబులు జాలిఁ నీ జాలించె దవశిఖా, జాతకంబులు సముజ్జ్వలఁ డించె
బుండరీకముల భూవుండు డావసెలవిచ్చె, బుండరీకములగుంపులును పొచ్చె
జంచలాలోకాష్టి నీ సంసారి వర్తించె, జంచలాలోకాష్టి నీ జడలు మించె

- తే. స్తనితములు మీతఁ గరకలు శ ధాత్రి జాతె
నదులు వడిఁ బాతె మృగములు శ పొదలు దూతఁ
గర్వకుఁడు మెచ్చె వలిమిరిగొడ్డు హెచ్చె
వనధి బహుఘోషమున నార్చె శ వాస పేర్చె. 103
- ఉ. వాన కరంబు దీటుటయు శ వానరనాథుఁ డనేక సేనతో
మానవనాథుఁ గాంచి బహుమానవచోగతి కుబ్బి జానకీ
మానవతిం గనంగ ననమానవనాటులఁ బంప వారలున్
మానితమానితన్ జడిమి శ మాని తదాజ్ఞఁ జనంగ వారిలోన్. 104
- క. పావని తారకమంత్రజ, పావని రఘువీరుఁ డనుప శ నరిగెఁ ద్రిలోకీ
పావని వెదకుటకుఁ దలం, పావనితాలోకనార్థ శ మై త్వరపడఁగన్. 105
- వ. ఈచందంబునం బవనందనుండు జనకనందినందర్శనంబు సేయం జని. 106
- సీ. తనధైర్యరమ కోర్వ శ దనినట్టు లొకగట్టు, వడి మెట్టియొకగట్టుఁజడియఁదాఁకె
దనగభీరతఁ జాల శ దనులీల జలరాశి, మేజవంబునఁ గ్రిందుఁమీఁదుచేసె
దనయలుత్వము మహాత్వముఁ దెల్పుచందాన,
సురసలోఁ దనులీలఁజొచ్చి వెడలె
దనలోకబాంధవత్వము గోచరము సేయు, కరణి ఛాయా గ్రాహకత్వమొందె
తే. దనతపఃఫల దేవతఁగనినసరణి, ధరణిసుత లంకలోఁ గాంచె శ దనహరిత్వ
మెఱుక గావించుజోకననేకదైత్య, వరమ దేభంబులను ద్రుంచెరవాయుమతుఁడు.
- వ. మఱియును. 108
- మ. పురదాహం బొనరించుశూలివలె సంభోజాస్తభూమంత్రి భీ
కరవాలానలకీలికావళుల లంకాదాహముం జేసి ముం
దర రామాస్త్రపరంపరాన్నిశిఖ లీరదారిం బ్రవేశించు నం
చరు లెల్లన్ వినఁ బల్కి వచ్చి సతిమేరలాత్మేశుతోఁ దెల్పిన్. 109
- మ. పరమానందమునన్ విభుం డనిలభూబాహుప్రతీపప్రతా
పరమావైఖరి కాత్మమెచ్చి శుభ మాపాదింప నాపత్పరం
పర మాన్వన్ నినుబోటిబాంధవుని సంపాదింపఁ గల్గెన్ దయా
పర మా కేమికొఱంత యం చతని సంభావించి దీవించుచున్. 110
- సీ. పటువనాటకవీరశభటమహార్భటులచే, వనమార్గమార్గముల్ శ వనటఁ జెంద
నగచరవ్యాయామరనాదంబుచేఁ బ్రతి,ధ్వనిమిషంబున ధరారధరము లడలఁ
బ్లవగవేగాటోపరబాహుశ్యమున నదీ, గణము లుత్తుంగభంగముల నొలయ
హరియూధపులయట్టరహసంపురవళిచేఁ, బూర్వాదిదిగ్గజంగులు సలిప
తే. బలసిబహువాహినీప్రభుల్ గొలువ రామ, విభుఁడు దక్షిణవాహినీరవిభునిఁ జేరి
విరహావారాశిదరిఁ జేరురవిధము దోఁప, దత్తటంబున దిటముతోరదండువిడిసె.

వ. తదనంతరంబున.

112

తే. దశముఖుండు యుద్ధచలిత త్రిదశముఖుండు
తన్ను నయమార్గ మెంచక శతన్నుటయు వి
భీషణుండు ధర్మదూరవిభీషణుండు
శరణు శరణ నెఖరవినాశరణు జేరి.

113

క. పగతునియనుజు సమీపో, పగతుని దయఁ బ్రోచి విభుండు శ పౌలస్త్యు వధిం
పఁగ జేవ త్రోవ యిటఁ జూపఁగజేయని మూఁడునా శ్లశపాంపతి వేడెన్.

వ. ఇవ్విధంబున.

115

మ. పలుమాటుం దను వేడురామవిభునిం శ బాటింప కుత్తుంగభం
గలలత్రోయభుజంగసంఘఫణభంగ ప్రౌఢరంగ త్తిమిం
గిలవాలప్రహత ప్రవాళశకలాశక్తిర్ణారుణార్ణకప్రభా
కలనం దేజము సూపె వార్ధి జడధుల్ శ గైకొందురే ధీరులన్.

116

క. తనవారిని త్వగతిచే, తనవారితనాద మగునుదధిఁ జూచి విలో
కనలుతదనలశిఖుం డై, కనలుచు రఘువీరు డుగ్రశకార్ముక మూనెన్.

117

వ. ఇవ్విధంబున నుద్దండకోదండమండితకరుం డై యచ్చండకరకులుండు ప్రచండ
రోషరసావేశంబున వారిరాశిం గనుంగొని.

118

సీ. మొగు లానినపరాగములు పరాగములు గా, శతకోటిశతకోటిశరము లేసె
గగనంబు నొరయుభంగములు భంగములుగాఁ,
జటులబాడబళిఖాశస్త్రములు వఱపె
సవ రై నజలక రేణువులు రేణువులుగా, హరిదంష్ట్రీకోగ్రసాయకము లనిచెఁ
గమరమీనాదికాంగవిభూతి భూతిగాఁ, గాలాగ్నితులితాంబరములు నించె

తే. మహితవిద్రుమములు విద్రుమములు గాఁగ

లలితమణిజాలములు జాలములును గాఁగఁ

గ్రకి చముఖనిష్ఠురశిలీమూఖములు గురిసె

వారినిధిమీఁద రఘువంశవర్షు డడరి.

119

క. భువనములు దలఁకఁగాఁ దన, భువనము లింకించురామ శ్రీ భూపతి జితవా
సవి నయవిధిఁ గని జలనిధి, సవినయముగఁ గదిసి మ్రొక్కినంస్తుతి జేసెన్.

సీ. శ్రీకరరఘుకులశ్రీరాంబునిధిసోమ, సోమముఖ్యామరస్తోమధామ
ధామనిధిప్రళతస్తప్రతాపోదార, దారకత్వవిదారితారివీర
వీరభద్రోన్నిద్రవీరసాధార, ధారణాభ్యాసచేతః ప్రచార
చారణశ్రీవిలీననిరస్తరాజీవ, జీవభావైక్యదృష్టిప్రదాన

తే. దానవప్రాణహృతిబాణతతిభుజంగ, జంగమస్థావరరచనాంశత్వభావ
భావనాదూర బహుపావనావతార, తారకబ్రహ్మనామ కోదండరామ.

- మ. శరముల్ దావకృశానుకీల వినాశం బొందుచందాన నా
శరముల్ డిందె భవత్కరస్థలమిశోచ్ఛాపప్రయుక్తంబు తా
శరముల్ డాసినయంత నీ కెదురె యీసప్తాంబురాసుల్ జితా
శర ముల్లోకములుం జలించె నిక రోషం బూనకే నాపుడున్. 122
- క. జలధి రఘుపతి గరుణం, జలధిం గా నీక కాచి సరగఁ దదాజ్ఞా
నలుచే రిపునైస్యదవా, నలుచే సేతువు ప్రియంబునం గట్టించెన్. 123
- చ. కవులు హితోచితక్రియలు కైకొని చేయుటయుం బయోధివై
విపులశిలాపరంపరలు కేవేసినఁ దేలుటయున్ నరుల్ సరా
దవుల జయింపఁ బూనుటయుఁ కదా విపరీత మటంచు రావణుం
డపుడు దలంచె గాని కనఁ కడయ్యెను రాముప్రభావ మెంతయున్. 124
- మ. పదవిధ్వస్తగిరుల్ గపింద్రులు భజింపఁ దేవభూదేవతా
పదవిచ్చేదనవజ్ర రామధరణీపాలుండు సేతుస్థలీ
పదవిం బోయి నువేల మెక్కి యెదుటం కి జాలస్త్వప్రోల్ గన్న నం
పద విన్నట్టుల చూచి సైనికులఁ బంపఁ వార లత్సుగ్రుతై. 125
- స్థగర. కారాకూరంబు లై రాక్షసులహృదయముల్ కి గాడ్పడఁ రామునాజ్ఞం
గారాకుల్ డుల్చునాత్యాగణములవలె వేగంబు మీఱం బ్రదీప్తా
కారాఘ్యుల్ వీరవర్యుల్ కి గవులు గదిసి లంకాపురిగోపురప్రా
కారాదుల్ గూల్చి కారాగతసురవనితాశ్లాంతి మాయించి రంతన్. 126
- మ. రవిపుత్రాంగద జాంబవ త్వవనభూ కి రంభ ప్రజం ఘంజనా
ధవ నీలర్షభ తార ధూమ నల మైందె శ్వేతముఖ్యుల్ ప్రహ
స్త విరూపాక్ష సరాంతకప్రముఖుడై శత్యగ్రామణుల్ మార్కొనఁ
బవరం బయ్యె సురాసురాదినమరస్పర్ధాభుతాత్మ్యగ్రమై. 127
- సీ. అత్రాసహస్రప్రహస్తాద్యదైత్యవి, ధ్వంసినీలాదియూరధవమహోగ్ర
మనలధూమాక్షదేవంతక ప్రముఖేభ, పాక్షిహరీభవతృప్తనశభవము
ఘటకర్ణపటునాసికాకరనిగ్రహః, గ్రహరవిగ్రహకుమారప్రచార
మతికాయమేఘనారదతమోవినిర్భేద, మిత్రాయమాణసౌమిత్రిశరము
తే. భూరిబలమూలబలవనశ్లోషరోష, భీమరఘురామసాయకశస్త్రోమభూమ
దావపావకశలభీకృతత్రిలోక, కంటకదశాస్య మగుచు నరక్కదన మమరై.
- చ. సమరనిదాఘవేళ శరశాతకరంబుల రామభాస్కరుం
డమరవిరోధిరాజకుమారదావలి నొంచి తపస్విమానసా
జ్జము లలరించి వేల్పుఁగవరజక్కవలన్ వెలిగించి లోకశు
క్తమము లడంచి తోరపుఁబ్రతాపమునన్ వెలుఁ గొందె నయ్యెడన్. 129
- మ. నటదాదిత్యవధూటికాతనువితానశ్రీలు సాదామనీ

పటలచ్ఛాయలు గా నభ స్తటరటరత్పాకాభియాతిస్ఫుర
త్పటహాహ్వానము గర్జ గాఁ గురిసెఁ గల్పక్షృజనునాచుటా
పటువర్షంబు దశాన్యకోపపరితర వృక్షోణివైఁ జల్లగన్.

130

సీ. అని దీర్ఘనిద్రఁ జెందినవనేచరకోటి, బ్రదికించి యాశ్చర్యరసముఁ జూపె
శుచిముఖంబున నిత్యశుచి యైనసీతతో, రహిఁగూడి శృంగారరసముఁజూపె
బగతుసోదరునికీఁ బ్రజ్యరాజ్య మొసంగి, రక్షించి కారుణ్యరసముఁ జూపె
నర్కజాదులుగొల్వరహైమపుష్పక మెక్కి, ప్రభుతఁగై కొనిశాంతరసముఁజూపె
తే. నలభరద్వాజమునివిందు శ్రీలారగించి, సంతస మొసంగ స్నేహాతిశయముఁ జూపె
భరతు సేమంబుగనవా యరభవునిఁబాపి, దశరథసుతుండు భ్రాతృవత్సలతఁజూపె
క. ఆనందించుచు రఘుపతి, యానందిగ్రామమునకు శ్రీ నటుల యరిగి సీ
తానుజపరిజనయుతుఁ డై, తాను జతురలంకృతులు నురదారతఁ బూనెన్.

వ. ఇవ్విధంబునం జతుర్విధాలంకారచారుశరీరుం డై తదవసరంబున. 133

సీ. తనదన్యమకుటంబున దనడంబున ననంత, మణినంతతిద్యోతరమహిమఁ గాంచఁ
దనకాంచనరథంబున దనవిధంబున సమా, శ్రితదేవతానగరశ్రీ రహించఁ
దనసితచ్ఛత్ర కేతనరాజి దనలీల, ఘనమార్గవ ర్తిష్ఠుగతి పహించఁ
దనపార్శ్వచామరదద్వంద్వంబు దనయట్ల, సరిలేనిశరకళాస్ఫురణ మించఁ
తే. దనపురోవిధిమ్రాయువారద్యములుదనమ, హోద్యమంబులవలె ద్రిలోకోత్సవప్ర
దానహేతువులై దిగంతములనొలయ, రామచంద్రుండయోధ్యాపురంబుఁజేరె.

—◆◆◆ శ్రీరామపట్టాభిషేకమహోత్సవము. ◆◆◆—

సీ. కనఁ గల్గె నేటికై నను రాము ననుచుఁ గౌ, నల్యాదిజనము లురత్సాహ మొంద
రామ సీకీర్తి యారవిచంద్ర మవుఁగాత, మని వసిష్ఠుండు దీరవన లొసంగఁ
దమరు సేసినసుధరగ్గములు నేడు ఫలించె, నని పౌరు లుత్సవమున మెలంగ
నకలదేశాధినాయకులు గానిక లిచ్చి, యలికకీలితహస్తరై భజింప
తే. భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్న పననతనయ, భాను జాంగద జాంబవత్ప్రముఖధన్యు
లుచిత మగునూడిగములు సేయుచును గొలువ
రాముఁ డప్పడు పట్టాభిరాముఁ డయ్యె.

135

సీ. కమనీయరత్నోర్ధ్వరకలఁ బూని సితఫేన, చందనాంగకుఁ డయ్యె శ్రీ సాగరుండు
వైరుపచ్చలతాళిమీఱ మొల్కలగగు, ర్పాటుఁగంచుక మూనె శ్రీరత్నగర్భ
వినుఁగెంపుఁబతకంబుగనిపింప నురదీర్ఘి, కాచేల యె మించె శ్రీ గగనలక్ష్మి
విమలకోరకమా క్షిరకములతోఁ జిగురుఁగెం, బట్టుఁబుట్టముఁ గట్టె బహువనాభి
తే. కుంభికుంభాగ్రశోణమృత్యుంకుమంబు, దంతరుచివ ప్రహరముల్ దాల్చెదిశలు
సీతతోఁ గూడి సరిలేనిరచెలుపు పూని, శ్రీరఘుస్వామి పట్టాభిషిక్తుఁ డైన.

శా. దిగ్దంతుల్ నిదురించె నిర్భరతఁ జెందెన్ భూధరంబుల్ మడు

ద్యుద్ధేవేంద్రుడు భోగినీరతినుఖంబుల్ గాంచె యజ్ఞాంగతి
 ర్యగ్దాహంబు శమించె నాటవిడు వైస ట్లుండఁ గూర్చుంబు న
 మృగ్దోర్దండమునకా ధరాభరము రామత్పావరుం డూనినన్.

137

వ. ఇతైఃసంఘం న త్తరణికుల గ్రామణి సకలదిగ్రామణీయకయశశ్చంద్రచంద్రికా
 విశేషంబున నశేషబుధలోకచకోరకంబులతో నతజనమహోత్పలంబుల నల
 రించుచుం దామనగుణాంధతమనంబుల విరియించుచు సింధురాట్టశ్చష్టయపరి
 వేష్టితబంధురవనుంధరాభారధురంధరుండై యొక్కనాఁడు పూర్వపర్వతోర్వీర
 మణశిరోభాగభాగరుణమణీప్రభాగణితమకుటపృశ్టాతిశయంబునకు నికటంబ
 యి యంబుజప్రియబింబంబు డంబు సెందకయముందర యమందమకరందరసా
 స్వాదనానందరంగద్భృంగసంఘాతసంగీతప్రసంగంబులతో వికసించుసితకమలం
 బుల విమలప్రకాశంబునఁ జెలు వొంద వందిమాగధజనబృందాభినందనంబునం
 దననేత్రారవిందంబులు విచ్చి మచ్చికతో నెదుటవచ్చి నిలుచున్న పుడమికన్నెచి
 న్నారినగుముద్దుమొగంపుటద్దంబుం గనుంగొనుచుఁ బాన్పు డిగ్గి సమయోచితా
 చారంబులు సంఘటించి కొలువు సింగారంబై యభంగతరాష్ట్రాంగవజ్రమయకు
 డ్యమహాక్షాంగసంగంబునం గనుపట్టుగట్టురాయనిపట్టి నేమ్మేనిచాయలం దొట్టిన
 గట్టినీలంపుదూలంబుల దండితనంబు లెచ్చరించి హెచ్చునం బయిపయిం గ్రచ్చు
 కొనుపచ్చతాయరుంగులవచ్చు లచ్చజిగిపచ్చిక లని మచ్చికలతో వచ్చిమూర్కొ
 నులీలాబాలకురంగంబులకు బెదరువుట్టించుపులిచుంబులు గలచి త్తరుడవసుల
 వెజ్జడలకెంజాయవలెఁ బుంజి గనుమంజులప్రవాళమహాస్తంభంబుల గంగాగు
 బంగారుబామ్మల ప్రతిబింబంబులకు నెల వై ననిర్మలచంద్రకాంతజగతీస్థలంబులను
 గంగాజలంబులందోఁగుచందువా చెందామరకెందోగలపువ్వుతెగలం గ్రందుకొ
 నుతు మైదలయె మైలకిమ్ముఁజూపుసాం బ్రాణిధూసధూమంబులతో వాసించుప్రాలం
 బకునుమమాలికాపరంపరలకాంతిసంపదలకిరుగువొరుగు లగుసోరణగండిగొప్ప
 నుప్పాణిము త్రైపుతాలతండంబులు భుజగాండకాండంబులని నిడుకొనుగృహ
 మయూరికలవిప్పగలపిం చెంబులయొప్పుల నుప్పతిల్లుకొలువు వెలయొప్పులాఁడుల
 కప్పగీలుకొప్పు లనుక్రొమ్మెగిలులకు మెఱుంగు లగుతదుపరిపరివేష్టితకాంచన
 దామంబులతోఁబురుడించు కాంచనతోరణ స్తంభంబులునిజమణినభోమణికాం
 తిపరీక్షార్థం బరుణబింబంబునంబరకలితకరాగ్రంబులంబిలుచుచున్న ప్రాయనఁ
 జెన్నగునున్నేతద్వజపటపటలంబులపటాత్కారంబులకళకుపద్మరాగవిటంకభా
 గరటత్పారావతవారంబులయారావంబు మించినరఘువీరుసగరివాకిటనుండియు
 జలధిఘోషం బేల బేలతనంబున నేర్చితి రని సుధాగౌరవర్ణచ్ఛలంబున వాని
 సగుసౌధలక్ష్మీనవ్వువెన్నెలల ముకుళించిన కెందమ్మి మొగ్గ లన నగ్గలంబగుపసిండి
 చూరు మొగ్గలనిగ్గులజగ్గు మనువుష్యరాగవలభిప్రతానంబులతో నుప్పరం బా

రసియుబ్బుచుప్పరంబులలోపల నేపొందుస్ఫటికోపలసోపానమార్గంబులచెంగటి
కురంగనాభికావంకనంకుమదపంకిలాంగణంబులరంగయినమణిమయరంగవల్లిక
లప్రభావల్లికలలుకొనఁ గొల్లలగుఫలపుష్పభరానమృకమృతర కనకకదళికా
క్రముక తరు స్తంభంబులమీఱు ప్రతిద్వారంబులఁ దీరయిననవరత్నఘటిత
కవాటదేహభీవిశేషంబుల వాటం బగుకొలుపుకూటంబు ప్రవేశించిభద్రాసనా
సీనుండయి నలువంకల భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్న హనుమ త్సుగ్రీవాంగద నల
నీల జాంబవ ద్విభీషణాదులు సేవింప నిండుకొలు పున్ననమయంబున. 138

సీ. కణ్వ గాలవ గార్గ్య శ కౌశిక వరతంతు, రోమశాచికులు తూర్యపుననుండి
విముఖశంఖదశాద శ నుముఖాత్రికుంభజ, ప్రముఖమునులు దక్షిణముననుండి
జాబాలి కుత్స త్రిశంకు లోఘిక ధూమ్ర,మంకణాదులు పశ్చిమముననుండి
వత్స కశ్యప భరతద్వాజ గౌతమపౌండ్ర,జమదగ్నిముఖు లుత్తరముననుండి
తే. స్తాప్తసామ్రాజ్యవిభవుడై శబాగుమీఱు,దనుజసంహారఘువీరుఁ గనివ్రశంస
సేయుతలఁపులశిష్యప్రశిష్యకోటి,గొలువనరుడెంచి మొగసాలనిలిచి రపుడు.

మ. మును లేతెంచినవార్తఁ డెల్పు రిఘురాముం జేరి నీ వం చగ
స్తినియొగించిన ద్వాంపాలుఁడు సముద్రేకత్వరం బోయి రా
ముని సేవించి పరాకు స్వామి ఘటభూముఖ్యవ్రతుఁ వచ్చినా
రని విజ్ఞాపన మాచరించుటయుఁ దా శ సత్యంతహర్షంబునన్. 140

••••• కణ్వదులు రాముం జూడ విచ్చట •••••

ఉ. బంగరుకొండనుండి దిగుశబాలదివాకరులీల రాముఁ డు
త్తుంగమణిమయాసనముఁ శ దోరపువేడుక డిగ్గి యంగ ము
చ్చొంగ మహర్షులం గదియఁ శ బోయి నమస్కృతు లాచరించి భ
క్తిం గరముల్ మొగిడ్చి తొడి శ తెచ్చి సంభాలరత్న వేదికన్. 141

చ. కుశమృగచర్మసంకలితశోమలకాంచనరత్నపీఠులం
గుశిశు తాత్రి కణ్వ భృగు శ కుంభజముఖ్యుల నుంచి పూజనా
తిశయవిశేషశౌరవవిధేయగుణాంబుల నిం పొనర్చుచున్
దశరథనందనుం డను నరదభృగనవాభృగనదభృగమార్భటిన్. 142

మ. కుశలంజేమునులార శిష్యులకు మీరకున్ శిష్యసంఘం బహ
ర్నిశమున్ సేవలు సేయునే తపములున్ శ నిర్విఘ్నతన్ సాగునే
కుశపర్ణాంబుఫలాదు లబ్బునె వనశ్రీఁణి మిముం జేరి డు
ర్దశ లెవ్వారును జేయ కుందురు గదా శ తథ్యంబుగాఁ డెల్పరే. 143

మ. భవదాశీర్వాదధువై భవంబునఁ గదా శ పాపించు మాదృగ్భూజా
భవదాహంబు యశఃప్రతాపసుమశుంభతృప్తవంబుల్ మహా
భవదాహంబు శమించు మీపదజలస్రాశంబునం బద్మభూ

భవదామోదరు లైన మీ రలిగినన్ శ భాషింపఁగా శ క్తులే. 144

సీ. ఊరుభాగమున భూభారమిమ్ముని దాల్చె, బ్రహ్మయస్తి నె య త్తరపస్వి పూనె
నల త్రిమూర్తులఁ బుత్త్రకులఁగనియ్యతిగాంచె, నలిగి వారల నమ్మరహర్షి దన్నె
భవనస్మృతికిమాటూ పుట్టించె నివ్వాని, పూని యాయన మింగెర భవనరాశిఁ
దనయోగమహిమనిర త్తపసికోధుజయించె, నడఁగకుగ్రతను గ్రునతఁడుగెలిచె

తే. యోగమహిమంబులను మెచ్చు ర రొకరి నొకరు

యోగ మన్నను నవ్వుచు ర నుండు రెపుడు

వింటి మీ చర్య లెద మెచ్చుకొంటి నిత్య

హర్షులను మిమ్ముఁ గంటి మరహర్షులార. 145

ప. అని యదంభగంభీరవచోనిగుంభనం బొగడెడునక్కుంభినీనుతాధీశ్వరునితోఁ
గుంభసంభవాదు లిట్లనిరి. 146

ఉ. లోకము నీదృగంచలవిరలోకమునన్ రహిఁ జెందె భాస్కరా

లోకమునం బయోజిని వెరలుంగురహిన్ నుజనావనై కలీ

లాకుశలప్రభావము సెలంగ జగం బిటు లీపు పోవఁగా

మాకుశలంబు వేతె యొకరమా టడుగన్ వలెనా రఘూత్తమా. 147

శా. శీలక్ష్యాధరవజ్ర తాపనజనశ్రేణీతపస్యానిల

వ్యాశస్వామి పరాంగనారతిలతారవాలంబు ధర్మాంబురు

టూలాంభోదము రావణుం డరిగె నీరకాండాగ్ని చే మాతపం

జేలా గొందెడు విఘ్న మేఁచుఖలుఁ డిం ర కెవ్వాఁడు సీతాధిపా. 148

తే. అనిమిషులగుండెలో గాల రమఖలలోక, నేత్రమున నాటి వేధించునెరనుగాలి
కాలిముల్లుకుభృత్పాలిరపాలిపిడుగు, రావణుఁడు డిందె భవనముల్ రర క్తిఁజెందె.

సీ. మునుఁగు వేనుక మూలరమూలడాఁగినదిశా, ధిపుల కిప్పుడు బయల్ రదేరఁగలిగె
గులుకులొందకగొండరగుహలఁ ద్రిప్పురు వేల్పుఁ, జెలులకిప్పుడు చెల్వుర సేయఁగలిగె
జవతపంబులు మానిరజడవృత్తిఁదిరుగుమా, నులకు నిప్పుడు నిష్ఠరసలుపఁ గలిగె
ననద లై గతి మాలి ర చనినభేచరుల కిప్పుడు విమానము లెక్కిరపోవఁగలిగె

తే. బడగ లెత్తక పడుకులఁ ర బట్టి యడఁగి, యున్న ఫణిజాతి కిప్పుడురవన్నెగలిగె
దశరథకుమారతిలక నీరధర్తమునను

దనుజవిభుఁ ద్రుంచి భయము మారన్నినకతమున. 150

సీ. మునులపాలిటివాఁడ ర వనుట కాదిని నీవు, సవరించుయజ్జరరక్షణమె సాక్షి
యతిపావనుఁడ వాట ర కలయహల్యాదోష, రాశిఁ దోచినపాదరరజమె సాక్షి
భవనాధికుఁడ వాటరకవిరతోద్ధతి శూలి, విలు దళించినబాహురబలమె సాక్షి
యఘటనప్రఘటనోద్యముఁడ వాటకు తాలు, నీటివైఁ దేలించునెర్రెసాక్షి
తే. యఖిలజీవేశ్వరుఁడవైనయందులకును, వనచరులచేతఁదగుపనుల్ గొనుట సాక్షి

- యిట్టి నీ కేము దీవింప రీ నీ ప్రతాప, మీయశముఁ గల్గెననుమాట రీ కేమిసాక్షి.
 క. ఐన నిజాశ్రితపక్షము, చే నానతి యిచ్చితిరి విశిష్టుల మనుచున్
 మీనామము జపించుచు, గానె కద ప్రతిష్ఠ మాకుఁ రీ గలిగె జగములన్.
 నీ. ఖలశిక్ష సాధురక్షయు నొనర్ప నెకదా, గురునాజ్ఞ వని నీవు రీ దిరుగు పెల్లఁ
 బగతు ఖండింప నెరవంబు గల్గనెకదా, సతి నొంటి యిడి వేటననుట యెల్లఁ
 గాందిశీకులఁ బ్రోచుకరుణఁ జూపనె కదా, భానునందనునిఁ జేరవట్టు పెల్ల
 నేకాంతభక్తుడౌ రీ తెఱిగి యేలనె కదా, హనుమచే నుంగరంగుమపు పెల్ల
 తే. గణన సేయకదశకంతుఁ రీ దృణముగాఁ దలంచియెకదా విభీషణు రీ లంక కబ్ధి
 కట్టకయె మున్ను పట్టంబుగట్టు పెల్ల, రవినహస్రమహాస్సాంద్రరామచంద్ర.
 నీ. కులకర్త నింతిమీగురునంపిమాన్పనా, యకుభంగమనిగంగరీ యమునకనియె
 దనతోడఁబుట్టు వింద్రుని కగ్గమాయెఁ గా, యని శౌరిపతి మొగంగరీ బట్టచూచె
 మామ నీగతిఁ గలంరపఁగ నాయమే యంచుఁ, బరవాసుదేవుతోఁ బద్మవలికె
 దిరుగనబ్బులతోడఁ ద్రిభువనంబు లొనర్ప, వలయునో యని వాణీరవరుని నడిగె
 తే. దనహయంబులకెల్ల జీరవనములిచ్చు, నప్రభుఁడు నొచ్చెనోయంచునడ లెవజ్ఞ
 బాడబజ్జాలలట్లు నీరహిణిరములు, వార్ధి నింకించునప్పు డిరక్షాకుతిలక. 154
 చ. కరమున నీవు విల్లు గొని రీ కాండముఁ బూనిన మూఁడులోకముల్
 కరము భయంబు నొందుఁ గడఁగకన్ నిను మార్కొన నెవ్వఁ డోవు భీ
 కరముఖనిర్గతానలశిరఃపరిదగ్ధసువర్చ్య రావణున్
 దురమున బంధుయుక్తముగఁ రీ ద్రుంపఁగ నీకె తగున్ రఘూద్వహ. 155
 నీ. అమితాస్త్ర శస్త్రప్రహస్తుఁడైన ప్రహస్తుఁ, డురుమహోదరుఁడమృతహోదరుండు
 చండయుద్ధాకంపరనుం డకంపఁచుడు దే, వాంతకుం డైన దేవాంతకుండు
 గువచోనిగుంభుండుగుంభుండు దితశత్రు, దానికుంభుండు నాఁ రీ దగునికుంభుఁ
 డహితవిరూపాక్షుఁ రీ డగువిరూపాక్షుండు, యతియజ్ఞకోపుఁ డ్రోయజ్ఞకోపుఁ
 తే. డాదిగాఁగలడై తేయు రీ లడఁగి రుగ్ధ, సంగరంబున నీయోధరీసమితిఁ దొడరి
 కడఁక సతికాయుఁ డగునతిరీకాయుఁడీల్లె, నీనహోదరుచేత నీరీతానమేత. 156
 మ. ప్రళయాబ్ధప్రతిమాప్రమాణతనుశుంభత్కుంభకర్ణాద్రి నీ
 కులిశాత్కుగ్ధనిశాతబాణహతులం రీ గూలెన్ దశగ్రీవదో
 ర్బలమైనన్ సహియింప వచ్చు సహియింపం గూడునే యింద్రజి
 ద్బలమవ్వీరుఁడు నొచ్చె నీకు హిత మారీపాదించుసౌమిత్రిచేన్, 157
 మ. సురకన్యాకబరీపరిగ్రహణజాశుభ్రావకీర్తిచ్ఛటా
 భరసంసూచకవర్ణ రావణనుతున్ రీ భంజించు టింద్రాదిభీ
 కరపాలస్త్యముఖానురప్రవరులన్ రీ ఖండించుకార్యంబుతో
 సరి యకా నందునఁ గాదె నిర్భయత మింపఁచు గల్గె జేజేలకున్. 158

- క. జేజే యని జగ మెంచఁగ, జేజేలకు నభయ మొసఁగి శ చలఁగితివి బలీ
యాజేయ వీరడై తే,యాజేయ జయాప్తి నలరు శ మని యగ్గింపన్. 159
- క. ఆరాముఁడు బుధవిహగచ,యారాముఁడు వెఱఁగుసెంది శ యంజలియుతుఁడై
వారలఁ గని గగనధునీ, వారలఘుఘుమంఘుమారశవంబునఁ బలికెన్. 160
- సీ. ఘటకర్ణకంపనాకంపనాదుల మాని, యింద్రజిత్తుప్రతాప శ మెంచ నేల
ధూమ్రాక్షయాపాక్షదుర్ముఖాదులమాని, యింద్రజిత్తుప్రతాప శ మెంచనేల
యతికాయవికటపగ్రహస్తాదులను మాని, యింద్రజిత్తుప్రతాప శ మెంచనేల
త్రిశిరోసరాంతకశ్రద్రిదశాంతకుల మాని, యింద్రజిత్తుప్రతాప శ మెంచనేల
తే. వారికంటెను. వీఁ డంతరవీరుఁ డైన, కారణం బేమి జన్మప్రకార మెట్లు
తెప్పరివరంబుచే నిర్జరరేంద్రుఁ గెలిచె, నెటులు దనతండ్రికంటెదాశ నెక్కుడయ్యె.

—◆◆◆ రావణజననాదివృత్తాంతము. ◆◆◆—

- ఉ. తాదృశవిక్రమాన్వితసుతపగ్రభవంబున కాదికారణం
బాదశకంతుజన్మము తరదన్వయపద్ధతి తత్తపోమహా
త్వాదులు త త్త్రిలోకవిజయంబును మున్నగుచర్యలెల్లఁ బు
ణ్యోదయులార గోప్యదశ శ నొందిన డాపక యానతీయరే. 162
- చ. పరులకు డాచుపోలికఁ బ్రసన్నులకుఁ మిమువంటితెల్వీచూ
పరు లగుపెద్ద లంచితకృతపాతతి నెంతరహస్యమైన డా
పరు లలితాత్మలార యని శ పల్కెడురామునిఁ జూచి తత్తపః
పరులయనుజ్ఞఁ గుంభజుఁడు శ వల్కె నదంభవచోనిగుంభనన్. 163
- ఉ. వారిజబంధువంశవరవారిధిచంద్ర దశాననాదిదే
వారిజను స్తపోబలజశయస్ఫురణంబులు విస్తరించెదన్
సారవభృంగఝంకరణసంగతరంగరవంబులీల నా
సారవచోవిజృంభణలు శ సారె వినం దగు నంచు నిట్లనున్. 164
- చ. పదములు నాల్గు కల్గి కవీపద్యముకై వడిఁ జెందు ధర్మ మెం
దది కృత మయ్యుగంబునఁ దదంచితధర్మగుఁ డై పులస్త్యుఁ డ
న్దొడలిటివేల్పుఁబట్టి మునిశ్రముఖులకుఁ గమికాఁడు జ్ఞానసం
పదలబిడారు శాంతుఁడు కృతపానిధి యొప్పు సహాపతిప్రభన్. 165
- క. శ్రీమించుసత్య మెనసి పితామహునకు సాటి యై యురదంచితకరుణా
సామగ్రిసత్త్వయుక్తిఁ బితామహునకు సాటి యన సతతఁడు విలసిల్లున్. 166
- సీ. అకలంకసుగుణహార క్తికజన్మదేశ మై, యేమానిహృదయాబ్జ మింపుగులుకుఁ
ద్రిభువనవిమలవారీరిజవనహంసి యై, యేతపోధనుకీర్తి శ యెమ్మె గాంచు
నజమనశమలహారాపాది యై యేమహర్ని మహాతపం శ బతిశయిల్లు
నకలమానివతంసురలకు మేలుబంతి యై, యేపుణ్యుడినచర్య శ యేవుఁజెందు

తే. వినత దేవకిరీటభారవితనరోజ, రాగరుచిచక్రచక్రచంక్రమణగతుల
 నేమునిపదాంబుజము లొప్పు నామహాత్ము, డతఁడు సాధారణుఁడే పులరీస్త్య
 ఉ. ఆమునిచక్రవర్తి దనరీయంచితద్వైర్యముపొల్కి మించునా [హ్వయుండు.
 హైమనగంబుచెంతఁ జెలు ర వౌత్యణబిందునియాశ్రమంబునం
 దామన ముజ్జగించి వనిరీతావిముఖత్వము గాంచి కోర్కెధుతోఁ
 గాము జయించి నూత్న శీఘ్రకై వడి నుగ్రతపంబు సేయఁగన్. 168

సీ. వలరాజుకోసమై రీయలవనంతుఁడు గంపు, సేసినచిలుక తేరీజీ లనంగ
 వనరాళి నావరించినకరంజక మేఘు,తతి మించుచంచలారీలత లనంగ
 భవనముల్ భ్రమియించిరీపూవిల్లు నెలయింప,రతిదాల్చురూంపాంతరంబులనఁగ
 మునిచి త్తముల నొంప రీ మనసిజుం డవు డంప, వచ్చుమంత్రాధిదేవతలనంగ

తే. బెళుకుఁజూపులు నొయ్యార రీ మొలుకునడలుఁ
 దళుకుఁదొడలును సిబ్బెంపుఁగలుకుగుబ్బ
 లమరునమరాహిళచరక రీన్యలు సఖీన
 మాజములతోఁ బులస్త్యాశ్రమంబుఁజేరి. 169

సీ. సాట వాడుదు రొక్కరీచోట మోటులు పల్ల,వించి కోయిలలకురీవిందుసేయ
 నాటలాడుదురొక్కరీచోటఁగాంచీఘంటి,కల్మష్రాయమరుమదారీవళములనఁగ
 మాట లాడుదురొక్కరీచోటఁజక్కెరవింటి,జాణ తేజికిఁ దియ్యరీభాణమొనఁగ
 నీటుసేయుదు రొక్కరీచోటఁగేలిని మనో,హరుఁ డేడ వలచునోరీయని చలింప

తే. నగుదు రొకచోటఁ గుముదనంతతులు విరియ
 నిలుతు రొకచోట మెట్టతీర్పులు జనింప
 ఖచరగంధర్వ కిన్నరాంగనలు మీఱి
 బ్రహ్మకొడుకుతపోవనారీభ్యంతరమున. 170

సీ. గణిక సోఁగఁ గురంటరీకముకంటకమిషంబు,నను గగుర్పాటొందెననిత చూడు
 నరస మాధవి సేరీవిరితేనెనెపముతోఁ, జెమరించె సురపొన్నరీచెలియచూడు
 లతకూన గదియఁ బరల్లవదంభమున రసా,లమర క్తిఁ గనిపించెరీరమణి చూడు
 తనజాతికొమ్మ సెందిన మరుద్గతి బంధు, జీవంబు వడకె నెరీచ్చెలువ చూడు

తే. మల్లికాయోగ మంది సంపఁగె సువర్ణ
 పుష్పములు పెక్కు మొనయించె రీ బొలఁతి చూడు
 మనుచు సకలర్థశోభితం రీ బై నమునిత,పోవనంబునమెలఁగి రరప్పవ్యుఁబొండ్లు.

చ. ఇటువలె జవ్వనంపుమద రీ మెచ్చఁగ నెచ్చెలు లిచ్చ మెచ్చఁగా
 నటు నిటుఁ జెంత వారు చెరరీలాడఁగఁ గందువమాట లాడఁగాఁ
 జటిపొటిగుబ్బచేల లిలఁ రీ జీఱఁగఁ బల్కఱుఁ జేరఁ జీరఁగా
 జటి జపవిఘ్న మోరువఁగఁ రీ జాలక చాలఁ గలంగి యిట్లనున్. 172

శా. ఓలీలావతులార నేడుమొద లేయొయ్యారి వీక్షించు న
న్నాలోలేక్షణ యాక్షణంబుననె కరన్యాత్వంబు దూష్యంబు గాఁ
జూలా తా ననుచుఁ శపింప మునిరాజుం జూడ శంకించి యిం
దేలా యాటలు చాలుఁ జాలు నిక రాశరే యంచు వా రేఁగుచున్. 173

సీ. మగతాలచికిలికరమ్ములు డాయఁదెలువెక్కె, జెక్కిలేమనియోర్తురచెలియనడిగె
నీలకాంచీచ్చాయరనెరయ నీనూఁగారు, మెఱసెనేమని యోర్తురమెలతనడిగె
గస్తూరి గరగి వైఁ రగ్రమ్మనేటిదెచూచు, కములన ల్పనియోర్తురకాంత నడిగె
నళుకుచేబుగె త్తిరయలసిరానేమొ యీ, యలసత్వ మని యోర్తురగలికినడిగె
తే. దారి నడచుచు నలజడరదారికినుక, దారితోత్సాహలై తప్పి ర తారి యతనిఁ
జూచితిమె యంచుఁ జూలాండ్రుసాబగు లెంచి, బ్రమసియొండొరునడుగుచున్
వ అంత. [బడఁతు లరుగ.

ఉ. బిందునిరోధ మందు తృణబిందుసినందిని తత్తపోవనం
బిందునిభాననంబు గలరయిష్టసఖిమణితోడఁ జేరి యం
దంద చరించు చుండె భయ ర మన్న దొకింతయు లేక మానినం
క్రందనుఁ డప్పు డాడినతెరఱం గది విన్నది గాదు గావునన్. 176

వ. ఇవ్వధంబున. 177

సీ. తనతనూసురభిళరత్వము ఘమ్ముమనఁ గ్రమ్ము, కొనగంధవహభావమనిలుఁడొందఁ
దనకాంతిలత లల్లుకొన వనీతరు లెల్లఁ, గనకసాలశ్రీలఁ ర గని వెలుంగఁ
దనమందహాసకుంఠదములకై విరియునా, రినిగూర్ప మరుఁడు సారెకును దిరుగఁ
దనకరారుణరుచుల్ ఘనలతాదులఁ దార, సిలి నవ్యకిసలయావళుల నింపఁ

తే. దనపలుకు చిల్కపలుకుతోఁ ర ద్రస్తరింపఁ, దననడలు నెమ్మికోమ్మలఁదప్పవట్టఁ
దననఖాంశువు లిలకు గంఠంబుపూయ, రాజముషిపుత్రివనవిహారంబునలివె.

వ. ఇవ్వధంబున నవ్వనంబుతోన నజ్జవ్వని విహరించుచుఁ దనతోడి ముద్దులాఁడిం
బాడగానక యవ్వలుఁగంటి యెటుఘోయెనో యనియొంటిగానవ్వలంజనిచని.

—●—●—● పులస్త్యదర్శనముచేఁ దృణబిందునిపుత్రి గర్భిణి యగుట. —●—●—●

మ. కనకాంగీమణి కంచు గీచినగతిం ర గంఠంబు మీఱఁ జటాం
తనిరూఢశ్రుతిసాత మొందినపులర స్త్యబ్రహ్మవేదధన్విన్
విని యారక్తజటాధరుం గుశత్పణాన్వీతానసస్థున్ మృగా
జీనవాసఃపహితాంగు నజ్జటిలుఁ గాంగఁచె దత్సమీపంబునన్. 180

మ. కనుఁగొన్నంత నె కన్యకామణికి లేఁగొ నింత గాన్పించెఁ జ
న్మనల్ నీలిమ యావరించె ముఖసాంద్రశ్రీ మిటారింఁచె గు
ల్కునడల్ గొంఁచె గృశించె మే నరుచి యారలోమించె నా రుల్లసిం
చె నురుశ్రాంతి జనించె గర్భము రహింఁచె మించె నిట్టూరుపుల్. 181

- క. ఈలాగున బాలామణి, చూలాలితనంబు దనకుఁ గ జొప్పడిన మదంబు
జాలన్ జాలింబడి యిది, యేలీల ఘటిల్ల హేతు శ వెయ్యదియొ కదా. 182
- తే. పేరుబుపిగానిమాతం ద్రిత పేరు వెంపు, గలమహారాజమణియట్టి ఘనుకడుపునఁ
బుట్టి యేనిట్టి ట ట్టాడిఁగట్టుకొన్నఁ, జెట్ట యని తిట్టరే తోడిరచేడె లెల్ల. 183
- క. వచ్చినవేళాగుణమో, యిచ్చటియోషధులమహిమ మిటునసేసినదో
మచ్చరమునఁ గన్నెటిక, మ్మొచ్చెము గన నెవ్వ రిట్టు శ లొనరించిరోకో. 184
- మ. కడులే బ్రాయపుఁబూపచన్నఁగవసింగారంబుఁ బో నాడి యీ
కడుపున్ నేనును బోయి మోల నిలువం శ గన్నయ్య కాపట్ట మెం
చఁడె విన్నయ్యలు విశ్వసింపుదురె యేసంబంధమున్ లేనియీ
నడి నావంటిలతాంగికొ విధి ఘటింఁచం జెల్లునే యక్కటా. 185
- వ. అని చింతించుచు. 186
- మ. స్తనభారానత యై మదావృతసముద్యద్గర్భ దౌర్బల్యసం
జనితోచ్చావ్వనపరంపరాగతక ప్రాశస్త్యమూనితాస్యాబ్జమై
కనదాఁగొకనిరోధి బాష్పకణ యై శ గాఢత్రపాక్రాంత యై
జనకుం జేరి కుమారి యేమియు గణింఁచన్ నేన కున్నంతటన్. 187
- క. వందినచల యెత్తక తన, యంచల నిలుచున్నకన్నెనట్టే యవలో
కించి యొకించుక సంశయ, మెంచి వెఱ వహించి తిండి శ యిట్లని పలికెన్.
- ఉ. ఎక్కడఁ బోయి తింతదడ శ వెవ్వరి కప్రియ మాచరించితే
యొక్కరినుండు నిన్ను శపియించె నిమేషములోన నీకుఁ జూ
లెక్కరణిక ఘటిల్లఁ దగ శ వెంచక యింతయకృత్య మెవ్వఁ డే
దిక్కున నుండి చేసె నిది శ జెల్లముగా వివరింపు బాలికా. 189
- చ. కుల మసకీర్తి జెంద జనకుండును వెల్వెలఁబోవ బాంధవా
వలి దలవంపఁ దల్లి వగవం జెలిక తైలు సిగ్గుచేటులం
గళవళ మొంద నెవ్వఁడును శ నైకొన కేగఁగ జన్మనష్టి గా
నళుకుఁ దొఱంగి కన్నెటిక శ మాఱడి వెట్టుదు రేమె కూఁతురా. 190
- మ. తలవంపుల్ ఘటియించి తందఱకుఁ గాంతా యింక నీకేల యా
దల వంపన్ వివరింపు మెట్లాదవె నేతద్దౌహృదస్త్రీ యనం
జెలి బద్ధాంబలి యై వడంకుచు భయశస్వీదంబుతో మోము వె
ల్వెలఁ బాఱం దనుఁ గన్నతండ్రిఁ గని పరల్కెం బల్కు దొట్టిల్లఁగన్. 191
- శా. ఏ నేపాప మెఱుంగ నాటలకుఁ దండ్రి యీపులస్త్యాశ్రమ
స్థానాభ్యంతరభూమికిం జని వయస్యాసంఘముం గాన క
చ్చో నేనొంటి చరింప నద్భుతముగాఁ శ జూ లేర్పడెన్ హేతువుం
గానన్ నీచరణంబులాన మదిఁ జరక్కం జూడవే నావుడున్. 192

శా. ఆరాజన్ని వరుండు పుత్రివచనం శ బాలించి ధ్యానావధా
నారూఢాంచితదృష్టిదర్పణముచే శ నాద్యంతముం జూచి యెం
తే రోమాంచముతోఁ గుమారిఁ గని తల్లి నిన్ను శోధింప కే
సరం బెంచితి వంతఁ జెందకుము సంరదేహంబు దీతెన్ మదిన్.

193

—◆— తృణబిందుడు దనపుత్రిని బలస్థబ్రహ్మ కొనంగుట. —◆—

మ. తనుఁ గన్గొన్నది గర్భ మా నని పులకస్థబ్రహ్మ మున్ పల్కె నా
తని శాపం బిది నీ వెఱుంగ కెదుటన్ శ దర్శింప ని టైతి విం
దున నీ కేమికొఱంత యంచుఁ దృణబిందుం డప్పుడే పుత్రిఁ దో
డ్కిని బ్రహ్మజుఁ జేరఁ బోయి భయభక్తుల్ మీఱఁగా ని ట్లనున్. 194
సీ. మునిచంద్ర నద్గుణంబున మించు నీకన్యహస్తాభియుక్తి నీ శ కగు వహింపు
వ్రతిమహేశ్వరసతీతత్వముగన్నదీశ్యామ, మహిభృతకమారిఁ బ్రేమమున నేలు
జటిలభాస్కర చారునంజ్ఞ యీవద్దని, ఛాయానుసారిణి శ సవదరింపు
మపరాత్మభవనిర్మలాంగి యీమృదువాణి, విద్యావతి దయార్ద్రగ్రహిణి జూడు
తే. యోగిచక్రేశ విను మిప్పరయోజపాణి, శ్రీవిలాసినిఁ బోలుఁ బరగ్రహింపు
శమధనర్ష భకామితార్థములొసంగు, సురుచిశుభ రాశియీబంధుననుభవబ్రోవు.
క. ఆతపమునందె నిలిచి మహాతపము లొనర్చి బడలి శ యరుదెంచిన మీ
కీతరుణి కల్పలతవలె, శీతలసత్క్రియల నింపు శ సేయక యున్నే.

196

శా. అశ్రాంతశ్రుతిపాతయత్నజనితాయానంబు పంచాగ్నిమ
ధ్యశ్రద్ధాసహిత ప్రకల్పితతపసాన్యకార్య మత్యుగ్రయో
గశ్రాంతిస్ఫురణంబు మాన్వఁ గల దీశన్యాలలామగబు మీ
శుశ్రూషార్థము దీనిఁ గై కొనుఁ డటంఠంబు బుత్రి నర్పించినన్.

197

ఆ. ఆమహర్షి మిగల శ హర్షించి రాజము, పీంధ్రసుతఁ బరిగ్రహించి మామ
సత్కరించి పనుప శ శౌరికి మామ యశా, నభికరణిఁ బొంగురచతఁడు సనియె.
సీ. స్నానంబు గావించి శ చనుదెంచునంతలో, జపవేదిఁ దగురీతి శ సవరచేయు
జపనిష్ఠ యొనరించి శ చాలించునంతలో, జక్కఁగా దేవపూజకు నమర్చు
దేవపూజ యొనర్చి శ తిలకించునంతలో, వద్రసాపూర్ణభోజనము వెట్టు
భోజనం బై కరంఠులు గడ్డునంతలో, బర్ణాజినములచే శ బా న్నొనర్చు
తే. బాన్సువై జేరునంతలో శ బడలి రని మ
నంబునఁ దలంచి తాలవృంతమున వినరి
తొడలవై నంఘ్రు లుంచి యోత్తుచు ననేక
సేవ లొనరించుఁ దపసి కరచ్చిగురుఁబోడి.

199

ఉ. తోయము లాడుచో నొడలు శ దోమెడుకూర్చి కొకింత యాఁకటం
గాయము డయ్యనీక యెడిరకంబుగ నన్నము వెట్టుప్రేమకు

- రేయుఁ బగల్ నపర్య లొనరేరించుటకుం గరఁగెం దపస్వి లేఁ
బ్రాయపుటాలిసేవలఁ గరంగ రె యెంతటివారు రాఘవా. 200
- చ. పలికినచో నదు త్తరము శ్రీ పల్కుటె కాని బహుక్తు లాడఁగాఁ
దలఁకుట కెప్పు డేది యుచితం బది సేయుటకున్ మనోగతుల్
దెలిసి మెలంగ నేర్చుటకు శ్రీ దీమనమున్ వినయంబుఁ దాల్చియున్
గలుగుట కుబ్బి తాపనుఁ డొరకానొకనాఁ డలకన్యతో ననున్. 201

—◆◆◆ విశ్రవోబహుజనప్రకారము. ◆◆◆—

- శా. ఓలీలావతి నీగుణంబులకు నార్యుల్లంబు రంజిల్లె న
న్నాలోకింపఁగ నై నగర్భమున నీకస్తాదృశుం డాత్మజుం
డీలోఁ బుట్టెడు నేఁ బఠించుశ్రుతి నీ శ్రీ వేవేళ నాలించి తా
వేళన్ గర్భగుఁ డాట విశ్రవుఁ డనన్ శ్రీ వీఁ డొప్పు లోకంబునన్. 202
- శా. సుధ్యగ్రేనరుఁ డప్రతర్క్యనియమాశ్రితోక్త మాయుక్తప
స్పాన్విధ్యాయ ప్రతశీలుఁ డాగమరహస్యజ్ఞానవైజ్ఞానికుం
డధ్యాత్మార్థవిశారదుం డుభయవంశశాఢారుఁ డబ్జాక్షరూ
పధ్యానార్కవిభానిర స్తతముఁ డీశపౌలస్త్యుఁ డబ్జాననా. 203
- క. మాతామహుఁడు పితామహుఁ, డీతనయునినడకఁ జూచి శ్రీ యింపొందుదు రం
చాతపసి యానతీయ న, తీతిలకము హర్షజలధిఁ 1 దేలుచు నుండెన్. 204
- వ. తత్కాలంబున. 205

- మ. శుభసక్షత్రమునన్ శుభేక్ష గ్రహముల్ శ్రీ సూడన్ శుభోచ్చస్థితిన్
శుభవేళం దృణబిందువుత్త్రి గనియెన్ శ్రీ శుద్ధాత్ముఁ డేజస్వి నా
త్మభవున్ విశ్రవు నాతఁడున్ సకలవిద్యావైదుషిం దండ్రి నా
త్మభవుం బోలి తపంబునన్ నిలివె స్వాంతం బంత బాల్యంబునన్. 206
- సీ. పూరుషాకారంబుఁ శ్రీ బొందుత్రయీవిద్య, బాలత్వ మొందినశ్రీబ్రహ్మచర్య
మాలోకగోచర శ్రీ యాధర్మదేవత, ప్రాణంబు లూనినశ్రీభవ్యనియమ
మవయవంబులు దాల్చినట్టివై రాగ్యంబు, జంగమస్థితిఁ గన్నశాంతరసము
వై యాత్య మొందినశ్రీవైదికాచారంబు, బ్రాహ్మణ్య మెనయుక్తపాగుణంబు
తే. దానె యన విశ్రమైబ్రహ్మ శ్రీ తల్లిదండ్రు
లనుమతి యొసంగ నొకతపోవనముఁ జేరి
యాశలు జయించి వెలయుభూమిశులీల
నాశలు జయించి తపము సేయంగఁ దొడఁగె. 207

- క. రుచిరజటారుచి కీల, ప్రచయము పైలం గుశాస్త్రరణపరివృతుండై
శుచిభావమునఁ దపము సేయుచు నచ్చిఱుతజడదారియున్నట్టియెడన్. 208
- క. ఆమునితనయుఁ గృతేం య, యాముని యోగముఖభావితాంబత్వాణా

- యాముని జపఫలితప్రతి, యామునిఁ గని రోమహద్దురైరి మహద్దుల్. 209
- మ. శమసౌఖ్యామృతవార్ధిమగ్ను నతనిఁ శ జామాతఁగాఁ జేయుచి
త్తముతో ను త్తమతాపసుం డగుభరదవాజుండు లేఁబ్రాయముం
గొమరుం గల్గినపుత్రిఁ దోడ్కొని రమారోక స్తనిం దెచ్చి తో
ల్లి మధుద్వేషి కొనంగ వచ్చుభృగుపోర్కిల్ వచ్చి పల్కెన్ రహిన్. 210
- క. వర్ణినిదానమ యీవర,వర్ణిని మత్స్పత్రి దేవరవర్ణిని యనఁగా
వర్ణింపఁ దగిన దిది యా,కర్ణాంతవిశాలనయనఁ శ గైకొమ్మనియెన్. 211
- సీ. అలమందగమనంబురహంసబోధ మొనంగఁ, గొను నభోలత్కృతగతిఁ బొనంగ
మోవికెంజిగురు జరపావృత్తి వహియింపఁ, బలుచాయ లష్టాంగరపటిమ నింప
ఘననఖప్రభ తారరకాయోగము గణించ, నాననం బమృతకరదాభ మించఁ
గొమరుఁ జెందుపిఱుందురగురుమహాత్మ్యముఁ దెల్పఁ, జిఱునవృష్టుక్తానురసరణ
తే. దనతపోరీతి కుచితయై శ తగినదేవ, వర్ణిసీనామకన్య నరవర్ణి దల్లి [దాల్పఁ
దండ్రులయనుజ్ఞ వరియించితత్సమాగ,మముననకలగృహస్థధర్మములు నడపె.

—◆— వైశ్రవణజనమ. —◆—

- శా. ఈలీల స్వగుణానుగుణ్యమతి యారనిల్లాలితోఁ గూడి య
ప్పొలన్తుండు గృహస్థధర్మకలనారపారీణుడై పార్వతీ
రోలంబాలకయందు శంభుడు గుమారుం గన్నయ ట్లాధరా
స్థూలాంచత్కటియందుఁ గాంచె నొకపురత్త్రుం బుణ్యచారిత్రునిన్. 213
- చ. అవిరళపుణ్యలీల యగునాశిశుసంభవవేశ భారతీ
ధవుఁ డరుదెంచి పాత్రజుని శ దప్పక కాంచి ధనేశ్వరుండు వీఁ
డవు నిఁక విశ్రమైమునికులగ్రాణి గన్న యపత్య మాట వై
శ్రవణుఁ డనఁ జగంబునఁ బ్రశస్తి వహించు నటంచు నేఁగినన్. 214
- చ. ఉపనయనంబు సేసి శుక్రతిరయుక్తునిఁగా నొనరించి శాస్త్రముల్
గృహఁ జదివించి ధర్మ మెఱిగించి హితం బుపదేశ మిచ్చి పు
ణ్యపురుషుఁ డై నతండ్రి దను శ నన్నిట నేర్పరిఁ జేయ నాతఁడుం
దపమున కేఁగె వంశగతధర్మము మానరు సాధు లెయ్యడన్. 215
- వ. ఇవిధంబున వైశ్రవణుండు దపంబు సేయం జని. 216
- క. ఆహుతులఁ బ్రజ్వరిల్లెడు, స్వాహావిభులీల బ్రహ్మవర్చసము క్షుమా
బాహుశృంగ మొంద నియమో,త్సాహంబున నుగ్రతప మరతం డొనరించెన్.
- మ. ఘననిష్ఠఁ జలపాయి యై పటుతటిరత్కాంతిచ్ఛటం బెంజడల్
దనరన్ మించె నహస్రవర్షము అనంతతైంతి వాతాశనం
బున వేయెండ్లు శ్రమించె మే నచలముం శ బోలన్ నిరాహారుఁ డై
తను వాశింపక యెండ్లు వేయుఁ గడపెం శ దైవలోక్య మారా యనన్. 218

సీ. పద్మాష్టగతి వహింగీపఁగలాఁడు గావున, మొనసి పద్మాష్టభీరముఖ్య మూని
మకరసంగతి మీఁద శ్రమనుఁ గాన మకరభీకరజలాకరతరంగముల నాని
ఘనవిభావనుసమగ్రత ముందరికిఁ గాంచ, ఘనవిభావనుమధ్యగత్వ మొంది
యతనువర్ధనమైత్రి నలరఁ బోయెడుఁ గాన, యతనువర్ధనవృత్తి నయవధరించి
తే. ఘోరతనములు సేసిమిక్కుటపుమహిమ, లవధరించినమునులు ప్రయాసమనుషు
వర్ణనలోనర్పఁ ద్రిసహస్రవత్సరములు, దవముగా వించెవిశ్రవశస్తనభవుండు.
వ. అంత.

220

సీ. ద్వాదశద్వాదశాత్మకకిరీటమణిప్ర, కాండదీధితులు లేయెండ గాయ
భాషాబ్జపత్త్యద్యుత్పత్తావత్రముల్, స్థిరశరచ్చంద్రచంద్రికల నీన
సురనదీతటిదుర్గురణతోఁ దనతనూ, వరరుచుల్ బంగారువాన గురియఁ
బ్రగుణాగమశ్రీలరేదగుముఖుల్ గినలయో, జ్వలజటాగ్రములనంజలులుదాల్చు
తే. గగురునాటును వడఁకును శ్ర గానిపింప, నెల్లనుమనోవితానంబు శ్ర నెనసి కొల్వ
మంచుజిగిపట్టి పొగడ విరించునుండు, గరుణఁజాల స్త్యజునకు సారతృప్తిరించె.
క. వెన్నిధినలఁ దన కిటువలె, సన్నిధిసేసినకడానిరచాయలజేజే
మన్నెదొరవెద్దఁ జూచి ప్ర, పన్నమతిఁ లేచి మొక్కి శ్ర భయభక్తులతోన్.

—◆—◆—◆ వైశ్రవణనకు బ్రహ్మ ప్రత్యక్షంబై వరంబు లిచ్చుట. —◆—◆—◆

పంచచామరము. హరామరాగ్రాణిస్తుతాప్యాయప్రభావభాస్వరా
స్వరాది నైకలోకసృష్టిశాసనక్రియాదరా
దరాబ్జహీరహారభాస్వరదారదార ధీపరా
పరాఖ్యమంత్రభృన్మనోబ్జరపద్మినీమనోహరా. 233
క. అని తనుఁ బొగడినమనుమని, వినయమునకు మెచ్చి నలువ శ్ర వేడుము వత్సా
నిను మెచ్చితి వత మిచ్చెద, నని వచ్చితి ననఁ బులస్త్యశాత్మజుఁ డనియెన్.
తే. లోకపతి వైననిన్ను నే శ్ర లోకపాల, కత్వమును హైమగర్భతః శ్ర గన్ననిన్ను
బహుధనాధీశ్వరత్వంబుఁ శ్ర బ్రార్థనంబు, సేయుచున్నాఁడఁ గట్టడరసేయవయ్య.
ఉ. కామితదాయి వై ననినుఁ శ్ర గన్గొనినంత ననంతలోకలో
కామితచింతితార్థము లరయారె లభించవె యంచు వేడిన
న్దామరచూలి వల్లె ధననాథపదంబు దిగీశ్వరత్వమున్
నే ముద మంది నీకె కరుణించితి దేవతలెల్ల మేలనన్. 226

క. ప్రాగవరదక్షిణములకు, నీగిరిపువరుణయముల శ్ర సృజించి యాద
గ్యాగమున కొకనిఁ దలఁపం, గాఁ గలిగితి వీవు మేముశకాతుక మొందన్. 227
ఉ. పాలితనత్యధర్మ మగురబ్రహ్మకులంబునఁ బుట్టినట్టినన్
నాలవవానిఁ జేయఁ దగునా యనఁ బోకు దిగీశ్వరాభిలో
నాలవవాఁడవై బహుధరసన్ధుఁడ వై మను మంచు మన్తనిన్.

గొంత దెలిపిన విని శ్రీరఘుప్రవీర. నర్మఁ డిట్లను నాశ్చర్యభుర్యఁ డగుచు.

—●—●—●— రాక్షసవంశోత్పత్తి క్రమము. —●—●—●—

శా. ఓవింధ్యాచలగర్వనిర్వరణయాత్రోద్యోగ పూర్వంబు లం
కావాసంబు నురారినాథులనికార్యం బంచు మీ రానతీఁ
గా విన్నప్పటినుండి చిత్రరసశంకాసంకులం బయ్యె మ
ద్భావం బంతకు మున్న తాదృశబలుల్ శ దై తేయు లెవ్వారోకో. 238

ఉ. ఆది పులస్త్యవంశభవు శ లానురముఖ్యు లనంగ పింటి నే
తాదృశరాక్షసాధికులు శ దానవు లంతకు మున్నె లంకలోఁ
బాదుక యుగదు రం చిపుడు శ పల్కితి రీదశకంధరప్రహ
స్తాదులకంటె వీరవరు శ లై ననురారులు వార లెవ్వరో. 239

ఉ. వారికి వంశకర్త యగురవారి తెఱంగులు వారి పేరులున్
వారిబలోన్నతుల్ పిదప శ వారు ముకుందున కోడి లంకకుం
జేరక పోవుటల్ జటిలశేఖర తెల్పుము విస్తరించి నీ
చారుసుధారసోపమవచగళలనం జెవు లింపుఁ జెందెడిన్. 240

ఉ. భానునిచే మహాతమము శ వాయు తెఱంగునఁ బాయు మాదృశా
జ్ఞానము మిమ్ముబోఁటిబుధశచంద్రులచే నని జానకీబహిఁ
స్రాణము రామభూవిభుఁడు శ ప్రశ్న మొనర్ప దరస్థితంబుతోఁ
దా ననియెం దధావిధికిరథావిదుఁ డమ్ముని సమ్మదమ్మునన్. 241

మ. రవివంశోత్తమ సంశయం బయినచోఁ శ బ్రశ్నింబు గావింప నే
ర్తు విన్ నేర్తువు సావధానముగ నిన్ శ స్తోత్రంబు సేయంగ మా
కు వశంజే పరమేస్థినుండియును రక్షింపంశ మాద్యంతమున్
వివరింతున్ విను మం చగన్త్యుఁ డనుఁ బ్రోవృట్కలమేఘార్భటిన్. 242

మ. హరినాభీకుహారారవిదమకరంరదానందనేందిందిరం
బు రహిన్ మించి విరించి యంచితతపశసూన్యర్థి జగత్ప్రప్తివై
ఖరిఁ బ్రాపించి మహాజలంబు దొలుతం శ గల్పించి తద్రక్షణా
కరకాంక్షన్ సృజయించె సత్త్వముల శ సంకల్పం బనల్పంబుగన్. 243

శా. ఆసత్త్వంబులు డుత్తృడాతురత బ్రహ్మం జేరఁగా వచ్చి వి
శ్వాసంబుల్ గనిపించ నేమి యొనరించన్ మమ్ముఁ బుట్టించితే
యోసామీ యిపు డేమి సేయుదుము నా శ నుక్తికుఁడున్ నవ్వుతో
మీసామర్థ్యముఁ జూత మిజ్జలము నేర్పిం బ్రోవుఁడి నావుడున్. 244

మ. జలసంరక్ష యొనర్తు మంచుఁ జని యాసత్వావళుల్ డుత్తృడా
విలభావంబు సహింప కంబుహృతి గావించంగ నుంకించి యం
చల బ్రహ్మం గని కొంచి కొన్ని యనె జరక్షామేతిధాత్వర్థవా

క్కలనన్ నీళ్ల వసించుకొన్ని యనె రరక్షామేతివాగ్నైవభిన్. 245

తే. అపుడు పరమేష్ఠిజక్షింతురమనిపలికిన, జంతువులయత్తులగుచుఁ బ్రశస్తిజెందుఁ
డనియెరక్షింతుమనిపల్కినట్టివారి, రాక్షసులుగండనుచుఁబల్కెరఘువరేణ్య.

◆◆◆ హేతిప్రహేతులవృత్తాంతము. ◆◆◆

ఆ. రామ యట్టియక్షరరాక్షసకోటిలో, నెంచఁ దగినవీరు ర్ లిద్ద తైరి
యెవ్వ రన లయాగ్నిరహేతిఁ బోలినహేతి, హస్తదీప్రహేతి ర్ యగుప్రహేతి:

క. ఖేటప్రతివీరులు మధు, కైటభనిభవిక్రమప్రకారులు పటాబా
హాటాపపేటు లాదిని, శాటులు హేతిప్రహేతు ర్ లద్యుభప్రహేతుల్. 248

క. వారలయందుఁ బ్రహేతి యు, దారుఁడు కామాదిపువీదారుఁడు శ్రీతమం
దారుఁడు గుణనందితబృం, దారుం డనపేక్షితార్థరదారుం డయ్యెన్. 249

మ. భయదూరుం డలహేతి తాత వనుపన్ ర్ భార్యాకుమారస్పృహణ
భయసంగాత్మకుఁ డొటఁ గాలభగినిన్ ర్ భద్రేభకుంభస్తనిన్
భయ యద్దానిఁ బరిగ్రహించె దశదిగ్భాగస్ఫురన్నలికా
భయశశిపాండురమాక్తిక ప్రతతి వైరవై సేన గావింపఁగన్. 250

క. ఆశాతోదరి విద్యుత్తేనుని సంధ్యాబినికటరదీపితవిద్యు
త్తేనునిఁ దేజశ్శోచి, ష్మేనునిఁ గనె హేతి పీతి ర్ చెన్ను వహింపన్. 251

శా. విద్యుత్తేనుఁడు ణోయగాంబుజముతీర్విన్ దాతృకీర్త్యన్నతిన్
విద్యాభ్యాసివివేకమున్ బలె మహావిజ్ఞానివై రాగ్యమ
ట్లుద్యోగమునికల్పిలీల హాతయోగోద్భాసియాయుర్గతిన్
ఖద్యోతద్యుతి వృద్ధిఁ బొందెఁ బితృరక్షం జేసి నానాఁటికిన్. 252

మ. నవవర్షాగమజృంభితాంబుదముచంగదానన్ మధుస్ఫూర్జితా
టవిలీలం బటుయావనస్ఫురదనరప్తంభంబునం బుత్రకుం
డు విజృంభించినదీతి హేతి గని సురష్ఠపీతిఁ బ్రాపించి వా
నివయోరూపనిరూఢికిం దగినకరన్నెం గాంక్ష గావింపఁగన్. 253

సీ. కమనీయకమలకోశములతో సమములై, కులుకుగుబ్బ మెఱుంగుగుబ్బలమర
ననమాననీలోత్పలనమానరుచు లొంది, కలికిసోయగవువారల్లన్ను లలర
శ్రీనందనస్యందరనానందనరథాంగ, పటిమవిస్తృతనితంబము రహింపఁ
గంజరాగము మీఱునంజకెంజిగితిరు, వహియించి కెమ్మోవి ర్ వన్నె మిగుల
తే. నిరులనరులన్ బెన్నెఱు ర్ లిరవుకొనఁగఁ, దారకస్ఫూర్తిగన నఖోరదారకాంతి
సంధ్యవలెమించుపంధ్యాత్మజాలలామఁ, బ్రియకుమారునకాహేతిరవెండ్లి సేసె.

శా. శత్యాంబునఁ జారుగాత్రి యగుసంధ్యాపుత్రిఁ బ్రాపించి వి
ద్యుత్తేనుండు శచీనమేతుఁ డగునిర్దున్ రోహిణీయుక్తుఁ డా
సత్కాంతున్ గిరిజావిలోలుఁ డగుపశ్యత్ఫాలునిం బోలి య

త్యుత్కంఠోత్థరతిక్రియౌ మదనదేవ్రాపాస్తిః గావింపఁగన్.

255

ఉ. నీలపయోదయుక్ష్మపలరీనీటున నాథునిఁ గూడి యొప్పునా
సాలకటంకటాయువతి శ స్యాతిగతాంబుదవృష్టి శుక్తియుం
బోలె నిజేశుతేజమున శ భూరితరంబుగ నంత గర్భముం
దాలించి మండరాచలనితంబమునం దురుసాహసంబునన్.

256

మ. పరు లెవ్వారును గాన కుండ నిజగతరృష్టార్థకుం దద్ధరా
ధరమధ్యంబున డించి వహ్నిజనితోరద్యద్ధర్భభారంబు మున్
శరముం జేర్చినగంగఁ బోలి నురతేచ్ఛాలోలయై జివితే
శ్వరుఁ జేరం జనె బాప మెంచరు గదా శ చానల్ రఘుగ్రామణీ.

257

శా. ఆసంధ్యాతనయావిసృప్తశిశు వాశస్యాంతస్సున్నరన్నప్తి యై
యాసన్నక్షీతిభృద్ధహల్ బదులు మోగ్రయం గాలజీమూతగ
ర్జాసామ్యధ్వని రోదనంబు ఘటియింతచన్ సాగె సింహాదిసా
నాన త్వంబులు దద్ధన్విజ్ బెదరి చెంతం జేర లే కేఁగఁగన్.

258

వ. అప్పుడు.

259

నీ. బలుకెంజడలతోడ శ దెలిగన్నెరులవన్నె, గలక్రిన్నెలవతంసరకంబుతోడ
నలుదగులముతోడరనలి నుబ్బునలనుబ్బు, వెలిద్రొబ్బుగరళభృద్ధశముతోడ
గిబ్బిత త్తడితోడ శ గిరిరాజు హరిరాజుఁ, గరిరాజు నగుమేనిరకాంతితోడఁ
బునుకకంచముతోడరనతూపులన యేపు, గన నోపుదొరబూదిమినుకుతోడఁ
తే. బ్రమథతతితోడఁ బావ్పతీరప్రమదతోడఁ, గరిముఖాదికుమారవర్గంబుతోడ
శివుఁడు మంథానగిరితుంగశృంగవీధిఁ, జెలుపుమీఱంగ స్వారివేంఁచేయునపుడు.

—◆◆◆ సుకేశుం డనురాక్షసునివృత్తాంతము. ◆◆◆—

క. వాపోయెడుసంధ్యాతన, యాపత్యముచిక్కుఁ జూచె శ నభవుఁడు గారు
ణ్యాపారసుధాపూర, వ్యాపారకటాక్షవీక్షరణాతిశయమునన్.

261

క. అంగజహరుఁ గని ప్రియ మెనయంగ జగజ్జనని గిరిజ శ యవధా రహిరా
డంగద యీవసిచాపని,యంగదఁ బాయంగఁ జేయ శ నర్హం బనినన్.

262

మ. ప్రియురా లాడిసమాట దాటక పురశ్రీచిత్రకక్షాశనా
క్షయదుర్గ్గ శరుండు శంభుఁడు దయాంశచదుర్బిధి దద్బాలుఁ జూ
చి యమర్త్యత్వము మాతృసన్నిభవయశ్రీస్సూర్తియున్ విశ్వది
గ్జయతేజంబు నభశ్చరత్పురముఁ గరల్లంగా వరం బిచ్చినన్.

263

శా. శ్రీగారీజలజాయతాక్షి పలలారశిశ్రేణికిం గూర్చి స
ద్యోగర్భాతిశయప్రసూతులును సద్యోయకావనప్రాప్తి స
ద్యోగాధప్రతిభాపరాక్రమజయోద్యోగంబు లిచ్చెన్ లన
ద్యోగాయాధమనఃప్రసన్నుఁ డగుకాంతం డట్లు లాఁ గా కనన్.

264

క. దేవికి వేడుక యపు నని, దేవరయును వరము లొసంగ ర దేవరఁ గనుచున్
దేవియు సాటికి బేటికి, దీవింపఁగ దైత్యశిశువు ర తేజము నొందెన్. 265

చ. జనని సుఖంబె కోరి కని ర శై లతటంబునఁ బాఱ వైచి పో
యినశిశు వేడ వానికి యరతీంద్రులకుం గన రానివేలుపుల్
గనఁబడి కోర నేరఁ డని ర గాఢవరంబు లొసంగు లేడ య
ద్దనుజనిపూర్వజన్మనుక్యతం బెటువంటిదొ కాక రాఘవా. 266

ఉ. ధారుణిలో నరక్షితుఁడై ర దై వసురక్షితుఁ డందు రార్యు లొ
వా రది యట్టు లుండె రఘునంశనుధాఁబుధిచంద్ర వింటివే
యారజనీచరార్చకుఁడు ర నంత నుకేళుఁ డనం బ్రసిద్ధుఁ డై
గౌరియు శంభుఁడుం బనుపఁగగా శివదత్తపురానువర్తియై. 267

నీ. జలజాతరాగమంఠడలపిచండీలమండ, లావిష్టుఁ డగుభాను ర ననుకరించి
తపనీయదివ్యరత్న విమానసంచరి,ష్టుత నిర్వహించుజీర్ణుని హసించి
బహుయోజనాయతర ప్రథమానరథమెక్కి,చరియించుపూర్ణిమారచంద్రుఁ డెగడి
కనకాచలాంగసంగతవతంగవతంగ,వాహనుం డగువిష్ణురత్నైఖరి నగి

తే. గగనబహుపాద్రారూహో గ్రము స్వకీయ,పురమణీదీప్తవప్రగోరపురవిభామ
తల్లి కావల్లికాశ్రేణు ర లల్లికొన ను,కేళుఁ డలరాచె నంబరరకేళుకరుణ. 268

క. ఆమనుజాశిస్తోమల,లామునికీ ర్తిప్రతాపరలావణ్యంబుల్
గ్రామణి యనుగంధర్వ, గ్రామణి దిలకించి కౌతుకం బలరారన్. 269

నీ. వేణికారుచిఁ గృష్ణరవిభవంబు వహియించి,ముఖదీప్తిఁబూర్ణ సోమముని గ్రహించి
తనుకాంతిఁ గనకగర్రనిరూఢిఁ బ్రాపించి, స్తనలీల గిరిజాతరఘనతఁ గాంచి
వరనాభిగతి దేవరవల్లభోన్నతి నొంది, మధ్యరీతి ననంగరమహిమఁ జెంది
కటితటస్ఫురణఁ జరక్రహితాభ్యుదయ మాని, నడలచే శిఖివాహనటన మూని

తే. సౌరభంబున నుమనఃప్రసక్తి మీఱి, యఖిలనుమనోగుణంబులనతిశయించు
దేవవతి యనుతనకన్యఁ ర దెచ్చి యిచ్చె, నలనుకేశాఖ్యునకు భానురకులవరేణ్య.

శా. రక్షోరాజ్యరమావధూటి యనఁగా ర రంజిల్లునప్పద్మప
త్రాక్షిం బెండిలి యై నుకేళుఁ డధనుం ర డర్థంబుఁ బ్రాపించిన
ట్లక్షణస్పృహ మించె నద్దివిజకరన్యారత్నమున్ నిర్జరా
ధ్యతుం,జెందుపులోమజం దెగడె దీరవ్యద్యోగభాగ్యోన్నతిన్. 271

చ. కరియుఁ గరేణువుం బెనఁగురక్తవడి నిచ్చులు హెచ్చుమచ్చికల్
దొరసి సుఖించువారలకుఁ ర దోడనె పుట్టిరి పావకత్రయ
స్ఫురణఁ ద్రిలోకసంగతిఁ ద్రిపూరుషమంత్రగతిం ద్రినేత్రవై
ఖరిఁ ద్రిగుణంబులున్బలెఁ ద్రికాలములట్టుల మువ్వ రాత్మజుల్. 272

—•—•— మాల్యవదాదిరాక్షసుల చరిత్రము. —•—•—

మ. వియదంభోమరుదున్నతిఁ వెలయునరేవ్వరత్రయిన్ సద్విరా
జియశోనిర్మలమాల్యవంతుఁ డన మింఁచెన్ మాల్యవంతుండు ద్వి
ట్చయసంపత్కుసుమాలి నాఁ దదనుజాంఁచత్వృత్తిఁ గాంచెన్ సుమా
లియుఁ దేజోవిజితాంశుమాలి యయి పోతృన్ మాలి తద్భ్రాతృతన్. 273

శా. ఆరక్షస్త్రితయం బుపేక్షితమహావ్యాధిత్రయంబున్నతం
దారుణ్యంబు వహించి తండ్రికరణిం న దా నెంతయున్ దేవతా
కారుణ్యంబులఁ గామితంబులు గనంగగా నెంచి యంచత్తపః
ప్రారంభంబు వహించి కాంచనగిరిప్రత్యంతశైలస్థమై. 274

శా. కీలాం బని నీరు గ్రోలురహి స్రుక్కించెం బలాశంబు లం
చాలోకించుట మానె బర్ణముల మరేభావ్యులం బ్రవర్తించఁగాఁ
జాలించెన్ విరితేనె చాయ దొరయం న జన్నన్ రవిద్రోహదు
శ్శీలం జౌ నని రాక్షసత్రయి వినరర్జించెం దరుచ్చాయయున్. 275

మ. అతిలోకం బగుతాల్మితోఁ దపము లి న్నరాక్షసుల్ నల్పఁగా
యతిలోకం బరు దండె నంతటఁ దదీయప్రాచింతాచారసూ
నృతసంభావ్యమహాతపోజనితవహ్నిజ్వాలికామాలికా
హతి ముల్లోకములుం దపింపఁ గని భారమాధీశుఁ డుద్భ్రాంతుఁడై. 276

—•—•— మాల్యవదాదులకుఁ బ్రత్యక్షమై బ్రహ్మ వరంబు లొనంగుట. —•—•—

సీ. పలభోజనతపోనలమువేడిమి నంచ, తేజిబంగరుతెక్క న దేజరిల్ల
దోషాచరతపోగ్నిభూమాళి భారతీ,ధవళాక్షికోష్పపూదండ లాన
దనుజత్రయీతపోదమునస్సులింగము,ల్లహనీయమకుటాగ్రమణులనొరయ
దైత్యమూర్ధన్యమూర్ధజతపశ్శిఖిశిఖా,చయముచే సావిత్రిమయి సెమర్చ
తే. నుగ్రనిష్ఠాగరిష్ఠులై నయుగ్రమహిమ, నుగ్రతపములు గావించుచున్నరాక్ష
సాగ్రణుల చెంతకిరు దెంచినయట్టెకాంచి, వెఱఁగుమించివిరించిదీరించి యనియె.

ఉ. ఇంకఁ బ్రయాస మొంద వల న దే మిము మెచ్చితిఁ గోర్కు లిచ్చెదన్
శంకఁ దొఱంగి లెం డనురశంకరులార యటంచు భారతీ
పంకజలోచనాక చవిభానుర కేనరవాసనాగతా
హంకరణాళిర్ముంకరణహరిమృదూక్తుల నాన తిచ్చినన్. 278

మ. అమృతాంభోధితరంగఘుంఘుమర పూర్వత్యత్నస్మదూర్తిక గత
శ్రములై కిన్నులు విచ్చి రాక్షసులు సారక్షాత్కారమై యున్నబ్ర
హ్మముఖాంభోజముఁ జూచి లేచి భయకంఠసావాప్తి సాష్టాంగదం
డము లర్పించి నుతించి రిట్లని లలారటన్యస్తహస్తాబ్జులై. 279

మ. పురుషుం డంచుఁ బరేశ్వరుం డనుచు వేల్పుంబెద్ద యంచున్ మహే.

శ్వరుఁ డంచుం బరమాత్ముఁ డంచు శ్రుతిశాస్త్రజ్ఞానసారీణు లే
ర్పఱుపం జాలక పెక్కుభేదముల నేరభవ్యాత్ము నూహింతు రా
పరమేశుఁ నినుఁ గొల్తు మేము శుభముల్ శ్రీ ప్రాపింప నశాంతమున్. 280

శా. ఆశాస్యంబులు నీవలె నతుల కీర్యం జాలుజేజే గలాఁ
డే శశ్వత్కృప మాయెడన్ నిలిపి తండ్రి ప్రోచెదేనిన్ సమ
స్తాశాధీశజయ ప్రతాపములు దీర్ఘాయుస్సదారోగ్యవి
ద్యాశాలిప్రతిభల్ పరస్పరహితత్వంబుం బ్రసాదించవే. 281

క. ప్రభవిష్ణుల మై యెందును, నభివృద్ధి వహింతు మనుచుఁ శ్రీ బ్రాహ్మించినఁ బ
ద్మభవుల డాదరమున నయ్యభిమతము లొసంగి చనియె శ్రీ నాత్మీయులతోన్.
వ. అంత. 283

— ❖ — మాల్వవదాదులు లోకంబుల బాధించుట. — ❖ —

శా. భాషానాథవరప్రదానవిలసద్యాహాబలాటోపు లై
దోషాటాధిపతుల్ మహాంధత సుధాంధోముఖ్యులన్ గెల్చి త
ద్యోషారత్నములన్ గ్రహించి మునుల శ్రీ దూలించి సాధ్యాదులన్
రోషాన్నిం దపియింపఁ జేసి సురపై రుల్ మెచ్చ వర్తించినన్. 284

సీ. పట్టు గానక బయల్ శ్రీ పట్టి రాదిత్యులు, ఖచరులతోవలు శ్రీ గట్టువడియె
దీనులై గరుడులు శ్రీ దెన సెడి పాటిరి, తుషితులు బడలికతోఁ దిరిగిరి
వసువులు పేదలవలె గాసిచెందిరి, గమిఁ బాసి రుద్రులు శ్రీ గాడుపడిరి
యడ్డగింపులకు లోశనైరి మరుత్తులు, చేరిరి గిరిగుహల్ శ్రీ సిద్ధవద్యు
తే. లోడి గంధర్వలూడనిఁ బాడిరచ్చ, రలకుఁ జెఱి లుప్పతిలె మహా రాజకులకుఁ
గలిగెఁ దలగంప దింపనివలసనాటు, రాక్షసులు సేయరావడిరఘువరేణ్య.

క. నిరయగతు లై నప్రాణుల, కరణిన్ రక్షకుని నొకనిఁ శ్రీ గనక మకేశా
మరసుతబాధితభువనాం, తరగతు లాపదలఁ బడిరి శ్రీ తత్కాలమునన్. 286

శా. ఆరాత్రించరశేఖరుల్ ముగురు నిరట్లాదిత్యహృద్భీకర
సైవరస్ఫారవిహారులై తమకు భూస్వర్గంబులీలన్ మనో
హరం బాసగరం బాసర్చుటకుఁ గా శ్రీ నర్థించి శిల్పప్రభా
భౌరేయుం డగువిశ్వక్సేఁ దలఁపం శ్రీ దధన్యుఁ డేతెంచినన్. 287

ఉ. మాల్వవదాదు లిట్లని రమర్తులకల్పియు బల్కి గీర్తిబా
హుశ్య ఘెఱింగి వారికి యరథోచితగేహము లీ వానర్ప బ్రా
బల్యముఁ జెందె సీచతురభావము దిక్కుల నోయిశిల్పకా
శల్యనిధాన మాకు నిక శ్రీ సద్గ్రహముల్ రచియింపఁగాఁ దగున్. 288

మ. హిమవత్పర్వతమాళిమీఁద నయినన్ శ్రీ హేమాద్రివై నై న మం
థమహీధాగ్రణిమీఁద నై నఁ గలభారతతోఁ ణిభృచ్చుం గతుం

గమణీగోపురసాధయూథములు గల్గె మాకు నిర్మింపు గే
హము లంచుఁ వచియింప నయ్యమరశీల్పాచార్యవద్యుం డనున్. 289

—◆— విశ్వకర్త వలన నెఱింగి మాల్పవదాదులు లంకఁ జేరుట. —◆—

ఉ. దక్షిణవారిరాశితటరథారుణి భానుర హాఁ ద్రికూటనా
మక్షితిభృద్వరేణ్య మసమానమణిమయసానుసంపదఁ
దక్షిణదిక్త్రికూట మనఁ శ దద్గిశృంగమునం దొనర్చితిఁ
రాక్షసులార ము న్నొకపురం బనురేంద్రునియాజ్ఞ వెంపునన్. 290

వ. అదియును పప్తియోజనవిస్తీర్ణంబును శతయోజనాయతంబును వినిర్మలముక్తాఫ
లని ర్హితనర్హహర్త్య చ్ఛవిచ్ఛటాధవళితహరిదశ్వహరిత్తురంగంబు నుత్తుంగగోపు
రోపరిద్వారాంతరస్థాపితకాంచన పాంచాలికాబాలికాస్తనాంతరక్షౌమపటోత్త
రీయామితవియత్తటిసీతరంగంబును వాసవకృతత్రాసనిరాశార్థవనరాశినమాసీత
కలఘాతగిరిపోతతులితలలితమణిమయ క్రీడాపలవిరాజమానంబునునిజవైభవా
ధఃకృతసమగ్రసాభాగ్య లక్ష్మీస్థానానిమిత్తసమాగతభోగవతీపురవ్యంజకపరిఖా
యితాంభోధిగతాత్మ ప్రతిబింబంబును శతకోటిశివాలయనీల ప్రాకారజాలప్రభా
భిధముధాభ్రమరసముదయూరుణకమలాయితకమలహితమండలంబును నాయ
కోచితమరణతమణిమయఘననివసనకనకవనన గగనలక్ష్మీప్రకల్పితపుష్పహారా
యితతారాప్రతానంబును వనపవనచలితలతాప్రతానపతత్ప్రసూన పరిమళ
మిళితపరాగవాసితాజాండకరండంబును సమస్తవస్తువిశేషంబులకు జన్మనివా
సంబు నఖల విభవలక్ష్మీవిలాసంబులకు వీడుపట్టునై కనుపట్టునట్టుగాఁ గంకాది
శకునదుష్ప్రవేశంబును డంకాగ్రవిచ్ఛిన్న చతుర్దిశావకాశంబును నగుత్రికూట
శిఖరిశిఖరవ్రదేశంబున స్వర్గలోకవస్వాక సారాదిదిక్పాలపురంబులునిర్మించియా
ఱి తేఱినశిల్పనై పుణ్యంబు మెఱసి నిర్మించిన యాలంకారపురంబు మీకాఁపు
గంబునకుఁ దగు నందు నిలుపుం డని మెడియు విశ్వకర్త వారలం గనుంగొని.

శా. లంకాదుర్గముఁ జెంది శాత్రువులకుఁ శ్రీ లక్ష్మీంపఁగా రాక ని
శృంగఖ్యాతి గనం గలా రని గణింపఁ శిల్పసమ్రాట్టుధా
సంకాశోక్తుల నుత్సహించి బహురక్ష శ్రేణితో దోర్బలా
హంకారంబునఁ జేరి రప్పరి నిశాటాధ్యక్షు లొక్కువ్వుడిన్. 292

—◆— మాల్పవదాదులు వివాహ మై పుత్తులం గాంచుట. —◆—

శా. ఆలేఖద్విషదగ్రగణ్యులభుజాహంకారతేజోవయ
శ్రీ లెల్లం దిలకించి నర్తదయనం శ జెల్వాందుగంధర్వి ను
శ్రీలావణ్యగుణాభిజాత్యముల హీరశ్రీకీర్తులం బోల్పనా
స్త్రీలఁ ముప్పుర నిచ్చె నాత్మసుతలఁ శ జ్యేష్ఠానుపూర్వంబుగన్. 293
తే. నర్తద విప్రహాసితమరహారికలిత, నర్తద సుపర్వసతియయ్యురదర్శదులకు

ననురులకు నెట్లాసంగెఁ గరన్యకల ననకు, కలిమిగుణమట్టి దిట్టొకురకులవ రేణ్య.

చ. మరుఁడు త్రిలోక మోహకరరమాత్రనిగుంభితమార్గణత్రయిం
దరుణులు గా నొనర్చి భువనత్రయభీకరరాక్షసత్రయ
న్మరులున ముంప సంపెనొ యననం దగునజ్జవరాండ్ర మువ్వురం
బరిణయమై యమ ర్తులక్రమంబున వారు సుఖించి రెంతయున్. 295

వ. అంత. 296

క. సుందరి యనునిజసుందరి,యందుఁ గనియె మాల్వవంతుఁ ర్ జాత్మజ నొక జ్ఞా
నందనుల నేడుగుర విను, మందఱనామములు దశరథాత్మ జతిలకా. 297

మ. అనిశక్రోధుఁడు వజ్రముష్టియు విరూపాక్షాఖ్యుఁడు దుర్ముఖుం
డును సుప్రస్ముఁడు యజ్ఞకోవుఁ డనువాఁడు మత్తుఁడునత్తకుం
డనలానామకుమారియుం బొడమినన్ ర్ హర్షించె నమ్మాల్యవ
న్మనుజాశీంద్రుఁడు పుత్రవంతుఁడును సంపన్నుండు నై రాఘవా. 298

క. కేతుమతి దృష్టి పాంగజ, కేతుమతి నుమాలినతి శురకీవాణి తనూ
జాతలఁ దనుజాతులఁ గనె, సీతాధిప వారిపేళ్లు ర్ సెప్పెద వినుమా. 299

వ. సుప్రహస్తుం డనం దగుప్రహస్తుండును రణస్థలాకంపనుం డగునకంపనుండును
సురవికటుం డగువికటుండును విధ్వస్తశత్రురథన్యస్తశకటీముఖుం డగుశకటీ
ముఖుండునుం బరుషరుషానలధూమ్రాక్షుం డగుధూమ్రాక్షుండును సుద్దండ
భుజాదండుం డగుదండుండుం జతురంగబలాక్రాంతనుపార్శ్వం డనం దగు
నుపార్శ్వండు సశనిసంహృది యగుసంహృదియుం దనుప్రభాప్రహసితోద్ధీప్ర
ఘనుం డగుప్రఘనుండును మాగధీభూతసుర స్తవనశ్రవణనముద్భాసకర్ణుండుగు
భాసకర్ణుండునుం బుట్టి దిట్టతనంబుం జేపట్టి రట్టిటట్టిడివీరులకుఁ దోఁబుట్టువు లై
బాలయుం బుష్పొత్కటయుం గైకసియుం గుంభీనసయు ననం దగుకన్నెలు
చెన్ను వహించి రంత. 300

మ. వనుదామ్రాపశమాంబుద ప్రతిమదీప్యద్గాత్రుఁ డమ్మాలియు
న్వసుదారిద్ర్యయుతుండు వెన్నిధులఁ జెందం గోరుచందంబునన్
వసుదాభామినిఁ గూడి శౌర్యనిధులన్ ర్ వాంఛించి విద్విడ్విభా
వసుదాయాదులఁ గాంచె బుత్తులఁ జతుర్రాస్వరాశినంకాశులన్. 301

క. సరసుం డనలుఁడు ననిలుఁడు, హరుఁడు సంపాతి యనఁగ ర్ నల్లనలుపునుం
బురుషార్థంబులవలె నొప్పిరి రాఘవ వారె కద విరభీషణమంత్రుల్. 302

మ. ఇటు లమ్మాల్యవదాదు లాత్మజలతో ర్ నింద్రాదిదిక్పాలకో
త్కటసంపదరిమంబుతోఁ ద్రిభువనత్రాసప్రదోద్యద్భటో
ద్భటభాటీఘటితార్భటీపటిమతోఁ ర్ దా రందఱుం గూడి ము
ప్పటిలీలన్ గరుడోరగామరమునీంద్ర శ్రేణి బాధింపఁగన్. 303

గుహలలో నొంటిగాఁ ర గూర్చుండి నీపాద, చింత సేయఁగఁబాసెనీధులకును
తే. జేరి గురుకులవాసంబుఁజేసి శుశ్రూషులఁ, జదువుకొనఁబాసెనీబ్రహ్మచారులకును
బాంధవతీనాథ మాల్వవత్ప్రముఖుడై త్వ, శేఖరులు సేయునాజ్ఞాని శేషమునను .
ఉ. ఏమె యజాచ్యుతేశ్వరుల ర మేమె దినేశహితాశనక్షసా

కాముల మేమె యింద్రయమకంధివరేణ్యుల మంచు భీమసం

గ్రామకుతూహలంబున జగత్ప్రయమున్ బడలించురాక్షస

గ్రామణుల హరించి మముఁ ర గావఁగదే శివ యంచు మ్రొక్కినన్ . 312

శా. ఆముక్కుంటి దరస్తి తంబున నుపర్యాధీశులం జూచి మీ

తో మోమోటము లేక తెల్పెద నవరధ్యుల్ రాక్షసుల్ వారలన్

నే మర్దింపఁగ నోప వారిఁ గెడపన్ నేర్పున్ ముకుందుండు మీ

రీమగ్రం బెద నమ్మి శౌరిఁ గనఁ బొం ర డిష్టార్థముల్ నేకుఱున్ . 313

క. దిటిజాహితుచేఁ దక్కుఁగ, నితరులచేఁ జెడరు వార ర లిది నిజ మని య

య్యతనుహరుం డాడిన నా, శ్రీతహిత మొనరింప మీకె ర చెల్లు నటంచున్ .

—◆◆◆ ఇంద్రాదులు విష్ణువుకడ కేఁగుట. ◆◆◆—

శా. ఆకై లాసనివాసు వీడుకొని కార్యరైకాతురత్వంబునం

బాకార్యాదులు వ్రాయి బాడబశిఖరప్రజ్వాలికాసంగతిం

బైకిం బొంగుచు ఫేనమాలికలతో ర బల్మోగ్రతయిం గన్నక్షీ

రాకూపారముఁ జేరి తజ్జలధిమరధ్యద్విపదేశంబునన్ .

315

నీ. కడలిరాయఁడు మిన్నరగలమిన్నగమి డాఁపఁఘటియించుబంగారుకణఁజమనఁగ

జలధిమధ్యమునందరజనియించినసహస్ర, ప త్త్ర శోభితహైమరపద్మ మనఁగఁ

దెలిదీవిపుడమిమురద్దులగువ్వు నిజవల,గ్నమునఁ బూనునువర్ణ రఘుంట యనఁగఁ

బాఘోధినుతవీడు ర పట్టుచొక్కపుగుడా, రంపుహాంబట్టునరాతి యనఁగ

తే. నలుపుమీఱినవై కుంఠనగరిపసిడి, కోటఁబాడగాంచి మొక్కుచుగోపురంబు

దఱియఁజొచ్చి మహోన్నతరగరుడకేతు, రాజి నలరారుహరిహజారంబుఁ జేరి.

చ. తెలిమగ రాతికంబములఁ ర దీక్షింబంగరుకీలుబొమ్మగుం

పులకు మెఱుంగుఁగొప్పసాలరపుల్ మొలపించెడకఁప్పరాలలో

పలఁ గలకల్వచప్పరపురవన్నెలఁ జె న్నగునొక్కమేడలో

నలరుచు నేకతంబ కొలు ర వై నహరిన్ విని రాదిశాధిపుల్ .

317

క. విని నమయ మానొ కాదో, యని యించుక నిలిచి యచట ర నవసరపుఁజెలిం

గని స్వామికి మాయాగతి, వినిపించం దగు నటంచు ర వేడిన నదియున్ . 318

నీ. తిలకంబు దిద్ది దిర్బిత్తిఁ జూడుఁ డనురమా, నుదతిచెక్కుల నీడఁ ర జూచువాని

మొనపంటమడుపువేఁడిననీళయొనఁగనం, దుచుఁజాటుక్కనమోవిరొక్కువానిఁ

దనచిన్నెలకును జరక్కనిమొగం బటువెట్టు, కొనినభూసతి వేడుకొనెడువాని

- వారియింటులకు ముక్తవాదు తానె ఘటించి, నలిరేగిపోరాడరీ నవ్వువాని
 జే. నిచ్చుఁ బరిపూర్ణకాముడై రీ హేచ్చువాని
 నచ్యుతునిఁ గాంచి మొక్కి యిర్దాదనురులు
 దేవ యరుడెంచినా రంచుఁ దెలిపినంత
 శీఘ్రమునఁ దోడితె మ్మనిరీ సెల వొనంగే. 319
- క. ఆవిశ్వంభరుననుమతి, దావారికు తెఱిగి పనుపఁ దత్పరమతులై
 దేవతలు నన్నిధికిఁ జని, సేవించిరి శుక్రశిష్యరజ్జ్ఞాన్ విష్ణున్. 320
- వ. ఈచందంబున శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గనందకధరుండును భక్తజనానందకరుండును
 నగునద్దయాకరునకు నభివందనంబు లొసర్చి బృందారకు లిట్లని యభినందించిరి.

—◆◆◆ దేవతలు మాల్యవదాదిరాక్షసాప్రదనమును విష్ణువుతో విన్నవించుట. ◆◆◆—

- సీ. దండంబు శార్ఙ్గకోరనండాగ్రకాండప్ర, కాండఖండితదై త్యరీకాండ నీకు
 జోహార. మదగజరీద్రోహగ్రహవహ, గ్రాహచ్ఛిదాహపూర్తాహ నీకు
 వందనం బరివిందరీమందిరామందిర, త్సుందరోన్మస్త్రిశ్చింద నీకు
 జేజే హరాజాదిరీరాజపూజాన, మాజోచితాన్మస్త్రిపరీక్షేజ నీకు
- తే. బహుసమస్కారములు చక్రరీపాణి నీకు, నైకసాష్టాంగములుజగరీన్నాథ నీకుఁ
 బ్రణతిశతములు సురసార్వభౌమ నీక, నంతసేవాంజలులు సదాశనంద నీకు.
- ఉ. దానవవీరవైరి యవరథారు సుకేశతనూభవుల్ మహా
 గ్రాసలనీప్తవిగ్రహులురదగ్రులు మువ్వరుఁ గూడి లోకనం
 తానము గాసి చేసెదరు రీతద్వ్యథ లోరున లేక మిక్కిలి
 దీనతఁ జెంచి యిం దరుగుదెంచితి మాపదఁ బాపవేక్తపన్. 823
- సీ. ఖపురభేదియు సంతరిక చేచ్చి యన మించు, హరుభుజావైభవం రీ బనంగ నెంత
 దరముతో జడవృత్తిఁ రీ చాల్చి యరూపుడౌ, శార్ఙ్గకోదండునిరీస త్వమెంత
 చోరుచేనపహృతరీశ్రుతియై యజాఖ్య కా, స్పదమైనవేల్పురారీజనమ దెంత
 సాకాపహృతియు జంగరీభవిఘాత మొనరించి, యలరువృద్ధశ్రురీబలిమి యెంత
- తే. యితరనుమనోగణములయరీహీనసమర, కర్కశత్వ మ దెంతనిరీ గణుతిసేయ
 రసురముఖ్యులు చామె బ్రహ్మాదిదేవ, వరుల నిండఱమించినరీవార మనుచు.
- సీ. తగ ధనుర్ధణ మీపురీ తెగ నిండఁ దీసిన, దివిజారివరుల కార్యువులు నిండు
 బలురయంబున నీవు రీ బాణముల్ వఱపిన, విమత్సనై నికులప్రారణములువఱచుఁ
 గడిమిమై నీవు చరీక్రముఁ గేల సంటిన, రాక్షసగుప్తచరీక్రము గెలంగు
 నలిరేగి పాంచజరీన్యము నీవు పూరింప, నహితజన్యములు జరీన్యములు మాను
- తే. గరుడవాహన మెక్కి లోరీకములు వొగడ, నందకముఁబూని కలనికీరనడచితేనిఁ
 గొంచకెవ్వఁడు నిన్నె దరీరించువాఁడు, తామసము సేయ. నేల రారీవే ముకుంద.

❖❖❖ విష్ణువు సురల కభయం బొసంగుట. ❖❖❖

వ. అని యాపన్ను లయి విన్నవించినవేల్పుమన్నెదొరలయెడం బ్రసన్నుం డయి
వెన్నుం డిట్లని యాన తిచ్చె. 326

చ. ఎఱుంగుదు ముక్కు కేశుండు మరహేళకృపక విభవాభిరాముఁ డౌ
ఁటెఱుంగుదు వానిపుత్తకు లరహీనవర్ణులు బ్రహ్మ యియ్యఁ గా
మెఱసి జగత్త్రయంబునకు ర మీకును బాధకు తాట సర్వమే
నెఱుంగుదు వేల్పులార వెతర నింకకుఁ డింక జయితు వారలన్. 327

శా. పూర్వాదిత్యమహావిలాసము లయంగుం జెంద నస్తద్ధను
ర్ధ్వరీటరకృతిగర్జన హెచ్చ సుమనోరహ్మానిత్యముల్ మాన మ
ద్ధర్వారాశుగవృష్టి మించి యిఁకఁ దదృష్టాద్యమగ్రీష్మత
ప్రార్థితాపముఁ బాపు నేఁగుఁ డన వా ర రుత్సాహముం బొందుచున్. 328

తే. ఇందిరానాథవదనారరీవిదగళద, మందమధురవచోమకరందబిందు
బృందతుందిలనుమనోమీళిందు లై పురందరాదులు సెందిరిమందిరముల.

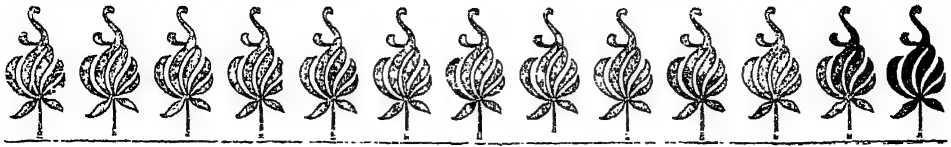
క. అని కుంభజుఁ డెఱిగించిన, విని రాఘవుఁ డవల నెట్టివృత్తి మెఱిగి ర
ద్దనుజులుహరి వారలతో, నని యెఱువలె జేసె దెల్పుఁడనియడుగుటయున్.

శా. హేలాగోపితగోపికాంశుక శుకర ప్రేక్షాపయోధిస్ఫుర
త్ప్రేలేయాంశుయశోధురంధర ధరరప్రత్యర్థిముక్తాంబుదా
భీలప్రస్తరవర్ష వారణ రణరస్నీతామృతాంధోద్విష
జ్జాలవ్యాళభిదాఖగోత్తమ తమరస్సంఘేదితేజోనిధి. 331

క. యతికువలయహిమకర కర, భృతనందక చక్ర చక్రహితఘృణిమణిభా
సితవత్స వత్సదనుజా, యతమారుతభుజగ జగదుదంచితనియతీ. 332

భుజంగప్రయాతము.

నిశాంతస్ఫురత్పాండురీరేజనేత్రా, నిశాంతజ్వగద్వందరీసీయాబ్జమిత్ర
యశోదానదాక్షిణ్యరహిత్వధుర్యా, యశోదామనోరంజకాశ్చర్యచర్యా. 333
గద్యము. ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షానమాసాదిత చతుర్విధానవద్య
కవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్వజ్జనాభివర్ణితోద్గర్భ విత్తిరివై భ
వాధాకృతరాజరాజ రాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధర ధరాధిప
సభాంతర స్తవనీయనయక శాయగంధర బంధురమనీషావిశేషమంథానవసుంధ
రాధరశోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకర వినయాదికగుణరత్నాకర కంకంటి
వంశవయసిసారావారపరిపూర్ణ సుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందిననందనవిజ్ఞాన
విభవవిజితసనందన విష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణ ప్రవీణతానిధాన
పాపరాజప్రధాన ప్రణీతం బై స శ్రీమదు త్త ర రా మా య ణం బనుమహాకావ్యంబు
నందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ
శ్రీరామచంద్రాయ నమః పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీ మ దు త్త ర రా సూ య ణ ము

ద్వితీయాశ్వాసము.

రాధామధురసుధా
ధారాధరలోల కామిత ప్రదశీలా
శారీరశ్రీజితనవ
ధారాధరజాల శ్రీసురదనగోపాలా.

1

మాల్యవదాదులమంత్రాలోచనము.

తే. అవధరింపుము కుంభనగభవమహర్షి, చంద్రుడిట్లను శ్రీరామరచంద్రుఁజూచి
జానకీనాథ సుర లిట్లుశార్మి చేత, సభయదానంబుఁ గొని వేడ్క ర నరిగినంత.

శా. ఆవృత్తాంతము వేగదుల్ దెలుపఁగా ర నాలించి యమ్మాల్వవ
ద్దేవద్వేషి నిజానుజద్వయము నెంతేఁ గూర్చి గప్పించి మం
త్రావాసంబుననుండి యిట్లనియె నేకాంతంబుగా శేముషీ
ప్రాసాదాంబును గార్యతత్పరత సారభ్యాత్రంబుఁ గాన్పింపఁగన్.

3

ఉ. నింటి రె తమ్ములార యొకరేవిత విసంబడె మొన్న యేమొ ము
క్కంటిఁ గనంగ నెల్ల తెఱగఁగంటిదొరల్ మును లేఁగి మ్రొక్కి మీ
బంధుల మమ్ము నొంచెదరు ర బాధలఁ బెట్టి సుకేశపుత్రు ల
క్కంటికులక వధించి యింక ర గానఁగి దే శివ యందు వేడినన్.

4

చ. కరచలనంబు మస్తకవికంపనముం గనిపింప వారితో
హరుఁ డపు డానతిచ్చెనట ర యాయసురేంద్రులు మా కజయ్యు లా
హరి యగునే జయించుఁ జనుఁ ర డాయనయొద్ద కటంచు నట్ల సు
స్థిరమతి వార లేఁగిరట ర శీఘ్రముగా ననురారిపాలికిన్.

5

చ. హరునకుఁ దెల్పినట్ల మనశయాగడముల్ హరితోడఁ దెల్ప నా
హరి వెత లేల శాస్త్రవచనంబు వధించెదఁ గొంచ కింక మీ
యిరవుల నుండుఁ డం చభయ ర మిచ్చి ప్రియంబున వీడుకొల్పఁగా
నరునముఁ జెంది వచ్చిరట ర యంజలు ముందటిలీల గుంపు లై.

6

చ. అమరులచాలివాఁడు హరి ర యాయన యిచ్చినబాస దప్పఁ డే
క్రమమున నై న గెల్పు మనగర్వము లింతకుఁ దెచ్చె నెట్లు న

క్రమమె యొనర్తు మేబలులఁ గైకొన మెంతటివారి నాదరిం
పము బలవద్విరోధము శురభం బొనరించునె యెంతవారికిన్.

7

క. హినునితోఁ దగు రణము న, మానునితోఁ జేయఁ దగు సరమాధానము సం
ధానరణంబులు దగ వన, మానునితోఁ దొలఁగి కొలిచిరమనుటయె యొప్పున్.

మ నడుమంత్రంబున బల్కిఁ దెచ్చుకొని యరన్యాయంబునకా మూర్ఖుఁ డె
క్కుడువారిం దొడరంగఁ బోయి మడియకఁ గ ఘోరానలజ్వాలాగోఁ
బడి నీ తొశలభంబులీల సహజభ్రాజిష్టుకౌర్యండు ని
ల్కడభావంబున నుండుఁ గయ్యమునకుం గ గాల్గవ్వఁ డేపట్టునన్.

9

క. తనబలము నెదిరిబలమును, గనుఁగొనక హితోపదేశరీత్యలపలుకుల్
వినక కుజనుండు సాహస, మునఁ జెడు బలుగాడ్పుఁ దొడరురబూరుగులీలన్.

ఉ. కావున దేవతార్థముగఁ గ గయ్యము సేయఁగ వచ్చువిష్టువై
బోవుట పాడిగా దతఁడు గ పుణ్యజనప్రియుఁ డాశ్రయించినం
గావక పోవఁ డిప్పు డనరకార్యము కయ్యము నెయ్య మొప్పు న
ద్యావముతో ముకుందునకె గ భక్తుల మైన ససాధ్య మున్నదే.

11

క. రాక్షసులు సేరినను హరి, రక్షించునె యనఁగ వలదు గ ప్రహ్లాదాదుల్
రాక్షసులు గారొ వారల, రక్షింపఁడొ మీ యెఱుంగర హరిమహిమల్.

సీ. ప్రళయాబ్ధి మోఁకాలిరబంటిగాఁ జరియించు, మధుకైటభులఁ బట్టిరమట్టువెట్టెఁ
జాఁపచుట్టుగ ధరారచక్రంబుఁ జుట్టి కొం, పోవు హిరణ్యాక్షులఁ బొడ వడంచెఁ
ద్రెలోక్యనాథుఁ డైతన కీడుజోడును, గాంచ కున్న హిరణ్యరీతిశివుఁడ్రుంచెఁ
జదువులదొంగయై గ జలరాశి డాఁగిన, పటి పాయగీర్వాసరీతిమిఁ జెడిచె

తే. నముచివధియించెసంహృదరసామునొంచె, గెలిచె శుంభనిశుంభులరసలనహస్త
కవచుఁ దెగటార్చెఁ బరిమార్చెఁ గాలసేమిఁ, దరమెవిష్టునితోఁ బోరఁగదమ్ములార.

ఉ. వారలకంటె నెక్కు డగురవారమె విష్టునితోడఁ బోర ని
ష్కారణ మల్లఁ డాయన నిరజంబుగ నేరము లేక శౌరియం
దారయ దోష మేమి మనరసందఱదోషమె తస్మనోంబుజం
బీరన మొందఁజేసె నిది గ యెంచి యొనర్చుండు మీఁదికార్యముల్.

14

తే. అని హితం బెఱిగించినరయన్న మాట, లానుమాలియుమాలి యురనాలకించి
నీతిఁ దెలిసియుఁ దెలియకరీనీతి మాలి, యిద్దఱునుగూడి యతనితోఁగనిట్టులనిరి.

కా. ఇష్టైశ్వర్యయుతంబు నీనెలపు నీరయిచ్చావశం బాయు పు

త్కృష్టప్రాభవశాలి వంచితతపోధిక్యంబు నీసాము నీ
శిష్టాచారము మేలుబంతి పలకారశిశ్నేశికిక శాస్త్రవా
నిష్టోత్సాహనిదాన నీకుఁ దగునే గ నేఁ జింతి చింతింపఁగన్.

16

మ. విశిఖోత్తుంగతరంగఘుంఘుమర పూర్వద్వేలంబు దుర్వారవీ
రశతాంబూద్భటనంకులంబు సముద్రగ్రచ్చత్ర సేనావృతం
బు శతాంగాద్రియితంబు నౌసురబలాంభోరాశి నీభాడభో
గ్రశంజ్వాలల నింకె నెవ్వ రెదు రింకన్ నీకు దై త్యాగ్రణీ. 17

మ. బలవంతుల్ భవదీయపుత్రకులు నీరభ్రాతల్ త్రిలోకైకవీ
రులు నిన్ మృత్యువుఁ దేటి చూడ వెఱచున్ రుద్రాచ్యుతాంభోజగ
ర్భులు నీపే రనినం దలంకుదురు భీరుత్వంబు నీ కేల నిన్
దెలియం జాలక యానతిచ్చెదవు దైర్యతేయాన్వయగ్రామణీ. 18

తే. అన్నదాదులు సేయురారయడి సుపర్వు
లచ్యుతునితోడఁ దెలిపినా ర రనియె భయముఁ
జెందెదవుగాని మనలనుఁజెఱుప నింత
కెత్తుకొని రని యలుగ వరదేమి యధిప. 19

మ. అరులం జంపు మటంచుఁ బంద లయి యుర్యూచిత్వ లార్తి గణం
చిరి నో సర్వసమానుఁడైన హరి ద్వేషిత్వంబుఁ దాఁ బూని యే
కరణం గయ్యము సేయ వచ్చు మనతోఁ ర గ్రౌర్యంబు గౌటిల్య మా
హరికిం గల్గిన మాదృశం ఉతఁడు గా ర కాధిక్య మే మారయన్. 20

తే. సహజమాత్స్యమున దేవరసమితితోడ, మనము దొడరినహరియేలరమచ్చరించు
నతఁడె నిష్కారణద్వేషియయ్యె నేని, సంధికార్యంబు వొనఁగు నేరసరసగతిని.

తే. వనజనాభుండు గనిపి చురకొను నటంచు, వెఱచినగతురవైఁగిన్కరవిడువవలెనె
యేటియోజన బలవంతుఁడీహరి యని, యిపుడు శరణన్న నవ్వరేయెచ్చరేని.

తే. వెన్నునకు నన్నదాదులరమెన్నఁడైన, నపకృతియొనర్ప మతఁ డెన్నఁడైనమనకుఁ
జేయఁడపకృతి నేల్పులురసేసి రింత, వేలుపులమీఁద నిఁకదండురవెడలవలయు.

చ. త్రిదశులతోడఁ గయ్య మొనరరించి రమాపతి యన్నదాదులం
గదిసి రణం బొనర్చినను ర గా దన వచ్చునె యంతభాగ్య ము
న్నదె యెట్టులైన మంచిని రణం బొనరింశము వేదశాస్త్రముల్
నదివితి మీపు లిచ్చితమి ర జన్నము లూనితి మైహికింబునన్. 24

తే. అన్న నీమాటజవదాటిరయూడితిమని
యలుక సేయక ప్రతివాదరములుతుమించి
యనుమతి యొనఁగు మిపుడె మరదాంధు లగును
ధాంధుల జయించి వచ్చెద ర మనుచుఁ బలికీ. 25

మాల్యనదాదు లమరపురిపై చండెత్తుట.

క. సేనాధిపతుల రమ్మని, దానవపతి యమరరాజరథానిపయిఁ జనం
బూనినవాఁ డిప్పుడె మన, సేనల రప్పింపుఁ డనుచు ర సెల విచ్చుటయున్. 26

భుజంగపరియాతము.

- దణావెద్దయాజ్ఞా నురధాభగ్నిరోధ్యః గ్రణీసేనలక్ మించె ర గంభీరభేరి
ధణంధాణముల్ దేవరధానీవనద్వర్భిణీగర్భగభ్రాణభేదంబు గాంగన్. 27
- సీ. తననిర్జరాచలరత్నమున కుల్లి సురాద్రి, వాపోవుగతిఁ బ్రతిరధ్వను లొనంగఁ
దన కింక నెద్ది జీరణన మంచు వారాశి, గలఁగెనా జలము పంకీలము గాంగఁ
దనమేను గరుపారఁ ర దమి మీఱి శశిధారి, వడఁకుగుబ్బలిక న్నైవడఁకుఁ నిర్వ
దనకోర్కులీడఁజెనను చొక్కపరువుతోఁ, గలహభాజి ముకుందుఁ డకుఁబఱవఁ
- తే. జెవులలో వేళు లునిచి రాజీవగర్భుఁ, డిచ్చ నేమియు నన లేకఁజీచ్చవడఁగ
మించి ప్రస్థానభేరి వేయించి దండు, వెడలి రసురులు జేజేలరవీటిమీఁద. 28
- సీ. సౌందర్యకృతమేరుమందరాచలనింద, నము లొమహాస్యందరనములమీఁద
భూరిదానోదకాపూర్ణ బంధురకంధ. రము లై నమదసింధురములమీఁద
స్వజవమానసగంధరవాహవాహనబంధ, వములై నఘనసైంధవములమీఁదఁ
బ్రతిపక్షకుంభికుంభచ్చిదారంభరం, హము లై నఘోరసింహములమీఁద
- తే. శరభ చమరీమృగ వ్యాఘ్రశల్యభల్ల, కాసరవరాహాఖడ్గపుంరగవఖరోష్ఠ్య
విహగఘణికుర్మమకరాదిరవివిధవాహ, వారములమీఁద దై తేయరవీరులెక్కి.
- సీ. మధ్యందినాదత్యేరమండలో గ్రాంశుపాణింధమాయుధదీప్తి ర నింగి మ్రొంగ
గాఢసర్వాంగీణరీవచవజ్రచ్చటా, చ్చాయ లాశాకుడ్యరచర్చ లొనఁగ
వీరపాణవక్రీరయార క్తద్వద్వశ్య, విభఖదిరాంగారరవృష్టి గురియఁ
బ్రశయకాలాభగర్జిరావదావదనిష్ఠు, రాట్టహాసముల ప్రహ్లాడ మగల
- తే. దేవలోకజగీషచేంద్రిపురహంతు, కామకామాంతకోద్భటారకారు లగుచు
లంక విడిచి మనోవీధిశంకవిడిచి, యసురు లుత్సాహములు గ్రాలరగువేళ.
- శా. ఆలంకాపురిలో వినబడె నృగాలారావముల్ భూతవే
తాళకూరతరాట్టహాసములు మిరభ్యాదుర్విలాపంబు ల
వ్వేళక వేలయు దాటి నలైసలఁ బరర్వెన్ నాగరోల్లోలక
ల్లోలశ్రేణి చలించె ఊణి నుడువారేఖల్ రాలె వీరల్ గిరుల్. 31
- శా. రక్షసైన్యములోఁ గబంధములు గృరధ్రంబుల్ నటించె ద్రిలో
కక్షోభంబుగ మేఘముల్ గురిసె నిర్ఘ్నతాస్థిమాంసాస్త్రముల్
పక్షక్షేపము లొప్పు నిప్పుకలు గూరబల్ చూపులన్ రాలెన్ బ
ద్ధాక్షుం డీప్పుడె మిమ్ము గెల్పు ననుప ర ల్కాకాశభూతం బనెన్. 32
- శా. పీఠిక సూరెల నశ్వసీనుతులు రా ర బెం పొందునింద్రున్ బలెన్
భ్రాతల్ గొల్వంగ మాల్వవంతుఁ డపు డారభామాంతరిక్షోదితో
త్పాతంబుల్ దిలకించి దైవకృతముం ర దప్పింప రా దంచు ని

ర్భీతిః సైన్యముఖంబునఁ నడచె నీరేజాక్షవీక్షాస్పృహన్.

33

ఉ. మాల్వవదానురుం డిటుల శ్రీ మాల్వవదాఖ్యనగంబులీల నై
శ్చల్యముతో సనేకదివిషద్రిపునంగతుఁడై పటిరనై
ర్మల్యలనద్యశోధనసమన్వితదాత ధనార్థికోటిలోఁ
గల్యతఁ గన్నకై వడిఁ బ్రకాశిత శత్రులు భీతి నొందఁగన్.

34

ఆ. విభునిశౌర్య ధైర్యవిక్రమోన్నతసాహసములు సూచి సకలరసైనికులును
భయము మాలి మాలిరసనుపున మృత్యువ, శాత్తులగుచు నడచి శ్రీ రమరపురికి.

చ. దనుజవరూఢినీలలీరతత్వరితాశ్వఖురాహతోర్వరా
జనితపరాగ మింద్రపురిచక్కటికిం జను టొప్పె మీపురం
బున కదె దాడిగా దనుజరముఖ్యులు వచ్చెద రేడ కై నఁ బొం
డని మునుమున్నె ధాత్రి యమరరాళికిఁ దెల్పఁగ నేఁగెనో యనన్.

36

మ. సురదంతావళదానగంధలహరిఁ శ్రీ సాం పొందుసారాసగాం
బురుహాళిందమిళిందబృందము నుహాసమోదంబునం బై కొనెం
జరనీలాచలభాసురాసురబలశ్రుంజేరమోద్యత్కృటం
తరచంచన్నద మాహరింప రిపులరన్నఁ పైఁప రెవ్వారలున్.

37

ఉ. భ్రాతలవీటి కీగతి సురపాధి విరోధు లొనర్పఁ జూడఁ బా
లైతి నటంచు విన్ననయినట్టిక్రమంబునఁ గాంతి మాసి ఖ
ద్యోతుఁడు వీరరాక్షసభరటోద్భటపాణిక్పాణదీధితి
వ్రాతము గప్పినం గనె విరవల్లత యద్దపుబిళ్ళకై వడిన్.

38

వ. తత్సమయంబున.

39

విష్ణువు వచ్చి మాల్వవదాదులతో యుద్ధము సేయుట.

ఉ. ఆసురరాడ్భయానకజరయానకనాదము లాలకించెనో
వానవదూత ప్రాయ యిదె శ్రీ వచ్చిరి దైత్యులు నా నెఱింగెనో
తా సకలాత్ము డాట విభురతం గనెనో తెలియంగరాదు ల
క్ష్మీసరసోక్తులం దనివిఁ శ్రీ జెంది ముకుందుఁడు లేచెఁ జెచ్చెరన్.

40

ఎ. ఈవ్రతారంబున క్షీరాబ్ధికుమారితోడివిహారంబు సాలించి దనుజసంహారంబు
నందు డెందంబు గీలించి సురబృందంబుమే లెంచి మహాత్మాహంబున.

41

సీ. వనజమోహమునఁ జేరినభాస్కరుఁడొనఁగ, శయకుశేశయమునఁ జక్రమమరఁ
గరికరంబున సితాంబురుహంబు దగులీల, నొక కేల నంబుజం శ్రీ బొప్పమీఱ
నంజనాచలముపై శనరుణాతపముమించు, రహి మేనః గనకాంబరము దనర్పఁ
దొలువేల్పురామలీరమల చెక్కడపుగండు, వెండెంబు జూకాల శ్రీ దండెఁ జూప

తే. శార్ఙ్గతూణగదాఖడ్గసహితమహిత, గారుడస్కంధ మెక్కి బంగరపుగట్టు
తుదనుగనుపట్టునీలతోయది మనంగ, శాత్రువజగీష నరుడంచెఁ జక్రధరుడు.

వ. తత్సమయంబున.

43

సీ. ఘోషంబులట్లు రేతునుకలై పాఠోన్ధరములు పోదోలై రాశమున నలుసె
సపత్రములలీలరేలముల్ దివిఁ బ్రతి, ధ్వనులతో నొండొంటిఁగదాఁకులాడె
శరనిధుల్ లోఁతునూరపరసాతలముదోఁపఁజిలువరాచెలులకింఁజెలుచలించెఁ
గులశైలచలనంబునలన భారము మోవ, బెదరి చిక్కరులు గీరవెట్టసాగ

తే. విజిగివెళవెళధరఁ గూతరవిసితరులు, గ్రహనిభుని తేరిహరులపరగ్గములుననలె
బ్రళయర్పుంఝానిలాభిలసక్షిరాజ, సక్షువిక్షేపజాతప్రభంజనమున.

44

క. పక్షింద్రపక్షహతదీ, ప్రక్షోణీరేణుపటలీ రప్రతిపక్షచరసా
రక్షోవీక్షుల కప్రత్యక్షము గావించె భువనరమంతయు సధిపా.

45

చ. హరిశరపంక్తికంటె మును రేపగ్గరుడోగ్గగరున్దురుత్పరం
పరలు విరోధిసైన్యములరవైఁ జనఁ గూత ధ్వజాతపత్రచా
మరసుభటప్రకాండభుజరమండలమండితమండలాగ్రముల్
గరులు హరుల్ రథంబులును రేగాడ్చిఁడె జేడ్చడి రెల్లసైనికుల్.

46

చ. అమరులు పుష్పవృష్టి గురిరయన్ దివిఁ దుంబురునారదాదిగా
నములు రహింప సేవకజరసంబులు గొల్వంగఁ జారణస్తుతుల్
ప్రమద మొనర్ప వచ్చి రిపురభంజనుఁ డాహరి యొత్తై రుక్మమూ
హమధితరాజమున్ రవధురతారినమాజము శంఖరాజమున్.

47

చ. అదిరి కడున్ సురారిభటు రేలాజయశంఖరవంబు వీనులం
గదిసిన గుండియల్ పగులఁ రే గంపముతోఁ దల లెత్తి కాంచన
చ్చదరుచి మించునగ్గరుడుఁ రే జక్కఁ గనుంగొన లేక భీతులై
యదె యిదె వాఁడె వీఁడె హరి రేయంచుఁ జలించఁగ సైనికాగ్రణుల్.

48

ఉ. గర్వముతో సుపర్వులకుఁ రేగానని సేయఁగ వచ్చితేయిదే
సర్వసమానలక్షణము రేసాలు హరీ నిలు పోకు మంచహం
పూర్వికతో గదాపరశురముద్గరతోమరపాణులై మహా
పర్వతరాజమున్ మశకరేపంక్తులయ ట్లెదిరించి రొక్కటన్.

49

సీ. వర్షాబ్దగతి సంపరవాన దైత్యులు ముంప, నచలుండై హరి యంజనాద్రిఁదెగడె
శలభసంహతిలీల రే శత్రులొక్కట మీఱఁ, గేదారగతి నొందఁ రే గేశవుండు
మశకపంక్తులయట్లు రే మార్పు రుద్ధతిఁ జూపఁ, గట్టుదాలుపుజెట్టిరబెట్టుఁ జెందె
మకరవైఖరి వైరిరనికరంబు చెలరేగఁ, వనజనాభుఁడు వార్ధిరసహి వహించెఁ
తే. బూర్వదివిజలు దివిజులరపోల్కి నిగుడ, నయ్యనంతఁ డనంతాభ రే నతిశయిల్లె
దొరయుమధుమక్షికలవీణఁ బరులుదాఁక, దేవెవెదారిమధువైరి రేగానిపించె.

శా. రక్షోరాజధనుర్విముక్తశతధారస్ఫారహృద్వాయువే
గాక్షీణాస్త్రపరంపరల్ నిగిడి కీరలాభితక్ వచ్చి ప

ద్వాక్షుం జొచ్చి యడంగె నొక్కటఁ దదీయాంగుబునం బద్ధగ
రభక్తీణావసరంబున భువనముల్ ర ప్రాపించి లో నొరహిన్.

51

వ. అప్పడు.

52

సీ. పలునగంబులు వజ్రరసాణి మావొన్నులీల, రథికసారథులతో ర రథము లడరె
హరిసీలశిఖరిఁ గోరరాడఁ దావొన్నుజాడ, నిజయాధపులతోడ ర గజము లడరె
బక్షితార్థ్యత సహింసపనిచందమున నాశ్విక శ్రేణితోఁ దురంగమము లడరె
గదనమం దెటులైనరనిదియె దిక్కునురీతి, హరిపదంబున భటోత్కర్షణము లడరె
తే. నడరినప్పుడె రథికదోరరథికధన్వ, శింజినీ ఘోషములును హస్తపకహంక
రణము లాశ్వికధిక్కారరసములు గ్ర,భటకహకహర్షలులు దిశారపటలినెరసె.

శా. ఆన క్రించర శేఖరుల్ గురియుదీర్వాస్త్రప్రవర్ణంబులున్

నానాశస్త్రపరంపరల్ పయిపయిన్ ర నారాయణుం గ్రమ్మినం
దా నుచ్చాస్వసము లేనియ ట్లాకముహూర్తం బయ్యెడం గన్పడెం
బ్రాణాయామపరాయణుం డయినవీరప్రగ్రామణిం బోలుచున్.

54

క. మినసమూహము పొరల మహానీరధిఁ గలఁగనట్లు ర హరియొక రక్ష

స్సేనాధిపనానాస్త్ర వి,తానములకుఁ గలఁగ కుగ్రతరకోపమునన్.

55

మ. అతిశీఘ్రంబున శార్ఙ్గ మెక్కిడి గుణం ర బాభీలతం దీటుచున్

శతధారాగ్రములై మనోజవము లై ర సంవర్తకాలానలా
ద్భుతకీలాభము లై తనర్పుశరముల్ ర దోరంబుగా నేసినన్
శతశశిఖండము లైరి రాక్షసవరుల్ ర సంగ్రామరంగంబునన్.

56

క. శృతిదాక శరము లరిఁ బో,సి తిగిచి హరి యేయ నసురరసేనలఁ బడియెం

జతురంగంబులు దిలశ,శ్శతశశిఖండస్సహస్రశశిఖండము లై.

57

ఉ. వాయువుచేఁ బ్రభూత మగువనవలెన్ నిజశార్ఙ్గముక్త మా

సాయకజాత మద్దనుజరసైన్యము ముంచిన నుత్సహించి నా
రాయణుఁ డొత్తె నప్పడు యుగంతపయోధరఘర్షణోదిత
స్థాయదభంగురాశనినిభధ్వనిధుర్యము శంఖవర్యమున్.

58

శా. ఆనారాయణశంఖరాజరవ మి ర ట్లత్సృగ్ర మై విద్విష

తేనాధీశులవీనులన్ దొరయ భీరతిం జెంది సింహం బర
ణ్యానిఁ గర్జిల నేనుఁగుల్ బెగడున ర ట్లందంద మూర్ఛిల్లుచున్
దీనత్వంబునఁ ద్రెళ్లుచున్ నలుగడల్ ర దృష్టించుచున్ స్త్రక్కఁగన్.

59

చ. గతులకుఁ బాసె నశ్వములు ర గంధగజంబులు మూర్ఛిలన్ రథ

ప్రతతులతోన్ గట్టువడె ర బన్నముఁ జెందె బదాతిజాతి య
ద్భుతవిజయాంబుజధ్వనికెఁ ర దోడుగఁ గేశవుఁ డార్చి సంగర
క్షితి యద్రువన్ దిశాకరులు ర చేడ్పడ శార్ఙ్గగుణంబు దీటినన్.

60

వ. వెండియు నక్కుండలీశశయనుండు గుండలీకృతకోదండమండితకరుం డయిగండు
మిగిలి చండతరాఖండలమండలాగ్రనిభాఖండకాండమండలాగ్రంబులం గొండ
లవలె దండి గలచండరాక్షసులగుండలం బగిలించుచుఁ గండల నగలించుచుఁ
గోదండంబుల ఖండించుచు దోర్దండంబులం దుండించుచు జోళ్లం జించుచుఁ
గాళ్లం ద్రుంచుచుఁ బ్రక్కలం గ్రొచ్చుచుఁ డొక్కల న్రచ్చుచు నెమ్ముల
రాల్పుచుఁ గొమ్ములఁ జీల్పుచు ఛత్త్రంబుల ఛేదించుచు గాత్రంబులభేదించుచు
మెడలం ద్రొంచుచుఁ దొడల నొంచుచుం జేతికత్తులం ద్రోయుచు భీతచిత్తులం
జేయుచుఁ గపాలంబుల నాస్ఫటించుచుఁ గపాలంబుల నుత్పాటించుచు నరం
బుల వదలించుచు శిరంబుల వివలించుచు భూషణంబుల నులుపుచు దూషణం
బుల నలుపుచు దైర్యంబుల నెంచుచు శౌర్యంబుల నడంచుచు ధ్వజంబులం
జెడఁగొట్టుచు గజంబులం బడఁజెట్టుచుఁ దొండంబులఁ గోయుచు గండంబుల
వ్రేయుచుఁ దేరుల కరుగుచు సూరెలఁ దిరుగుచు భీతులవడదీర్చుచు సూత్రంబులఁ
గడతేర్చుచు యోధలఁ గట్టుచు బాధలఁజెట్టుచు బిరుదులంబావుచుఁ గఱదలం
జూపుచు నెక్కడఁ జూచినం దాన యై చుట్టుఁగై దువుం బట్టకయె దిట్టతనం
బుతో బెట్టిదంబుఁ గనిపించునెడం బ్రళయోద్గండమా ర్తండమండలంబుననుండి
నలుగడల నిండికొనుకరమండలంబులమెండున నజాంఘోపరితరంగమాలివలనం
దుఱంగలించునభంగతరోత్తుంగతరంగమాలికల తెఱంగునమహాగరుత్పరీతగిరిగు
హానుహారసరణిం బఱతెంచుకాలసర్పంబుల దర్పంబునం గప్పు జిగి దలిర్ప నుప్ప
రంబునం గప్పుకొని మిగుల మెఱయుకారు మొగిళులవలన దిగునగణితజలధారల
తీరునం దద్విశిఖింబు లనంభ్యాతంబు లయి నిశాటులశరీరంబులు శోషింపం
జేయుచు నమృతాశనవైరులలోఁబఱచిముంచుచుఁ జక్రీదూషకులమర్కంబులు
నాఁటుచు ఘనవిపత్తులశిరంబులపయిఁ దొరఁగుచు మఱియు నరిదిగా నరిపుండి
రీకంబులు ఖండించుచుఁ గాశిక ప్రతోషకరంబు లై పరవాహినులయు బృఢం
చుచు నత్యంతసంతాపకరంబు లయి యెదిరించినవారి కమృతపదంబుఁజూపుచు
గరుత్పరంపరాపరిణాద్ధంబు లై రుధిరంబు వెడలించుచు నవ్రదీప్రశిఖిశిఖాప్రతీ
పంబులయివ్రతిపక్షబలంబులపయిం బ్రసహించునప్పుడు పద్మనాభుండు భద్రైభ
వరదుండు మీ రతనిధర్మంబున మెలంగుచుండియు మమ్ము నొంచవచ్చుటమేర
గా దని వారించుతీరున సంచలత్కరంబులయిఘోంకరణంబు లొనర్చుచుఁ దదభి
ముఖంబుగా శరణాగతరీతిం బడుగంధసింధురంబులకు హరి సారూప్యం బొసం
గెనో యన నూతనక్షతధారాపూరంబులు గెంబట్టుఁబుట్టంబులుగాఁ గరాగ్ర
పరిసరపతద్రథచక్రంబులు చక్రంబులుగా వినుతివిగతవిజయశంఖంబులు
దొలిశంఖంబులుగాఁ గ్రిందఁ బడినవీరయోధబాహుకాండంబులు శయనీకృత
బిలేశయప్రకాండంబులు గాఁ జెలు వొంద నందుఁ గ్రందు సేయుచు భూత

ప్రేతవేతాశకూత్వాండబ్రహ్మరాక్షసవిశాచశాకినీడాకినీగణంబులు దేవాసురగణంబులవలె ద్వివిధంబులయి యాయుధాస్థిభూషణరజస్సికతాతలంబుననిలిచి మహాసింధురబంధురకబంధమంథాచలంబు నడుమ నిడుదనరంబులు నూతాఱులొక్కటి సేసి గట్టిగాఁ జుట్టి యిరుదెగలవా రిరుదెసలం బట్టి శోణితాంబుధి మధించుచుఁ దన్నధ్యంబుననుండి శాకినీభూతంబు పొడవుగా నెత్తినముత్యాలగొడుగు గ్రొత్తగాఁ బొడమినచంద్రుం డనియును బ్రచ్ఛన్నంబు గా మునింగి యుండి బయలుదేఱినమోహినీభూతంబు లచ్చర లనియు నంగహీనంబుగాని మత్తమాతంగశవంబునకు వెండియు రెండుకొమ్ము లిడి ప్రేతావేశంబునఁ బటతేరనదియే చతుర్దంతదంతావళం బనియును శ్వేతాశ్వశవం బుచ్చైశ్వశవం బనియును విచిత్రవర్ణపతాకాకీర్ణ పటచ్ఛత్రచామరశకలావికల రథస్తంభజాతంబు పారిజాతం బనియుఁ గమనీయసౌందర్యలీల బయలుపడినకామిని యిందిరాకామినియనియును బ్రహ్మరక్షోధన్వంతరిస్థూలకపాలకలశంబునందెచ్చినతరనతైలంబమృతరసం బనియును నిబంధించి తదర్థంబుగా నిరుదెసలపెద్దలును సన్నద్ధులై పెద్దయుంబ్రాద్దు యుద్ధంబు సేయుకోలాహలంబు గౌతూహలంబు గల్పింపఁగా వరించివిరించిపట్టి విపంచిపట్టి బెట్టుగా బొట్టగీతంబులం దలపెట్టినట్టియెడ నజ్జగజెట్టి మహారణ్యంబు సొచ్చినకార్చిచ్చు పెచ్చునం బ్రళయసముద్రంబు దొరసిననంకర్షణాగ్ని బింకంబున మేఘజాలంబుపయి నడరినర్ఘుంఘానిలంబువేగంబున నంధతమసంబుపయి నొలసినమధ్యందినసూర్యకౌర్యంబున నవార్యకౌర్యంబుఁ జూపినయాపురుషోత్తముదాపున నిలువనోపక కకావిక లై భేరుండంబునకుంబాఱు శరభంబులరభనంబున శరభంబునకులుకుకొదమసింగమ్ములభంగంబునఁ గొదమసింగంబున కుఱుకుమ త్తమాతంగంబులఘటలయటలమ త్తమాతంగంబునకుం బఱచువ్యాఘ్రంబులశీఘ్రంబున వ్యాఘ్రంబునకు వెఱచుకురంగంబులతెఱంగున నిలిచినచో నిలువక యొండొరులం బిలువక తిరిగిచూడక పడినకత్తులైత్తఁ జేతు లాడక హతశేషు లై నదోషాచరులు విముఖు లై లంకాభిముఖు లయి పఱచి రయ్యెడ.

61

క. పాతెడిదిపుల రణస్థలిఁ, బాతెడిబహురుధిరనదులఁ ॥ బ్రతిబలములపైఁ బాతెడిశరములఁ గని సొం, పారెడిమది శంఖ మొత్తై ॥ హరి యవ్వేళన్. 62

మ. హరిచే నొచ్చి నదై న్య మై పఱచునెరిన్యంబున్ జయోత్సాహి నా హరి నీక్షించి సుమాలి రోపవివశుం ॥ డై చండకాండంబులన్, హరిశాతాశుగవృష్టి మాన్చి రవి నీహారచ్ఛటల్ గప్పవై ఖరి మైఁ దూపుల ముంచి దిక్కు లద్రువంగఁ బేర్చి పెల్లార్చినన్. 63

శా. సావృట్కలఘనార్భటుల్ విని శిఖివాగ్రతంబు లేతెంచునట్లవీరాగ్రణిసింహగర్జ విని ము ॥ శ్వాపన్ను లై చన్నయః

ద్వేవద్వేషులు గ్రమ్మఱ మరలి బుద్ధిస్థైర్యశౌర్యాభ్యు లై

గోవిందున్ వెనఁ దాఁకి మున్నటివలెన్ శ ఘోరంబుగాఁ బోరఁగన్.

64

చ. అపుడు సుమాలి హేమకవరచావృతుఁ డై సతటిద్ధనాబుతో

నుపమకు వచ్చి రత్నకటకోజ్జ్వల మాకర మెత్తి యుత్కట

ద్విపమువలెన్ ముకుందుఁ బఱతెమ్మని పిల్చుచుఁ గేక వ్రేయుచున్

విపులశతాంగమున్ మెఱయ శ వే చని మార్గొని విక్రమించినన్.

65

మ. సరసీజాతుఁడు మందహాసము దనర్రుం బ్రోల్లనత్కుండల

స్ఫురితం బై సతదీయసూతుశిర మరచోచ్చఁ ద్రుంచి యజ్ఞోదుమై

శరసంఘంబులు నించి యార్చిన రథాశ్వంబుల్ నిజక్షుత్త శే

మి రథం బీడ్చుక యేగెఁ దత్సమరభూమిం బాసి యుద్భాంతిమై.

66

వ. ఈక్రమంబున.

67

—◆◆◆ విష్ణువు మాలిం జంపుట. ◆◆◆—

ఉ. భ్రాంతములై రథాశ్వములు శ వాఱ సుమాలియు నిల్వ లేక యు

ద్భ్రాంతి వహించె నింద్రియపరంపర నిల్వనిభ్రాంతచిత్తున

ట్లంతఁ బరాఙ్ముఖుం డయినయన్నఁ గనుంగొని మాలి వచ్చి శ్రీ

కాంతునిఁ దాఁకె యుద్ధకుతురకంబున మైమరఘాధిరూఢుఁ డై.

68

వ. ఇవిధంబునం బ్రతాపజితాంశుమాలి యగుమాలి వనమాలిం దాఁకి మహా

సాహసంబున.

69

మ. ఘనకోదండగుణారవంబు దశదిగ్భాగంబులన్ నిండఁ గాం

చనవుంఖాంచితబాణముల్ దొడిగి లరక్తుం బై సశ్రీవత్సలాం

ఛనువక్షంబునఁ దూఱ నేయ నవి క్రూరచంబుం బ్రవేశించుహం

సనికాయంబులలీలఁ జొచ్చి చన నిరచ్చం గుండె దేవౌఘముల్.

70

ఉ. మాలిధనుర్విముక్తశిత్రమార్గణముల్ శతకోటికోటు ల

వ్వేళ నిజాంగమున్ దొరసి శ వేదన సేయఁగ ధైర్యసంపదం

దాళెఁ బయోజనాభుండు రణంబున నింద్రియజేత యాధులం

దాలిమిమై సహించినవిధంబున రామన్మల వింటివే.

71

క. ఈక్రమమున మాలిభుజావిక్రమమున నొచ్చి మెచ్చి శ విష్ణుఁడు శార్కా

వక్రజ్యోరవ మఖిలా, శాక్రొడము లావరింప శ సంరంభమునన్.

72

చ. కులిశసముజ్జ్వలద్విశిఖరకోటుల మాలి శరాళిఁ ద్రుంచి త

జ్జలదనిభాంగముం గదియ శ శార్క మెఱుంగులఁ బోలువాలుఁదూ

పులు నిగిడింపఁగా నవియుఁ శ బోయి తదీయశరరక్తమున్

బలువిడిఁ గోరె మున్నవృత్తరసము సేయునురాఘమున్బలెన్.

73

- చ. మద మిటు లార్చి పేర్చి వనశ్రమాలి చలంబున మాలిమాళి ప
ల్చిదురుపల్లె ధరం గలయఁజేసి శరాసముఁ ద్రుంచి పెక్కెముం
బ్రదరముపా లొనర్చి హయశపాటనముఁ ఘటించి సూతునిం
దుదిఁ గనఁజేయ వాఁడు విరరథుం డయి చండతరాగ్రహంబునన్. 74
- మ. గదఁ గేలం గొని శృంగవద్గిరిహిఁ శ్ర గ్రావంబువై నుండి యు
న్నద మై కేసరిడిగ్గులీల రథ మంతతఁ డిగ్గి పల్తాఱు న
గ్గదఁ జక్కాకృతిఁ ద్రిప్పచుం గదిసి నాగద్యేషిమూర్ధంబు బి
ట్టదరం గొట్టె మహాద్రి వజ్రహతి వ్రయ్యం జేయుజిహ్వాబలెన్. 75
- ఉ. మాలిగదాహతిం బిలుకుశ్రమాలి విహంగమమాళి ధైర్యముం
దూలి పయోధి ముఁ తిరుగుశ్రోరపుగట్టువలెం జలించి య
వ్వేళఁ బరాజ్ఞుం డయిన శ వెన్నుఁడు నివ్వెఱ నొందె నందునఁ
మే లని యార్చి రాసురులు శ మింట నుపహ్వులు పిచ్చులింపఁగన్. 76
- వ. అప్పుడు. 77
- చ. గరుడుపరాజ్ఞు ఖత్వమును శ గర్వితు లై రిపు లార్చుపేర్చియుఁ
సురలభయాకులస్థితియుఁ శ జూచి యి దేమి ఖగేంద్ర యంచు శ్రీ
హరి దనహస్తఃస్పర్శమున శ నాతనిమస్తము సంస్పృశించి యా
తురత హరించి శాస్త్రపు నెద్రుక్కొనఁ జేసి పరాక్రమంబునన్. 78
- ఉ. కేలిసుదర్శనాయుధముఁ శ గేశవుఁ డంప యుగాంతపావకా
భీలమహాస్ఫులింగచయశ్రీపణకీలకరాశ మై లయో
ద్వేలఘనాఘనోద్గళితరద్ధి తరాశనిభూరిఘోష మై
మాలిశిరంబుఁ ద్రుంచె క్షణమాత్రములో నివి వేల్పు లుబ్బఁగన్. 79
- వ. అంత. 80
- క. చక్రాహతి నీకమమున, నాకృవ్యాదోత్తమోత్తరమాంగము దెగి భూ
చక్రము గ్రక్కదలం బడె, శక్రశతారచ్చితోగ్రశైలములీలన్. 81
- శా. ఈలీలఁ హరి మాలిఁ ద్రుంచుటయు దేవేంద్రాదిదిక్పాలకుల్
సాలఁ సలతన మంది దివ్యసుమవర్షంబుల్ ప్రవర్షించి ర
వ్వేళఁ వానివధంబుఁ గన్నులెదుటఁ శ వీక్షించి శోకానల
జ్వాల్ గ్రాలఁ దదగ్రజుల్ వగచుచుఁ శ సైన్యంబుతోఁ బాఱఁగన్. 82
- శా. లంకామార్గము వట్టినట్టిరిపులఁ శ లక్షించి తార్క్ష్యండు సా
హంకారస్థితి వెంబడిం బడి స్వపశ్చాత్తాభీలవారంబు న
ల్వంకల్ దాక్కొనఁ జేయఁ దూలములలీలఁ వార లుద్విగ్ను లై
బింకం బేది చనంగఁ గేశవుఁడు గంభీరాటహాసంబునన్. 83
- మహాస్రగ్ధర. బెదరించుఁ బెట్టు మించుంబెనుశరములచేరభీకరస్ఫూర్తిముంచుం

గుదియించుం గోపగించుక శ గురుమునలములం శ గొట్టి బాధించు వంచుక
గద నొంచుక గండడంచుక శ ఘనపరిఘములక శ ఖడ్గముం గై ధరించుక
విదళించుక వెంబడించుక శ వినువ కనురలక శ విష్ణుఁ డీరీతిఁ ద్రుంచున్. 84

వ. అప్పుడు.

85

మ. జహదస్త్రంబు లుత్తరంగముఁ బతశ్చత్రధ్వజంబుక షీప
ద్బహుశీర్షంబు నటత్కబంధము గళశద్రక్తంబు ధావదృఢం
బు హనద్యూతము విస్తవచ్చమపయఃపూరంబునై యిందిరా
గృహిచే శత్రుబలంబు వెంపుసెడి పాతకా దక్షిణాశాగతిన్. 86

క. హరి వెనువెంటం దగిలిన, కరినివహముచందమునఁ గరకావిక లగుచుక
హరి వెనుదగిలినఁ బఱచిరి, కరినివహముతోడ రిపులు శ కాకుత్స్థమణి. 87

తే. ప్రళయఝంఝాసమీరంబుశవలనఁజెదరి, పఱచుకాలాభ్రములలీలఁబద్మనాభ
శార్ఙ్గకోదండనిర్భక్తసాయకోగ్ర, పననహతి దైత్యసంఘముల్ శ పఱచెనపుడు.

చ. గరుడతురంగనందకవిభిండితదానవరాట్టనుచ్చుతా
భరణరుచుల్ దిగంతములఁ శ బర్వె ఘనాఘనకోటినుండి భా
సురగతి పించుపించు లన శ షోణిపయిక హరి గుంకుమాంబువుల్
గురియు తెఱంగునం దొరఁగెఁ శ గ్రొత్తగ నెత్తురుటేఱు లత్తఱిన్. 89

మ. ఘనదై తేయఘనాఘనప్రచయ మూకాశంబునం దాజనా
ర్దనపర్జన్యనియుక్తిఁ జెంది రణవర్రావేళ వర్షించె నూ
తనకీలాలము హారమాక్తికలసదృష్టోపలవ్యాప్తి భూ
తనికాయం బనుచాతక ప్రతతి కుశతాహంబుఁ గల్పించుచున్. 90

వ. ఈక్రమంబున. 91

మ. గమకంబుల్ సెడి కైదువుల్ విడిచి యంగంబుల్ సెమర్చు నిరూ
ఢమహాప్రాణభయంబునం దలలు వీరడక రక్తముల్ గగ్గకుచుక
విముఖిత్వంబునఁ బాటురాత్రిచరులక శ వెన్నాడి మున్నాడి వి
క్రమముం జూపుత్రివిక్రముక మరలి చరక్కుం జూచి రోపంబునన్. 92

—●—●— మాతృవాదాదులు యుద్ధంబున నోడి లంక విడిచి రసాతలంబు నేరుట. —●—●—

చ. రణనయవేది యద్భుతపరీరాక్రమవంతుఁడు మాల్యవంతుఁ డా
క్షణమున వేల దాటి చనునంద్రములీల స్వకీయవాహినీ
గణముఁ గ్రమించి యాహరిముఖాముఖిం జని ప్రజ్వలత్కుఢా
రుణనయనంబులక మిడుఁగుటలుల్ సెదరం దల యూఁచి యిట్లనున్. 93

ఉ. ఒప్పునె నీకు మాధవ యశయౌ రణధర్మము వీరధర్మముం
దప్పి భయార్తులై పఱచునదైత్యుల వెన్నొని హింస సేయఁగా
నిప్పని హీనుఁ డైన ఘటిరయించునె భీతులఁ ద్రుంచువానికిం

- శెప్పెడి దేమి కీర్తియును శ సేమము స్వర్గముఁ గల్గ నేర్చునే. 94
- చ. సమరపరాజ్ఞులుం దొడరి శ చంపినవాఁ డెటువంటిమంచిపు
ణ్యము లొనరించినం బొరయఁ శ డండ్రు దివం బది యట్లు లుండఁ గ
య్యము ఘటియింప నంతప్రియ శ మైనను నే నిదె యున్నవాఁడఁ జూ
పుము భుజశౌర్య మీవెఱచిరపోయెడిదైత్యులఁ దాఁక నేటికిన్. 95
- క. అని పలికి మాల్వవంతం, బనుశైలములీల నిశ్చలత్తుం డై ని
ల్చినమాల్వవంతుఁ గనుఁగొని, కనుఁగొనఁ గెంజాయదొలుకఁగఁగాహరివలికెన్.
- ఉ. ఓయినిశాచర ప్రవర శ యొప్పుగ నిప్పుడు పల్కునీరణ
న్యాయము లెందుఁ బోయె సురశనాథులఁ దోలెడుచోటఁ జాలుఁ బో
న్యాయముచేతఁ గాదె జయ శ మందుట మీరు జగం బెఱుంగదే
న్యాయము మేము దప్ప మొకశనాటిక దెట్లన విన్ను తెల్పెదన్. 97
- ఉ. మున్ను విధాత మీకు వరముల్ గరుణించుటఁజేసి తోయ రా
కిన్నిదినంబు లేను తుమిరయించితి వేల్పులు మాకుఁ బ్రాణముల్
విన్నదనంబు వారి కొదవించినమిమ్ము రసాతలంబునన్
మిన్నక తూటినన్ వెఱచి శ మిన్నికఁ బ్రాణినఁ బట్టి చంపుదున్. 98
- మ. అమరుల్ మీవలనన్ భయార్తు లయి న శ న్నర్థించినన్ దైత్యులన్
సమరక్షోణి జయింతుఁ బొం డని ప్రతిజ్ఞాపూర్వాకాభీతిదా
నము మున్నిచ్చితి భీతి నున్న శరణస్థన్ వందినన్ వ్రాలినన్
మిము ఖండింపక పోవ నన్న నతఁడున్ శ మే లంచుఁ బెల్లార్చుచున్. 99
- చ. కనుఁగవ గొప్పనిప్పు లొలుకం బటురోవరసాగుణాబ్జలో
చనుఁ డగువిష్ణుమీఁద నొకశక్తి మహాభుజశక్తిఁ బూన్చి వై
చిన నది ఘంటికల్ రొదలు శ సేయఁగ మంటలు మింట నంటఁగాఁ
జని హరిటామునన్ మెఱసెఁ శ జారుఘనస్థితచంచలాద్యుతిన్. 100
- మ. దనుజారాతియు నంతఁ బేరురమునం శ దక్కొత్తుతద్ధోరసా
ధనముం గ్రమ్ముటఁ బూని శాత్రవునిమీఁదన్ వైవ సేనాని పం
చినశక్తిన్బలె మాల్వవంతునెదఁ జొరచ్చెన్ వచ్చి దానన్ మహా
శనిపాతంబునఁ గూలునీలగిరియోజన్ వ్రాలె వాఁ డుర్వరన్. 101
- చ. తొడిగినజోడు వ్రయ్యలుగఁ శ దోరపునెత్తుటఁ దోఁగి యాగతిం
బడి మఱి కొంతసేపునకుఁ శ బైకొనుశ్రాంతి దొఱంగి స్వస్థుం డై
యడరి నిశాచరాగ్రాణి మహాగిరిపోలిక సుస్థిరాకృతిం
దడఁబడ కేఁగుదెంచి హరిఁ శ దార్కొని మార్కొని విక్రమంబునన్. 102
- మ. రటదత్తుజ్జ్వలకింకిణీశతసహస్రస్ఫారకాష్టాయన
స్ఫుటశాతోత్కటకంటక ప్రకటమై శ పొల్పొందుశూలంబు మి

క్కుటపుండ్రంపునఁ బూని కేశపునివఱ్ఱోదేశముం గ్రుమ్మి యం
తటఁ బో కద్దివిజారి ముష్టినిహతిం శ దాటించె రోపంబునన్.

103

ఉ. ఆతనిసాహసంబునకు శ నచ్చెరు వందె వియచ్చరవ్రజం
బాతటి మేలుమే లనుచు శ నార్చిరి దై త్యులు మాల్వవంతుఁ డీ
రీతి ముకుందు నొంచి యరరే నిలు మంచు ఖగేంద్రమోము ని
ర్భాతముఁ బోలుముష్టిహతి శ ఘట్టన సేసి పరాక్రమించినన్.

104

ఉ. పక్షికులేంద్రుఁ డల్లి నిజశపక్షపరంపరఁ బుట్టుగాడ్చునన్
రాక్షసరాజ్యసైనికుల శ రాయడిఁ జేసినఁ బండుటాకుల
ట్లక్షమతఁ డ్దానం బయిన శ నచ్చట నిల్వఁగ లేక బెండు లై
దక్షిణవార్ధిలోఁ బడిరి శ దైవవశంబున లంక త్రోవగన్.

105

వ. అంత.

106

మ. వినతానందనపక్షమారుతహతిఁ శ విభ్రాంతుఁ డై మాల్వవ
ద్దనుజేంద్రుం డట నిల్వఁ గూడకయె సోదర్యా ప్రమిత్రంబుగాఁ
జనియెన్ లంకకు సిగ్గుతో నిటులు కంఠజాతాక్షుచేఁ బెక్కుమా
ర్లనిలో నొచ్చి రసాతలస్థు లయి రరయ్యా దానవుల్ రాఘవా.

107

తే. వెలయ సాలకటంకటశకులమువార, లధికు లమూల్యవన్నుఖ్యు శ లాహవమున
రామ నీచేత హతులై నరరావణాది, దనుజవరులు పులస్త్యగోశ్రత్రంబువారు.

108

తే. రావణాదులకంటె నిరర్వక్యవికృత, మకృమంబున ఘను లై నరమాల్వవన్ను
ఖాసురగ్రామణుల గెల్వరహరికిఁ దక్క, నలవియె తడన్యులకు భాసుశకులవ ర్ణణ్య.

చ. హరి హరి యంచు మే మనఁగ శ నన్యవలెన్ విన నేల నీవె శ్రీ
హరి విపు డాలకించినమహత్త్వము నీయది శంఖచక్రముల్
గరములఁ బూన కిద్దివిజరకంటకులం బొలియింప మానుష
స్ఫురణ జనించినాఁడవు ప్రబోధనిధుల్ నినుఁ గందు రాత్మలన్.

110

ఉ. దుర్మతు లెచ్చి సాధులకు శ దోహము సేయునెడన్ జగంబునన్
ధర్మము దప్పినప్పు డవశతారము లెత్తి విశిష్టరక్షణల్
గూర్చి నొనర్చి దుష్టజనశోటి హరింతువు రావణాదిదు
ష్కర్తపరామరాగిరిశంబకరా రఘువంశ శేఖరా.

111

మ. అలపాలస్త్యులకంటె వీరు లగుపూర్వాదిత్యులన్ లంక వా
రలు ప్రాప్తించుట శౌరిజై రమున వీరత్వంబు దీక్షా రసా
తల మా భీరులు సేరుటం దెలిపితిం శ దర్వాతివృత్తాంతముం
దెలియం జెప్పెద నాలకింపుము కథారధీనావధానుండ వై.

112

వ. అని కలశజండు మున్ను తన్ను రఘువీరుం డడిగిన ప్రశ్నంబునకు నిటులు నదు
త్తరం బొసంగినవాఁ డై మణియు ని ట్లనియె.

113

—●— సుమాలినిర్దేశముచేఁ దైకసి విశ్రవునాశ్రమంబు నేరి యతని వరించుట. —●—

సీ. అమరలోకముజోక శ నాభోకనీయ మై, యేలోకము సమృద్ధి శ నింపొనర్చుఁ
గమలా వృక్షమలారికాంతు లొంకకయెయే, స్థలము రత్నప్రకాశములవెలుగు
బలినిశాచరసార్వభౌమునాజ్ఞావిశేషమున నేభువనంబు శ సౌఖ్యముఁ గను
భోగవత్సావగాంభోజగంధాని, లవ్యాప్తి నేనెలవు పాశవనతఁ జెందు
తే. హాటకేశ్వరసేవాగతాగతాహి, కన్యకానూపురార్భటిఁ శ గర్జనుఖ మొ
సంగు నేపద మట్టిరసాతలమున, నుండి యంత సుమాలి దా శ నొక్కనాఁడు.
మ. ధరణీలోకవిభోకనోత్సవ మెదం శ దాకొన్న స్వర్ణాద్రితుం
గరభస్థుం డయి పుత్రి కై కసి నిజాంశం బెక్కి రాఁ జంచలా
స్ఫురితం బై తగునీలమేఘమునలెఁ శ భూషాలనద్వాత్మఁ డై
సరిదంభోధివనప్రదేశముల సంశచారంబుఁ గావింపఁగన్.

115

లయగ్రాహి.

చారుపదనూపురములార భటిమీఱ మణిరహారములు చన్దవలఁదారసిలమేలొ
య్యారములనచ్చరలురేపేరణినిటింప వరశచారణులు దేవ యవరథా రని జత్తైకై
వారము ఘటింపఁ బలురమాఱు వెలిచామరము శ సూరెల వియచ్చరకురమా
రికలు వీవం

బేరుగలపుష్పకమురవైరుచిరలీలగురుఁ శ జేరఁజనుధీరునిఁ గురబేరుఁబొడగాంచెన్.

ఉ. కాంచి సుమాలి వెండియు నెరగాదిగఁ జూచి కళానిరూఢి నూ
పించఁగ వీనిఁ బోలఁ గలఁగడే యలరేదొర యిట్టిపుత్తునిం
గాంచినవిశ్రమైమునిదిరగా మఱి భాగ్య మయారె రాక్షసుల్
గాంచరె సౌఖ్య మీదృశునిఁ శ కైకసి విశ్రవుఁ జేరి కాంచినన్.

117

మ. అని రక్షోహితకార్యకాగ్ని యగునర్యూదిత్యవిద్వేషి యో
జనఁ గావించి విముక్తపద్మ యగుశ్రీరచందాన నిం పొందునం
దనమో మాదరపూరితేక్షణములఁ శ దర్శించి వంశంబు మ
న్చునుసాయం బొక తే గణింతు విను మంత్రచుం గూర్చితో ని ట్లనున్.

118

ఉ. మానిని యీమణిమయవిరమానమువైఁ జనువాఁడు విశ్రమై
మానికుమారుఁ డీశ్వరసరసానుఁ డుదగ్దిశ యేలు నెప్పుడుఁ
వీని జయించుపాటిరణావీరులు గల్గుదు రమృతామునీ
శానునిభార్యవై యతని శ సాధుమతిఁ భజించితేనియున్.

119

సీ. దాహిత్రకులముచేరదమకు మేలగునంచు, చిత్తదేవతలుమనకిరప్రియముఁగందు
రాఁడుబిడ్డయు నల్లఁడనివేడుకలునేయఁ, గలిగెఁగా యనితల్లియెలమిఁబొందుఁ
గన్యకాదానాభిరగణ్యపుణ్యఫలంబు, దనకుఁ జేకుతె నంచు శ జనకుఁ డలరు
వరుసతో భోగించి శ వరము లీయఁ దలంచి, యనలేందుగంధర్వరలాశ్రయింతు

తే. రాత్తజానుణి జనియించెనన్నమాత్ర, నట్టి కన్య యసామాన్యరయని యెఱింగి
కులవయోరూపశీలభంగగులకుఁదగిన,విభు వెదకివెండ్లి గావించివలయుగురుఁడు.

మ. తనుజామాత్రపు గాపు వంశమున సౌందర్యంబునన్ సద్గుణం
బున శ్రీదేవికి సాటి సేయఁ దగు నిన్ ర బూఁబోడి మావాని కి
మ్మని యేబంధుఁడు వేడఁగా వెఱచుఁ బ్రత్యాఖ్యానశంకా ప్తి జ
వ్వని వైనన్ దినముల్ గ్రమింపఁబడె నురద్యాహమ్మునిం గానమిన్. 121

చ. కమలదళాక్షి కూఁతు నిలఁ ర గాంచుట మే లగు నైన నొక్కవ
క్షమున పిచారహేతు వని ర కాంచెడ నెట్లగు నన్నఁ దల్లిపం
శము గురునన్వయంబు పతిసంతతి గన్య దురాత్మ మైన నొ
ప్పమి యపకీర్తియన్ సకలభాంధననిందయు నొందుఁ గావునన్. 122

ఉ. దీని వరించు వీఁ డనుచు ర దేవుఁ డెఱుంగునొ లే కెఱుంగఁడో
కాని తదన్యుఁ డె ట్లెఱుంగుఁ ర గాన యెఱుంగ నితండు నీవిభం
డా నని తల్లి నీవలన ర నన్వయ మొప్పు బ్రసిద్ధిఁ గాంచు నం
చేనును నెల్ల బాంధవులు ర నెన్నుదు మిప్పని దీర్పవే యనన్. 123

ఉ. కమలడాలు చెక్కుల ధరగద్దగ లీన మొగంబు వాంచి కా
ని మ్మని లేచి సిగ్గు మది ర హెచ్చిల మొక్కినఁ దండ్రి యెత్తి మా
యమ్మ నుపుత్రులం గని శుభాన్విత వై మను మిమ్మహామునిన్
సమ్మతిఁ గొల్చి నీ వని ప్రసన్నత దీవన లిచ్చి పంచినన్. 124

సీ. నఖరుచుల్ చరణారూఢాచ్చాయలను గూడి,యలరుకుంకుమగంధరమవనికొసఁగ
రమణీయమణినూపురధ్వనుల్ శుచిపక్షులగుద్విజాతులపల్కు. ర లనుసరింప
సాగసువాలుమెఱుంగుఁజూపు లాశావీధి, కిలఁ గల్వవిరిమేలురక ట్లమర్పఁ
గరపల్లవశ్రీలు ర గుఁకణారవముచేఁ, గోయిలయెలనాగరగుంపుఁ బిలువఁ

తే. గాంచికాఘంటికలు మ్రోయరనంచితోరు,కదళికలుమీఱ ఘనకుచరకనకనలశ
యుగనిగన్నిగలొలుక నరయ్యవిదిశోభ,నాకృతినిజేరెఁబొలస్త్యురనాశ్రమంబు.

క. కాంచనపాంచాలికవలె, మించినయక్కాంచనాంగిరమెయిజిగి పయి వ్యా
పించం గాంచినతరువులు, గాంచనతరువుల తెఱంగుఁ ర గ్గ కొన నచటన్. 126

క. సాయమున మరునికెందొగ,సాయక మన రెమణి యిటులురచని హోమంబుం
జేయుచు రెండవస్వాహా,నాయకుఁ డనఁ దగువుల స్త్యురనందినుఁ జేరెన్. 127

ఉ. చూచి మరీచిమాలిరుచి ర జొక్కెడుపద్మినిలీల రక్తితో
నాచెలి యిచ్చ మెచ్చుకొని ర యాలనిమ్రోల నతాననాబ్జసం
సూచితలజ్జ యై నిలిచి ర త్తోణిఁ బదాగ్రమునన్ లిఖించుచున్
వేచినయంత హోమవిధి ర విశ్రవఁడున్ నెఱవేర్చి ముండటన్. 128

సీ. తెలివి యశాచేరలంగరేసికన్నులదాని, మొలకనప్పలముద్దురమాముదాని

వెలయ సంబంధతలరవేండుకల్ గలదానిఁ, బస మించునెలవంకనొసలిదానిఁ
గమ్మడా లొరయు బంగారుజెక్కులదానిఁ, దావిపీడపుఁగావిరమోవిదాని
నుబ్బసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బచన్నులదానిఁ, బిడికిట నడఁగునెన్నడుముదాని
తే. మెఱుఁగువలె దట్కుతట్కునూరమేనిదానిఁ, గన్నెప్రాయంబుచేవన్నెగన్నదానిఁ
దోరపుఁబిఱుందుదానిఁబెందోడొడలదాని, సొగసునడదానినక్కన్నెఁజూచెనతఁడు.

ఉ. చూచి నవిస్తయాత్మఁ డగురచుక ముని యెవ్వతె వేమి నీదువే
రేచెలి లేక యొంటి యిట శ కేటికి వచ్చితి వెవ్వరైనఁ బ్రే
రేచిరా నీవె వేడ్కకుఁ జరఁగించెదొ కల్గినమాట గల్గిన
ట్లోచెలి చెల్పు మన్న నదీరయుం గరముల్ ముకుళించి యిట్లనున్. 130

ను. కరుణాసాగర నే సుమాలి యనురక్షస్సావిమిగారాపుఁగూఁ
తురఁ బుష్పోత్కటచెల్లెలక రహి వహింతుం డైకనీనంజుచే
గురునిర్దేశమునక భవచ్చరణముల్ శ గొల్వం గదా వచ్చితిం
బరికింపం దగు నామనోరథము మీరభవ్యప్రభావంబునన్. 131

వ. అని పలికినయచ్చిలుకలకొలికిపలుకులు విని తనమనోదృష్టి నది వచ్చినరాక
యెఱింగి సుగుణాభినందనుం డగునప్పల స్త్యనందనుం డిట్లనియె. 132

—◆— కైకశి విశ్రవువలన దశగ్రీవాదులం గనుట. —◆—

మ. కలకంఠిమణి నీమనోరథము నేఁ శ గంటిక సుతాపేక్ష నిం
దులకుక వచ్చితి వైన సంజకడ నరన్నుం జేరి మాటాడుటక
ఖలు లొరాక్షసు లుద్యవించెదరు నీగర్భంబునక నావుడుం
జెలి భీతిల్లి విసీతి మొక్కి వచ్చియింకెక విశ్రమోబ్రహ్మతోన్. 133

మ. అనఘా మూడవబ్రహ్మవై విబుధలోకారాధ్యశీలుండ వై
మనునీతేజమునక జనించినసుతుల్ శ మాంసాశు లై దుష్టవ
ర్తను లై సాధువిరోధు లై మెఱుఁగు టరర్హంబే గుణసూక్తిచే
నినుఁ బోల్పం దగునత్కుమారకుల మరన్నింపం గదే నావుడున్. 134

మ. అలపౌలస్త్యుడు గ్రమ్మఱం బలికె గరన్యం గాలదోషంబు పె
ద్దలకే కాదు విధాత కైన వశమే శ తప్పింప నిం కేల చిం
తిల సీపుత్రులయందు మేటి యనఁగా శ దీపించు విద్యాగరి
వ్థులలో శ్రేష్ఠుఁడు బ్రహ్మనిష్ఠుఁడు గనిరష్ఠం డిందుబింబాననా. 135

క. ననుఁ బోలు బ్రహ్మనిష్ఠుల, నినుఁ బోలుఁ బ్రతాపరుచుల శ నెనఘువిసీతిక
నినుఁ బోలు నక్కుమారుఁడు, మను నాతనివలనఁ గులము శ మనికిత మేలా.

వ. అని భవిష్యదర్శంబు వివరించి విరించిపౌత్రుండు పుత్ర కాంక్ష లాచరించి తను
వరించి మరులునం దీనరించినయక్కన్యకు గర్భాధానంబుం బ్రసాదించిన. 137

నీ. మేరుశృంగములపై శ మేఘముల్ డిగురేఖ, సాతీచూచుకములు శ నల్లనయ్యె

దాహృద్దశ్రీ నిల్పురధవళాంబుజముహోల్కి, దెలిగంటి నెమ్మోమురదెల్లనయ్యెఁ
గృశదైత్యజాతి వర్ధిలు నిటు లనురీతిఁ, గలకంఠిలేఁగాను శ బలిత మయ్యె
గర్భగార్భకతనూకాంతి జై లగులీల, విమలాంగినూఁగారు శ విపులమయ్యె
తే. నలరుఁబోడికి నొకయడుగుగామ డయ్యెఁ, గీరవాణికిఁ జిట్టుముల్ శదోర మయ్యె
నబ్బపాణికి మంటిపై శనాసయయ్యె, సైకతశ్రోణికిఁ బ్రసూతిశనమయమయ్యె.

క. భవనములు దలఁక మునులును, దివిజు లడల ధనదుగుండె శ దిగ్గు మసఁగ గా
వలపు శని మొదలగుదుర్గహ, నివహము నికటస్థలమున శ నిలిచినవేళన్. 139

నీ. పిడుగుఁజప్పుదుతోడ శ బెడఁగుజేగుటునిండు, చాయ దేతెడుదశాశస్యములతోడ
నిడుదకోటలతోడ శ నెరయఁ గాటుక రాశి, యైనట్లు గనుపట్టుశమేనితోడఁ
జాటుకుఁజూపులతోడ శజ్యోతిర్లతారుణా, రుణము తొకటకు వెండ్పుకలతోడఁ
దామ్రావ్యములతోడ శ దారుణావలలీల, వెలయుమిశతిభుజాశ్రద్ధభులతోడఁ
తే. భయము బీభత్స మొలయురూపంబుతోడఁ, గైకనీభామినీమణిగర్భమున మ
హోగ్రుఁ డగురాక్షసుం డొకఁ శ డుదయమయ్యెఁ
గాలకూటంబు వారాశి శ గనినయటుల. 140

శా. ఆరక్షోవరుఁ డుద్భవించునెడ గృహ్రాపరావముల్ మించె మే
దోర క్తంబులు మేఘముల్ గురిసె నారదోళించె భూతావళుల్
భీరుత్వం బెనసె నుర్రాఘములు గంఠపించె సృగాలచ్చటల్
భూరిజ్వాలలు వాంతి సేసె రవిదీప్తుల్ శ మాసె మోసెన్ దిశల్. 141

క. ఆవేళఁ బుత్రజన్మము, భావించి పులస్త్యసుతుఁడు శ పఱతెంచి దశ
గ్రీవుం డనుపే రతనికిఁ, గావించి యథోచితంబుగా నున్నయెడన్. 142

ఉ. నెండియు విశ్రనస్థనలితరవీర్యమునన్ బలుచూలు దాల్చి బ్ర
హ్మాండవిఖండనోద్భటతరార్భటి మీతెడువానిఁ గుంభక
ర్ణుం డనుపుత్తునిన్ సురవరకుల్ బెగ డందఁగఁ గాంచె నంత న
య్యండజయాన శూర్పణఖశీయతనయం గనియెం గ్రమంబునన్. 143

వ. తదనంతరంబున. 144

మ. గుణరత్నాకరుఁ డింద్రియార్థమరుదంగకూరాహివన్యాశుశు
క్షుణి విద్యానిధి విశ్రవశకులహితాశచారాశ్రయం డార్యహో
షణచింతామణి సర్వభూతకరుణాశనంగాత్మకుం డౌవిభీ
షణుఁడు శైకసిగర్భవార్ధి బౌడమెన్ శ సంపూర్ణచంద్రాశ్రుతిన్. 145

తే. ఆకుమారత్రయంబున శ కాగమోక్త, మార్గమునఁ దండ్రి జాతకశీర్షంబునామ
కరణములు. మున్నుఁ గాఁ గలశీకర్తృతతులు

క్రమమున నొసర్చి యుపనయనములు సేసె. 146

వ. ఇత్రైటంగున నవ్విశ్రవస్తనూజాతు లుపనీతు లయి తండ్రివలన నఖలవిద్యా

విశేషంబు తెఱింగి చిత్రభానుత్రయసమానులు దినదిన ప్రవర్ధమానులునై వెలయుచుండి రయ్యవసరంబున.

147

—❦— దశగ్రీవకుంభకర్ణవిభీషణుల బాల్యక్రీడలు. —❦—

సీ. అలఁతిగట్టులు భుజార్గళనిరర్గళత ను, త్పాటించి కందుకరప్రాధిఁ జూపు
నుడువీధి నొరసి పోయెడువిమానము లందు, కొని బిట్టు నేలతోఁగొట్టియార్పు
నాశ్రమోన్నతభూరుహములుదాఁబడఁద్రోచి, పలుచుమానులడాసిరపరిహసించు
శరభసింహమదేభరసమితి నీడిచి తెచ్చి, గట్టిగా దామెనఁగ గట్టివెచు
తే. గరుడగంధర్వపన్నగార్గ్రణుల నెచటఁ, గనిన మీతోభుజాభుజిర బెనఁగవలయు
నిలువుఁ డను వారలుఱుక వేన్వెంటఁ దగులు
బాల్యలీలావిలోలుఁ డై ర పంక్తిముఖుఁడు.

148

సీ. గిరిదిశాకరిభోగిరికిటికూర్చములు వ్రాల, సంఘిఘట్టన నుర్విరసఁగఁద్రొక్కు
నరుణఁదోతరథం ర బట్టిట్టుగాఁ బట్టి, నలినాస్తుబింబంబు ర నాకి విడుచుఁ
బార సాఁచి నిగీశరపట్టణాభ్యంతరో, ద్యానపక్ష్యఫలాగరతతులఁ గూల్చుఁ
గనుఁగొన్న వైమానికశ్రేణివివృతాస్య, బిలగతంబుగ నొక్కరేపట్ట ప్రింగు
తే. నెదుటఁ బడకున్న మునికోటిరవెదకివెదకి, పట్టిభక్షించుఁగ్రొవ్వగఁదొట్టిగుఱక
విడిచినిదురించు లేచునల్లడలఁ దిరుగుఁ, గుంభకర్ణండు నడయాడుకొండకరణి.
చ. అతనిసహోదరుండు నుజరనావనశాలి విభీషణుండు ను

వ్రతములు సల్పుచున్ శ్రుతిపరంపరయర్థముఁ దండ్రి దెల్పుఁగా
హితమతి నాలకించుచు జితేంద్రియుఁ డై యుపకారశీలతం
బ్రతిదినముం జరించు మృదురభావముతోఁ గులధర్మపద్ధతిన్.

150

ఉ. అన్నలు సేయరాదు ధరయాతురులై పరు వెత్తుమానులం
గన్నులఁ బూచెనేనిఁ దమరకంపము మానిచి నానిమిత్త మా
పన్నుల వీరిఁ బ్రోవుఁ డని ర ప్రార్థన సేయు నతండు వారలం
బిన్నతినాననుండియు విరభీషణుఁ డంతపరోపకారియో.

151

క. కూరుఁ డగుకుంభకర్ణుని, బౌరిఁ బడి విభీషణోక్తి ర బ్రదికి మునులు త
త్కారుణికుని నీవింపుదు, రారవితారముగ బ్రదుకు ర మన్నా యనుచున్.

ఉ. అంతట నొక్క నాడు దమరయయ్యఁ గనుంగొన రత్నఘంటికా
క్రాంతవిమాన మెక్కికొని ర కన్నులపండువుగా ధనేశ్వరుం
డంతయు వేడ్క వచ్చుచెలు ర వెల్లను దప్పక చూచి కైకనీ
కాంత న్వభావసిద్ధ మగురక్తార్యమునన్ దళకంఠతో ననున్.

153

మ. కనుఁగొంటే భవదగ్రజం డయినయశ్విన్వామిసౌభాగ్యమీ
తనిచందంబున నీవు నిట్టిసిరు లొందం జూడఁ గాంక్షించెదం
దనయా యెందున నీదృశస్ఫురణఁ జెందన్ వచ్చు నానేర్పుఁ

కొను శీఘ్రంబున నేటి కూరక యశర క్తుంబోలి వ ర్తింపఁగన్. 154

వ. అని ప్రబోధించిన. 155

మ. జనసీవాగ్వ్యజనానిలజ్వలితరోశజ్జ్వలి యై యద్వశా
ననుఁ డిట్లంచుఁ బ్రతిజ్ఞఁ జేసె జనసీ ర నామాట తధ్యంబు గా
విను మే ఘోరతపస్వి నై ధనదురీవి మించెదన్ లేనిచోఁ
దనతేజంబున నీదృశం బగుప్రభుత్వం బైనఁ బ్రాపించెదన్. 156

క. వెక్కువకు సాటియును గా, కెక్కువయుం గాక జోక ర నీతనికంటె
దక్కువయై రానిఁక నను, మక్కువ వీడ్కొలుపు మని సరమగ్రవిసీతినన్. 157

మ. వినతుల్ సేసె దశాననుండు మమతన్ ర వేమాటు దీవించున
జ్ఞననిన్ వీడ్కొని కుంభకర్ణుఁడు గనిష్ఠభ్రాతయున్ వెంట రాఁ
జని గోకర్ణ సమాహ్వయాశ్రమము విశ్వాసంబుతోఁ జేరి కాం
చనగర్భన్ మది నుంచి యుగ్రతపముల్ ర నల్పంగ నుద్యుక్తుఁ డై. 158

వ. తమ్ములతో నిట్లనియె. 159

◆◆◆ దశగ్రీనాదులు బ్రహ్మనుగూర్చి తపంబు సేయుట. ◆◆◆

సీ. కమలగర్భుఁడు భ క్తర కామధేనువు నిక్కువంబు గా వత్సలరత్వంబుఁ జూపుఁ
బరమేష్ఠి యాశ్రితరపారిజాతము శ్రాంతిఁ, బాపి కావలసినరఫలము లొసఁగు
భారతీనాథుండు ర ప్రణతచింతామణి, రాతనం బూనియు ర ర క్తి నెరవు
చతురాననుండు దాససమీపమేరువు, గర్భరదాతృత్వగరిమ మించుఁ
తే. దాత తాపసజనకామితప్రదాత, పెద్దవేల్పు మునిశ్రేణిఁ ర బ్రీతి నిల్పు
నలున యతిపీక్షణాళులు ర నిలుచుకలువ
యతని భజియుంప మనకోర్కు ర లబ్బు టరుడె. 160

మ. అని వాణీర మణీమనోహరునిమారహాత్మ్యంబు వర్ణించి య
య్యనుఁగుండమ్ముల నిర్వూరన్ ఘనతపసన్యాస క్తచేతఃప్రవ
ర్తనధారేయులఁ జేసి వారి సవిధారణ్యంబులన్ నిల్పితా
నును బ్రత్యేకవనాంతరంబునఁ బ్రశాంతుండై తపం బున్నెడన్. 161

సీ. పనజకాననశోషరకున కెంత కువలయ, పరితాపకృతి నాఁగఁ ర బ్రబలుతపను
కరములు సోక భరగ్గన మఁడురవిరత్న, ములతనుజ్వాలిక ర లొలసినపుడె
చురచురఁ గా లెడిరకుష్మత్పణ శ్రేణి, సరణి గన్పడునికుంజములఁ దగులు
మంటలు వెదురుజొంపములఁ బ్రాణమహాగ్ర, మైతదంతికి భూరుహముల నెగసి
తే. దరికొనివహించున క్కాఁక యదాళలేక, తెరలిమ్మగములుమ్మగత్పన్నకరిగిసారుగు
మండువేసవిఁ బంచాగ్ని ర్మధ్యమునను, గుంభకర్ణుండు గావించెఁ ఘోరతపము.

క. ఇటు లెండకు వానకు నుత్కటతర మగుచలికి వెఱక ర కంపింపక వే
నటఁ బడక కుంభకర్ణుఁడు, పటునిష్ఠ ఘటించె దపము ర పదివేలేడల్. 163

- సీ. కంటిచూపు జగంబుకంటిదూపు సజాతి, కద్యుతికతన నైరక్యంబు సేసి
సర్వభూతదయా ప్రసన్న భావంబుతో, దరలనినియమంబు ర దగులుపజిచి
యించుకించుక సందరడించుకోరికలతో, వివిధేంద్రియవికారరవితతు లడచి
ద్వంద్వముల్ సహించుతాల్కి కంబంబుతో, గడిచిచిత్తేభంబుగట్టివైచి
తే. కమలపట్నంబు శోధించిరకమలభవుని, కమలపదములు దలంచుచుగఱాథశక్తి
దగ విభీషణుఁ డేకపాదమున నిలిచి, యెదువే లేండ్లు గావించె నతలతపము.
- క. మఱి యెదువేలయేడులు, దెఱచినకను మూయ కినునిరదనఁ జూచుచు నే
డైఱనూర్ధ్వబాహుఁడై మఱి, దఱుమకశృంగినొడివికొనుచు రదప మొనరించెన్.
- మ. ఎలుకల్ పిల్లులు నీలకంఠములు భోగీంద్రంబు లేణచ్చట
ల్పులుల్పు సింహము లేనుఁగుల్ శరభపాశుల్ గండభేరుండముల్
చెలిమిం జెంది విభీషణాశ్రమమునం ర జెల్వొందు భూనాథ యం
దుల కుప్పొంగి నటించు రచ్చర లమరర్చ్యుల్ పూలు వర్షింపఁగన్. 166
- వ. అని పలికి లోపాముద్రాధిపతి వెండియు రామభద్రున కిట్లనియె. 167

—o—o— పంక్తిముఖుఁడు వీరహోమంబు సేయుట. —o—o—

- సీ. అఖిలలోకాతీతరమగుమహామహిమంబు, బడయంగనూహించిరపంక్తిముఖుఁడు
విధిదేవతాక మై ర విలసిల్లుమంత్రంబు, జపించుచును నిరశనతఁ దాల్చి
యొకకాలిపెనువేల్చిరనుర్విఁ జక్కఁగ నిల్పి, సూర్యావలోకనరథుర్యుడగుచు
దనహృదయాకాశరమునఁ బితామహు నుంచి, భ్యానించి వేయేడురై న వెనుక
తే. నగ్రమున మండునుగ్రతరగ్నిలోన, మునుకొనిక రాసిదలద్రుంచిరకొనినభక్తి
కముగ బ్రహ్మర్పణంబగుఁగఱాక యంచు, వీరహోమంబుఁగావించె విన్నయముగ.
- మ. వికటాచారుఁ డతండు నిశ్చలమతిఁ ర వే యేండ్ల కొక్కొక్కమ
స్తకముఁ ఛేద మొనర్చి వేల్పు దమునసంభాసితార్చిం దదీ
యకరోటిప్రతతుల్ పటిల్లు మని వ్రతయ్యం బుట్టుఁ ఘోషం బజాం
డకట హస్తుటనా ప్రచండతరమై ర నానాదిశల్ నిండఁగన్. 169
- . పౌలస్త్యాధ్వరీతకీకసాస్త్రపలశుంభన్నస్తకప్రోషణ
స్థూలాభీలక రాశపావకశిఖాస్తోమంబు ధూమంబుతోఁ
బాలోమీపతిప్రోలు చుట్టికొనియె ర భావిప్రవృద్ధాసురో
ద్యేలాస్త్రాధ్వలు తదబలంబు లిటు లుర్రీడిపించు నకపోలికన్. 170
- మ. ఉరునిజ్ఞోగృధశాస్యనిర్మితశిరోహోమక్రియాదగ్ధమే
దురమేదకపలలాస్థితైశికమిశ్రద్దుర్వాసనల్ భూసభాం
తరముల్ నిండఁగ సైంప నోప కింక నొన్నం డిచ్చునో వీనికిఁ
వర మజ్ఞాననుఁ డంచు నెంచు వినుతోగ్రవం బోవుదేవాఘముల్. 171
- క. కైకసినుతుఁ డిటువలె ని, ర్వాక్రులమతి దశసహస్రవర్షము లరుగఁ

భీకరగతిఁ బదియవతల. వీరకం దెగఁ గోసి వహ్ని ర వేల్వఁగఁ దలఁచెన్. 172
వ. అప్పుడు. 173

చ. గగనము మ్రోసె వీచె సుశీరగాలి సముద్రము లింకె మేరువు
దిగఁబడె భూమి చక్రముగతించి దిరిగె రవి త్రోవఁ దప్పె న
మ్మగలమగండు వీరక దశరథుం బగుమస్తక ము త్తరించి వే
ల్వఁ గడఁగి హోమవహ్ని చటులంబుగఁ బ్రజ్వరిలంగఁ జేసినన్. 174

శా. ఆపాల స్త్యవివర్ధమానఘనహోమాగ్ని జ్వలజ్జాలికల్
వైవై బ్రాహ్మిని దిక్పతుల్ యతులు విభాగంతాత్మలై సర్వలో
కాపూర్ణాధిపతిత్వసౌఖ్యనిధి బ్రహ్మం జేరి సేవించి స్వా
మీ పద్మాసన యార్దులక మముఁ గృపారదృష్టిక విలోకింపవే. 175

మ. దశకంఠానురుఁ డగ్నిఁ దొమ్మిదితలల్ ర దా వేల్చియున్ నేటి క
ద్దశమం బైనశిరంబు వేల్వఁ గడఁగం ర దద్ధోమధూమచ్ఛటల్
దశదిగ్బాగము లావరించె నీరకఁ బ్రత్యక్షంబు గా కుండి తే
ని శిఖిజ్వాలలఁ గ్రాగు ముజ్జగములున్ ర నిక్కంబు వాణీశ్వరా. 176

ఉ. ఒప్పిద మైననీకరుణ ర నున్నతుఁ డై మఱి మీఁదు గా జగం
బప్పిశితాశి యేఁచు హవరనానిల మిప్పుడె యేఁచఁ బూనెడిం
జెప్పెడి దేమి యింక నెడ ర చేసినఁ దప్పగు మీఁదిబాధ కే
మొప్పితి ముగ్ర మవికృతరహోమము మాన్వఁ గనయ్య చయ్యనన్. 177

వ. అని భయోత్పాతవిధూతచేతస్కు లై చేతులు ముకుళించి ప్రార్థించువేల్పు
దొరల దరహాసవదనంబు దెరలం గనుంగొని మంచి దని సన్మతించి విరించి
గాంచనమయక మలాసనంబు డిగ్గ నుఱికి యతినత్వరంబుగ. 178

—◆◆◆ బ్రహ్మ ప్రత్యక్ష మై దశగ్రీవవిభజనలకు నరంబు లాసంగుట. ◆◆◆—

సీ. శ్వేతకేతుఁడు జోకరసేసి తెచ్చినపదార్థన్నయంచహమాయి ర వడిగ నెక్కి
వెనువెంట వచ్చు సారవిత్రిముఖస్త్రీల, ప్రణయభాషలమీఁదిరసాళి మాని
ప్రాబల్కుతుడలతోఁ ర బ్రణవించునయమి, ప్రసరులనుతి బెడరచేపులఁబెట్టి
సృజనాకృమముఁ దెల్పఁ ర జేరికై నడచుబ్రహ్మలదిక్కు గని మాటరలాడమఱచి
తే. గునుకుపరువున బట తెంచుకొడుకువీణ, వి నెడురక్తియుఁబూసకరవేల్పుఁజెలువ
లాడఁ బాడంగ నెడ యీక ర యాక్షణమున
దశముఖున కబ్జభవుఁడు ప్రత్యక్ష మయ్యె. 179

శా. ఈచందంబునఁ బంక్తికునకు వాణీశుండు గాన్పించి వీ
రాచారుం డతఁ డున్నయొక్కతలపై ర హస్తాసిఁ బూన్పంగ నొ
హో చాలింపు దశాస్య యీతెగువ కురద్యోగింతు రే మెచ్చితిన్
నీచిత్రాధ్వరకర్త నైషితకున్ ర నీకోర్కు లీ వచ్చితిన్. 180

- వ. అని వారించి హితోక్తులు వివరించిన విరించనుపలుకు లాలించి సాహసోద్యోగంబు సాలించి లేచి తల యెత్తి యతనిం బాడగాంచి పులకాంచితశరీరుండయి యవ్విశ్రవఃకుమారుం డనేకనమస్కారంబు లాచరించి యిరువదకరంబులు ముకుళించి హర్ష గాఢద్యంబు వహించి యిట్లని న్నుతియించె. 181
- సీ. వ్రకృతిదురాపమై శ పరిపూర్ణరూపమై, యెసఁగునత్తామాత్ర శ మీవె కావె
సత్త్వప్రధాన మై శ సాక్షి తాధీన మై, యెసఁగునీశ్వరతత్త్వ శ మీవె కావె
సృష్టినిర్ణాత వై శ యిష్టార్థదా వై, యెసఁగుసర్వనియంత శ వీవె కావె
పురుషాహ్వాయుండవై శ బోధమయుండవై, యెసఁగుమహాత్ముండ శ వీవె కావె
తే. నిన్ను సృజించుకొన్న దీనీవె కావె, నిన్ను నీయందుఁగనుఁగొందునీవె కావె
యెల్లశుగ్రతులెంచ మనువేల్పునీవె కావె, యెల్లశుగ్రతులకునావాసరమీవె కావె.
- మ. తనుబుద్ధీంద్రియముల్ వికారములునాశ్రయం జెందఁగాఁ జేసి వా
నిని దత్తదృహకర్మముల్ నలుపఁగా శ నీవే నియోగించి యం
దున దారిద్ర్యము వైభవంబు సుఖము శ దుఃఖంబుఁ గాలంబువెం
టనె కల్పించి సమస్తముం గనునిను శ ధ్యానితు నశ్రాంతమున్. 182
- ఉ. దేవ శుభాశుభస్థితులు శ దేవనరాసురముఖ్యు లొండఁ గా
నీవె యొనర్తు వాఘ్యుడవు శ నీ కొకవిన్నప మాచరించెడన్
జీవులు మృత్యు వన్న వెఱఁ శ జెందుదు దుగ్రవిరోధి మృత్యువే
కాపునఁ దదృశ్యంబు వెలిగఁగా బ్రదుకన్ వర మీయవే కృపన్. 184
- మ. గరు డాదిత్య నభశ్చ రాసుర మరు శ ద్గంధర్వ సి ధర్మ భా
స్వర విద్యాధర యక్ష కిన్నర పిశాచ పేత రక్షః ఫణా
ధర భూత గ్రహ విశ్వ సాధ్య వసు రుద్ర శ్రేణిచే బోరులన్
మరణం బొందనిమన్ని యిమ్ము గణియింపం దక్కుమర్త్యాదులన్. 185
- మ. అని ప్రార్థించినఁ బద్మగర్భుడు దదీయాశాస్య మీడేర్చి తెం
పున మున్నాతఁడు వహ్ని వేల్చినశిరంబుల్ గ్రమ్ముట మొల్చి చె
ల్వనయం గట్టడ నేసి సౌఖ్యనిధి వై శ యీరేడులోకంబులం
దు నజయుం డను క్షీరి గాన్పు మని సంరతుష్టాత్ముఁ గావించుచున్. 186
- చ. అతనినపర్యలం బ్రముదితాత్మకుఁ డై పరమేష్ఠి యోగరం
జితమతి యావిభీషణునిఁ శ జేరి తపంబున ధర్మమార్గసు
స్థితి ననివార్యభూతహితశీలత నీవ్రతిఁ గాన నేను మె
చ్చితి నిను వత్స నీవలచురీచింతిముల్ గణియింపు నావుడున్. 187
- శా. అంతర్వాదము విన్నయోగివరున శ ట్లామాట లాలించుచున్
సంతోషించి విభీషణుండు విమలశీర్వాంతం భవంతం దయా
వస్తం శాస్త్ర మనస్తయాపిణ మహం శ వస్తే యటంచున్ వచః

- 188
- చ. ఇనుడును కిరణములు గళల శ నిందుడు కీలల వహ్ని వన్నెగాం
చినక్రియ సద్గుణలబులు బ్రసేది వహించినాళకర్త నీ
సేనసినకూర్చి వచ్చి నను శ సంతయు మెచ్చితి సంతి వింతకం
నను వన మున్నదే యిపుడు శ నే గృతక్రిత్యుడ నైతి నీశ్వరా. 189
- ఉ. ఐన నమోఘదర్శనుడ శ వై నజగత్పతి వీవె మెచ్చి యిం
వైనవరంబు వేడు మని శ యానతి యియ్యగ నూర కుండ రా
దే నుతి సేసి వేడెద సహింపంగ గూడనియట్టియాపదక
మానితధర్మమార్గమున శ మామకచి త్తము నిల్వ జేయవే. 190
- క. ఏయాశ్రమగుఱు జెందిన, నాయాశ్రమధర్మమునకు శ ననుకూలముగా
జేయుము హృదయము ధార్మికుడయెడ నవిజయ్యుడనగరే నీ వినియుందున్.
తే. శిక్షితము గాకయె మదీయశచి త్తవృత్తికనుగుణంబుగ నిమ్ము బ్రహ్మస్త్రమనిన
నావరము లిచ్చి తద్బుద్ధికజుడుమెచ్చి, యిచ్చననుకంపజనియింపనీట్టులనియె.
- ఉ. ఆసురయోనిఁ బుట్టియును శ నాసురవృత్తి యొకింత లేదు నీ
కీసుర లైన నీ టగుదురే భవదుక్తులు నన్నుఁ బ్రీతునిం
జేసె నమర్త్యభావము సుశీల యొసంగితి నింక నీవు దే
వాసురకోటిలో ఘనుడ శ వై మను మంచు ననుగ్రహించినన్. 193
- క. కొనియాడి రమరు లజఁ గనుఁగొని యాడిరి వేల్పుముద్దుశగుమ్మలు వెత నీ
ఁక్కిని పాడిరి గంధర్వులు, వెను పగునమరత్వ మవ్వరభీషణుఁ ఁందన్. 194
- చ. పరహితుఁ డైనవానికి శుశభంబు లభించిన నెల్లవారలు
హరునమె కండ్లు దుర్జనున శ కాయువు శ్రీయును వృద్ధిఁ బొందినం
బ రమభయంబుఁ జెందుదురు శ భానుకులేశ్వర కావునన్ దయా
పరుఁడు విభీషణుం డమరభావము నొందిన నుబ్బి రందఱున్. 195
- ◆◆◆ సరస్వతితోడఱుచే బ్రహ్మ కంభకర్ణునకు నిద్రను పరంబుగా నిచ్చుట. ◆◆◆—
- చ. బినరుహగర్భుఁ డట్టులు విశ్రీభీషణుకోర్కు లొసంగి పాశ్రవం
బెసఁగఁగఁ గుంభకర్ణుకడ 1 కేఁగెడునప్పుడు వేల్పు లాడి ర
య్యసుర కభీష్ట మియ్యఁ దగరదయ్య పరాకు సరస్వతీశ వా
డనదృశకాయుఁ డీభువన శ మంతయు మ్రొంగఁగ నోపు నొక్క టన్. 196
- నీ. గట్టిగాఁ బడ ముర్విఁ శ బెట్టెనేనియు సప్త, పాతాళలోకములభగ్నము లగు
నొక్కమాటటు నిచ్చినొక్క నేనియు శిరగి, ప్రహతిచేనూర్ధ్వకర్రరము లగలు
నుత్సాహ మొదవమై శ నుబ్బించె నేనియు, బచ్చిగోడలజాడ శ విచ్చు దిశలు
లేచి నీల్లుచు బార శ సాచె నేనియుఁ జక్ర, వాళాచలేంద్ర మరవ్వలికివీఁగుఁ
తే. గేరి నవ్విస మీఁబోటివారి కెల్ల, గుండెదిగు లగు మమ్ముఁ బేర్కొనఁగ నేటి

కీవళకు వాఁడు సేసినశహింస లెంచఁ, గూడ వటువంటిఖలు దయఁజూడ నేల.
ఆ. తనువుఁ జూత మన్నఁగన రాదు తుదమొదల, తాత్ జూత మన్నఁగనతికఠినము
నడక చూత మన్నఁగఁడుహింస వాఁ డేల, ఛాత వానితపమురదయ్య మెఱుఁగు.

క. నందనవనవాసినులఁ బు, రందరసహచరల నచ్చరలఁ జెక్కఁద్రుక్
మ్రందించె మింగె నరముని, బృందంబుల ఖలుఁడు వీఁడు శిష్యతనమునన్.

క. ఏవరము లేకయే బలు, కావరమున జగము లేఁచుశిఖలునకు వరముల్
దేవర యొనఁగుట మండేడు, పావకులో నేయి ప్రాయుశభావము గాదే 200
ఉ. కావునఁ గుంభకర్ణుపయిఁ శి గారుణికత్వము నూని నీవు మా
యావివశాత్తుఁ జేసి వర శి మం చొకదాని నొనంగినన్ శుభం
బావహిల్కు జగంబులకు శి నంచు సురల్ వివరింప భారతీ
దేవిముఖంబుఁ జూచెఁ దొలీదేవగ సాదరవీక్షణంబునన్. 201

వ. ఇటువలెఁ దనమొగంబుఁ గనిననలుమొగంబులవేలుపుదొరయింగిత మెఱింగి
మెఱుంగుల తెఱంగునఁ దుఱంగలించుమెఱుంగుఁజూపులఁ దొంగలితెప్పల
నప్పళించుచు విప్పు గలకప్పుఁగొప్పవిరులనరులకై కప్పకొనునభివరంపరల
కళుకు సుసాదించునవతంసచాంపేయప్రభాసంపదలకు లొకె లగుచుఁ గన
త్కనకతాటంకదీపులు విద్దెంబుఁ జూపుకోపున నందంపుఁజెక్కుటద్దములవై
ముద్దుఁగురియం గరంబులఁ బుస్తకాక్షమాలి కావిపంచికలు మెఱయఁగొదమ
రాయంచ వలె నచ్చదువులజవరాలు పతియెదుటి కరుగుదెంచి యుదంచితాం
జలి యొనరించి వినయలజ్జాభరానతవిలోకనంబులం దద్వదనంబు లలంకరించి
యల్లన యేమిపని యాచరింతు నాన తిం డనిన నజుండు నడ్డేవి నాదరించి
యిట్లనియె. 202

మ. సరసీజేక్షణ యెల్లజీవులరసజ్ఞల్ నేరి క్రీడించునే
ర్పరి నీవే కద కుంభకర్ణురసనాభాగంబునన్ నిల్చినే
వర మీ వచ్చినవేళ నయ్యసురచే శి వ్యగోక్తు లాడింపు మేల్
వరముల్ గోరఁగ నీకు పొమ్మనిన సరస్వాదేవియ ట్లండినన్. 203

మ. అమరజ్యేష్ఠఁడనంత నయ్యసుర డాశ్రయం బోయి లే కుంభక
ర్ణ మహాభాగ భవత్తపంబు గన నాశనందంబు వర్ధిల్లె వే
డు మభీష్టం బొడఁగూర్తు నిప్పు డన వాఁడున్ మృక్కి మార్గాసముల్
తమి నిద్రింపఁగ నొక్కనాఁ డశన మొందం జేయవే నాపుడున్. 204

చ. పనజఁజ డట్ల యా నది యశ్వశ్యము మేలు సుఖాన నిద్ర పొ
మ్మని సురకోటితోఁ జనియె శి నంత సరస్వతియుం దదాస్యవ
ర్తన ముడిగెన్ నిజప్రతిభఁ శి దాలించి యప్పుడ కుంభకర్ణుఁడుం
దననుడువుల్ దలంచుకొని శి తా నిలు లంచుఁ దలంచె నెంతయున్. 205

- మ. అకటా పద్మజనంతవాడు వర మిర్యుక్ నచ్చినన్ మంచికో
రిక లర్థింపక నిద్ర యిమ్మనెడివెర్రెట్టిం గంటిమే యిట్టి దే
టికి నానోటికి వచ్చె హా తెలిసికొంటికి వేల్పులే చేసి రీ
వికలత్వం బింక నేల యైనపనికిన్ ర విభ్రాంతి గావింపఁగన్. 206
- క. పౌరుషమునకును డైవం, భారయ ఫలకారి యందు ర రాష్ట్రవంబే
వైరస్యము వహించిన, నేరూపునఁ బురుషుఁ డొందు ర నిష్ఠాధంబుల్. 207
- క. దై ప్రాపహతుఁడు నుకృతపుం, దోష వెదకి పోవ నదియె ర దురతియగుమేల్
గా వలయు నన్నఁ గీ డగుఁ, గావున నింక జాలిఁ జెందఁగదనుచున్నన్. 208
- ఉ. అన్నయుఁ దమ్ముఁ డచ్చటికి ర నంతటిలోఁ గడువేడ్క వచ్చి తా
నున్నవిధంబుఁ జూచి యదీర్ఘున్ విని దైవమె యిట్లు సేసిన
న్విన్నదనంబుఁ జెందఁ దగునే వగ పేటికిఁ బామరుండవే
యన్నఁ గలంకదేతె నతఁ ర డర్కకులేశ్వర వారిమాటలన్. 209
- క. ఈతెఱఁగున దశకంఠుఁడు, భాతవరంబునను గామితము లొనగూడన్
భ్రాతృసమేతంబుగ శ్రే, ప్లాతవనమునకుఁ జనియె ర సంశోపమునన్. 210
- వ. అని యెఱింగించి రఘుకులగ్రామణితో మఱియు నగ స్త్యమునిశిఖామణి
యి ట్లనియె. 211

—◆◆◆ సుమాలిప్రముఖులు రసాతలముననుండి విశ్రవునాశ్రమమునకు వచ్చుట ◆◆◆—

- చ. దశముఖుఁ డీప్రకారమునఁ ర దమ్ములతోఁ జని తల్లికిం బ్రదీ
ప్రశమని యైనతండ్రికిని ర భక్తిఁ బ్రణామము లాచరించి దై
త్యశతము గొల్వఁ బాయక తరదాశ్రమభూమి వసించు టంతయున్
విశదముగా నెఱింగి కడురవేషుకఁ బొంగి సుమాలి యయ్యెడన్. 21
- చ. చిలువలగుంపు వెల్వడినరచెల్వన రాక్షససైనికుల్ రసా
తలముననుండియున్ వెడలి ర తన్ భజింపఁ బ్రహస్తముఖ్యపు
త్తులు సహితావ్రబంధు లయి ర తోడన రా దుహితృప్రియాత్మజా
తులఁ దిలకించునుత్పవము ర దోరము గా నరుదెంచుచున్నెడన్. 213
- శా. ఆమాతామహురాక మున్నె విని భ్రాతృస్వీతుఁ డై కైకనీ
కామిన్యగ్రసుతుం డెదుర్కొని నమరస్కరంబులు బూజలన్
క్షేమప్రశ్నములన్ విసీతియును భరక్తిస్నేహముల్ సూప న
త్యామోదంబు వహించి యాతఁడును నురద్యత్ప్రోథవాగ్జ్వంభణన్. 214
- సీ. చిలువమేపరీపుల్లరబలుచట్టువలఁ బుట్టు, గాడ్పుచే నొదవినకాళ్ల వడఁకు
గొంటుబాగరుఁగంటికంటువేలుపువొటి, గుణరవంబున నంటుగుండెదిగులుఁ
దొలివేల్పుఁజిందంపుఁదోరంపురవళిచేఁ, గర్జరంధ్రములందుఁగవియుచెవుడు
వేయియంచులవాలురమోయ చుద్ధతిడాయు, నపుడుపైకొనినభయజ్వరంబు

తే. నేటితోఁ బాసె రాక్షసానీకమునకు, వీరహోమంబుచే నీవు న వేల్పు బెద్ద
వెలుగుపడఁజేసిలోకై కరవిజయహేతు, వరములొందుటఁజాల న్త్యోవరకుమార.

మ. పరిపూర్ణోజ్జ్వలకార్తికేకుముదినీరప్రాణేశ్వరజ్యోత్స్నవై...
ఖః నీకీర్తిరమావిలాసము పొసంగన్ సొంపుఁ గాంచెన్ నిశా
చరవంశాబ్ధి మదీయహృత్సరసిజోరత్నాహ్లాదసంపాదన
స్ఫురణన్ మించె భవత్ప్రతాపరవి రత్నోనాథ నిక్కంబుగన్. 216

మ. పరమాన్నాజ్యసమిన్ముఖాహుతులచే న బ్రహ్మర్షణం బంచు న
ధ్వరముల్ సేయుదు రందఱున్ వసుమతిన్ న్ధారోన్మతిన్ నీగతిన్
శిరముల్ పాణిఁ గృపాణిఁ జేర్చి యనలార్చిన్ వేల్చి నీయద్భుతా
ధ్వరకర్కం బొనరింప రెవ్వరును సత్యం బాసురగ్రామణీ. 217

తే. మిగులఁ గోపించి తన్నినభృగుమహర్షి, యడుగుపట్టినవేల్పురారయడికి వెలుచి
యడుగుపట్టినదై త్యులరయాపదబ్ధి, కథిప యుష్తత్ప్రతాప మారావ్వాగ్ని యయ్యె.
క. బలియుం డన్వయకర్తవు, కలిగితి విక నేల డావఁగనా మనకొఱకే
తొలుతన్ మత్స్యేరితుఁ డై, లలితస్థితి విశ్వకర్త న లంక యొనర్చెన్. 219

వ. అట్టిపట్టణం బిటు లేల విడిచి పెట్టితి రంటి వేని వినిపించెద నాకర్ణింపుము. 220

మ. త్రిజగద్ద్రోహ మొనర్చుచున్ సమదవృత్తిం గూడి క్రీడించుమా
భుజగర్వంబు సహింప లేక చని వేల్పుల్ దెల్పికొన్నం జతు
ర్భుజఁ డభంగంకషశంఖరాజనినదంబుల్ మీఱ సంగ్రామకే
ళిజయోత్పాదనశాలి మాలి మును కూర్చెన్ గెల్చె మ మ్మందఱన్. 221

ఉ. అడ్డము వచ్చి వేల్పుపురి న యాఁగెడుమ మ్మిటు లావరించి మా
యొడ్డనముల్ దెర్చి వారి న్ యుద్ధతిఁ జూపిన గొల్ల వెల్చినన్
దొడ్డికిఁ బాటునాపసులతో సరి యై పురిఁ బాసి యాండ్రునున్
బిడ్డల వెంటఁ బెట్టుకొని న భీతిలి చేరితి ముర్విక్రిందటన్. 222

తే. అదిమొదలు లంక పాడైన న సురనాథ
యంత మీయన్న నడుమఁ దా న్ నాకమించె
దానమున నైన సామభేదముల నైన
బలిమి నైన గ్రహింపు మనఃపట్టణంబు. 223

తే. ఒరులపాలై నతమసాము న్ మరలఁగొనుట, యార్జిజెందినచుట్టలనరసికొనుట
నిజకులోచితభర్తంబుననిలిపికొనుట, బలియఁ డగుటకు ఫలమండ్రుపం క్తివదన.

తే. కరముచేఁ గంకణముఁగంకణమువలనఁ, గరముఁగరమొప్పుకరణిలంకాపురాధి
పత్యముననీవు వెలయుదనపట్టణంబు, వెలయునీచేతననితాతర దెలుపుటయును.

మ. దశకంఠం డనుఁ దాత నీనుడి యథార్థం బైనచో నెంతగా
లిశుఁ డైనన్ నయ మేది యగ్రజుని బల్కి దోచి దుర్వృత్తిఁ ద

ద్వశ మాని లైటు లాక్రమించు మఱి లేవా యిండ్లు పెద్దల్ భవా
దృశులే యి ట్లన నన్నదాదులకు బుద్ధిస్థైర్యముల్ గల్గునే.

226

క. అని తాత బోధ సేసిన, పనికిన్ సమ్మతిల కతఁడు శ్ర ప్రత్యాఖ్యానం
బాసరించె నంత నొకనాఁ, డను వగునమయంబుఁ గని ప్రహస్తుం డనియెన్.

శా. పాలస్త్యాన్వయచంద్ర శూరులకు సౌభ్రాత్రంబు బాంధవ్యమున్
వాలాయం బన వచ్చునే బలిమి యెవ్వఁ డొందు వాఁడే కదా
త్రైలోక్యంబున మేటి మానడతయే శ్ర ధర్మంబు యఱిగింపవై
నేలా యీమొగమాట మాతనిపురంబే లంక శంకింపఁగన్.

228

ఉ. ఏల బహుక్తు లప్పరి మరహిన్ సృజించిరయటివారు వీ
లేలినవారు వీ రతని శ్ర కే డది గా దతఁ డేలి కంటివా
యేలఁడె యింతకాల మింక శ్ర నేలఁగ నీ కగుఁ బాలివంతునం
బాలికి లొకె తెయ్యెడల శ్ర భ్రాతలు గారె పులస్త్యనందనా.

229

ఉ. అన్నను దొంగిచి యెంతచెడు శ్ర గైనఁ దదీయగృహంబుఁ జేరునే
యన్నది వింటి మీవలన శ్ర నారయఁ గశ్యపునాంధ్రు డై త్యులం
గన్న నెలంత వేలుపులఁ శ్ర గన్న నెలంతయుఁ దత్సుతవ్రజం
బున్న తెఱంగు వారలసహోదరమైత్రి జగం బెఱుంగదే.

230

ఉ. ఎక్కువ లాడఁగా వెఱుతు శ్ర నింద్రుఁడు భ్రాత లటంచుఁ గాచెనే
యొక్కెడ నైన డైత్యుల మహోద్ధతి గల్గిన నొంచుఁ దక్కినన్
ది క్కయి కావు మంచు హరిఁ శ్ర దెచ్చి వధించఁగఁ బంచుఁ జూడమే
యొక్కశిశున్న లేటితగ శ్ర వేటివిచారము శూరకోటికిన్.

231

మ. దయయున్ ధర్మము సత్య మార్జవము శాంతం బెప్పుడుం బూని స
త్కిర్యయల్ సౌఖ్యము లొందువేలుపులె డై శ్రతేయచ్చటం ద్రుంపఁగా
భయ మేలా మనవంటివారలకుఁ దరద్భంగిం బ్రవర్తింప నే
ట్లయినన్ మే లగు దాయ గెల్వు మనురేంద్ర యంచు బోధించినన్.

232

••••• దశగ్రీవుఁడు లంకఁ వన కిచ్చని ధనేశునితోఁ జెప్పఁ బ్రహస్తునిఁ బంపుట. •••••

శా. ఆకర్ణించి యతండు రెండుగడియల్ శ్ర ధ్యానించి మీభాషితం
బే కర్తవ్య మటంచుఁ దాతవదనం శ్ర బీక్షించుచున్ లేచి బా
హుకాక్షేయకు లై యమాత్యులు ప్రహస్తాదుల్ భటుల్ గొల్వ లం
కాకాంక్షం జని నిల్చె దండధరదీగ్రాజత్రికూటంబునన్.

233

వ. నిలిచి యచ్చట.

234

చ. అతులవచశప్రశస్తునిఁ బ్రహస్తునిఁ జూచి దశాన్యుఁ డీ విఁకం
బితృసము నన్నదగ్గజుఁ గురేదని శీఘ్రమ చేరి నాయభీ
ప్సితమును లంక ము న్నునురశేఖరు లేచినకార్యభంగియుం

- జతురతఁ జెప్పి యప్పుర మొనంగఁగ వే చని యాడి రమ్మనన్. 235
- చ. అతఁడు హసా దటం చతీరయంబున లంకకుఁ బోయి కిన్నరీ
శతమణికంకణకన్యణనీచారుకరోదరచామరానిల
ప్రతిహతకుంతలుం డయి సరభాస్థలి నోలగ మున్న దేవతా
పతినిభునిఁ ధనప్రభుని శ్రీ భక్తి గనుంగొని మ్రొక్కి యిట్లనున్. 236
- ఉ. దానదయాదినద్ధునిరీధాన పరాకు భవత్ప్రియానుజుం
డైనదశాననుండు వినయంబున మీ దగుసేమ మారయం
గా ననుఁ బంచె మీపదయుగంబునకున్ నతు లాచరించి మీ
తో నొకమాటఁ దెల్పు మనఁ శ్రీ దోరపువేడ్క వినుండు దెల్పెదన్. 237
- మ. మనమాతామహు లాదికాలమున నిరర్థాణంబు సేయించి యుం
డినగేహంబట లంక యెవ్వ రచటన్ శ్రీ లే కుండినన్ మీరు గై
కొని పాలించితి రిప్పు డద్దనుజముశ్శుల్ వచ్చినా రందఱున్
ననుఁ గొల్వం బుర మేను మీవలెనె కొరన్నా శ్శేలఁ గాంక్షించితిన్. 238
- మ. అని మీకూరిమితమ్ముఁ డాడు మనినాఁ శ్రీ డామాట యట్లుండె యో
జనయుం దెల్పెదఁ బంక్తికంధరుండు భాషానాథదీవ్యద్వరం
బునఁ దేజఃబున మేటి నెయ్యమె తగున్ శ్రీ మూర్ధుల్ విరోధంబు సే
యన యున్నా రమితంబుగా నచట సరయ్యా నీచుచిత్తం బనన్. 239
- శా. ఆయత్నేశుండు పంక్తికంధరునమాతృగ్రామణిం జూచి యే
మో యం చుండితి నింతమాత్రమున కోరహణో యంతసంకోచ మే
లా యీప్రో లొకఁ డంత నాధనము నాశ్రయైశ్వర్యముం బ్రోవఁ దా
నే యస్తుండగు తేమి మీ రెఱుంగరే శ్రీ యిమ్మేది భేదోక్తికిన్. 240
- క. నే నై చేయఁగ వలసిన,దాని నెఱిగించె మేలు శ్రీ తమ్ముండు నెమ్మి
దా నిప్పట్టణ మేలుట, నే నేలుటకంటె వేడ్క శ్రీ యిబ్బడి గాదె. 241
- వ. అని కలయం బలికి. 242
- క. కాపురము సేయ కింక లం,కాపుర మెడఁబాయ వలసెఁగోయనుబలువో
తాపము దోవఁగ నీక ప్ర,తాపము గలయనుజుఁ దలచి శ్రీ ధనదుండు మరలన్. 243
- క. రమ్మనుమా తమ్మునిఁ దన,సో మ్మనుమా లంక రాక్షసలతో మేల్ గై
కొమ్మనుమా వల దనుమా,న మ్మనుమా యనుచు దండరీనాథునిఁ బనిచెన్. 244
- వ. ఇవిధంబున మనుష్యధర్ముండు దుర్మదుం డగుదశకంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబు
వచియింప దూతం బంచి తత్తణుబ. 245

◆◆◆విశ్రవు నిర్దేశంబువలన ధనేశుండు గైలాసంబు చేరుట.◆◆◆

- మ. సవరతోజ్జ్వలదివ్యపుష్పకవిమోనం జెక్కి వేవేగ వి
శ్రవసుం జేరి నమస్కరించి యనుజరీప్రారంభ మాద్యంతమున్

నవిశేషంబుగఁ దెల్పి యెయ్యది నివారణం జెందు ఎత్తింతు మీఁ
దివిచారం బిఁక నేమి తండ్రి కృప నిరదేశింపవే నావుడున్. 246

మ. ధనదుం గన్గొని తండ్రి యిల్లనియెఁ బుత్రా నేడు గా దద్దురా
త్తుని దానిప్పని యల్లనాఁడె విని యీదుర్బుధి యేమూర్ఖు దె
ల్పె నయో యగ్రజప్రోలు గావలెనె బరల్కిం గైకొనం జోలు లే
దె నయం బేల పరిత్యజించె దని సూక్తి క్షీ నీతి నే జెప్పినన్. 247

క. చిలువకు బదనికఁ జూపిన, చెలువున నాపలుకు వాఁడు నేకొన కలుకం
బలుకక మొగముల జేగులు, లొలుకఁగ వడి లేచి యిచటననుండక చనియెన్.

ఉ. వాఁడు మదాంధుఁ డార్యు లగునవారలు పల్కినవాక్యపద్ధతిఁ
రాఁడు పయోజగర్భునివరంబున లోకవిభుండుఁ దాన యై
నాఁడు దురాత్ము లైనదితీనందనులన్ బలుమందిఁ గూడికొ
న్నాఁడు శపించినం గినిసినం బని సేయదు వానివై నికన్. 249

చ. తగనికుమారుఁ డైన మమతారహితస్థితి యొప్పుఁ దండ్రికిం
దగనినహోదరుం డయినఁ నీ దానును బాముట యొప్పు నన్నకుం
దగ దని నిగ్రహించినను నీ దాదృశు లాదురు గాన వానితోఁ
దగ దిఁకఁ బాత్తు నీ కొకహితం బెఱిగించెద విన్ను పుత్రకా. 250

శా. లీలోద్యానలతాకుడుంగవిహరల్లేఖాంగనాహాసరు
జ్జాలవృప్రవదిందుకాంతలహరీనంబంధమందాకినీ
నాళీకోత్పలవాసనాజనిత కాంతాయుగ్ధాపూల్లాన మా
కైలాసంబు వసింప నీకుఁ దగు నిరీకం జేరు మహోటికిన్. 251

ఉ. లచ్చటికేళికావనము నీ లచ్చటికల్పితభూధరోచ్చయం
బచ్చటియచ్చపుంగొలఁకు నీ లచ్చటిబంగరుజాయతమ్మిపూ
లచ్చటిరత్నమందిరము నీ లాత్తుకు మె పొనగూర్చునేకదా
యచ్చటికాపురంబునఁ బురారి సఖుం డగుఁ బొమ్మ నావుడున్. 252

చ. జనకునియాజ్ఞ మూలి నిడి నీ సమృద్ధ మొప్ప ధనేశుఁ డప్పుడే
ధనమణివస్తువాహనకరదంబము నేకొని యాశ్రితుల్ హితుల్
దనయులు సైనికుల్ గొలువఁ నీ దక్కక లంకఁ బరిత్యజించి శం
భునిశరణంబుఁ జేరి ప్రియపూర్వముగా శరణంబు వేడినన్. 253

క. శరణాగతనులభుండగు, హరుఁ డాతని నాదరించి నీ యలకాహ్వయ మా
పుర మిచ్చి మెచ్చి మచ్చికఁ, బరమాపునిఁగా నొనర్చి నీ పరిపాలించెన్. 254

క. అనయము వినయము నయమును, దనసాముగ మెలఁగుకీర్తిధనుఁ డెచ్చటి కేఁ
గిన నిష్ఠార్థముఁ జేకొనుఁ, గన రామ ధనేశుఁ డెటులు నీ కాంక్షిత మొందెన్.

—◆◆◆ వశముఖుడు లంకం గొని పాలించుట. ◆◆◆—

మ. జనలోకేంద్ర కుజేరుఁ డిట్లరుగఁ ద్రింశద్వ్యజనదీర్ఘయై
కనకోద్భాసితసాధయై నుగృహయై శ కన్పట్టునాలంక ని
ర్జన యయ్యుం జెలు వొందె నొక్కవిభుఁ డాశం గూడి వీడ్కొన్నఁ జ
య్యన వే టొక్కనిరాకకుం దనరువేర్యాకాంతచందంబునన్. 256

ఉ. అంతఁ బ్రహస్తుఁడుం జని దశశాన్యున కెంతయు వేడ్క నంతవృ
త్తాంతము విన్నవింప దరహాసముతో సభవారిఁ జూచినన్
వితయె నీభుజామహిమ శ వీటిఁడియై పగఁ బూన రాజరా
జింతకు గాసి గాఁడె పుర శ మీయక యుండిన నంచు వా రనన్. 257

క. అది నిజ మానని పలుకుచు, నుదిలోన ముదంబు వొడలఁమంచిముహూర్తం
బిది యని భార్గవనందను, లదురుగడన్ వచ్చితెలుప శ నద్దశముఖుఁడున్. 258

సీ. తనపురోవీధి మాతామహుల్ మదమ త్రైమాతంగములమీఁదఁ బ్రీతిఁజనఁగ
దనతల్లి కై కనీధవశాక్షి ముత్యాల, పల్లకివై వారిశిష్య సరుగఁ
దనయిరు దెసల నిర్దణుడమ్మ లపరిమి, తానీకినీయుక్తు శ లగుచుఁ గొలువఁ
దన వెంబడినె ప్రహర స్తమహాదరనుపార్శ్వ, మాశీచముఖమంత్రిమణులునడవ
తే. దివ్యరథ మెక్కి శంఖవారిది త్రవేణు, కాహశాదులంపము లాశకాశ మొరయ
ఛత్ర చామర కేతనఁచ్చాయ లాలయ, వింశతిభుజుండు లంకఁ బ్రవేశమయ్యె.

మ. అరుసం బొందుచు మాల్వవత్ప్రముఖపూర్వాదిత్యు లవ్వేళ బం
గరువీరంబునఁ బం క్తికంఠ నిడి లంకాపట్టణాభ్యాసి వై
పరిపాలింపుము దైత్యపాళి ననుచుం శ బట్టాభిషేకం బొన
ర్చిరి శుక్రాశ్విజడ త్తలగ్నమున భేరీశంఖముల్ మ్రోయఁగన్. 260

శా. ఆపాల స్త్యకులేశ్వరుం డిటుల లంకాధీశ్వరుం డై హిత
వ్యాపారజ్ఞుల బంధులన్ సఖుల మిత్రమాత్యులన్ మాన్యభా
షాపూర్వంబుగఁ దత్తదర్శనదవీరసంభావ్యులం జేసి వి
ద్యాపాండిత్యతపోబలాన్వయవయోహంకారముల్ మీఱఁగన్. 261

—◆◆◆ శూర్పణఖను విద్యుజ్జిహ్వన కిచ్చి పెండ్లి చేయుట. ◆◆◆—

మ. అనవద్యస్థితి నుల్లసిల్లు చొకనాఁ శ డాత్మానుజ్ఞ నిండుజ
వ్వని నాశూర్పణఖాఖ్యుఁ గన్యఁ గని యురద్యాహంబు గావింప బం
ధునికాయాన్వితుఁ డై తలంచి యలవిరద్యుజ్జిహ్వఁ డ్డకాలకే .
యునకుం బెండ్లియొనర్చెఁ దల్లిహృదయం శ బుత్సహమగ్నంబు గన్. 262

వ. ఈ ప్రకారంబున శూర్పణఖకు వివాహం బొనరించి యావిరించిపాత్రజుఁ డొక
శరత్సమయంబున మృగయా వినోదం బొనరింపం దలంచి సమంచితమణి
మయస్యందనారోహణంబు గావించి ధనుర్పాణంబులు ధరియించి యొక్క

రుండ పోయి యమితాగమనమన్వితం బయి పులస్త్యజనకానసంబునంబోలే
నున్నయొక్కనిర్జనకానసంబుఁ బ్రవేశించి యచ్చట. 263

—◆◆◆ దశగ్రీవుఁడు మందోదరిని వలచి కెండ్లి యాడుట. ◆◆◆—

క. సురమృగముల నిఁక నిటువలె, హరియింతు నటంచుఁ దెలుపుననువున నయ్యా
సురశార్దూలుఁడు వనభా, సురమృగముల వేట లాడుకచుం జని యెదుటన్.

క. మయునిఁ బ్రశాంతకృపారస, మయుని హతాభ్యాసనియమకమహిమాపహృతా
మయుని గుణముదితనరసుర, మయునిఁ దొలుతఁ గైకనీకురమారుఁడుసూచెన్.

వ. చూచి తదనంతరంబ.

266

నీ. హరినీలములకప్పు శ నళిజాలములయొప్పుఁ, గలకొప్పరహిమెప్పుగలుకుదానిఁ
గలువఱేకులయేపు శ ఖంజనంబులరూపు, నిరసించువాల్ చూపునీటుదానిఁ
విభుకుబంగరుగిండ్లు శ దులకించువిరిచెండ్లు, నడఁగించుసాల్లిండ్లు శ నమరుదానిఁ
గండచక్కెరదీవి శ డండికెంపులతీవి, మొలపించుచెంగావిరమోవిదానిఁ

తే. దళకుఁజెక్కులదాని సి శ గ్గులుకుదాని

నొటపు గలదానిఁ దొలుకారురమెఱుపుఁజాయ

హెచ్చుజిగిదాని మయువెంట శ నచ్చుదాని

బాల నొక్కతెఁ జూచె నరప్పం క్తిముఖుఁడు.

267

క. చూచి తల లూచి యెటు లని, యేచినతమిఁ దలఁచె నొరరయ్యాయొక్కరం
బీచిన్ని పాయ మీఁచెలు, వేచెలువలయందుఁ గంటిరమే లోకమునన్.

268

నీ. ఈనాతికానుతో శ నెనగాక కాఁబోలు, సింగముల్ గుహలబోఁర జిక్కుఁపెల్ల
నీబాలనడలతో శ నెనగాక కాఁబోలు, నేనుండు లడవిలో శ నీఁగుఁ పెల్ల
నీచెల్వచూడ్కితో శ నెనగాక కాఁబోలు, సారంగములు పొడల్ శ దూఱుఁపెల్ల
నీకన్యఘనవేణిరకెనగాక కాఁబోలు, నహులు పుట్టలు సొచ్చి శ యడఁగుఁపెల్ల

తే. నీనెలఁతఁ జేరికాఁబోలురనించువింటి, చెంచతనుఁడయ్యుజగముజరయించుఁపెల్ల
నీలలన నృప్తి సేసి కాఁబోలుఁబంక, జాననుఁడు విశ్వమునసృష్టయగుటయెల్ల.

నీ. ఎలదేటివిహరణం శ బెపుడునొందనిపుల్ల, కమలంబు దొరసె నిరక్కలికిమోము
రాచిల్కముక్కుఁ జేర్రవనిపక్వబింబంబు, ప్రతిబింబ మెనసె నిరప్పడఁతిమోవి
గండుఁగోయిలకు దరక్కనిమాచిగురుల, ట్లెనఁగె నీలతకూనరమృదుకరములు
నవభుజంగాలింగరసమ్ము సేకొననిగే, దఁగితావిఁ దెలిప నీరతరుణివలపు

తే. వన్నెగల్గిక్రొన్న నకటారీమన్నె వాఁడు, చిన్న నాఁడు వహించినరచికలికలువ

తూపు లనమించె నీచెల్వరచూపు లవుర, పెండ్లి లేనట్టు లున్న దిరబ్బినరహాక్షి.

శా. ఈపద్మేక్షణజాతి యెయ్యదియొ పే శ రే మందురో యీఘనం

డీపూఁబోడికి నేమి గా వలయునో శ యే సర్థి ని మ్మన్నచో

నీపూర్ణేందునిభాస్య నియ్యఁడొకొ తా శ నీకున్న నిం తేల సం

తాపం బప్పటి కీతనికె గెలిచి యైకనాదీనిఁ బెండ్లాడెదన్.

క. అనుసాహసంబు మది నిడి, వినయము గలవాఁడబోలె నీ వింశతిభుజుఁ డా
యన పోవుతోన కడ్డము, చని వినతి యొనర్చి పలికె నీ జతురత్వమునన్. 272

ఉ. ఓమహితాత్మ యీవిషి నీ ముగ్ధమృగాకుల మిప్పు డిందు మీ
రేమిటి కేఁగుదెంచితిరో నీ యెప్పుడు నెచ్చట నుందు రేమి మీ
నామము లానుపూర్విగ విరేక్ష వలతుఁ వినిపింపుఁ డన్న వీ
తామయుఁ డామయుఁ డను దశశాస్యునితోఁ గలరూప మేర్పడన్. 273

క. దానవశిల్పాచార్యుఁడ, నేను మయుఁ డనెడువాఁడ నీ నిందువదన యి
మ్మానిని మందోదరి యనఁగా నొప్పు మదీయపుత్రి నీ గాంభీర్యనిధి. 274

ఉ. నామహనీయశిల్పమును నీ నానుగుణంబులు మెచ్చి దేవతల్
హేమ యనఁ బ్రసిద్ధి వహింయించినయచ్చరలేమ నిచ్చిరా
హేమకుఁ గా మనోజ్ఞ మగునీహేమపురంబు సృజించి యచ్చటన్
హేమను గూడి యేను సుఖియించితిఁ బంచశతాబ్దముల్ రహిన్. 275

శా. ఏమో యీశ్వరమాయ యే నెఱుంగఁ దంరద్రీ హేమతో నున్నచో
వ్యామోహంబునఁ బెద్దకాలము క్షణం నీ బై తోఁచు నాచెల్వనె
మ్మో మొక్కించుక చూడ కున్న నిమిషంబుం గల్ప మా నేయు నే
లా మే లెట్టిదో. దాని యిల్లు వెడఁబోయన్ లే నహోరాత్రముల్. 276

శా. ఆయెం బోయెను నాఁటిజోలి యిఁక నేరలా యీవలన్ వింటివే
యోయయ్యా యలు గొన్ని నాళ్లు సన నానోయోగంబునన్ దాహృద
శ్రీ యప్పద్మపలాశలోచన ధరించెం గాంచె మాయావి యా
మాయావి మఱి దుందుభిం బిదవ నిర్ముందోదరికన్యకన్. 277

చ. అనిమిషు లొతటం బిలువ నీ నంపిన న న్నెడఁబాసి హేమ పూ
యిన నది లేనిచోట వసీయింప సహింపక సంసృతివ్రవ
ర్తనము జగుప్పగాఁ గని విరరాగుఁడ నై తప మాచరింపఁ బో
వనె సమకట్టి యీనుత విరవాహము సేయఁ దలంచి యిష్టైయిన్. 278

క. తగువాని నెందుఁ గానక, జగతిం గ్రుస్తురెడ రాత్రిచర శేఖర నీ
దగుకులము నామ మే వినఁ, దగుదు ననుచుఁ దోచె నేని నీ దగువివరింపన్.

ఉ. నా విని పాక్తికంతుఁడు మరీనంబున సంతస ముది యోమహా
త్మా విను నాకు బ్రహ్మ ప్రపితామహుఁ డేను బులన్తుప్యపాత్రుఁడం
బావనమూర్తి విశ్రవుఁడు నీ మజ్జనకుండు జగంబునన్ దశ
గ్రీవుఁడు నాఁ బ్రసిద్ధుఁడ నరరీణపరాక్రమధైర్యధుర్యుఁడన్. 280

మ. లవణా భోధిగభీనభేయవృత మానలంకాపురం బేలుదున్
స్వవయోరూపకులానురూప యగుకీన్యం గోరు చున్నాఁడ లే

- దు వివాహం బని పల్కినన్ మయుడు సంగతోషించి యన్లుం డితం
డవు మత్పుత్రిఁ బరిగ్రహించుటకు సూహాసోహ లిం కేటికిన్. 281
- క. అని కృతనిశ్చయుఁ డై యద్రుద్రుజమణికి దార ప్పాసెఁ ర దనపుత్రి మయుం
డనలునిసన్నిధి నతఁడు, దనకుఁ బాణిగ్రహణముఁ ర దగ నొనరించెన్. 282
- శా. మాణిక్యోజ్జ్వలకంకణస్ఫురిత మూమందోదరీకస్య కా
పాణిం బట్టిన సా త్త్వికోదయము సూర్యప్రేక్ష దశ గ్రీవు మై
క్షోణీనాయక యెంతతామసగుణగ్రంథుం డై ననున్ సద్గుణ
శ్రేణిన్ మించినవారిపొం దొలసినం ర జేకూరుఁ డద్భావముల్. 283
- ఉ. రాక్షసరాజ్యలక్ష్మీ యన ర రంగు వహించినయస్పయోజవ
త్త్రేక్షణ నిట్లు వెండ్లి యయి ర యెంతయు వేష్క దశాస్యరాక్షసా
ధ్యక్షుడు మామకున్ బహువిరభార్చన లిచ్చిన నాతఁడున్ లలా
టాక్షుని నై న నొంచునొకరయద్భుతశక్తి యొసంగి ప్రేముడిన్. 284
- క. ఇది పరమ ఘోరసాధన, మెదిరించిన నెట్టిపగతురనేనిఁ జెఱుచు బె
ట్టిదుమీఁదఁ గాని వైవకు, మద రొందెడువానిమీఁద ర నని వీడ్కొనియెన్.
తే. రామయాశక్తిఁగొనికాదేరావణుండు, మున్ను మనలక్ష్యణునినొంచీమూర్ఖువుచ్చె
నదియుఁ బెనులోభిఁ బ్రార్థించునర్థియాశ, వలె నిరర్థక యై చన్నరవగలఁ బొగిలె.

—◆◆◆ కుంభకర్ణ విభీషణుల వివాహము. ◆◆◆—

- మ. అవి యెల్లన్ రఘువీర నీ వెఱుంగవే ర యాగాధ లట్లుండె ని
ట్లు వివాహోత్సవ మాచరించి దశకంఠపం డంత సౌదామిని
చ్చవిమీఁ బెబలిపుత్రి కాదుహిత వరజ్రజ్వాల యన్దాని బొం
ధవు తొరా యనఁ గుంధకర్ణునకు నురద్వాహం బొనర్చెన్ రహిన్. 287
- మ. సరమం గేసరమంజుసారభవతిన్ ర సౌందర్యలీలావిలా
సరమన్ భాసురమన్తథాస్త్ర తులితన్ ర శై లూపగంధర్వశే
ఖరుకన్యామణిఁ జిన్నతమ్మునకు వేరడ్కం బెండ్లి సేసెన్ నిశా
చరవంశాగ్రణి యద్దశాననుఁ చెడన్ ర సౌభ్రాత్ర ముప్పొంగఁగన్. 288

—◆◆◆ మేఘనాద జననము. ◆◆◆—

- ఉ. ఆదటఁ గొన్ని నాళ్లకు దశశాన్యునిపట్టపుదేవి యైనమం
దోదరి గొంచె నొక్కనుతు ర నుద్ధతు నాతఁడు పుట్టినప్పడే
రోదసి భేదిలన్ సురవరరుల్ బెగడన్ ఘనలీల మోగయఁగా
నాదృతి మేఘనాదుఁ డనునాఖ్య యిడన్ జనకుండు వేడుకన్. 289
- చ. చిదుగుల శృంభిఁ బొందుశిఖరచెల్వున నద్దశకంఠపుత్రుఁ డ
భృషదయముఁ జెందుచుండఁ బితృపోషణవెంపున నక్కుమారుఁ డే

కద మఱి యింద్రజిత్తనఁ బ్రకాశిత నత్రైఱ గెల్ల జానకీ
హృదయసరోజమిత్త వివరించెగ మీఁదఁ గథాక్రంబునన్.

290

◆◆◆ కుంభకర్ణనకు నిద్రింప చశగ్రీవుం డొకయిల్లు గట్టించుట. ◆◆◆

చ. విను మట మీఁద బ్రహ్మ యొదరవించిననిద్దురమబ్బు కుంభక
స్థునిమొగ మాని జాగ్రదవరోధ మొనర్చినఁ బవ్వళింపఁగాఁ
దన కొకయిల్లు గా వలయు నీ దానవనాయక యంచు నన్నతో
ననుటయు నాతఁ డప్పనికి నీ నప్పుడ పంచె ననేకశిల్పులన్.

291

వ. వాడును దదాజ్ఞ శిరగబున ధరియించి తత్తణుంబ.

292

సీ. చికిలిస్కాగెంపుటిరట్టికల గోడలు పెట్టి, వజ్రంపుగారలరీపను లొనర్చి
మూలతారానింబరములు వెక్కు జతనేసి, జాళువాపతిరీమలచా లమర్చి
తులకించువపడంపురదూలముల్ పయి నుంచి, పచ్చతాపలకలు నీ పాదుకొలిపి
పులుదిండిరామొత్తరములలోవ లమరించి, స్ఫటిక సౌపానముల్ నీ సంఘటించి
తే. పువ్వరాగవితర్దికల్ నీ భూరిచంద్ర, కాంతజగతులు గోమేధిరకపుఁదలుపులు
నిళుకుముత్యాలసోరణరంగండ్లు వేడ్క, సేయఁ బడకిల్లు గట్టి రారశిల్పివరులు.

293

క. ఆమడ నర వెడలుపు మూఁడామడ నిడివియును గలిగి నీ యతిరమ్యం బై
రామ ఘటకర్ణపటుని, ద్రామందర మలరు మృదులరీతల్పతతులతోన్.

294

వ. అటుల ధవళ ప్రభాపహసితకైలాసం బగుతన్ని వాసంబున.

295

సీ. కిన్నరాదులఁ గిట్టిరగెలుచునాందోళంబు, మించఁ బల్కఱుఁ గల్వరించుకొనుచు
దిక్కఁలో సెవు డొందరదేవతల్ వెఱ సెంద, బెట్టుగాగుఱకలురవెట్టుకొనుచు
గలఁగోన దిక్పాలరీకులమీఁదఁ జనిమాఱు, కొనువారిఁ గనిపండ్లగొఱికికొనుచు
సెలవుల లాల చిరప్పిల నప్పటప్పటి, కించు కించుక చప్పరించుకొనుచు
తే. మరలుచును బోరుచును మేను నీ మఱచి మిగులఁ

జెమ్మటలఁ దొప్పదోగుచు నీ నిమ్మళించు

నిబిడతామసనుఖ మిచ్చునీద్రఁ గలిసి

కాలముఁ గ్రమించె నక్కుంభరీకర్ణుఁ డధిప.

296

◆◆◆ చశగ్రీవుండు గరుడప్రముఖుల శాధించుట. ◆◆◆

క. కూర్మఁడు దశముఖుఁ డంతఁ బయోరుహభవదత్త వరమరదోద్రేకమునన్
మేర దలంపక దుష్టప్రారంభమునందె బుద్ధి నీ యలవఱిచె నృపా.

297

వ. అది యెట్లనిన.

298

సీ. గరుడుల గరుడులరీకంబంబులనె కట్టి, గంధర్వగంధర్వరీగతు లడంచి
యత్కులఁ బత్కులరీయటుల పాఱఁగఁ దోలి, ఖచరులఁ గుచరులఁ నీ గా నదల్పి
కిన్నగు లెన్నరు నీ తన్నని నొప్పించి, సిద్ధులఁ బద్ధులఁ నీ జేసి కలఁచి
సాధ్యులు సాధ్యులై నీశరణు బొందఁగఁ జేసి, యమరులఁ జమరులరీయండ కనిచి

తే. భోగుల విభోగుల నొనర్చి ర యోగితతి వి, యోగితతివలె బలువెల నొందఁజేసి
 చారణానిలతుషితభానన్దరుల నొడిచి, యిద్ధ తేజంబుఁ జూపె లంగకేశ్వరుండు.
 మ. హవనంబుల్ భవనంబులుం జెఱుచు మార్యుల్ దాల్చుఁ గూల్చు సుధా
 శివనంబుల్ పవనంబులీల ద్విజులన్ ర ఛేదించు భేదించుఁ ద
 ద్భవనంబుల్ భవనంబు లున్నతటినుల్ ర బంధించి వ్రుందించు స
 త్సవనంబుల్ వ్రవనంబుఁ జెంద గికు లురద్యన్తుష్టి నొంచున్ వడిసె. 300

—♦♦♦♦♦ ధనాధిపుఁడు దశగ్రీవునకు నీతి చెల్ప దూతం బంపుట. ♦♦♦♦♦

ఉ. ఆతఱి గొన్ని నాళ్లకు ధనాధిపుఁ డంతయు నాలకించి దు
 ర్ణితి వహించుతమ్మునికి ర నీతియు ధర్మపుఁ దెల్పుకూరిమిన్
 యాత నతిత్వరం బనుప ర దుశ్శకునంబులతోడ లంకకున్
 భీతిల కేఁగి వాఁడును విరభీషణ ముందఱ కాంచె గాంచినన్. 301

ఉ. అన్నయశాలి వానిహృదయం బలరంగ బహూకరించి మా
 యన్నకు సేమమే వదిన ర హర్షము గాంచునె పుత్రు లెల్ల సా
 భ్యోన్నతులే కదా కుశలరయుక్తులె యాపులు నుంతు లాశ్రితుల్
 నిన్నిట కేల యంపె బతి ర నే డన సంతయు వాఁడు దెల్పినన్. 302

తే. కొంత చింతించి మనహితోరక్తులునగౌరవముగ విననేర్చు నేపంక్తి వదనుఁడేల
 యన్న యిప్పునిఁ దలవెట్టెనైన నేమి. వచ్చితివి గద ర న్నునివానిఁ గొనుచు.

మ. గణనాతీతనిశాచర స్తవము లారకర్ణించుచుం గంకణ
 క్వణనంబుల్ డగఁ జూమరంబు లమరీరవారంబు వీవన్ సభాం
 గణసమృద్ధము వేత్రహస్తు లుడుపంగా నిండుకొల్వన్న రా
 వణుని జేరి విభీషణుం డెఱిగి కేగ్రవన్ దూతఁ గాన్పించినన్. 304

క. ధనదునిదూతయు వినయం, బున నించుఁ చేరి మ్రొక్కి ర ముకుళితకరుఁడై
 దనుజులబహుసమ్మర్దం, బున నొదుఁగుచు నిలిచి పంక్తిముఖుతోననియెన్.

ఉ. స్వామి పరాకు దైత్యకులచంద్ర త్వదగ్రజుఁ డైనకిన్నర
 గ్రామణి వంశవిత్తగుణగౌరవయుక్తి సమానుఁ డౌట మీ
 సేమము వేడి మీఁకొకవిరశేషహితం బెఱిగింపు మంచు న
 స్నీమెయిఁ బంచె నెయ్యము వరహించి వినుం డది విన్నవించెదన్. 306

చ. సమతఁ బరోపకారకృత ర సల్పుటయే సుకృతంబు ఘోరపా
 పము పరశీడ సేయుటయే ర బ్రహ్మఫలంబునఁ బుట్టి దేవతా
 వ్రముఖవిరోధముల్ నెరవఁ ర బాడియె ధర్మముచేతఁ గాదె యీ
 సమధికసంపదల్ దొరసి ర సంతత మందఱమున్ సుఖించుటల్. 307

ఉ. నాస్తికుఁడున్ శత్రుఁడుఁ గులరనాశకుఁడుం గనుదువ్వనర్హనం
 శాస్తికతాధురంధరున ర కర్హమె యద్భుతనిష్ఠచే నజ్ఞ

- ఉ. పా స్తి ఘటించినాఁడవు కృతపాగుణశూన్యుఁడ వై భుజాబల
ధ్వస్తులఁ జేయ నేల సురవర్యుల నార్కుల ధర్మధుర్ములన్. 308
నందన మాది యాసురవరసంబులఁ గూల్చితి వస్పరోవధూ
బృందము బల్కి బట్టి చెఱుఁ ర బెట్టితి వార్కులు సేయయాగముల్
ప్రందఁగఁ జేసి తార్తు లగురమానులఁ జంపితి వస్మదాదు లే
మందురో యభయం బెఱుఁగ ర వైతివి తెల్పెడి డెట్టు నీ కింకన్. 309
- ఉ. గొట్టుతనానఁ దణ వెడలఁ ర గొట్టినఁ డిట్టను రట్ట డంచుఁ దోఁ
బుట్టువ నొట నొం డనక ర పోయితిఁ బల్కెఱు బెట్టుఁ జూపినం
జట్టము లైనఁ దాళుదురె ర శూరతయే జడదారివెద్దలం
బట్టి వధించుటల్ వెడఁగురభావము మానఁగదయ్య తమ్ముఁడా. 310
- మ. హిమవత్పర్వతతుంగశృంగమున నే ర సిన్నాళ్లు కై ఎవ్రతం
బమితశ్రద్ధ నొనర్చి వచ్చి భవనీరయాద్ధత్య మాలించి ధ
ర్మము గా దంచుఁ బ్రబోధ సేసితి ననుం ర బాటించి వంశోచిత
క్రమముం గైకొను మంచుఁ దెల్పు మనె యశ్చిన్వామి రక్షోధిపా. 311
- మ. అది గా కన్యులకల్కిఁ గన్గొని యసూరయామగ్నుఁ డౌ వాని కా
పద సేకూరు నవశ్య మట్టియశముం ర బ్రాపించె మీయన్నయే
యది తార్కాణగ విన్నవింతు వినుఁ డం ర చద్మాత కేల్లోయి నె
న్నుదుటం జేరిచి పల్కెఁ గ్రమ్ముట మదాంధుం డౌదశ గ్రీవుతోన్. 312
- మ. దితిజాధీశ్వర యొక్కనాఁడు తుహినారద్రం జేరి మీయన్న యం
దతిసాభాగ్యనిరూఢి శంకరునియర్రాంగంబునన్ మించువ
ర్వతరాట్కన్యక నట్టె చూచె నెటు సంరప్రాప్తించె నీభాగ్య మీ
సతి కంచుం దనసవ్యనేత్రమున నీరవ్యారోషమగ్నాత్ముఁ డై. 313
- ఆ. ఇటుల కుటిలబుద్ధి ర నీక్షించుయజ్ఞేశు, సవ్యలోచనంబు ర త్కణములోన
దివ్యయోగమహిమ ర దేవి దగ్ధము సేయ, నేమి సేయువాఁడ ర నింకననుచు.
- క. విత్తవిభుఁ డడలి యగ్గిరి, యుత్తరశృంగమున నియమరయు క్తి నిలిచి య
ష్టోత్తరదశశతవర్షము, లుత్తమశై వవ్రతంబు ర లొనరించునెడన్. 315
- ఉ. భూరిజటల్ ప్రవాళములరహస్సుఁ గనన్ ఘనభాహుశాఖలన్
మీఱి యపర్ణ పర్ణరుచి ర మేకొనఁ గ్రొన్నల రేక కోరకా
కారముఁ బూన నీలగళరకాంతులు తేటలనీటుఁ జెంద మం
దారములీల శూలి ధననాథునకుం గనిపించి యిట్లనున్. 316
- ఉ. మెచ్చితి సేతపంబునకు ర మీఁటగునిష్ఠకు నిష్ఠహావ్యతం
బచ్చపుబత్తి నెవ్వరుఁ బ్రయత్నముతో నిటు సంఘటింప లే
రచ్చుగ మున్ను నే సలిపినట్టులె నల్పితి వీవాకండు వే

నిచ్చితి నాసఖత్వము వహింపుము మత్తులిత ప్రభావమున్ .

317

తే. దేవి నేదృష్టిఁ గంటివారదృష్టియొకటి, యునుధరాచేఱుపరివృత్రజ్యోతిగతిఁబి
శంగరుచిఁ గాంచు నేకపీశంగనయనుఁ, ఉనఁగ నందునవెలయుదురవసఘనీపు.

చ. అని వర మిచ్చి శూలి రజరతాద్రికి నెచ్చెలికాని వెంటఁ దో
డ్కొని చనుదెంచె నట్లగుటఁ శ్రీ గోప మసూయయుఁ గీడు ధన్యవ
ర్తనము సమస్తభాంధవహితం బగునగ్రజబుద్ధిమాటఁ జే
కొనుము శుభంబు మాన్పుచెడుశగుండన మే అని దూత డెల్వినన్ .

319

◆◆◆ దశగ్రీవుఁడు ధనేశ్వరునిదూశం జంఁ యలకాపురిపై చం డెత్తుట. ◆◆◆

మ. పదిమోముల్ ప్రళయార్కబింబములరూపం బూనఁ గోపంబునన్
రదసంఘట్టన మాచరించుచు నదరభ్రభూకుటుల్ మీఱ ని
ర్వదికన్నుల్ జ్వలితాగ్ని కుండమలయుగ్రత్వంబు సూచింప మా
ర్ఘదశాన్యం డలదూతఁ జూచి మిగులం శ్రీ గూర్కాత్ముఁ డై బుట్టనున్ . 320
తే. మంచితనమున నీతి బోధించువాఁడ, పోలఁ దనయుగ్రతిపమునుశూలితోడి
చెలిమియును గల్గి బలిమియుఁడెలుపఁబంచి, నాఁడెమీదొరి నాచెంతరనానలేక .

ఉ. రొక్కముఁ గన్నకల్తీయను శ్రీ రుద్రునిచెల్తీయు నమ్మి కొన్నిదు
ర్వాక్కుల వాఁడు డెల్పి యిటు శ్రీ రమ్మన నీ వెటు లాడ వచ్చితే
యిక్కడ మూర్ఖ యం చడిద శ్రీ మెత్తి వధింపకుఁ డంచుఁ దమ్ముఁడున్
మొక్క నదల్చి దూతశిరముం దెగ వేసె వివేకశూన్యుఁ డై . 322

మ. అలకాధీశునిదూత నిట్లతఁడు ప్రాణాంతంబు నొందించి యా
తలయున్ మొండెముఁ గొల్పులో మెలఁగుభ్రత్యశ్రేణిపాల్ చేసెఁ బ్ర
జ్వలితాత్మగ్రదవాగ్ని నే మిడిచినం శ్రీ జల్లారునే పితివా
క్కుల మూర్ఖుండు శమించునే కినుకఁ గారకుత్ స్థాన్వయగ్రామణీ . 323

క. చెనఁటి యని దశముఖుని ననఁ, బని లే దతనికి హితోక్తిఁ శ్రీ బ్రకటింపఁదలం
చినధననాయకు నన వలె, జనవర విను మంత నద్దరశగ్రీవుండున్ . 324

తే. తనయమాత్యులఁ గనుఁగొనిరధనదుమాట, వింటి రేయిప్పుడెంతగర్వించినాఁడు
మాకుఁ దన కున్న పాటివీరవేక మున్న, దే ప్రబోధింపఁ దాఁగాక రయెవ్వరింక .

ఉ. పట్టణ మాక్రమించి తనుఁ శ్రీ బాఱఁగఁ దోలిన నోర్చి తాను దో
బుట్టువు గాన పోయెనట శ్రీ పోవక నిల్చిన నేమి నేయునో
గట్టిగఁ జూత మిప్పు డలరకాపురి ముట్టడి చేసి గట్టువీల్
పట్టినదిట్టఁ గూడి మనరపై భుజశౌర్యముఁ జూపుఁ గా కింకన్ . 325

ఉ. మాన్యుఁ డటంచు నెంచుబహుమాన మెటుంగక యట్టుఁ డే యసా
మాన్యవిరోధకృద్వచనమార్గణపంక్తుల నొంచె నింద్రము
భ్యాన్యులు నన్ను గెల్వఁగఁ బ్రయత్నము నేయుట యుగ్గడించె నీ

- హైన్యము చీట నింక ధనరదాదిదిగీశుల గెల్వఁ బోఁ దగున్. 327
- ఉ. తమ్ము ప్రహస్త తొల్ల నవరీలీల ధనేశుని గెల్వఁ బోయెదం
బామ్ము బలంబుఁ గూర్చ మనఃప్రౌలను గల్గినవీరదైత్యులం
దెమ్ము జయానకార్పణులు శ్రీ చెక్కులఁ బిక్కటిలంగ నాబజ్జీ
రమ్ము రయమ్ముతో నన భరంపడి యాతఁడు నట్లు చేసినన్. 328
- సీ. శాతమన్యవశిలారచక్రఘ్నరదీర్ఘ, రావంబు చిక్కుల శ్రీ వ్రక్కలింప
గారుత్త తద్యుతిరీస్సారస్సైంధవఖురో, ధూరసముద్ధతల నిర్ధర సలింప
సారసారసరాగరీచారు కేతనకాంతు, లాకాశమణిదీప్తి శ్రీ నవహరింప
ఘనఘంటికాఘణాంఘణానాదముల ధరా, ధరగుహాళులు ప్రతిరీధ్వను లొసంగ
తే. శరశరాసనముసలమురీధరకృపాణ, తోమరగదాదిసాధనస్తోమపూర్తి
మిక్కుటంబై నయొక్క తేరీఁకినెడలె, వింశతిభుజుండుత్రైలోక్యవీజయకాంక్ష.
క. మారీచమహోదరశుక, సారణధూమాశ్రముఖ్యనచివ్రలబోఁ బెం
పారఁ బ్రహస్తుఁడు ముంగలి, యై రాక్షససేన నడవె శ్రీ నపుడు నృపాలా. 330
- క. మల లూటాడ నదీనద, ములు గలఁగఁగఁ జండవిపినములు గూలఁ బురం
బులు బెదర మువూర్తంబునఁ, బలదబలంబు లలకరీపజ్జకుఁ జనియెన్. 331
- సీ. చరసీలగిరిశంక శ్రీ నవరించుమదమత్త, కరులదంతురదంతరీకాండరుచులుఁ
దనువులొందినగాడ్పురీలననొప్పను త్తమా, శ్వములముత్యాలకరీశ్వములరుచులు
బలుమేరువులతీరురీగల తేరులను మీఱు, కళుకువజ్రపుబుడిరీకండ్లరుచులుఁ
గలనై నభయమెటుంఁగనిభటోత్కరమెత్తు, విచ్చుకత్తులనిచ్చురీహెచ్చురుచులు
తే. ధవళకేతనరుచులు ఛరీత్రిములరుచులుఁ, జామరంబులరుచు లొక్కరీసారినిగిడి
మెండుకొని వెండికొండవై రీనిండ నాప్ర, చండభుజదండుఁడాతండురీదండువిడిసె.
క. అని కుంభజుఁ డెఱిగించిన, విని నవ్వచు రాముఁ డవల శ్రీ వింశతిభుజుండు
ధనవిభుండును బోరినవిధ, మనఘా వినవలతుఁ డెల్పుఁ రీ డని యడుగుటయున్.

ఆ శ్వా సాం త ము.

- ఉ. నందకుమార మారద సరీనందన నారద మానసాంతరా
ళిందవిహారి హరిమురరీళీమృదుగానవిలోలగోపికా
నందనిదాన దానవఘనాఘనభిన్నరుదుల్లలద్గరు
ద్భృందతరుంగ రంగదమరీజనరంజనరానభేలనా. 334
- క. వనదారుణశిఖివారణ, వనదా మదవారణేంద్రరీవరద జగత్పా
వన దానజననిరూఢా, వన దాక్షిణ్యాదిసుగుణావరరత్ననిధి. 335
- పంచనామరము. సనాతనప్రసిద్ధపూరుషత్వకీర్తిభాజనా
జనాదిలోకసంగిమానిరీసంఘసౌఖ్యసాధనా

ధనాధినాథనందనాత్మనీతాపహృత్కృపాఘనా
ఘనాత్మరూపదర్శనోత్సుకత్సరోరుహాననా.

336

గద్యము. ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీఠాసమాసాదితచతుర్విధానవద్య
కవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్యజ్ఞనాభివర్ణితోదీర్ణ వితీర్ణవైప
వాధగిక్మతరాజరాజ రాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధర ధరాభధి
సభాంతర స్తవనీయనయక శాయుగంధర బంధురమనీషావిశేషమంథానవసుంధ
రాధర శోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకర వినయాదిగుణరత్నాకర కంకంటి
వంశసయగిపారావారపరిపూర్ణ సుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞాన
విభవవిజితసనందన విష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణ ప్రవీణతానిధాన
పాపరాజప్రధానప్రణీతం బైనశ్రీమదుత్తరరామాయణం బనుమహాకావ్యంబు
నందు ద్వితీయాశ్వాసము.

- రాక్షససేనఁ దాకి రలరరాక్షసులున్ నలిగేగి మార్కొనం
ద్ర్యక్షధరాధరం బదరె శ్రీ నంబుజపత్త గతిగ దదుద్ధతిన్ . 8
- మ. అసిఘ్నోదితవిస్ఫులింగమయ మై శ్రీ యస్త్రానలాభీలకీ
లసముజ్జ్వలభిత మై గదాముసలశూలస్రాససంప్రేరణా
వసరానోన్యకృతాభినందనవచోరవ్యాసార మై యక్షరా
క్షససంగ్రామము సూచుభేదరులకుం శ్రీ గల్పించె దృక్పర్వముల్ . 9
- శా. దోరుత్తుంగతరంగముల్ నిగుడఁ దర్హిదోరాసిమీనప్రభల్
మీఱఁ సై నికచంద్రు లుబ్బాసఁగ గాంరభీర్యం బవార్థంబు గా
భేరీభాంకృతిరావ మొప్పఁ గరిభూభృతోక్తి మీఁ టొందఁగాఁ
బోరాడె వడి యక్షరాక్షసబలాంభోరాసు లొండొంటితోన్ . 10
- వ. అప్పుడు. 11
- ఉ. కూలెడునేనుఁగుల్ దెరలుగొట్టుములున్ వడిఁ ద్రెళ్లు తేరులున్
వ్రాలెడిపెక్కిముల్ దునిసి శ్రీ వ మ్మగుఞ్చ త్రము లాడునట్టలుం
దూలెడిరూపులుం దొరఁగుతోరపు నెత్తురుపెఱు లందువైఁ
దేలెడువీనుఁగుల్ గలిగె శ్రీ ధీరతఁ బోరెడురెండుసేనలన్ . 12
- ఉ. రాక్షససేనముందటఁ దిరరంబుగ నిల్చి రణం బొనర్చున
య్యక్షులఁ జూచి పంక్తిముఖుఁడక్షముఁ డై నిజసైన్యరక్షణా
ధ్యక్షుల మార్కొనం బనిచి శ్రీ తానును నిర్వదిచేతులన్ గదా
సిక్షురికాదిసాధనవిశేషవిజృంభము గానిపించినన్ . 13
- చ. చెదరక యక్షులున్ దనుజశ్రేణు బి ట్టెనిరించి భీకర
వ్రదరపరంపరల్ గురిసి శ్రీ నైవయి నై కవిధాయధచ్ఛటల్
గుదిగొన నించి బీరమునఁ శ్రీ గో యని యార్చినచో మహానరుం
డుదురున నొక్కఘోరగద శ్రీ యూని కృతాంతునిలల నుగ్రుండై . 14
- క. వాయువు బలువడిఁ గుజములఁ, ద్రోయు తెఱంగున గ నాహారతులచే క్షీతిపాల్
గా యక్షసేనఁ గూల్చె బల్లీ యని శుకసారణాదు శ్రీ లెల్ల నుతింపవె . 5
- క. శుకసారణధూమ్రాత్మోదిక సేనాధీశు లొక్కరదెన దశకంఠం
ఙ్గాక దెన యక్షుల జమువీటికి నతిథులఁ జేసి రోహరీతింపక యధిపా . 16
- ఆ. అప్పుడు పఱచుయక్షులతిభీతు లై పూరి, గఱచుయక్షు లొడలురమఱచుయక్షు
లఱచుయక్షు లై మరహావాతధూతజీ, మూతరీతిఁ జని రరరాతు లలర . 17
- ఉ. విచ్చిన నొచ్చినన్ వెఱచి శ్రీ వేడిన నోడిన వారిఁ బోవ నీ
కచ్చెడుగుల్ దయారహితు శ్రీ లై యలకాపురిదాఁకఁ గోటలోఁ
జొచ్చినదాక వెంటఁ బడి శ్రీ శూలములన్ బలితంపుటీఁటెలన్
గ్రుచ్చిరి నొచ్చి వచ్చి రదిగో నని పౌరులు దల్లడిల్లఁగన్ . 81

—●— సమయోధకంటకుం డనుమక్షవరేణ్యుడు యుద్ధముచేసి పాటిపోవుట —●—

మ. ప్రకటక్రోధమునకా ధనాధిపతి పంశపక వేగ సంయోధకం
టకుఁ డక్షయక్షవరేణ్యుఁ డొక్కఁ డపు డరడ్డం బై పురద్వారము
త్సుకతం జొచ్చునిశాటకోటిపయి శరక్తుల్ దోమరంబుల్ శర
ప్రకరంబుల్ గురియించి నిల్చెఁ దనశౌర్యం బందఱున్ మేలనన్. 19

శా. ఆరక్షోబల మాతనిం గడవ లే ర కాకంపముం జెందఁగా
మారీచుం డెదిరించి శాతశరసంశపన్నత్వముం జూప న
వీరుండున్ గడ యెత్తి వానిశిరమున్ శ వేయన్ వెను గూలె న
త్పూరంభం బుడి వ్రావ నేలఁ బడుపుర్యాభ్రమృచందంబునన్. 20

ఉ. కూలి ముహూర్తమాత్రమునకుం దెలివిం గని తాటకేయుండున్
వాలుమెఱుంగుదూపు లనిరవారణ యత్సునిమేన గ్రుచ్చి యా
భీలతఁ జూపినన్ సమరభీతి జనించి యతండు దాళఁగాఁ
జాలక వీఁగి పోయిన నిశాచరు లార్చిరి సంభ్రమంబునన్. 21

ప. ఇవిధిధంబున సంయోధకంటకుం డాయోధనంబు విడిచి యోధధర్మంబు దల
కడచి పాటిన మీటినకాతుకంబునం బదిమొగంబులఁ గుతుకం బగుమంద
స్థితంబుతో నలక మొకంబుదాఁటి మేటికిరిటి పచ్చతాజంశులం గనుపట్టుకోట
వాకిటిరచ్చపట్టుకోట్టంబున నట్టనడితెరువుం బట్టుకోని నూర్కొనలపట్టంబు వట్టు
వేల్పుఁజలుపలం గట్టిన గోపురంబు డాసి వాసి గలచిగురుదొంగరులం దెగడు
పగడపుదారబందంబు లురులంద్రోచి మగతాలబోరుతలుపులు వీడం దన్ని
పదాఱువన్నెహొన్ను పనులం జూడం జూడ వేడుక యగునగరిముందరివైదూ
ర్యతోరణ స్తంభంబుకడ కస్తంభసంరంభంబునం జొచ్చి వచ్చునకుంభకణ్ణగ్ర
జం గనుంగొని. 22

—●— దావారికుం డగుసూర్యభానుని దుష్టుయై పడ దశగ్రీవుండు గొట్టుట. —●—

తే. అచటిదావారికుండు మహాహాసితతీవ్ర
భానుఁ డగుసూర్యభానుఁ డశప్పం క్తిముఖున
కడ్డ మై యెందు వచ్చెదరవనుచు నతనిఁ జాట్టు నరుదెంచుదైత్యులబిట్టదల్చె.

ఉ. సింధువు మించి రా విడనిరచ్చెల్లెలికట్ట తెఱంగునన్ సురా
బంధుబలంబు నిల్పి నిలురపక నిల కేగెడుపం క్తికంఠ గ
ర్వాంధునిఁ జూచి పోకు నిలురమా చలమా ఫలమా బలాప్తి క్తి
బంధుల నొంప వచ్చు టని ర పల్కి మహాగడ పూన్చి వైచినన్. 24

శా. కుంభీంద్రంబు మృణాళముం దునుములారగుం దోఁప దానిన్ భుజా
శుంభల్లిల సురారి ద్రుంపఁ గని యాత్ముం డుగ్రుడ్డై తోరణ
స్తంభంబుం బెకిలించి వైవ నతఁడున్ శ దాన్ ధరం గూల క

య్యంభోజాననద త్తదిన్యవరమాహత్త్యంబునం గ్రూరుఁ డై. 25

క. అత్తోరణంబె కొని నడు, నెత్తి వగుల సూర్యభానురనిన్ మొత్తినచోఁ
దుత్తుము రై వాఁ డిలఁ బడె, నత్తటిఁ బరువెత్తె నచటిరయక్షగణంబుల్. 26

—◆◆◆ మాణిభద్రుఁడు పోరి వ్రేటుపడి పార్శ్వహరియని పేరుపడయుట. ◆◆◆—

క. అలబలము లిటుల పఱచిన, నలబల మెనఁగన్ దళాన్యుఁ ధనురావళితో
నలకఁ గలఁపంగ నది గని, పలికె ధనేశుండు మాణిభద్రునితోడన్. 27

క. నొచ్చిరి మనయత్తులు పురిఁ, జొచ్చిరి రాక్షసులు బాలిశుని దళముఖుని
జెచ్చెర నెదిర్చి నీవా, నిచ్చ నలర విక్రమింప శ్రీనిది దఱి నీకున్. 28

తే. అనిన సామి హసా దని శ్రయమితనమర, దోహళంబున నతఁడు చరతుస్సహస్ర
యక్షవీరులు దనతోడ శ్రనరుగుదేరఁ, గల్పకాలాంతకునిలీలఁ శ్రగదలివచ్చె. 26

ఉ. వచ్చినమాణిభద్రుబడి శ్ర వచ్చినసైనికతోటి గోటలో
జొచ్చినరాక్షసోత్తములు శ్ర స్రుక్క గదల్ గొని మోఁది తూపులన్
గ్రుచ్చి కటారులన్ నఱికి శ్ర కుంతములం బడఁ గ్రుమ్మి యార్చినన్
విచ్చిరి నొచ్చి యప్పురము శ్ర వెల్వడి రుక్కులు దక్కి రక్కసుల్. 30

వ. ఇవ్విధంబున. 31

ఉ. నాలుగువేలయత్తులును శ్ర నల్లడఁ గొల్వఁగ మాణిభద్రుఁ డ
వ్వేళ దళాన్యుసైన్యముల శ్ర వెన్నొని నొంపఁగఁ దద్వరూఢిని
పాలకుఁ డాప్రహస్తుఁ డురుశబాహుబలంబున యక్షవాహినీ
పాలుని బిట్టెదిర్చె మును శ్ర సాతెడుసేనల కు బొన్నరచ్చుచున్. 32

క. దళకర్త లిరువు రిటువలెఁ, దలపడి పోరాడఁ రెండుదళములఁ గలయో
ధలు నుద్భటు లగుభటులును, గలయం బడి పోరి రుత్సురకతవెలయంగన్. 33

శా. కైలాసాద్రిగుహల్ ప్రతిధ్వను లొసంగన్ దివ్యనందాలకా
కూలత్వైరుహసాళి మూలములతోఁ శ్ర గూలన్ భుజాస్ఫాలనో
ద్వేలధ్వనము లంఘ్రైఘట్టనము లెంతే మీఱఁగాఁ బోరి ర
ప్పొలస్త్యద్వయసైనిక ప్రవరు లభ్యామర్దబద్ధస్పృహన్. 34

వ. తత్సమయంబున. 35

చ. కరము చలంబు మీఱ దళశకంతునిమంత్రి ప్రహస్తుఁ డుగ్రుఁ డై
కరమునలంబునం శెడవె శ్ర గ్రక్కున వేపురుయత్తులన్ మహో
దరుఁడు మహోదరుం డయి గరదాహతి వేపుర నొంచె దాటకా
వరతనయుండు ద్రుంచె గరరవాలమునన్ ద్విసహస్రయత్తులన్. 36

వ. ఇప్పురమున నిజపార్శ్వచరు లయినచతుస్సహస్రయక్ష ప్రసరులం బరిమార్చి
పేర్చినప్రహస్తాదులం గనుంగొని నిర్లిద్రశౌద్రంబున మాణిభద్రుండు వాని
వై నురవడించిన. 37

శా. ధూమ్రాక్షుం డెడ చొచ్చి శాతశరవిధ్ధం జేసి వెల్లార్చినం
దామ్రాక్షుం డయి యక్షుం డారిపు గదగ శి దాటించినన్ వాతధూ
తామ్రంబుకబలె వాఁడు మూర్ఖుల స్వకీయాంఘ్రీస్ఫురదట్రునన్
నమ్రత్వం బహిరాజు సెంద ఘటక్ శిరణ్ణ జ్యేష్ఠుం డత్సుగ్రుడై.

క. ఆమాణిభద్రుఁ గదిసి శి,తామితశరవృష్టి గురియ నీ నతఁ డతికుపితుఁ
డై మూఁడు తూపు లనుర,గ్రామణిపేరురము నాటఁగ నేయుటయున్. ౩9

ఉ. అందున నొచ్చి పంక్తిముఖుఁ డల్లి గదాపాతి మాణిభద్రుమా
ళిం దిలకించి కొట్టినఁ జరలించి యతం డలమాళి యొరపా
టొందెఁ దదాదిగా రఘుకుఠ్లోత్తమ యాయన పార్శ్వమాళి నాఁ
జెందె నభిఖ్య నంత వెఱుకచేఁ బఱచెం బరసేన లార్గఁగన్.

ప. ఇ తైఱంగున దళవాయి దొలంగి పోయినం గనుంగొని. 41

◆◆◆ ధనదుఁడు యుద్ధరంగమునకు వచ్చి దశగ్రీవునకు బుద్ధులు చెప్పట. ◆◆◆

సీ. విడుగుఁజప్పుడులతోఁ బెడిదంపుటడిదముల్, జళిపించుచును భటాశవళులుగొలువ
జయజయ నవనిధీశ్వర మహేశ్వరమిత్ర, యనుచుఁ జారఁజిగిటులభినుతింప
జవనకంఠాణరారాజము లెక్కి కిన్నర, గ్రామణు లుభయభాగములఁ గొలువ
నుద్యటాహంపూర్వికతో క్తులు వెలయఁగిం, పురుషయోధులును గ్రీక్కిఁజిసికొలువఁ
తే. బద్ధశంఖాద్యనిధులు రూశపంబు లూని, కొలువ బంగారు తేరెక్కిరగుగుగదాది
సాధనములొప్పఁ గిన్న రేశ్వరుఁడువచ్చి, చుటుకుఁజూపులదశకంఠుఁజూచివలికె.

ఉ. తమ్ముడ వంచు నీకొకహితం బెఱిగింపంగ దూతఁ బంచినన్
వ మొన్నరించి నాపలుకు శ వానిని జంపి ననున్ జయింప రే
ద్రిమ్మరిగుంపుతోడ నదుడెంచితి ని న్నన నేల నీకు డెం
దమ్మున మేలు గాఁ దలఁచునన్నె యనం దగుఁ గాక దురత్రే.

ఉ. రోగికి భక్ష్యభోజ్యముల శ రోగము హెచ్చుగతిం బట్టుక్రథా
యోగికి నీకు మాదృశహితోక్తులఁ గ్రోధము మించు మాటికిఁ
నీగుణచర్య లేటి కివి శ నింద యొనర్పఁగ నీకె తెల్లమా
రాఁ గలవృత్తువుం బొరసి శ రారవభాధలఁ బొందుచున్నెడన్.

ఉ. ఆపద లావహించుదురహంకృతి నీగతి మూర్ఖుడు డుగ్రవుం
బాపము లాచరించి వివరపాన మొనర్చి శరీర మంతయున్
వ్యాపక మైన జింతిలుజూడొత్తువలె యమపాశబద్ధుడై
పాపఫలంబు జెందునెడ ౩ బాపము జేసితి నంచు వందురున్.

ఉ. ఆన్నకుం దండ్రికి గురున శ కాపద యెవ్వఁ డొనర్చు వానిఁ గ
 న్నొన్న మహా గ్రహతక మగుం దను వస్థిర మృత్యు వేషుడున్
 సన్నిహితస్థితిన్ మెలఁగు శ సంపద పుణ్యవశం బటంచు లో

నిన్నియు నెంచి ధర్మము వశపించుజనుండు గృతార్థుఁ డెయ్యెడన్ .

46

చ. కలఁగక బుద్ధిపూర్వకముగగా జనుఁ డేక్రియఁ జేయుఁ దత్క్రియా
ఫల మనుభూతి గా నిది శుభం బశుభం బిది యంచు రెంటిని
దెలిసి సుకర్తముల్ నలుప శ దేవత లందఱు మెత్తు రందునం
గలిమియు బల్లి యిచ్చటనె శ కల్లు నుఖంబె లభించు నచ్చటన్ .

47

చ. ధనమణివస్తువాహననితాజనతాదులు బల్లి సంతరిం
చినయవి యంచు ధర్మములు శ సేయక యుండిన నేమి యంచు న
య్యనిమిషు లందఱుం బగతు శ రంచు మహాపద లొంద నున్నని
న్ననుజుడ వన్నఁ గల్గు నిరతయంబు రయంబున రమ్ము పోరికిన్ .

48

◆◆◆ దశకంఠుఁడు ధనదుని మాయాధ్యక్షున గల్పి యతనిపుష్పకంబు గొనుట. ◆◆◆

క. అని తమదొర దూతెడుధన,దుని మారీచ వ్రహస్త శ ధూహ్రాక్ష శుకా
ద్యనిమిషరిపుమంత్రులు మా,బొని నిలువఁగ లేకచనిరి శ కోచతనమునన్ .

చ. అని నిటు లాత్మమంత్రులు ధరనాధిపుకోల్తల కోర్వ లేమి న
ద్దనుజవరేణ్యుఁ డుగ్రనిశితప్రదరంబుల వాని ముంచినం
గనలుచు డాసి కిన్నరశిఖామణి వానికిరీటపం క్తి ఖం
గున రొద సేయ భూరిగదఁ శ కైకొని బెట్టుగ మోది యార్చినన్ .

50

మ. కడుఁ గోపించి దశాననుం డతనివశక్షిపీతముం జొచ్చి పో
యెడున ట్లుగ్రశరంబు వేయటయు యశ్శేతుండు ధీరత్వ మే
ర్పడఁ గోదండగుణారవం బఖలదిశ్గాగంబులన్ నిండ న
ప్పడు వహ్నిస్త్రము జైవ వాఁ డడఁచె నంభోబాణవేగంబునన్ .

51

మ. శరసంధానదృఢాపకర్షణకృతుల్ శ జ్యోఘాషణంబుల్ పర
స్పరధిక్కారము లొక్కచందమున మింగిచన్ విశ్రవశపుత్రు లి
ర్వురుఁ గ్రొన్నెత్తుటఁ దోగుచుం గెరలుచున్ శ రోషించుచున్ డాయుచున్
హరియుగ్మం బన నిద్ద టిద్ద అయి శౌర్యస్ఫూర్తిఁ బోరాడఁగన్ .

52

క. రణమున నివిధాయుధధా,రణమున సరిఁ బోరుయక్షరాక్షసవరులం

బ్రణుతించి రమరు లనురా,గ్రణియుమామయఁగొనిన్యాయ్యశరణవిముఖుండై .

సీ. ఒకసారి మేఘ మైరయుడువీధిఁ గనిపించుఁ, గనిపించి పిడుగు లుగ్రముగఁగురియు
నొక తేవ సింహమైరయుద్వృత్తిఁబఱ తెంచుఁ, బఱ తెంచికహకహారృటివహించు
నొకతూరిక్షోండయై శ యురులీలనెదిరించు, నెదిరించి యెగసి బి శ ట్టదరఁ జేయు
నొకమాటు వార్ధి యైరయూర్కలతోమించు, మించిరోదసి యెల్లరముంచివైచు
తే. నొక్కపరివ్యాఘ్రమైవచ్చునొక్కసారి, దంష్ట్రయైతోచునొకమరిదా రుణాహి
కరణిఁ గనిపించు నొకమాటు శ గానిపింప

కడఁగు మాయానిరూఢి నశయ్యునరవరుడు.

54

చ. ఇటువలె బెక్కుమాయల ధరనేశ్వరుని భృమియించి విక్రమో
ద్భటగతి మించి నిష్ఠురగ్రదం గల మోదినఁ గ్రొత్త నెత్తురుల్
జొటజొటఁ గాఱఁ బూచినయశోకము గాలికిఁ గూలుచాడ్పునం
దటుకున వాగ్గలఁ దేరిపయి శ దానవసైన్యము లుల్లసిల్లఁగన్. 55

మ. ధనదుం డీగతి మూర్ఖఁ జెంది పడఁ నరతల్క సూతుఁ డత్తేరు గ్ర
క్కున నందాతటిసీసమీపమునకుం శ గొంపోయె యక్షుల్ భయం
బున వృక్షంబులు పాగెయుక్ గిరిబిలంబుల్ సాచ్చియుక్ వచ్చి కా
ననముల్ దూఱియుఁ గోనలం బడియు దైశన్యం బొంది రెంతేనియున్. 56

తే. మూర్ఖమునిఁగినధనదుసశమ్ముఖముఁ జేరి, శంఖపద్మాదినిధులువిశ్రాంతిమాన్వే
నంత దశకంధరుఁడు నిట్టూరిలన్న గెలిచి, సొలయ కాలనినగరంబుసాచ్చియచట.

సీ. శాతకుంభ స్తంభశసాహస్రములు గల్గి, వైదూర్యతోరణావళులు గల్గి
నవ్యమాక్తికవితానవితానములు గల్గి, శశికాంతవేదికారచయము గల్గి
సొగ సైనమగతాలసోపానములు గల్గి, కిప్పజాలోవలయొప్పు గల్గి
కామితార్థము లిచ్చుశునవృక్షములు గల్గి, వికచకహ్లాదీర్ఘి కలు గల్గి

తే. మానసజనంబు గల్గి కారమగతి గల్గి, కామరూపంబులు వహించుగరిమ గల్గి
ప్రబలుపరమేష్ఠిరజతిపురష్పకముఁ గాంచి
యందువై నెక్కి యతఁడు తారాద్రి కరిగె. 58

మ. తరళోత్తుంగతరంగఘుంఘుమరఘోరద్యద్వివ్యసందారవిం
దరజోబృందమరండితుందిలమిళిందధాన్యసంబంధగం
ధరమాబంధురమంధరానిలునిచేతల్ శాంతి వాయ్క ధనే
శ్వరుఁడుం దెప్పిటి భీతి సేనఁ గొని లభజ్ఞం జేరె వీ డయ్యెడన్. 59

—◆— చశపదనుఁడు నపరివారంబుగాఁ గైలాసంబున కేఁగుట. —◆—

ఉ. ఆజితనూజ వింటివె దశశాననుఁ డిట్టులు పుష్పకంబుతో
నాజిజయంబునుం బొరిసి శ యావలఁ బోవుచుఁ జూచె ముందటన్
రాజతశైలముం దపనరథ్యనిరోధకృదత్యుదగ్రతా
రాజిత సాలముం దటచరత్కరిసింహతరక్షుకోలమున్. 60

తే. చూచియచ్చోటివింతలుచూడవలసి, బలసియిరువంకలను దైత్యభటులుగొలువఁ
జెలువ మొలికెడునమ్మహాశిఖరమెక్కి, యక్కడఁజరిగపమారీచుఁ గడతనికనియె.

మ. కలధౌతాచలదీధితి త్రచయమో శ గంగాప్రవాహంతరో
జ్వలడిండీరనికాయమో శబరయోషాధన్వముక్తాస్త్రని
ర్దళితప్రాంచితచామరవ్రజ మొ నా శ రంజిల్లురెండాలుచే
తులఁజేఁ డుండినతెల్లుటిల్లు గనుమా శ దోషాచరగ్రామణీ. 62

సీ. శైలజానహచరోజ్వలరుద్రకన్యకా, చరణలాక్షోపంక శ మొరసినదియొ

యిది నగం బనువేర శ్రీని పొందుఁ గావున, విపులంబుగాఁ బల్లవమించినదియొ
తనగిరిశత్రు మూడటకుఁ దోఁప నభంబు, మించువెంజడిలు నశిమించినదియొ
సానుభాగచరద్భుజంగభోగమణీస, మంచితప్రభ నాక్రమించినదియొ
తే. తేక ధననాథు గెలిచి త్రిలోకి విజయ, వాంఛ నహిదెందు దేవరవారిదోఁప
తాప మిటనుండినదియొ నాఁడదఁణతిరణి, కిరణగతి శైరికముల నిగ్గిరి వెలింగె.

చ. తిరముగ జైత్రయాత్ర చనురదెంచిననిఁ గని యీకుభవ్రత్తు ని
ర్రములఁ బాద్య మిచ్చి రవిసంజ్వలితార్కమణీవిభావరం
పరల నివాళి సేసి వనరభవ్యశుకాదివిహంగమోక్తివై
ఖరి నుతి నల్పేడిఁ రజతరేకాంతల వెల్లడనంబుఁ జూపుచున్.

64

సీ. చిగురుజొంపముల రంజితై సీయెలదోట, చెలు వచర్ణకు వేడ్కనీయు నేమొ
విరిగల్పవిరులచే శ్ర వెలసె నిక్కొల నిందుఁ, జంద్రజాటుఁడుగేళిసల్పు నేమొ
సంతానకుసుమవాసన, లూనె నిక్కొన, దేవకన్యకలు వర్తింతు నేమొ
పువ్వుబుప్పొడిదుమ్మరపొడలె నిప్పొడలలో, సిద్ధాశు లెపుడు నరసింఁచు నేమొ
తే. తనరె బహుబిల్వరుద్రాక్షరతిరువు లిచటఁ, బ్రమథవిర్యులకివి రచ్చరపట్టులేవె
యనుచుమారీచుఁడెఱిగింపనచటనచట, నయ్యసురభ ర్తవిహరించునవసంమున.

సీ. చిమ్మచీకటి గ్రమ్మకొమ్మావిగుమి నల్లి, బిల్లి యాద్రాక్షపంఠచిల్లనడుమ
వడిఁ బాటువిరితే నేరవాఁకలదరులవెం, బడి ఘుమ్ము మనుమృగరమదముతావిఁ
బాలుపొందువిరవాదరపొడలలోఁ గుప్పలు, వడుసురపొన్నపురప్పొడిదుమార
మొలసినలేఁ దెమ్మెరలయెమ్మె గనుకమ్మ, బంగారుబూదోటరపజ్జ నమరు
తే. మరకతినిబద్ధభూములరమలయు చేవె, లుంగుతాతిన్నయలచె న్నేరసంగుపొగడ
మ్రానినీడలఁ దగునొక్క శ్రీకోనలోనఁ, బుష్పకవిమాన మటు నాగరపోక నిలిచె.

చ. నిలిచినఁ బంక్తికంఠరుఁడు శ్రీనివ్వెఱఁ గంది యి దేల యిచ్చటన్
నిలిచెను శక్తుఁడే యొకఁడు శ్రీనిల్వఁగ డినికి దుగ్ధమలస్థం
బులు గలవ్రాటు చూడుఁ డటఁ శ్రీబొం డని మంత్రులఁ బంప వారల
క్కెలఁకుల సంచరించి పరికించియు హేతుపు గాన కయ్యెడన్.

67

మ. అలమారీచుఁడు దేవ వింపె యిది యశ్శత్రుధ్యతునిం గాని య
న్యలఁ బై నూని చరింపదో యతఁడు కోగ్రథోద్రేక యై నిల్వెనో
తెలియుం డం చనునంతలో వికటుఁ డైర దీప్తాన్యఁ డై కుబ్జుఁ డై
బలధుర్యం డగునంది యందుఁ గని యశ్శపృలస్త్యతో నిట్లనున్.

68

—◆◆◆ దశగ్రీవునకు నంది శాపం బిచ్చుట. ◆◆◆—

చ. నిలిచె విమాన మంచు రజరీచర నివ్వెఱఁ గంద నేల యీ
నలపున దేవితో హరుడు శ్రీనేడు విహారము సేయుచున్నవాఁ
డలగరు డోర గామర విరయచ్చరు లోడుదు రీడఁ జూడ నిం

దుల కరుదెంచి నీబలముతోడ జెడి పోక తొలంగు నావుడున్.

69

చ. పటపట పండ్లు గీటుకొని శ పంక్తిముఖాసునిభర్త పుష్పకం
బటు డిగి శంభుఁ డెవ్వఁ డహాహా ననునిచ్చెడునంత వచ్చెనే
యిట నిను నీశివుఁ నిలువ శ నిచ్చిన నట్టులు గాదె యుండు ద
త్తటముననుండి యగ్గిరివీశ్రంసముక్రిందిక వచ్చి చెచ్చెరలే.

70

క. ఉరుశూలముఁ గొని రెండవ, హరినివలెను నీప్రసిగ్రహము మీఱఁగ వా
నరముఖ మొందిననందిని, బరికించి దశాననుండు శ పకపక సగియెన్.

71

తే. ఇవిధంబునఁ దనుఁ జూచి శ నవ్వచున్న, యతివిమూఢునిదశకంఠునట్టెచూచి
యవరశివుఁడైననందీశుఁడొగ్రహమువ, హించి కటతటమదరఁగానట్టులనియె.

చ. కపివదనుండ నైనననుఁ శ గన్గొని నీ వవమానదృష్టితో
నిపుడు హసించినాఁడ విట శ నీన్యశివ క్రముఖుల్ సఖాయుధుల్
గవు లిక నీకులం బడఁపఁ శ గల్గెద రంతటఁ గండగర్వముం
దపమునఁ బుట్టుబెట్టిదముఁ శ బామె యడంగెడు రాక్షసాధిమా.

73

శా. శాపోక్తుల్ పచరింప కున్న నెదిరించక రాదె యంటుని నిం
దాపారంపరి మున్ను గా మృతుఁడవే శ నాకిట్టిపీనుంగువై
నేపుం జూపఁగ నర్హ మానె యిది గా శ కీచేయుసాపంబుచే
నాపద్వార్ధి మునింగి పోవఁగల వేలూ యింక నిన్ నొంచఁగన్.

74

క. అని యానంది శపించిన, విని యానందించి సురలు శ విరులు గురిసి ర
వ్వినువీది దేవదుందుభులును మొరసెన్ బెరసె సుఖము శ లోకము లెల్లన్.

ఉ. అంత దశాననుండును మరదాంధుఁడు గావున శప్తుఁ డయ్యు నొ
క్కింతయుఁ జింత లేక మఱి శ హెచ్చినభీషణురొవపహ్ని నే
త్రాంతరిశోణకాంతలు బయల్పడుపం గలధౌతకైలరా
డంతికవ ర్తియై పలికె శ నగ్రమున నిలుచున్ననాదితోన్.

76

ఉ. పెక్కులు ప్రియ నిచ్చినను శ బ్రేలవె నీపశుబుద్ధి మాటలం
దక్కునె చక్కఁగా నెదిరి శ దన్ను నెఱుంగ వటుండు పుష్పకం
బిక్కడ నాఁగి మీయధిపుఁ శ డింక సుఖంబున నుండుఁ గాని లే
యెక్కిన వెండికొండ నిదె శ యేఁ బెరిల్పించి రజంబు సేసెదన్.

77

◆◆◆ వింశతిభుజుండు వెండికొండం బెకలింపఁ బూనుట. ◆◆◆

చ. అని దురాగ్రహంబునం బలికి యద్దశగ్రీవుండు రవిగ్రహంబు న్నొగయునుదగ్ర
విగ్రహంబుతో నమ్మహాగ్రావంబుశిఖరాగ్రం బనర్దశలీలం బట్టి యిట్టట్టు గద
లించి బెట్టు గదలినయగ్గట్టుచుట్టుఁ గనువట్టు నెఱియ విరియం బదఘట్టనంబు
గావించి గీర్వాణగణప్రాణనిర్వాణ ప్రవీణతాధూర్వహ దుర్వార గర్వాకర
దర్పకరభీకరంబు లైనవింశతికరంబులు సారించి హంకిరించి యహంకరించి

పదిమొగంబులు జేగుటించ వేగిరించుసాహసోత్సాహసంపదలతో నిజభు
జాంగదంబు లొండొంటితో నొరయ నిజాట్లహాసంబున గుహాకుహారంబులు
మార్మోరయ నిజవిలోకనంబుల మిడుంగులు గురియ నిజదంత సంఘర్షణం
బున దిగ్గజంబులు సెవుడు వొరయ నిజప్రతాపంబు మెఱయ నిర్మిమిత్త మీ
మహీభృత్తు హత్తి మత్తవృత్తిం జూప నేల యని తద్బలంబులు దనవై నుర
వడించెనో యన శరభ సింహ శార్దూలమదేభ ప్రముఖవనజంతువులు కేళిఘటక
మహారంగంబులు సరగ నరుగఁ గూడక చూడ గొప్పలగు పిప్పలాదితరువులం
జాట్టుకొని బునకొట్టుచు నవియునుం జాఁపకట్టు నడ నొడల్లు నలఁగి పడగ
లవిసి సమసినఁ దదగ్రజాగ్రన్మణులు ఫణిభూషణున కద్దురవస్థ నుడువం బరువు
లిడుచున్నవడువున దవ్వల మిడిసిపడ గడగడ వడంకుచు నుడుగనిజడువునం
దముఁ గొఁగిలించు చెంచుమించుఁబోడలకొఁగిల్ల ననంగి వెనంగి వారి
యనుంగుమగ లడుగు మోపఁగూడక దబ్బునం గూలి నెత్తంబుపట్టులఁ బొర్లి
గింతలు వెట్ట నట్టివంతలు గని యెట్టివంతలు పుట్టె నని రచ్చపట్టు చెట్టులక్రీడ
లం గ్రీడలు సాలించి యన్నెలవున నిలువ లేక వేల్పుఁగలువకంటలు కొమ్ము
డులు వీడఁ గీలుగంటు లంసంబులపై జీరులాడఁ దళుకుఁజెక్కులు సెమరింపఁ
గులుకుగుబ్బలు పులకింప నెన్నొసళ్ల ముంగురులు నెఱయఁ జిగురుఁగెమ్మోవుల
నిట్టూర్పులు దొరయ నిజాధిపభుజాస్తంభంబు లూతఁ గొని తద్రయంబునం
జెంగటివిమానంబు లెక్కికొని తమ్ముఁగ్రమ్మఱం బుట్టినవారిఁగాఁదలంప నిలింప
హృదయంబులు గలంపం జాలునారభటులతో వీరభటు లిగువంకల నిలిచి
పెక్కుచందంబుల నభినందింప నందికేశ్వర గణేశ్వర చండికేశ్వర ప్రముఖ
మహాప్రమథగణేశ్వరులు శర శరాసన పట్టిన స్రాస కరవాలభింకవాల తోమర
ముద్గర గదా కుంతి త్పరికాదినాథనంబులు గైకొని సగ్వజ్ఞునియనుజ్ఞవడయుట
కై యతనియగ్రభాగంబున నలబలంబులు సేయుచు నిలుపుఁగొలుపు సేయఁ
బార్వతీపరమేశ్వరక్రీడోచితమణిఖచిత సాధవ్రాకారగృహకుండ్య గోపురతోరణ
స్తంభాదులు బ్రద్దలువాటి తద్దయుఁ బ్రకంపనంబు వహింప సహింప రాని
దరంబునం గరంబులు పిసికికొనుచుఁ బదకంజమంజీర సంజాతిశింజారవంబులు
సెలంగ నలుగడలం దిరుగుచు రుద్రకన్యక లనన్యశరణ్య లయి దైన్యంబు
నొంద సరివిద బాంధవాది గ్రహంబులు త్రోసలు దొలంగ నింద్రాదిలోక
పాలకలోకంబులు హాహాకారంబులతో బట్టబయల నిలిచి చూచుటకు బెట్టులికి
యిట్టలం బగుమొగుళ్ల తెట్టువలలో మఱుఁగుపడి యాకిట్టిడి పొట్టకొవ్వన
నిట్టిబెట్టిదంబు గావించ గట్టువిల్లు వట్టినదిట్ట యెట్టు మట్టువెట్టకున్నవాఁడోయని
యొక భ్రోకళ్లతోఁ బలుకుచుఁ గనుంగొనఁ బ్రత్యంతివర్వతంబు లున్నూలంబు
లై పొడవడంగఁ బెదపెదగండోపలంబులువైవై లనుంకి వెళ వెళమనుచప్పళ్ల

తో డుల్లి చఱుల నురలి పడం బడలు వడక పాతాళంబులోఁతు గనుపాఁత
గలించి పుండరీకంబుఁ జెకలించు మదవేదండప్రకాండంబుడంబున ఝరీ
మండలహారిపరంపరలు నలువంకలఁ దొరంగ ఖనిస్తలీవినిగత నీలమణి రమణీయ
మధుకిరంబులు నలుగడలఁజెదరఁ గనకవకుళకేతకీకురంటకాశోకమధూకకేసర
ప్రముఖభానురకునుమనిస్మమరపరాగవిసరంబు నలుదెసల నొరసికొన నవ్వెండి
కొండ వెకలించి కందుకక్రీడ గావింపం గడంగె నయ్యవసరంబున. 78

మ. అనురాధీశకరావధూతకలధోతాద్రిం బదం బూనలే
క సఖుల్ గొల్వ వసంబులో మెలంగునర్గ్లారీసరోజాక్షి మే
ను సెమర్పం దనుమధ్యమున్ వడఁక నానోలిగప నేత్రప్రభల్
వెన నేతెంచి కవుంగిలించుకొనియెన్ శ విభ్రాంతయై శంభునిన్. 79

వ. ఇవ్వీధంబున. 80

ఉ. బంగారుఁదళ్ళుఁజెక్కులను శ బంజులకమ్మలడాలు చిందు ద్రొ
క్కంగ మెఱుంగుఁజున్నఁగవరకంచుకపున్నుడి వీడఁగా హతా
లింగసాఖ్య మిచ్చినచెరలిం గవుఁగింటనె యుంచి యల్లఁ డ
య్యెం గఱకంటఁ డద్రి నతఁ శ డెత్తఁగఁ గాముకు లెగ్గు లెంతురే. 81

శా.శంభుం డద్రికుమారికాన్పురదురోశజద్వంద్వశుంభత్పరీ
రంభం బీగతిఁ జెంది యెంతనుఖ మారరా నెమ్మదిన్ పినియా
రంభం బెట్టుడుపంగ వచ్చు నయినం శ గ్రార్యంబు దీక్షా భుజా
స్తంభోజ్జ్వంభ మొకిత మాన్ని పిదపన్ శ సాహార్దముం జూపెదన్. 82

క. అని తలఁచి లేతనగ వాననమునఁ దగ శంభుఁ డాననము డిగ్గక మున్
తనవామపదాంగుష్ఠంబున నదిమె దశాన్యుహస్తములు క్రిందుపడన్. 83

తే. ఇట్లు లదిమినభుజశౌర్యమెడలిబడలి, యడలియెడలిమదోద్వృత్తిసడలిశూలి
కాలిపెనువేలు దెమలించి శ కరములెత్తి, కొన సమర్థత లేక రక్షోవిభుండు.

మ. కలశైలంబులవెఁబిలంబులు బదుల్ శ ఘోషింప శేషాహి మూ
ర్ఛిల భూచక్రము దిరిరం దిరుగ జేరజేవెద్ద భీతిల్లఁ జ
క్కలు రాలన్ దివి వెల్లగిల్ల నుర లాశంకింపింప సంభోనిధు
ల్లలఁగన్ ది క్తలు లొడ్డగిల్లఁ బదిసోశ్లన్ బెట్టు వాపోవఁగన్. 85

క. తలఁచిరి మనుజు లకాండ, ప్రశయం బిది యనుచు దిగులురపడి రమరేంద్ర
దులు యక్షసిద్ధసాధ్యులు, గలఁగిరి తొలఁగిరి పదంబురగ్రహరాఘ్నఖ్యుల్. 86

శా. ఈరీతిః జగముల్ దలంకిఁగిను వేయేం డ్లార్తుఁడై కూయఁగా
నారక్షోవిభుడై న్యపాటుఁ గని దైత్యశ్రేణి కన్నీరు ము
న్నీరై పాటఁగ నే మొనర్తు మనుచున్ శ నిర్విణ్ణతం జెంద న
మార్గచాదికు లాతనిం గని యసామాన్యవ్రబోధంబునన్. 87

తే పలికి రవధారు దై తేయరపట్టభద్ర, భద్రగజచర్మధారివై శ భక్తి యుంచి
యంచితోక్తుల నతని నుర్రుంచితేని, నీనిరోధంబు నెడఁబాపు శ నీక్షణమున.

క. హరుఁ డున్న తకరుణానిధి, శరణన్నఁ బరిగ్రహించు శ జగతి నతనికిం
బురు డున్నదె యజకనకాంబరు లెన్నఁగ లేరు తత్త్వభావం బనినన్. 89

◆◆◆ దశగ్రీవుండు శివుని నుతించి యతనివలన నరసులు లోనైనవి నడయుట. ◆◆◆

శా. ఆనన్నుం డగుపం క్తికంఠుఁ డిది యా శ నంచుక లలాటేక్షణః

శ్రీసాదాంబుజముల్ మనోంబుజమునం శ జింతించుచుక వేదవి

ద్యాపాండిత్యము సర్వశాస్త్రకుశలత్వంబుక మహాసాహితీ

నైపుణ్యంబును గానిపింపఁ బొగడె శ స్లంగోర్చి తుంగార్భటిన్. 90

శా. ఆస్తోత్రంబున కామనోద్రధిమ కాభ్యానాప్తి కావ్యాశ్వరుం

డస్తోకప్రియ మావహించి వెన వేగ శ లావేళఁ బై నెత్తినక

హస్తంబుల్ వెడలంగఁ బాపిఁకొని దైత్యస్వామి ఫాలస్థల

స్యస్తప్రాంజలి యై నుతింపఁ దొడఁగె శ స్లంభీరవాగ్గుంభనన్. 91

రగడ. జయజయ శంకర శ సాధువశంకర, జయజయ రిపుభటరచయనాశంకర

శరణు నిరంజన శ సజ్జనరంజన, శరణు ప్రభంజనరజవగజభంజన

పాహి పురాహవరబంధురవిక్రమ, పాహి యవిద్యాపంకరవిక్రమ

యచ్చుగ నినుఁ దెలియవు తొలిచదువులు, మెచ్చిననిత్తువురమే లగువదవులు

నీ కెవ్వరిపై శ నిలువదు కోపము, లోకుల కెంచఁ దెలుపుదు వ్రతాపము

పరుఁడు స్వజనుఁ డనుభావవిభేదముఁ, బొరయదు నీమది శ పూర్ణామోదం

బభవుని భవు ని శ న్నమితదయాపరు, నభినుతింప బ్రహ్మాదులు నోపరు

ఖలుఁడమదాంధుఁడఁగలుపోత్పృష్టుఁడఁ, జలచిత్తుఁడఁగడురజడుఁడనికృష్టుఁడఁ

నే మిముఁ బొగడఁగ శ నెంతటివాఁడను, స్వామీ మద మఱి శ శరణన్నాఁడను

నీదానుఁడ నిక శ నేరము లెంచకు, నాదుస్వృత్తి మనోంబున నుంచకు

మెఱుంగక చేసితి శ నిపు శివచారము, శరణన్నను గడ శ ననదె విచారము

వలసితి నీసేవకుల మహాత్త్వము, దెలిసితి నియ్యెడ శ దేవరసత్త్వము

నీకను దెఱచిన శ నెగడును జగములు, నీకను మూసిన శ నిలువవు జగములు

ఇట్టిసీకు సరియే నని హెచ్చితిఁ, బొట్టక్రొవ్వు సన శ బొగడఁగ నచ్చితి

నాగుణ మొనకు శ ననుఁ బాలింపుము, నీగుణ మెంచెద శ నీవాలింపుము. 92

చ. అని తనుఁ బ్రస్తుతించిన దశశాననుఁ జూచి పురారి నవ్వుచుక

దనుజవరేణ్య నీస్తుతికిఁ శ దద్దయు మెచ్చితి ధైర్యశాలి వా

దనుమతి యిచ్చితిం జను ప్రియం బగుచోటికి నీభుజాబలం

బనితరసాధ్య మంచు విని శ యారయ నిల్పితి నింతె యియ్యెడన్. 93

తే. మత్పదాంగుష్ఠపరిపీడ్యమానరజత, చర్మతముక్రిందఁ జేతులు శ పడినయపుడు

జగము లద్రువవిరావగుబురసలిపి తందు,వలన రావణుడను పేరవలయు మనిన.

ఉ. ఆదశకంఠుఁ డీశ్వరున ర కానతుఁ డై శివ సన్నుఁ బ్రోవ నా
క్షాదము గల్గెనేని నినురమంత కొఱుతయు లేనియామువుక
నీ దగుచంద్రహాసమును ర నెమ్మి నొసంగు మటన్న శంభుఁ డ
క్రైదువు నిచ్చి పిమ్మట నశఖండతిరాయువు నిచ్చి యి ట్లనున్. 95

మ. దితిజాధీశ్వర నీవు గోరినక్రియక ర దీర్ఘాయువుక నీకు ని
చ్చితి నీక్రొవ్వున నీతిఁ జేకొనక దురశ్యలుండ వై మ మ్మనా
దృతి నొందించితివేని మావరము మరమ్మే చేరుఁ బొమ్మన్నచో
నతఁ డాశూలికి మొక్కి వీడ్కొని విమోహనారూఢుఁ డై యుబ్బుచున్. 96

క. తనపరివారము గొల్వఁగఁ, జనియెక రజతాద్రి షిగి ర స్వచ్ఛండగతిక
మనుజేశ్వర యని కుంభజుఁడైనకులునకుఁ డెల్పి మఱియు ర ని ట్లని పలికెన్.

—♦— రా వణు ని స ర్య లు. —♦—

ను. ఇనవంశో త్తమ వింటె ప క్తివఁడు ర డీలాగు కైలాసవా
సునిచే మన్ననఁ గాంచి పొంగుచుఁ బ్రహరస్తుం డాది యాసైనికుల్
దనుఁ గొల్వం జని హేమకూటహేమవరత్పూతంబులక గంధమా
దననీలాచలపారియాత్రములమీఁదం గ్రిడ నల్పైక రహిన్. వ. మఱియును.

నీ. చరియించు నొకవేళ ర జంబూననీతీర, సౌవర్ణ వాలుకారస్థలములందు [దుఁ
విహరించునొకపూటరవేల్పురాతోటబఁ, బొదలు గొజ్జెగపూవుఁబొదలయం
గ్రిడించు నొకతఱిఁ ర కేసరశ్వేతాంజ, నాద్యద్రి రాడధీశ్వరములందు
నలరు నొక్కెడఁ గేళి ర నరుణోదమానస, ప్రముఖదివ్యసరోవరములందు
తే. నన్నెలవులందు మెలఁగెడురసమరఖచర, యక్షకిన్నరసిద్ధవిరద్యాధరాప్ప
గోభుజంగాదికులుమహారథోభ మొంది, తన్నుఁ గనుఁగొనిసాజనరద్దశముఖుండు.

నీ. పట్టణం బన రాదు ర కట్టాయితంబుగా, నట్టై ముట్టడి నేసి ర చుట్టు విడియు
బలవంతుఁ డనరాదురబలియై యెంతద,వ్వల సున్నవడి నేగిరగలిచివచ్చు
సురజాతి యన రాదురకిర మల్లి యెటు సన్న, జననీకశస్త్రాస్త్రసమితనొంచు
ధరణీశుఁ డన రాదురతనకు నోడితి సన్న,దాఁక నీరసమున ర వీఁకఁ జూపుఁ
తే. బాయపు నెలంత యనరాదురపాపమునకు, భయఁడకయెట్టులై ననురబట్టికలయు
నర్హవస్తువులఁ గలిగవనఁగరాదు,దుడుకుమైఁజొచ్చికొని తెచ్చురదుష్టుఁ డతఁడు.

—♦— వేదవతిని జూచి రావణుండు భాషించుట. —♦—

వ. ఇచ్చెలుపునం దనయిచ్చకు వచ్చినపొచ్చున నచ్చటచ్చట నచ్చవలుండు
నిచ్చలు మెలంగుచు నొక్కనాఁడు హేమవత్సర్వతంబునకు నుత్తరదిగ్భాగం
బున నొక్కనుండరోద్యానంబు సందర్శించి యచ్చట. 102 [నెఱయ

నీ. ఘనమండలము సుధారకరమండలము నిండు,నటుల మోమున జలారచ్చటలు

వలఁజక్కవలుచిక్కువలనొప్ప మృదువల్కు, లంబునఁగుచలికురచంబులొరయ
బెళుకుఁజూపుల లేడిరగలిచి కై కొనియెనో, నాఁగ్రిందఁ గృష్ణాజినంబు వెలయ
నఖిపాలిబెడఁగుమానస్వకుమంచునుడులుగై, వాగ్రలనాస్పటికాక్షరమాలిక దగఁ
తే. గానుమరజంబు దొరసినరకిల్పలతిక, బాగున విభూతిచేతి మైరతీగ వెలుఁగ
నొంటి గిరికన్యవలె దపంబున్నతపసిక న్నెనొక్కతెఁ సూచెరాక్షునవిభుండు.

తే. చూచియూచెల్వ చెల్వంబులోచనముల, కబ్బురంబునుగాంతుయ్యనబృన్దవ
బుష్పకము డిగ్గి సరభసంబుగఁ దదగ్గ

భాగమున నిల్చి పలికె నరప్పం క్తిముఖుడు.

104

సీ. నీకులం బెయ్యది ర నీనామ మేమందు, రెవ్వరిదానవే ర యిందునిదన
కలికిలేఁబాయంబు ర గానపాల్ గావించి, యేల కృశించెదేయిగురుఁ బోడి
నీప్రాణనాథుఁ డైరనిను నేలుభాగ్య మె, వ్యానికిఁ గల్గెనె నీ వన్నెలాడి
యేతపం బొనరించి ర యీచెల్వు గంటిపై, యింకఁ దపం బేలరయేణనయన
తే. కాక జెందినపసిఁడినలకవంటి, తనువు వెండియుఁ గళ గాంచునని తలంచి
చూపలులయిచ్చ వేమఱుఁగదాపముంచె, దేమి నీచర్య లెఱిగింపరవేలతాంగి.

ఉ. నీబిగిగుబ్బచన్నులకు ర నీనెఱివెన్నెలు లున్నతీవికే

నీబటువుంటిటుందులకు ర నీయెలపాయపుఁగల్గి కింతిరో

యీబనుమంబు కప్పరమె ర యీతిరి వేణియె పట్టుజేరలే

యీబిటుపైనవల్కులము ర లీతప మిష్టమనోజభోగమే.

106

సీ. అణుమధ్య నీమధ్యమణిమంబు వహించు, మహికిటిసీకటిరమహిమగాంచు
గిరికుచ నీకుచరగిరు లొందు గరిమంబు, నలినాక్షీ నీతెప్ప ర లలట లఘిమ
ఘనవేణి నీవేణి ర మను ఘనశ్రీస్తాప్తి, నతివ నీమెయి ప్రకాశమృతకు నెక్కు
సంగన నీభర్త ర యఖలేశతకుఁ దగుఁ, జెలి నీకు నశి యగుఁ ర జెఱకువిల్లుఁ

తే. డిన్నివై భవములు గల్గి ర యిగురుఁబోడి, బేలతనమున నీతపం ర బేలచేయఁ
గొదవయొదవినదిదియంచురమృదులఫణితి, జెవులకీయెడఁబండుప్రసేయుమనిన.

క. ఆనెలతయు నప్పలుకులు, వీనుల కెడఁ జేసి వాని ర విశ్రప్రసతుఁగాఁ

దా నెఱిగి హీనుఁ డనక య, హీనత నాతిభ్య మొనఁగి ర యిట్లని పలికెన్.

మ. దనుజాధీశ కుశధ్వజుం డనుతపోరధన్యుండు ము న్నొప్ప నా

యన వేదంబు పఠించువేళ సుదయం ర బై నేను వాపోవఁగా

ననుఁ బ్రేమంబునఁ జూచి వేదవతి యరన్నామంబుఁ గావించి వెం

చిన లేజవ్వన ముప్పతిల్లుటయు జేరజేలున్ మునుల్ రాజులున్.

109

క. నను వలచినధివణసుతుం, గని వేడిన హరికి నిత్తుఁ ర గాని యెరున కి

వ్యనితామణి నీ నని యెవ్వని కైన నొసంగఁ డడుగ ర వచ్చినవేళన్.

110

వ. ఇవ్విధంబున.

111

- శా. ప్రత్యాఖ్యానముఁ జెంది యందఱుఁ జనం ర్ బాచత్తుఁ డౌదంభుఁ డన్
దైత్యుం డొక్కఁ డు వచ్చి మజ్జనకునిం ర్ దా వేడి యీ సన్నఁ
నత్యంతక్రుధఁ బూని ఖడ్గమున నిరద్రాసక్తు ఖండించి యా
హత్యోక్ వాడు సశిఁగచె నత్తపసియిల్లా లగ్ని సాచ్చ్యే వెతన్. 112
- తే. తిల్లియును దండ్రియును జన్నఁ దనయభాగ్య
మునకుఁ గలఁగియుఁ గలఁగక ర్హాన్యనిష్ఠ
జనకుని ప్రతిజ్ఞఁ గడతేర్తునని తలంచి
వెన్నునిగుఱించియిటఁ దపఃమున్నదాన. 113
- క. కంటివె యిచ్చటివెంటలు, వింటివె నాపూర్వకథ సరవిస్తరముగఁ జే
కొంటివె యాతిభ్యము వడఁపుంటివె యిటఁ జనుము గాక్షసోత్తమ యనినన్.
- చ. తన కిది దక్కె నంచుఁ బ్రమరదలబునఁ బంక్తిముఖుండు మీసకే
తునిచిగురాకుబాకు మడిఁ ర్ దూఱినఁ దాలిమి మాలి చేరఁగాఁ
జని యిది యేమి వెట్టి యెలఁజవ్వనముం బొలిపైవ విష్ణుఁ డం
చునె కలకాలముం దపసిరొప్పున దాఁటెదు వృద్ధకాంత నై. 115
- ఉ. వెన్నున కిత్తు నంచు బలురవేదఱు సేకొని తండ్రి యిల్లుటం
గన్నులఁ జూచియున్ హరియె ర్ కావలె నంచుఁ ఏపించె దూరకే
కన్నెఱికంబు కాఱడవిఁ ర్ గాచినవెన్నెల సేసి యయ్యయో
నిన్నును ముంచె నీజనకురనిం గుదియించిన వెట్టి యియ్యెడన్. 116
- మ. హరి తానే బలవంతుఁ డైన మును మీరయయ్యున్ విరోధించి యొ
క్కరుఁ డుగ్రాసి వధింప నడ్డపడి దోర్లర్వంబు గాన్పించెనే
హరి యన్నామము గప్పకున్ బెరయు నేరలా యీవృథాభ్రాంతి యిం
తిరొ యింకన్ ననుఁ బొందు మే లగు నయర్ స్తేజఃప్రభావాఘ్యుడన్. 117
- చ. అన విని కర్ణముల్ చిగురుటాకులఁ గేరెడుకేలుదోయి న
వ్వనజదళాక్షి సూసికొని ర్ వాని సనాదరదృష్టిఁ జూచి యీ
చెనఁటివివాదముల్ విడుపు ర్ శ్రీహరి నేఖలుఁ డైన నింద స
ల్పునె తగుబ్రహ్మనంశమునఁ ర్ బుట్టియు మౌఢ్యము మాన వక్కటా. 118
- సీ. అన్వయంబుల కెల్ల ర్ నాదికారణభూతుఁ, డగుతాతఁ గనినాతఁ ర్ డతఁడెకాఁడె
జపతపోమఖముఖారచారసారఫలంబు, లరసి యిచ్చుప్రదాత ర్ యతఁడెకాఁడె
నీయందు నాయందు ర్ నిఖిలాత్మలం దంత, రాత్మయై కనునాత్మ ర్ యతఁడెకాఁడె
సముడయ్యు దుష్టశిరక్షయశిష్టరక్షియుఁ, బ్రతియుగంబునఁజేయునతఁడెకాఁడె
తే. యాగమాంతరహస్తార్థరమతఁడెకాఁడె, యన్ని జగములకధివాఘుఁడతఁడెకాఁడె
యట్టిహరి నెంచ నేర కరహంకరించి, నిర్నిమిత్తంబ నిందింప ర్ నీకుఁ దగునె.
- మ. పలుకుల్ వేయును నేల లెస్స వినుమా ర్ పాలస్త్య నామేను నా

యెలస్రాయంబును నామనోగతులు నారయిచ్చాభిమానంబు లా
జలరుడ్ధారితే దారమ్రాసినవి దురమ్మొంతుల్ విసర్జించి పె
ద్దలు వర్తించుపథంబునక మెలంగు మరదైవంబు దో డయ్యెడును. 120

తే. అనిపలికియందునిలక భరయంబుదొలకక, గలకకబిల్లికిదొలకగురారచిలుకపగిది
నావలికి బోవ డేటులరయావలికిని, సతనునిశరావలికి దాళ ర కనుం గదిసి.

చ. చెలి నునుమోవివాసకమురచే వడ దేర్పకి మోము మోమునం
బలుమటుఁ జేర్చి ము ద్దిడక ర బాహులతాపరిబద్ధుఁ జేసి న
న్నలమియుఁ గొంగిలించక రరహస్యముగా బహుబంధవైఖరుల్
దెలుపక పోవ నేల యని ర తెంపున వేణికి బట్టి యీడ్చినను. 122

చ. కలక దొలంగ వేదవతి ర గ్రక్కున బెత్తిలి యెత్తి వేయెడుక
మలచపువేణి నట్టనడుమం దెగి చేతికి దున్ను చక్కె నం
దుల కళు కొంది కై కసినురతుం డిది దీనితిసకిప్రభాన మం
చలవడి యున్న నచ్చెలయు ర నవ్వలికిం జని కోగ్రధమూర్తి యె. 123

మ. ప్రళయాగ్నిజ్వలితేక్షణప్రభల నరప్పొలస్త్యుని గాల్చున
ట్టుల వీక్షించి దురాత్మ ని న్నపుడె దురవ్వుం జూచుఁ జింతించియుం
దెలివిక విశ్రవసుం దలంచుకొని యాతీత్యంబుఁ గావించి మా
ర్పుకుల్ వల్కిన నింతయుం గలిగె నోరర్పం గూడునే యిం కిటన్. 124

శా. ఘోరస్ఫారమదీయకోపదహనశక్త్యారాఘ్వులక సీటుగా
నీరూపంబు దహింప కోర్చితఁ దపోనిష్ఠార్థభంబుచే
నోరీ నీ విపు డంటుకొన్న మెయి సేర నొల్లక జ్వలద్వహ్నిగా
నీ తై నిక దునిమించుపూనికను జరన్ద్రింతుక ధరం గ్రమ్మనిన. 125

తే. అని మహాగ్రతఁ బలికి కోగ్రధాగ్నితోడ
నచట యోగాగ్నియును మండునటుల చేసి
యయ్యెడుట నిల్చి శ్రీహరి ర నాత్మ నునిచి
యేపు సెడి దై త్యుడును విన ర నిట్లు లనియె. 126

ఉ. ఏను నిజంబుగా హరిపర్యం మది గల్గినదాన సేసి నా
వై నలినాతుఁ డాత్మ యిడి ర పత్నిగఁ జేకొనుమాట తిథ్య మా
నేని నయోనిజత్వమున ర నిద్ధరఁ బుట్టి దశాస్యుఁ బుత్ర మి
త్రానుజయుక్తిఁ ద్రుంప నెప ర మయ్యెదఁ గా కని వహ్నిఁ జొచ్చినను. 127

క. వేదవతిమాట నిజ మగు, వేదమువలె ననుచు మ్రోసె ర వినువీది మహా
మోదమునఁ గునుమవర్షము, లాదిత్యులు గురిసి రప్పు ర జవనీనాథా. 128

తే. యతిసుతయు నిట్లు కైకనీరసుతకృతావమానపవమానజాబ్జల్యమానకోప
దహనసంయోగయోగాగ్నిరదగ్ధయై విదగ్ధతాస్విగ్ధై వయశత్నంకత. 129

—●— వేదవతియే శీత యగుటను రాసున కగస్త్యుఁడు దెల్పుట. —●—

- నీ. తనపద్మవాసినీరత్నముఁ జూపువహి లంకిఁ, దోయజాంతరమునఁదొల్లఁ బుట్టె
నిదె నీకు మి త్తినై ర యేఁగఁదొచితి నన్న, గతిఁ బు క్తిముఖున కేరకానఁబడియె
నతఁడు వెట్టియఁ బెట్టి ర యబ్ధి వేయించిన, నబ్ధికిఁ బుత్తియూ ర టచటఁ దెల్పె
బహుళోర్చినశమున ర బయలు దేటి విదేహ, రత్నగర్భగర్భరత్న మయ్యె
తే. జనకజననాయకుఁడు యాగరశాలఁ గట్టు, చొట దున్నింప నాఁగేటిరనరనఁదొచి
నీతయను పేరువహియించిర చెలువుగా ని, ప్రేమశ్రహరినగునిన్నుఁ ర జెండ్లి యాడె.
తే. శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గగరుడ, వాహనాదులు మాని యిఁడ్పాకుకులము
ఖ్యాతి గై కొన మానవాకార మూని, నట్టిని న్నాశ్రయింతుఁ బట్టాభిరామ.
క. సాకేతనగరరాజము, వైకుంఠము నీవె హరివి ర వై దేహి రమా
కోక స్తని యీకపు లా, నాకపులు యథార్థ మిది ఘృణాగుణజలధి. 132
క. కృతయుగమున వేనవతీ, సతియై తప మొంది తేత్ర ర జనకిజ యై తా
మతిఁ దలఁచినటుల పట్టిన, పత్రినయు నెఱవేర్చెఁ దత్ప్రభావం బనదే. 133
ఉ. నా విని రాముఁ డద్భుతమునం గలశోభ్యుఁ జూచి యీసతిక
రావణుఁ డట్లు దొల్లియును ర రాయడి వెట్టెనె కోధమూర్తి యై
పావకులోపలం బడినరబాలికఁ గన్గొని చేప్త దక్కి వాఁ
డావల నెందుఁ బోయెఁ దెలియక పలయుక వినిపింపుఁ డింపునన్. 134
మ. అనినం గ్రమ్మఁ గుంభజు డనియె రామా యెయ్యెడఁ నీ వెఱుం
గని దే మున్నది యైన మాఘసతి లోకంబుల్ ప్రశంసింప న
జ్ఞానిచందంబున నాలకించెదవు ప్రాజ్ఞుల్ నిచ్చు ఘోరమాపులం
గనునానందము నీవె కావె విను రక్షశ్చర్య లామోఁదటన్. 135
తే. అటుల వేదవతీకన్య ర యనలశిఖలఁ, జొచ్చి ప్రగటఁ జూచి యరచోట వాసి
చపలుఁ డప్పం క్తిముఖుఁడు పురస్పకవిమాన
మెక్కికొని భూమిఁ దిరుగుచు ర నొక్కనాఁడు. 136

—●— రావణుఁడు జన్మం బొనర్చుచు ర్థభూపతివై బోవుట. —●—

- క. ఒకచో స్వాహాస్వరపూ, ర్వకివివిధాజ్యాహుత ప్రవర్ధితకీలా
ప్రకరానలధూమవ్యాపక మగునొక సవనమండరము గనుఁగొనియెన్. 137
క. కని యె య్విమఖమో క, గ్గొని ర మ్మని శుకుని సారఁజునిఁ బనుప హసా
దని పోయి తెలిసి క్రమ్మటి, వినిపించిరి యట్లు లనుచు ర వింశతిభుజతోన్. 138
నీ. అవధారు జయరమాయత్తుఁ డైనమరు త్త, సర్వసహభ ర్త ర సనీక ర్త
యమ రేజ్యననుజుఁ డుగ్రమహత్వశాలినం, వ ర్తకుండు గ్రతుప్రవ ర్తకుండు
బలభేదిశమనాంబురపతిముఖ్యు లనువేల్పు, మన్నెవారు వహించురొన్నవారు
కశ్యపాత్రినసివ్రకాశికాదులు పుణ్యభాజనములు దత్సరభాజనములు

జే. హైమమణికాంతిఁ దగుశాలరయజ్జశాల, మెచ్చినాఁడుహరుం డర్థమిచ్చినాఁడు
విప్రయోగంబు మునులచే శ సుప్రయోగమైనదని వారు దెల్పుఁగారనాలకించి.

శా. ఆహా నాయెదుటన్ మఖం బొకటి సేయం బూనెనే నెట్టి యా
బాహుదన్కుండు విఘ్న మెట్లాడవదో శ భాగంబు లెట్లండఁ గా
నూహల్ సేసియో చూత మీసుం లటం శ చుగ్రహవక్త్రీడనో
తాహాశ్రీ వహియించి యచ్చటికి వై శత్రుస్వామి యేతేరఁగనె . 140

సీ. నమ్మి యున్నను గ్రమ్మి శ దొమ్మి సేయు నటంచు, నెమ్మిరూపునురాధిర సేతదాల్చె
నాఁకొన్నహరిధాక శ చేకొన్నవాఁ డంచు; గానవైఖరి దండకరుండు పూనె
మించినాఁ డితఁ డాక్రమించి యే మెంచునో, యంచునంచవిధంబుఁ శ గాంచె
వరుణుఁ [ధనదుఁ

దొండు చూడండు మూశ్రీర్థుండు మండు నటంచు, దొండమై గండాతీరయుండె
తే. డితరు లాతురు లై జాతిరహీనరూప, భారు లై పాసి రంత సద్దశముఖుండు
దారుణాకారుఁడై మరుశ్రుతితీంద్రు, కట్టెదుటవచ్చి నిలుచుడిరియ్యట్టులనియె.
క. ఓయిమరు శ్రుతితీవర, యే యుద్ధాపేక్ష నిచటి శ కేతెంచితి నా
తో యుద్ధ మైనఁ జేయుము, వే యేటికి వెఱచి తేని శ వెఱచితి ననుమీ. 142

మ. నను నీరాజులీలఁ జూడవల దరన్నన్ నవ్వుతో నమ్మరు
త్రన్మపాలాగ్రణి శత్రుకోటికులగోత్రప్రాధవాచారముల్
వినకే యుద్ధము సేయ నెవ్వఁడవు నీవృత్తాంత మాద్యంతమున్
వినఁ గాంక్షించెనఁ దెల్పు నాపుడు ముగిసెద్యిద్దేషి గర్వింబుననె. 143

మ. విను ముగ్వీశ్వర నేఁ బులస్త్యకులుండన్ శ వేధోవగోద్యత్ప్రతా
పనిరూఘుండ దశాస్యనామకుండ మరద్భ్యాతిన్ ఛినాధీశు ము
న్ననిలో శెల్చి విమానముం గొని త్రిలోకాతీతమాహాత్మ్య మొం
దినవాడన్ రణభీతు యి మ్మనినఁ బూర్ణీనాయకుం డెట్లనునె. 144

చ. అవుర మ తేమి నీమహిమ శ లన్నను శెల్చితి నన్నమాట వి
న్న విశద మయ్యె నాయనధీనం బగుపుష్పకమూన్ గ్రహించినాఁ
డవు బలీ యింట శెల్చి కది శ డయ్యక రచ్చల శెల్వఁ బోవలెన్
భువనములందుఁ గీర్తియును శ బుణ్యము దీన సమృద్ధిఁ జెందనే. 145

ఉ. ఇంతటిధర్మశాలి నిక శ నెవ్వ రెదుర్కొని శెల్చువాడు ర
మ్మతప్రియంబు గల్గింతు శ లైన రణం బొనరించ నేనె ని
న్నంతకుచెంతకుం బనుతు శ నంతకు నేఁ దగువాడ సంచు నం
తంతకు రోస మీసు బెరయన్ ధరణీశుండు లేచెఁ జెచ్చెరనె. 146

మ. శరచాపంబులు పూని వజ్రకివచరస్సారప్రభల్ భూనభోం
తరముల్ నిండ నజాండఖండనమురద్యచ్ఛింజినీనిస్వస

- స్ఫురణా రాజ దశాస్యవై జనగ నశచ్చి నడ్డమై భారుణీ
శ్వరచూడామణి పోకు పోకు మని సూరవర్తు డుదా త్తధ్వనిన్. 147
- చ. పలికె బళా మతేమి మది ర్ భాసిల దీక్ష వహించి శత్రువై
నలుగుట నాయమే యిది మరహాక్రతు విచుక విఘ్నమైనచోఁ
గులము నశించు నద్దశముఖుడును దుర్జయుఁ డేల వానితోఁ
జల ముపసంహరింపు పరుగవత్సము నా విని యమ్మరుత్తుఁడున్. 148
- శా. ఆనంపర్తునిమాటఁ జేకొని పరిత్యక్తాస్త్ర కోదండుఁ డై
యీసున్ రోసము నుజ్జగించి చన దైర్యేన్ద్రుండు వీక్షించి నా
తో సంగ్రామమ సేయ నోపక మరుగత్తుం డోడఁ జుండీ యటం
చానన్నాద్రిగుహవళుల్ బదులు మ్రోయన్ బెట్టు చాటించుచున్. 149
- ఉ. అష్టభుశాలఁ బొచ్చి కుపితాత్మకుఁ డై మునికోటిఁ ద్రుంచి యూ
పములు పెల్లగించి పశురపంక్తి హరించి ఘృతంబు వహ్నికుం
డమ్ముల నించి హోతల నశించి యహో తల మంచు యాజకుం
డమ్మైయిఁ బల్క నొక్కగతి ర్ నక్కడఁ బాసి చనెన్ బలంబుతోన్. 150
- క. హరిహయముఖ్యులు భయములు, గిజిగొన శిఖికాకహంసకృకలానగతుల్
ధరియించి యమ్మహాపదఁ, దరియించి తదీయహితము ర్ దలచి ప్రియోక్తిన్. 151
- నీ. కన్ను లీడలచంద్రకములుగా ఘనవేళ, నెమ్మిగా బలవైరి ర్ నెమ్మి కొనఁగెఁ
బెద్దకాలముమన్నిప్రేతాత్మకతభుక్తి, గలుగఁగాజముఁడుకారకమునకొనఁగెఁ
బాలును నీరు నేర్పటచునేర్పుఁ బయోవి, హారంబునుదధీశుఁడొచ కొనఁగెఁ
దల మెడిపె లెనుండఁదనువుబంగరుజాయఁ, దులకించ ధనరాజుతోండొనఁగె
తే. నివ్విధాబునఁ దనుతమరయెలమికిఁ దగు, వరము లజ్జాతువుల కిచ్చిరవారునవన
భాగముల్ గొనిపోయి ర్ రప్పార్థిపుఁడును, ముఖము నెఱవేర్చెనంప ర్ ర్తమానికి రుణ.
- చ. ఆటల మరు త్తభూవిభునియజ్ఞధరాస్థలిఁ బాసి యార్చుచు
బటహమహాఽభటుల్ దిశలు ర్ బద్దలు సేయ నజయ్యుండ్డై ధరా
విలులఁ బరాక్రమోద్భటుల ర్ వీఁక నెదుర్చుచు నోప మన్నచో
నటఁ దనగెల్పుఁ డెల్పుచు దశాస్యుఁడు ద్రిష్టురే భూమి యంతయున్. 153
- నీ. పరిపంథిమదతమకరపంకజిన్యధిభూవి, భుం డై నదుష్యంతరభూవిభుండు
వైరిరాజప్రాణనాయుభుగ్భుజభుజు, గాధిరాజై మించురగాధిరాజు
హరిశ్చోర్యఘటితాఖిలారిసీరమృగాప, హరణాజిమృగయుఁడై ర్ య్యలరుగయుఁడు
శత్రుహృద్భేదనశ్చమచక్రసీర్ణఘర్షరఘోషనుగభుండ్డై ర్ క్రాలుసురభుఁ
తే. డహితనుతచారుకారపుం ర్ డగుపురూర
- పుండు మొదలై నన్యపపుంగువులు మహోగ్రుఁ
డౌదశాస్యనితోడఁ బోరరాడలేక, నోడితి మటంచు పచియించిరోహటించి.

❖❖❖ చక్రగ్రీవుఁ డనరణ్యనృపుని జయించుట. ❖❖❖

తే. ఏమి దెలిసెద నింక శ్రీరామచంద్ర, యొక్కనృపుఁడై ననెదిరిపరసాపడయ్యె
రావణాసురుపై ననరణ్యనృపవ, రేణ్యుఁ డొకరుండు దాఁకె నిరీర్చికుఁ డగుచు.

ఉ. ఆవివరంబుఁ దెల్పెద దశశానను, డిట్టుల యెల్ల రాజుల
నాపు దొఱంగఁ జేయు చొకనాఁడు బలాన్వితుఁడై యయోధ్య కెం
తేవడి సేగుదెంచి పఱశతె మ్మనరణ్యనృపాల పోరికి

నీవిపుల ప్రతాపము గరణింతురు దిక్కుల శూరు లందఱున్.

156

క. అనుమాన మేల వెఱచిన, ననుమా యోజితి నటంచు శ ననుమాట చుఱు
క్కున మానవపతి చెవి నార, ఘనమానము రోస మీను శ గనఁబడ ననియెన్.

ఉ. ఏల దురుక్తు లాడె దనుశరేశ్వర మ మైదిరించి పోరఁగాఁ
జాలుదు వేని ద్వంద్వమునఁ జక్కఁగ నిల్చుము పిల్చుమా ర్చెడన్
బేలతనంబుతో ఘనులు శ పెద్దఱికంబు గణించుకొందురే
యాలములోపలం దెలియు శ నందఱబీరిము లంచుఁ బల్కుచున్.

158

సీ. పృథ్వీస్థలం బెల్లఁ శ బెల్లగింపఁగఁ జాలఁ, బెం పొందురథములు శ పెక్కువేలు
ఘనగాత్రమహిమ నారకాశ మెత్తెడుభంగి, బెడఁగై నయేనుఁగుల్ శ పెక్కువేలు
చక్రవాళము నై నరజక్కదాఁకెడుధాటి, బెరయుఁ ఘోటకములు శ పెక్కువేలు
కల్పాంతభై రవారకారులై శూరులై, బిరుదు లందినభటుల్ శ పెక్కువేలు

తే. మిక్కుటపువీక డక్కులఁ శ బిక్కటిల్ల

నొక్కమొగిఁ డన్నుఁ గొల్వఁగా శ నుక్కుమీఱి

కదనమున కాముతం బయిరకదలిపోయె, రావణునిమీఁదమనయనరణ్యనృపతి.

క. ఆవిభునిసైన్యపతులకు, రావణుని సైనికుల కుగ్రరణ మయ్యెఁ ద్రిణో

కీచిన్తయావహాన్ధతి, దేవాసురయుద్ధమైన శ తెఱఁగున నధిపా.

160

మ. దనుజుల్ నీలశిలోచ్చయోచ్చతను లురద్యద్భాసలు లుగ్రాశని
ధ్వను లొక్కున్తుడిఁ జుట్టు ముట్టి భటమశస్త్రంబుల్ రథాంగంబు ల
శ్వనికాఘోరపార్శ్వముల్ కరటిహస్తంబుల్ విదారించి యు
య్యనరణ్యధిపుసేన గాడుపు లరణ్యానిబలెం గూల్చినన్.

161

సీ. పడగలు గొడుగులు శ వాఙ్డల్ వీచోపు, లొండొంటిపై వ్రాలియందునెఱలుఁ
దొడలును మెడలు చేతులుగాల్లువేల్లుప్ర, కలుహొక్కలొక ప్రోగుగన్నయెడలు
నరము లెమ్ములు క్రొవ్వసంజుడు మెదడుప్రే, వూరినెత్తుకొక్కటైకలయునెడలు
హరికుండలకిరీటాంగుళీయక కంకణాంగదాదులు చూర్ణ శమైనయెడలు [మఁ

తే. బహువిధాయుధశకలముల్ శ పడినయెడలుఁ, గలిగి పలరాశనోత్సవరకారియగు
దనబలము నేలపాలై నరయునికేఱుచి, యలిగియనరణ్యభూపాలుఁడొడుగఱచి.

చ. కరమున విల్లు పూని లయశకాలపృతాంతునిలీల మార్చిటం

- కరణము దిక్కరిశ్రవణశ్రుట్టసముల్ ఘటియింపఁ దేరు స
త్వరముగ సూతుఁడున్ నడపఁ శ్ర ద న్నెదిరించినఁ జూచి పంక్తికం
ధరుఁ డనరణ్యుని బెలుచ శ్ర నవ్వుచు నీను వహించి యిట్లనున్. 163
- తే. ఆకలియు దప్పి గొన్న సరరాదు లాహ, రింప సరసేన దెచ్చి యరర్పించినటుల
చటులమామకశరశిఖరజ్వాలికలకు, ని న్నొసంగ వచ్చితే యన్నసృపుడు గదసి.
- చ. దనుజుః గిరీటముల్ పదియుఁ శ్ర దాఁక ననేకశరంబు లేసి యా
ర్చిన శతశాతబాణములరచే దశకంఠుఁడు రాజు నొంచి యా
తనివిలు ద్రుంచి సారథి వరధం బొనరించి హయాంగముల్ దళిం
చిన రథహీనుఁ డయ్యు గదఁ శ్ర జేకొని శత్రుని మోఁదె మోఁదినన్. 165
- తే. దండతాడితఁ ఘణిరీతిరదశముఖుండు, పుడమి కుద్ధతి లంఘించి శ్ర పిడుగుఁబోలు
కఱకుటఱచేతఁ దనను స్తరకంబువేయ, వాయుహతసాలీలభూవరుఁడుగూలె.
- ఉ. అగ్గతి నేలఁ గూలినధరరాధిపుఁ గన్గొని పంక్తికంఠుఁడున్
బెగ్గిలఁ గేక వేసి నగి శ్ర బీరము లాశితి విస్ఫు డింతఁజో
డగ్గత నోటు మృత్యు వెచరటన్ నను గెల్వఁగ నెవ్వఁ డోపు నీ
సి గ్గిటు సేసి నోటమి పరచించిన నిద్దురవస్థ వచ్చునే. 167
- చ. అని తనుఁ దూల నాడిన జరనాగ్రిణి గన్నులు విచ్చి డైత్యునిం
గనుఁగొని నన్ను నీ విపుడు శ్ర గాఢియఁ బెట్టిన నేమి మీఁదటన్
నిను వధియించునొక్కమహాసీయచరిత్రుఁడు మత్కులంబునన్
జననము నొందు వట్టిపరుగ్రంథులు వల్కుకు పొమ్ము రావణా. 168
- చ. పురుషుఁడు కిర్తనంగమునఁ శ్ర బొందు సుఖంబును దుఃఖ మెవ్వ రె
వ్వరికి విరోధముల్ నలుపురవా రిది దైవవశంబు వీనఁ గా
తరత నహింప నేఁ గనకీదాసమఖాభ్యయనాదకర్మముల్
వారసితి నేనిఁ బల్కు పొలిరవ్రావక యిట్లగుఁ గాక యం చనన్. 169
- క. మించినతమిని సురల్ గురి, యించిరి మందారవృష్టి శ్ర యిది నిజ మని మ్రో
యించిరి పణవాదులు నుతి, యించిరి యనరణ్యసృపతిరధృతివిభవంబుల్. 170
- చ. అది సహియింప కచ్చెడు గరహంకృతితో నిటువంటినత్త్వమే
కద నిను నింత సేసెఁ దుదిశ్ర గాంచియు వైరము మాన వంచు బ
ల్లదఁ గొని మస్తకంబు వగురలన్ వడి నొంచి జయంబుఁ గాంచి స
మృదము వహించి యేగె నన శ్ర మానికి నవ్వుచు రాముఁ డిట్లనున్. 171
- క. అరి నోర్వఁ జాలుపీరులు, ధర నెక్కిడ లేరొ నీరరధర్మము సెడనో
నరపతులశౌర్యధైర్య, స్ఫురణ లిటుల నేలఁ గలసి శ్ర పో నేమిటికిన్. 172
- మ. అకటా సూర్యశశాంకవంశ్యు లగుబాహునంభవుల్ నొచ్చి రే
స్వకరాస్త్రంబులు హానిఁ జెందెనె మనశ్రన్దంపన్నతల్ గుండెనే

- యొకఁ డైనఁ రిపు నొంప కుచ్చకత మేమో విన్న విం తెయ్యెడిఁ
నకలస్తుత్యతపఃప్రభావనిధి యీశం దేహముం నీర్పవే. 173
- క. నా విని లోపాముద్రాఁజీవితనాయకుఁడు నగుచు నీ షీతిక న్యాదృ
గ్జీవంజీవహితానన, జై వాత్సకుఁ డైనరామరచంద్రున కినియెన్. 174
- మ. తనచే నిర్జితుఁ డైనశాత్రునిదోర్దర్పంబుఁ గీర్తించినఁ
విని సంతోషముఁ జెందు నెట్టిఘనుఁడుకొ న విశ్వావసీశాగ్రణీ
హననం బోర్వక వానియోటములె నీ నీ వాలించఁ గాంక్షించె దెం
తని వర్ణించెద నీగుణస్ఫురణ రామా రాజచూడామణి. 175
- ♦♦♦— రాఁబుఁడు గార్తవీర్యార్జును గెలువ నెంచి మాహిష్మతికిం బోవుట. —♦♦♦—
- క. అశ్రమమున ధరఁ దిరుగుచు, విశ్రవసునుతుండు కా ర్తవీర్యార్జుననా
ర్థశ్రవసాదుల కోడినవిశ్రుతకథలు గల వవియు నీ విను మని పల్కెన్. 176
- శా. ఆహంసోన్నతవజ్రసాధరుచిసారథాంభోధిదివ్యాపగో
ద్వాహోపక్రమసూచకోపరిచరత్యాండుచ్చదగ్రామణీ
సాహస్రచ్చదనిస్సృతాబుకణచంగరచన్ద్రాక్షిస్తోమమై
మాహిష్మత్యభిధానప త్తనలలారము బొప్పు భూమిశ్వరా. 177
- శా. ఆప్రో లబ్ధవచక్రవర్తి కృతవీర్యక్షోణిభృష్టిరవా
ర్ధిప్రత్యక్షేశాంకమూర్తి నతదారీద్ర్యాద్రివిచ్ఛేదనో
ద్దీప్రక్షిప్రదయానువర్తి ద్విచతుర్ద్విగ్ధతిరాడ్ధంతకాం
తిప్రద్యోతితక్షీర్తి యేలు నెపుడొక నీ దేవేశ్వరస్సూర్తితోన్. 178
- నీ. అనవద్యబాహునహస్తముల్ దనచక్ర, భావ మంతయు బట్టరబయలు సేయ
నణిమాదివిభవంబు నీ లల్లదత్తాత్రేయ, గురుకృప దను ముంచుకోనుటఁ దెలుప
సంతతేదార్య మనష్టాదశద్విపంబు, లేలెడితనకల్పి న నెఱుకవఱుప
దక్షిణనాయకశత్రు మనేకనతులతో, విహరించుతన నేర్పు నీ విస్తరింప
తే. సార్వభౌమలలాముడై నీ జగతి యేలె, నప్రతిహత ప్రతీవబోహప్రదీప్త
దావపావకకీలికారీగద్గదుర్జ, నాబ్జనుం డగుకా ర్తవీర్యార్జునుండు. 179
- క. ఆసార్వభౌముఁ డమితవ, శాసంగతసార్వభౌము రచండమున బహు
స్త్రీసంయుతుఁ డై యొకనాఁ, డాసన్నసరిద్విలోకనదృతిఁ జనియెన్. 180
- మ. చని వింధ్యాచలసార్వభౌమనికటాంగచన్నర్థదాతీరభా
గ్వనసౌభాగ్యము మెచ్చి హైహయధిరావజ్రాయుధుం డంగనా
జనతానేకవిధాంగసంపదలతో నీ సౌమ్యంబు తావస్తువుల్
గనుఁగొంచుక లతకూలక దొరసి వేరీడ్కుల్ సెందె జైత్రుం బలెన్. 181
- శా. తత్కాలంబున రావణాసురుఁడుదైత్యగ్రామణుల్ గొల్వ ను
ద్యతౌజేరవిమాన మెక్కికొని యురద్ధాపేక్ష రా సర్వభా

భృతోక్తిరీరకుటీరరత్ననికరారభీలద్యుతిప్రస్ఫున

తృత్కంజద్వయుః డిద్దనుం డనెజీవార్ రత్ భూమిలో మించినన్. 282

క. అతిరోపంబున మాహిష్మతికిం జని రానిణుండు శ సమస్తప్రహ వ

చ్చితి నాయాగతి మియధిపతికిం జెల్లు డన సార్వభౌమునిమంత్రిన్. 283

వ. అతనితో ని ట్లనిరి. 284

సీ. బలువేనడములవై శ బండ్లవై బ్రబహోష్ఠ్య, పంక్తివై ముందుగాశబకువులేగఁ

దదనున ర్తనలీల శ చాచుణాయుధరుచున్, దిలకింప నుభటముఖ్యులు సనంగ

రథిహస్తిసకశోరంగికుల్ వలగొని, మేడ మై కనుఁజూపురమేర నడవఁ

జెంతల నెవ్వారి శ జేర రా నీయక, బహుకంచుకులు బరారబరులు సేయ

తే. నవ్యపల్యంకికారోహణములొనర్చి, రాణివాసంపుసతులుసార్వమూలఁగొలువ

భద్రగజ మెక్కి మారాజు శ పౌభవమున, నర్తదాతీరవని కేఁగినాఁడు నేడు

శా. నేడే వచ్చునో రేపె వచ్చునో వని శ స్త్రీని యుక్తి గ్రీడించుచున్

రాడో రాజులచిత్తముల్ దెలియునే శ రక్షకులూధ్యక్ష యె

వ్వాఁడుక మాపురి జేరి నీకరణి గర్వస్ఫూర్తి ని ట్లాడఁగా

లే డుగ్రుడ నతండు వచ్చినను బాళిక రమ్మ మే లొననన్. 286

శా. ఆమాటల్ విని నవ్వి పంక్తివదనుం శ డౌచార యీబూమె లే

లా మియేలిక నాప్రయాణకథ లెల్లక విన్నవా డై నధూ

స్తోమంబుం గొని డాఁగ నేగె రణభీతుం జేరి పోరాడునే

భూమిక రావణుఁ డంచు వారి నగుచుం శ బోయె మదోద్రేకి యై. 287

తే. ఇటులు మాహిష్మతీపురారథీశుఁ గాన, కనుర యచ్చోటు వాసిసై న్యములఁజూసి

యలప్రహస్తుండు మొదలై నరయఖిలమంత్రి

పుంగవులు గొల్వ నవ్వలఁ శ బోయి పోయి. 288

—◆◆◆ దశగ్రీవుండు వింధ్యాచలంబుఁ జూచి యందుఁ గ్రీడించుట. —◆◆◆

మ. అవలోకించె దశాసనుం డెదుట దీవ్యస్త్రైణ వీణారవ

శ్రవణోల్లాసరసోన్న మత్సణిఫశారత్నప్రభావాత్తభీ

తివిధాన త్రుటకుంభిక్షింకృతిరటరద్దీవ్యధ్వుహాయాతమా

నివరారక్తజటారకుకింకుకఘృణి శ నివింధ్యాచలగ్రామణిన్. 289

వ. కని యొక్కొండచక్కటికిఁ జక్క నరిగి నుర గరుడ గంధర్వాది, దేవతా

మిథునంబులనిధువనంబులకుం దగుపృథువనంబులలోఁ దరలనింపురుల కిర వగు

తోరంపుటీరంపుగుంపులఁ బెంపు గనుమవ్వంపుదివ్వెలవలె నివ్వటిల్లుగనగనని

మణులకై కెరులుమధుకరనికరంబులగఁజల తెమైరలనలనఁ జలనంబు నొందు

నలరులయందుండియుం దోరంగుమరందధారాబృందంబువాఁకలం గలసి

ప్రవహించు సెలయేటినీటితుంపరలన్. దోరసి మందగతులం. దిరుగుమంద

పవనంబులం దాగొని యావటించుసానుచరద్భుజంగసంఘంబులఘ్నాత్కారంబులఁ బెగడువడి వడి నిగుడం బరువు లిడుతమపడుచులజడుపు నీర్చుట కెదురువచ్చుతబిసివెద్దలకటితటీరమణీయతరవాస్త్రుచర్తంబులఁబుఁ గని తల్లడంబునం గేర్లులుకుకన్నెలేళ్లకు మొల్లంపుబచ్చిక లనుమచ్చిక లెచ్చరించుపచ్చతాగనులచెంగటం గనుపట్టునీలరత్నాకరంబులవిభాకదంబంబు లంబుదనికురుంబంబు లనియుఁ దదుపరిప్రద్యోతితజ్యోతిర్లతావితానంబులు తటిల్లతాప్రతానంబు లనియు నెంచి యాఁ గాదని పన్నిదంబులు సఱచి పఱతెంచి పరికించి మృష యైన నోడినవారిఁ గేరడంబు లాడుచెంచుమించుఁబోఁడులకరాంచలశరాసన్న కదురాసదశరాసారంబులం బగిలిన వేణువులనుండిరాలు మెఱుంగుము త్తియంపుతాలు దందళూకాండంబు లని ఖండింపం దిపురుశిఖండి ప్రకాండంబుల విప్పగల కప్పుబిందెంబుల నొప్పుసాంద్రతరచంద్రకద్యోతము లింద్రచాపద్యుతు లని చరించురాయంచలచంచూపుటచరణగుణప్రభాస్ఫురణంబులం గొఁగిలించుజేగులులతోఁ గరంబు మీఁ టగుకూటఝూటంబులం గ్రీడించుచు నప్పం క్తికంధరుండు.

290

—◆◆◆ రావణుడు నర్పదం జేరి తత్సైకతంబున శివపూజ సేయుట. ◆◆◆—

మ. అచలోపాంతమునం గనుంగొనియెఁ దుంగభంగభంగానిలా

భ్రుచరతేచరబాలికాతిలకభాక్త్యాల్పస్థలీఘర్తదం

బ్రుచరన్నాతకశర్తదృక్ స్వమహిమప్రధ్వస్తనానాసరి

త్ప్రచయాంతర్దద నర్పదృక్ జలగళరద్దంతావభోచ్చైర్నదన్.

291

మ. కని కోయష్టిక చక్ర సారస బక శ క్రాంచాదినానాఖగ

ధ్వనులృ వీనులుఁ జంచదూర్చిలులితావరైక్షులం గన్నులు

న్వనజాతోత్పలసారసారభములృ శ నాసల్ తదీయానిలం

బున మేనుృ సఫలత్వ మొంద దితిభూమాధన్యుఁ డుత్సాహియై.

292

క. అత్తటినిఁ జేరఁ బోయి వియత్తటినికి సాటి యైన శ దౌరా యనుచు

బ్రోత్తుంగం బగుటలమున, హత్తివలె వసింపఁ గని ప్రహస్తుఁడు వలికెన్.

చ. జలశకునాకులచ్చకులజాలవిలోలవిలోకనంబులృ

జళు కెఱిగించుచుం గమలమండచలత్కలహంసికాగరు

చ్చలవననాంచలంబునఁ గుశచాయితకోరకపాళిఁ గప్పుచు

స్థలియుఁడవై ననీయెదుట శ నర్పద సాధ్వి తెఱంగు పూనెడిన్.

294

చ. తనవిమలోదకంబుల సుశ్రామధురత్వము ఘేనయుక్త మా

తనసికతాతలంబున సిరతప్రభయుం దను నాశ్రయించుచా

డ్చున ననవద్యతైత్యమును శ బాల్కుగ విన్నది తండ్రిపోలిక

ల్లనియు నడంచె గ్రిందనె కరళంకము కర్దమకై తవంబునన్.

296

- మ. జలపానాగతసింహభీతనలిలః స్తంభేరమస్తోమసం
చలనోపద్రవధావదుద్రకమతీశంక్వాదికేత స్తతో
వలనానచ్చఘనప్రవాహ యగురేవం దోఁచుమాలిన్య మీ
జలజాస్తప్రతిబింబ మొండె జనునే శ సంసర్గదోషం బిలన్. 296
- మ. అరుణాబ్జద్యుతి నీముఖద్యుతులచే శ నత్యున్నతోర్నిచ్చటా
గరిమన్ నీకరపంక్తిచే శకునరేఖల్ నీయశశ్చాయచే
హరియింపంబడె నంచు నిన్నుఁ బొగడెన్ శ హంసార్బటిన్ వార్ధిరా
ట్రుణీరత్నము వింటివే యనురచన్ద్రా యన్న లేనవ్వనన్. 297
- చ. అవు నని మంత్రితోఁ బలికి శ యందఱఁ జూచి యహస్కరుండు నా
యవిరళకాంతికి వెఱచి శ యంబరమధ్యగుఁ డయ్యెఁ జల్ల నై
కువలయబంధుపోల్కిఁ గనుఁగొంటిరె యిన్నదిఁ గ్రుంకి యందఱుం
బువు లిఁకఁ గోసి తెండు శివశ్రీపూజ కటంచు దశాస్యఁ డంచినన్. 298
- ఉ. స్వామి హసా దటంచు శుకశసారణముఖ్యసమస్తసైనిక
గ్రామణు లమృతహాసదితశరంగము లుద్గరు లావరింపఁగా
సామజపుంగవస్ఫురణ శ స్నానము లాడి దుకూలధారు లై
యామహానీయవస్యల సుశమాపచయం బొనరించి రందఱున్. 299
- సీ. తొగలు గెందఱులు శ దుష్టిపూ లబ్బెండ,పువ్వులు పొన్నలు శ పొగడవిరులు
సన్నజాజులు సురశపొన్నలు గలిగొట్లు, మల్లెలు సంపఁగెల్ శ మొల్లవిరులు
బొండుమల్లె లశోకశములు మంకెనలు నంది,వర్ధనంబులు విరశవాదివిరులు
గోరంటలును గొండశగోగులు దేవకాం,చనకుసుమములు గొట్టంగవిరులు
- తే. మాచపత్రి యుఁగురువేరుశమరువకంబు, దవనమునుగక్గెరయుబిల్వశదళములాది
యైసపూజార్హ నస్తవ్రులపుడుదెచ్చి, వంతులకుఁగొండపొడువుగాశ్రవై చుటయును.
- మ. పరితోషించి శివార్చనాకుతుకసంబధ్ధాత్తుఁడై లేచి యా
శరమూర్ధన్యఁడు నర్కదాతనిలో శ సంకల్పపూర్వంబు గా
స్తరవైరిన్ స్మరియించుచున్ మునిఁగి తశ్రన్తంత్తంబు వేమా అభం
గురనిష్ఠన్ జపియించి పెల్వడి మడుంగుల్ గట్టి నేమంబునన్. 301
- క. ఏకతమున శుచి యగునొక్కసైకతమున నధివసించి శ స్తరణస్రావం
జౌకాంచనమయలింగముఁ, జేకొని ప్రాణప్రత్ని శ సేసి సునిష్ఠన్. 302
- సీ. ఆహాసము వృషభాధివాహనునకు, నానసం బద్రిశరరానునకు
నర్ఘ్యంబు విషధరాశనర్ఘ్యభూషణునకు, బాద్య మాగమశిఖాశవేద్యునకును
గలితామృతాభిషేకం బమృతాత్మన, కంబరం బతులదిశాంబరునకు
యజ్ఞోపవీతంబు శ యజ్ఞాభియాతికి, గంధంబు విషగమ్యశగంధునకును
తే. హరిధవశాక్షుతలు సంగరరాక్షసునకు, నర్పణ మొనర్చి తత్సహస్రప్రాభిధాన

ములనుబంచాక్షరీమృత్రముననునవక,ముననురుద్రియమునవిరుల్ రపూజచేసె.
 తే. అమృతపూజ గొనసాగి రనట్టులైన, సంగరంబున గెల్చు సేరశత్రు నైన
 విఘ్న మొందిన నోడు నరవిధము నుత్త,చిత్తుఁడౌట గణింపక రచేయఁదొడఁగె.
 క్క. ఇరువదిచేతుల శంభుని, బరిపూజన సేయుచుండి ర పంక్తిముఖుండోం
 హరహర హరహర హర ఓం, హర యని పదిసోళ్ల బలుకు ర నంబన మద్రువన్.
 క. కదలనిగాత్ర మొకించుక,వదలనిపద్మాసనము శిరవానాభునివైఁ

జెదరనితలపును జలనము, గదురనిచూడ్కులును బంక్తిరంభునికె తగున్.
 తే. ఈవిధంబున నమృతహారై వతిలక, మలికనయనుని నయ్యేటిరకెలన నుంచి
 యంచితప్రీతిఁ బూజ గావించుచుండె, నంత నక్కడఁ గార్తవీర్యార్జునుండు.

—◆◆— కార్తవీర్యార్జునుండు స్వస్తీలతో వివహారము నల్పి జలక్రీడ సేయుట. —◆◆—
 నీ. చిగుడులు గిల్లుచోఁ ర జిగురులు దమకేలుఁ,జిగురుల రక్తితోఁ ర జెలిమి నలువఁ
 బువ్వులు గోయుచోఁ ర బువ్వులు దమనవ్వుఁ,బువ్వుల తెలివితోఁ ర బొత్తు సేయ
 లతికలు సేరుచోఁ ర లతికలు దమతనూ,లతికలమృదురీతురలను బెనంగఁ
 దేనియల్ వడియుచోఁ ర దేనియల్ దమమోవి, తేనెలరుచులపొందెకలఁ జెంద
 తే. మాటలాడుచుఁ బాడుచురమందమంద,గమనములఁగామినీమణుల్ గలసిమెలసి
 వనవిహారంబు గావింప ర వారిఁ గూడి, యలరె నవమన్నభునిలీల ర నజ్ఞనుండు.

మ. పరితస్సస్తలతాప్రతానము పృథగ్భగ్నప్రవాళచ్ఛదో
 త్కర. మారాన్నిపతత్సమంబు యుగపరద్ధావత్థగం బంజనా
 చరదొడ్డివర మగ్రతఃప్రవిచలరచ్చాఖానికాయంబు నై
 ధర్మణీనాథపథూవిహారముల సురద్యానంబు గాసిం బడెన్. వ. అప్పడు. 310

మ. శ్రమతో యార్ద్రకపోల మంసగళదంరచన్తాల్య మాన్వాసగా
 త్ర మనహ్యవృతకంచుకం బలికమరధ్యస్థాలకం బానతా
 స్య ముదారోచ్చ్వసనాకులంబు నగుస్వరస్త్రిణంబుతో హైహయం
 డమరీయు కబలారియట్లరగె రేరవాంభోవిహారస్పృహన్. 311

తే. అరిగి పల్కిమవాహిని ర యైనయమ్మ,హతరంగిణి బాహుసరహస్తమునను
 క్తార్తవీర్యార్జునుం డడ్డరకట్టి శశిముఖిసహస్రంబుతో జలరక్రీడ లాడె. 312

లయగ్రాహి. పొంచుచు వయస్యలగ్రహించుచుఁ దదంగముల రవంచుచుఁ దరంగ
 ములరముంచుచుఁ జలంబుల్ [నించుచుఁ దొగల్ పా
 వెంచుచు నొకళ్లొకరిమించుచు సరోజములు ర స్త్రుంచుచు ముఖాబ్జముల ర
 పించుచు రథాంగులఁ గరీలంచుచు మరాళములఁ ర గాంచుచుఁ దమింబొదువఁ
 నెంచుచుఁ బతిం బ్రా [లతాంగుల్.

ర్థించుచు జలేభలకుఁగొంచుచు ఖగాళి బెదరించుచుఁ జెలంగిరి హాసించుచు
 నీ. సార్వభౌముని నొక్కరనతి పద్మముల వైచి, పద్మముల్ దగు నని ర పరిహాసిం చె

జక్రవర్తినోకర్తు ర్ సక్కునికువలయం, బుల ముంచి యివి సీకులోబోలు ననియె
రాజువై నొకతె కై రేరవిణీముఖోదార, మధుధారఁ జలికి నరక్తంబు లాడె
నన్జనుమే నొక్కరయతిన బాహువల్లి, కలఁ జుట్టి యహాచిత్త్యగరిమఁ దెల్పె
తే. గట్టివాయొక్క తెసహస్రరీకరునిమీఁదఁ, దఱచుగార్కొన్నులై వాలరతమమునించి
తలఁప నిది యొక్కటియె యయురీక్తం బటంచు

విభుఁడు చిటునవ్వు నవ్వు నరవ్విం చె సఖుల.

314

క. మాహిష్మత్యధినాయకు, బాహుసేతువునఁ జిక్కురవడి కరతోయా
వాహిని కిడు నుడిపడియెన్, సాహసిచేఁ బట్టునడినరసతిచందమునన్.

315

మ. పతదభ్రంకపతీరభూమిరుహ యై ర్ ప్రాదుర్భవత్సేన యై
హతనాళికమృణాలనాళ యయి భీరతాంభశ్చరవ్రాత యై
కృతవీర్యాత్త జబాహురీధమునఁ బైరకిం బొంగి రేవాసర
స్వతి ప్రాగ్వాదిధిచాయకు మరలఁ జంరచత్తుంగభంగార్పటిక్.

316

మ. గిరి నైసం దెగఁ గోసి మత్తహరిమూర్షిఁ బాటునయ్యెలు భూ
వగదోఁ స్తంభవిజృంభముం గడచి పోవన్ బల్లి లేకట్టె న
త్వర యై క్రమ్మట వచ్చి పంక్తిముఖకర్తవ్యస్వర్ణలింగార్చనా
స్ఫురితద్రవ్యము లెల్ల ముంచుకొనియెం ర్ బ్రోద్యత్ప్రవాహాద్ధతిక్.

317

మ. తను రోధించె నృపాలకుం డతనిపై ర్ దం డెత్తి పా మ్మేటిపూ
జన లిచ్చో నని చంచదూర్క్కినినదరచ్చద్మంబునం బల్కుచున్
వినకున్నన్ నది మించి ముంచెన్ యనన్ ర్ విఘ్నంబు పూజావిధిన్
మొనయన్ దానవచంద్రుఁ డద్భుతరసాంభోరాశిమగ్నాత్మఁ డై.

318

మ. చరమాంభోనిధిచెల్చి యేల యనుచుం ర్ జాలించి పూర్వాంబుధిన్
దొరయం బోయెడినో తరంగిణి యి దెందం గాన మంచున్ మహే
శ్వరపూజానియమంబు మానక కరరథ్యానంబునం జెంతమం
తురులం బిల్చి ప్రవాహకారణము దోరడో నాగయం బంచినన్.

319

—•— రాణుఁడు కార్తవీర్యార్జునిమీఁది కేఁగుట. —•—

క. వారలలోఁ జతురులు శుక, సారణు లభగతు లగుచుఁ ర్ జరమదిశకుఁ ద
త్తీరమున నరయ నామడ, దూరము సన వినిరి మదవరతులకలకలముల్.

320

మ. విని యక్కాంతలచెంతఁ గన్గొనిరి ప్రావృట్కాలకాలాంబుము
గ్ధనలీలాలకవిస్తృతాళికు నుదరగ్రస్వోగ్రబాహుసహ
స్రనిరుద్ధాభికళత్రు నిధమదసంగరక్రాంతనేత్రున్ సుమో
హనగాత్రం గృతవీర్యపుత్రు జలభోలాయ త్తచిత్తాబ్జునిన్.

321

క. కనుఁగొని నివ్వెటపడి చ, య్యన మగిడి దశాన్యుఁ జేరి ర్ యంజలిబంధం
బొనరించి నిలిచి దేవర, వినుఁ డొకవంత యని యనిరి ర్ వేగరు లంతన్.

322

- మ. ఘనసాలోన్నతిఁ గాంచినాఁడు మరు సింహగారంబునక మించినాఁ
డు నదిక స్వీయభుజాసహస్రముల నానందోపించి బంధించినాఁ
డు నవీనాంబువిహారతత్పరత నాంధ్రుం డా విజృంభించినాఁ
డు సరగ్రామణి యెవ్వఁడో యొకబలీశ్వరుం డానురగ్రామణీ. 323
- క. తనకరములవలె నివ్వాహినితరంగలు మించె ననెడిరయీనునఁ గాఁబో
లు నతండు గట్టినాఁ డం,దునఁ బడమర ననక తఱిని శ దూరుపు నట్టెనె. 324
- క. దేవరకంఠెను మించునొ, దేవరకు సమానుఁ డానా శ తెలియఁబడదు మే
మీనఱ కావిభుఁ బోలిన,భూవరుఁ గని యెఱుంగ మనిన శ బుద్ధి సలింపనె. 325
- మ. శివపూజానియమంబు మాని తొలిజేరజేపెద్ద మాహిష్టతీ
ధవుఁ డాతండు ఒళి కనంబడెను యుక్తక్షోణి మాతారత
మ్యవిశేషంబులు గానిపింతుఁ జనుడెం శ డంచుఁ నడక లేచి బా
నవయోధుల్ రథదంతివాహముఖినానాసేనలుం గొల్వంగన్. 326
- న. కదలి మదాధికపదాతిపదాఘాతధూతధరాతలపరాగపటలంబుతోఁ గలసిమలసి
ప్రతికూలమారుతంబు లెదురుకొన సరకు గొనక పశ్చిమోన్నుఖుం డై పంక్తి
ముఖుండు దత్తతీనీతటంబునం జని చని. 327
- శా. రంభోరూశతగీతనృత్యరసనిర్తగ్నాత్ముం డై యాత్మదోః
స్తంభ స్తంభితనర్తదాహ్వయసరిత్కల్లోలజాలాబుతోఁ
గుంభీంద్రుఁబలఁ కేళి సల్పునృపముఖ్యుం డవులం జూచి ర
క్తాంభోరుత్ప్రతిమానవింశతిదృశుం శ డై రావణుం డంతటన్. 328
- శా. చేరగ బోవఁ బ్రధాను లడ్డ మయి యాశ్లేషించి యి ఘ్నేఁగఁగా
మేరా నీ వెటఁ బోయె దెవ్వఁడవు నేర్మిం గొమ్మలం గూడి నేఁ
డీరా జున్నరహస్య మెన్న విది యేమీ యన్న మీరాజుతోఁ
బోరక వచ్చితి రావణుండఁ బిలువం శ బొం డాతనిం జెచ్చెరన్. 329
- క. ఊరక పోవఁడు చూచినఁ, బోరక దశకంఠుఁ డనిన శ భూరికృపాణ
స్ఫూరప్రభ లినుఁ బాదువఁగ, వార లతని కనిరి ధైర్యవైభవ మెనఁగన్. 330
- క. సమరమున కనుచు నొప్పని,సమయంబున వచ్చి పిలువఁ శ జనునే నీమా
త్రమున కతఁ డేల యే మో,పమె ర మైదిరింపఁ బంపు శ బలముల ననినన్. 331
- చ. విని సహియింప కద్దనుజరవీరునిమలత్రులు రాజమంత్రులు
గినుక నెదిర్చి శస్త్రచయశీలితగాత్రులఁ జేసి వారిఁ గొ
ల్చినభటకొటి భక్షణము శ సేయుచు రక్తము లానుచుక ముదం
బునఁ జెలరేగి యార్వ నుడిర్రావక హైహయసైనికాగ్రణుల్. 332
- మ. బహునారాచపరంపరల్ గురియుచుం శ బైవైఁ బ్రహస్తాదిదు
స్సహు లైమించిన రావణుం డలిగి హాస్తస్యస్తశస్త్రచుటా

ప్రహతిన్ సేనలఁ జెక్కుచున్ నటుకుచున్ శ ధంజించుచుం ధ్రువముచున్
గహనం బగ్నిసఖుండు గూల్చుక్రియ మ్రగ్గం జేసె నొక్కుమృషీన్.

333

వ. ఇవ్విధంబున.

334

చ. హాళహళితో నెదిర్చి వనుశ్రాగ్గణిచే బహుసైనికో త్తముల్
గలన నడంగఁ జూచి చని శ కించుకు లప్పుడె రాజుముందటన్
నిలిచి పరాకు సామి రజరసీచరుఁ డొక్కఁడు పెక్కురక్కసుల్
గెలఁకులఁ గొల్వ నొండు పరికింపక మీకడ కేఁగుదేరఁగన్.

335

క. అడ్డము పొయినమంత్రులఁజడ్డిగములు ధ్రుంచె భటులసందడి మాన్చెన్
దొడ్డచలంబున నీకెదు, రొడ్డి విజృంభించె నవలీయొడ్డున నధిపా.

336

తే. పేరు రావణుఁ డట యేమొరపిరివారిఁ, గొందఱజయించినాఁడటరయందఱబలె
మిమ్మునుజయించుటకుపక్రమించినాఁడు, మించినాఁడిప్పుడ డెవిక్రమించినాఁడు.

మ. అనుమాటల్ వెనుగాడ్పులై నిగిడి రోశమాగ్నిం బ్రవృద్ధం బొన
ర్చిన ధూమం బన భూభుటిస్ఫురణ మింశ్చేఁ దంతిఘ్నంబునం
గనిపించెన్ విపులస్ఫులింగములు ద్రృక్కుంజంబులన్ జ్వాలలు
స్తనియించెన్ నృపుఁ డంత నన్యబలవశ్యాప్లోపనరంభి యై.

338

తే. ఒదవుపరవాహినీరోధ శ ముజ్జగించి, యిటు వృథావాహినీరోధ శ మేలచేయ
ననుచు నవరోధకాంతలయభుకు మాన్చి, తటినీరోధంబువాసి రోశధంబు సేరి.

ఉ. భూధవమాళి ధౌతపటరముల్ ధరియించి విశేషదివ్యభూ

షాధవళానులేపముల శ స్రక్కుల మిక్కిలి టెక్కుఁ జెందియుం
గ్రోధము మూర్తిఁ గైకొనినరోపునఁ గాంచనవేష్టనోజ్జ్వల
తేస్సధగబాధిరుం డగుచుఁ శ జెచ్చెర రావణమూఁది కేఁగఁగన్.

340

ఆ. ఆనహస్రకరుని శ నడ్డిగించె బ్రహ్మంతుఁ, డతనితోడ మూఁక శ లావరించె
ఖరకరాయుధాంశురకలన నమ్మాఁకపెంజీకటులును విరియఁగజేసె నతఁడు.

చ. అలిగి ప్రహస్తుఁ డుద్దవిడి శ హైహయనై ముసలంబు నైచిన్
బలునడిఁ దప్పఁ న్రోచి గదశ పై కెగ నెత్తి పలాశినెత్తి సం
చలనము నొంద వ్రేయఁ గులీశప్రహతాచలరాజశృంగము
స్ఫులె సతఁ డొల్లఁబోయి యిలశ్చైఁ బడియెన్ జడియన్ నిశాచరుల్.

342

ఆ. వానిపాటుఁ జూచి శ పడి గలతన మెల్ల, మంటఁ గలయ నున్న శ మంత్రివర్యు
లొక్కఁడు సనినతోవ శ నొక్కఁడు పూవక, బీటుపొయి పదరిరేపాటుటయును.

—●—●— రావణ శార్దూలస్థులగదా యుద్ధము. —●—●—

శా. మోముల్ జేగుణుఁజాయ మించ దితిభూశమూర్ధన్యుఁ డత్యుగ్రుఁ డై
యామూర్ధన్యు నెదిర్చి భూరిగద బాశహాగ్రంబునం బూని య

భ్యామర్దస్పృహ సింహముం గదియుసింహంబుక బలెక్ విక్రమో
ద్దామక్రీడనతత్పరుండు నృపునిం శీ దాఁకెక్ సురలో మే లనన్ .

344

వ. ఇతైఃసంగున నక్కర్తవీర్యైఃత్యవశ్య లుదాత్తైఃశైవ్యైఃశౌర్యధున్యై లయి
యహార్యయుగశంబుడంబుననుత్తుంగమాతంగపుంగవద్యయంబుభంగి నభంగు
రప్రళయకాలమా ర్తః డమండలద్వితయంబు మెండున నుద్దండలయడండ్డంగద్వం
ద్వంబుగండున నఖండకాండప్రచండచండీశ్వరయమళంబుభాతి విలయనమయ
సమున్నిద్రసముద్రయుగంబునుచ్రేకంబున నొండొరుల నెదుర్కొని మండలా
కృత్తిక బెరయ బిజబిజ గదాదండంబులు ద్రిష్టుచు మండలభ్రమణంబులఁ
బరిభ్రమించుచు చిట్టతనంబునెట్టుకొన మండె నెట్టుచు బెట్టుగా నేయూవేయిల
కొగ్గనటవలె నుండి యొక్కంత యోసరించుచు బదులు వేయెక్ గమ
కించుచుఁ దప్పించుకొనునేర్పునక దర్పించి వైఁ బహం గుప్పించుచు మర్కట
లెఱిగి నొప్పించుచు నుప్పరంబున కెగసి యన్యన్యగదాప్రహారంబుల మేఘు
మాలికలఁ జీలికలు సేయుచు దిగ్గజంబులు మ్రొగ్గ నగ్గలికతో నుర్వికి లంఘిం
చుచు నాలీఘాడిపదవిన్యాసంబుల బిత్తరంబుతో నొత్తరించుకొని యెరుయుచు
నొకరొకరిం జూచుకోపంబుచూపుల నిప్పులు గురియుచు నొండొరులనొప్పిదప్పు
లకు మురియుచుఁ బ్రతిహతులకుం బాయుచు నప్రతిగతుల డాయుచు నుప్పతిల్లు
గొప్ప నెత్తురువఱదలఁ దొప్పదోఁగుచు నొండొరులగదాహతు లాఁగుచు నొడ్డ
రంబున మడ్డులు వెట్టి యొండుదెసం జూచియొండుదెస మనలం గొట్టి బజిలికలు
పుట్టించుచుఁ గట్టలకతో మట్టు మీఱి దట్టించుచు నకలభూతంబులు భయా
ద్భుతరసోపేతంబు లయి నలుదెసలకుం బజవ నార్చుచు బెట్టిదంపుసాదనవెనకు
వలం బేర్చుచు హంకారంబు లొనర్చుచు నహంకారంబున నెదుర్చుచు నొల్లం
బోయి యొక్కంతదడ పూరక నిల్చుచు నొకళ్లొకళ్లఁ బేరుకోని పిల్చుచు నిటగో
వేసెదఁ దప్పించుకొనుమని హెచ్చరించుచు నిత రేతర బాహుబలంబులు సహిం
పక మచ్చరించుచుఁ బెల్లు మించినం బొగడుచుఁ దల్లడింటనం దెగడుచుఁ గా
లనర్పంబులవలె బునకొట్టుచు నేటిదరిచెట్టులు నుగ్గునూచంబు గా మెట్టుచు
భుజాస్ఫాలనంబు లాచరించుచుఁ గార్చిచ్చుల హెచ్చునక గొచరించుచు ఖేచ
రమ మెచ్చ గ్రద్దతీతనంబులంబెద్దతడపుగదాయుధంబు సేసిరయ్యననరంబున.

తే. లలుక వహించి కార్తవీర్యార్జునుండు

బాహుగదా బూన్చి గర్జించునీపంక్తిముఖుని

యుర మొరయ నేయ నది యొప్పె శీ నుఱుము కాల

మేఘమున మించఁ గనిపించుమించుబోలె.

346

దనుజుడును గార్తవీర్యార్జునుసురమున గడ మిడుంగురాలు సెదరంగ వై

క. నదిచిన పర్వతమధ్యం, బున నూల్కొనునుజ్జ్వలొల్కొనబోల్కొ వెలింగెనె. 347

వ. ఇవ్విధంబున.

348

ఉ. కొమ్ములఁ గ్రమ్ములాడుమదరఁ ఘోరవృషంబులమాడ్కిఁ బోరుచో
నన్తునుజేంద్రుఁ డుగ్ధతి మరహఁగద వైచినఁ బంక్తికంఠవ
క్షు మ్మది తాఁకి త్రుంగ వరశక్తి నడంగక వింటిపెట్టుదూ
ర మ్మతఁ జేఁగి మూర్ఛ యడరం బుడమిం బడ వీతచేష్టుఁ డై.

349

వ. అప్పుడు.

350

చ. గరుడఁడు సర్పముం బొదువురకై వడి రావణ రాజు డాసి ముఁ
హరి బలిఁ గట్టివైచినక్రియం బటుపాశనిబద్ధుఁ జేసి ఖే
చరులు సుమావళుల్ గురియ శ సైన్యముతోఁ బురి కేఁగె నంత న
య్యరదముచుట్టు ముట్టిరి ప్రహస్తముఖాసురరాజునైనికుల్.

351

చ. ఇటువలెఁ జుట్టు ముట్టుకొని శ యెక్కడి కేఁగెదు రాజ నిల్వ మెం
తటివని కై నఁ బద్మభవునాలవవాని గ్రహింపఁ గూడునే
తటుకున నీతనిఁ విడుము శ దర్పమునఁ విడ వేని నేడు నీ
పటుభుజముల్ శరావళుల శ బ్రద్దలు వాపక రిత్త ప్రాదుమే.

352

మ. అని కాలాభ్రము లభ్రముం బొదువున శ ట్లయ్యర్జునుం గ్రమ్మి యు
క్కున నొక్కుమ్మడిఁ బ్రాసపట్టినగదాకుంతాదిశస్త్రంబు లే
సిన నాతం డవి యెల్లఁ జే నొడిసి సురస్మేరాస్యుఁ డై వారిమీఁ
దనె వైవం గడు నొచ్చి విచ్చి చని రాత్కన్యామి చింతిల్లఁగన్.

353

—◆◆◆ కా ర్తవీర్యార్జునుఁడు చెఱఁబెట్టినరావణుం బులస్త్యుఁడు విడిపించుట. ◆◆◆—

వ. అప్పుడు.

354

నీ. దశకంఠదర్పవేదండకంఠీరవ, జయ జయ యని వందీరజనులు వొగడ
వోదసీకుహరంబు శ భేదిల్ల సేనాముఖంబునఁ దూర్యఘోరంబు లెనఁగ
జంభారిమోగల నరచ్చరలట్లు గణికాంబు, జాస్యలు దండలారస్యములు సలుప
ఫలముఖోపాయనంబులు దీవనలు నిచ్చి, యెడనెడ ప్రాహ్లాణ శ లెదురుకొనఁగ

తే. నఖిలశృంగారములుమించునాత్మనగర, మంచితైశ్వర్యమునఁ బ్రవేశించిసాధ
చారణస్త్రీలుముత్యాల శ జల్లుచుండఁ, గొలువునకు నేఁగ జననాథ కుంజరుండు.

తే. ఏఁగి పేరోలగమున దేవేంద్రవిభవ, మెసక మెనఁగంగ వసియించియెల్లజనులు
వెఱఁగుపడదై త్యుఁ జెఱసాలరవేయఁబంచి, యంతిపురముప్రవేశించెనర్జునుండు.

క. చెట్టతనంబునఁ బెద్దలఁ, బట్టి చెఱం బెట్టినట్టిరసంబున నే
డి ట్టెతి వనుచుఁ బొరులు, దిట్టఁగఁ జెఱ నుండె నతఁడు శ దీనముఖుం డై.

357

ఉ. అంతటఁ గొన్ని నాళ్లకు విరయచ్చరు లంతయుఁ దెల్పఁ జాత్తువృ
త్తాంతము లెన్నగా విని దరయాభి పులస్త్యమహర్షి సంయముల్
చెంతలఁ గొల్వ నింద్రువురి శ జేరెడుధాతవిధాన సద్ధరా

- కాంతునిపిఱి కేఁగి కుతుకం బెనఁగఁ మొగసాల నిల్చినన్. 358
- మ. జనపాలుం గని ద్వారపాలురు పులక స్త్యబ్రహ్మ విచ్చేసినాఁ
డని విజ్ఞాపన మాచరించుటయు సర్వధ్యుంచిత ద్రవ్యముల్
గొని ప్రాగ్భాగమునం బురోధ నడవన్ శ గోధిస్సురత్పాణి యై
చని యమ్మానికి మొక్కి యర్హగతిఁ బూజల్ సేసి భక్తున్నతిన్. 359
- శా. ధన్యంమన్యవృద్ధజ్ఞుఁ డై యతని నాశ్లాసనస్థలిం జేర్చి మూ
ర్ధన్యం డున్నతభద్రవీతి నిశి యురద్యత్ప్రోధిమం బల్కె స
మ్మాన్యం బయ్యెఁ గులంబు శ్రీలు వెలసెన్ శ మాహిష్మతిన్ సే నసా
మాన్యప్రాభవశాలి నైతి మిము సంభావించి సేవించుటన్. 360
- ఉ. వీరు తనూభవుల్ హితులు శ వీర లమాత్యులు వీరు బంధవుల్
వీరలు వీరు సదృశులు శ వీరలు నేనును నిక్కువంబుగా
నీరు గణించినట్టివను శ లెల్లను జేసెద మాన తియ్యరే
కారుణికాగ్రగణ్య యని శ గౌరవ మేర్పడ విన్నవించినన్. 361
- పంచచామరము. పుల స్త్యహాని సంశసిల్లి శ భూతలేంద్రతో ననున్
బలీ నృపాల నీప్రియోక్తి శ భక్తియుక్తి శక్తియుం
దలంప నద్భుతంబు లత్యుదాత్తభోగసంపదన్
నిలింపనాథు మించి తీవు శ నీకు సామ్య మున్నదే. 362
- చ. బలియునిఁ బంక్తికంధరునిఁ శ బట్టితి వం చొకవిత గాఁగ నీ
బలము నుతింప నేల ప్రతిశపతుఁడు ని న్నెదిరించి క్రమ్మఱుం
గలఁడె మహానుభావుఁడ వశగణ్యగుణాకర మాకుఁ బ్రితిగాఁ
బలికినయట్ల యద్దనుజు శ బంధవిముక్తునిఁ జేయనే యనన్. 363
- క. జనపతి యలరుచు మీపని, చినపని గావించుకంటె శ శ్రేయము గలదే
యని దశముఖు విడిచి ప్రియంబున నాతని సత్కరించె శ భూషాదులచేన్.
- ఆ. సత్కరించి వహ్నిశాక్షికం బగుసఖ్య, మాచరించి పనుప శ నధిపు నెంచి
పౌత్రునూటించిశపర మేష్ఠిసుతుఁడేఁగె, బంక్తిముఖుఁడు నెలపుఁబోసించనియె.
- క. చని తనసేనల మున్నిడు, కొని యెదురుగ వచ్చుచుంత్రికోటుల హర్షం
బున నాదరించి వా రిచ్చినపుష్పక మెక్కి దనుజర శేఖరుఁ డవలన్. 366

—♦♦♦ రావణుఁడు వాలిపై కేఁగుట. ♦♦♦—

- శా. దుష్కంధుల్ వివరింపఁ గ్రమ్మట మదాంశుగడ్డై నృపాలచ్చటా
శుష్కారణ్యదవాగ్ని దేజమున నెఱ్ఱో నైనఁ గ్రిడించుచున్
నిష్కారణ్యమునన్ ధరాజనుల హానిని జెందఁగాఁ జేయుచుం
గిష్కింధాపురి కొక్కనాఁడు వడి నేరగన్ వాలితోఁ బోరఁగన్. 367
- క. ఏఁగి పురద్వారము బి, ట్టాఁగి నిలిచి తన్నుఁ జూడ శ నడవిదిరుగుడుల్

- మూఁగిఁగొన గగన మట్టిటు, గాఁగ లయాంబుడములీల శ్రీ గర్జించుటయున్. 368
- క. ఆరవము విని యశోజిత, తారుఁడు తారుఁ డరుడెంచి శ్రీ దశముఖుఁ గని యే
మీ రావణ నీవచ్చిన, కారణ మెఱిగింపు మనిన శ్రీ గర్వమున ననున్. 369
- క. వాలి మహాభుజవిక్రను, శాలి యనఁగ నాలకించి శ్రీ సమరక్రీడా
భీలతఁ జూపఁగ నచ్చితి, నాలస్యం బేల పనుపు శ్రీ మగచర యతనిన్. 370
- ఉ. నా విని తారుఁ డి ట్లనియె శ్రీ నవ్వుచు నీ విది యేమి వెట్టివే
రావణ వాలితోడ బవరం బొనరింపఁగ నెవ్వఁ డోపుఁ బా
మ్మి వొకరుండ వేల పరమేశ్వరుఁ డైన నెదిర్చి నిల్వ లేఁ
డీవఱ కాతనిం దొడరి శ్రీ యెందఱు నొచ్చిరొ నీ వెఱుంగుదే. 371
- చ. వనచరనాథునిం దొడర శ్రీ వచ్చినశూరులకీక సావళుల్
గను మదె పోవు లై గిరులకై వడి నున్నవి దానవేంద్ర నీ
వును జను వాలిమీఁద నసురపుల్ భరియింపఁగ నొల్ల వేని నా
యన యిపు డేగినాఁడు చతురర్భుల స్నానము లాచరింపఁగన్. 372
- వ. అని యంత నిలువక. 373
- నీ. మహితాహిగుణవేష్ట్యమానోరుమంథాన, మహిధరోన్మథితోర్మరమాలి వాలి
మాయావిముఖుడై త్యరమాయావనప్లావ, కేళిభీషణదావరీణి వాలి
పదఘట్టనోద్భగ్గురపాదపాదపశిలో, జ్వలశృంగశతస ప్రక్షైలి వాలి
వజ్రధ్వజోత్తాలవాలివిక్షేపణో, త్పాతితనక్షత్రపాతి వాలి
- ఆ. యట్టివాలిఁ దొడరి శ్రీ యమృతంబు ద్రావిన, వారికైన బ్రదుకరవచ్చు నోటు
కాదు కూడ దతనికయ్యంబు వలె నన్న, నిపుడ దక్షిణాబ్ధి శ్రీ కేఁగు మనిన.
- క. అత్తారుని భర్జించుచుఁ, గ్రోతలు వింటిమి మఱేమి శ్రీ క్రోతులపురి నం
చెత్తినమదమున దనుజకు, లోత్తముఁ డాక్షణమ దక్షిణోదధి కరిగెన్. 375
- వ. అరిగి తత్ప్రదేశంబున. 376
- నీ. అతులితానంతపరభాక్రాంతిశాంతుఁ డై, ధరణికి దిగినమాశ్రంతండుఁ డనఁగ
నుత్తరదిశ మాని శ్రీ యొకవేడుకకు దక్షిణాశఁ జేరినకాంచరనాద్రి యనఁగ
ననవరతాంబుపారనాయాసమునఁ దీర, మాశ్రయించినబాడరబాగ్ని యనఁగఁ
గరచరణాదికాంతగములతోఁ గపియాపు, దాల్చినయామ్యప్రతాప మనఁగఁ
తే. దుర్నిరీక్ష్యప్రభావంబుతో నుదగ్ర, తనువుతోఁ గీలికాభీలతరలవాల
వల్లితోశోణముఖవైభవంబుతో న, వంధ్యగతిసంధ్యవార్చునశ్రవ్వాలిఁగనియె.
- మ. కని శాఖామృగమాత్రుఁ గాఁ దలచి రక్షిస్తాన్వమి యయ్యింద్రపు
త్రుని వంచింది గ్రహింప నెంచి తనమంత్రుల్ దవ్వునన్ నిచ్చి క
న్గొనఁ దా నొక్కడ పుష్పకంబు డిగి యంరదున్ సద్దు గాకుండ నొ
య్యన పాదంబులు పెట్టుచున్ వెనుక యై శ్రీ యంతంత నేతేరఁగన్. 378

చ. పదములచప్పు డింత చెవిఁ శ్రీ బాణీనఁ గన్నులు విచ్చి వాలి గ
 స్తుదలనె వానిఁ గన్గొని నరనుం గపటంబునఁ బొంచి పొంచి ప
 ట్టెద నని రావణుండు నిగిరడఁ వడి వీని భుజాంతరంబులం
 బొదివి చతుఃపయోధులను శ్రీ ముంచెద నంచు జపించుచున్నెడన్. 379

మ. చరణాగ్రంబులఁ దిన్నగా నడచి పశ్చాద్భాగముం జేరి యా
 శరుఁడున్ మస్తము లోరఁ జేసికొని హస్తంబుల్ పయిం జాచినన్
 హరి దంతిన్ గ్రహించునట్లు ప్రబలుం శ్రీ డవ్వాలి బల్సందిటన్
 శిరముల్ ప్రక్కలు బాహుపంక్తు లిఱికించెం జండన త్వంబునన్. 380

—●●● వాలి రావణాసురునిగర్వం బడంచి పరిభవించుట. —●●●

ఉ. ప్రక్కలఁ జక్కఁగా నదిమి శ్రీ బాహుశిరఃప్రముఖాఖిలాంగముల్
 మిక్కిలి నొవ్వుఁ జేయుచు నశమేయబలంబున వాలి మింటికిన్
 గ్రక్కున నుద్గమించె దనుఁ శ్రీ గన్గొని వేల్పులు సిద్ధసాధ్యు ల
 మ్రక్క మహాపరాక్రమసరమగ్గుఁ డితం డని సంస్తుతించగన్. 381

ఆ. ఇట్టులుద్గమించి శ్రీ యింద్రునిగారావుఁబట్టి చిలువ నొడిసి శ్రీ పట్టి పఱచు
 పన్నుగారిదారిఁ శ్రీ బళ్ళిమాంబుధిఁ జేర, నరుగ నంతలోన శ్రీ నద్భుతముగ. 382

శా. ఆకాశంబున కడ్డ మేఘినప్రహారస్తాద్యాసురామాత్యు ల
 స్వాకారిప్రియసూతివాలజనితప్రత్యగ్గర్భుంఝానిలో
 ద్రేకం బోర్వక తూలికల్ చెదరురీతిన్ మేఘముల్ విచ్చి చీ
 కా కై పోయెడుజోక నొచ్చి చని రారకంపింప సర్వాంగముల్. 383

క. తోయదముం గొని పోయెడు, వాయువువలె వాలి పంక్తిరవదను నిటులు కొం
 పోయి వడిఁ బళ్ళిమాంబుధి, తోయముల మునింగి నియమరథూర్వహమతియై.

చ. ఇరవుగ నప్పయోధి ఘటిరయింపఁ గలట్టిక్రియల్ ఘటించి యు
 త్తరజలరాశికిం జని యశభావిధి స్నానముఁ జేసి పంక్తికం
 ధరు నలశ్రౌక సందిటను శ్రీ దాల్చియె తూరుపువార్ధిఁ జేరి యం
 దురుజపనిష్ఠ తెల్ల నియశమోన్నతిఁ దీజిచి యివ్విధంబునన్. 385

మ. కృతకృత్యుం డయి యింద్రనందనుఁడు కీర్తిస్థింధాపురోద్వానప
 ధ్ధతిఁ బ్రాపించి భుజాంతరంబున మహాదైన్యంబుతో వ్రేలున
 ద్దితిజాధీశ్వరు నందు వైచి నగుచున్ శ్రీ దేవారి హా యెప్పుడం
 చతనిం జూడనివానియట్లడుగ వీరతాహంక్రియాధ్ధత్యుఁ డై. 386

మ. తను వాద్యంతము చెమ్మరింప భయగారీధ్ధద్యంబు గాన్పింపఁ గ
 న్గొనలన్ బాష్పము లావరింప వడఁకుం శ్రీ దోడ్డో బ్రవర్తింప బో
 రున నిట్టూర్పులు మించ లేచి దనుజేంద్రుం డంతఁ దాఁ గ్రమ్ముటన్
 జననం బొందితి నంచు నెంచి యనియెన్ శ్రీ శాఖాన్ముగస్వామితోన్. 387

చ. బలియుండ వైన నీవె నిరరేపాయదయాధ్యుండ వైన నీవెని
శ్చలమతి వైన నీవె విలసద్ధృతివైనను నీవె కాక నీ
కిల నొకరుండు సాటి యగునేనురనాథకుమార నిన్ను నేఁ
డెలిసితి నేడు నిక్కముగఁ శ దీత మదీయమదాంధకారముల్. 388

శా. కైలాసం బగలించి శంకరునిచే శ ఖడ్గంబుఁ బ్రాపించి ది
క్పాలశ్రేణిఁ గలంచి మించినననుం శ గతొంతరాశంబునం
దూలంబుబలె వ్రేలఁ జేసితివి నీరదోశ్యక్తిమౌల్ వృథా
స్థూలం బయ్యె మదీయశౌర్య మఖిలశ్రుత్యప్రభావ్రాదయా. 389

చ. గరుడురయంబు మానసము శ గాంచినవేగము చండమారుత
త్వరయు భవజ్జవంబున లవంబున కై నను సాటి వచ్చునే
నురగరుడోరగానురులఁ శ జూచితి నీదృశబాహువిక్రమ
స్ఫురణ లెఱుంగ నత్య మిది శ స్తోత్రము గాదు వ్లవంగపుంగవా. 390

ఉ. అన్నపు నీవు భానుసుతునట్టుల నేనును గూర్చితమ్ముండఁ
నన్నుఁ గృపం గనుంగొనుము శ నాధన మంతయు నీది నీవు నే
నెన్నఁటి కిట్లు చెల్లి వహియించియె యుండుద మన్న నింద్రజుం
డన్నరభోజితోడ నపు శ డట్టులె సఖ్యము సేసి వేడుకన్. 391

క. బాంధవుఁ డగునాతనిఁ గిష్కింధకుఁ దోడుకొని పోయి శ స్నేహమున జగ
ద్బాంధవనుతుఁ జూచినగతి, బంధురమతిఁ జూచి మిగుల శ బహుమతిఁ జేసెన్.

క. మానముదారత నచ్చట, మానము వసియించి మిగుల శ మైత్రియుఁ గని య
య్యాసురపతి సత్కృతుఁ డై, యాసురపతిసుతుఁడు వనువ శ నరిగె నృపాలా.

వ. అని పలికి యగస్త్యమునిశేఖరుండు రఘువీరశేఖరునకు వెండియు నిట్లనియె.

మ. చతురంభోధుల దైత్య ముంచినభుజాశౌర్యాధ్యు నవ్వాసవిఁ
హతుఁ గావించితి వొక్కతూపున సమీత్రామాత్యపుత్రంబుగాఁ
గృతవీర్యాత్మజుఁ ద్రుంచివై చినత్రిలోకీవర్ణితుఁ రేణుకా
నుతు నిర్జించితి వెంచ శక్యమె నినున్ శ ట్నోణీనుతాధీశ్వరా. 395

క. విను మివ్వలికథ యిటువలె, దనుజుఁడు కిష్కింధ వెడలి శ తనసహజమదం
బున మునుపటివలె నృపతుల, నని నొంచుచు ధరఁ జరించునక్కలమునన్.

●●● రావణుండు నారదుం జూచట. ●●●

శా. సర్వాంగీణవిభూతికాంతులు శరశ్చంద్రస్ఫురచ్ఛంద్రికా
నిర్వాహంబుఁ గనన్ జటల్ భుజగమారేణిక్యచ్ఛటల్ సాటఁగా
సర్వజ్ఞత్వము సార్వకాలము రహింశచా మించుచేపర్షి యం
తర్వాణిస్తవనార్హకీర్తి యెదురై ననన్ దైత్యుఁ డుప్పొంగుచున్. 397

ఉ. దండము వెట్టి సేమమె కరదా యనిమేపరియయ్యవారి కెం

దుం డిపు డెందుఁ బోయెదనొ శ యోజన లేని విశేష మెద్ది బ్ర
హ్మాండమునందు మీకుఁ దెలియం బడ కుండునె సర్వమున్ ధరా
మండలనాథులన్ గెలుచునమద్భుజశౌర్యము మెచ్చ వచ్చునే.

398

వ. అనినఁ జతురవచనరచనావిశాఖదుం డగునారదుండు నీరదపథంబునం జను
పుష్పకంబు నిలుపు మని నియమించి యతనితో నిట్లనియె.

399

మ. యశముం దేజము బాంధవప్రియము ధైర్యస్థైర్యముల్ గన్ననీ

కుశలంబే తలఁతున్ శుభంబె కద నీకున్ రాక్షసాధీశ యీ
దృశశౌర్యాఘృడ వీవు మానవులతో శ నేవేళఁ బోరాడఁగాఁ
గృశతం బొందె మదీయకాతుక మదేమీ యన్న వాక్రుచ్చెదన్.

400

క. పిచ్చుకపయి బ్రహ్మాస్త్రము, విచ్చలవిడి నిగుడఁ జేయునవిధ మింతె కదా
మచ్చరము మనుజులెవ్వఁ, దెచ్చుక పొలియింప నీవు శ దిరుగుట లెల్లన్.

401

మ. అకటా విష్ణుని గెల్చుటో జమునిబాహుళ క్తి మాయించుటో
సకలాదిత్యవినాశముల్ నలుపుటో శ శక్రున్ నివారించుటో
వికటవ్యాధిజరావికారకృశులన్ శ విభ్రాంతులన్ మర్త్యులం
బ్రకటకోధమునన్ జయించిన వికారం బందరే మాదృశుల్.

402

క. సామజరాజము దోమలతో మార్కొని పోరుపటుల శ తోఁచెన్ మనుజు
స్తోమముతోఁ దార్కొని సంగ్రామము నీ వాచరింపఁ శ గాఁ గనుఁగొన్నన్.

మ. పర మజ్ఞానను వేడినప్పుడును దేవశ్రేణులం గాని నే
నరులన్ వానరులన్ గణింప ననవే నాయంబె భీతాత్ములం
బరివేధించుట మార్కొనన్ వలసినం శ బూతాశవాసుల్ ఘణా
ధగులున్ దైత్యులు లేరె వా రనదులే శ దై తేయవంశాగ్రణీ.

404

వ. అని మనుజహితార్థి యై రావణునకు రసాతలజయోద్యోగంబునందు బుద్ధి
వుట్టించి యన్నలువపట్టి యంత నిలువక.

405

తే. ఇది హితంబుగ నూహించిరీ యింక మనుజుకోటిపై ధాటి చూపక శ నేటనుండి
చనుము పాతాళవాసులనంహరింప, నీగెలుపుగెల్పుగాదు డై శ త్యేంద్రయనిన.

ఉ. నారదుమోముఁ జూచి యెలనవ్వునఁ బంక్తిముఖానురుం డనున్
మీరు మనుష్యకోటులకు శ మేలు దలంచితి రేమొ మంచిదే
శూరులు భీరులం దొడరి శ శూరతఁ జూపిన శూరుఁ డందురే
భూరిగుణాభిరామ తగునీబుద్ధి గణించిన మాన వచ్చునే.

407

మ. బలినద్దంబున కేఁగి తొల్ల బలిశుంభధర్మమున్ మాన్చి దై
త్యులయాధర్మ మడంచి భోగివరులం శ దూలించి వత్తున్ రసా
తలయాత్రానుమతి ప్రదానము మునీంద్రా యిచ్చి తే యన్న నం
దుల కానందముఁ బొంది పద్మజనిపుత్రుం డిట్లనుం గ్రమ్మున్.

408

మ. అట వ్రప్పొంగ రసాతలాధిపులభాహాటోపముల్ మాన్పుగా
వలతేనిం దొలుదొల్ల సంయమనితోగ్రవం బొమ్మ సీరాకి కు
న్మలికం జెంది జముండు మాక్కొనిన సరవ్వదంబుగా నచ్చటం
గలుగుం బో రతనిక జముంచి యశముం రై కొమ్మ నా మెచ్చుచున్. 409

ఉ. దేవమునీంస్ర పుంచియుపదేశ మొసంగితి రంతకాదిది
ద్దేవతలక దురంబునను రై గెల్వఁ బ్రతిజ్ఞ యొనర్చినాడ ము
న్నావిధ మెచ్చరింప హిత రై మయ్యె జయింతు నవశ్య మాతనిక
దీవన లిచ్చి మీ రిపు డరతి ప్రమదంబున వీడుకొల్పుటన్. 410

క. పనివినియెద నని నారద,మునికీక వినయోక్తియుక్తి రై మొక్కి దశాస్యం
డనుమతిఁ గొని జము గెల్వఁగఁ, జనియెక బలకలకలంబురచదలం బొదలన్.

—◆◆◆ నారదుండు యమునిం జూడఁ బోవుట. ◆◆◆—

ఉ. నారదుఁ డంత ని ట్లని మనసంబున నెంచె దశాస్యఁ డెంతయుం
గూర్చుండు మూఁడులోకములకుక వెత సేయఁగఁ బూనుకొన్న వాఁ
డీరస మెక్కు డంతకుండు రై నింతట నంతట రిత్త పూవునే
వీరలు పూరుపోరు గని రై వేడ్క యొనర్చెదఁ గన్నుదోయికిన్. 412

చ. యమునకుఁ దానె పెద్దయముఁ రై డై భయ మొందక రావణుండు సం
యమనిక బోయె నింక నెటు రై లైనను మంచిది మర్త్యకొటిబ
న్నము గడతేతె నింతటఁ గరనారిలి వేల్పులమీఁదఁ జూపు వి
క్రమ మది మేలు గా దయినఁ రై గన్గొని మెచ్చక పోవ వచ్చునే. 413

ఉ. ఇచ్చటఁ దామసింపఁ దగ రై దిప్పుడె యాతని కివ్విధంబు వా
క్రుచ్చెద నంచు నారదుండు రై గొబ్బున సంయమనీమహాపురిం
జొచ్చి చిరత్నరత్నమయశోభితదివ్యసభాంతరంబులో
నొచ్చెము లేనికల్లిఁ గొలు రై వున్న జముం గని చేరఁ బోవఁగన్. 414

సీ. కణ్వగాగ్నేయమార్గంజేయు లొక వంక, సముచితస్త్రోతివివారదములు సలుపఁ
దమరుదెచ్చినప్రాణితతుల ముందట నుంచి, యెడనెడఁ గింకరుల్ రై హెచ్చరింప
నెవ్వరెవ్వరి నొంతురమెందెందుఁ బోదు మం,చాకృతుల్ గనియామరయములు
గవిలెలోనున్న ప్రకారానఁ బ్రజపాప,పుణ్యముల్ చిత్రగురవుండు దెలుపవలకుఁ

తే. ధర్మపీఠంబునను గాలరదండమృత్యు
సహితుఁ డై నిండుకొలు వుండి రై సకలలోక
వంద్యుఁ డాతండు సురమానిరవచ్చురాకఁ
గాంచి యెదురేగి మొక్కి యర్హులై బొసంగి. 415

ఆ. ఉన్నతాసనమున రై నునిచి పూజలుసేసి, కుశలమడిగిప్రియముఁగూర్చి యిచటి
కేగుదేర నేమిరహేతువు మునినాథ, తెలుప వలయు ననినఁ రై బలికె నతఁడు.

- మ. నిఖలస్తుత్యభుజప్రతాపనిధి వానీనీమీద దండెత్తి న
 చెప్పి ఖలుం డైనదశాననుం డతనితో శ్రీ సిద్ధంబు యుద్ధం బగున్
 శిఖరిన్ మేవము దాఁకి కుందుగతి నీరచే వందురన్ సంగరో
 న్ముఖభావంబు వహింపు మన్న నగి యంభోజా ప్తపుత్రుం డనున్. 417
- ఉ. మేలు మఱేమి మాపురమరీమీదికి రావణుఁ డేగుదెంచినం
 జాలు భవత్ప్రసాదమున శ్రీ శౌర్యగుణంబు ఫలింపఁ జేసెదం
 గాలునికాలదండ మెఱుంగఁ డొకొ మృత్యువుఁ జెంద వానికిం
 గాలము డగ్గఱించె నది శ్రీ గానియెడన్ మది నిట్లు లెంచునే. 418
- క. మంచిది రా నిం డంతయుఁ, గాంచెద రీమునులు మీరు శ్రీ గర్వోక్తులు భా
 పించఁ బని యేమి యంచు న,మంచితధైర్యమున నుండెనట దశముఖుఁడున్.

—♦♦♦— రావణుఁడు సంయమనిపై దండెత్తుట. —♦♦♦—

- చ. హలహలతీక్షణభంగులు లభియాంబుధరప్రతిబింబరూపముల్
 ప్రళయసముద్రఘోషములు శ్రీ బాడబకీల నేలు శేజముల్
 వెలయ మహాగ్రరాద్రములు శ్రీ వింతలు గాఁ దగువీరరాక్షసుల్
 గొలువఁ బరేతరాజపురగోపుర ముద్ధతిఁ జూచి వేడుకన్. 420
- ఉ. ఆయతదివ్యపుష్పకమరహాప్రభ లానిరయాంధకారము
 స్త్రోయ దశాన్యుఁ డయ్యెడఁ గరీనుంగొనియెన్ భటకోటి గత్తులం
 గోయఁగ వేయఁగాఁ గళలఁ శ్రీ గొట్టఁగఁ దిట్టఁగ బెట్టువేదనల్
 సేయఁగఁ జిక్కి సుక్కి వెతఁ శ్రీ జేష్టులు దక్కి తపించుప్రేతలన్. 421
- సీ. ఉక్కుకోటలకుక్క శ్రీ లొక్కింతమర్కముల్, వట్టి తీయఁగ మొఱల్ శ్రీ వెట్టువారి
 గొప్పనిష్ఠలయేటఁ శ్రీ గూల్చి పో నీయక, పొదివి యమ్ముల నేయఁ శ్రీ బొరలువారి
 నెత్తురు చీమునిరడినకూపములవ్రాలి, పురుగు లంగముఁ దొల్వఁగబొగులువారి
 గత్తులఁగోసినశకాయముల్ యొరవా,పినుల ముంపఁగ బెట్టు శ్రీ పనవువారి
- తే. బిట్టుగాలినవెనములఁ శ్రీ బెట్టి వేప, మిట్టిపడి యట్టై మూర్ఖిల్లునట్టివారిఁ
 ద ప్తతైలకటాహపారతమున శోక,తప్తు లగువారిఁ జూచె సరద్రశముఖుండు. 422
- సీ. పక్షపాతులుఁ గూటరసాక్షులు నన్మతోక్తి, పరులు రారవబాధరపడెడువిధము
 కులహంతలును భ్రూణగోఘ్నులుచ్చావసని,రోధకంబునఁ బడిరోజువిధము
 బ్రహ్మహంతయు సురారపాని స్వర్గ స్త్రేయి, సూకరంబునఁ బడి శ్రీ సుగ్రుక్కువిధము
 స్వగురుతల్పగుండును శ్రీ స్వస్థగామిస్థపహంత,త ప్తకుంభికఁ బడితలఁకువిధము
- తే. కూతునుం గోడలిని బట్టుకొన్న చెడుగు
 లురుమహాజ్వాల వాల్చి బి శ్రీ ట్టాఱలు విధము
 దగనిమగువలఁ గవయుపారతకులు లవన
 యాతనలఁ గూలువిధ మతఁ శ్రీ డచటఁజూచె, 423

సీ. భృతికి వేదంబు చేర్పెడిదూబ వేదనిం, దకుండు విమోహపాతంబు గనుట
నతిథుల వృద్ధుల శ సరయ కన్నముఁ దిన్న, పాపకర్తుఁడు క్రిమిభక్షి యగుటఁ
గ్రతువు సేయఁగ నానకతన ననభ్యాసీ, యగువాఁడధోముఖుడైయొలుట
బ్రాహ్మణుం డయ్యు బేరము లాడుదుర్జాతి, యంధకూపంబున శ నవశుఁ డగుటఁ
తే. బర్హగామియు గృహదాహీబంధురోధి, వైతరణిఁగూలి కాలుట శ వనమునఱకి
వైచినదురాత్ముఁ డసివత్త్రవనిఁ దొరఁగుటఁ
జూచి దశకంధరుఁడు దల శ లూఁచి మఱియు. 424

సీ. నవరత్నమయభూషణములఁ బూనినవారి, దివ్యయానము లెక్కి శ తిరుగువారి
వికచమందారమాలికలు చుట్టినవారి, దెలిగొడుగులనీడ శ వెలయువారి
మృగమదశ్రీగంధరమిళితాంగు లగువారి, పిణాదినాదముల్ శ వినెడివారి
నచ్చరల్ గొలువఁ గొల్లెల్వెచ్చెల్వుగనువారి, మేలిమిచ్చులమీఁదరమెలఁగువారిఁ
తే. జంద్రు సౌమ్యత తపను తేజంబు మరుని, చెలువ మింద్రునిభోగంబుశివునివిభవ
మూని భద్రాననన్ధులై శయున్నవారి, ధార్మికులఁజూచెనొకవంకరదశముఖుండు.
ఆ. చూచి నేను మొదటఁ శ జూచినవారి క, య్యడ లొనర్చి వీరి శ కధి సౌఖ్య
యు క్తిమెలఁగఁజేసెనోహోజముఁడుపక్ష, పాతియనుచుబలికిరేపం క్తిముఖుండు.
చ. పురుషుండు కర్తయే దురితరమున్ సుకృతంబు నొనర్పఁ గర్తయొ
క్కరుఁ డది నీవు సేయు మనఁగఁగద కర్తకుఁ డౌ స్వతంత్రతా
విరహితులన్ వృథా పరిభరేమిచెద రీఖలు లంచు యామ్యకిం
కరుల నదల్చి రావణుండు శ గాఢకృపన్ విడిపించె బేరతలన్. 427

క. భయపడునిరయస్థులఁ గని, దయ యనుపే రెఱుంగనట్టిరదశకంతునకే
దయ పుట్టె నన్న వారల, దయనవిపద్దశ దలంప శ నలవియె యధిపా. 428

••••• రావణుండు యమునిభటులఁ బరిభవించుట. •••••

ఆ. ఇటులు నిరయగతుల శ నెల్ల విముక్తులఁ, జేసి వారు హాయి శ సెంది పొగడ
విక్రమింపఁ గడఁగురేవింశతిభుజు జూచి, శమనభటులు నీరసమునఁ గెరలి. 429
మ. పరిఘాసితురి కాపరశ్వధగదాప్రాసాదినానాయుధో
త్కరముల్ పూని దశాస్యపుష్పకముమీఁదం బెల్లు గావించి హం
కరణంబుల్ గరినాట్టహాసములు టంకారధ్వనుల్ మీఱ భీ
కరులై యొక్కటఁ జాట్టు ముట్టుకొని మూర్ఛంబున్ నిరోధించినన్. 430
మ. దనుజాధీశునిమంత్ర లజ్జమునిభృత్యశ్రేష్ఠులన్ బిట్టు మా
గొని తత్సాధనముల్ దళించుటయు సరకోధాత్ములై శూలముల్
గొని వారు బ్రతిపక్షునై నికులవరతోదేశముల్ గుమ్మి యా
ర్చిన నీలాచలనిర్మలంబు లనఁ బోతెం గ్రాతవెన్నెత్తురుల్. 431
క. నెత్తుట జొత్తిలియుఁ బలు, మొత్తము లై రాక్షసులు జరమునిభృత్యులకు

- జిత్తుముల నుత్తలముం, దత్తటమును హత్తుకొన రోణంబులు సేయన్. 432
- చ. సమముగఁ బోరునద్దనుజరసై నికులం దెరిలించి కింకరో
త్తములు పయోదముల్ సలిలరథారలఁ గాటుకకొండఁ గప్పచుం
దమున దశాన్యుమేను శరరథారలఁ గప్పిన పుల్లకింకుక
క్రమమున రక్తసిక్తుఁ డయి శ్రీ కౌర్యము శౌర్యము ధైర్యముం దగన్. 433
- చ. ఇరువదిచేతులఁ వివిధరహితేతుల్ గొని యొక్కి పెట్ట కిం
కరులపయి నిగిడ్చినఁ గరకాపిక్త లై రొకకొండ అందు నొ
చ్చిరి యొకకొండ అంత హతరశేషులు క్రమము డాసి పంక్తికం
ధరుమెయి ముంచి రస్త్రములఁ శ్రీ దమ్మతఁ డచ్చుత మంది చూడఁగన్. 434
- క. ఇక్కైవడి రక్కసునకు; వెక్కనమునఁ దొడఁగజమునిరవీరభటులతో
నక్కున మార్కొని పోరఁగ, నొక్కరుఁడుం గలుగఁ డనురయోధులలోనన్.
- ఉ. అప్పుడు రావణాసురుఁడు శ్రీ యామ్యభటాస్త్రపరంపరల్ దనుం
గప్పినఁ గంకటం బవిసి శ్రీ గాత్రము భేదిల నొచ్చి కన్నులన్
నిప్పులు గుప్పలై తొరఁగరనేలకు డిగ్గి తవీయశౌర్యముల్
డెప్పర మైన సైవక వ శ్రీ డిక్ విలు వూని గుణంబు నీటుచున్. 436
- మ. తపనాదిగ్రహముల్ కదధ్వగతిఁ జెందఁ వేలుపుంబెద్ద మి
ట్టిపడఁ భోగివరుండు డీలుపడ దంశ్ట్రస్వామియుం ద్రెళ్ల న
స్త్రపయోధుల్ గలఁగం గలద్రులు సలింపఁ నాకకుల్ డుల్లఁ బా
శువతాస్త్రం బరిఁ బోసి యంతకభటుల్ శ్రీ స్త్రుక్కుం బ్రయోగించిన్. 437
- మ. బహుశక్తుల్ బహుతోమరంబులు బహుసాగ్రసాదిశస్త్రంబు ల
న్ముహనీయాస్త్రమునఁ జనించి పొగలుక శ్రీ మంటల్ సెలంగఁ మహా
గహనంబు దహించుదావశిఖిరేఖి మిత్త్రభూభృత్యులఁ
దహించెఁ నిమిషంబులో భవన మశత్యాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 438
- తే. ఇటులు యమభటకొటుల శ్రీ నేపడంచి, చటుల మగుతచ్చరం బువనంహరించి
పురము లేర్చినఘాలాక్షుఁబోలి యట్ట, హాస మొనరించె నతఁడుసంయమనిబెదర.
- ఉ. ఇంతయుఁ జూచుచున్నభటు శ్రీ లేఁగి కృతాంతునితోఁ బరాకు దు
ర్దాంతపరాక్రమకృమధురంధరుఁ డద్దశకంధరుండు సేఁ
డెంతయు మించి పాతకుల శ్రీ నెల్ల విముక్తులఁ జేసి యుద్ధవి
భ్రాంతులు గానికింకరులఁ శ్రీ బాశుపతంబునఁ ద్రుంచినాఁ డనన్. 440
- క. కటతటు లదరఁ బటుభూకట నిటలస్థలి సటింప శ్రీ గొప్పమిడుఁగులుల్
చిటచిటఁ గన్నులఁ జెదరఁగ, గటగిట రదనములు బెట్టుగీటుకొను కృధన్. 441
- క. క్రూరుం డై శమనుఁ డుఱక, తేరికు మద్వీరభటులఁ శ్రీ దెగఁబొన్నయ
వైవ్రి నికం దెగఁ జూచెద, సారథి మనరథము దెమ్ము శ్రీ చయ్యన ననఁగన్.

—●— యమః డు రావణుః యుద్ధమునకుఁ బోవుట. —●—

క. తోరపులత్తుకచాయల, నారువములు గట్టి మహిషవరకేతువు చె
 ల్వార సమకట్టి తే రా, నారిధి గొని తేర నెక్కి ర సంరంభమునన్. 443

నీ. కోధపావకుఁ డుండునుండంబు లన నేత్ర, గోళముల్ మంటలఁ ర గ్రుమ్మరింపఁ
 గులిశంబుచతురాకృతులఁగాంచెనామించు, దంష్ట్రులఁ గలిసివ్రక్తంబు వెలుఁగ
 ద్వాదశద్వాదశాత్మక తేజ మొక పైన, గతి దుర్నిరీత్యప్రకాశ మెనఁగఁ
 బ్రళయకాలాభీలరపాథోధరములీలఁ, దాళమహోత్పాలరతనువు గ్రాలఁ
 తే. గాలదండంబునాశంబురగాలమృత్యు, వగ్ని మయముద్గరముదక్కునాయుధములు
 మూర్తులు ధరించి నిజరథంబున వెలుంగ.
 దశముఖునిమీఁది కరుడెంచె ర దండధరుఁడు. 444

వ. అప్పడు. 445

నీ. ప్రళయార్కబింబంబురపగిది భూరిప్రభా, రాజితం బగుచిన్యరథముఁ జూచి
 సంవర్తనమయ ప్రచండానలజ్వాల, లం బూనుకాలదండంబుఁ జూచి
 కాలపాశంబు మురద్గరముఁ గైకొని మ్రోలఁ, దులకించుకాలమృత్యువునుజూచి
 కల్పాంతభైరవరక్తార్ధం బకాలంబు, నందె చూపఁగఁ బూనురీయమునిఁ జూచి
 తే. యతనియాకారమును జూచిరీయదరి బెదరి, చెదరిపదములుదడఁబడరీనుదరిపాటు
 గదురఁబదురుచు నెడఁదాల్చిరగుదుర పలువఁ, జాలకనురలుపఱచిరిత్వోకుతిలక.
 చ. సహచరహుంక్రియోగ్రమహిష ప్రవరోత్కరకంఠఘంటికా
 బహుళఘణంఘణధ్వనులు ర పార్శ్వసమాగతకింకరాగ్రణీ
 కహకహఘ్నావముల్ తురగరకల్పితహేషలు చండమారుతో
 పహతపతాకికారభటు లరథంగురచక్రవంబు లొప్పఁగన్. 447

—●— యమరావణుల యుద్ధము —●—

చ. నిమిషములోన నిట్లు రజరసీచరముఖ్యునిఁ జేర వచ్చి సం
 యమనివిభండు శూల మునరలాసి గదాశ్రముఖాయుధంబు లొ
 క్కమొగి నిగిడ్చి పేరలుక ర గన్పడ నార్చిన రావణుండు ధై
 ర్యమహిమ నోర్చి వజ్రనిశితాశుగకోటుల ముంచె నాతనిన్. 448

శా. ఆయస్త్రాంధతిమిస్త్ర మర్కజుఁడు మరీభ్యాహ్నిర్ముచందంబునం
 బాయం దోగ్ధి సహస్రబాణముల నరప్పొలస్త్రు నొప్పించినం
 గాయం బంతయు నెత్తుటం దడియ నారకంపించియుం గిన్న దై
 తేయస్వామి పిఠిందికిం జనక యురద్వృత్తి జముం జూచుచున్. 449

శా. బాహాస్ఫలన మాచరించి దశచారపజ్యాళి మ్రోయించి శౌ
 ర్యాహంకారత మించి హుంకృతుల బ్రహ్మాండంబు భేదించి యు
 త్సాహశ్రీ వహియించి తూపు లరిమీదదక్ష నించి నొప్పించి స

ప్రాహ్లాదాత్మము హిక్మచండమునఁ బోరరాడెన్ సమానోద్ధతిన్. 450

వ. ఇవ్విధంబున.

451

మ. తనతో జోడయి పోరురాక్షసునిదోర్ధర్వంబు సైరింపఁ

య్యనజం డేశశరాసుఁ డయ్యుఁ బదివేరే లేసెన్ శితాస్త్రంబు లం
దున మే నంతయుఁ గ్రంతలైన దశవక్త్రుం డంత మూర్ఖిల్లి యం
తనె తెప్పిర్లి యుగాంతకంతుహరదుర్దాంతక్రుధావంతుఁ డై.

452

చ. శమనుడ వాడు వీనిశితరసాయకముల్ శమియింపు మంచు న

య్యమరవిరోధి యాతనిహారయంబుల సూతుని నాలుగేడుబా
ణములఁ గలంచి వేయిబలురనారసముల్ మెయి నాట నేని వి
క్రమమున నార్వఁగా జముఁడు రే గిన్నుల మంటలు గ్రమ్మ జూచినన్.

453

చ. దనుజబలంబువై నడరి రే తచ్చిఖవేడిన కాస నేర్పుచె

న్నున నలిరేగి కాల్పఁగఁ గరసుంగొని యంతకు మున్నె వచ్చి య
య్యనితేఱఁ గెల్లఁ జూచుచతుర్రాస్యగిరిశనురేశముఖ్యుల
య్యనసుతురోషశక్తి నుతిరియించిరి యెంచిరి రాక్షసేంద్రునిన్.

454

ఉ. అయ్యెడ మృత్యు విట్లనియె రే నర్కజుతో ననిఁ బూని యేడునా
ళ్లయ్యె సురాభియాతి యెదు రే నై నిను నొంచుచు నున్నఁ జూడఁ సి
గ్గయ్యెడు నింత యేల నను రే నంపు మొకించుకలోన వీని ను
గ్గయ్యెడునట్లు సేసెద నురరాసుడు లింపును భేద మొండఁగన్.

455

మ. నను దాటన్ ఐశమే విధాత కయినన్ రే నాచేతఁ గా శంబనా

దనదై తేయుఁడు జంభపాకమధువృత్తవ్యాఘ్రనాగాసురుల్
కనకాక్షుండు హిరణ్యుఁ డాది యగురక్ష శ్శేఖరుల్ ప్రగ్గుటల్
సన ధాలస్యము పంపు మన్న జముఁడున్ రే సైరింపు మం చాత్మలోన్.

456

ఉ. మృత్యువుఁ బంపినం దనయరహీనబలంబు దొలంగు ముద్గరా

ధృత్యము పాశమన్ రిపువధం బొనరింపఁగ లేవు సర్వలో
కాత్యయహేతుపావకమరహార్చిరఖండము కాలదండమున్
దైత్యునిమీఁద వైవ నుచిరతిం బిపు డంచుఁ దలంచి శరారతన్.

457

—◆◆◆ బ్రహ్మయాజ్ఞ చే యుండు రావణుతోడియుద్ధంబు మానుకొనుట. ◆◆◆—

చ. బ్రతుకుదు గాని లేర యిక్కఁ రే బంక్తిముఖా యని కాలమేఘుని

ష్పతదమితాశనిస్ఫురణశాంభవఫాలదృగ్నికీలికా
వ్రతినిధికిలన్ భువనరంజిఁ గలంచెడుకాలదండము
ధృతిఁ గొని వై వఁ బూనినఁ బితృతామహం డడ్డము సొచ్చి యిట్లనున్.

458

చ. నిలు నిలు కాలదండ మతీరిన్మర మీతనిమీఁద వైవఁగా
వల దుపసంహరింపు మనరవద్యవివేక తిపం బొనర్చి న

- న్నలరఁగఁ జేసి యందున సురరాసురకోటి కజయ్యుఁ డై ప్రవ
ర్తిల వర మొందినాఁ డిపుడు శ్రీ ద్రెల్లిన నానచనంబు దప్పదే. 459
- తే. కాలదండం బమోఘంబురగాఁగ నేన, యాచరించితి వీన దశశాననుండు
నొచ్చినను నొవ్వ కున్న నానొడువు బొంకుఁ
జెందు నటువలె గా కుండఁ శ్రీ జేయు మనిన. 460.
- శా. ఆవై వస్వతుఁ డబ్బగర్భవచనం శ్రీ బాలించి సద్భక్తితో
దేవా దేవరయాజ్ఞఁ గాదె జగముల్ శ్రీ దీపించు మీపల్కు స
ద్యావం బొందెడు నట్టు లైన నసురం శ్రీ బ్రాణంబుతోఁ గాచితీ
లావుం జేవయుఁ గల్గియున్ విముఖులీరలం బోయెదన్ వీటికిన్. 461
- క. మాటికి మీయానతి జవ,దాటక నడచుటయె గెలుపు శ్రీ దనుజునిచే నా
కోటమి గలిగెఁ గదా యన, నేటి కని రథంబుతో నరదృశ్యుం డయ్యెన్. 462
- శా. కీనాశుం డిటు లేఁగఁ బద్మభవుఁడున్ శ్రీ గీర్వాణసంఘగబుతోఁ
దా నంతర్ధి వహించె నారదుఁడు యుర్రుం బెంచుచుం బోయె లం
కానాథుండును శత్రుఁ డొడ ననుచు శ్రీ గౌతూహలం బొంది డై
త్యానీకాన్వితుఁ డై రసాతలజయేరచ్చాయ త్తచి త్తంబునన్. 463
- ◆◆◆ రావణుఁడు భోగవతీపురఁబు జయించు. ◆◆◆—
- చ. చని చని చూచె ముందట నిశాచరచంస్రుఁడు తోయబాలికా
జనఘనడోలికాయితవీరశాలవిలోలతరంగకేళికా
కనదహిచూళికామణిశిఖాసఖవిద్రుమపాలికావినూ
తనరుచిమాలికాపిహితతాపనసారథి ట్టారసీరధిన్. 464
- క. కని గాంభీర్యము సంశో,ధన సేయఁగఁ బోవునటులు శ్రీ తద్గర్భముఁ జొ
చ్చి నిశాటమాళి యాలోఁ, జనియెన్ నిజయానకాంతి శ్రీ సరణి గణింపన్. 465
- వ. ఇవిధంబునం జని చని. 466
- మ. దివిషద్వేషణచక్రవర్తిగనియెన్ శ్రీ దేవేంద్రలోకాగ్రభో
గవతిం గై రవపద్మనద్మపరిభ్రాతకారాధికాగాధభో
గవతిన్ రాజితసాలభోగివరశృంగప్రోజ్వలభోగభో
గవతిన్ వాసుకి యేలుభోగవతి నాశగస్త్రైణలీలావతిన్. 467
- క. కనుఁగొని యప్పురిచుట్టును, దనబలములు విడియఁ బంచి శ్రీ దారుణభేరి
ధ్వను లడరఁ దాను ద్వారం,బున నెలకొని యనికి భుజగరముఖ్యులఁ బిలువన్. 468
- ఉ. వా రది విన్నవింప విని శ్రీ వాసుకి బంధులఁ గూడి వచ్చి బల్
వారణముల్ రథాశ్వము లరవారణఁ గానిక లిచ్చి మేము మీ
వారము మాపయిం జనదు శ్రీ వైర మటంచు హేతోక్తు లాడ దే
వారియు వారి వీడుకొని శ్రీ యప్పురిఁ బాసి చమూసమేతుఁ డై. 469

—●—●— రావణుడు నివాతకవచములతోఁ బోరాడుట. —●—●—

చ. మణిమయసౌధసాలగృహమండపశిల్పములక యథార్థ మౌ
మణిమతి యన్నరంబున కనుర్వవిరోధి జయస్పృహపరా
యణతఁ జనన్ నివాతకవశచాభిధు లక్ష్మణువారు రాక్షసా
గ్రణులు పయోజగర్భనరగర్భితు లాతనిరాక కుబ్బుచున్ . 470

చ. రణమున కేఁగుదెంచె బళిరరా దశకంఠుఁ డటంచు శత్రుభీ
షణపురుషోపలోచ్చకవశవ్రభలున్ శితదంష్ట్రీ కావ్రభల్
ఫణినిభహస్తనిస్తులక్ష్మీసాణమహావ్రభలుం జెలంగ రా
వణునియమాత్యులం దొడరి ర వా రొనరించిరి పోరుక్రూరతన్ . 471

వ. ఇవ్విధంబున. 472

శా. ఖడ్గాఖడ్గి భుజాభుజిం దొడరి రక్షసైన్యనికుల్ వాహినీ
రాడ్డంభీరరవం బడంచుఘనగర్జల్ మీఱఁ గాలానల
త్విడ్లాఢప్రకటప్రతాపములు వర్ధిల్లన్ మనుత్వత్సరో
రుడ్లరాచిమనోభయంకరముగా రోషించి పోరాడఁగన్ . 473

ఉ. ఆలమునన్ నివాతకవశచాసురవీరులవీక కోర్వఁగాఁ
జాలనిమంత్రిపుంగవుల ర సైన్యములం గని పంక్తికంఠుఁ డా
భీలభుజావ్రతాపమును ర బెంపును మీఱఁగఁ బోరె వారితో
రేలు పగల్గు నాక నలిరేఁగి మొగిం బదిరెండుమాసముల్ . 474

శా. బద్ధస్పర్ధలతో నివాతకవచుల్ ర పాలస్తుడ్డున్ గాఢన
న్నద్ధత్వంబున నిట్లు పోరఁగ శతానందుండు వేంచేసి యీ
యుద్ధం బేటికి మీర లిందఱు నజయ్యుల్ పంక్తికంఠుం డతి
క్రుద్ధుం డెవ్వనిచే నసాధ్యుఁ డిఁక మీశకున్ సంధి సేయం దగున్ . 475

చ. సమబలుతోడఁ జేయఁ దగు ర సంధి బలాధ్యునితోడ సంధియున్
సమరముఁ గాదు హీనునెడ ర సంధికి నియ్యకొనంగఁ జెల్ల దీ
యమరవిరోధి మీకు సముఁ ర డౌట సఖత్వము మేలటంచుఁ గ్రౌ
ర్య ముడచి పద్మజుం డరిగె ర నట్ల యొనర్చిరి వార లయ్యెడన్ . 476

ఆ. ఆనివాతకవచు ర లధికసఖ్యంబుతోఁ, దను బహూకరింప ర దశముఖుండు
గొంతకాల మచటఁ ర గూర్చిమైవసియించి, వలయుమాయ లెఱిగిరవారివలన.

—●—●— రావణుడు కాలకేయులతో యుద్ధము సేయుట. —●—●—

క. వారల వీడ్కోని వరుణజ,యారంభముతోన కదలి ర యప్పథమున జే
వారివరుఁ డశ్మపుర మను, పేరిటి దొకపురము సూచి ర పృథుశౌర్యమునన్ . 478

ఉ. అప్పరివాకిటన్ నిలిచి ర యార్పు లొనర్పఁగఁ గాలకేయు లా
చప్పడు లాలకించి రభరంబున వెల్వడి పంక్తికంఠుపై

- గా దన నేగుడెం డనుచు శ్రీ గ్రక్కున లోపలి కేగి యందు ఊ
రోదధిఁ బోలువెల్లమొద శ్రీ వొక్కటి గన్పడఁ జూచి మొక్కుచున్. 488
- సీ. కల్పకసురరత్నరేకమలానుధాకరా,దికులతోఁ బొడమినదీప్యమూర్తి
వాఁకలి గొన్న దేరవాళికఁ దృప్తిగా, నమృతంబు గురియుసోహార్ద్రవతివి
స్తనవిస్తవత్పయోధారఁ బుట్టినయిల్లు, పాలవెల్లిగఁ జేయుభాగ్యవతివి
కోరినవారికిఁ శ్రీ గోర్కు లవ్వారిగా, దయ నిచ్చునసమానరదానవతివి
తే. ఇన్నిట జనించుకీర్తి వైరొన్నలీల, ధవళరుచి మించు మొదపులరెల్ల విట్టి
నిన్నుఁ గనుఁగొంటి శుభములు శ్రీ నేను గంటి
౩. ననుచు సురభికి వలగొని శ్రీ యసురవిభుడు. 489
- అచ్చటిద్వారపాలకుల శ్రీ నందఱు వ్రుండఁగఁ జేసి వీటిలోఁ
జొచ్చి రజేచ్ఛ రా వరుణసూను లెఱింగి యభంగురకుగ్రథఁ
వచ్చి విరోధిపైనికుల శ్రీ వాలికితూపుల ఖడ్గధారలఁ
వచ్చి రథాశ్వదంతిభటవర్గముతో వెనఁ బేర్చి యార్చినన్. 490
- శా. ఆ ధూమ్రాక్ష మహోదర ప్రముఖదైత్యామాత్యు లత్కుగ్రభా
హాధిస్యస్తకృపాణముద్గరకుతారాద్యాయుధశ్రేణిఁ బా
ధోధీశాత్మజదంతివాహభటులం శ్రీ దున్నాడి కాలాభగ
ర్వాధిక్కారిఘనాట్టహాసముల దిశ్చక్రంబు భేదించినన్. 491
- ◆◆◆— రావణుండు వరుణసుతులతో సమరంబు నేసి గెల్పుట. —◆◆◆—
- మ. ఉపలక్షించి పయోధినాథనుతు లోహో నిల్వడం చాసురా
ధిపసేనానుల నిల్వరించి యసిపంక్తిన్ నొంచి తేరుల్ పయో
దవధం బంటి చరింపఁ జేసి బహుమాన ర్తండప్రభల్ మీఱఁ దో
రపుఁగోపంబునఁ బంక్తికంఠనిశరీరం బమ్ములన్ ముంచినన్. 492
- శా. ఆశౌర్యంబు మహోదరుండు గని యీర్ష్యన్ మించి విన్నీది కెం
తే శీఘ్రంబున నుద్గమించి పటుశక్తిన్ స్ఫారసర్వగ్రభా
హాశుంభత్పరిఘ ప్రహరపరుషవ్యాపారముల్ సూపె న
ప్పాశిప్రోద్భవసూతరధ్యరథముల్ శ్రీ భగ్నంబు లై కూలఁగన్. 493
- చ. అరడములున్ హయంబులు నిరయంతలు గూలఁగ బీటు ప్రావళ
వ్వరుణసుతుల్ ప్రభావమున శ్రీ వాయుపథంబున నిల్చి భూనభోం
తరములు మ్రోయఁ గార్మక గుర్రంబులు దీటుచు నమృహోదరున్
శరముల నొవ్వ నేసి వివరశత్వము నొందఁగఁ జేసి రిసునన్. 494
- వ. మఱియును. 495
- చ. అశనిసమూహముల్ గురియునగబుదసంఘములో మహోష్ణక
ర్కశకరముల్ నిగుడ్చులయశకాలవిభాకరమూర్తులో యనన్.

- నిశితశరప్రకాండము లరనేకము లొక్కట నించి నొంచి ర
ద్దశములు నాతఁడుం బ్రకటితభృకుటికటిలేక్షణోగ్గుఁ డై. 496
- శా. శ్యాభూరిధ్వను లాకసంబుఁ బగిలించుం బాశహస్తప్రజల్
క్షోభించఁ శరశూలముద్గరగదాశకుంతాదిశస్త్రోత్కరం
బాభీలోద్ధతిఁ బై పయిన్ నిగుడఁజేరయన్ మర్తముల్ గాడ నెం
తో భీతిల్లి పదాతు లై ధరణి కాశ్రయ్యామాధ్వగుల్ డిగ్గినన్. 497
- మ. అవలోకించి హసించుచున్ దశములుం ర డాహా ననున్ మించి పో
వ వశంబే సుతహీనుఁ జేసెద నికన్ ర వార్ధీశుఁ గల్పాంతవా
యువుబారిం బడినట్టు లైతిరి గదా ర యొం డేల ప్రాణంబులా
న విసర్జింపుఁ డటంచు వారలపయిన్ ర సైన్యంబులం బంచినన్. 498
- తే. ఆబలంబులు శస్త్రాస్త్రహతుల నొంప
బడలి వరుణునికొడుకులు ర పుడమిఁ బడిరి
యనుచరుల్ గొనిపోవ గేరహములు సేరఁ
జూచి యార్చుచు రావణాసురుఁడు వలికె. 499
- క. శరధులు గలిగియుఁ గాండ,స్ఫురణకు దొర యైనవానిరపుత్రకు లయ్యుం
బరసేనలు వెనుచటచుచుఁ, బటతేరఁగఁ బాటిపోవఁ ర బాడియె మీకున్. 500
- క. బలము చెడి నీళ్లకంటెను, బలుచన యైతి రిక మిమ్ము ర బాధింపఁగ రా
దిలు సేరి తండ్రి నైనం, గలనికిఁ బనుపుఁ డని బెట్టురగా నతఁ డనఁగన్. 501
- క. ఆమాటలఁ బటచుచు వరుణామాత్యుం డగుప్రభాసుఁ ర డాలించి పలు
స్థేమమున నిలిచి దనుజ, గ్రామణి విన నిట్టు లనియె ర ఘనవాక్పాఠిన్. 502
- మ. అనురాధీశ్వర యీడ లేడు వరుణుం ర డజ్ఞాననుం గొల్వఁ బో
యె సమానుం డగునేనియుం దొడరు నీ ర వీరేడులోకంబులం
దసమానుండవు నీప్రతాపమున కీరయంభోధిరాట్పుత్రపా
త్రసుహృత్పుంగవు లోడి రాతఁ డిక వేరతా బుద్ధి నూహింపుమా. 503
- క. వరుణసహస్రము పచ్చినఁ, దరమే నిను గెల్వ ననిన ర దశములుఁ డుత్సా
హరసోన్నతి నార్చుచు న, పురి వెలువడి చనియెఁ దూర్వరములరొదలెనఁగన్. 504
- క. అని కలశజుఁ డెఱిగించిన, విని రామస్వామి యవల ర వింశతిబాహుం
డని గోరి యెచటి కరిగెనొ, యనఘా నేవినఁగ వలతుర నని యడుగుటయున్. 505

◆◆◆ ఆ శ్వా సాం త ము. ◆◆◆

- చ. అనఘజనావనైకచతురరా చతురాననచంద్రశేఖరా
ద్యనిమిషరాజమానసచరరా సచరాచరవిశ్వలోకప
రసమహానీయరూపమధురరా మధురాపురకామినీవిఘో
చనకువలాజ్జదాన్యవనశ్రజా వనజాతవహంబుదోపమా. 506

క. భద్రాహృదయేశ్వర బలభద్రానరజాగ్రగణ్య శ్రీ భక్తశరణ్యా
భద్రార్తిహరణకరణ సుభద్రాధిపభద్రకరణశరణీమతీ.

507

సుగంధివృత్తము. పన్నగాధిరాజతల్ప శ్రీ సాదసేవనాపరా

పన్నగామరేంద్ర చంద్రశరదాభకీర్తిసం

పన్న గాలవాదివంద్యమాన బాణధోరణీ

పన్నగాఢదేవశత్రు శ్రీ పార్శ్వహస్తమస్తకా.

508

గద్యము. ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతుర్విధానవద్య
కవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్వజ్జనాభివర్ణితోద్గర్భ వితీర్ణివై భ
వాధకికృతరాజరాజ రాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధర ధరాధిప
సభాంతర స్తవనీయనయకళాయుగంధర బంధురమనీషావిశేషమంథానవసుంధ
రాధర శోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకర వినయాదికగుణరత్నాకర కంకంటి
వంశసయగిపారావారపరిపూర్ణ సుధాకరాప్పయమాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞాన
విభవవిజితనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాన నిర్మాణప్రవీణతానిధాన
పాపరాజప్రధాన ప్రణీతం జై నశ్రీమదు త్తర రామాయణం బనుమహాకావ్యంబు
నందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

॥

శ్రీరామచంద్రాను పరబ్రహ్మజ్ఞానము.

శ్రీమదుత్తరరామాయణము

చతుర్థాశ్వాసము.

రమణీరమణీయ

ద్వారవతీనర్మహర్ష్యవాసివధూహృ

త్సారంగనివహమోహన

నీరదనంకాశ రుక్మిణీతరుణేశా.

1

—♦— రావణుండు బలిచక్రవర్తిని జయించునిచ్చచే సుతలంబున కరుగుట. —♦—

- తే. అవధరింపుము కుంభసంభవమహర్షి, చంద్రు డిట్లను శ్రీరామచంద్రుఁజూచి
రఘుకులాధీశ యీరీతిశ్రరావణుండు జయంబు సేకొని వరుణాలయంబువెడలి.
- క. అతులనుతుల్ నలుపుచు దితి, సుతులు గొలువ నవల నరిగి నురుచిరవిభవ్రా
న్నతుల సురధానిఁ బోలిన, సుతలము గని మెచ్చి చొచ్చి న సొంపున నచటన్. 3
- సీ. కలకంఠశుక శారీరకారవంబులచేత, వల నొప్పును ద్యానరవములచేత
బద్ధకై రవచారురపరిభా. బువులచేత, భాసిల్లుకనకవస్త్రములచేత
మంజులోజ్జ్వలసాలభంజికావళిచేత, రాణించుమణిగోపురములచేత
గారుడోపలబద్ధతోరణంబులచేత, గనుపట్టువివణిమార్గములచేత
- తే. నవ్యమాక్తికమయవితానములచేత, ధవళమగుతుంగసాధయానాధంబుచేత
భవ్యశశికాంతసోపానసంక్తిచేత, బొలుపుమితాడునొకదివ్యరపురముఁగాంచె.
- తే. కాంచి యచ్చోటిబహుశిల్పకల్పనలకు, నద్భుతం బందినగరభావ్యామున నిలిచి
దనుజవిభుఁ డీనివాస మేవ్వనిదొ వేగ, యరసి రమ్మని సేనాని నంపుటయును.
- చ. అతఁడు మహావ్రసాద మనిర యత్రొలివాకిలి సొచ్చి యచ్చటన్
వెతకి మ తెవ్వరిం గనక న వే తూకవాకిటి కేగి నిర్జన
స్థితి నదియుం గనంబడినఁ న జెచ్చెర నవ్వలికొన్ని వాకిళ్ల
జతనము మీఱ దాటి చని న సప్తమసంఖ్య వహించువాకిటన్. 6
- మ. అరుణం బోలినకాంతితో నవపయోదానీలగాత్రంబుతో
నరవిందంబులఁ గేరునేత్రములతో న నాజానులంబోన్నతో
ధ్వరభావోద్వయితో గటితటలసరద్రుక్తాంబరస్ఫూర్తితో
నరుదైచూఢ్మికి నొక్కదివ్యపురుషుం న డచ్చోటఁ గాన్పించినన్. 7

- ఉ. అనురమంత్రి సేరఁ జని శ్ర యంతటిలో నతఁ డట్టహాసముం
జేసిన గాసిఁ జెంది వెఱిచేఁ బరు వెత్తి దశాన్యు డాసినం
ద్రాసముఁ బొంది వచ్చినవిధం బిది యేమి ప్రహస్త యన్నచో
నాసురవైరి శేఖరున శ్రీ కిక్కడిచోద్యము వాఁడు దెల్పినన్. 8
- ఉ. బౌర విచిత్రమైనది మరహాపురుషుం డతఁ డెవ్వఁ డొక్కొక
న్నారఁగ నేను జూచెద న శ్రీ టంచు విమానము డిగ్గి నిల్వ క
వీరుఁడు ద్వారపట్క ముతరవేగమునం గ్రమియించి సప్తమ
ద్వారము సేరఁ గాఁ జని ప్రథానుఁడు దెల్పినయట్లు యచ్చటన్. 9
- సీ. కీలికీలారుణాశభీలజిహ్వాకవాని, దంష్ట్రాకరాశవర క్త్రంబువాని
బభ్రుబర్హర కేశశపాశంబు గలవాని, సముదీర్ణ శంఖకర్ణ ములవానిఁ
గుప్పగా నిప్పకల్ శ్రీ గురియుకన్నులవానిఁ, జటులబింబారుణోత్పంబువాని
సంర క్తకర్కశశ్రేణుజాలమువాని, మన్మథారుణోర్ధ్వరోమములవాని
- తే. భూరిోషాభిసూచక శభ్రుకుటివాని
నున్నతోన్నతఘనబాహుశ్రయుగళివాని
నుక్కుగద యూనుకొని నిలుచున్నవాని
నొక్కపురుషునిఁ జూచె దైత్యో తముండు. [వెఱచి
- తే. చూచి యాదివ్యపురుషుండుసూచువేడి, చూపులకు జంకెలకుఁ జెంతినుడియ
వెఱఁగుపడి యట్ట నిలుచున్న శ్రీవింశతిభుజఁ, బలికె నమ్మేటిగంభీరభాషణముల.
- చ. కదనము సేయ వచ్చి భయశంకపితగాత్రుఁడ వై వితాకుఁ జే
సెద విది యేమి రాత్రిచరర శేఖర ధీరులు ధీరవృత్తిఁ ద
ప్పదురె బలీంద్రునిం దొడరి శ్రీ పోరఁగ వచ్చితో నన్ను మార్కొనం
గఁ దలచి వచ్చితో సమరశకాంక్షితశూరునిఁ దెల్పు నావుడున్. 12
- క. తలఁగినదైర్యము గ్రమ్మఱ, నిలుపుకొని దశాననుండు శ్రీ నిర్భయుఁ డగుచున్
బలిఁ దొడరఁగ వచ్చితి నని, పలికిన నప్పురుషవరుఁడు శ్రీ పకపక నగుచున్. 13
- సీ. త్రైలోక్యవర్ణితౌరదార్యశౌర్యోదితో, జ్వలకీర్తి బలిదైత్యరచక్రవర్తి
ఖలజనానీకనిరగ్రహవిగ్రహాత్మ్యగ్ర, సమవర్తి బలిదైత్యరచక్రవర్తి
యవలోకమాత్ర సేత్రానందకరనిరం, జనమూర్తి బలిదైత్యరచక్రవర్తి
జగదీశ్వరార్పణోచ్చాప్రకల్పితయజ్ఞ, శతపూర్తి బలిదైత్యరచక్రవర్తి
- తే. స్వవశచక్రప్రచిచ్ఛిన్న శకలశత్రు, చక్రవిస్ఫూర్తి బలిదైత్యరచక్రవర్తి
యమృహాత్మునిఁ దొడర నీ శ్రీ కలవి యగునె, యైనఁ బో వలతేనిఁబోన్మునురనాథ.
- క. అని యవరోధము మానినఁ, జని యవరోధమున ననురచంద్రుం గనియెన్
వినయాదిక గుణసాంద్రుం, బనితవిభోగామరేంద్రు శ్రీ బలిదైత్యేంద్రున్. 15
- చ. కనుఁగొని యట్టహాస మెసఁగం జని బాహువు లప్పళించి ని

ల్చిన దశకంతుని గని బరలి త్రిదశారి పులస్త్యవంశవ
ర్ధన యిటు రమ్మ ర మ్మని కరీరమ్మునఁ జెంతకుఁ జేరఁ దీసి చ
య్యనఁ దొడమీఁద నుంచుకొని ర యాదరపూర్వము గాఁగ ని ట్లనున్. 16

ఉ. సేమమె నీకు బంధులకు ర శ్రేయమె పుత్రులకు శుభంబె నీ
వేమిటి కిందు వచ్చి తసురరేశ్వర కోరినకార్య మంతయుం
బ్రేముడి నే నొనర్తు వినిపింపుము నాఁగఁ దదంకవ ర్తి యై
యామనుజాశీయుం బలికె ర నక్కడిమాట మఱుంగు వెట్టుచున్. 17

చ. హరి నినుఁ గట్టివేసె నని ర యందఱుఁ దెల్పఁగ నాలకించి నే
హరి నెదిరించి నొంచి భువనై కవదాన్యు హతాన్యసైన్య నిఁ
స్థిరమతి బంధము క్తునిఁగఁ ర జేసెద నంచుఁ దలంచి వచ్చితిఁ
హరి యిపు డేడ నుండు నన ర నల్లన నవ్వి బలీంద్రుఁ డి ట్లనున్. 18

—◆◆◆ బలిచక్రవర్తి రావణునకు విష్ణుప్రభావంబు నెప్పట. ◆◆◆—

క. కడపటివాకిట నీ వి,ప్పుడు గని మా టాడినట్టిరపురుషుఁడె విష్ణుం
డుడుగక యొకచో నుండియు, నడఁగక యెల్లెడలఁ దోచు ర నతఁ డనురేంద్రా.

మ. మును నారాయణుఁ డేడ నుండు నని మారముత్తాత యాత్మీయపు
త్రుని వేధింపఁగ నాతఁ డెల్లయెడలందం బూర్ణుఁ డై యుండు నం
చన నాతీరున నుండి కోరినతదీయాస్థానగ స్తంభసీ
మ నృసింహాకృతి నుద్భవించి విమర్తుఁ ర మర్దింపఁడే రావణా. 20

మ. విను మవ్విష్ణునిచేతఁ గాదె శుకుఁడుఁ ర వృత్తుండు సంహ్లాదుఁడుఁ
దనువుఁ శుంభ నిశుంభ శంఖ ముచుకుంద ప్రియమ ధూమామళా
ర్జున వైరోచన కాలనేమి కనకాశ్రుల్ గూలుటల్ కాలకే
యనిశాటుల్ మధుకై టభాదికులు ను ర గ్లాటల్ సురారీశ్వరా. 21

క. మనవంటిదై త్యు లెందఱు, వనజాక్షునితోడ నిటులు ర వైరము గావిం
చినవా రవ్విభుచే నొచ్చినవారును బలియుఁ దొడరి ర చెడ మన కేలా. 22

తే. న న్నొకనిశౌరి బంధించిరనాఁ డటంచు, నెంచెదప్రాని తెలియలేరెల్లజనులఁ
జటులసంసారమోహపాశమునఁ గట్టి, ప్రాభవంబున వెలయుటరపగ క్తిచదన. 23

సీ. చెలఁగి ప్రపంచంబు ర సృజియించునొక వేళ, నొక వేళ సృజియింపరకూర కుండు
విభుఁడు దానై పోచు ర విశ్వంబు నొక వేళ, నొక వేళ సాక్షియై యూరకుండు
నామరూపములతోనటించు నొక వేళ, నొక వేళ నవి మానీయూ రకుండు
దుష్టరాక్షసశిక్ష ర దొరఁకొను నొక వేళ, నొక వేళ సమబుద్ధి ర సూర కుండు

తే. నెటులు తోచిన స్వేచ్ఛతో ర నటుల యుండు
నెఱిఁగి భజియించువారల ర నెఱిఁగి యుండు
నమ్మహాత్ముఁడు గట్టినరయట్టికట్టు, లన్న విడిపింప నీకు నా ర కలవి యగునె. 24

- చ. అని బలి దెల్పుఁ బం క్తిముఖుఁ శ్రీ డౌర భయంకిరమృత్యుయక్తుఁ డై
ఘనతరకాలదండమును శ్రీ గై కొని వచ్చుకృతాంతసంతపి
రుని నొగిలించి వెండిమల శ్రీ రుద్రునితోఁ బెలిలించి మించునఁ
జెనకఁ గలంఁజె విష్ణుఁడు వరచింపుఁ డతం డెటువంటివాఁ డనఁచు. 25
- మ. బలిదై త్యేంద్రుఁడు గ్రమ్మఱు బలికె నోరపాల స్త్య వేదాలతపే
త్తలకుం గానఁబడం డనాఁడలయుఁ డేతద్విశ్వసృష్టిసిద్ధి
ప్రళయాపాదకుఁ డవిభుం డతఁడె పో శ్రీ బ్రహ్మహిరూపంబుల
స్వలయుం డన్నహిమంబు లిట్టి వని వర్ణింపఁగ నమర్థుండనే. 26
- నీ. యాగంబు యజ్వయురయ్యాగై కళలమున, య్యాగార్హమంత్రంబులతఁడెఁచుమ్ము
దానంబు దాతయు శ్రీ దానసాధనము ల, ద్వానార్హకాలం బరతంఁడె చుమ్ము
యోగంబు యోగియురయోగోపదేప్తయో, గానందమహిమంబులతఁడె చుమ్ము
ధ్యానంబు ధ్యాతయురధ్యాననై శ్చల్యమా, ధ్యానార్హమూర్తియురసతఁడెఁచుమ్ము
తే. తన్ను వినఁ దన్నుఁ బేర్కొన్నఁ శ్రీ దను నెఱిగిన
వారియఘములు గడతేర్చి శ్రీ వాంఛితములు [యనిన.
గరుణ నొనగూర్చు బంధమోక్షముల కతఁడె, కర్త ను మ్మని బలిదై త్యరభర్త.
- క. వైరోచనుమాటలు సెవిఁ, దూఱక యరుదెంచి మున్ను శ్రీ తోఁచినయలదా
వారికు నచ్చోఁ గానక, యశారా వారి యోడి పోయె శ్రీ నని గర్వమునఁ. 28
- తే. అట్టహాసంబు సేయుచుననట నిలక, పరవ్రతగుహంతరము లెడఁబాసి వచ్చు
కేసరివిధాన నవలివారకిళ్లు గడచి, పుష్పకం బెక్కి దై తేయరపుంగవ్రండు. 29
- మ. బలి నిర్జించితి విష్ణుఁడుఁ వెఱచె మరద్యాహాబలస్ఫూర్తికీఁ
బలియుం గన్గొన మీస్థలంబున నిఁకం శ్రీ బద్ధాప్తపద్ధారుల
గ్గెలుపం బో వలె నేఁగుదెం డనుచు మరన్ప్రశ్నేణితోఁ బల్కుచుం
బలుమాటుం దను వారు ప్రస్తుతు లొనర్పక సంతసం బొందుచున్. 30
- వ. చని యుద్దిశాభిముఖుం డై యద్దశముఖుండు హిమవద్గంధమాదనకై లాసాది
పరవ్రతంబు లతిక్రమించి యవ్వల. 31

—◆◆◆ రావణుఁడు మేరుగిరిం జేరుట. ◆◆◆

- నీ. వీచోపుగుమి వీచురవిధమున నునువెల్ల, జల్లుక మెకములు శ్రీ నలులఁ దిరుగఁ
బావడలిడునట్లురవతుల చెమ్మటఁ బయ్యెదల మాన్పునతులు నెరత్తములమెలఁగ
దీపికావళి మించుర తెఱఁగున జ్యోతిర్ల, తావితానము లుపరత్యకల వెలుంగఁ
జూపఁ జెంగట నిల్పురసాబగున హరులును, గరులును బాదాంతిరకములనొలయ
తే. భవ్యమందాకినీక్షోమరపటము గట్టి, గై రికద్యుతికుంకుమరగంధ మలఁది
వేడ్కగంధర్వగానముల రవించుమించు, కాంచనావనిభృన్మాళి శ్రీ గాంచె నతఁడు.
తే. కాంచి రజతాద్రిఁ బెఱికినకరణిఁ దన్నుఁ, బెఱుక వల దని గిరికాన్కఁబెట్టెనీకుఁ

దటచరత్కుంభికరపత్రద్రత్నపాళి:

గొను మనుచు మంత్రి యన నవ్వొకొనుచు నచట.

33

శా. ఆనాఁ డెల్ల వసించి తద్గిరివిలోరదారామలీలావిహార

కానంధామృతవాద్ధిమగ్నుఁ డయి దైత్యస్వామి కల్యంబునక

స్నానాదిక్రియ లాచరించి మణిచంద్రత్వప్వకం బెక్కి ఛా

యాసీరేజదశేక్షణాధిపజిగీరమాయత్తుఁ డై యయ్యెడన్.

34

—◆◆◆ రావణుఁడు సూర్యజిగీషుం డై యడగుట. ◆◆◆—

మ. అమరత్క్షోధరతుంగశృంగగతదిరవ్యాధ్యంబునక వారివా

హమరుద్భూతనివాసముల్ గడచి సారథ్యస్థానగంధర్వలో

కములుక సిద్ధపదంబు మున్నగునెడల్ శగన్దించుఁ దల్లోకుల

స్సమరక్రీడకుఁ బిల్చుచుక వెఱుతు మనన్ నక వారి మన్నించుచున్.

35

మ. దనుజగ్రామణి భీతి లేక యిటు లురద్యద్యేగి యై లక్షయో

జనముల్ పూయి ప్రభాకరార్చకులకుక శఛాయాధినాథావలో

కనదీక్షోభ్యుల కర్యమానతులకుం శగలోచితార్హస్థ్యంబువ

ర్జనసంసక్తులకుక నివాస మగుభాగస్వల్లోకముం గన్గొనెన్.

36

వ. కనుంగొని నిరవధికాలోకదురవలోకం బగునాలోకలోచనలోకంబు దఱియం

జొచ్చి యచ్చట.

37

సీ. అరుణచోదిత ఫణారధరబంధబంధుర, చ్చందోమయాశ్వహేమలు సెలంగఁ

గనకఁడోద్దండకరదండమాశర, ప్రముఖసాహోనినాశదము లెసంగ

వాలఖిల్యాదిక శ్రుతిముఖ్యపతితఱు, గృజాక్షుక్తసారమంత్రార్చటి దగఁ

జామరగ్రాహణీశఛాయాసఖిమణి, కరమణీకంకణకర్వణన మడర

తే. నేకచక్రరథారాధుఁ శ డై కిరీట, హారకుండలకటక కేయూర ముద్రి

కాదిభూషణఘృణలతో శ నమరునుగ్ర

భానుఁ గనుఁగొని పాలస్త్యశనూనుఁ డవుడు.

38

శా. ఆరక్తాంబరగంధమాల్యములతో శ నత్యుష్ణతేజంబుతో

హైరణ్యాంగముచెల్వుతో యుగవదూరధ్వాధోఖిలాశాస్పర

ద్వారస్ఫురసహస్రభానుపులతో శ దోఁతెంచునబ్బానునిక

ధీరత్వంబున నింత గైకొనక పంక్తిగ్రీవుఁ డుగ్రాకృతిన్.

39

మ. తనసేనాపతిమోముఁ గన్గొని ప్రహరస్తా నీవు శీఘ్రంబె యీ

యనఁ జేరం జని పంక్తికంఠుఁ డని నేరయక వచ్చెఁ బోరాడ ర

మ్మనుచుం బిల్వము భీతిఁ జెందిన 'జి తోరహం నూన' మిత్త్యక్తియై

నను వాక్రువ్వఁగఁ జేసి ర మ్మనినయరన్నాకారివాక్పథతిన్.

40

చ. అతఁడును బేర్చి చుడకిరణావళివేడిమి కోర్చి పద్మినీ

పతినికలుంబు సేరునెడఁ ర బార్వగు లడ్డము సొచ్చి యేల వ
చ్చితి విట కన్న రావణుండు ర సెప్పినవాక్యము లెల్ల జెప్పి మీ
పతి నిఁక మాపతిం దొడరఁ ర బంపుండు నా విని వారు చెచ్చెరన్. 41

చ. తపనునిఁ జేరి మ్రొక్కి యవధారు త్రయీమయ దివ్యమూర్తి శౌ
ర్యపరుండు రావణుండు సమరం బొనరింపఁగ వచ్చినాఁడు తో
రపుభజశక్తి యొప్పునమరంబె యొనర్చెదరో యి దేల యం
చివుడు 'జితోఽస్మి'యంచు వచియుంచెదరో యిది యేమి నావుడున్. 42

ఉ. ఆహరిదశ్వుఁ డిట్లను దశశాన్యునితో మన కేటిపోరు మం
దేహనిశాటులం దొడరి ర నిత్యముఁ బోరెడిపోరు సాల దే
యాహ లిఁ కేల యిప్పటికి ర నోడితి మన్నను దప్పు గాదు పొం
డావవకేళి నోడె రవి ర యం చనుఁ డాయనతోడ నావుడున్. 43

తే. వారిలో దండుఁ డనువాఁడు ర వచ్చి పంక్తి
కంఠఁ గని యయ్య నిను డాసి ర కయ్య మీయఁ
జాల కోడితి నన్నాఁడు ర చండభానుఁ, డిచట నందఱ గెల్చితి ర వేఁగుమనిన.

శా. ఆదై తేయకులేశ్వరుం డవుడు బాహాస్థాలనధావన మ
య్యాదిత్యానుచరాళిగుండియలు వ్రయ్యం జేయఁ గాలాభ్రమో
నా దిక్కుల్ వగులంగ నార్చుచుఁ బ్రధానశ్రేణి యాత్మప్రతా
పాదుల్ పేర్కొని యెంచ బుష్పకవిమారనారాధుఁ డై యవ్వలన్. 45

క. తుహినాంశుని గెల్చెడ నని, మిహిరోపరిలోకములు గ్రరమించి రయమునన్
బహుయోజనములపొడ వగు, మిహిమలతునఁ జేరి విశ్రమించినయంతన్. 46

క. అచటికి వీణామాసిన, హచరుం డగుపర్వతాఖ్యుఁ ర డరుదెంచిన రా
త్రిచరేంద్రుఁ డువచరించి న, ముచితస్థితి మాట లాడురచుండుడివేళన్. 47

—●—●— { తపస్సులోనగు పుణ్యకర్మములచే భోగంబు లనుభ } —●—●—
విందువారిని రావణుండు పర్వతువలన నెఱుంగుట.

సీ. తిలకంబు దిద్దుమురద్దులగుమ్మయద్దంపు, నిద్దంపుఁజెక్కుల ర నీడఁ గనుచు
నలరుడండలఁ జుట్టరచెలిలేనగవుఁ జూచి, యీవంతపూదండ ర యేడిఁ దనుచుఁ
గలపంబు పూయుతోరయ్యలిమేనికమ్మవా, ననలు వైఁ బొలయ మూర్కొని
యలరుచుఁ

గపురంపువిడిమిచ్చు ర కలికిముచ్చట విన, వేడ్క యై మాటాడ ర వేడుకొనుచు
తే. నింద్రభోగంబు పరిపూర్ణరచంద్రకాంతి, వెలయ బంగారుఁదేరెక్కిరవేలసంఖ్య
లప్పురలుగొల్వఁదనమ్రోలనరుగునొక్క, దివ్యపురుషునిఁజూచిదై ర తేయవిభుఁడు.

తే. చూచి తను లెక్క సేయక ర సొగసు మీఱి
పొలఁతులను గూడి పోవునిరప్పురుషుఁ డెవ్వఁ

డమరమునిచంద్ర వివరింపు శ మనిన దనుజు, పట్టబద్ధున కనియె నశ్వర్షతుండు.
 నీ. ఒకనాఁడు జలపాన శ మొనరించి బహుకాల, ముపవసించిన మేటితపసి యితఁడు
 దళ మొకించుక మెక్కితలకక పెక్కెండ్లు, జపము సేసినక్షమారశాలి యితఁడు
 దిగువ రాలినపండ్లుదిని యనేకాబ్జముల్, ధ్యానంబు సేసినశధన్యుఁ డీతఁ
 డనిలభక్షణ సేసి శ యమితవత్సరము లు, గ్రసమాధిఁ బూనినశునుఁ డితఁడు
 తే. దనుజవర యితఁ డమృతంబు శ ద్రావి కల్ప

వృక్షములనీడ నీవేల్పు శ వెలఁదిమంది
 యధరములు నొక్కికొనుచుఁ జీరాయువంది
 వెలయఁ బోయెడు నితనివై శ నలుగ వలదు.

50

మ. అని యక్షాని గణింపఁగా వినుచు నుశన్నంతక మణిస్యందనం
 బునఁ జండాంశునమప్రచండరుచి వేరల్పుంగొమ్మలుం గొల్వఁగాఁ
 జనువే తొక్కనిఁ జూచి యెవ్వఁ డీతఁ డోసన్దాని నా సంగరో
 ర్విని స్వామిప్రియకాంక్షఁ గూలినమహావీరుండు దైత్యాగ్రణి.

51

ప. అని కొండపేరిపాటుండు నుడివిన నూఁకొనుచు నయ్యురమండలాఖండలుండు
 వెండియు నిజాగ్రభాగంబున.

52

నీ. ఉభయభాగములయంగదుండికొమ్మలువీచు, వెలిచామరములువేరన్నెలలుగాయఁ
 బద్ధరాగవిమానశ్రావణమానద్యుతుల్, గపటసంధ్యారాగశకాంతి నింప
 వీణలు వాయించుశవెలఁదులు గాంధర్వ, కలనఁ జట్టుల నెల్లఁ శ గరఁగఁజేయ
 హైమకుండలకిరీటాదిభూషణరుచుల్, నింగికి బంగారునీరు ప్రియఁ ద్రుఘ్న
 తే. దనువుదాల్చినమరునిచంద్రమున నంద, మొందియుడువీధిఁ జనుచున్నయొక్కపు
 గాంచివీఁడెవ్వఁడనఁబాత్రశకదాత, యితఁడనితపస్విదెలుపదైరత్యేశ్వరుండు.

క. ఆఋషిఁ గని యతిశేఖర, వీరలలో నెవ్వరైన శ విసువక నాతోఁ
 బోరాడఁగఁ గలవారు గ, లారె తెలుపు మనఁగ నతఁడు శ లలితోక్తి ననున్.

54

ఉ. ఆయతధర్మకర్తజనితాంచితసౌఖ్యరసానుభూతికై
 పోయెడువారు వీ రసురశృంగవ వీరల డాసి కయ్యముల్
 సేయఁగ రాదు వీరు నని శ సేయఁగ రారు కృతార్థు లౌట నీ
 కీయెడఁ బోరఁగా వలసెనేని గణించెద నొక్కశూరునిన్.

55

మ. అతఁ డెవ్వఁ డని యంటివే విను మధోరధ్యాపత్తనాధ్యాసి యై
 చతురంభాధిపతీభూధరణదీక్షాదక్షబాహుబలో
 న్నతి మించుక యువనాశ్వనందనుఁడు మాంశాత్మకీతీతుండు నీ
 ప్రతి యశావీరుఁడు నిక్క మిప్పటినరేంద్రశ్రేణిలో రావణ.

56

క. నా విని రావణుఁ డౌ నౌ, నీ వెఱిఁగించినటు లంద శ తొంచెద రతనిన్
 దేవర్షిశ్వర యిపు డ, బూహరుఁ డెం దుండు నిపుడ శ పోయెద ననినన్.

57

—◆◆◆ చ శ గ్రీవుండు మాంధాతతోఁ బోరి సంధి సేయుట. ◆◆◆—

- మ. అజభూమిత్రుడు వల్కె నీవు సన నేల రాక్షసాధీశ ది
గ్విజయారంభముఁ బూని నేఁ డిదె యుదరద్వైశంబుమీఁదన్ బహు
ధ్వజినీసంగతి నేఁగుదెంచు డ్దణమాత్రం బోర్చినం దధరా
భుజతో నీకు రణంబు గల్లు నన నురప్పొంగెన్ దశగ్రీవుఁడున్. 58
- ఉ. అంతటఁ గొంతసేపటికి నచచ్చటికిఁ విన వచ్చె భార్యశీ
కాంతురథాంతరస్ఫురితకాంచననిర్మితఘంటికాధ్వనుల్
స్వాంతమరుజ్జన ప్రథితశైలంధవమేదురకింకిణీధ్వనుల్
దంతిఘటాపరి ప్రకటితధ్వజచిత్ర పటీపటుధ్వనుల్. 59
- క. ఆరవములు విని దశముఖుఁ, డీరసమున నట్టె లేచి నీ యిదె చనుదెంచెన్
ధీరుం డగుయువనాశ్వకు, మారుం డని వడి నెదిరై నీ మంత్రులతోడన్. 60
- చ. ఎదురుగఁ బోయి పంక్తిముఖుఁ నీ డింపును సొంపును దెంపుఁ బెంపుఁ జ
క్కఁదనము రాజసంబు భుజగర్వముఁ గల్గినయాన్మసాలునిం
గదిసి నరేంద్ర నేను దశశకంతుఁడ సంగరకాంక్ష వచ్చితిన్
బెదరక నన్ను మార్కొనుము నీ భీతుఁడ వైన దొలంగు నావుడున్. 61
- సీ. నిడుదకన్నులక్రేవ నీ నడచుకెంజిగి కర్ణ, సాంకవమదముతో నీ సంధి సేయఁ
గనుబామల్ ముడి నొందుకంటె ముందుగఁ గరం, బున నున్నచాపంబునగొన
య మెనయఁ
బెనుగాడ్పు సోకఁ గంఠేపించుకెంజిగురు నా, బెట్టుహుక్రియలానిరేపెదవి యదర
రమణీయరత్న హారచులంబున మనగి, ప్రకటరోషజ్వాల నీ బయలుపడఁగఁ
తే, జాటుకుచుటుకునదశకంతుఁ నీ జూచి యశార, యోరిపాల స్త్యనాతోడనారణంబు
సేయ వచ్చితి మంచి దేరమామె నెదుటఁ, జక్కనై నిల్వరా యంచురజనవిభుండు.
క. పిడుగులకుఁ దోడువ్రేయిన, కడిదిశరము లనురటొప్పు నీ గాఁడఁగ నేయన్
జడియక యాయులుములకా, పడె నిపు డీచినుకు లనుచుఁ నీ బంక్తిముఖుండున్.
మ. పదికోదండము లొక్కసారి గొని దరపం బొప్ప మాంధాతపైఁ
బ్రదరాసారము నింపఁ దద్విశిఖవర్రంబున్ నివారించి తన్
గదియన్ వచ్చునిశాలమంత్రిమణులం నీ గారించి భూభర్త బె
ట్టిదపుగదూపుల నొంప నంతకునిమోక్షిన్ రావణుం డుగ్రుఁ డై. 64
- మ. తనబల్లోదుల నెల్ల నొక్కట నయోధ్యానాథు రోధింపఁ బం
చిన వా రందఱుఁ జట్టు ముట్టుకొని యాశ్చ్యేపించి కోపించి మీం
చి నిశాతాస్త్రపరంపరల్ గురిసినన్ నీ సింగంబు మాతంగభం
జనముం జేయఁ గడంగినట్లు నృపుఁ డుత్సాహంబు రెట్టింపఁగన్. 65
- సీ. శుకునిఁ బండ్లండు సారయకముల నొప్పించి, సారణ నేడింట నీ జడియ నేసి

ధూమాశ్వు నెనిమిది శ్రీ దూపుల నొగిలించి, మారీచునిఁబదింటి శ్రీ మద మండచి
జంబుమాలినిమూడుశరముల బడలించి, యూపాశ్వునాల్గింటి శ్రీ మదుటుమాన్ని
త్రిశిరునిఁ బదియేను శ్రీ తీవాస్త్రముల నొంచి, దుర్ముఖు నైదింటి శ్రీ దూల నేసి
తే. వెండియుఁ బ్రహస్తముఖుల సురద్దండచండ

కాండముల భండనము సేయకకుండఁ దటిమి

తరమె నను గెల్వ నీకనిరదశముఖాను, రాగ్రగణ్యుని మాంధాతరయపుడువాదవి.

ఉ. క్రొంచవిభేదశాలి యగుశక్తందునిచందముఁ జెంది ముందె న

క్రొంచరరాజుపేరురము శ్రీ గాండగ ముద్గర మెత్తి వేగిసి నొ

ప్పించిన సామ్యసిల్లి ధృతిరపెంపునఁ దెప్పిటి వాడు రాజ ని

న్నంచెద నేడు దండికడ శ్రీ కం చతిరోషకషాయితాక్షుఁ డై.

67

ఉ. అక్కనకాద్రి బిట్టదర శ్రీ నంటి యదల్చి యెదిర్చి యవ్వభుం

డెక్కినతేరు నెక్కలుగఁ శ్రీ జేసి హయంబులఁ ద్రుంచి సారథిం

దక్కక నొంచి కేతనము శ్రీ ధారుణిఁ గూల్చిన నాగ్రహించి వే

ఱొక్కరథంబుపై రవికుశలోత్తముఁ డెక్కిలయాంతకాకృతిన్.

68

చ. పటుతరఘంటికాక్వణనరబంధుర మామహానీయశక్తి యొ

క్కటి గొని పంక్తికంఠ తుడిఁ శ్రీ గంటివి పొమ్మని యేసి యార్చినం

దటుకునఁ గేలిశూలమున శ్రీ దాని నడంచి దశానమండు భూ

కుటు లెనఁగన్ నృపాలుపయిఁ శ్రీ గుంతము లిర్వది పూన్చి వైచినన్.

69

మ. ఆవి ఖండించి యఖండకాండములు చంఠడాంశుప్రభోచ్ఛండముల్

యువనాశ్వప్రియసూతి యేయ దనుజరవ్రాహంబు భేదిల్లె నం

త వివస్వతుస్తద త్తదివ్యశర మూర్తై త్యేశ్వరుం డేసినన్

వివశుం డయ్యె నరేశ్వరుండు దివిజుల్ శ్రీ విభ్రాంతిఁ జింతింపఁగన్.

70

వ. తదనంతరంబున.

71

చ. నిమిషములోపలం దెలిసి శ్రీ నీరజబంధుకులూగ్రగణ్యుఁ డ

య్యమరవిరోధిమీఁద జలరదాశుగ మేసిన వాడు మారుతా

స్త్రమున నడంచె భూపతి గృహశానుశరం బరిఁ బోసి వైచిన

న్విమతుడు రాద్రబాణమున శ్రీ నిల్వఁ దదీయశిఖావరంపరల్.

72

శా. మాంధాతృక్షీతినాథుఁడుం గెరలి భీమస్ఫూర్తి బ్రహ్మాస్త్రమున్

సంధించె దనవింటి రాక్షసభటుల్ శ్రీ సంత్రాసముం జెందగ

ర్వాంధుం డద్దివిజారి పాశుపత మేయం బూనె నయ్యుద్ధతిం

గంధిశ్రేణి గలంగఁ గ్రుంగె ధర యాకంపించె స్వర్ణాద్రియున్.

73

శా. ఆయుత్పత మెఱింగి యాడకుఁ బులకస్త్యబ్రహ్మ వేంచేసి యె

లా యియుద్ధము దీన లోకముల కెల్ల భీతి వాటిల్లె మీ

రాయవృంతుల రై చెలంగఁ గల రుగ్రస్త్రోపసంహారముల్
సేయుం డన్నఁ దదాజ్ఞఁ జేసి రటులే శ్చి త్తంబు లుప్పొంగఁగన్.

74

◆◆◆ దశవదనుడు చంద్రునిమీఁదికి దం డెత్తి పోవుట. ◆◆◆

- క. మునిపతి లోకహితంబుగ, మునుకొని తమ కిటుల సఖ్యముం జేసి చనన్
జననాయకుఁడు యధేచ్ఛం, జనియె దశాస్యుఁడునుజనియెఁజంద్రునిమీఁదన్.
- ప. ఈచందంబున దశకంధరుండు మాంధాతృవసుంధరావరునితో సంధి గావించి
సౌగంధికబంధుమదనిర్గంధనోత్సాహంబు వహించి మహనీయపుష్పకారూ
ఢుం డయి యష్టహాగిరివరోపరిభాగంబున కుద్గమించి యవల విడంబితాడం
బరంబునం బోయి పోయి పదివేలయోజనంబులపొడవునం బ్రథమభూమిక
యనం దగి యగణితాధరచరణారుణవ్రభాపహసితాభినవహంసమండలంబగు
హంసమండలంబులోఁ జని మరుత్పథంబు గడచి యవతల నంతదూరంబు
నడచి పుష్కలజలావిష్కృతపుష్కలావర్తకాదిబహువిధజలధర ప్రకాండంబుల
కునుండ నిర వగు చెండవమండలంబు నతిక్రమించి యవక్రవిక్రమాసాధ్యులగు
సిద్ధచారణసాధ్యులకు వీడుఁబ ట్టగుమూఁడవచోటు దాఁటి యమ్మీఁదటనవనా
యక ధీరతోదగ్ర వినాయక భూత ప్రేత పిశాచ నిశాచర గోచరం బగునాలవ
కఙ్క్ష్యోతరంబు దరలి తరలీకృతవిస్తృతపాథోనికరశీకరంబుల నధోగతవలా
హకగర్భంబులు నించుచు నుదంచితామరతరంగిణీతుంగతరంగరంగత్కమలకు
ముదాపహృతులం బాలుపు మీఱుకుముదాదివేదండకాండంబుల విలాసంబు
లకు సదేశం బగుపంచమప్రదేశంబు వాసి వాసవాసిధారానివారణో దార
దారుణ కఠోర గరుజ్జాత సంచలన సముజ్జాతవాతావధూతసకలగ్రహమం
డలుం డగుండజమండలాఖండలునకు బిడా రగునాటవరావున వెడలి కడలిం
బోలినగంభీరత్వంబు ధరించి నిత్యసత్యసంపదలం బెంపు గని నిగోపలీలఁ
గ్రాలుజనుదగ్గి ప్రముఖమునిరత్నంబులకు నిదానం బగునప్తమస్థానంబునన్
బయలుదేటి యవారితమందారకోరకామందమందాకినీసరిజ్జలబిందుబృందంబు
నఁ జెలు వంది చలువల కెల్ల నెల్ల యగు నెనిమిదవనెల వారసికొని తదూర్ధ్వ
మార్గంబున బడలుపడక దశసహస్రయోజనంబు లరిగి యవ్వల సయుతయోజ
నాయతం బగుసుధాకరలోకంబు విలోకించి తన్నధ్యభాగంబున.
- 76
- సీ. తనమనోహరమూర్తి శ్చ ధరణిఁ జక్కనివారి, కుపమేయపాత్రమైయొప్పుమిగులఁ
దనయంచితకళాభ్యుదయ మాశ్రయించిన, విబుధులకుత్కంఠశ్చెలయఁ జేయఁ
దనవిలాసములు చెంతల నున్నరోహిణీ, ప్రముఖకాంతల వింతశ్చాళి ముంపఁ
దనచంద్రికామహాత్మ్యంబు బ్రహ్మాండకరండంబునకుఁ గప్పారంబు గాఁగఁ
తే. దనరుహిమధాము సౌజన్యధాము సోముఁ, జేరఁ బోయినయంతటశిశిరకిరణ
పాళి పైపై నయెలసినఁబం క్తిముఖుని, మంతురులమేనులెల్లఁగంఠపంబు నొందె.

- క. అలరుచు లంకకు నిఁకఁ బోవలయునని యమాత్యభృత్యవర్గము వినఁగాఁ
బలికి నలుగడల విడిసిన,బలములఁ దివియించి దైత్యవతి పయనంబై. 87
- చ. మణిమయదివ్యపుష్పకవిమానరుచుల్ దివి నిండ సైనికా
గ్రణు లిరువంకలఁ భటపరంపరతో నడవఁ శుకుండు సా
రణుఁడు ననేకభంగులను శ బ్రస్తుతి సేయఁగఁ బోవుచుండి రా
వణుఁ డొకఁడుకొ విహార మొదరవం దనవారలఁ జూచి యిట్లనున్. 88
- మ. ఎలసాయంబులు చెల్వముల్ చతురతల్ శ హేలావిశేషంబులుం
గలకన్యామణు లెవ్వ రొక్కొ బలిమిం శ గాంక్షానుకూలంబుగాఁ
బలుమందిం జెఱు దెత్తు నా విని మహాపార్శ్వప్రహస్తాదిమూ
ర్ఖులు మోముల్ వికసిల్ల నిట్లనిరి రక్షోనాథుఁ డిం పొందఁగన్. 89
- నీ. ముదిమయెన్నఁడులేనికొదమప్రాయపుఁజెల్వు, నేర్పులువేల్పుఁగఁగిన్నియలకమరు
సాలపులబెఱుకుఁజూరపులశక్కుఁజెక్కులొ, య్యారముల్ మనుజుక నన్యకలక మరు
నిడువాలుజడలు వెందొడ లంచనడలు నెన్నడుములు నాగక నన్యకల కమరుఁ
బాటలమేలిమిమాటలతియ్యఁద,నంబు గంధర్వక నన్యకల కమరు [గల
తే. మఱియుఁడక్కినజాతులరమందయాన,లొఱపులువహించియుందురొక్కొక్కవ
పీరిలో మెచ్చు వచ్చినవారిఁ బట్టి,తేవలయు నన్న నిందఱు దెత్తు ననుచు. 90

—◆◆◆ దశవదనుండు దేవయతాదిస్త్రీలఁ జెఱు వట్టుట. ◆◆◆—

- మహాస్రగ్ధర. కరుణాలేశంబు ధర్మశ్రమము గలువశంకాకలంకంబు లాత్మం
జొర నీ కమ్మార్థు దేవారసురనరవరచరక్షుశ్యవస్సాధ్యవిద్యా
ధరసిద్ధాదిత్యరక్షోదనుజగుడగంధర్వయతాదికాంతక
పురకాంతాశ్రేణి బల్లిం శ బొదివి బెదరి వారోపవఁ గాఁ బట్టి తెచ్చెన్. 91
- స్రగ్ధర. చొచ్చుక గేహంతరంబుల్ శ నుడిసినమగలం శ జట్టలక బిట్టు పొట్టల్
వచ్చుక శాతాసిధారక శ వనితలతల లరవ్యగ్రుఁ డై పట్టి యిడ్చుం
దెచ్చుక యానంబుఁ జేరక శ దెస చెడి తను నిందించినక బీరముల్ వా
క్రుచ్చుక సైరించి నన్నుంగ"లువుఁ డెటకుఁ బోయగూడు మీ కంచు నవ్వన్.
- నీ. నీమంతమాక్తికశ్రేణి జల్లన రాల, దట్టించి ముందలల్ శ వట్టి యిడ్చి
వలుఁదచన్నులహారవల్లికల్ దెగిపోవఁ, బయ్యెదల్ బలిమిమై శ బట్టి తివిచి
కమ్మకొవ్వొరినరుల్ శ గాసి యై యసియాడ, బలుకీలుఁగొప్పల శ బట్టి యిడ్చి
కడియముల్ గాజు లుంగరములు బిట్టూడఁ, బల్లవహస్తముల్ శ వట్టి తిగిచి
తే. మూలమూలలనొదిగిన శ మొక్కివేడు,కొనిన మాయన్న కావవేయనినవృద్ధ
జనులమాటుల కేగినరసకీయ లెఁత,పొరలి యెడ్చినఁ బోనీక శ చెఱులు వట్టె.
- వ. మఱియు నగ్గణహీనుండు గుఱి మేర యెఱుంగక తల్లిదండ్రులమఱుంగున నున్న
మెఱుంగుఁబోడుల నత్తమామలక్రింద నున్నయత్తమాంగనలఁ దమఘగల

తోఁ గలసి కాఁపురంబులు సేయుమహాపురంధ్రులఁ బురోపవనంబులం దోడి
 చేడియలతోడం గూడి క్రీడించుకాంచనాంగుల జలకేళిం దేలుబాలికల
 ద్యూతాదివినోదక్రియలం జిక్కిన చక్కెరబొమ్మలఁ బెక్కువగల నలంకరించు
 కొనుచంచలాక్షుల విమానంబు లెక్కి హరిపదమధ్యంబున విహరించు హరి
 మధ్యల గిరికందరంబులయందు వేడుకలఁ జెందుకుందరదనల సౌధమందిరా
 శిందంబులం దిరుగుమందగమనలఁ బరాంగన లనక బాలిక లనక యెల్ల
 జాతులనాతులఁ బలాత్కారంబునం బట్టి తెచ్చి పుష్పకంబువై నుంచు
 నప్పుడు హాహాకారంబుతో విలపించువారును బలికినది వలుకుచుఁ దపించు
 వారును నేమి సేయుద మని పలవించువారును నింత దురవస్థ వచ్చునే యని తల్ల
 డించువారును నులుమనిపిడుగువలె నిచ్చెడు గెక్కడనుండి వచ్చె ననువా
 రును నిట్టికష్టనకు సృష్టికర్త యెట్టివరంబు లిచ్చె ననువారును నింక నెక్కడ
 ధర్మంబు లోకంబు లన్నియు నధర్మోపహతంబు లయి చెడుకాలం బరుదెంచె
 ననువారు నయ్యో యిత యరాజకంబై దిక్కు లేక పోవునే యనువారును
 నోహో యింద్రచంద్రాదిదేవతలారా మీ రైన మాయాపద నివారింపరే
 యనువారును సీక్యూరునిచేతులు వెండికొండక్రిందఁ జిక్కిననాఁ డట్టై యడంగఁ
 ద్రొక్కి నుగ్గునూచంబు సేయక మరల వరంబు లిచ్చి హరుండు దమ
 గోడుఁ బోసికొనె ననువారును హరుఁ డేమి సేయుఁ దొలిపుట్టువుల నేమిపా
 పంబు సేసితిమో యది యనుభవింపక పోవునే యనువారును జననీజనక
 గురుబాంధవప్రాణేశ్వరసఖీప్రముఖసుహృజ్ఞనంబులం దలంచుకొని కన్నీరునించు
 వారును నిట్టూర్పులు నిగిడించువారును రావణా యింతదురాగతంబు
 గొఱగొడు మదిమది నుండి యిట్టిపాపంబుల కేల యొడి గట్టెద వనువారును
 దమవారి నందఱం బట్టి పట్టినంబునం దెగఁ గొట్టినట్టు మమ్ముం దెగఁగొట్టి
 పుణ్యంబు గట్టుకొ మ్మనువారును నాఁడువారియునులు గొంచెంబు గాదు
 నిన్నును నీవారిని నీఱు గావించుఁ జూచి యనువారును నిన్నివగలం బొగులు
 మగువలం బట్టి తెచ్చి వీరివలన నేమిసుఖం బనుభవించె దనువారును
 బహుసంసారచ్ఛేదనంబులు సేసి యీసడియును దోసం బెన్నినాళ్లకు వీఁప
 కొనం గల్గవాఁడ వని వేమఱు వినం దిట్టువారును నై వానిచుట్టును నెరసిన
 యపయశంబు గనిపింపం జేయుటకై వడివీడినకేళపాశంబులతో వానికీర్తిప్రతా
 పంబులు విరూపంబు లయి పొడవడంగువడుపునం దెగి పడుమాత్తికహరనుణి
 హారంబులతో వానిపాలితిరాక్షససామ్రాజ్యలక్ష్మీసౌమనస్యంబు వాడిన
 తెఱం గెఱింగించుభంగిం దుదిముట్ట వాడిన ప్రసవదామంబులతో వాని
 ముంచుకలుషజలరాశి యిట్టి దని తెల్పునట్లుల యిట్టలంబుగఁ బుట్టి ప్రవ
 హించు నేత్రకజ్జల ప్రవాహంబుతో వాఁ డెక్కినవిమానంబుతో వాని భస్మం

బు సేయం జాలురోషజ్వాలికాభీలకటాశుజాలంబుతో గడగడ వడంకుకొను
లతో జడుపుఁజెమ్మటలు దొలంకుమేనులతో నిట్టూర్పు సెగలం బొగులువా
తెఱలతో నశ్రుజలధారలం దేలుకన్నుఁదామరలతో ముంగురులమొగిలుతె
గలమటుంగువడి మెటుంగు దొఱంగుమోముఁజందురులతో డెంచంబుల సంద
డించుచింతాపరంపరలతోఁ బొరలుచుం దెరలుచు నలఁత నొందుచు వా
లుచు సోలుచు మూర్ఛిల్లుచుఁ గార్చిచ్చు నుట్టు ముట్టిన నొల్లంబోవులేళ్లవలె
నప్పల్లవపాణులు వెల్లవెల్ల నై ధైర్యంబువెల్లన నుల్లంబు లొక్కింత నేసి
కొని తమయంతవట్టుం గూడుకొని యేకవాక్యంబుగా రావణు నుద్దేశించి యి
ట్లని శపియించిరి.

94

—◆◆◆ దేవాదిస్త్రీలు రావణుని శపించుట. ◆◆◆—

ఉ. ఏము పతివ్రతాత్వము వహించినవారల మేని నిన్నినా
భేమి కొఱంత లేక చరియించితి మేని మదీయమానముల్
గామవశాత్తుఁడై చెఱుపఁ శ్రీ గాఁ బనిఁ బూనినయాదశాన్యఁడుం
గామినివంక నే యడఁగుఁగొక సుతానుజబంధుకోటితోన్.

95

వ. అని శపించి యంత నిలువక.

96

నీ. మనవారి వీడు ద్రుంఠినచందమున వీనివారి వైరులు వట్టి శ్రీచీట నలదె
యనదల మై చిక్కి శ్రీ మనము గుండెడులీల, వీనియాండ్లను బలవంప వలదె
మనవంటినతుల బల్కెనిబట్టి యీడ్చెని,త్తులువహ స్తము తెల్లఁదనియ వలదె
వనితలు నుట్టు నేడవఁగ నవ్వచున్నాఁడు, వీనితలఁ గొట్టిరేయ వలదె [య
తే. యనుచుఁబ్రాణేచ్ఛులుడిగియర్యులరుఁబోండ్లు,తన్నుఁడిట్టుచుబిట్టురోదనమునే
నాలకించుచు నిస్తేజఁ శ్రీ డయ్యు నెగ్గు, సిగ్గు లెంచక తనహోలురసేరెనతఁడు.

వ. ఇవిధంబున.

98

—◆◆◆ తనభర్తం జంపినరావణుని శూర్పణఖ దూఱుట. ◆◆◆—

చ. విమతజయంబు గాంచి చని శ్రీ వీడు సొరంగనె పుష్పకస్థిత
వ్రమదలయార్తనాదములు శ్రీ వాటిలె వారికిఁ దోడు వంత డ
య్యుమనముతోడ శూర్పణఖశ్రయ్యు విలపించుచు వచ్చి యన్న పా
దములఁ బడె దృగశ్రుజలధారలు గాల్వలు గట్టి పాఱగన్.

99

ఆ. పడినయనుజనెత్తి శ్రీ బాష్పంబుధారలఁ,దుడిచి యాదరణము శ్రీ దోష మాట
లాడఁ దొడఁగునద్దశాన్యకర్కశచిత్త, మెఱిగి చెలియ లభికి శ్రీ యిట్టులనియె.

ఉ. వీరులు లేరె యెందుఁ బ్రతివీరులవైఁ జనరో జయింపరో
యీరస మెత్తి నీవలె నిశకృష్టతఁ జెంది మఱింది నొందిరో
శూరత నీకుఁ జూపఁ దగుచోటులు లేవె మహాగ్రహపముల్
దూఱును సైచి నాబ్రదుకు శ్రీ ద్రుంగఁగఁ జేసితి వేమి సేయుదున్.

101

- చ. పరు లొనరించుసాపములఁ శ బాపి హితాశ్రితబంధుకోటిఁ ద
త్పరమతిఁ బోవు నోపు దని శ బాంధవు లందఱు నమ్ని యున్నచోఁ
గరుణ దొఱంగి నీతియును శ గాంచక వారల నీవ త్రుంప నె
వ్వరు నిను నొను గా బనెడవారలు నిశాచరచంద్ర యాయెడన్. 102
- క. బలియు రగుదొరలు తమగా,దిలిచెల్లెండ్రకు ధనంబుఁ శ దెత్తురు నా కి
ట్టుల మఱుదిం బొరిగొని నీవతె వైధవ్యంబుఁ దెచ్చువారలు గలరే. 103
- క. అనిదూతెడిచెలియలిఁగనుఁ,గొనియతఁడనుఁదుములముననుశగుఱుతెఱుఁగకడా
సిన నీవెనిమిటిఁ దునిమితి, వెనుక నెఱిఁగి పొక్కిపడితి శ వెలఁదిరొయచటన్. 104
- క. చేదప్పినకార్యములకు, వేదనఁ బొందుదురె జాలి శ విడువు మిఁ మనసి
భేదము విధిఁ దప్పింపఁ,గాఁ దరమే నీకు నాకుఁ శ గామిని చెపుమా. 105

—●●●● రావణుండు వగచుశూర్పణఖను ఖరాదులతో జనస్థానమున కంపుట. ●●●●—

- ఉ. ఏమిఁకొఱంతి నీకు జలశ్రేక్షణ కోరినయెల్లవస్తువుల్
ప్రేమముడి నే నొసంగెడఁ దరపింపకు నాయనుజాత వైనని
న్నీమహిఁ దేటి చూడఁ గలరే సురమానవదైత్యదానవ
గ్రామణు లిచ్చ వచ్చినప్రశంకారమునం జరియింపు మెయ్యెడన్. 106
- చ. మనసినతల్లిపట్టి ఖరమానవభోజివరుండు దండకా
వనమున దూషణాద్యనుజరవర్గముతో వసియింపఁ బోయెడిం
జను మతఁ డాదరించు నిను శ సర్వధనంబును నేను బంచెడన్
వనజదళాక్షి నాకడకు శ వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండు మెప్పుడున్. 107
- క. నే నొకటియు నతఁ డొకటియు,నే నీకు మృగాక్షి యని యరనేకగతుల న
మ్మానించి ఖరుని రక్ష,స్నేనాన్వితఁ బిలిచి దనుజశ్రేణుఁ డనియెన్. 108
- చ. కవి వచియించె రాక్షసనిశాన్యము గాఁ గల దంచు దండకా
టవి యటు గాన నిల్చు మచరటం బదునాలుగువేలరక్కసుల్
భవదనుజస్తులుం గొలువఁ శ బాళెముప ట్టాకచో రహింప నీ
యవరజ దీని శూర్పణఖ శ నారసికొంచు సమాదరంబునన్. 109
- చ. త్రిశిరుఁడు మంత్రి దూషణుఁడు శ ధీరుఁడు నీదళవాయి యంచు న
ద్దశముఖుఁ డాతనిం బనుప శ వారును నేఁగి బలంబుతోఁ జతు
ర్దశభువనంబులుం దలఁక శ దారుణవృత్తి ఖరుండు దండకా
ప్రశములపాలిమృత్యు వయి శ రాజ్యము సేయుచునుండె నయ్యెడన్. 110
- ఉ. ఆదశకంఠుఁ డంతఁ దనరయంతిపురం బొకయింత సొచ్చెనో
లేదొ నిజాగ్రపుత్త్రుఁ డట శ లేమి నికుంభిల నధ్వరక్రియో
త్పాదనకాంక్ష నున్ని విని శ తానును నేఁగెఁ దదాననేక్షణ
హాదపరీతబుద్ధి యయి శ యచ్చటి కందఱు వెంబడింపఁగన్. 111

—◆◆◆ ఇంద్రజిత్తు మహేశ్వరకృతు వాసర్పుట. ◆◆◆—

మ. దశకంతుం డిటు లన్ని కుంభిల కుదార్ తప్రీతితో నేగి యం
దు శుచిప్రోద్ధతహామధూమకలితాస్తోకార్చిరుద్రీప్తయూ
షశతాక్షిర్మఖార్త మండపగతుం శ బ్రత్యగ్రయజ్ఞోపవీ
తశిఖాకృష్ణమృగాజినాన్వితు సుతుః శ దర్శించి ప్రేమంబునన్. 112

మ. అవలోకంబున కుత్సవం బడర డాయం బోవునాలోన భా
ర్గవక్ష్తప్తాహుతివర్ధమానదమునశిరకాంతిం బ్రకాశించునా
హవదీక్షానిధి మేఘునాదుఁ డనుమోదాయత్తుని దండ్రీఁ జూ
చి వినీతిం బ్రణతో త్తమాంగుఁ డయి మోక్షార్థ్య రెండుహస్తంబులున్. 113

ప. అప్పుడు. 114

చ. ఇదవదిచేతులం గొడుకు శ నెంతయుఁ గూర్చిని గాఁగిలించి వే
మటు నడునెత్తి మూర్కొనుచు శ మై పులకింప ముదశ్రువన్నముల్
గురియుచు మోము సారెఁ గనుఁగొంచు సెగం దను వెల్ల గాసి గాఁ
జిరముగ నీడ నేమివని శ సేసెదు వత్స గణింపు నావుడున్. 115

మ. దితిజాచార్యుఁడు వల్కె నాతనికిఁ బంక్తిగ్రీవ నీపట్టి నీ
ఘీతుఁ డై మానముఁ దాల్చినాఁడు మును పగ్నిష్టోమముఖ్యంబు లో
క్రతువుల్ వె క్కొనరించె నీశ్వరుని నారాధించి మాహేశ్వర
క్రతువుం జేసిన శంభుఁ డీతనికి సారథ్యాత్కార మయ్యెం దుదన్. 116

మ. తన కీలాగు వ్రసన్నుఁ డైనశివుచే శ దంభూతవామాంగుచేఁ
గనియెం గామగ మానదృశ్యరథ మశ్చయ్యాస్త్రతూణీరముల్
ధనువుం దామసివేరిమాయయుఁ దదరస్త్రంబున్ రణాజయ్యవ
ర్తనమున్ నీసుతుఁ డీమఖం బయిన నిఁ శ దర్శించి మాటాడెడిన్. 117

ఉ. ఈతరుణాగ్నిహోత్రి గృతరేకృత్యతఁ జెంది నమస్తశత్రుసం
ఘాతము నుగ్గు సేయు దశరీకంఠ యదృశ్యరథాధిరూఢుఁడై
శాతశిలీముఖంబు లురురచాపముఁ జేకొని మింట నిల్చినన్
నీత నయాగ్రణిం బొదువ శ నేరఁడు శూలియు నంచుఁ దెల్పినన్. 118

చ. అరుసముఁ జెందియన్ హృదయ శ మచ్చటివారి కెఱుంగ నీక యా
సురవిభుఁ డాభ్యగూర్దవహునిఁ శ జూచి యి దెల్లను మంచి దై న న
ధ్వరములు సేసి శత్రు లగురవాసవముఖ్యుల గెల్చె నాసుతుం
డరిభజనరీబు సల్పఁ దగురనయ్య సురారుల కించుఁ బల్కుచున్. 119

—◆◆◆ విభీషణుండు రాజునకుఁ బరాంగనాపహృతి పాపం బని నీతి సెప్పట. ◆◆◆—

ఉ. అచ్చటఁ బాసి సానుచరుఁ శ డై దశకంతుఁడు మున్ను తాఁ జెఱిల్
వెచ్చినకామినీమణుల శ దివ్యవిమానము డించునంతలో

- వచ్చి విభీషణుండు దగ్గరవా పరకాంతల బల్లిఁ బట్టఁగా
హెచ్చెనె వీన శౌర్య మిది యేల యొనర్చితి రాక్షసేశ్వరా. 120
- ఉ. అంగన లిందు నీకుఁ గొదరవా త్రిదివాంగన లేమిభాతి పు
ణ్యాంగనలం బతివ్రతల శ నాద్యులభార్యలఁ దెచ్చి గాసి సే
యంగ నఘంబు వాటిలు మరహాపయశంబును నగ్గలించు దా
నం గడతేఱు నాయువు ఘనద్యుతియున్ సిరియుం బ్రతాపమున్. 121
- ఉ. అంటిన ముడుచుండుట మరహాపలకీలలు సేరఁ బోయినం
గంటు వహించి యూరుపు సెగల్ నిగిడించుటఁ గాలభోగినుల్
జంట వహింప నాయువు వెనసం గొనుటం గనిపించున్మృత్యువుల్
గంటికి లెస్స యున్నఁ బరకాంతలు మే లని కోర వచ్చునే. 122
- ఉ. ఏనరుఁ డెప్పు డేమి ఘటియించును దత్తల మప్పుడే కదా
వానికిఁ బ్రాప్త మా ననెడిరేవార్త యథార్థతఁ జెందె నియ్యెడం
దాని వచింతు దృష్టముగ శ దానననాయక విన్ను నీమలోఁ
జానల నెల్లఁ బట్టి రభరసంబున నీవిటఁ దెచ్చునంతలోన్. 123
- ఉ. మానక మాల్యవంతునికురమారికకూరిమిపట్టి యైనకుం
భీనన బల్లిఁ గైకొని యరభీతిమెయిన్ మధుఁ డేగె నివ్వరిక
దానపు లడ్డ మైన ననీధార నడంచి పరాంగనేచ్చ నా
త్మానుజఁ గోలు పోయితి గరదన్న విరోధులు చుల్క సేయఁగన్. 124
- ఉ. అమ్మధుఁ డేగుదెంచునపు శ డబ్బి మునింగి నమాధి నుంటి నే
నమ్మెయి మేఘనాదుఁడును శ యజ్ఞవిధిం జలియింప కుండె నీ
తమ్ముడు నువుఁ డై యెదిరిఁ శ దన్ను నెఱుంగఁడు గాన వానికిం
గ్రమ్మటి పోవఁ గల్గె నలుగం దగ దాతనిమీఁద నిం కిటన్. 125
- తే. ఏల యని యంటి వేని దైత్యేంద్ర మించి
మనసహాదరిఁ గొని పోయె శ మధుఁడు వానిఁ
బట్టి చంపిన నపకీర్తి శ బంధుహాని, యగు నుపశమింత మని తెల్పుననుఁజుగినిసి.
- ఉ. మంచినీవేకి వెంతనయరమార్గము దెల్పెద వే వసించుప్రో
లించుక యైన భీతి పహియింపక యొక్కఁడు సొచ్చి దైత్యులం
ద్రుంచి సహాదరిక బలిమీతోఁ గొని పోయి చెలంగు చున్ని యా
లింది నహింప వచ్చునె బరళి మధుదానపుఁ డింత హెచ్చునే. 127
- ఉ. చి చ్చొడిఁ గట్టినట్టు చెడురసింహసటాచ్చట లూడ్చుపూన్కికిం
జొచ్చుమదాంధు పోల్కిఁ దనరశూరత రావణమీఁదఁ జూపఁగా
వచ్చెఁ గదా మధుండు బహువాక్కులకుం బని యేమి యిప్పుడే
యచ్చెడు గున్నచోటికి రయంబున నేగి మదం బడంచెదన్. 128

భేదము సెంద దాన్యపతిరక్షి నను సోదరి గావించి ము
తైదువఁ జేయ నిం పొదవిన ట్లయ్యున మధుఁ గావు మంచు న
గ్గాదిలితోడు వేడ దశరీకంతుఁడు నవ్వుచుఁ బల్కె గగన్ముఱన్.

139

ఉ. నెమ్మది వంత మాను తరుణి మధుఁ గాచితి నిన్నుఁ గూర్చి నీ
కమ్మల కెగ్గు నే దలఁప ర గ్రక్కున నారజనీచరాగ్రణి
రమ్మను మింద్రమీఁద బవరం బొనరింపఁగ నేడె పో వలె
నమ్ము మదీయభాష లనినన వనితామణి సంతసించుచున్.

140

మ. చని యభ్యంతర కేళికాగృహమహాశయ్యాస్థలి నిద్ర పై
పునిజాధీశు వినిద్రుఁ జేసి పటుసత్త్వం జై సమాయన్న యిం
ద్రునివైఁ బోవుచు నుండి నిన్నుఁదన కెంతోకూర్చిమైదోడు ర
మ్మని ప్రార్థింపఁ గ వచ్చె నా విని మధుం ర డానందముం బొందుచున్.

141

ఉ. ఆదశకంతుఁ జేరఁ జని ర యర్చన లిచ్చి యథోచితంబుగా
సాదరభాషలం బడిసి ర యండఱకుం దగ విందుఁ జెట్టి యా
మోదము నెయ్యముఁ వినయోముం గనిపించిన హృష్టచిత్తుం జై
యాదిన నేష మాతనిగృహంబున నిల్చి క్రమించి వేకువన్.

142

మ. మధురాలాపములక సహోదరిని సకన్తానంబు గావించి పే
మధురాంచన్నతి నామె వీడుకొని సకన్తాగృహశౌర్యంబునక
మధునిం బోలుమఱుండి దోడ్కొని మహాకూర్మ్యుల్ భటుల్ బంధు ల
మ్మధునిం గూడి పలాశు లాడటఁ జను ర బాలస్త్రుఁ డుప్పొంగుచున్.

143

—◆◆— రాజుఁడు మధుసహితుం జై యింద్రునిమీఁదికి యుద్ధమునకు వెడలుట. —◆◆—

మ. వెడలెక వాజిఖురాగ్రఘట్టనల సురర్విం చాల్చు శేషాహియుం
బడగల్ వంసఁ జమూసముహజరజగిరపారంపరిక వేల్పుటే
ఱడునుం జెంద భటార్చితపటహారభీలఘోషంబులక
జడధిధ్వాన మడంగ స్వఃపురజిగీరసాబద్ధచేతన్ముఁజై.

144

వ. ఇవ్వడువున వెడలి యక్కడించెక్కసి రిక్కలఱేడు తొక్కుడు లేనినిడుద
పయనంబులం జని చని.

145

సీ. పూరియుఁ గట్టియల్ ర నీరును గలపథంబున సేస నడిపించు ర భూరిశక్తి
పాళెంబు డించుచోఁ ర బయనంబు సేయుచో, నెందులఁగ్రందుగా ర నీనీనేర్పు
పనికి రాఁ గలవీరభటులకు నాడాడ, బహుమానము లొనర్చు ర ప్రభవంబు
వలసినవస్తు లరవ్వారిగా శిబిరంబునందె కల్గించుమహావిభూతి

తే. యడవు లేటులు పల్లంబు ర లనక నుద్దవిడి రథాదులతోఁజొచ్చురవిపులధాటి
దనకె చెల్లు ననంగ సరద్దశముఖుండు, వెండిమలదండ కపు డేగి ర దండువిడిసె.

క. ఈలీల వెండిమలకడఁ, గాళెము డిగి వేల ముడిగి ర పరిసరవరకం

కేళీవనసాలీఘన, కేళీవనదర్శనేచ్చ, శిశికోన మెలఁగెన్.

147

ఉ. వాసపుమీఁడఁ బోవునశనక్కుండు గెల్పు పహింప విక్రమో
ల్లాసిపలాశిసంగతిఁ జేరలగులతాంగన లిం పొసంగుభృం
గీసముదారగానములఁ శి గేవలఁ దెమైర రాల్పుక్రొవ్విరుల్
సేసలు వెట్టి రొక్కమొగి శి శ్రీకీరవల్లవరాగముల్ దిగన్.

148

—♦— సూర్యాస్తమయవర్ణనము. —♦—

మ. తరుణాదిత్యుల నిగ్రహించుటకుఁ గా శి దండెత్తె నాదిత్యభీ
కరుఁ డిప్పుం క్తిముఖానురుం డితనిరంగద్దోఁపుతాపంబు నే
జరతాదిత్యుఁడ నోర్వ నేర్తునె నృభాశచండత్వ మిం కేల న
స్కరణికో భానుఁడు మందరశ్చి యగుచుం శి గాన్పించె దోడ్తోడుతన్.

149

సీ. హంసాఖ్యఁ గనుట దీప్యస్రైణఘనృణపంకిలనభోనదె గ్రీడ శనలివెనేమొ
యాకాశమణి యాట శి నాత్మాహణప్రభా, శ్రేణి గన్పడఁ బ్రకాశించె నేమొ
వ్రతినంధ్యల నెచున్నో ప్రబలమందహాదై, త్యులఁ దాకి నెత్తుటఁదోఁగె నేమొ
యపరదిక్పతి మిత్రుఁడనుమైక్రిఁ గెంబట్టు, దనకోసంగినఁ గప్పుకోనియె నేమొ
తే. సప్తనక్షిరారాఘాతశిచరమృతైల, కటకై రికభాతురాగముల నెరిసి
తనువునిండినర క్తిగై శికోనియె నేమొ, యనఁగనరుణిమజరతార్కుఁడవుడు మె

మ. అపరత్నాధర మెక్క వచ్చునుసీజాపుక్ విలోకించి భీ [అసె. 150

తిషితిం బయి తద్గుహాకుహారవశ్చైష్ట్యత్వమున్ మాని తూ
రువుగట్టెక్కఁగఁ బోవుచీతలులభ శరం బోలి నీడన్ సుదూ
రపథాక్రాంతి నహించె భానుతనయాశ్రవస్థితకుల్యారుచిన్.

151

సీ. అబ్జినీకాంతశోకాంధకారము నిజో, దరసంగిభృంగకై శతవ మనంగఁ
జక్రవాకీజాతి శి స్తరశాతశరహేతి, శోణపక్షప్రభాశ్రేణిఁ దెల్పు
ఖగపం క్తి దనవియోగమునఁ గాంచువిరాగ, మహి ఘోరితరుకోటశ్రాప్తినుడువ
దినలక్ష్మీ తుడనుడెందనవేనర్ణ త్వంబు, వికచక్రైరవకాంతి శి విస్తరింప
తే. సచలసంఖ్యాశ్వములె కాని శి యమితవాజి, వితతి లే దనికాండాధిరపతినివేడు
కొనెడుతలఁపున సరిగెనో శి యనఁగఁ బశ్చి

మాంబునిధి వ్రాలె రుచి మాలి శి యంశుమాలి.

152

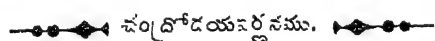
మ. ఇనుఁ డస్తంగతుఁ డైనఁ బాంథజనులన్ శి హింసింప మారుండు గూ
ర్చినకెందామరమొగ్గుగుంపులొ జగారచెంగల్వపూముల్కులో
యనఁ జండాంశునిపాతనిస్సహనతాశ్రవ్యాసంగి బాహ్యప్రస
ర్తనభాగ్బాడబకీలికీలరుచి సంభారాగముల్ రాజిలెన్.

153

—♦— తమోర్ణనము. —♦—

చ. అలసి పతంగదేవుఁ డపరరాంబుధి వ్రాలిన వేడ్కతో రసా

- తలమున నుండియున్ వెలిగి ర బాహుకాలభుజంబుననుముల్
గలయగ నెల్లదిక్కులను ర గ్రమ్మెనొ శక్తుఁ డనంగ రాహు న
గ్గలికఁ దమోగతిఁ జగముఁ రై కొనెనో యన మించె జీడిటల్. 154
- తే. ఉప్పరముపేర నొప్పెడుకఁప్పటచటి, నుప్పటిలి చుట్టు రాలినకఁప్పరంపుఁ
గుప్పలో యన ముదారుకోర కాభఁ, దారకానభు లంబరకన్థలిని నెరసె. 155
- సీ. రతిచన్నమిట్టల ర రాణిచుకస్తూరి, కాపంకమునఁ దలకంబు దిద్ది
కేళినీభూయుగరశ్రీలఁ బోలెడు నల్ల, చెఱకుసింగిణివిల్లు ర చే ధరించి
మోహంపురాణిక్రొమ్ముడి యెమ్మె కెన యైన, బలునారి పలుమాఱుఁబట్టి దీటి
లచ్చికోడలికన్నులకు దీటు వచ్చునీ, లోత్పలశరపంక్తు ర లొనరఁ దాల్చి
తే. లలితకలకంఠకోలాహలంబు లెనఁగ, దళముకొని రెండుగెడల గారడంబకోటి
గొల్వరాచిల్కసాంబ్రాణిగుట్టుమెక్కి, దర్పకుండుపాంథజనులవైదండువెడలె.
ఉ. కోరినమంచి తేనియలు ర గోలఁగ నిచ్చి నుగంధసంపదల్
చూఱలు గొన్న నోరిచి రిజోగుణయుక్తి దళంబు లొందఁగాఁ
జేరిక సేయుపద్మినులశ్రీ దొలఁగం గుముదిన్యూపాంతముల్
సేరె మదాభు లాశ్రయివీరేశ మెఱుంగుదురే మలీమసుల్. 157
- మ. తొలియిక్కల్ పరికించుఁ గన్గొలుకులంబున నీరు నించు జలిం
చు లనత్పంకజకోరకాగ్రముల సరస్తోకార్తిఁ బ్రాపించు తె
క్కలు ముక్కుల్ దుద నప్పళించు సరసిం ర గాన్పించునాత్మాంగమే
తిలకించుం బతి యంచుఁ గోకి యొక టెంతతేఁ గంతునంత వై యె. 158

- క. కలువలకు మేలు దెలుపఁగ, నలయుచకోరికలవనట ర లడఁపఁగఁ దొలుతఁ
నెల పనిచిననెచ్చెలి యనఁ, దొలిదిక్కున ధవళకాంతిదోరం బయ్యెన్. 159
- సీ. యామిని ప్రాణనారయకురాక విని వాని, యడుగుల కిడిఁట్టిరమడుఁ గనంగ
శ్రీసహాదరుని గరభీకరించినపూర్వ, దిక్కాంత నెమ్మొమురతెలు పనంగఁ
దొలి నేలదాల్పు రేదొర విడియింప నిర్మించినమగతాలరమేడ యనంగఁ
గొడుకు రాఁ గలఁ డంచుఁ ర గడుఁ బొంగువాహినీ, వరునియూర్చులమించునను
రుఁ గనంగ
తే. దూర్పుదిక్కునఁబాంజిమరదోఁ చెనంత, లోనఁ దోడ్తోడనమయాభిరథానమాని
విష్ణుపదము నివాళింపరవేడ్కనెత్తు, కప్పురపుది వ్వె యననుధాకరుఁడువొడమె.
భుజంగప్రయాతము. క్రమించె బ్రగాఢాంధరకారంబు పెల్లా
క్రమించెఁ దివిం జంద్రికల్ దారకాభల్
శమించెఁ భ్రమించెఁ పెరసం గోకి పేరా
శ మించె జకోరద్విరజశ్రేణి యాత్మన్. 161

శంకరాచార్యులను. ౧౬౦౦

మ. నవచంద్రాతపకాంతిలక్ష్మీ దోలుతకా శ్రీ రాణించె చిక్కుఁజ్యభా
గవిరాజన్మదుశోణమృత్యులసరంగచ్చక్కచక్కచ్చద
చ్చవిదాయూదసమేధమానరుచిఁ జూరఁచత్పుల్ల సౌగంధికా
టవినంబంధివిభాధురంధరపటిష్ఠత్వంబు వాటిల్లఁగన్.

162

ప. ఈక్రమంబునఁ గ్రమక్రమప్రసర్థమానంబై నెగడునియ్యగణితసాంద్రచంద్రికా
నికరంబు హరి హరిదంతదంతావళ చతుర్దంతదంతున ప్రభాసముల్లాసంబున
నుల్లసించి యుల్ల సితగిరిమల్లి కా ప్రసవవల్లి కామతల్లి కల మొల్లంపుఁగాంతులెల్లం
గొల్ల లాడి ప్రశనుకుధరాధిప్యకాస్థల చరత్సటిశ్వరసటూచ్చటూ స్వచ్చతర
విభాగుళుచ్చంబుల నాచ్చాదించి జల్లిమెకంబుల నెల్లజల్లులతో నల్లిబిల్లి
యై భిల్లపల్లవాధరలు భల్లపరంపరలం బగిలించినముదురువెదుళ్లనుండి
జల్లన రాలి నలుదెసల నెరసినక్కొత్తముతైపుమొత్తంబువై నత్తమిల్లి
చిత్తజక్రీడాయత్తచిత్తంబుతో నెత్తంబుపట్టుల హత్తి మరుటెత్తి వేడుకకాం
డ్రతోఁ గూడి క్రీడించుఖచరమత్తకాశినులబిత్తరంపుగుత్తంపు గబ్బిచన్నుల
వైఁ జిక్కు నడువెలయెక్కుడుమగతాలసరుల నిగన్నిగల కగపడి విమానంబు
లెక్కి యుష్పరంబునఁ దమయిచ్చగాఁ దిరుగునచ్చరయొప్పులాఁడులకప్పుఁ
గొప్పునం జుట్టినవేల్పుఁజెట్టుఁబూదండలదంశితనంబున మెండుకొని పురోప
వననరోవరపరిసరంబుల నొప్పెడిపుప్పొడిదుమారంపుఁదిప్పల కుపనాథులం
దెచ్చుకొని మచ్చికలఁగలసిమెలసి విహరించు నెడఁ జీమచిటుక్కుమనంగళవళించి
మోములువెలువెలుంబాఱఁ బెదరిపదరెడివారింజూచికిలకిలనవ్వుజవ్వనంపుజవ్వ
లాఁడులమవ్వంపునవ్వలతోఁ జివ్వలకునివ్వటిల్లి యింటిముందిల్లం దెల్లనిచల్వపా
న్నులవైఁబవ్వళించి పెందలకడనెవచ్చెదమనివాక్కుచ్చి ప్రొద్దువ్రాయినచ్చిననను
పుకాండ్రఁగటాక్షింపక మొగంబులవలంబెట్టుకొనినిట్టూర్పులు నిగిడించిమించిన
వలపుననిట్టట్టననేరక యూరక యున్ననీనేరంబుగావడగు నని తమయడుగుల
వై వ్రాలినం గెరలి పదతాడనంబు గావించుకించువెలయాండ్రచరణనఖకాం
తులపై దొంతరలు గొని యింతలంతలబుడుతలతో నింతులతోబంతులుసాఁగి
పరమాన్నాదిపదార్థంబులు భుజియించుకలవారివెండిపల్లెరంబులకు నించక
నించిననమంచితక్షీరధారాపూరం బయి కలధౌతమయసౌధోపరిపరిచితమృ
దులశయ్యాతలంబులం బొరటువెరహిణీజనంబుల విరహపాండుశరీరంబులఁ
బూయక పూసినఘనసారం బై యుబుసుపోకలకు నెలదోటలో మెలంగు
మెఱుంగుఁబోఁడులు చిన్నిపొన్నగున్నలు గని పూవక పూచెననననవింటిమన్నె
వానికీర్తి మూర్తిభవించి భువనంబుల వ్యాపించె నన ముజ్జగంబులం బ్రవ
హించుగంగాతరంగిణీజలంబుల కెల్లఁ బావనత్వంబు సంఘటిల్ల నొక్కటి

యై యిటువలె వెల్లివిరిసిన దన నక్షరనిరూపణక్రియాధురీణం బై ప్రజ్ఞానం దకరం బగునుజ్ఞానంబు తెఱంగునం జెలంగి యిల్లటపుటల్లుం జై యెల్లప్పుడును రమావల్లభుండు దనలో నుల్లసిల్ల నతనిసర్వవ్యాపకత్వంబు సత్త్వసమగ్రం బగుటఁ దానును వహించి పాలవెల్లి ప్రపంచంబునం దెల్ల వ్యాపించెనో యనఁ జకోరికానీకతృప్త్యాతరంగంబుల కాకరం బై కరంబు మెఱసి సితసరసీరుహము కుళంబులవికలత్వంబు పరిహసించులీలకా దొరసి మరాళకులాధ్యక్షవలక్షపక్షం బులకు వన్నియ పుట్టించి గుహాకుహారంబులు వెడలి నిలువం దగుకోనలలోఁ జెలువగుచలువ తాఱిన్నియల నెలకొన్నతమవెనుక దిక్కుల కొడిగి యేమఱించి కన్నులు మూసి పలుక కున్న నెచ్చెలులపేరులు నొడివి తము మెచ్చి చేమూఁ తలు సడలించువారిం బెడమఱలి చూచి కెరలి నవ్వుచిలువరాచపడుచుల కేగగన్నులతళుకులం దులకించి కిలీకించితవతు లగుయువతులం గలసి యలసిన కాముకులఘర్మకణజాలవిలాసంబుల నపహరించి హాలారససానలీలామదలో లాత్మకత్వంబునం బరిత్యక్తచేలలై బయలుదేఱి బహువికారంబులం బొడలు శబరాభీర మ్లేచ్ఛాచ్చాదిజాతుల నెలఁతల భ్రాంతి పరిధాన ధారణంబునకుఁ గారణం బగువైఖరి ధరించి శరధితరంగమాలికాడోలికాకేలికాలోలజల బాలికాపాలికలతనురుచులదండ నిండికొని పాండురండిండ్రిఖండంబులమెండు నక గండుమీఱి గండుమీలజతరవిశాలధాళధశ్యప్రకాశంబులకు సంకాశం బగువిధం బావహించి వేలావసనవైలాలతామందిరాళిందంబుల నిం పొందెడి గంధర్వమిథునంబు లొండొగులకు మొనపంట సగంబు గొఱికి యిచ్చు తెల్లని యాకుమడపుల కనుంగువలె ననంగి వెనంగి సంక్రందన చందనగంధ్యలికఫల కంబునం గులుకుకర్పూరతలకంబుతోఁ దులఁ దూఁగి వేడివేల్పు వెలందిమిన్న వేనలి నలవరించుకొన్న సన్నజాజివిరులసరులసిరులం గడలుకొని యంతకాంతకపురకాంతామణిసీమంతముక్తామణిసంతతులకు మితకాంతులు సంతరించి పుణ్యజనాగ్రగణ్యలావణ్యవతీకర ముకురదీధితి ప్రకరంబువలె నుకరం బగుతెఱంగు గైకొని రత్నకరాధీశ్వరవధూభయపార్శ్వప్రద్యోతమానధవళ చామ రద్యుతులకుఁ బెన్నుద్ది పద్దనం బెద్దయు రహించి గంధవహగంధసిం ధురగమనావతంసశ్రవణావతంస కైరవశ్రీలం గీలుకొని ధననాయక నాయికాం గుళికలితవజ్రమణిముద్రికానుకారిత్వంబున డంబు మీఱి కుమారజనకప్రియ కామినీవక్షోరుహక్షౌమపటాంచితకంచుకచ్చాయల చాయల మెలంగి యంగజ భసితాంగరాగసంగతగంగాధరాంగరంగద్విభావిభవంబుతో రవణంబు గని శరవణస్ఫురణంబునం బొంపిరివ్రావుకైలాసశైలంబుపై గండు విడిసిన దశముఖుని వీరభటులచేతివిచ్చుకత్తుల తళత్తళల హత్తుకొని యతని వెలిగొడు గులపడగలబెడంగుల నుడుగనికశీమిం దొడిరి ఘనసారవిభాసితంబు గా

కుండియు ఘనసారవిభాసితం బై తారకాభిఖ్యాభిరామంబు గా కుండియుఁ
దారకాభిఖ్యాభిరామం బై చక్రరంజనకరంబు గాకుండియుఁ జక్రరంజనక
రం బై హంసప్రకాశదూరంబు గాకుండియు హంసప్రకాశదూరం బై వదా
న్యవదనంబువలె నుప్రసన్నతానన్దం బై కాముని గావున సకలపదార్థపరిజ్ఞా
నంబులకు నిదానం బయి యనూనం బయ్యె నయ్యెడ. 163

—◆◆◆ దశగ్రీవుండు కైలాసోద్ధానమందు విహరించుట. ◆◆◆—

తే. అట్టివెన్నెలబై ట దశశాననుండు, తనబలంబుల కెడ గాంగఁగి దలఁగి వెండి
కొండపై నొక్క సెలయేటిదండనలరు, నలరుదోటఁ బ్రవేశించియున్నెలవున.

మ. అవలోకంబులకుం బ్రియం బడరఁజేయఁ మల్లి కామాధవీ
లవలీముఖ్యలతాగృహాజ్ఞలరసారలప్లక్షజంబీరనిం
బవటాశ్వత్థకపిత్త హేమకదళీరసాటల్యశోకాదిభూ
జవిశేషంబులడంబు మెచ్చుచు యథేచ్ఛం గ్రీడఁ గావించుచున్. 165

శా. ఆకృప్తంపుటనంటిమూఁకనడిచారయన్ మించు పన్నీటికే
శాకూళిం దిలకించి యాదరిని జేరల్వం బైన చెంగల్వరా
రాకట్టుం దెలిచల్వదిన్నెఁ గని యారరా యెంతసౌఖ్యప్రదం
బై కన్నటిన్ దీప్థలం బనుచు దైత్యస్వామి యం దుండఁగన్. 166

సీ. కేదంగివాసనల్ శ గిలుశాడి నునుసుర, పొన్నపువ్వులవలరేవులు గ్రహించి
పొగడలపరిమళంబులు గొన్ని లంకించి, మొల్లలనెత్తావి శ కొల్లలాడి
పాటలీనుమసారశభము చూఁగొని మల్లియలనుగంధశ్రీల శ నపహరించి
విరవాదుల నెనంగురసురభిశత్రము గాంచి, చంపకామోదతీరస్కరత మించి
తే. పరిసరసరశ్చరమరాశరపక్షచలిత, లలితజలబిందుబృందతుండ్రిలతఁ జెంది
మెట్ట చెంగల్వపుప్పొడురల్లెట్టిమెలఁగు, చలువ తెల్లరయమైటిశ్రమముమాన్చె.

శా. ఆమందానిలువెంబడిన్ స్మరధనుర్జ్ఞాబంధపుష్పంధయ
స్తోమధ్వానము మించె నంచితశుకీరసూక్తుల్ రహించెం బికి
శ్యామాగానము మించె నంత నలకారసాధాంతరస్త్రిణవీ
ణామాధుర్యసువాద్యముల్ దశముఖానందం బొనర్చెన్ దగన్. 168

ప. ఇవ్విధంబున. 169

మ. పలుతావుల్ వెదచల్లు తెమ్మెరులు వైరవైడాయ రేరాజు వె
న్నెల గాయన్ మధుపాళి మ్రాయఁ గలకంఠశీపాళి గూయన్ మరు
ల్లలనల్ గొనము సేయ నొంటి నిశివేశం దోటలో నైందపూ
పలవేడిఁ పసియించుపాంథుని స్వరారపస్తారముల్ సేరవే. 170

ఉ. చక్కెరలిండిత త్తడి వెనన్ దుమికించుచుఁ బంక్తికంఠుఁడా
చిక్కితి పంచు నించువిలు శ చేకొని యెక్కిడి కల్వతూవుచా

తెక్కుడుకిన్నతో, దొడిగి శ యేసి మనోభవుఁ డాచ్చె నందునం

జక్కనితాల్లి క త్తళము శ చిన్నిన న్నక్కి నురారి యాత్మలోన్. 171

సీ. చక్కనిచెలిచెక్కు శ నొక్కినప్పుడు గదా, యీచెందురాతిన్నె శ యింపొనర్చుఁ
గలికిపోక్కిలిసొరుగొంచునప్పుడు గదా, యీపొన్న పూదోటయింపొనర్చుఁ
జానవా తెఱతేనె శ లానునప్పుడు గదా, యీతేనెసెలయేఱు శ లింపొనర్చు
నుదతిముచ్చట చెవిసోకునప్పుడు గదా, యీచిల్కగుమిపల్కుశలింపొనర్చు
తే. నతివచిటునవ్వువీక్షించునప్పుడు కద, యీశర చ్చంద్రచంద్రిక శ యింపొనర్చుఁ
బెక్కులేటికినిదొక్కరేకుక్కలాడి, యిపుడుదొరకినగడయిన్ని శ యింపొనర్చు.

తే. అనితలచుచు నున్నురుగమనుచుఁ బట్ట, పగలుగా వెన్నెలలుగాయఁగదొగలతేని
నట్టెచూచుచువిరహోర్తుఁడగుచుముద్దు, గుమ్మయొక్క తెరాఁగోరుకొనుచునుండె.

వ. అయ్యవసరంబున. 174

సీ. కులిశాయుధునినిండుకోలువులోగుజరాతి, మేలుకోవులఁ గొంత శ మెప్పు వడసి
యనిమొనఁ దెగివచ్చి శ నట్టివీరుల నెదు, రొక్కనఁ దోడిచేడెలఁ శ గూర్చి పనిచి
యిదిగొ మీవిడిదల శ కేనె వచ్చెద నంచుఁ, దమకించుయజ్జ్వలఁదాళఁబలికి
చెలిమిచే వెంట వచ్చినమేనకాదిపూ, ర్ణేందుబింబాస్వల శ నిండ్ర కనిచి

తే. ప్రాణపద మైనధనరాజురపట్టిమీఁది, బాళి త్వరసేయ రంభ లోరపలికిఁ బోయి
కాసె చనుకట్టు బంగరుగజ్జెలాది, గా వదలి శీఘ్రమున జలకంబు లాడి. 175

సీ. ఎలమాదళపుమేలి శ జలుగుపావడ చూచి, వలదని చలువపారవడ ధరించి
చంద్రికపనివన్నెరచేల యే లని హొన్ను, జిగిబురుసాపనిరచీరఁ గట్టి
కస్తూరికాచర్ప శ శిస్తు గా దని నీటు, గాఁ దావికుంకుమరంగంధ మలఁది
జంటము త్రైపుకుట్టుజంటఱవిక మాని, రహించుమొగ్గలరఱవిక దొడిగి

తే. కపురతిలకంబు ముత్యాలకమ్మదోయి, తారహారము మగరాలరదండ రెంట
పేటపాపటబాట్టును శ నీలు గులుక, నాత్మకిం వైనసింగార శ మవధరించి. 176

క. ఎడలేక కపురవాసన, లడరెడిబాగాలు కొన్ని శ యాకుమడపులుం
బడఁతుక వడి నిడుకొని వెం, బడిఁ బడిరా రంభ సంభగ్రమంబున వెడలెన్. 177

వ. ఇవ్వడువున నిల్లు వెలునడి యప్పల్ల వాధర నలకూబరోపగూహనోల్లాసంబునన్
బయలుదేటి మేలివలిపె సరిగంచుచలువపై తాణిసేలు మేలుమునుం గిడిశర
ద్దనంబులో వెలింగెడునెలరేఖం దృణీకరించి మగరాలపంజరంబునం జెల
రేఁగు వలరాయనిపట్టంపురాచిల్క కనుంగుచుట్టం బై దిట్టతనంబుతో నవ
నిధిపట్టబద్ధనిపట్టణవధంబు నట్టి ఎదంబులం బెట్టినమెట్టియట కటకటంబు
లతో బిట్టుగా మొరయ రజతిగిరి కరుగుదెంచె నట్టిసమయంబున. 178

క. అరుదెంచి తోడిచేడియఁ, బరికించి సమీప మయ్యెఁ శ బడఁతిరొ యలకా
పుర మిదె యదె యాచక్కని, దొరబంగరుమేడ యనుచుఁ శ దొయ్యలియవలన్.

మ. కనియో మత్తగజోత్కరోత్కరజఘాత్కారోత్కటాంభాకణా .

ర్ద్యనభఃప్రాంచితతారమున్ సురనదీరంగ త్తరంగాజరం

గనటద్ధాత్మతురంగసంఘఘనశంకాకృద్విసీలాంశుకే

తనదీన్యద్రథఘోరమున్ దశముఖోద్యద్వాహినీవారమున్ .

180

క. కని యివి రావణసైన్యము, లని తెలిసి వయస్యఁ జూచి శ్రీ యసురులు మూర్ఖుల్
చనరాదీతెరువున నిఁకఁ, జనఁ దగు గిరిమీఁద మనకు శ్రీ సకియవో యనుచున్ .

క. ఆలలనామణి యసురుల, పాశమునకుఁ గొంత దొలగి శ్రీ సావననందా

కూలంకవయవ్వలిదరి, కేలీననిఁ జొచ్చె నిజసఖరత్నముతోన్ .

182

—◆◆◆రంభ నలకూబరునికడకుం బోవుచు రావణుండున్న యుద్ధానంబునకు వచ్చుట◆◆◆—

తే. ఇవిధంబున దశకంఠుఁడేశతమున, నున్నయెలదోట యేదైనార్యోగముననో
లేను పులియున్నపొడ సొచ్చు శ్రీ లేడిపగినిఁ

జొచ్చి యచ్చట మెచ్చుచు శ్రీ వచ్చునపుడు.

183

సీ. ఆప్పద్మనయన కీర్తిల్కొప్పనఁ జాట్టిన, విరిమల్లెనరములరపరిమళంబు

లకొమ్మ నుదుట సోయగముగా దిద్దిన, కర్పూరతిలకంబురకమ్మతావి

యబ్బోటి బిగిగబ్బిగుబ్బల నలఁదిన, కుంకుమగంధంబుర్రొత్తవలపు

లచ్చెల్లఁ చెవినందీనమరుసం వెఁగపువ్వు, చాయలజవ్వాదిరసారభంబుఁపంత్తి

తే. లమ్మెఱుఁగుఁబోఁడిపుక్కిటిరతమ్మలమున, బుగులుకొనువాసనయుఁగొనిరపోయి
ముఖునియాసలు నఫలతర మొనయ నెదుటఁ, బెట్టెఁజలపాదితెమ్మెరశిన్నవాఁడు.

శా. అయ్యామోదము నాసికాపుటగతం శ్రీ బైనన్ దశాస్యసురుం

డయ్యాచే పరమాద్యుతం బయినదీవ్యామోద మేతెంచె నే

యొయ్యారంపుమిటారి చేరినది యీయద్యానభూభాగమున్

వెయ్యేలూ యటు లైన ధాత నిపు డే శ్రీ వేసోళ్లఁ గీర్తింపనే.

185

ప. అని తెలంచుచు నిజాగ్రభాగంబున.

186

క. కరకంకణపదమంజీర రవంబులు దిశల నొరయ శ్రీ రశనయు మొరయన్

మరుగజ్జెలగుట్టమువలె, సరభనమున వచ్చువేల్పురసానిం గాంచెన్ .

187

క. కని నివ్వెఱపడి భ్రమఁగొని, తనువు మఱచి కొంతవడికిఁ దనుఁ దెలిసి దశా
ననుఁ డవ్వనితతనూపిల, సనములు పలుమాఱుఁ బొగడరసాగెం దనలోన్ .

సీ. మించి దృష్టికి మిఱుగిమిట్లు గొల్పెడునిది, తెలియఁగారుమెఱుంగుదీఁగెయేమొ
కాన్డెఱుంగున కీటిరకళ గలదే యిది, సొబ గైనవెన్నెలరసోగ యేమొ

వెన్నెలసోగ కీరచిన్నె లున్నవె యిది, మరునిరాచిల్కసాంబ్రాణి యేమొ

చిలుక సాంబ్రాణికి శ్రీ జెలువంపునడ లుండు, నా యిది కలికిరారాయంచ యేమొ

తే. కలికిరాయంచ కీసోయరగంబు గలదె, యెమ్మెగల దిది జాళువారబొమ్మ యేమొ
జాళువారబొమ్మకీనిలారసములు గలవె, మెచ్చ నగునచ్చరవెలందిమిన్న యేమొ.

మ. మదనుండే సృజించె దీని నజ్జవై శ్రమాఱ్ఱి లేకున్న నీ
యుదుటుంగుబ్బలపొంక మీమొగములో శ్రమోన్మోర మీమేనిలోఁ
గుదు రీకన్నులబెక్కు లీతఘకుఁ గీర్లొ ప్పన్నశృంగార మీ
పదియార్వన్నె పసిండిచాయ మఱి యేపద్మాక్షికిం గల్గునే. 90

నీ. కలువ లీ డనవచ్చుఁ శ్ర గలువల కిటువంటి, సాగనుడాలుమెఱుంగుచూపు లున్న
జక్కవల్ సాటి నాఁ శ్ర జను జక్కవల కిట్టి, యెడ లేనిపొందిక శ్ర లెపుడు నున్నఁ
దేంట్లు దీటనఁ దగుఁ శ్ర దేటు లీనీటున, గుంవెఁ బాయక జతశ్రగూడి యున్నఁ
జిందంబు సరిపోల్చఁజెల్లుఁ జిందమునకీ, యందంపు పెలుఁగు చేరల్వంది యున్న
తే. నెటులు సాధరన్యమించుకరయేని లేని, వాని నెటువలె బ్రతి నేయ శ్ర వచ్చు దీని
జఘకువల్లన్నులకు గుబ్బరచన్నులకును, గొప్పకీల్లోప్పనకు మెడరయొప్పనకును.

ఉ. పచ్చలకంఠణమ్మలను శ్ర భాసిలుదాపలికేల జాళువా
కుచ్చెలకొంగు దాల్చి తఘరకుం దెలిచెక్కులు చెమ్మరింపఁగా
హెచ్చుపిఱుందుభారము సరహింపక నెన్నడ లింత కొంచఁగా
నెచ్చట నుండి యెచ్చటికి శ్ర నేగెడునో యిది యెంటిపాటునన్. 192

మ. నునువాల్చాపులబెక్కు నెమ్మొగమునంగదుం దెల్ల మా తెల్వి గు
ల్కునడల్ గీల్కొనుత త్తరంబు పలుకోర్రుల్ సంతసంబుం బెసం
గొనుభావంబు సఖిహితోక్తులపరారకున్ మీఱ నిక్కొమ్మ యొ
క్కనిపై మేల్పడి యేగుచున్న సాలపుం శ్ర గాన్పించె నాచూడ్కికిన్. 193

నీ. ఏమోహనాంగుఁడీరయెలనాఁగముచ్చటల్, వించుఁగొఁగిటగారవించునొక్కొ
యేయెమ్మెకాని కీరయింతి వాతెఱతేనె, లిచ్చి వైకొని రమియించు నొక్కొ
యేమనోహరుఁ డీవరధూమణిమణితంబు, చే బారవశ్యంబుఁ శ్ర జెందు నొక్కొ
యేవన్నెకాని కీరలావణ్యవతిగోటి, చెనకులు కళ లూరఁ శ్ర జేయు నొక్కొ
తే. యీ వెలఁదిజన్మనామంబు శ్ర లేమియొక్కొ, మేలుగొనినన్నురతికేళి నేలునొక్కొ
యేలకుండిన దీని నే శ్ర నేల విడుతు, నని దశాననుఁ డుద్వృత్తి శ్ర నట్టె లేచి.

ఉ. బాపురుగానిఁ జూచి వెఱ శ్ర వైకొనఁ దల్లడమందుమారుతే
జీవలె గుండె జల్లు మనఁ శ్ర జేడ్పడి వేల్పువెలంది పోవ నా
తోవకు నడ్డ మై నిలిచి శ్ర తొయ్యలికేల్లవఁ బట్టి నిల్చి సాం
పావహిలంగ దానిమొగ శ్ర మట్టె కనుంగొని రావణుం డనున్. 195

—◆◆◆ రం భా రా వ ణ స ం వా చ ము. ◆◆◆—

ఉ. ఎవ్వరిదానవే జలరుగ్హేడిణ యెయ్యెది పేరు దెల్పవే
జవ్వని యెవ్వనిం దలఁచి శ్ర చయ్యసఁ బోయెదవే మిటారి నీ
జవ్వనమున్ విలాసమును శ్ర జక్క డనంబును నీటుఁ జూచినన్
బువ్వలుకానికైన భ్రమ శ్ర పుట్టుఁ గదే భవనైకమోహినీ. 196

- సీ. కురులు నున్న గ దువ్విరకొప్పంబెట్టిననీటు, గనుఁగొన్న మోహంధరకార మొదవు
అవికలొంగుల్కుతోరంపుగుబ్బలకుంకు, మపుఁబూతగనుఁగొన్న శమలయురక్తి
చెవిసంది హాయిలుగాఁగజేర్చిన తొగదేకు, తలకింప నామోదరములు జనించు
సాగనుకుచ్చెలముడిరజోక శోభిలునాభిఁజూచిన మరువడిరసుల్లు నొడఁముఁ
తే. గప్పరపురేఖఁ దగునెమ్మెరగంబుచందు, హి విహంకింప మదిచందురరాగరంగు
నింతసింగార మూని యీయింతిఁ గూడి, యెందుఁబోయెడ వీవేళరయందుబాల.
- సీ. దినము ఫలాహరమునఁ దపింపఁగఁ గదా, చిలుకలు నీలాగు పలుక నేర్చె
దలిరుటాకులు విని తప మూనఁగాఁ గదా, వైకంబు నీపాటిర పాడ నేర్చె
నలరుతేనియ లానిరయడవినుండఁగఁ గదా, యథులు నీచూపులరట్లలర నేర్చె
జలము గోలిరటాకరముల వసింపఁగఁ గదా, యంచ నీనడలసోరయగము నేర్చె
తే. నెలఁత యిటువంటినీమాట ర నీదుపాట, నీసాలపుఁజూపు నీనడల నెమ్మివినఁగఁ
గనఁగ దొరకు నె సామాన్యకాముకులకుఁ, బలుతపంబులు గావించిరబడలకున్న.
- ఉ. కొప్పకచేతఁ బట్టి మదిఁ ర నోరిక లీరిక లెత్తఁ దేనియల్
చిప్పిలుమోవిఁ గోలి నునుఁజెక్కిలి నొక్కుచు గుబ్బ లంటుచుం
గప్పరవీడ మిచ్చి తమరకంబున నీవి వదల్చి యంత నీ
గొప్పపిలుందువై నొలసి ర కూడిన మేటికి న్వర్గ మేటికిన్. 199
- చ. పలుకులు వేయు నేల నిను ర బాల కనుంగొనినంతనుండియుం
జలుకపటాశితా త్వర ర సేసె నికం దమి నిల్పఁ జాల నీ
మొలకమిటారి తేటనగురముద్దుమొగం బొకయిత యెత్తి తొం
గలినునుతెప్ప లార్చి కడరకంటఁ గనుంగొని కాఁగిలింపవే. 200
- ఉ. లోకము లేలువేల్పుదొరలున్ సురలున్ నరులున్ భయస్థులై
చేకొను మంచు నన్ను నుతి ర సేయుచు మొక్కుదు రట్టివాడ నే
నీకు నిజంబుగా వలచి ర నేఁ డిదె యంజలి చేసి మ్రొక్కెదం
జేకొని మోవితేనె దయరసేయఁగదే తగదే కలంపఁగాన్. 201
- మ. అనుమానింపకు నన్ను వంటిపురుషుం ర డాశించినం దోసిరా
జని వేటొక్కని డాయ నాయమటె నారయందున్ విమర్శించి చూ
చిన గోరంత కొఱంతయుం గలదె నీరచెల్వంబు సాఫల్యముం
గన నాముచ్చట దీర్చవే యని బలారత్కారంబు గావించినన్. 202
- క. గడగడ వడఁకుచు నుడువులు, తడఁబడ సిగ్గడర నెడఁద ర దడదడ మనఁగా
జడుఁపుంజెమ్మట నొడలుం, దడియ దళాన్యుఁ గని రంభ ర తడయక పలికెన్.
- ఉ. వేడుక కాండ్రకై తిరుగువేళ్ళల నాడినజాడ నన్ను ని
ట్లాడఁగఁ బాడి యానె దనురజాధిప మామవు నీవు నాకుఁ నే
గోడల వావి దప్పుదురే ర కోవిదు లన్యులు మోహదృష్టివై

నాడిన మాన్పునీవె కలిరయం దమకించెద వేమి సేయుదున్.

204

చ. చాలు పగుబ్రహ్మవంశమునఁ శ్రీ బుట్టి శ్రుతుల్ పఱియించి ఘోరని
వృథఁ దపముల్ ఘటించి బహుశక్తియ లూఁడినమిమ్మువంటి వె
ద్దలె తగువావియున్ వరునఁ శ్రీ దప్పి చరించిన నమ్మచెల్ల గా
ఖలు లిఁకఁ బాయ నేరుతురె శ్రీ కాపథముల్ దనుజేంద్ర నాపుడున్.

205

కి. పకపక నగి దశకంతుండు, నకి నాతనుజునకు నీవు శ్రీ సతివై కోడం

డ్రిక మెపుడు చెసితివి నీ, మొక మే నే నెఱుంగఁ దెల్పుము నిజం బనినన్.

206

శా. అంభోజానన పల్కె దావకనుతుం శ్రీ డౌనే కదా యంచితా

రంభుం డానలకూబరుం డతఁడు భార్యంగా ననుం జేకొనెన్

రంభానామముదానఁ గోడలిని గారనా నీకు నీపట్టితో

సంభోగించినయప్పుడే తెలియు మీరచందంబు దై త్యేశ్వరా.

207

ఉ. నీకొమరుండు మెచ్చుటకె శ్రీ నేఁ డిటువంటిమనోజ్ఞ వేషముం

జేకొని పోయెదన్ విడువు శ్రీ శీఘ్రమె పోవలె వేచియుండు నా

రాక కితండు విక్రమధురంధరుం డించుక యల్లె నేని చీ

కాకువడున్ జగంబు లదిరీగాక తపోధనవంతుం డారయన్.

208

క. నన్నుఁ గని కోడ లనుచును, గన్నులఁ గప్పకొని ప్రియము శ్రీ గావించురు మీ

యన్నయు వదినెయు నటువలె, మన్నింపఁగఁ దగదె నీవురమామవుగావే.

209

చ. కొమిరెలు నీకు లేరె పదిరీకోటులు వత్తురు కోరి తేని యీ

తమకము మేర గాదు సుతురదారను బట్టి దశాస్యుఁ డెంతయ

క్రమ మొనరించె జూడు మనరె సరివా రపకీర్తి పేతువా

నిమిషనుఖంబుఁ గోరి జనననిలఁ బొందుదురే భవాగృశుల్.

210

మ. తగదయ్యా దశకంఠ వంశగుణవిరద్యాశ్రీలఁ బోకాన్పుచే

త గదయ్యా యిది తాల్చి నన్ విడిచి వెద్రల్ సన్నత్రోవన్ మెలు

గి గురుత్వంబు హింసవయ్య యని యరగ్గిర్వాణి ప్రార్థింపఁగా

నగుచున్ దై త్యుండు రంభవా తెలిసెఁ గాంతా నీతోడల్ చూచినన్.

211

నీ. పొండగీకనియాఢిఁ శ్రీ బరఁగువారికీ గాక, కలికి నీకనుదోయికాంచు దరమె

హరిమేధకిలనఁ బోయనిధన్యులకు, గాకఁ పడఁతి నీలేగొను శ్రీ పట్టఁ దరమె

తెలికై చువులఁ దారసీలు శూరులకుఁ గాక, చెలి నీకటాక్షంబుఁ జెందఁదరమె

ధర్మసంగతి మీఱి శ్రీ తగుధీరులకుఁ గాక, చెలియనీకనుభూమల్ శ్రీ తెలియఁదరమె

తే. రాజనూయక్రియాలీల శ్రీ రహి వహించు

సుగుణులకుఁ గాక నీముద్దురమొగము దొరయఁ

దరమె యితరుల కతనుండు శ్రీ తఱిమె నన్నుఁ

దర మెఱిగి చన్నుగవఁ జేర్చి శ్రీ తరుణి పోవు.

212

- చ. కులిశముచేతఁ గానిపని శ కోమలి నీ నునుసోగకల్మివారో
తఱుకుమిటారిచూపులె కదా నెవేర్పు బలారికొల్వులోఁ
గల వెలయాండ్ర కెల్లను శిఖామణి వీవె కదా మఖక్రియల్
నలిపెడివారి కంచితఘోరంబు గదా నినుఁ గూడి యుండుటల్. 213
- చ. వెడవిలుకాఁడు నక్ష పరిభ్రమించె నిక్ష నిను మానఁజాల నె
క్కడివెడవాపు లెన్నెదవు శ కామిని యెక్కడ నేను మామ నె
క్కడికొడు కేటికోడలవు శ కంటిమె యచ్చరమచ్చెకంటి కె
క్కడ నొకరుండె భర్త యనఁగగా విని యుంటిమె తక్కులేటికిన్. 214
- మ. అలివేణి పదిహేపలం బదునొకఁ శ డై యుండెనో లేదో జ
క్కులరేరాయలపట్టి యంతటనె నీకున్ వాఁడు నిక్కంబుగాఁ
జెలువుండె నెద నీకు మామ నగుదున్ శ జేజేలకున్ నీకునుం
గలవే వాపులు నన్ను మాత్రము వితా శ కారెంతురే మాటలన్. 215
- సీ. జనకుండు సుతుఁడును శ జన్మంబు సేసిన, వనిత వా రేమి కారవలయు నీకు
నన్నదమ్ములు సోమరయాజు లై వెలసిన, వనిత వా రేమి కారవలయు నీకు
బావయు మఱఁదియున్ బవరానఁ గూలిన, వనిత వా రేమి కారవలయు నీకు
నల్లండు మామయు శ ననిఁ ద్రొల్లి వచ్చిన, వనిత వా రేమి కారవలయు నీకు
తే. వావివరుసలు గణియింపరవచ్చి తేని, వనిత మాతోడ మాటాడరవళమె నీకుఁ
జాలు నిక నేల ర మ్మనిరే కేలువట్టి, బాలఁ గొనిపోయి చెంగల్వరవాన్ను చేరి. 216
- సీ. తమకించి యొడినుంచి శ తమ్మిఁ బోలినమోము, జిగిదక్క మోములురచేర్చి చేర్చి
యెలతూండ నగుబాహువులుగుండబెడిదంబు, లగునందిభులసందిరనదిమియదిమి
లవలీదళములట్ల శ నవరై నచెక్కులు, వాడువాఁడగ ముద్దురలాడి యాడి
చిగురుఁగేరెడిమోవిరొగిలించి పలుగెంపు, లడరఁ జేయుచుఁ దేనెరలానియాని
తే. కుసుమమంజరులనమించుగుబ్బచన్ను, లగడుపడబిట్టుకరముల శ నలమియలమి
నీవి నడలించి బడలించి శ నెలఁత నపుడు, కఠినరతుల నలంచె రాక్షసవిభండు.
- మ. అకృతాశ్లేష మవిక్షితానన మయురక్తాలాప మవ్యంజిత
భ్రుకుటిక ప్రణయం బకల్పితసక్రతుప్తంభావ మవ్యక్త బం
ధకళామర్త మలబ్ధకూజిత మసంరదప్రాధరం బయ్యు దై
త్యకులేంద్రం గరఁగించె దానిరత మోహ వానిమే లెట్టిదో. 218
- మ. కటిచక్రంబు చలించె హారగతమురక్తాతారకల్ రాలె నం
తట మో మ్మతో గజేనిఁ గుంతలవిభాధ్వాంతంబు వ్యాపించె ను
త్కటవక్షో జగిరుల్ వడంకె నవలగ్న ప్రామమృన్ మేఖలా
ర్భటి మ్రో సిన్ దనుజుండు బల్లి మెయి రుగభం బట్టి భోగింపఁగన్. 219
- సీ. రాజహంసవిహారర మణీయతార్హ మా, గొలని లులాయంబుర కలఁచినటులు

సింధునాయకు పొందునీయఁ బోయెడితరం, గిణి మదేభము గలఁగించినటులు
పున్నాగసంక్లేషమున కెక్కు నెలతీగెఁ, జెనకి గాడ్డు చలింపఁ శ్ర జేసినటులులు
వలరాజుచేమించు శ్ర వహిఁగాంచి తులకించు, నలయంచఁగిటి నొంచిరయలఁచినటు

తే. ధనవిభునిపట్టి గనునట్టిరతలపు పుట్టి, యేగు రంభను బలిమిమై శ్ర నిటులు పట్టి
బెట్టిదవుఁగేలి నలమటఁ శ్ర బెట్టి విడిచి, వెట్టె దశకంతుఁ డామెలు శ్ర కట్టి పెట్టి. 220

వ. ఇక్ష్వావడి నమ్మెక్కలివగ రక్కసిచుక్కలరాజుచేత నొక్కవడుపున విడువం
బడి వెంబడింబడి నిబ్బరంబుగాఁ నఱుముగబ్బి బెబ్బలివాతికింజిక్కియుం జిక్కిక
మగిడిన హరిణికరణి రాహుముఖగవ్వారంబునం బడి బయలుదేసిన చంద్రకళ
చందంబున నుద్దండగృధ్రతుండాగ్రనిహతిఁ దప్పి వెలువడుచిలువచెలువచెలు
వునఁ జెదరినముంగురులతో జెదరిన జెఱుకుఁజూపులతోఁ బ్రిదిలిననీవీబంధంబు
తో వడలిన కేళపాశంబుతోఁ బగిలినబింబాధనంబుతో నొగిలిన చెక్కుటద్దంబు
లతోఁ గరఁగినకపురంపుఁదిలకంబుతోఁ బెరిగినతారహారములతో బడలిన
నెమ్మెగంబుతో వెడలిన యశ్రుజలధారలతో సాలసినకన్నుఁ దామరలతో నల
సిన కోమలాంగంబులతో వాడిన విరిసరులతో వీడిన భూషణంబులతో
వసియాడు చిన్నయడుగులతో నసియాడు నెన్నడుముతో నలఁగిన గబ్బిగుబ్బ
లతోఁ గలఁగిన నెమ్మసంబుతో గాసిపడిన జఘనంబుతో వాసిచెడిన తను
కాంతితోఁ వీరిలిన కంచుకంబుతో రాలిన చేర్చుక్కముత్యములతోఁ బాలుపు
లేని యంగరాగంబుతోఁ దలఁపరాని దీనభావంబుతోఁ గసుగందిన బాహు
లతలతో వెనఁ గుందిన పెందొడలతో నెడలేని గోటిచెనకులతోఁ గడలేని
చింతాభరంబుతో నాకారంబుఁ దాల్చి వచ్చిన శోకరసాధిదేవతవలె నద్దెనత
యువతీమణి తోగ్రవ కెదుగు నచ్చి యూఱింపి మచ్చికమాటలాడు నెచ్చెలి
కై దండగాని యలయుచు సొలయుచు నిట్టూర్పు నిగిడించుచుం జని చని. 221

మ. అలకాపట్టణరాజమధ్యమున సీతాసీలపుంగోటలో
పలిబంగారుహజారముఁ గడచి నుత్తరాఁగెంపురామేడలో
నలుకక గీల్లడ గొట్టుకేళినికి జోరహఁ రిడ్డ కెందమ్మి బొం
దళపుఁరొతును వ్రాసినట్టిపడుకింట్ల మించు పూఁబాన్సునన్. 222

సీ. హెచ్చువాసనవక్క శ్ర లిచ్చి చుట్టినయాకు, మడుపు లీఁదివిరెడునడపదాని
వినికివేళ యిదంచు శ్ర వీణె మెచ్చుగ మేళ, వించి తెచ్చిన గానవిద్యదానిఁ
బాలివ్రాని నేర్పుతోఁ శ్ర బూవుటెత్తులుగట్టి వేడ్కుఁ గానుక లిచ్చువీరుల దానిఁ
బరిహాసకులు నటుల్ బయకాండ్ర మొగసాలఁ, గాచినారని తెల్పురకటిక దాని

తే. నించుకయుఁ దేజీచూడక శ్ర నెందుమీఁది
హాళియును లేక యింతప్రాద్రాద్యై రంభ

రాకయున్న దదేమికారణమె యనుచుఁ

దలఁచు నలకూబరునిఁ జేరి శ్రీ తలరుఁబోడి.

223

క. అడలుచుఁ గాటుకకన్నీ, రుడుగక జడివట్టి కురియ శ్రీ నొడలు గడగడఁ

వడకఁగ నిట్టూర్పులసెగ, లడరఁగ వీనగతి నతనియడుగుల వ్రాలెన్.

224

వ. ఇవ్విధంబున.

225

చ. అడుగుల వ్రాలి యేడ్పు జవరాలివిరాలియు వింత తత్తటం

బడరఁగ లేవ నెత్తి యొడిరీయం దిడి చేలకొనం గనుంగవఁ

జడిగొనునశ్రువుల్ దుడిచి శ్రీ జాతెడి క్రొమ్ముడి చక్కఁ బెట్టి యా

బిడమొగ మట్టె కన్గొని కుశభేరునికూరిమిపట్టి యిట్లనున్.

226

నీ, కవజక్కవలఁకుక్కు శ్రీ గాంచు నీచనుదోయికలికి యేకతనుండు శ్రీ గాసిపఱిచె

గొదమతుమ్మెదలట్లురేపదలునీనెఱికురుల్, చెలియయేమలినుండురచిక్కుపఱిచె

వెలలేనికళలతో శ్రీ వెలయు నీనెమ్మాము, పనిత యేవికలుండు శ్రీ వాడుపఱిచె

సంటినఁ గందుపూవంటినీనునుమేను, మగువ యేదుర్జాతి శ్రీ యగడుపఱిచె

తే. నెలఁత యేచలచిత్తుండు శ్రీ నీపిసాళి, కలికివాల్గన్నులను నీరు శ్రీ గ్రమ్మజేసెఁ

దరుణి వివరింపు మేనీచరీతముఁడు మీఁది, చేఁ తెలుంగక నిన్నింతఁజేసెననిన.

ఉ. కోమలి వంత నున్నురని శ్రీ కుందుచు మేను సెమర్చ గేలుకెం

దామరదోయి మోడ్చి ధనశనాయకసండనుఁ జూచి పల్కె నో

స్వామి నినుం గనుంగొనెడిరవాంఛ దివంబున నుండ్లి యీవయ

స్వామణితోడఁ గూడుకొని శ్రీ చయ్యన నే నిట కేఁగుదేరఁగన్.

228

మ. ననుఁ ద్రోవం దిలకించి పంక్తిముఖుఁ డరన్యాయంబునం గేలు ప

ట్టినచోఁ బట్టి రమించినట్టితెలిగంఁగిటిం బట్టి భోగింప వ

చ్చునె మామా తగ దంచుఁ గోడల నటంఁచున్ జాలఁ బ్రార్థించినన్

వినఁ డద్దుఘ్నఁడు బల్కిఁ బట్టి చెఱిచెన్ శ్రీ వేమాట లిం కేటికిన్.

229

చ. తగవును ధర్మమూఁకొననిరదైత్యునికిం బలుకాన దిక్కు లే

కగపడి గాసిఁ బొందు మని శ్రీ యంబుజగర్భుఁడు వ్రాసి యుండఁగా

వగ లిక నేల యైన బలవంతుఁ డొకం డిటు చేసె నంచు నీ

మొగమునఁ దెల్పి నీహృదయశ్రుమన్ నొగిలించుట కార్తి జెందెదన్.

230

చ. అగముల వ్రక్కలించుకులిశాయుధునంతటివానినీటివై

జగడము నేయఁ బోవునెఱిసాహసి పట్టిన నాఁడుదాన నే

వగ విడిపియకొఁ గల నరవారణ మానము పోక ముందరన్

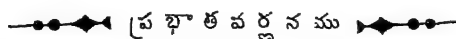
దెగువకుఁ జొత్తు నన్నఁ గువిరధిన్ విధి చేసె నమర్త్యకాంతఁగాన్.

231

—◆◆◆ నలకూబరుండు రాజుని శపించుట. ◆◆◆—

క. నలకూబరుబిగికొగిట, నలరుచు నుఖయించురంభరీయఁట యిరువదిచే

- తులరక్కసిబలునందిట, గళవళ మందునట దై వశగతి నే మందున్. 232
- మ. అనుమాటల్ విని గుండె దిగ్గు మనఁగా శ నాస్యంబు కెందట్టితో
నెన గాఁ గన్నుల మంట లంటికొనఁగా శ నీర్వాభిమానంబులన్
బెనుగాయంబుల నాత్మ నొప్పికొనఁగాఁ శ బేరల్క శాంతిక్షమల్
సనఁగా నన్నలకూబరుండు దనుజున్ శ శాపింప నుద్యుక్తుఁ డై. 233
- మ. తనలో నొక్కముహూర్త మయ్యసురకృత్యం బెల్లఁ జింతించి వీ
ని నిరోధించుట మంచికార్య మనుచున్ శ నిష్కర్ష గావించి ది
గ్గనఁ బూఁబానుపు డిగ్గి దోయిటను గంగఁగాతోయముం బూని బు
ద్ధి నిరూఢస్థితి మించి రావణుని నురదేశించి సక్రొధుఁ డై. 234
- ఉ. ఈదనుజుండు కోరిక వశహింపనిరంభను బల్కి బట్టిన
ట్టాడట నింక నొప్పనిమృగఁగాటుల బల్కిని బట్టెనేని స
మ్మాదము దీట నంత శిరముల్ పదియుం బదినూలు వ్రక్కలై
మేదినిఁ గూలుఁ గావుత నిశేషములో భువనంబు మెచ్చుగన్. 235
- మ. అని శాపోదకముల్ విసర్జనము నేరయన్ దేవతల్ మెచ్చి బో
రన వర్షించిరి పుష్పవర్షము లవార్యస్సారధారాధర
స్వనగంభీరమృందగఘోషముల దిక్పక్రంబు భేదిలై
నందునఁ గౌబేరి నుతించుచున్ సతులు సంతోషించి రెంతేనియున్. 236
- క. ఆపాల స్త్రుకుమారుని, శాపము విని పంక్తిముఖుండు శ సంతాపించెన్
బ్రాపించె నాటనుండియుఁ, గోపనలమనోంబుజానుశూలత్వంబున్. 237
- వ. తత్సమయంబున. 238
- శా. అన్నాభీకభవప్రద త్తవరమోహాత్మ్యంబునం గూర్చుఁ డై
యెన్నం డెవ్వరి రావణుం డతనిదురప్రేచ్ఛల్ నివారించె నే
డన్నన్నా నలకూబరుండు ప్రబలుం శ డంచున్ సుధాంధుల్ నుతుల్
పన్నున్ సాగిరి కారలం బడినబోలల్ వొంది రానందమున్. 239
- క. అల ప్రియురాలికి నిటువలె, నలకూబరుఁ డుత్సవం బోసెనర్పి తదీయా
విలభాప మడచి యిచ్చకు, వలసినటుల మెలఁగె రామశపసుధాధిశా. 240

- వ. అని పల్కియగ స్త్రమహామునిచంద్రుండు వెండియురామచంద్రున కిట్లనియె.
సీ. పొండరికనమ్మద్ది శ బాపఁగా శశికిరీ, మలఁగె నా వెన్నెల్ శ కలఁకఁబాటె
బతివివర్ణత స్రుక్కునతులకన్నులపోల్కి, రాజుచెన్నఁజ జకోరములు బడలె
బద్ధినుల్ వెలఁ జెండ శ బరిహసించిన దోషమున నాఁగఁ గుముదినుల్ శము
రువుఁ దొలఁగె
బాంధసంహారపాశమున మూర్ఛిత మారఁ, డన రతికుచములనలసి తూఁగె

తే. నిదుర లుడిగివునారతికెడల వాగులు, వాలుగంటుల యాణిమురత్యాలనదుల
తై త్యమున నుల్కిపడి రభసనమున లేచు, తత్పతుల నవ్వె దీపికల్ రథవళరుచుల.

ఉ. కంతురణాంతతాంతవిటరఘుర్కణాపనయప్రవీణసౌ
ధాంతరభామినీవ్యజనరతాంచితవృత్తకుచో త్తరీయచే
లాంతమృగీమదాగురుసీతాభృపటీరవి శేషవాసవా
క్రాంతము లై దిగంతములఁ శ్ర గృష్టై నిశాంతమరుత్కిశోరముల్. 243

క. మునుగొని వేకువఁ దనగిరి, దినమణిఁ గనఁ దివురుపూర్వరదితకుం గొనఁ జూ
పినముంగరము తైమువలెఁ, గనఁబడియెన్ వేగుఁజుక్కరకలధౌతదచిన్.

ఉ. కాయజుబారి కోడి మును శ్ర గౌతమికై తమ కోడిజాతివాఁ
డాయె నురేంద్రుఁ డట్టిదొర శ్ర నాఁగి జయింప దశాన్యుఁ డీయెడం
బోయెడు నితైఱంగు నినురప్రో లికీఁ దెల్పుడ మంచు బెట్టుగాఁ
గూయిడుచున్న పైఁ యనఁగఁ శ్ర గుక్కుటముల్ కొద సేసె దిక్కులన్. 245

క. తమి విధుఁ గలిసినయంబర, రమపులకాంకురపరంపరలు దోడ్తోఁ ద
త్సమయశిశిరానిలునిచే, సమసెనొ యనఁ దారకావ్రజంబు లడంగెన్. 246

క. చెలిమికి నినుండు బలుకర, ములతోఁ జనుదేర మిన్ను శ్ర ముట్టినయదయా
చలపతికి వేళ వీచిన, తెలివీచోపుజిగిఁ దూర్పు శ్ర తెలతెల నయ్యెన్. 247

తే. ఎందుద్విజరాజనామించురచందమామ, మనలనిద్రాంధకారాభీరమునుఁగఁజేసె
మేలుకొలిపె నినుం డెంతరమిత్రుఁడనెడి, భాతిఁ బులుఁగులుకలకలరపలికెదిశల.

చ. లలితమరందకాంక్ష ముకుళంబులఁ జిక్కినకై తవంబునం
బిలుకల నాండ్రనున్ విడిచివెట్టి నిశం బ్రతిపక్షబంధుతా
కలువల కొద్దికై యవియుఁ శ్ర గందినఁ గృష్ణుఁడ జేరుతేఱులన్
గలకలనవ్వెఁ బద్మినులు శ్ర కమ్రతరాచ్చవిభాచ్చలంబునన్. 249

మ. గిరిభృద్వక్షముఁ బాసి తావి కిర వారకెందమిప్పుమించుటు
ప్పరిగన్ శ్రీ వెలయన్ నోవరసభాభాగంబునన్ మించె బం
భరభామామృదుగానముల్ కవివర శ్ర ప్రత్యగృపద్యార్భటుల్
తరళోత్తుంగతరంగరంగవిలసత్కాదంబినీలాన్యముల్. 250

చ. అలయక యెల్లడన్ మెలఁగి శ్ర యం దొకచో నితరేతరరాసనం
బులు దిలకించి యెండ్లాకటి శ్ర మూర్కొనుచున్ దమిఁ జేరి చంచువుల్
గళముల నుంచి నిల్చి యెఱకల్ తనువుల్ గదియించి చొక్కుచూ
డ్కులు నిగొడం బయోరుహకురడుంగములన్ విహరించె జక్కవల్. 251

శా. ఆందోళింపఁగఁ జేసె ముందు రజతావళర్యంబు లంకేశ్వరుం
డెందున్ దుర్జయుఁ డిం ద్రువీ డొరయుచో శ్ర నే మెంచునో వాఁడు సొం
పొందం గానిక యిత్తు నంచుఁ దొలిగ శ్ర ట్టుత్కంఠతో నెత్తు మేల్

చందాకెంపు తెఱంగునక దనర భార్యస్వద్భింబముం దూర్పునన్.

252

శా. పగ్గంపుఁబలుచిల్వరాపడగనున్ ప్రాగెంపురాచాయలన్

డిగ్గం ద్రాని నవారుణాబ్జగృహవారీభాగృమాసంచల

ద్వైగ్గఱ్ఱ స్తనకుంకుమద్యుతులతో ర రెట్టించి భాసిల్లె ద

త్పృగ్గిర్యాతతథాతురాగరుచులన్ ర బాలార్కశోణంశువుల్.

253

ఉ. అంతకు మున్నె రావణనిరశాటకులేంద్రుడు వీతనిద్రుఁడై

యంతికి వాహినిన్ వెలయ ర నాహ్నికకృత్యము లాచరించి దు

ర్దాంతరణోత్పవంబున బ్రధానసహోదరపు త్త్రమి త్త్రసా

మంతసుహృద్భటో త్తములరమన్నన దోకొని సేన లుబ్ధుఁగన్.

254

ప్రగ్ధర. కదలెం గంభాణరింభారగ్గనిహతిరజతరగ్రావపదాళి నుగ్ధ

చెదరన్ హస్తీంద్రహస్తారచితవమథుల జేరజేలపెంద్రోవ లేల్లం

జొదు గొందన్ స్వందనప్రస్ఫురితగతులచే ర ట్లోడి వీలం బతాకన్

గదియన్ వ్యాపించుబల్ చీరకటుల రవిరథరక్షుత్త యాధత్వ మూనన్.

255

—◆◆◆ రావణుం డమరావతీపట్టణము ముట్టవేయుట. ◆◆◆—

చ. కదలి దశాననుండు లయరకాలఘనాఘనగర్జితభగ్గు

ప్రదభటసింహగర్జన లోపారగుహకుహరంబు లానినన్

బదులుగ మ్రోయువేల్పుమలరపజ్జకుఁ బోయెఁ దదీయపాదముల్

చిదురుప లై ధరం గలయఁ ర జేయుచు సేనలు గొల్వ నుద్ధతిన్.

256

ఆ. పోయి తత్సమీపరమునకుఁ గానఁగ వచ్చు, వేల్పుపురము చూచి ర విన్నయపడి

చేరి యుపవనముల ర సేనలు విడియించి, యలప్రహస్తఁ గని దరశాన్యుఁడనియె.

మ. కనుఁగొంటే యమరావతీపురము గంగగాభేయతోయావగా

హసనక్తామరరాజితామరసప్రత్రాక్షీవిహారోత్తి ప

త్సనదంభశిశుమాలికాతులితమరక్తారత్నశిల్పప్రక

ల్పనభాగ్యప్రవిభావలక్ష్మితనభోరభాగంబు భాసిల్లెడిన్.

258

సీ. ఈపట్టణలలామరమే కదా శతమన్యు, రాజసంబొందించురరాజధాని

యీనగరీరత్నమే కదా బహుపుణ్యమున సేయుప్రజ చేరురపుణ్యలోక

మీపుటభేదనరేబే కదా యెల్లసౌఖ్యము లిచ్చు నమఖ్యాతిఁ ర గన్నపదవి

యీపురగ్రామణియే కదా రణరంగ, హతులు ప్రాపించుప్రప్రవృత్తలంబు

తే. కల్పవృక్షము లున్నశృంగారవనము, లీనిహసంబుననె కదా ర యెనక మెనఁగుఁ

గామగవిఁ గట్ట నిదిగదా ర గాడిపట్టు, దీని వర్ణింపఁ బరమేష్ఠి ర కై నఁ దరమె.

సీ. ఏచాయఁ గన్న రేరరాచరావాణిల్లఁ, గొమరు మీఱినదివ్యగోపురములె

యేవీధిఁ గనుఁగొన్న ర హీరవారప్రభా, సాధారణోత్సేధరసాధమణులె

యేతోట లరసినఁ ర గేతకీపున్నాగ, సుమనోమనోహరసురభిళములె

యేయిండ్లు చూచిన శ హేమతారచిరత్న, రత్నసంపన్నతాశరాజితములె
తే. యెందుఁజూచినఁ బలుకోర్కులెచ్చితరులె, యేడఁజూచినవేడుకోలిడుకోలకులె
యెచటఁ జూచినఁ బ్రతి లేనికృతకగిరులె
యెటులు గా కున్నఁ బ్రఖ్యాతి శ యెటులు గాంచు. 260

మ. పరిభాకారసురాపగాలహరికాశపాండుద్యుతుల్ వజ్రభా
స్వరవస్త్రా చ్చుతర వ్రభల్ విధుశిలారసాధాంశుయూథంబులి
వ్వరిపైఁ గప్పినఁ జూడ నొప్పెఁ ద్రిజగత్పూర్వైభవంబున్ జయిం
ప రహిం బైకొనుకీర్తివైఖరి ప్రహరస్తా చూచితే నావుడున్. 261

చ. అది విని మంత్రి యిట్లను సురరాకికులేశ్వర కీర్తి గాదుగా
యిది భవదీయవిక్రమసకలమృద్ధి నిజేశ్వరు సేమి సేయునో
త్రిదశుల కేమి చేటా యని శ దీనత వెల్వెల నాపురిందిరా
నుదతివివర్ణభావ మనుచుఁ గన నయ్యెడు నాదుచూడ్కికిన్. 262

మ. అనురాధీశ భవప్రతాపశిఖ పై శ వ్యాపించె నాఁ బద్మరా
గనముజ్జ్వలితగోపురవ్రభ యుదరగ్గం బయ్యెఁ దద్ధామజా
లనమశ్రీలవిశాలనీలవలభు శ ల్గాన్పించెఁ దజ్జ్వలల
జ్జ్వలఁగఁ ద్వారకవాటవిద్రుమరుచు శ ల్వీక్షింపు మీప్రోలునన్. 263

మ. తను రోధింపఁగ నేఁగుదెంచినమిమున్ శ దర్శించి భేదంబుఁ జెం
దినస్వర్లక్ష్మీదృగశ్రుతోయకణవంశ క్తిం బోలి కేళీనరః
కనదాభీలమరాళపక్షయుగరుక్ష్మంద్రాతపశ్రీద్రవ
ద్భునచంద్రాశ్లనువేత్త జాలకగళరద్వాఃపూర మొప్పారెడిన్. 264

ఉ. ఈవల కిప్పరిక దివిజ శ లేలఁగఁ జూచినయట్టితప్పు చాల్
దేవర సన్నుఁ బంపు మవరలీలఁ ద్రివిష్టప మాక్రమించి యై
రావణదంతితోడ నురరరాజును బల్విడిఁ బట్టి తెచ్చెదన్
నా విని రావణుండు చిఱుననవ్వున నాతనిఁ జూచి యిట్లనున్. 265

ఉ. అంతటివాడ వాడువె కరదా యయినన్ మధుమేఘనాద దే
వాంతకకుంభకర్ణుల సరరాంతకముఖ్యులఁ గూడి యిష్టరం
బంతయు నాక్రమించి చతురధ్వము లానుక నిల్వఁ డంత జం
భాంతకుఁ డేమి సేయునో యశుటన్న హసా దని యాప్రహస్తఁడున్. 266

సీ. కుంభ నికుంభ ముఖ్యులతోడ నల కుంభ, కర్ణుండు దూరుపురగవనియందు
మాల్యవంతుండుసురమాలియు బలయుక్తి, దగ మేఘనాదుఁడు శ్రుతమునందు
ధూమ్రాక్షురుధిరాక్షురదుర్బుఖాదులఁగూడి, మధునిశాటుఁడు పశ్చిమంబునందు
మారీచముఖులతో శ నారావణానురా, గ్రహిణి గొల్చి తాను దక్షిణమునందు
తే. నిలుచునట్లుగ నియమించిరనిఖలబలము, పంచి యందందు విడియఁగఁగఁబంచినాల్లు

గడల నాల్గునముద్రముల్ శ గ్రమ్మినటులు

చెలగి పటువాద్యముల్ మోయఁ శ జేయుటయును.

267

వ. అప్పుడు.

268

మాలిని. మురజపటహాథక్కాశముఖ్యవాద్యస్వనంబుల్

పరదితిసుత సేనాసాళిఁ బల్కాటు మించెన్

సురలు చెవుల సోఁకన్ శ సుగ్మి భీతిల్లి రాన్వః

పురినలుదిశలందుం శ బుట్టె నుత్పాతకోటుల్.

269

సీ. నిండిన గేహముల్ శ నిండినట్టులె యుంచి, బలువిమానము లెక్కి శ పఱుచువారు

దగు నువస్తువులతోఁ శ దమచారిఁ గొని భీతి, నెగిరి మహర్లోక శ మెక్కువారు

నొకరితో నొకరు దెల్పక యథాయథ లయి, యేడకేడకుఁ బరుశవెత్తువారు

నెందుఁ బోఁ గాల్గొడకొండలొ మూలమూ,లలఁజొచ్చి వడఁకుతోనలయువారు

తే. నెచటఁ జొచ్చినఁ బోనిత్తురే నిశాటు, లిదిగొ లగ్గులువట్టి రింకేటిన్వర్గవారు.

మనుచు స్వర్లోకమున సారెకటచువారు, నగుచు నడలొందిరమరాలయంబు

సీ. రణశూరులకు నప్సరఃస్త్రీలతోఁ గూడి, వీధి సరాళంబు శ వెడలఁ బాసె

సోమయాజులకు రంభామేనకలఁ గూడి, శృంగారవనము వీక్షింపఁ బాసె

బరమధార్మికులకు శ బసిఁడి మేడలనుండి, వెలఁదులగానముల్ శ వినఁగఁ బాసె

నకలదిప్ర్యాపపాదకులకు నఖులతో, నలదేవనది నీఁదురొడఁ బాసె

తే. మన్న సురలకు నిండ్లలోనుండియైన, సారిది నటునిక్కితలలె త్తిరచూడఁబాసె

నలబలంబులతోఁ గూడియలబలంబు, లమరపురిఁ జట్టుకొనునట్టియవసరమున.

చ. తలఁకునఁ గోటనల్గడలతల్పులు వేల్పులు మూసి డాసి కొ

త్తశములవై నలంగములఁ శ దార్కొని హూర్కొని విక్రమింపఁగాఁ

గల రణశూరు లైన యవీరకారుల వీరుల హెచ్చరించి వై

బలములరాకఁ దెల్ప సురసాలకుపాలికిఁ బోయి యయ్యెడన్.

272

సీ. శచిముద్దుమోముఁ జూశుచు నాగకన్యాన,వీనగానము వినునవింతహాయలు

వేల్పులమనవులు శ వినుచు నచ్చరమచ్చె,కంటులనటనంబు శ గాంచుమురువు

ధనదాదిహితమంత్రిజనులతోఁ బల్కుచు,

మునులవాదులకు నశ్వస్వయహరువు

[హెచ్చరికయుఁ

మొక్కువారలకుఁ గేలోమోడ్పుచు గురుఁ డాన,తిచ్చు యుక్తు లెఱుంగు శ

తే. దనకుఁ జెల్లుననంగ సంరతన మెనంగ, వైజయంతంబువైఁ గొలురవై జయంత

ముఖులు బర్హిర్ముఖులు చంద్రముఖులు గొల్వ

నిండుకొలుపున్న దేవతానేతఁ గనిరి.

273

మ. కని జోహా రిడఁ గోటనల్గవనులం శ గాపున్నవా రేఁగుడెం

చినవా రిం దవధారు దేవ యనుచుం శ జోమోడ్పుతోఁ గంచుకుల్

- వినిపింపం దొలునాఁడె వేగరులచే శ్రీ విన్నటివృత్తాంతము
 న్దనలోఁ దోచి బలాఁది మీఠకు శ్రీ న్యాయ గార్హ మేమో యనన్. 274
- ఉ. వారు విసీతు లై యనిరి శ్రీ స్వామి దశాస్యుఁడు కుంభకర్ణ దే
 వారియు మేఘనాదుఁడు ప్రహస్తమభుప్రముఖుల్ మహాచమూ
 వారము గొల్వ వచ్చి యిడె శ్రీ స్వర్ణమునల్లడ లావరించి యు
 న్నారని విన్నివింప సురశనాథుఁడు రోషకపాయితాక్షుఁ డై. 275
- శా. బౌరా రావణుఁ డబ్జగర్భనరగశర్వాయత్తుఁ డై నాపురిం
 గారింపం జనుడెంచెనే తనభుజాశగర్వంబు నాచెంతినా
 వారికీ వీరిఁ దలంచినట్టులె ననుకొ శ్రీ వాఁ డెంచె గాఁబోలుఁగా
 నీ రక్షోబలవార్ధి నస్త్రబడబాగ్నిక నేఁడె యింకించెదన్. 276
- వ. అని పలికి కొలువు గలయం గనుంగొని. 277
- సీ. కోటవాకిళ్లు బల్ శోకొత్తళంబు లలంగ,ములు నేమటక కాచి శ్రీ మోహరింప
 దారుశిలాయంత్రతతికొమ్మకొమ్మల, దోరంబుగా నించి శ్రీ దురుసుసీయాఁ
 దలబొమిడికము కి శ్రీ త్తళము కేడము క త్తి, యాదిగాఁ గలవి మురస్తీ దొనర్చు
 నరదముల్ ద్వీరదంబు శ్రీ లశ్వముల్ మొదలైన,నకలవాహనములసంఘటింప
 తే. దగినవారి నియోగించి శ్రీ తన సమీపమున వసించు పులోమజాముఖ్యునతుల.
 మతియుఁ జనువారిఁ బ్రచ్ఛన్నరమార్గమునను
 స్వర్ణగిరిశృంగమున కంపి శ్రీ శతమఖుండు. 278
- ఉ. కామగవీనుధాకలశశక్తల్పకదివ్యమణీవిభూషణ
 స్తోమము మాటుచేసి తనశ్రతోడిదె లోకముగాఁ జరించు సి
 ధ్ధామరసాధ్యరుద్రతుషితానిలభాస్వరముఖ్యదేవతా
 గ్రామణులక రణోత్సుకులుగా నెల విచ్చి యొకండుఁ జెచ్చెరన్. 279
- కమలవిలసితవృత్తము.
- వనజనయనుఁ గరివరదుని జేరం, జని ముకుళితకరజలజయుగుం డై
 తనువునఁ బులకలు శ్రీ తఱుచుగ మించెన్,వినయముననుసురశ్రీవిభుఁడిటులెంచెన్.
 కవిరాజవిరాజితము. జలజదళేక్షణ శ్రీ శాత్రవశిక్షణ శ్రీ శౌర్యవిచక్షణ శ్రీ చక్రధరా
 కలితరవిగ్రహాకాంతిసువిగ్రహాకల్పషనిగ్రహ శ్రీ కంబుకరా
 విలసితకేతన శ్రీ విశ్వనికేతన శ్రీ విస్తృతచేతనశ్రీవేషయుతా
 సలిలభవాసనశసమ్యగుపాసన శ్రీ శార్ఙ్గశరాసన శ్రీ సాధుసతా. 281
- మ. అవధా రయ్య దశాననుండు సబలుం శ్రీ డై నేడు నాపట్టణం
 బవరోధించినవాఁడు తమ్ముఁడును దో శ్రీ డై నాఁడు తత్పుత్త్రకుం
 డు వృషాంకప్రియహామనిష్ఠుల బలికృష్ణం డై విజృంభించినాఁ
 డు విశేషించి మధుండు బంధుఁ డయి వాఁడుం గూడినాఁ డియ్యెడన్. 282

ఉ. ఇందుల కేమి బుద్ధి గణితయించెదో వైరుల నెట్లడంచెదో
ముందును వెన్న తోచక యశమోఘనయానిధి వంచుఁ జేరితిన్
ముందు బలాదిశత్రుజయమున్ భవదుక్తిన్ కాదె కల్లెగో
వింద ముకుంద నీవె కదరవే గతి నేగతులం దలంచినన్. 288

ఉ. ఆరయ సర్వభూతముల శ కాపుడ వయ్యను మమ్ముఁ గూర్చి దై
త్యారిసమాఖ్యఁ గాంచితి తదాఖ్య యథార్థము సేయు మోదయా
నీరధి పాల ముంచినను శ నీళ్లను ముంచిన నీదె వెంపు నీ
వారము నీదుచి త్త మనుశవాసపుఁ జూచి జనార్దనుం డనున్. 284

చ. అమరవరేణ్య యిట్టిసమశయంబున రావణకుంభకర్ణులన్
సమరములోపలన్ గెలువ శ శక్యము గాదు తదీయనందనుం
డమితపరాక్రమక్రమసమగ్రుఁ డజయ్యుడు మీఁదఁ గొంతకా
లమునకు మానుషాకృతిఁ జెరలొగి వధించెద నారి నందఱున్. 285

చ. హరి యగుదెంచి యూరక దశశాస్త్రినిఁ దాఁకి వధింపలేక కృ
మై ననునట్టిలాఘవముశమాత్రమె నే నిపు డేగుదెంచినన్
హరిహర నీవె పోయి పలకలాదుల మార్కొని తోచినట్లులన్
దుర మొనరింపు మిప్పటికిఁ శ దోడ్పడి మీఁద శుభం బొసంగెదన్. 286

శా. దేవత్వంబున నుండియే యరిని మరద్దెంపంగ లే నంటివే
నీ వేలాగు నరత్వ మొంది పగవారనిన్ గెల్చె దంటెని రా
జీవప్రౌఢ్యపుమాట నిల్పుటకుఁ గాఁ శ జేకొంటి శాంతం బిఁకన్
భావిప్రాచితరామరూపమున నిరప్పాలస్త్యుఁ బో నిత్తునే. 287

—♦♦♦— దేవదానవులయధము. —♦♦♦—

మ. అని వీడ్కొల్పిన వజ్ర వచ్చి రణవారోఛాకల్పులన్ పేల్పులు
గని హర్షించి జయానకార్భటుల ధరక్కాశంఖఘోషంబులన్
దనుజస్తోమముగుండె దిగు మన రత్నప్రస్ఫురచ్ఛక్రశం
ఖనిజాశ్వధ్వజఘంటికాఘణఘణోగ్రస్యందనారూఢుఁ డై. 288

నీ. ద్వాదశ ద్వాదశాశతలతోడ వడిఁ బదు, ముగ్గురు విశ్వలు శ ముందు నడువ
నురులీల ముప్పదార్గురు తుషితులతోడ, నెనమండ్లువసువులు శ నెనసి కొలువ
మెఱయనర్పదినలుగురుభాస్వరులతోడ, నలువదితోమ్మండ్రనిలులు గొలువ
రూఢి నేకాదశరద్రులతోఁ బదు, నిద్దఱు, సాధ్యు లురద్వైత్తి నడువ

తే. గరుడగంధర్వచారణాఖచరసిద్ధ, యక్షకిన్నరకింపురుషాసాగుహ్య
కాది తేయమహారాజికాది దేవ, సమితి నలుగడఁ గొలువ వాసవుడు వెడలె.

చ. వెలువడి యెప్పు డెప్పు డరివీరులఁ దాఁకుద మంచు విచ్చుక
త్తులబెడఁగుండళ త్తళలతోఁ దనముండట వచ్చు దేవవీ

రులకును జేయి వీచుటయు శ్రోసముతోఁ జని దైత్యవీరులం
దలపడి రానురానురులు శ్రీ దామోని రుగ్గతరాగ్రహంబునన్. 290

వ. అప్పుడు గొప్పచప్పు డుప్పతిల్ల బాహువు లప్పళించుచు ధరా రేణువు లుప్ప
రంబునం బొరయఁ గుప్పించుచుఁ దమచేతిహేతుల నరాతుల నొప్పించుచుం
దమదొరల మెప్పించువేల్పులును రోహరుణితలోచనముల నిప్పు లురులఁ
బరుల నిలు నిలుండని యెలుం గెత్తి పిలిచి నిలిచి యెదిరించియు ధిక్కరించియు
ఖడ్గాఖడ్గిం దలపడి యడిదంబులు పొడిపొడియై పుడమిం బడినఁ జిడిముడివడి
వడి నడరుపడి మగుడం గచాకచిం బెనంగురక్కనులు ననుంగుఁజెలికాండ్రకు
నహాయు లై యారసంబునం దారసం బైన పోరునం బేరువాఁడి మెఱసి
మున్ను తమవారల నొప్పించిన పరవీరులం గడచి పోనీక డయ్యం జేసి
కయ్యంపుటుకువడి గనంబడఁజేయు దేవతలును బంతంబు మెఱసి కుంతం
బునఁ బడఁ గ్రుట్టున నెమ్మేనినొప్పిఁ దప్పు లెంచక కరాంచితపట్టినంబులఁ
వత్ప్రతిపక్షహస్తప్రసారితకుంతంబు లానుకొని యట్టై నట్టనడిమికిం దెగఁ
గొట్టి కట్టుక బిట్టెగసి జగజట్టితనంబున నెదుటివారి యుదుటు మాన్పు
దానవులును గఱకఁజీక బెయ మెఱయ సురియ లురంబున గ్రుచ్చి వీచున
నుచ్చిసాటునంతలో మరలమరలం దివియవారలలా వెఱింగి యాడు గఱచి
సురియతోడికరంబు కరంబు చలంబుతో బిగఁబట్టి వలకేలికరవాలంబునం
దలలు కఱుక్కునం దెగనఱకు సురవీరులును బెడిదంపుఁగటారులం బొడిచినఁ
గడుపులనుండి బొసబొస వెడలు ప్రేవులప్రోవు లదిమి దిట్టతనంబుతో నడుమఁ
జట్టినట్టి దట్టిచెఱంగుల నడంచి కట్టుకొని తము నొంచినవారిం బట్టికొని
యట్టిబెట్టిదంబులే యాచరించు నిశాచరులును నిష్ఠురగదాఘాతంబులం దల
లువగిలి నొగిలి బుడబుడ నెత్తురు గ్రక్కుచుండియుం బెండువడక కడింది రిపుల
వక్షస్థలంబులు శూలంబులం గ్రుచ్చి పడఁ ద్రోచి యేడ్డెఱం జూపు వినువీటి
పోటుబంట్లును గఠోరకుతారధారల భుజశాఖలు నఱికివైచినం గఱకు చెడక
యరులం జూకుచుఱుక్కునం గనుంగొనుచు మెఱకుతనంబున మీఁది కుఱికి
బెట్టుగాఁ బదఘట్టనంబులు పరఁగించు రట్టడిదనుజాలు నెదురుగ నుండి చూచు
తమయేలికలతో మార్తుర నిదె యిందఱ మ్రందించి వచ్చెద మని నొడివిన
వడువునం గడిమి మెఱసి ప్రతిజ్ఞ లీడేర్చుకొని సొంపు లొందు నిలింపులును
బెడబొబ్బ లిడుచు నెదురుగా నడుచు పెక్కుమంది పగతుఱుపై రోపంబునఁ
దామోని తోమరముద్గరభిండివాలశూలక్షురికాదివివిధాయుధంబులసాధనంపు
మెరవ క్లెఱింగించున క్రంచరులును నడికలన నింటివారిం దలంచుకొని కేడించి
వచ్చి యచ్చటచ్చట మచ్చరంబుల నెదిరి బలంబు సొచ్చి వ్రచ్చి నొచ్చువారిం
జచ్చువారిం జూచి నిజకులస్థానపౌరుషంబులు దలంచుకొని ముంచుకొనునభి

మానంబుతోఁ గ్రమ్మఱం దొడరవచ్చువియచ్చగులును జనకాగ్రజానుజతనూ
జాదిబాంధవులును మ్రొదినం బొలిపైని బంటుతనంబునం గంటకులపై నురు
వడించి యొంటిపాటునం దమయింటివ్రతిష్ఠలు నిలుపుకొను తొలివేల్పులును
నూతాఱుగాయంబులం బడియుఁ గాయంబులనొప్పిఁ దలఁపక యేలినవాని
కార్యంబునకుఁ బాటుపడు నమర్త్యభటకోటులుం గలిగి యుభయబలంబుల
పీరభటు లారభటులతో నుబ్బి గబ్బి బెబ్బలులవలె నుడుటుగల బొబ్బమెకం
బులవలె నుఱుమని పిడుగులవలె నుడుగని కార్చిచ్చులవలె నుడిపైని కాల
సర్పంబులవలె నురవడింపని మదహత్తులవలె నోలమాసగోసక యొక్కచందం
బునం బోరుచుండి రట్టియెడ.

291

క. పడుతలలు తఱుచు నఱుకుడు, వడుచేతులు జడిసి బెండువడుగుండెలు చే
డ్డుమేనులుఁగడుత్రొక్కుడు, పడునడుగులుఁబం క్తిముఖునిభటులకుఁగలిగెన్.
సీ. అపుడు రావణుఁ డంపరయజ్ఞకోపనుసార్చ్య, ధూమ్రాక్షయూపాక్షరధూమకేతు
జంబుమాలినుమాలిశతమాయచుధిరాక్ష, ఖరమహాదరమహాకాయదూష
ణత్రిశిరోనరాంతక సురాంతక మహా, సార్చ్య మారీచ సురప్తఘ్నసూర్య
శత్రువృశ్చికిరోమనర్ప రోమాభేద్య, కవచ విరూపాక్ష శ కాలసేమి
తే. దుర్ముఖశుకాదివీరదైత్యులు ప్రహస్త, సహితు లై తీవ్రహస్తవ్రశస్త్ర
ధాశధశ్యంబు లఖిలదిరక్తటుల మెఱయ
నామరచమూజగీషు లై శ యడపటయును.

293

చ. అనురుల మార్కొన స్తఘ్నవుఁ శ డంపినసిద్ధులు సాధ్య లశ్వలుఁ
వసువులు భాస్వరుల్ దుషేతవర్యులు రుద్రులు విశ్వలుగ్రసా
హసమున నొక్కటై యలప్రహస్తఁడు మున్నగునైన్యనాథులఁ
మనలక తాఁకి రద్రులను శ మార్కొనునమృలపోల్కి నయ్యెడన్.

294

చ. అశిరుచు హంకరించుచు సహంకృతిఁ జూపుచు నస్త్రధారలఁ
నుడివడఁ జేయుచుం దెగడుచుఁ బెగడించుచు నిల్వరించుచుం
గడఁగుచు నోసరించుచు ముఖాముఖ నిల్చుచు బిట్టదల్చుచుఁ
జడియక పోరి రయ్యుభయరసైన్యములం గల యోధు లుద్ధతిన్.

295

చ. హరులు మదేభయాధముల శ నాఁగినకై నడి దేవవీరు ల
య్యరుల నెదిర్చి శస్త్రముల శ నస్త్రములఁ నిగిడింప రక్తని
ర్ధరములతోడిజంగమధరరాధరపంక్తులఁ బోలి వార లం
దఱు వెనుతియ్యఁ గాంచి యెలనవ్వు వహించి నుమాలి యాసునన్.

296

చ. నిలఁగదరోయి దేవరథనీవరులార యటంచు నుజ్జ్వల
జ్వలనరుచి ప్రకాశ మగుస్యందన మెక్కి గుణంబు పీటుచుఁ
బలరిపునైన్యపాలకులరవైఁ బ్రళయాశనితుల్యసాయకం

- బులు నిగిడించి యార్చి పొలిర్రానిపరాక్రమవైభవంబునన్. 729
- చ. వసువుల బిట్టదల్చి పితృవర్గములన్ బెగడించి విశ్వలక్ష్మి
వసమఱు జేసి సాధ్యులజరవం బడంగించి శరాళి రుద్రులన్
దొంగులఁ బెట్టి చారణులదోహలముల్ సడలించి యమ్మడు
ద్విసరము నొంచి భాస్వరులబీరము నూన్చి పరాక్రమించినన్. 298
- ఆ. ఈనుమాలి సురలరనిటులుచిక్కులఁ బెట్టి, నీను మాలి చూడరనేల యనుచు
వసువు డాయుపేదరవలెను సావిత్రాఖ్యవసువు విక్రమించి ర వానిఁ దాఁకి. 299
- శా. నీవీరత్వము గానిపించితివి మేల్ ర నేఁ డింక నాశౌర్యమున్
నీవున్ గల్గొన వల్పదే యనుచు నిర్ణిద్రాస్త్రధారాహతిన్
సావిత్తుండు సుమాలి నొంచుటయు రోషభూకుటీభ్రాజితం
డై వాఁ డేసినబాణముల్ నఱికి పూర్వార్పదిత్యుఁ డత్యుగ్రతన్. 300
- శా. ఆకాశం బవియించునార్పు లెసఁగన్ ర జ్యోవల్లి మోముంచుచున్
బాకారవ్రముఖామరుల్ బెగడ శుంభదృష్టశాతాశుగా
నీకం బవ్వసుగాత్రపంజరమునన్ ర నించెన్ సటోత్పాటన
వ్యాకీర్ణకృధ మైనకేసరివలెన్ ర వాఁ డల్లి దేవారివైన్. 301
- మ. పదినారాచము లేసి మైమఱువు నిరర్భగ్నంబు గావించి యి
ర్వదిబాణంబుల తొమ్మగల్చి కరరాశరాజచ్చరాసంబు ము
ప్పదివాల్తావులఁ ద్రొంచి సారథిశిరఃకీచాతంబు రథ్యధ్వజ
చ్చిదనున్ నల్వదిసాయకంబుల నొనర్రెన్ వేల్పు లుప్పొంగఁగన్. 302
- వ. ఇవ్వీధంబున. 303
- మ. విరథుం డైనసుమాలివై నడరి సావిత్తుండు వృత్తారి భూ
ధరశృంగంబు శతారపాతమున విరధ్వస్తంబు గావించువై
ఖరి నుద్దండభూజాగ్రమండితగదాభూతంబునన్ వానిబల్
శిరమున్ గాత్రము నుగ్గుఁ జేసె డివిజరక్తేణుల్ ప్రహర్షింపఁగన్. 304
- ఆ. అతనిపాటుఁ జూచి ర యశ్రుధారాపూరి, తాత్తు లగుచు నెల్లరీరాక్షసులును
దలలు వీడ నాయురధంబులఁ బడ వైచి, రణము విడిచి చనిరి ర రథువరేణ్య.
- చ. ముదిపొలదిండిచేటు తమరమూఁడలకొందలపాటు వేల్పుమ
న్నెదొరలకెల్పునీటుఁ గని ర నెమ్మది నీనును రోస మెచ్చుఁ గెం
పొదవెడిచూడ్కితో దనుజరయోధుల నిల్పుచు మేఘనాడుఁ డా
త్రిదశులఁ బొట్టెదిర్చె దనరతేరు శిఖద్యుతి నుల్లసిల్లఁగన్. 306
- క. ఎదిరించి శిఖిశిఖాభ, వ్రదరపరంపరల నమరరబలవనము దహిం
పఁ దొడఁగె జగత్తీస్థలి గ్రక్కదల రథము దుర్నిరీక్షగతిఁ జరియింపన్. 307
- క. అక్కడివిజోదుముందరఁ, జక్క నిలిచి తేటి చూడఁజాలక దివిజుల్

దిక్ష్మమెకంబులవలె నలు,నిక్కులకుం బఱచి రేమిదేలివెడ నధిపా. 308
తే. ఇక్కరణి దేవతలలోన శ్రీ నొక్కడేని, రావణాత్మజు నెదిరించి శ్రీ రణము సేయఁ
జాల కతిభీతిఁ జనఁ జూచి శ్రీ శతమఖుండు, పేరెలుంగెత్తివారలఁ శ్రీ బిలిచి పలికె.

ఉ. ఆమరశూరులార తగవే పగవారలు చూచి నవ్వ సంత
గ్రామము డించి పోవ భుజగర్వము ఖర్వము సేసి యూరకే
యేమిటి కిట్లు పాతెడ రోకించుక నిల్వఁడు మేఘనాదుబా
హమహిమం బింక మనజరయంతుండు మాన్పు నటంచుఁ బల్కుగన్. 310

ఉ. అంతకు మున్నె రావణి రరణావని గెల్వఁగ నుత్సహించి కా
లాంతక శౌర్యవంతుండు జరయంతుండు సారథిఁ జూచి దేవతా
సంతతి నొంచురావణనిరశాచరసూతి నెదిర్చి పోర నేఁ
డెంతయు వేడ్కు యయ్యెఁ జననీమ్మ రథంబు రయంబుతో ననన్. 311

—◆◆◆ జయంత మేఘనాదుల యుద్ధము. ◆◆◆—

ఉ. స్వామి మహాప్రసాద మని శ్రీ చయ్యన నాతని తేరిసూతుఁ డా
గోముఖుఁ డాగతిం బఱప శ్రీ గోముఖనాదము లుల్లసిల్ల ను
త్రామనుతుండు రావణి నుదగ్రత మార్కొని భూరిబాణధా
రామయాగాత్మఁ జేసె నమర ప్రకరం బది చూచి క్రమ్మటెన్. 312

చ. పకపక నవ్వి రావణి సెరబాసుర యోరి జయంత దేవతా
నికరములో బలాధ్యుడవు శ్రీ నీవె యొకించుక సేపు పాటి పో
వక నిలు నిల్చినం బొగడోవచ్చును ని న్నని పల్కి శాతసా
యకముల సారథి హయచరయంబుల నొంచి యహంకరించినన్. 313

చ. శతమఖనందనుం డతని సారథి నొంచి నిశాతసాయక
ప్రతతుల నించి మేను రుధిరంబున ముంచిన నొచ్చి దండతా
డితభుజగంబుమాడ్కి భుక్కురీటీప్రకటికృతరోషుఁ డై దశా
స్యతనయుఁ డాజయంతునిసహాయుల నొవ్వఁగ నేసెఁ దూపులన్. 314

వ. ఇచ్చెలువున జయంతునికిఁ దోడుపడ వచ్చినవియచ్చరులమేను లుచ్చిపాఱ
శరోచ్చయంబులు నిగిడించి యచ్చిటుతరక్కనుండు వెండియు. 315

చ. అరదముమీఁద నుండియు బరయల్పడ కుగ్రతమంబు పన్ని యం
బరగతుఁ డై శరాసనకృపాణ పరశ్వధ భింజివాల ము
ద్గర పరిఘాస్త్ర తోమర గరదా ముసల యురికాదిసాధనో
త్కరములు శైలశృంగములు శ్రీ గాటముగాఁ గురియించె నొక్కొటన్. 316

ఉ. అందున భీతిఁ బొంది నుర శ్రీ లందఱు నిల్చినచోట నిల్వ కెం
దెందె చనంగ నాత్మభటు శ్రీ లెంతయు వంత గనంగఁ జూచి సంత
క్రందననందనుండు దశరథుతోతలమకిపరంపరం

317

గుందియు దేవసైన్యములఁ శ్రీ గోల్తలఁ జేయఁ గడంగుచున్నెడన్.
 తే. ఆమహేంద్రకుమారుమూతామహలండు
 మనుమఁ డలయుట గని తనరమాయవలన
 నెత్తికొనిపోయె జలరాశిరకెవ్వరతని,పోక తెలియకయద్భుతాంశబుధిమునుంగ.
 క. పతిలేనిచానవలె దై,వతసేన గలంగి దానవప్రభునుతుచే
 నతిదైన్యమొందఁ గని సుర,పతి మాతలిదిక్కు చూచి శ్రీ పటుమతిఁ బలికెన్.
 చ. అలజడిఁ జెందె సేనలు జరయంతుని నెక్కడఁ గాన నైతి వే
 ల్పులకు నజయు్యుఁ డై సమరభూస్థలి రావణి మించె వీనితోఁ
 గలహ మొనర్ప కున్న నిఁకఁ శ్రీ గార్యము గాదు రథంబు వేగ మా
 తలి యటుపోవ ని మ్మరివరధం బొనరించెద నేడు నావుడుక్.

320

.నీ. కమనీయశతకోటిరఘుంటికాఘణఘణా,రవముచే దిక్కరుల్ శ్రీ సెవుడు పొరయ
 దశసహస్రౌదగ్రతరమణీమయచక్ర,చంక్రమణస్థితి శ్రీ జగతి వడఁక
 సకలలక్షణవిచిత్రక్షణలక్షమాయఘో,త్రజోహతుల సముద్రద్రములు గలఁగ
 శరదభ్రవిభ్రమరస్ఫురదదభ్రధ్వజో,ద్భటభటార్భటి నభ్ర స్టటము వగలఁ
 తే. జక్రచాపగదాఖడ్గశక్తిశూల,కుంతతోమరపరిఘాదిరఘోరసాధ
 నాంశువులు శత్రుదృక్పాతు శ్రీ లపహరింప
 నమరవిభ్రతేరు మాతలి శ్రీ యవుడు నడిపె.

321

చ. నలుగడలఁ మరుద్వసుగణంబులు సాధ్యులు దుద్దు లశ్వులుం
 గొలువ వరాఘ్నోయువతీరకోటులు ముందు నటింప శంఖమ
 ర్దశమురజాదివాద్యనినీదంబులు బోరుకోనంగఁ జారణుల్
 పలుమటు నెంచఁ గా ననికీ శ్రీ భాకహరుం డరుదెంచుచున్నెడన్.

322

చ. అభిముఖుఁ డై దశాసనుఁ డురదంచిత కాంచనకింకణీకీర్వణ
 త్సుభితదిశాకరిశ్రవణకోటర మారథ మెక్కి వాహినీ
 ప్రభు లిరువకలం గొలువ శ్రీ బంధురతూర్యరవంబు లొప్ప స్వ
 ర్విభు నెదిరింప మాన్చి రణవీరుఁడు రావణి తా నెదుర్కొనెన్.

323

ఉ. అత్తఱిఁ గ్రొత్తగా బవర శ్రీ మయ్యె నురాసురయోధకోటికిం
 గత్తులబల్తల త్రళలు శ్రీ కత్తళపుణ్మగరాతళ త్రళల్
 మొత్తము లై నభోమఃశిని శ్రీ ముంచె నభ స్తటినీమహోర్ములక
 జొత్తిలఁ జేసె సైన్యయుగశోణరజివటలంబు లొక్కటన్.

324

ఉ. అందును నిందుఁ జేరు గలయట్టిడొరల్ నెఱయోధు లుగ్గులై
 యందఱ కింద తై పెలుచ శ్రీ నార్పుచు నొండొరుఁ దాఁకి పోరి రా
 క్రందునఁ గుంభకర్ణుఁ డధికత్వర ముందుగ నన్నడెంద మా
 నందముఁ జెందఁగా రణ మొనర్చె మహోన్నతశూలహస్తఁ డై.

325

మ. పదభూతంబుల జానుఘట్టనములం శ బౌద్ధప్రహరంబులం

ద్రిదశాసీకిని నొంచుచుం గలంచుచున్ శ నీనత్వ మొందించుచున్
రథసంఘర్షములన్ నభంబు వగులన్ శ శాస్త్రాప్రతిక్ మించగా
నెదిరింపన్ వనపోక భీతిలిరి దేవేంద్రాదు లుర్విశ్వరా.

326

ఉ. అద్రితెఱంగునన్ సురబరలార్ణవమున్ మధియించుశాస్త్రమౌ
పద్రవకారి నయ్యసురభర్తఁ గనుంగొని శాద్రమూర్తు తా
రుద్రులు వచ్చి తాఁకిరి మరుతులు బి ట్టెదిరించి యద్రిశృం
గద్రుమసంఘముల్ గురిసి శ కాఠీయ పెట్టిరి యొక్కపెట్టునన్.

327

శా. ఆదిత్యుల్ చెలరేగి యయ్యసురమే శ సస్త్రప్రవర్షంబులన్
భేదింపన్ గిరినిర్భరంబులరహిం శ బెన్నెత్తురుల్ వాఱి యా
చ్చాదింపన్ రణభూమి యెల్ల నపు డీర్వ్యాగ్రస్తులై యాప్రహ
స్తాదుల్ సేనల నెల్ల గోల్తలను జేరయన్ మీఱి బో రయ్యెడన్.

328

చ. కిరిమకి రాహికి క్కటకశిశ్చ మివానవరాహఖడ్గకా

సరచమరితరక్షహరిశశల్యకురంగతురంగగంధకా

ద్యురుతరనై కవాహనము శ లుద్ధతి నెక్కి సురారివీరు లా

సురల నెదిర్చి రొక్కమొగి శ జూపరు లచ్చెరు వంప చూడంగన్.

329

క. ఆనంకులసమరంబున, వానవుఁ డౌ మే లనంగ శ వసువులు తుషితుల్

డాసిరి యసిధారలఁ దెగ, ప్రేసిరి రోసమున నసురవీరులశిరముల్. వ. అప్పుడు.

నీ. తెగుభుజంబులుతుమురగుధ్వజంబులు కూలఁ, బడుగజములునడఁ రెడురజములు
వీలునెమ్ములు నేలరాలు సొమ్ములు చిక్కు, లొందుకాళ్లరవడి శ వ్రుందుజోళ్లు
సడలుచు త్రములు కీరెడలుగా త్రమాలు వ్రు, గైడుకరములు దునిరగైడుశిరములు
పొరలురాతులుభీతిరదెరలుసూతులువ్రస్సి, యొఱగుబండ్లునుబెట్టురవిటుగువిండ్లు

తే. పాటు నెత్తురుపేటులుఁ శ దీటుశస్త్ర, ధారులును మీటుగాములబారు గల్గి
పేరుగలవేల్పుదొరలచేరదీటునాత్మ, బలము వీఁపించిరోషించిరపం క్తిముఖుడు.

మ. అమరాధీశ చమూసమూహముల దిరవ్యాస్త్రానలజ్వాలలన్
సమరక్షోణిఁ గలంచినం దెరలి యానైనన్యంబు డైనన్యంబుతో
నముచిధ్వంసిరథంబు మాటునకుఁ జరన్నం గిన్న నేత్రారవిం
దము లారక్తసరోరుహద్యుతులఁ జెందఁ జిష్ణుఁ డత్యుగ్రతన్.

333

క. అరదము దశముఖమీఁదం, భరువడి నడిపింపు వేగ శ మాతలి యనుచున్
గురుకార్ముక మార్వీటం, కరణముతో వచ్చునింద్రుఁగనుంగొని యతఁడున్.

334

ఉ. సారథి నెచ్చరించి రభరసంబున నిర్జరరాజుతేరికిం

జేరువ యై తనుం బొదువురచిల్లరవేల్పుల వాఁడితూపులన్

- భీరులఁ జేసి మాఱిలి సరసేశ్వరుంబుల నొన్పొ సేసినం
బెరులుకన్ శతశ్రతుఁడు శ షేచ్చి సశాస్త్రు నెదచ్చె శూరితన్. 335
- మ. శతకోటిప్రతికోటిశాతవిశిఖాసారంబులన్ సైంధవ
ప్రతీకన్ నొంచి ధ్వజంబు ముంచి మకుటీభాగంబులన్ నించి సూ
తతనుత్రాణముఁ జించి మించిననురాధ్యక్షున్ నిరీక్షించి యు
ద్ధతిమై రావణుఁ డాగ్రహించి దశకోటండ్లకరోద్దండుఁ డై. 336
- మ. పదిహేనుంబుల నస్త్రముల్ దొడి నభోభాగంబు భేదిల్ల వే
ల్పుదొరల్ నొవ్వంగ నేసి యార్చిన మరుల్లోకేశ్వరుండున్ శితి
ప్రదరాసారము నించె నింద్రదనుజేంద్రస్ఫారబాణావళుల్
గదిసెన్ భానుని దానఁ గ్రమ్మె చిశలన్ గాంధాంధకారచ్ఛటల్. 337
- శా. ఆవెంజీఁటిలో స్వకీయపరకీయానీకినీభేదన్
గ్వ్యాపారేతరు లై సురానురులు తా శ రన్యోన్యముం బోరుచో
వీపించెన్ భుజఖడ్గకాంతు లపు డురద్రేకించి పాలస్త్వినే
నాపంక్తిఁ దశమాంశముం బొదివి ముందం జేసి రద్దేవతల్. 338
- శా. ఆసేనాక్షపణంబు గన్గొని దశాన్యాదిత్యవిద్వేషి రో
షాసూయావిలమాననుం డగుచు సింహస్ఫూర్తి గర్జించి వీ
తౌసంఘంబుల నిప్పు లుప్పతిల నుగ్రభూకుటుల్ మోములన్
భాసిల్లం దనసారథిం గని యనుం శ బ్రావృట్టయోదాఝటిన్. 339
- క. ఇదె నందనమున నుండియు, నుదయశిఖరిదాఁక నిండియుండున్ నైక
త్రిదశానీకినినడుమం, బదరక మనరథము నడపు శ ప్రావీణ్యమునన్. 340
- మ. ఎనురుద్రానిలభాస్వర ప్రముఖదేవశ్రేణితో నేడు జి
ష్ణుసమీపంబున సంహరింతుఁ బొలియింతుం దోడుగా వచ్చురా
క్షససాశాయధయక్షరాజశమనస్వాహవధూనాథులన్
వెనఁ గైకొందుఁ దదీయలోకములు దోరరీర్వర్యంబుతో నాపుడున్. 341
- మ. అతఁ డాలాగె రథంబు దోలఁగ సహాస్రాక్షుండు నీక్షించి య
ద్దితిజాధీశ్వరు నిశ్చయం బెఱిగి యారదిత్యాదులం బల్కె నే
డతిశౌర్యంబున బ్రహ్మద త్తవరగర్రాయత్తుఁ డౌరావణున్
మృతిఁ బొందింపఁ దరంబు గాదు గద బరల్పిం బట్టి దెత్తుం జుఁడీ. 342
- మ. అవలోకింపుఁడు మీర లిందఱు మదీర్యం బైనశౌర్యం బటం
చు విజృంభించి బలారి దక్షిణపదస్థుం డై చరించెన్ సురా
రివరుం డుత్తరభాగవర్తి యయి మీరతం గొంతసే పంత న
ద్దివికేంద్రుం డెదిరించె దైత్యు నతఁ డరద్దేవేంద్రుఁ దాఁకెన్ వడిన్. 343
- వ. ఇవ్వీధంబున. 344

క. కుడియెడమలుగాఁచిరుగుచు, నెడ నెడమాల్కొనుచుఁ దలఁగిరేయేఁగుచుశరముల్
జడిగొన నిగిడించుచు బడి, బడి నడచుచుఁ దొడరి తెంపురపనికెడిపురుచున్. 345

మ. పలుచందంబులఁ బోరుచున్నయెడ జంభదేవీ యాచిత్యరు
ద్రులతో ముప్పదిమూఁడుకోటులనురభ ॥ దోడ్తో విజృంభించి కో
ల్తల సేయన్ దశకంఠుని దొడరి రథ్యవ్రాతమున్ నొంచి చే
తులవిండ్లం దెగవేసి పట్టికొన నురద్యోగించి ధైర్యంబునన్. 346

చ. అరదముచుట్టు ముట్టుకొని ॥ యాఁగి దశాస్యుని బిట్టదల్చి వై
కుఱికి తెమల్చి పట్టుకొని ॥ యుద్ధవిడిం దనతేరిమిఁదికిన్
నురపతి గొంచుఁ బోవుటలు ॥ చూచి నిశాటులు స్రుక్కి దానవే
శ్వరుఁ డదె చిక్కె దైత్యులకు ॥ వచ్చె నుపద్రవ మంచుఁ గూయిడన్. 347

ఉ. ఆరొద లాలకించి తమరేయయ్యయుపాధియుఁ గాంచి సంగర
క్రూరుఁడు మేఘనాదుఁ డతిరక్షముతో శిఖఁ బుట్టినట్టిబల్
తేరును గేతువున్ హఠలు ॥ డివ్యధనుశ్శరధుల్ వెలుంగ గౌ
రీరమణీమనోహరవరీషవరాగతశౌర్యధుర్యుఁడై. 348

చ. కడువడి నేఁగుదెంచి దశకంఠునిచుట్టును నిండి యాఁగి యుం
డడి తెఱగంటిమూఁకలఁ గరగించిబలంబున డాసి యంపవెం
జడి నిగిడించి వర్తములుఁ ॥ జర్తములుం బగిలించి నెత్తురుల్
మడుపులు గట్టఁ జేసి బలురమచ్చుర మెచ్చును హెచ్చరింపఁగన్. 349

సీ. అరదంబు లదలించిరద్వీరదంబుల నడంచి, దురదమ్ము లగునాయురధములఁద్రుంచి
పడగలగుమిఁ జీల్చి ॥ గొడుగులగమిఁ గూల్చి, వడిగల తేజీలఁబుడమివ్రాల్చి
శిరములఁ బగిలించి ॥ కరముల నొగిలించి, నరముల విశిఖనంతతులఁద్రుంచి
హనువులు నొప్పించి ॥ ధనువులు దప్పించి, తనువులు నిశితరశస్త్రములముంచి
తే. భటులబడలించి యాశ్వికార్యటులమాన్చి, సారధుల నేసి రథికులఁబదియఁజేసి
హస్తపకకోటి నలయించియభవన త్రతామసీవిద్యదాల్చి యుద్ధనుజనుతుఁడు.

—◆◆◆ మేఘనాదుం డింద్రజితగుట. ◆◆◆—

మ. అలుకం దేరును దా నదృశ్యుఁ డయి మార్యూధ్వాంతమున్ దిక్కులన్
బలియం జేయుచు నింద్రునిన్ బొదివి తరతార్పణస్థు లొదిక్పతుల్
తలఁకన్ మాతల్లివైఁ బతాకపయి రథ్యశ్రేణివైఁ దేరివై
బలుతూపుల్ నిగిడించి యార్చిన బలవ్రత్యర్థి విభ్రాంతుఁడై. 351

మ. అరదం బయ్యెడ డిగ్గి యగ్గలికతో ॥ నై రావతాయాధుఁడై
పరుని గానక నాల్గుదిక్కు లరయం ॥ బాలస్త్యపుత్రుం డగో
చరుఁడై గోచరచక్రవర్తి సౌలయన్ ॥ శస్త్రాస్త్రముల్ నించి బం
ధురమాయాతిమిరాంధుఁడౌ నతని బద్ధుం జేసెఁ బాశావళిన్. 352

- మ. తనమాయాబలలీల నీగతి నుభాంభస్వామి బంధించి య
ద్దనుజాధీశనుతుండు నవ్వుచు రథశ్ర స్తంభంబుతో నంటఁ గ
ట్టి ననుం గన్నదశాననుం ద్విదశకోటిం గూడి బంధింప నెం
చిన నీవే యిటఁ జిక్కి తింద్ర యనుచుం శ జిందంబుఁ బూరించినన్. 353
- ఉ. అ.తైఱఁ గెల్లఁ దెల్లముగ శ నారసి యుబ్బుచు వై త్యసత్తిముల్
మత్తిలి మేఘనాదుఁ బలుమాటు నుతించుచుఁ గేస వేయుచున్
నృత్తము సేయుచుం జెలఁగి శ రింద్రునికొందలఁచు చూడలే
కత్తఱి రుద్రసాధ్యమహాదాశ్విను లార్చుచు ధీరచిత్తు లై. 354
- చ. చలమున రావణుం బొదివి శ సాయకజర్జరితాంగుఁ జేసి త
ద్బలముల నొవ్వ సేసి గుమిఁ శ బాయక వై పయిఁ గ్రమ్ముకొన్న బి
ట్టలసి దశాననుండును బ్రయత్నముతో నని సేయ నంబ
స్థలమున నుండి చూచి రథశ్రసంబున రావణి వచ్చి యార్చుచున్. 355
- మ. ప్రళయాభంగం బమితాశనుల్ గురియుదర్రంబు బేర్పడన్ వారిపై
శిలలుం బర్వతశృంగముల్ శరములున్ శ జేయార వర్షించి ద
వ్వులకుం బాఱఁగఁ దోలి తండ్రి గని దివ్యుల్ సాటి రింద్రుండు దు
ర్బలుఁ డై నాచెయిఁ జిక్కె నేల యిఁగ నంగ్రామంబు డై త్యేశ్వరా. 356
- చ. మగఁటిమి నీడుగాని సురసమండలితో నని సేయ నేల ము
జ్జగముల కీవె నాథుడవు శ సైన్యములన్ మరలింపఁ బంపు నీ
కగపడె వీడె వాసవుఁ డరటుంచును జూపిన మేఘనాదునిన్
బిగియఁ గవుంగిలించి కడుఁ శ బీతి వహించి నశాన్యుఁ డిట్లనున్. 357
- చ. వెలసెఁ గులంబు నీవలన శ విక్రమధైర్యనిధాన పోరిన్
బలిరపునంతవానిఁ జెఱఁ శ బట్టఁగ నెవ్వరి కైన శక్యమే
తెలిసిరి శీవ్రతాప మదిరతిప్రియపుత్తులు ముజ్జగంబులన్
వలసినయట్ల కొంటి నినువంటికుమారుండు కల్గి యుండుటన్. 358
- ఉ. అందఱిలోనఁ జెంపును జరయంబును జెందితి గాన ముందు నీ
స్యందన మేగనిమ్ము వెనుకఁచికిన వచ్చెద నేను సేనతో
నిందఱు జోదులుం గొలువ శ నియ్యెడ సంచు గుమారుఁ బంచి మి
న్నుండి బలంబుతో వెనుక శ యై దశకంధరుఁ డేగ వేడుకన్. 359
- వ. ఇవ్విధంబున. 360
- చ. నుతనిఁ బురస్కరించుకొని శ సూరెల మంత్రులు సంస్తుతింపఁగా
శతమఖుగుండె దిగ్గుమన శ సర్వనిశాచరసేన గొల్వఁగా
నతులమహావిభూతి మెఱయం దనప్రొలికిఁ బోయి సోదరా
న్వితుఁ డయి పౌరు లుల్లసిల శ వేడుక నొందుచు నుండె రాఘవా. 361

క. అని కుంభజః డెటిగించిన, విని యింద్రుం డెటులు మరల శ్రీ విడిపించుకొనెన్
వినిపింపుఁ డవలికథ యని, మనువంశనృపాలమహాలీమణి యడుగుటయున్. 362

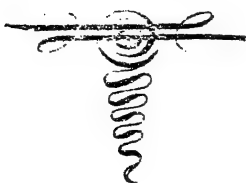
◆◆◆ ఆ శాస్త్ర సాం త ము. ◆◆◆

మ. సతిరతౌభరణా రణార్థి రిపుసేనావారణా వారణా
ర్తితమోహృత్తపనా పనాయితగుణాశ్రీధారణా ధారణా
న్వితచేతోభ్యుదయా దయాముదితకుంతీనందనా నందనా
యతథాశ్రీజహరా హరాదికనపర్యాభాసితా భాసితా. 363

క. అమరార్చితపదకమలా, కమలారమణీనమీపరగతహరమణీ
రమణీయదయైకమనా, కమనాకృతిముషితగోపికామానధనా. 364

పృథ్వీవృత్తము. ఫణాభృదరుణాధరారప్రణతికర్ణసంతర్పణా
పణాయితఘృణారసరప్రవిలనత్కటాక్షేక్షణా
క్షణాధ్యశరణాగణోరచ్చయగృహార్చనాకారణా
రణాశనకణాదపరర్వతముఖార్ద్యసంరక్షణా. 365

గద్యము. ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతుర్విధానవద్య
కవిత్వవిద్యావధానాధునాతన భోజరాజ సకలవిద్యజ్ఞనాభివర్ణితోద్గీర్ణ వితీర్ణవైభ
వాధికికృతరాజరాజ రాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధర ధరాధిప
సభాంతరస్తవనీయనయకళాయుగంధర బంధురమనీషావిశేషమంథానవసుంధ
రాధర శోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకర వినయాదికగుణరత్నాకర కంకంటి
వంశసయగిపారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్సర్యామాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞాన
విభవవిజితసనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాన నిర్మాణప్రవీణతానిధాన
పాపగాజప్రధానప్రణీతం బైనశ్రీమదుత్తరరామాయణం బనుమహాకావ్యంబు
నందుఁ జతుర్థాశాస్త్రసము.

శ్రీ

[శ్రీరామచంద్రా]య పరబ్రహ్మ జేనమః.

శ్రీ మ దు త్త ర రా మా య ణ ము

పంచమాశ్వాసము.

మత్సత్రాజిత్తన

యామంజులచరణతలసరమాసాదితలా

తామోహకరణచణ వ

తోమధ్యస్ఫురితరత్నరశుభకాంతినిధి.

1

—◆— దేవతలు బ్రహ్మయొక్కకుఁబోయి యింద్రునిపరాజయము సెప్పట. —◆—

తే. అవధరింపుము కుంభసంభవమహర్షి, చంద్రుఁ డిట్లను శ్రీరామరచంద్రుఁ జూచి
రఘుకులాధీశ యీశీతిరరావణాత్మ, జండు నురపతిగానిలాకఁ శ్రీజొచ్చుటయును.

శా. ఆశ్చర్యాత్తిభయాత్తులయ్యు వసురుద్రాదుల్ సుభాశిద్విష

త్వశ్చాద్భాగముఁ జేరి కొంతవడి బద్ధస్థర్థ బోరాడి త

ద్దోశ్చక్రాసిగదాపరత్వధముఖాస్తోకాయుధస్తోమముల్

నిశ్చేష్టత్వముఁ జెందఁ జేయుటయు శాస్త్రాంతిం బొంది వా రందఱున్.

3

మ. ఒకచో గుంపులు గూడి వీనములు లైర యుచ్చాస్వసముల్ నించుచున్

వికలత్వంబున వైరిఁ గాంచుచు నయోర వృత్తాదివై త్యచ్ఛిదా

ధికతేజోనిధి కింత వంత వాడమెన్ శ దేవత్వమున్ రాక్షస

ప్రకరాధిక్రృత మయ్యెఁ గాలగతి మారన్పం గూడ దెవ్వారికిన్.

4

తే. ఏమిసేయుద మింతకు శ హేతు వలవి, ధాత గద యమ్మహాత్మున శ కీతెఱంగు
విన్నపము చేసి తద్వచోవృత్తి మెలఁగ, నన్నిటికి మేలని తలంచియపుడకదలి.

సీ. ఎదురుగా వచ్చి దేరవేంద్రునిఁ బొడగాన, కల్లన్వర్ణమువారు శ తల్లడిల్ల
నింద్రునంతటివాని శ కెంత వచ్చె నటంచు, వనట నువర్లోకరవాసు లడల

జేజేలు తండ్రి, బాసినవ్రజ లై రయో, యని చూచిజనలోకరజనులు వగవ

శతమన్యుఁ జెఱఁ బట్టఁజాలిరే పగవార, లని తపోలోకంబురమునులు బెగడ

తే. వానపుం డెందుఁ జనెనొ విరవర్ణులగుచు, నమరు లేటికి వచ్చిరోయనుచు సత్య
లోకమునఁగాఁపురుంబున్నరలోకు లరయ, జలజగర్భునిసభఁ జేరఁజనిరి నురలు.

మ. చని నానావిధదివ్యరత్నమయభారస్వన్నవ్యశిల్పంబులం

గననై నైకివిధావతారకి మూర్తీక్షణ్ణస్యచిత్రాతిచి
త్రనవస్థాటికికుడ్యహరిరుచులం శ్రీ దళింద్రియాత్మప్రకా
శనిరూఢోన్నతిదివ్య మా నొకమహాపాదాగ్రభాగంబునన్.

7

సీ. కపిలమార్గంజేయకణ్వాదిమునిశిఖా, మణులతో నొకమోము శ్రీ మాటలాడ
నితఁ జేయఁదగుస్మష్టియిది సేయుఁడనియును, బ్రహ్మలకోకి మోముబదులుపలుక
భావగర్భము లాడుభాషావధూటితో, నొకమోము సగుచు నర్హోక్తి నుడువ
నప్పరకిమలాస్య శ్రీ లాడులాస్యము లొక్క

మొగము చూచుట కాభీముఖ్య మొంది

తే. సర్వతోముఖచాతుర్వర్తధూర్వహత్వ, మొందింబు చెలునందిననున్నతాబ్జ
రాగసింహాసనంజు డై శ్రీ రాజసమునఁ, బెద్దకోలు వున్న జేజేలపెద్దఁ గనిరి. 8

మ. కని యాదిత్యమరుద్వసుప్రముఖలేఖ శ్రేష్ఠ లావెద్దనే
ల్పునకుం జాగిలి మొక్కి మోడ్చినకరాంభోజాతియుగ్మంబు లా
త్సనిటాలంబులఁ జేర్చి నిల్చిన దయాశభోరేయుఁడై మీరు వ
చ్చినకార్యం బది యేమి బెల్లుఁ డని రారజీవాసనుం డాశినన్.

9

మ. అమరుల్ స్వామి పరాకు నే డమరలోకారాధ్యుఁ డౌ నింద్రునిక
సమరతోణి నెదిర్చి రావణతనూజాతుండు బంధించి దు
ర్దమశౌర్యంబునఁ గొంచు బోయె బురికీక శ్రీ దద్ధోరమాయామహా
త్వమునక మేమును దూలి వచ్చితిమి మూతాసంబు వారింపవే.

10

ఉ. గట్టల మట్టుపెట్టుబలురకై దువుఁ బట్టినయట్టిపట్టుడుక
దిట్టతనంబు వాసి పొలరదండికి లోబడి గాసిఁ జెందఁగా
నెట్టు సహింప వచ్చు జగదీశ యశక్తునిచంద మొంది చూ
పెట్టుక యుండ నేల విడిపింపఁ దదయ్య మదీయవల్లభున్.

11

మ. అని ప్రార్థించుదివాటకోటిఁ గని యాహా యెంతకార్యంబు వ
చ్చె నిలింపగ్రణి కంచు ధాత కరుణాస్థితాత్ముఁ డై లేచి కొ
ల్వున నున్నదటుఁ గొల్వ వెల్లజిగిపుల్లందేజివై నెక్కి గృ
క్కన లంకాపురి కేఁగెఁజారణముఖుల్ శ్రీ వారముల్ సేయఁగన్.

12

—◆◆◆ బ్రహ్మదేవుఁ డింద్రజిత్తునకు పరం బొసంగి యింద్రుని విడిపించుట. ◆◆◆—

ఆ. ఏఁగి తనకుఁ బూజ శ్రీ లిచ్చు మిత్రాత్మజ, భ్రాతృయుక్తుడై నరపంక్తిముఖుని
నాదరించి మింట శ్రీ నధివసించి విరించి, యంచితోక్తి దనుజ శ్రీ లలరఁ బలికె.

ఉ. వత్స దశాస్య యెందు నినువంటిబలాధ్యునిఁ గాన వేల్పులక •
మత్సర మొప్ప గెల్పితివి శ్రీ మార్కొని జిహ్వునిఁ బట్టి తెచ్చె యు
ష్మత్సుతుఁ డింతకంటె భుజశౌర్యము లున్న వె యింక దేవతా
హృత్సరసీజముల్ పొగుల శ్రీ సీతఁడు మేటగు నింద్రజిత్తునన్.

14

- చ. అమరులఁ బ్రోవ ముజ్జగము శీలారయ నింద్రుఁ బ్రతిష్ఠ సేసినాఁ
డ మొదట వాఁడు కారలఁ బడెడ దగఁ జింకిట నానిమిత్త ము
య్యమరవ కేణ్వనిక విడువు శీమందుఁ బయోరూహగర్భుఁ డాడువా
క్యములు దశాస్యసూతి విని శీయంజలి సేసి వినీతి నిట్లనున్. 15
- మ. జగదారాధ్యపదాబ్జ మీర లిపు డాశ్వాపించినట్లే జయం
తగురుక వీడెద నా కొసంగు మమనీర్త్వం బన్న వాణీశుఁడున్
నగి యఁజూసురకిన్నర ప్రముఖనానాప్రాణిరింఛోళిక
జగతిక లే దమరత్న మిం కొకటి గాంధీక్ష వేడుమా యిచ్చెదన్. 16
- చ. అన విని మేఘనాదుఁ డను శీ సట్టిదయేని మహాత్మ వైరితో
నని యొనరింపఁగా వలసిననప్పుడు వేల్చి యొనర్చి హోమవ
హ్నిని జనియించుదివ్యరథ శీ మెక్కినచో నమరత్న మొంద ని
న్తున్నపమహామవిఘ్న మయినప్పుడు నాశము సమృద్ధిఁచితిన్. 17
- చ. తపములు పెక్కు చేసి కిడ శీ తాత యమర్త్యులఁ గందు రిందఱున్
విపులపరాక్రమంబుననె శీ వేడెద నీయభిలాష మియ్యవే
క్వప నని పౌత్రజం డడుగ శీ నిచ్చితి నట్లగు నంచుఁ బద్మజం
డపుడు విముక్తుఁ డైనదివిజాధిపుఁ దోడ్పొని వేడ్క మీఱఁగన్. 18
- క. వారల నట వీడ్కొని తన, వారలతో గగనమార్గవర్తి యయినచో
గౌరవహానిజలజ్ఞాభారంబున శిరము వంచి శీ బలిపుఁ డెంతన్. 19
- సీ. వీడినసిగ జాఱురెపువ్వునరులతో, మురుపు జించిన వాఁడుఁమోముతోడ
దఁదడిఁ దెగి రాలురతారహారములతో, వదలినభూషణవ్రజముతోడ
బలుకట్లదద్దు లేర్పడుభుజార్గలలతో, నలఁగినచలువదురవ్వలువతోడ
నరిశరజ్వరీతావయవములతో, బడలికఁ బాడముచేడ్పాటుతోడ
తే. నడుగు లెడ నెడఁ దడఁబడనశ్రజలము, లడర నడలున నడతెంచీయంఘ్రికమల
యుగళివ్రాలిన బలవై రిసూటడించి, యంచితప్రేమ మించి విరించి యనియె.
దోదకవృత్తము. బాలిశునైనన్ శీ బండితునైనను, గాలవశఁబునఁగర్తృఫలంబుల్
మేలయి కీడయి శీ మేకొన కున్నె, యేల మనోవ్యథ శీ నింకెద వింద్రా, 21
- మ. తొలిజన్మంబునఁ జేయుకర్మములు చెందదుం గొందఱుం గొందఱున్
గలఁచుం దప్పక యాశరీరమున నొకర్తంబె కర్మస్థితుల్
తెలియన్ శక్యము గావు మాదృశులకున్ శీ దేవేంద్ర నీకర్మమే
కలఁగించెన్ నిను నిట్లు పూర్వకథ యాకర్ణింపుమా తెల్పెదన్. 22
- వ. అని పల్కి శతానందుండు పురందరున కిట్లనియె. 23

◆◆◆ ఇందునకు నహల్యాప్రాణనాకుఁడు కాప మిచ్చినవిధము. ◆◆◆

శా. నే నిర్మించినకామినీమణులలో శీ నీ టొందునీలాలకన్

నేనింకొక్కరితఁక సృజంతు ననియున్ శనిష్కన్త గావించి యీ
నానాదిన్యవిశేషవస్తువుల సౌందర్యాంశముల్ గూర్చి లో
కానందాకృతిగా సృజించితి నహల్యనామభామామణిన్. 24

తే. హలమునాఁగలిరూపమారహలముభావ, మరయహల్యంబునాఁజనునట్టిహల్య
మన్నెలంతకు లేమి నరహల్య యనుచు, నేను బలికితి నెఱుంగవోయింద్రనీవు.
సీ. కమలవైఖరినుధారకరకళావిభవంబు, లోకటియై చెలు వొందిరయుండుటకును
భ్రమరసంపదలుసంరవఁగెపువ్వువిలసనం, బొకటియై చెలు వొందిరయుండుటకును
దాడిమీబీజసంరతతి శుకమణిముఖం, బొకటియై చెలు వొందిరయుండుటకును
శంఖసౌభాగ్యంబుఁ శివజానువీణాస్వరం, బొకటియై చెలు వొందిరయుండుటకును
తే. నేఁ బ్రయత్నంబు సేసి యరన్నెలతకన్నుఁ

గవ మొగము చూపుగుమి నాసీతయు రదములు [టిమ.

మోవికంతంబు నుస్వరమును సృజించి, కాంచితీ సురేంద్రయఘటనారఘటనప
సీ. పూర్ణేందుబింబ మెరప్పుడు నిల్వలేదాయె, ననుదూఱు వీనియూననమువలనఁ
గవజక్కవలఁ బాయఁగఁజేసె నౌ నను, సడి దీనికుచలికురచములవలనఁ
బగలు కల్వలచెల్వోప్రబల నీయం డను, దూషణ దీనికందోయివలన
మించు నించుక సేపు శిమించి నిర్మించలే, డనురట్టు దీనిదేరహంబువలనఁ
తే బాపుకొని లెస్స సృజయించె బ్రహ్మయనుచు, గొలువవచ్చినదేవతాకోటిదలఁప
నీవెలఁది నిమ్మనుచు నన్ను శివ వచ్చి, వచ్చియడుగుదు మఱచితేరవజ్రపాణి.

చ. పలుమఱు నీవు వేడిన నరభశ్చర లెందఱు నచ్చి వేడినం

గలికి నొసంగ కెవ్వరికి శివ గౌతమమానికి దాని నిచ్చినం

గళవళ మంది నీవు రతికాంతకృతాంతలతాంతకుంతమున్

బలువిడి మానసాంబుజము శివ బ్రద్దలు వాపిన దైన్యమూర్తివై . 28

క. నను దూఱుచు గౌతమముని, ననిఁ దూఱుచుఁ గునుమలసితరవల్లీవిలస
ద్వనిఁ దారుచు నచ్చెలిఁ బెనఁ, గొనఁగోగుచుఁ బొంది ప్రొద్దుగ్రంథినియంతన్.

ఉ. ఆనశిరేయి శోడివలె శివ నారభటి సేసి మునీంద్రునిక ననీ

స్నానము సేయఁ బంచి కుహారాముని వై చని గౌతమాంగనా

నూనరతోత్సవాంబుధి మునీనుంగుచు నుండితి వంతలొన న

హ్మానియు వచ్చి నిన్నుఁ గని శివ మచ్చరి మల్కయు నిచ్చ హెచ్చఁగన్. 30

మ. కపటాకారముఁ బూని మానినతులం శివ గాంధీంచి యీలాగు గా

నిపనుల్ సేయఁ గడంగినాడవె బళా శివ నీకిండగర్వంబు దే •

వపతీ శత్రుఁడు పట్టి కట్టికొని పోవం దీఱుఁ బొ మ్మంచు నిక

శపియించెం గద నాఁటిశాప మిదిగో శివ సంధిలై నీనాఁటికిన్. 31

క. నినుఁ గలసిననిజకాంతం, బెనుఁజ త్పై యుండు మని శరపించి జగతిఁ జ

క్కనినటులు తఱుచు గలిగెద, రని ముని య నెనటులకలిగిరది మొదలు ప్రజల్.

ప. కావున.

33

చ. వగవకు మీయఘంబు చన శ వాసవ వైష్ణవయాగ మంచితం
బుగ నొనరింపు నీయనుఁగుఁబుత్తుఁ బులోముఁడు వార్ధి వైరిచే
నగపడ నీక దాఁచె వల శ దాతనికై వెతఁ జెంద నంచు న
న్నగరిపు నూరడించి నలీనప్రభవుం డపు డేగె వీటికిన్.

34

చ. కమలజః డానతిచ్చిన ప్రకారమునం గ్రతు వాచరించి ఖే
ద ముడిగి వాసవుండు నిజభామము చేరె నృపాల రావణ
ప్రముఖులకంటె రావణిపరారాక్రమ మెక్కువ యన్నమాట ని
క్క మవుఁ గదా యటం చలయగ స్త్యమహాముసి యానతిచ్చినన్.

35

తే. ఆపురావృ త్తమున రావణాత్మజన్మ, విక్రమము పెద్దయనుమాట వినిరఘుప్ర
వీరుఁ డరుదందె నభ నున్నరవార లెల్ల, నింద్రజిహ్వైర్విలక్షణుఁడనెంచి రవుడు.

ఉ. శ్రీరఘరాముఁడెంగట వశించి విభీషణుఁ డగ్రజక్రమం

బాముపి డెల్పఁగా విని ప్రహర్షముతో నృపుఁ జూచి మున్ను క
న్నారఁగఁ జూచినట్లు మునియనతి యియ్యఁగ నేడు వింటి న
య్యారె యగ స్త్యుఁ డెంతమహిమాధికుఁ డంచు నుతించె నయ్యెడన్.

37

క. మైత్రావరుణి ధరిత్రీ, పుత్రీవరునిఁ గని యనియెఁ శ బుంభావకళా
ధాత్రానందకరోక్తిను, గాత్రీపదపుటితకటకరఘటితార్భటులన్.

38

చ. జడధిమదాంధకారహర శ శౌర్యదిశేశ్వర రామ మున్ను నీ
వడిగినమాట కింక నొకరయద్భుత మున్నది యాలకింపు మీ
వ్యడువున రావణుండు బలవంతుల మార్కొనువేడ్క నొక్కనాఁ
డెడపక పశ్చిమాబ్ధిదరి శ కేగి తదంతికకాననంబునన్.

39

—◆— రావణుండు కపిలమునిచే భంగపడుట. —◆—

చ. పరిచరు లూడిగంబు సలురపన్ సచివుల్ హితభాష లాడఁగా
శరధితరంగరంగదురుశ్చైతనీమల సంచరించుచుం
బరిసరధారుణిం దుహినుపర్వతమో యన మించు నొక్కభూ
ధరమణిఁ జూచి చేరఁ జని శ దాసవుఁ డం దొకకోనలోపలన్.

40

సీ. నికటావనీజపంక్తికిఁ గడారజటాంశు, లామ్రేడితదశంబు శ లై వెలుంగ
నానన్నఝరములం శ దాసవశోణాబ్జ, మమితారుణాంభోరుహముల నింప
సవిధకుంజాలిపుంజముల గ్రీవాల్గన్న, పద్మమాలిక సౌరభములఁ బిల్వఁ
బరిసరపల్లవప్రతతిఁ బల్లవమంజ, పాదముల్ నఖకాంతిఁ శ బరిహసింప
తే. బద్ధపద్మాసనఘ్నఁ డై రపరమనిష్ఠఁ, గన్నుఁగవ మూసికొని పాణిరకమలసముది

- తాక్షమాలిక చెవి వేళ్ల నాత్తయోగ, పూర్ణసుఖ మొందు నొకమహాపురు
ఉ. కాంచి సమీపభూమి దశశతంతుండు సేరగఁ దత్పితృశంకనే [ఘోగాంచె.
త్రాంచలవీధి నుప్పతిలె శ నగ్నిశిఖల్ భుక్తుటికరాళ మై
మించె ముఖంబు బాహుల నశమేయశితాయుధయాధముల్ విజృం
భించెఁ దనూరుహాళిఁ గనిరేపించె మరుద్వసురుద్రసంఘముల్. వ. మతీయును.
- చ. గ్రహముల భానుఁడుఁ గిరలఁ శ గాంచనశైలము వేల్పులందు వృ
త్రహుండు నిభంబులందుఁ జపురదంతియుఁ జెట్టులఁ గల్పధారుణీ
రుహము వెలుంగునట్టు లాజరద్రముఖామరమూర్తులందు దు
స్సహమగుమూర్తిఁ జేకొని యెరసంగెడునాఘనుఁ జూచుచున్నెడన్. 44
- సీ. ఉరసూన శ్రీదేవి శ యూరుల ధర్మంబు, తలఁపున మదనండు శ దపము దమము
మూఁపునబిత్తసంఘసమును శల్యముల మరుద్ధణములుఁ గుఱి సాశగరచయన్ము
వనువులు నడుమఁ బాశ్ర్వముల దిక్కులు కన్నుఁ,
గవ సూర్యచంద్రుల శ్రగ్మున రుద్రు
లాశ్వినుల్ చెవులబాహుదండములను ధాతయు విధాతయు ననుశ్రద్ధైవతములు
తే. రమ్యమణిబంధమున భిదురంబు పాణి,
తలములను భగపూషులు శ తగ నఖముల
భుజగతతి రోమముల దానశ్రవులు తనువున
వివిధదివ్యులు దివమును శ వెలయుటయును. 45
- శా. ఆవంతల్ గని యార నాయెదుట మూయల్ సేయఁగాఁ జొచ్చినాఁ
డీవాచంయమి యంచు రావణుండు వశిష్ఠిజ్ఞానికాభీలలీ
లావేలాస్త్రచయంబు లాఘనునిపై శ నందంద వర్షించి వీ
రావేశంబునఁ బేర్చి యార్చిన నతం శ డాటోప మేపారఁగన్. 46
- క. బెడఁగుంజూపుల నిష్పలు, జడిగొన వడి లేచి నన్ను శ సాధింపఁగ ని
క్కడకుఁ వచ్చితె యోరీ, చెడుగా యని యలఁతిముష్టిశ్చేఁ దాటించెన్. 47
- ఉ. ఆయనముష్టిఘాతము మరహాకులిశాయుధలీల మించినన్
వాయుమహోద్ధతిఁ ధరణి శ వ్యాలుమహాకుజమో యనంగ దై
తేయుండు గూలఁ గూలినవరతిం గని మంత్రులు దాఁక వచ్చినం
బాయఁగఁ జేసె హుంక్రియనె శ బల్లిదుఁ డప్పురుషుండు భూవరా. 48
- వ. ఇవ్విధంబున. 49
- ఆ. అలఁతిముష్టి బొడిచిరయమరారి నొగిలించి, యతనివారి హుంక్రియనెకలంచి
యన్ముహానుభావుఁ శ డంతికగిరిగుహాభ్యంతరంబు సొచ్చె శ నతిరయమున. 50
- ఉ. ఆయెడ మూర్ఖుఁ దేటి దనుజాగ్రణియుం దనవారిఁ జూచి న
న్నీయెడ ముష్టి నొంచినతఁ శ డక్కడి కేఁగె నటన్న వార ల

- య్యా యిక నేటి కాలఁడు భర్యంపడి యిగ్గుహ సొచ్చి చెచ్చెరం
బోయె బరాజ్జుఖం దొడరఁ శ బోవుదురే మిమువంటిబల్లిదుల్. 51
- క. అది గాక బాహువిక్రమ, మదనం బలనికి మహాత్ముఁ శ డని తోచుచు ను
న్నది సాతెడుబండ్లకు వల,వదు పదములు చాఁప దనుజరవల్లభ యనినన్. 52
- చ. అలిగి బళా యతండు ప్రళయాయంతకుఁ జైనను బోవ నిత్తునే
నిలువుఁడు మీర లీడ నని శ నిర్భయుఁడై నిబిడాంధకారము
ల్లభముకొనంగ మూఢుమదిరలాగున నున్నగుహంతరంబులో
పలికి దళాననుం డరిగె శ బాణకృపాణరుచుల్ వెలుంగఁగన్. 53
- వ. అరిగి తత్ప్రదేశంబున. 54
- సీ. అతిభీషణాకారు శ లై ఘోరశస్త్రాస్త్ర,భారులై విలసిల్లువీరవరుల
నఖిలలోకై కమోహనవిలాసాగణ్య, లావణ్యవతు లై నరదేవసతుల
నవలోకములనె బ్రహ్మాండంబు భస్మంబు, సేయఁ జాలినమహాశిద్ధవరుల
శంఖచక్రగదాసిరశారముల్ గల చతుర్భుజములఁ దాల్చినసృరుషవరులఁ
- తే. జూచి వారల తేజంబుసొంపు పెంపు, గఱువతనమును దను భీతుఁగొనొనర్చ
నుప్పతిలుత త్రణముననందండు వెఱచి, పఱచిదశకంఠుఁడగుహాభ్యంతరమున.
- సీ. దివ్యచందనమాల్యభవ్యపౌరభములు, ఘుమ్మని గుహయెల్లఁ శ గ్రమ్ముకొనఁగ
మహానీయకొటిరమకరకుండలమణి,ద్యుతు లంధకారంబు శ తొలఁగఁద్రోయ
గగనభాగమున నరక్షత్రపంక్తులఁ బోలి, యురమున మాక్షికనరము లలరఁ
జామరగ్రాహిణీచటలకంఠానిస్వ,నంబులు చెవుల కారనంద మొసఁగఁ
- తే. దగుశరచ్చంద్రచంద్రికారధవళయ్య, బవ్వళించి పదాబ్జముల్ శ బాలయొకతె
దొడల నిడుకొనియొత్తఁ గందోయి మోడ్చి,
నిదుర వ్రామెడియొకసౌఖ్యనిధిని జూచె. 56
- తే. చూచియాయనచెంగటసాబగువాలు,బెఱ్ఱజూపులవెలయు నరచ్చెలియనల్ప
తెప్పవేయకనుచుదుర్యోత్తుఁడగుచు, జెంత కొకయింత జేరినయంతలోన.
- తే. ఎఱిగి య మ్మేటితామునుంగిడినజిలుఁగు,జలువవెలిపట్టుదొలఁగించి నరగ లేచి
సరభసంబున నట్టహాసంబు సేయ, వింశతిభుజుండు భీతిల్లి శ వివతుఁ డయ్యె. 58
- క. వివతుఁ డయి కొంతపడి కద్దివిజారిప్రభుఁ డొకింత శ డెప్పిటి యతనికా
నవినయముగఁ గని యెవ్వం,డవు మహాత్ము యేర్పడఁగఁ దెల్పఁగదే. 59
- సీ. రుద్రుని గనుఁగొంటి శ రుద్రున కిటువంటి, దారుణొన్నిద్రకారద్రంబుఁ గాన
జమునితో మోర్కొంటిజమునకు నిటువంటి,కర్కశోదగ్రవిగ్రహముఁ గాన
దపనుని బాడగంటి శ దపనున కిటువంటి, ప్రతిమాతిగ ప్రతాపంబుఁ గానఁ
గనకాద్రివై నుంటి శ గనకాద్రికిటువంటి, యతిదుర్ని వారరధైర్యంబుఁ గాన
- తే. నింద్రచంద్రాదిదివ్యుల శ నెల్లఁ గంటి, వారియం దీప్రభావ మోవ్వరికిఁ గాన

నిగుఱులోనిప్పుతీరుననీచరిత్ర, మెఱుంగఁ బడ దన్న నగి యతఁడిట్టు లనియె.
తే. ఇప్పుడెల్లను నన్ను నీకెఱుంగవచ్చు, నే దశానన యిఁకమీఁద నీవ యెఱిఁగె
దింతలోపలఁ బదరి నేనీనింతవాడ, ననుచు వివరింపఁ బో నదీర్యట్టులుండె.

శా. బ్రహ్మేశానవరంబులక భవనముల్ న బాధించి బ్రహ్మణ్యు ల
బ్రహ్మణ్యంబులు పెట్టఁగా మెలఁగినక న బ్రహ్మాక్షి సైరించితిక
బ్రహ్మఘ్నున్ నిను నింకమీఁద ననిలో న బాహుబలం బేర్పడక
బ్రహ్మేశాదినురేంద్రు లడ్డపడినక న భంజింపుదుక రావణా. 62

—◆◆◆శిలమునిగ్గిస నారాయణుండు రావణునకు స్వస్వరూపంబుఁ జూపుట.◆◆◆—
క. నే నెవ్వఁ డని తలంచితో, నానిజరూపంబుఁ జూచి న నామహిమంబున్
నానామ మెఱిఁగిగొమ్మని, యానన మొకయింత దెఱచినంతటిలోనన్. 63
సీ. జ్వలనకీలాసహాస్రము లర్కకరలత, లైందవరుచికోటు న లచటఁ దోఁచె
నరసురాసురవియోచ్చరసిద్ధసాధ్యులు, ద్రాహిగుహ్యకతతు న లచటఁ దోఁచె
సఖలనముద్రంబు న లఖలాంతరీపంబు, లఖలనరిద్వన్య న లచటఁ దోఁచె
నభముభూమియుగాఢ్పునశ్శత్రుములుగిరు, లామ్నాయముఖవిద్యలచటదోఁచె
తే. సట్టిముఖములు వెక్కువే న లమితకీర్ణ, సయననాసాపుటంబు లనంతపదము
లమిత బాహువు లమితభూషాంబరాదు
లమితశస్త్రంబు లమ్మూర్తియందుఁదోఁచె. 64

క. ఆయద్భుత తేజోనిధి, చాయం గరియొద్ది దోమరచందంబున దై
తేయుండు హీనుఁ డైతన, కాయము గంపింప వెఱచి నీకన్నుల మొగిచెన్. 65

వ. ఇవ్విధంబున. 66

తే. కన్నులన్నియు మొగిచి సకృంతచరేంద్రుఁడన్మహామూర్తి కానతున లాచరించి
యంజలు లోనర్చి దేవ నీరవని వధించు, నంతకంటె శుభంబేదిరయనుచుఁబలికె.

క. ఆదట గిరితో గుహతో, నాదేవుఁ డదృశ్యుఁడయ్యె న సద్భుతభయన
మోదములు వెలయ మారీ, చాదులతో నచటు వాసీరయతఁ డరిగెన్మహా. 68

తే. రామ గుహలోన గిరిచెంతరావణునకుఁ, గనఁబడినదేవుఁ డెవ్వఁడోరయనఁగనేల
యతఁడ కపిలావతారుఁ డోనాదివిష్ణుఁ, డాయనకు నీకు భేదమింతై నఁ గలదె.

వ. అని పల్కియగస్త్యమునిచంద్రుండు వెండియు రామచంద్రున కిట్లనియె. 70

సీ. స్నానసంధ్యాజపాస్వాధ్యాయమఖముల, నెవ్వనిన్మరియింతు న రెల్లముషులు
జగదుద్భవస్థితీరసంహారకృత్యంబు, తెవ్వనిక్రీడలై న నివ్వటిల్లుఁ
బ్రాఁబల్కుకల్కిపాఠపటకుసిందూర మై, యెవ్వనిపదికాంతి నోయెనక మెనఁగు
దేశికోచ్చరితోపరదేశమంత్రంబులై, యెవ్వనినామంబు న లిం పొనర్చుఁ

తే. బద్ధజేంద్రాదిదేవతాప్రభువు లేమ, హామహునమేయమాయాభిరలో మునింగి
దరియుఁ దావును గానక న తల్లడింతు, రట్టిహరి వీకె కావె పరట్టాభిరామ. 71

సీ. పదపంకజరజః ప్రభావంబుచే రాతి, నతివఁగా నొనరించినందువలన
సాక్షాన్నిటాలకటాక్షుండు దాల్చు వి, ల్లవలీల విడిచినయందువలన
ధనువు గైకొనునెపంబున జామదగ్నుబాహుశక్తి హరియించినందువలన
నినజతోఁ బ్రతినచేసినలీల నొకకోల, నమరేంద్రసుతుఁ గూల్చినందువలన
తే. నభి బాణాగ్రమున నిల్పినందువలన, నని నజయ్యాసురులఁ ద్రుంచినందువలన
నాదినారాయణస్వామిరవగుట దెలిసె, నరయ నరుడవె నీవు పట్టాభిరామ. 72

మ. పదిమోముల్ గలదండెరక్కను ననికా ర భంజింప నీలాగు నీ
పుదయం బొందిన నీపనుల్ నడప నుద్యోగించి రుద్రాబ్జగ
ర్భదినేంద్రాబ్జముఖామరుల్ పవనభూభల్లూకరాడ్భనుజాం
గదముఖ్యాగచరత్వముల్ గనిరిగా ర కాకుల్ స్థవంశాగ్రణి. 73

ఉ. అందఱు నంద తొనె కద రే యందఱలోఁ బవనాత్మజుండు నీ
యందుఁ బ్రపత్తి గల్గినమరహాత్ముఁ డుదాత్తగుణోత్తరుండు నం
క్రందనజడ్డశాన్యముఖరక్షాసముఖ్యుల, నొక్కరుండె పో
రం దెగఁ జూడ నోపు బలరరాశి నుతింపఁ దరంబె యీతినిన్. 74

మ. అకలంకాత్ముఁ డపాయశూన్యుఁ డఖిలోపాయాధికుం డం చెటిం
గి కదా యెవ్వరి లెక్కనేయక లతాంగిం జూచి ర మ్మంచు ము
ద్రిక యీమారుతిచేతి కిచ్చితివి భూరిస్తోత్రపాత్రంబుగా
నకలజ్జండపు రామ నీ వెఱుంగవే రే సామిరిమాహాత్మ్యముల్. 75

సీ. కదలఁ డీతఁడు వజ్రకఠినవిగ్రహుఁ డంచుఁ, బోలఁగా మైనాకరశైల మెఱుంగు
వెఱవఁ డీతఁడు మహావీరశేఖరుఁ డంచు, శోధింప వచ్చినసురస యెఱుంగుఁ
గలఁగఁడీతఁడుభూరిగాంభీర్యనిధి యంచు, వడిఁబాయ యిచ్చినవనధియెఱుంగు
బలిమినీతఁడుమహాబలునంతవాఁ డంచు, గెరలిమార్కొనినలంకకిణియెఱుంగు

తే. జీవదాయకుఁ డితఁడనిరీతియెఱుంగు, రాక్షసాంతకుఁడీతఁ డనిరీయతుఁ డెఱుంగు
నధికుఁ డీతఁ డని రావణియస్త్ర మెఱుంగు, సిద్ధమిదియనిరామనీచిత్తమెఱుంగు.

సీ. అపనిజాహృదయశోరకాంధకారముమాన్వ, గపిరూపుఁగనినభాస్కరుఁడతండు
దళకంధరోద్యానతరువులు గూల్పమై, దాల్చుర్ముంఝామారుతం బితండు
సైన్యేశపంచకరసప్తమంత్రిజగిరుల్. వ్రాల్చు బ్రాణము లొందునవజ్రమితఁడు
పరపలాశికులంబుభన్తంబు గావింప, వాల మూనినదవ రే జ్వాలి యితఁడు

తే. రావణునిధైర్యలతఁ ద్రుంప రే అంప మితఁడు
దైత్యుల కేకాలమునఁ దోచునమృత్యువితఁడు
నకలకపిలోచనచకోరరచంద్రుఁ డీతఁడు,
ఖరకరాన్వయ మీ కేడుగడయు నితఁడు. 77

ఉ. రావణువుత్తుకంబె నలరావణుకంబెను వాలికంబె ని

స్వావని బాహువిక్రమవిభాసితుఁ డించుక యల్లనేని లో
కావళి హావళిం గను మరహర్షులశాపముచే న్నర్వకీయ మా
లా వెఱుఁగఁడు మత్తకరీలగున నుండు నితండు రాఘవా.

78

తే. అని ప్రసంగవశంబున శ ననిలనుతునిఁ, బ్రస్తుతించిన కుంభసంభవునిమాట
లమృతధారలవలె వీనురలార నలరి, యెలమితో జానకీజాని శ యిట్లు అనియె.

మ. కలశీసంభవ నీపు పల్కినది నిర్కం బగజనాపుత్రుఁ డన్

బలుతెప్పం గొని కాదె దాఁటితి విపరీతాధోధి యీభానుజా
దులు నన్ గొల్వ నొనర్చె నీతనిమృదూర్క్తుల్ గావె యిమ్మేటి కే
నలభక్తి ననుఁగూర్చి చేసినపనుల్ శ వర్ణింపఁగా శక్యమే.

80

నీ. తనవాగమృతధార శ ధరణిజాప్రాణముల్, నిలిపి నామదిలోనిశనెగులు దీర్చె
శరణుసాచ్చినవిభీరషణుఁ గూర్చుకొమ్మని, తెలిపి మాకుఁ బ్రతిష్ఠగలుగఁజేసి
బవరంబులోఁ బేర్చిపంక్తికంతునియర, స్థనిముష్టిహతినొంచినగమునం వె
బరులచే హతులై నశ్వవగోత్రములకు జీవము లిచ్చిమాస్రాభశవంబునిలిపె
తే. బడిసలత్తుణు బ్రతికించి శ భానుకులము, నిలిపె నంతటఁ జననీకరనిర్వహించె
వేయు నిక నేల నాకొఱకై యనేక, దనుజవీరులఁద్రుంచెనీయనిలనుతుఁడు.

ఉ. తమ్ముల బంధులం గలసి శ తల్లులనుం గని నేను సీతతోఁ

గ్రమ్మట నీయయోధ్య కధిరకారము కాంచి నుఖించు తెల్ల న
త్యమ్ము సమీరసూనునిసహాయతఁ గాదె మునీంద్ర యెన్నిజ
నమ్ములకై న నీతనిఋణం బెడఁబావుకొనంగ నేర్తునే.

82

చ. అది యటు లుండె నీయన మరహామహుఁ డర్కజుచెంత నుండి బ

ల్లిదుఁ డగువారి నేల విదళింప కుపేక్ష యొనర్చె నాత్మశ
క్తి దెలియకుండుఁ గాక యని శ కిన్క వహించి మహర్షు లేటి కీ
నదమలమాససాబ్జునకు శ శాప మొసంగి రెఱుంగఁ దెల్పవే.

83

మ. జననం బాదిగ నీమహాత్మునిభుజాశౌర్యప్రభాప్రాన్నతుల్

వినఁ గాంక్షించెడఁ దెల్పుఁ డంచు హనుమరదీర్షరావతంసంబుమూఁ
పున నాత్మీయకరంబు సాచి జగతీరపుత్రీమనోభర్త వే
డినఁ బల్కెన్ ముని నానటద్భవజటాతీకాభ్రగంగార్భటిన్.

84

—••••• హనుమంతునిజననము. —•••••

ఉ. చండకరాన్వయాంబుసిధిఁచంద్ర రఘూద్వహ యీసమీరపు

త్తుండు మహాత్ముఁ డొనె కద శ తొల్లిటిపుట్టుక నేకసాదరు
ద్రుం డితఁ డంచుఁ గొందఱు బుర్రుల్ గణియింపుదు రారహస్య మె
వ్వం డెఱుఁగుం జరాచరభరవంబు తెఱింగిననీపు డక్కఁగన్.

85

శా. సాక్షాచ్ఛంభుఁడు గాక యున్నఁ గలవే శ చర్చింప నీశౌర్యధై

ర్యతౌంతిప్రతిభాప్రభావములు దురద్రాంశంబునం బౌర్వతీ
కుక్షి౯ వృద్ధి వహించి పావకునిలో౯ శ గొన్నాళ్లు వర్తించి యీ
యక్షయ్యద్యుతి పిమ్మటం బవనగ్రాభాంతిన్కు డై భాసితెన్.

86

చ. అనిలువరంబుచే బివప శ సంజనకున్ జనియించి జన్మ మె
త్తినపుడె భానునిం బొదివె శ దేవత లిచ్చువరంబు లొంది యం
దున శిశు వాట గర్వివలె శ దోచిన మానులు శాప మిచ్చి రీ
తని కొకరుండు పేర్కొనినరదాత స్వశక్తి యెఱుంగ కుండగన్.

87

తే. దానఁ దనలా వెఱుంగఁడుగ్రాన నితఁడు, వాలి వధియింపఁడదిగాక శ వాలిభాను
నుతులఁ గొన్నాళ్లు సరి గాఁగఁ శ జూచి కొలిచి
యుండె గావునఁ బగఁ బూస శ నొల్లఁ డయ్యె.

88

క. లేకున్న హనుమ కెదురే, పాకారికుమారుఁ డితఁడు శ ప్రభవించుట నీ
తాకాంత లెస్స దెలిసెద, నాకర్ణింపు మని మఱియునమ్ముని యనియెన్.

89

సీ. తనదై ర్యరమ కోడికనకాచలేంద్రంబు, సిగ్గుతో౯ దనభర్తఁ శ జేరికొనఁగఁ
దననామమున కుచితంబుగాఁ దనుఁ దాకి, శంబసాదనసామరజంబు గూలఁ
దనతపోనియమంబు శ గనుభరద్వాజాది, వాచంయములకు నేరవలు జనింపఁ
దనబాహుశాఖలు శ పై తేయభీతామ, రులకును నిలువ నీరడలు ఘటంపఁ
తే. దనరుకేసరి యను పేరవనచరేంద్రుఁ, డతని కంజన యనెడి కీరస్యకనాసంగ
సతనిమాతులుఁ డురువిక్రమాతులుండు, కుంజరుం డనువాసరకుంజరుండు.

క. రంజిల్లఁ జేసెఁ గేసరి, యంజన నిది వింత యనుచు శ నంద అనఁగ న
కుంజరనుతతో నక్కపి, కుంజరుఁ డొకకొన్నియేండ్లు శ కూడి నుఖించెన్.

91

శా. సంసారోత్సవకారణం బగుతనూజాతోదయం బెంచి యా
హంసీగామినితో బహువ్రతపరుం శ డై దాన నవ్వానరో
త్తంసుం డిష్టముఁ జెందనేరక మరుదైవంబుచే దై న్యవి
ధ్వంసం జా సతనిక భజింపు మని కాంతారత్నముం బంచినన్.

92

క. పతియనుమతి గౌరీసతి, ప్రతి యగు నయ్యవతి నియమభవ్యమతి సదా
గతియ సదా గతి యని యు, గ్రతపం బొనరించె బెక్కుకాలం బధిపా.

93

ఉ. ఆయమ సేయుఘోరతప శ మంతట మెచ్చి సదాశివాజ్ఞ న
వ్వాయుపు స్వాదరస్థితశివస్థితేజముఁ దెచ్చి యిచ్చినం
దోయజగర్వి గర్భ మయి శ తోరపువేడుక నొక్కవర్ష మి
య్యాయతేజః దాల్చె మఱి శ యంచిత మా నొకవాసరంబునన్.

94

మ. అమరుల్ దివ్యనుమావళుల్ గురియ రంగభాద్యస్సరగికాంత లా
డ మరుదైవరులగుండియల్ బెదర మింటుక భేరికాగోముఖ

ప్రముఖశాస్త్రములు పుట్టిల్ల దిశ లోకపుం శాంతిగర్భవా
సమునందుండియు నిర్గమించె నితః డంశచద్బాలభానుప్రభన్.

95

వ. అప్పుడు.

96

సీ. లలితసాదామినీరతులితదేహమువాని, నరుణారుణాంబుజాశస్యంబువాని
రత్నకుండలభానురకపోలములవాని, రంగత్పిశంకనేత్రములవాని
నాజానుద్భూతబాహుదండములవాని, ధవళయజ్ఞోపవీతములవాని
హారప్రభామనోహారిపక్షమువాని, గమనీయకరకంకరణములవాని [వాని
తే. మంజురుచిపుంజింగనుహాన్మురముంజివాని, బసిమిగనుపట్టునునుబట్టుపంచె
వాసవధ్వజనిభవాలరీవల్లివాని, నక్కుమారుని గని తల్లి శ్రీయాత్మనలకె. 97
ఆ. అలరి చెక్కునొక్కి శ్రీయక్కునఁ జేర్చి ముద్దాడి నీకు ఫలము శ్రీలారగింప
వలసి నన్ని దెత్తు శ్రీవాపోనకుండు నా,యన్న యనుచుఁ దల్లిరెడుడవి కరిగె.

—♦♦♦ హనుమంతుడు ఫలభాగినిచే రవిరాహులమింగి మద్యోగించుట. ♦♦♦—

ఉ. అంతటిలోన నీతఁ డుదరయాద్రిపయిం బొడతెంచు పద్మినీ
కాంతు జపాప్రసూనరుచీకాంతుఁ గనుంగొని పండుటంచు వి
భ్రాంతి వహించి యాఁకటితోరక రవివై కెగసె సమీరనా
గాంతక బాణవేగ పరిహాసినమిధమహాజప్రాన్నతిన్.

99

తే. ఎగసి చనుచున్న యీతనిరేతెగువఁ జూచి. గగనచరులైన గంధర్వగరుడయత్తు
సిద్ధసాధ్యులునివ్వెఁజెందియన్న, హామహుండవ్వఁడోయనురంతలోన. 100

తే. భానుకడ కేగునప్పిన్నరవానిమేని, కెండ దాఁకక యుండ నురద్దండవృత్తి
నుడిగిమిన్నేటితమ్మిపురప్పొడిదుమార, మెనసివలిగాడ్చు వెనువెంటఁజనుచునుండె.

సీ. పదతాడనములచేర బ్రద్దలై పాథోధి, పాలికల్ దూలికారభంగిఁ జెదర
నూరుఘట్టనలచేర నూర్ధ్వగంధర్వాది, నగరముల్ చిన్నభిన్నములు గాఁగ
బాహువేగంబుచేర బఱతెంచు వైమాని, కులవిమానంబులు శ్రీకూలఁ బడఁగ
వాలవిక్షేపంబుచేర లాజలను బోలి, షూలి నక్షత్రముల్ శ్రీ నేల రాల

తే. దేహకాంతులు చక్కఁగాఁ ర దేటి చూడ, లేక ఖచరులుబెగడిచీరకాకుఁజెంద
నేదియును జూడ కీజగరద్ధితచరిత్రుఁ, డట్టై చని బాలభానునిఁ శ్రీబట్టె నపుడు.

సీ. ఒద్ద సేవలు సేయురచున్న ఛాయాదేవి, భీతిల్లి కరములఁ శ్రీ విసికినఁగ
భయనివారణమంత్రపరతంత్రులై వాల, ఖల్వాదిమానులు శ్రీ క్రేవ నొడుఁగ
జడుపులో, గైదుపుల్ రవిడిచి మాశరముఖ్య, పారిపార్శ్వకు లెల్లఁబాటిపోవ
హతశేషమందేహు శ్రీ లట్లు గావలయుఁ బో, యీభానున కటంచురనిచ్చ నలర

తే. నలరు నాపద్మపాతుఁ ట్టి శ్రీయాననమునఁ, బెట్టుకొను బెటువేడిగానరట్టవిడుచు
నడుచుఁ జేతులు సెగ యైనయది యటంచుఁ

గినిసి యాఁకటికడిమి నిరయ్యనిలనుతుండు.

103

చ. జగదుపకారి యీష్టవగ్రశచంద్రుఁ డటంచుఁ దలంచి భానుఁడున్
దగదగమండుచుండు కిరణంబులవేడిమిఁ జూపఁ డయ్యె రెం
డుగడియ లేగ నంతఁ దపశున్ గ్రహియింపఁగ నాఁడు పర్వ మా
టఁ గదియవచ్చె రాహు వచనటం గలవా రరు దంది చూడఁగన్. 104

ఉ. ఆ గ్రహరాజఁ బట్టినమహామహు నీతనిఁ జూచి రాహు వ
త్యాగ్రహవృత్తితోఁ గహకశహార్భటిఁ జేయుచు డాయ నంత సూ
ర్యగ్రహణంబు మాని యపుర్రా యిది నల్లనిపండు వచ్చె నం
చుగ్రలయోగ్రవిగ్రహత శ నొక్కట నాతని మ్రొంగఁ బోవఁగన్. 105

చ. జడిసి విధుంతుదుం డితనిఁ శ జక్కఁ గనుంగొన లేక యయ్యెడన్
వడిఁ బరు వెత్తి యత్తెఱఁగు శ వాసపుతో నెఱిగింప నాతఁడుం
గడువెఱఁ గంది నీక్రమముఁ శ గైకొను నంతటివీరుఁ డెవ్వఁ డం
చడుగుచు నాల్గుకొమ్మలమహాకరి నెక్కి శతారహస్తుఁ డై. 106

చ. నలుగడలన్ వియచ్చరగణంబులు గొల్వఁగ నేఁగుదెంచి య
జ్జలరుహబంధుచెంతఁ బ్రతిశచండకరుం డన దుర్నిరీక్షకాం
తులఁ దులకించు నీఘనుఁ గగనుంగొని యెవ్వఁడా వీఁ డటంచుఁ జే
రలుక వహించి మత్తకరి శ నట్టె పయిం గవియించి యార్చుడున్. 107

క. పాండురుచి మించినది యీ, పండు హరింతు నని తీవ్రశపఁడి కడుఁ బసిపా
పం డగుటఁ దెలియ కీతఁడు, చండాంశుని విడిచియలగశజమువై కుఱికెన్. 108

వ. ఇవ్విధంబున. 109

తే. కేసరికిశోర ముద్భటశ్రీకృష్ణ మీఁది, కుఱికినంత భయభ్రాంతు శ లొంది చండ
పవనహతిఁ దూలుశారదాభ్రంబులీల, నభ్రమువిభుండు దెరలజంభారిగెరలి.

ఉ. భద్రగజంబువై నుఱుకుశపావని నొండాకటన్ జయింపలే
కద్రుల వ్రక్కలించుకులీశాయుధ ముద్ధతిఁ బూని నైవ న
య్యద్రిచరుండు వామహనుశవందున నొచ్చిన మూర్ఖఁ జెంది పూ
ర్వాద్రిపయిం బడెం గహకశహార్భటిఁ జేయుచు రాహు వ్రబ్బఁగన్. 111

—◆— { హామంతం డిందునివ్రజహతిచే మూర్ఖిల్లఁగా } —◆—
వాయుదేవుం డాత్మమూర్తి మపనంహరించుట.

చ. పడినకుమారునిం గని ప్రశంజనుఁ డార్తిఁ దపించి యింద్రువై
నడరెడుకిన్నతో జగము శ లన్నియు నిడినయాత్మమూర్తి న
య్యెడ నుపనంహరించి వ్రజ శ లెల్లను జేష్టులు దక్కి మిక్కిలిన్
జడిమ వహింపఁ బుత్తుఁ గొని శ తైలగుహకుహరంబు చొచ్చినన్. 112

నీ. యాజకుల్ వహ్ని హోవ్యములువేల్వఁగఁజూచు, హస్తముల్ సాచినయట్టులుండ
దివిజులు ప్రేరేప శ దివి కెగిరినదేవ, యానంబు లెగిరిన శ యట్టులుండ

మునులు నదీతోయరములదోఁగమించిన,యంగముల్ ముంచినరయటులనుండఁ
బశుమృగసరముఖశ్రాణు లుర్విని బెట్టు, నడుగులు పెట్టిన రయటులనుండఁ
తే. భానుమండలమొక్కచోరబాదుకొనియె, గాలగతిదప్పెనత్కియల్ శగడచెవేద
పాఠ ముడిపైయె బాహ్యమరభ్యంతరంబు, గాడ్పుబంధించిచనినయరక్కాలము
ఉ. ఆవిపరీతముల్ గని భరయంపడి కొందఱు తాపసోత్తముల్ [నను.

దేవవరేణ్యుఁ డాదియగు శ దేవతలుం బరమేష్ఠిచెంతకుం
బోవఁ దలంచి యుబ్బుకడురపుల్ నడవన్ వడి లేనిపాదముల్
లావణి యున్న మేనులుఁ గరలంగినచిత్తములుం గనంబడన్.

114

తే. ఒకవిధంబునఁ జతురాన్యురనొద్ద కేఁగి
కడుఁబ్రయత్నంబుతో మొక్కు శ లిడి వ్రయాన [లిట్టు లనిరి.
మునఁ గరంబులు ముకుళించుకొని మొగంబు, లెత్తి దగ దొట్టికొన వార శ
శా. వాణీనాథ జరాయుజప్రముఖజీవశ్రేణులం దొల్లి ని
ర్మాణం బీ వానరించి వానికి జగత్పాము గదా సర్వధా
ప్రాప్తాయునిగా సృజించి తతఁ డీరపట్ల విరోధించి త
త్ప్రాణితో భ మొనర్చె నేమిటికొ యీరబన్నంబు వారింపవే.

116

మ. వనజాతాసన దేహనామసదనశ్రద్ధారావరోధంబు సే
య నితాంతవ్యథ మాయసువ్రతతి శుశ్రద్ధాంతాంగనాశ్రేణితో
నెన్నయే వేదనఁ జెందె నీయడరు నీ శ వెల్లెన వారించి య
య్యనిలున్ స్వస్థునిఁ జేసి పోవఁ గదవరయ్యా లోకముల్ నావుడున్.

117

చ. వనరుహసంభవుం డనియె శ వారలతో వినుఁ డంజనాఖ్యయౌ
వనితకు వాయుతేజమున శ వానరవీరుఁ డొకండు పుట్టి చ
య్యన నినమండలంబుఁ గని శ యాఁకటిపెల్లునఁ బక్షమౌ ఫలం
బని కబళింపఁగా నపుడే శ యాడకు రాహువు వచ్చి యుగ్రతన్.

118

నీ. తనపాలిదాయయైరతపనునిగ్రహించు, నాంజనేయునిఁజూచి శ యాగ్రహించి
వెఱపింపఁ బోయి తావెఱచి శీఘ్రంబునఁ, బఱతెంచి యాదివరస్పతినిగాంచి
భానునిఁ బాదువ స్వరర్చాను వేఱొక్కని, నియమింపఁ దగ వగునే యటంచు
చూఱిన నీమీఁదరనారాహువిదియేమి, యద్భుతం బని యింద్రుఁడటకవాడమి
తే. యపుడే రాహువుతో వచ్చి శ యర్కుచెంత

నున్నకపిబాలుఁ గని నిజాశ్రయధము వైవ

హనువు భగ్నంబుగా నతఁడవశుఁ డై నఁబట్టి గని గాడ్పు శోకంబుఁబట్టలేక.

తే. ఈబలారాతిచేసిన శ యెగ్గుదలఁచి, యలిగి యాతఁడుపాలించునఖలజనులఁ
దననుతునిలీలఁ జేప్తు శ దక్కజేసె, నింక నగ్గాడ్పుఁబ్రార్థింపరనేగ వలయు.

తే. వాయు వధికుండు సకలదేవతలలోన, వాయువాధార మఖలజీవంబులకును

వాయువు బలంబు ప్రాణాదిశ్చ వాయులీల, వాయువే చరించుచుండునిశ్కాయము
క. ఆయన లేకున్న శవప్రాయంబై యుండు జగము శ సహితం డీక న [లను.

వాయువుఁ బ్రార్థించుద మని, తోయజసంభవుఁడు వారితోఁ జనుదెంచెన్.

క. చనుదెంచి మారుతాశ్రిత, ఘనశైలగుహంతరంబుకడ నిల్చిన న

వ్వనజభవురాకఁగనుఁగొని, యనిలుఁడుగొడుకుఁగొనివచ్చియజనకుమ్రొక్కెన్.

తే. మ్రొక్కినసమీరుఁ గని యేలరయిక్కడింది, పని యొనర్చితి వత్స నీరపటియేడి
వీడెకద యని పవిధారవివశుఁడైన, యక్కుమారునిఁగనుఁగొనిరయాదరమున.

తే. పలుకులవెలందితఘకుఁజెరక్కుల విచిత్ర, వత్తములవ్రాయ నేర్చినరపాణి సనిల
సుతుని నెమ్మను నవిరనశోప దీటి, వాఁడు లేఁబైరువాసచేవలెఁ జెలంగె.

ప. ఇవిధంబున.

126

తే. మూర్ఛదెలిసినయంజనముద్దుపట్టి, నంకమునఁ బెట్టి యజుఁడు ముద్దాడుచుండఁ
గాంచి హర్షించి తనవక్త్రగతి యడంచి, గాడ్పుజగములకుత్సాహాకారియయ్యె.

చ. అనిలున కిం పొనర్చి మది శ నంబుజసంభవుఁ డెల్ల వేల్పులం

గని సురలార యీకపిశిఖామణి లోకహితార్థి మీఁదటన్

నునకుఁ బ్రియం బొనర్చు మదరమత్తనిశాటుల నుక్కడంచుఁ గా

వున నితఁ డుగ్రశౌర్యవిభవప్రండుగ మీరు వరంబు లీఁ దగున్.

128

—◆◆◆ బ్రంహ్మేంద్రాదులు హనుమంతునికవరంబు లొసంగి పవనుని సంతుష్టంజేయుట. ◆◆◆—

తే. అనిన సుర లెల్ల మే లని శ రపుడు వజ్ర

తనశ తారంబు దాఁకియు శ హనువు వెలయు

కతన హనుమంతుఁ డనుపేరు శ గాంచు నితఁడు

వజ్రహతి నొవ్వఁ డీక నని శ వర మొసంగె.

129

సీ. బ్రహ్మాదండంబున శ బ్రహ్మాస్త్రమున హాని, నందనిదీర్ఘాయ శ నజుఁ డొసంగె

శూలరాద్రాస్త్రపాశుపతాదికములచేఁ, జెడని ప్రభావంబు శ శివుఁ డొసంగె

దనకాలపాశంబు శ దండంబు మృత్యువీ, యన నొంచ లే వనిరయముఁడువలికె

నాత్మతేజమున శరతాంశ మిచ్చితి విద్యులిచ్చెద నిక నని శ యినుఁడు వలికె

తే. బాశమునఁగట్టబడఁడనిరపలికెవరుఁ, డగ్నిదనచేత నశియింపఁడనియెధనదుఁ

డొసంగెఁ దనగద నొగలనిరయునికియెల్ల, కై దువుల నొవ్వఁ డని విశ్వరక్తవలికె.

క. తక్కినదేవత లొక్కొక, రొక్కొక్కవరమ్ము నొసంగి శ రుత్సాహముతో

నక్కమలగర్భుఁ డనిలుని, దిక్కు గని గణించె నెల్ల శ దివిజులు వినఁగన్. 131

పంచచామరము. సమీర నీకుమారుఁ డుగ్రశౌర్యుడై, ర్యధుర్యుఁ డ

ప్రమేయశక్తి రామకార్యభార మూని రావణా

ద్యమిత్రభీకరవ్రతావుఁ శ డై చరించు లేదసా

ధ్యమిజగంబులందు వీని శ కంచుఁ బల్కి పోయినన్.

132

- క. సంతనమున సంత నభస్వంతం డక్కొడుకుఁ గొంచు శ్రవచ్చి ప్రచింతా
క్రాంత యయి వగచుకేసరి, కాంతకొనఁగి యతనిమహిమ శ్రగణించిచనెన్.
- తే. రామ యాపిచ్చుటన కాదె శ్రయీనుహత్తుఁ
డంతికాశ్రమములు చొచ్చి శ్రయచటిమునుల
వల్కలాజనములు వ్రచ్చివారిమానసములు గలఁచినఁ గోపించిశాప మిడుట.
- క. శాప మొసంగినఁ బశ్చాత్తాపము పొంది దోషప్రతాప ముడిగి య
త్తాపసులకు సేవకుఁ డై, యీపవనజుఁ డుండి పిదప శ్రనినజునిఁ జేరెన్. 135
- ఉ. బోనున నున్న మత్తహరిఃప్రళిక బ్రాహ్మణశాపయ్యుక్తి నెం
తేనియు శాంతిఁ జెందె నితఁ శ్రీదీతనిబాహుబలం బెఱింగి న
న్మానము చేయు భానుజుఁడు శ్రీమంత్రులలోపలనెల్ల వాయు వై
శ్వానరులట్ల వీరు రఘువల్లభ పాయక యుందు రెప్పుడున్. 136
- చ. విను మిఁక నొక్కవెంత రఘువీర యినుండు వరంబు లిచ్చువే
శ సనిసమాట నెచ్చుడిఁ దలఁచి శ్రుతుల్ పఠియింప నెంచి యీ
యస యొకనాఁడు భానుకడ శ్రీకద్భుతవేగముతోడఁ బోయి మొగ్గు
క్కినఁ గరుణార్ద్రదృష్టిఁ దిలకించి పయోరహబంధుఁ డిట్లనున్. 137
- మ. చదువుల్ నేర్చుకొనంగ వచ్చితివా వశత్సా తోవ నెట్లభ్యసించెడు
నాముండట నిల్వఁ గూడదు గదా శ్రీశ్రీఘంబునం బోయినక
మది యేకాగ్రతఁ జెందునే నుడువు మనోన్నత సవ్వ యవ్వీరుఁ డ
య్యుడయాస్త్రాదుల నిల్వఁ బాదయుగళం శ్రీబుత్సేనదేహాగ్రుణై. 138
- క. మును హరి త్రివిక్రమాకృతిఁ, గనిపించినయటుల నూర్ధ్వకర్పర మెల్లక
దినమయముగ నిండిన నీ, హనుమత్కృపిఁ జూచి వెఱచె శ్రీనఖలజగంబుల్. 139

—◆◆◆ హనుమంతుడు సూర్యనొద్ద వేదశాస్త్రాదులు చదువుట. ◆◆◆—

- శా. భానుం డద్భుత మందె సంత నిజరూపం బూని యీవాసరుం
డానీరేరుహబంధుతేరి కెదురై శ్రీయాకాశ మార్గంబునం
దా నెంతే వడిఁ బోవుచుక శ్రుతులు శాస్త్రస్త్రంబుల్ పఠించెం బరి
జ్ఞానగ్రాహకలావిశేషములకుం శ్రీజండాంశుఁ డుప్పొంగఁగన్. 140
- తే. కుడిచి చల్లనినీడలఁగూరుచుండి, గురువు చెప్పినఁ జదువ రీధర వడుగులు
నిరశనుండయిపలుచుచుఁగిరింగిఁగఱకు, టెండకు సహించిచదివెనీతండుఘనుఁడు.
- క. ఈశాఖామృగశేఖరుఁతో శతధృతి కవి బృహస్పతులు మృదుభాషా
కాశలి శ్రుతిముఖవిద్యా, వైశాఠ్యమున సాటివత్తురె తలఁపన్. 142
- సీ. వైరాగ్యమహిమ కీరవడుగు నివాసంబు, విసయంబునకు నీతఁ శ్రీడునికిపట్టు
శమదమోన్నతుల కీరచతురుఁ డాధారంబు, దాక్షిణ్యమునకు నీరతండు చోటు

సాశీల్యమున కీప్రశాంతిశాలి బిడారు, పరహితక్రియకీప్రశన్నుఁ డిక్క-
విక్రమస్ఫురణ కీమీరవర్షుఁడు పాపు, గాంభీర్యగరిమ కీఘనుఁడు ప్రాపు
తే. బ్రహ్మవిద్యకు నిష్ఠేటి శ పట్టుఁగొమ్మ, ఘనతపోధనమునకు నీరయన నిధాన
మతులదైర్యంబునకు నీమరహాత్ముఁ డిమ్ము, రామ నీభక్తికీపుణ్యశ్రరాశి నెలవు.
సీ. గుఱిమీఱ రోదనీకుహర మొక్కట ముంప, నుప్పొంగు ప్రళయపరయోధికంఁట
జగములన్నియు నొక్కసారె భన్తముసేయ, నడరెడు కల్పక్షరయాగ్నికంఁట
బహుపర్వతారణ్యపటలిఁ జూర్ణము సేయఁ, గడఁగు సంవర్తాశురగంబుకంఁట
బ్రహ్మాండభాండంబుఁ బట్టి బద్దలు సేయఁ, దివిరెడువిలయదై నరపునికంఁట
తే. నధికగాంభీర్య మతులితంబగు ప్రతాప, మనవధిక వేగ మద్భుతంబైనరాద్ర
మియ్యనిలపుత్త్రునకెకల శ దితనిమ్రాల, వాలి గీలియు నిలుతు రేరే పసుమతీశ.
క. ఇననుతుకడ నితఁ డున్నాఁ, డని యెఱిగియె వాలి గొంత శ యభికుచునుండుం
దనకేమి యితఁడు గలఁ డని, యిననుతుఁడును వెఱవకుండున నింద్రసుతునకున్.
తే. అని యగస్త్యమహాముని శ హనుమమహిమ, లద్భుతంబుగఁ దెల్పిననాలకించి
సభ్యు లనిలజుఁ బదివేలఁచందములను, బ్రస్తుతింపఁగ శ్రీరామరథద్రుఁ డలరి.
ఉ. ఆవిపులవృభావనిధి శ కంజలి సేసి మునీంద్ర వింటి నీ

చే వివిధేతిహాసములు శ శ్రీహనుమత్కథ లాలకించిఱి

దైవతనాథుఁడు రవియుఁ శ దండ్రి యనక వినినాఁడ వాలి ను

గీవులజన్మ మెట్టు లెఱిఁగింపఁ గడే యన మాని యిట్లనున్.

147

—♦♦♦ వా లి ను గ్రీ వు ల జ న న ము. ♦♦♦—

తే. రామభూపాల తొల్లి నారరదమహర్షి, యే దపంబున్నవనమున శ కేఁగుదేర
వాలినుగీవు లేయింతివలనఁ బుట్టి, రన నతఁడు దెల్పె నవ్విధం శ బవధరింపు.

చ. అమరనివాస మై మణిమరయాంచితసానువు లొంది యెల్లలో

కముల ధరించి పర్వతశిఖామణి నాఁ దగు కాంచనాద్రిమ

ధ్యమశిఖరంబునందు నియమమాన్వితఁ డై యొకనాఁడు భారతీ

కమలముఖిమనోహరుఁడు శ గాఢసమాధి వహించి యున్నెడన్.

149

ఉ. తారకయోగనిశ్చలతఁ శ దాల్చినయప్పరమేష్ఠికన్నులక

జాతె మరందబిందువులు శ సారసపత్ర వినిర్గతంబు లా

దారి ముదశ్రుబిందువు లతం డవి హస్తములక ధరించినక

శూరవరుండు ఋతువిరజం డనునందనుఁ డయ్యె నందునన్.

150

క. ఆనందను నజ్ఞననిచ, యానందనుఁ జూచి బ్రహ్మ శ హైరణ్యధరో

ద్యానమ్ములఁ గలఫలములఁ, దే నెలఁదను ప్రామికోనుచుఁ శ దిరుగుమటన్నన్.

151

ఉ. ఆవిధియాజ్ఞ మస్తకమునందు ధరించి యతండు కాంచన

గ్రావనాంతరంబుల నిరంతరముం జరియించుచుం బ్రసూ

- నావళి దెచ్చి తెచ్చి గురు శ్రీ సర్వన సేయుచు నంపఁ గ్రమ్మఱు
బోవుచుఁ గంఠమూలఫలశ్రముల్ భుజియించుచు త్సుత్తు మాన్పుచున్. 152
- మ. ఒకనాఁ డుత్తరశృంగముం గదిసి యరయ్యోరణ్ శతానందపు
త్త్రకుఁ డీక్షించెఁ బ్రఫుల్లహల్లకసముద్యద్దీపికల్ పట్టద
ప్రకరప్రాచితధూషధూమములు మీరణ్ రాజహంసచ్ఛటల్
వికచాంభోరుహసౌధవీధి దగ తీరివిం జెందు కాసారమున్. 153
- క. వీక్షించి యత్సు లలరఁగ, నాక్షణమున ఋక్షవిరజఁ శ్ర డట డిగ్గి తను
ప్రత్యుశనవిధిఁదీరిచి, సాక్షాదమృతంబుఁ బోలు శ్ర జలములు గోలెన్. 154
- తే. కోలి తననీడ తేటయాశోలనినీటఁగనఁ బడినఁ జూచి యమ్మహావనచరుండు
సహజజడబుద్ధిఁ బ్రతివనరచరుఁడు వీనిఁ, బట్టెద నటంచు సరసిలోపలికినుఱికి.
తే. ఉఱికి యం దెవ్వరిని గాన శ్ర కుఱక నీటఁ, బడితి నని వజ్రఘటితసోపానపంక్తిఁ
జేరినంత సరోవరశ్రీ స్వరూప, మిచ్చె నన నొక్కచక్కనిరీయింతి యయ్యె.
సీ. తనశోణకమలాంఘ్రితలరుచుల్ మగరాల, తెలిమెట్లఁ గెంపుమెట్టుల నొనర్పఁ
దనసోయగవువారునునుబెక్కుఁజూపులు, కొలనెల్లఁగలువలై శ్రవెలయఁజేయఁ
దనకుందనపుమేనిత్రతళుకులు తటధరా, రుహఘనావళిఁ గ్రొమ్మెఱుంగు నింపఁ
దనగల్చివలిగుబ్బరచనుదోయి చక్రదం, పతుల సజాతివీరభ్రాంతి ముంపఁ
తే. దనపెదవి సాంధ్యరాగంబు శ్ర దళముకొలుపఁ
దన కచభరంబు తిమిరసంతతి సృజింపఁ [మునను.
దననగవు వెన్నెల ఘటింపఁదరుచరమణి, రమణియై యందు విహరించుసమయ
చ. కమలజుఁ గొల్చి యత్రైవ్య శ్ర గాఁ జనుచున్న సురాధినాథుఁడుం
గమలహితుండు నచ్చెలువఁ శ్ర గన్గొని దర్పకుఁ జేయుపద్మకో
శములఁ దలంకి దానివిగ్రహములు దానివెడందకన్నులుం
దమి వెలయింప నిర్దురును శ్ర దత్తఱ మందుచుఁ బోక నిల్చినన్. 158
- చ. మరు లధికంబుగాఁగ శతతమన్యుని తేజము నిర్గమించి య
త్తరుణిశిరంబువై నొలికెఁ శ్ర దత్సమయంబునఁ బద్మినీమనో
హరునకు నింద్రియస్థలన శ్ర మై యది చయ్యనఁ బోయి తద్గళాం
తరమున వ్రాలె నండువలనం దమకంబులు దీతె వారికిన్. 159
- ఆ. శిరముమీఁదఁ బడినశిష్టతేజము జాఱి, వాల మున్నచోట శ్ర వచ్చి నిలిచె
నట్టిచోటఁ బుట్టినట్టి వాసపుపట్టి, వాలి నాఁ జెలంగె శ్ర వసువృత్తిశ. 160
- క. ఉగ్రకరు తేజ మక్కఁ, బుగ్గీవగళాంతరమున శ్ర మున్నొలికెఁ గదా
యాగ్రీవ నుద్యవించుట, సుగ్రీవుఁ డనంగ సూర్యసుతుఁడు చెలంగెన్. 161
- చ. తనమెడహేమమాలిక ముగ్ధంబున వాలి కొసంగి పాకశా
సనుఁ డరిగెన్ దివంబునకు శ్ర సప్తహయండును గూర్చిపుత్తునిం

- గని హనుమత్స్సత్వ మధికద్యుతియుఁ గని వృద్ధిఁబొందు మం
చని చరమాభిఁ గుంకఁ జనె న నాత్మజుఁ డుద్భవ మాట నోయనన్. 162
- ఉ. ఆదినశేష మెల్లఁ దనయద్వయితో నచటన్ వసించి సూ
ర్యోదయ మైనఁ గాంత యయిరయుండుట మాని వనాటమూర్తి యై
యాదృశపౌరుషంబు చెడి న యేటికి భామిని నైతి నో యటం
చాదిమవానరుండు వెఱంగందుచు నచ్చొటు వాసి యయ్యెడన్. 163
- చ. తనవలె వానరాకృతులు న దాల్చినపుత్తులు గొల్వఁ బద్మగ
ర్భునికడ కేఁగి మొక్కుకుటయుఁ న బుత్త్రయుగాన్విత నాత్మపుత్తునిం
గని ముద మంది నీవు తెలిగంటితనంబునఁ గన్నవీరిఁ దో
డ్కొని ధర కేఁగి యెల్లకపికోటులఁ బోవు మటంచుఁ బల్కినన్. 164
- తే. వినిహసాదని యాఋక్షవీరజుఁ డయ్య, యలసరస్సునమునిగిననీతివరూప
మేల ప్రాపించె వేగిననీల యడఁగె, నానతియ్యఁగదే యన్ననజఁడు వలికె.
- ఉ. అచ్చటఁ దొల్లి పార్వతి వరయస్యలతో జలకేళిఁ దేలఁగాఁ
గుచ్చితు లైనరక్కసులు న గొండలు కామిమ లై జలంబులోఁ
జొచ్చిన నిందుఁ జొచ్చి పురుషుల్ నిజ మిట్టులె యాదు రంచు లో
హెచ్చినకిన్న నట్లు శపియించి తిరోహిత యయ్యె నయ్యెడన్. 166
- తే. అవిధము నేను వినియుండియంతఁ గొంత, కాలమున కమృహదేవిత్రాగించివేడ
నచట మునిగినమగవాని న కాఁడురూప
మొక్కనాఁ డుండు మఱునాటి న కుండ దనియె. 167
- తే. కావున దినంబు చనిన నీకామినీత్య, మడఁగె నిత నేల తామసంబునికేఁగి
మించురహి విశ్వకర్మ నిర్మించెఁ జెలువ
మొందఁ గిష్కింధఁ బాలించుచుండు మనుచు. 168
- క. నిష్కర్ష చేసి దివ్యప, రిష్కారము లొనఁగి పనుప న ఋక్షవీరజుఁ డ
ప్రహరభవు వీడ్కొని చని, కిష్కింధను భటులతో నుక్షించె ప్రభువై.
- క. జనని యయి తానె కనియెన్, జనకుం డై తానె పిదప న సంరక్షించెన్
దనయుల వనచరకులనిధి, యనఁగాఁ జను ఋక్షవీరజుఁ న డర్శకులేంద్రా. 170
- తే. వృద్ధుం డై పిమ్మటను ఋక్షవీరజుఁ డింద్ర, నుతునిఁదనరాజ్యమునకధిపతినిజేసి
భానుసూనుని యువరాజు న గా నొనర్చి, చనియెనవ్వలికథమీరువనినయదియ.
- తే. అధిప యీపుణ్యకథ యెవ్వరైన భక్తి, వినిన వ్రాసినఁ జదివినవిపులభోగ
భాగ్యములు గల్గి బహుపుత్రరేఖాత్మ యుక్తిఁ
దనరుదురు భూమిఁ దామరతంప రగుచు. 172
- మ. అని వింధ్యరి వచించి వెండియును రాక్షమాధీశుతో నిట్లనున్
విను ముర్యశ్వర దైత్యుఁ డట్లు కపిలున్ న వీక్షించి విభ్రాంతుఁ డై

తనలో నాఘనమూర్తి నే తలఁచుచుకొని దైత్యుని గాఁబోలు నీ
యన గాకున్నఁ గలానె యన్యులకు నీరయంచత్వభావైష్ణతుల్. 173

—●●—రావణుడు బోధార్థియై సనత్కుమారునియెద్దకుఁ బోవుట. —●●—

వ. అని తలంచి వెండియు. 174

మ. పగవారై నగధారితోఁ దొడరి తరద్బాహుబలక్షీణులై
తెగి హేమాశుముఖానురాగణులు ముక్తికిం జెందరే యగ్గతిం
బగ గోవిందునియం దొనర్చి నుగతిం శ్రీ బ్రాహ్మింతు సంచుం గడం
గి గురుప్రజ్ఞ సనత్కుమారుకడ కేరగెక వాఁడు బోధార్థియై. 175

తే. ఏగిచలిగట్టువెనొక్కరయెడసనత్కుమారు జితమారుబ్రహ్మకుమారుఁగాంచి
హర్ష పులికేతగాత్రుడై శ్రీ యతని కెఱిగి
హస్తములు మోడ్చి యసుర యి శ్రీ ట్లనుచుఁ బలికె. 176

మ. అమలజ్ఞాననిధాన యీజగములం శ్రీ దన్యక్తనానారహ
స్యములుకొ మిఁకుఁ గరస్థలామలనముల్ శ్రీ సర్వజ్ఞతా మిమ్మువం
టిమహాత్ముల్ నతులైన శిష్యుల నకాటెల్వత్స వీక్షించి ని
క్కముగా దాఁపక యాన తిత్తురు గదా శ్రీ కాంక్షానుకూలార్థముల్. 177

మ. అనఘా యెవ్వఁ డనాదిమధ్యలయుడై శ్రీ యవ్యక్తుడై యుండు నె
వ్వనిచే నయ్యె నధీశయుక్త మగువిశ్వం బెల్ల నెవ్వనిఁ బే
ర్కొనినకొ బంధవిముక్తియకా విబుధవశ్యుల్ బుద్ధి నెవ్వనిన
ర్తన మూహింపఁగఁ జాల రట్టిఘనునిం శ్రీ దధ్యంబుగాఁ దెల్పవే. 178

క. నా విని సనత్కుమారుఁడు, రావణునకు ననియె వినుముర రక్షోవర స
ద్భావముతో నీ వడిగిన, దేవునిమహిమంబు నీకుఁ శ్రీ దెలివెదఁ దెలియన్. 179

మ. అనఘం డవ్యయుఁ డచ్యుతుం డమలుఁ డవ్యక్తుం డనిర్వాచ్యుఁ డం
జనదూరుం డఖిలేశ్వరుం డచలుఁ డక్షయ్యుం డమేయుం డటం
చు ననాదిశ్రుతు లుగ్గడింప నుతిఁ గాంక్షచుకొ బ్రహ్మ మాబ్రహ్మమే
విను నారాయణ కృష్ణ విష్ణు హరి గోవిందాఖ్యలం జెల్వగున్. 180

నీ. అంతటఁ బరిపూర్ణుఁ శ్రీ కై నిండియుండియు, జలధిలో శేషాహిశయ్య నుండు
నఖిలలోకేశ్వరుం శ్రీ డనుఖ్యాతిఁ జెందియు, వైకుంఠపతి యనుకొ వార్తఁగాంచు
ధవళనీలాదివర్ణనియక్తి నొందియు, నానీలఘన దేహుఁ శ్రీ డనఁగ వెలయు
నకలజీవులయందు శ్రీ సమబుద్ధి మెలఁగియు, ఖలశిక్ష సాధురక్షయు నొనర్చు
తే. నభవుఁ డయ్యు వినోదార్థ శ్రీ మవతరించు

మాయఁ బాసియు మాయచే శ్రీ మహిమ గాంచు [నాథ
బోషకుండయ్య నుగ్గుడై శ్రీ పొడ వడంచు, నట్టివారి నెంచశక్యమే శ్రీ యసుర
నీ, కన్ను విచ్చినయంతఃకలుగుబ్రహ్మాండముల్, గన్ను మూసిననవీరగాంచులయము

మదిఁ దలంచినమాత్ర శ నొదవు నేక్రియయైన,
మదిఁ దలంపక యున్న శ మాయ యడఁగుఁ
జేపట్టిన ఖలుండు శ శిష్టుఁడై వెలయుఁ జే, పట్టకున్న బుధుండైపామరుఁడగు
నలసిన నేరూపకములైన వ ర్తించు, వలవకున్న నభంబునలె వెలుంగు
తే. నాదిమధ్యాంతరహితుఁడనప్యక్తుఁడఖిల, భువనసృష్టిక్రియా హేతురభూతుఁడతని
సంస్కరించిన సకలదోషములు వాయు
హరియ సేవింపఁ దగుదెవ శ మసురనాథ. 182

సీ. విధుదర్శనంబుచే శ విబుధబోధానంద, పాథోధిహృదయాభ్రపథము ముంచు
హరిప్రభావంబుచే శ నాశ్రితపడవర్గ, భద్రదంతావళ శ ప్రతతు లడఁగు
మాధవప్రాప్తిచే శ మననశీలాంచిత, ప్రజ్ఞావనంబులు శ పల్లవించుఁ
జక్రిసముఖముచే శ జన్మమృతిక్లేశ, మారుతోద్రేకముల్ శ మలయు టుడుగుఁ
తే. బాయు నాధ్యాత్మికాదితాపత్రయంబు

తలఁగుఁ గలుషాంధకారముల్ శ మలఁగు నహిత (నసురనాథ.
జాతి దుర్వృత్తిమూషికశసమితి గలఁగు, నరయు మింతయుఁ గ్రమముతోశ
చ. అన విని రావణుం డను మరహాత్మ ముకుందునిచేత సంగరం
బున హతు లైనశాత్రవులు శ వొందెడి సద్గతి యాన తియ్యవే
యన హరిచేత నొన్నిన నుర్రారులు శ్రీహరిలోక మంది యం
దనయము విష్ణురూపధరు శ లైవిహరింతురు రాక్షసేశ్వరా. 184

వ. అని పల్కి ననత్కుమారుండు వెండియు నిట్లనియె. 185

సీ. ప్రణవంబు జపించునభలము కేశవుఁ జేరి, యట్టహాసముఁ జేసి నంతలోనఁ
భాగీరథీన్నానభలము శ్రీధరుఁ డేయు, నస్త్రాళి మునిగినయంతలోన
బహుకాలచింతనాభలము నారాయణు, నలుకమై వీక్షించినంతలోనఁ
బ్రాబలుల నుతించు శ భలము నందకపాణి, నదలించి తిట్టినయంతలోనఁ
తే. దనువు గృశియింప శాంతిలో శ దపముసేయు

భలము బహుమత్సరంబుతో శ బద్ధనాభు [గలదె మేలు.
నాఁగి మెయి వొంగ మార్కొన్నయంతలోనఁ, గలదు హరితోడిపగకంబెఁగ

చ. చపలత లేనిచూడ్కులను శ సారెకు శౌరిముఖంబు చూచుచు
విపులరణోత్సవంబులను శ విష్ణునిఁ బేరులు పెట్టి పిల్చుచుం
గుపితమనన్ము లై యెరసికొంచు ముకుందుని మ్రోలఁ గూల్చుడై
త్యపతులభేగ్య మెంత సుకృతాత్ముల కైనను గల్గ నేర్చునే. 187

చ. ఆయుధధార ముంచి రుధిరారుణచందనకర్దమంబునం
గాయము నించి శాతవిశిఖప్రసవావళి వై నిగిడ్చి దై
తేయులు శౌరిచేత సతితీవ్రముగాఁ గయికొండు ముక్తి స్వా

ధ్యాయతపోమఖక్రియలు శ దాల్చినధన్యులకంటె ముండఱన్.

188

చ. పలుకులు వేయు నేల మధురభంజనుకిన్క తపశ్ఫలంబు శ
త్రుల కని యమ్మహామునివరరుం డెఱిగించినఁ బంక్తికంధరుం
డలరి ముకుందుతో నమర శ మబ్బునె యవ్వభుచేతఁ జచ్చి ని
శ్చలపద మొండఁగాఁ గలనె శ శాంతినిధీ వివరింపవే యనన్.

189

క. ననకావరజం డిట్లనుఁ, గనకాచలధీర పంక్తికంధర విను మా
ఘనకాయనితో నని మా, రొగ్గని కాయము విడువఁగలవ్రశకుండకు మదిలోన్.

తే. అనిన ముద మంది దశకంఠుఁడమ్మహానుభావుఁగని యెన్ని నాళ్ల కశప్పనియొనర్చు
హరి యన నతండు వెండియుఁ ననియెఁ గృతయు, గాంతమున మానవేంద్రుడై శ
వ. అత్తెఱిగి గెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. [హరి జనించు.

సీ. వేల్పులు గావించునవిన్న పంబులు వించు, హరి నిన్ను వధియించునాత్మమించు
రవికులాబ్ధిజనించుర్రామ నామము గాంచుఁ, దపసిజన్మముఁ బెంచునీరపులనొంచు
శిలఁ జెల్వ నొనరించు శ శివునిచాపముద్రుంచు, జానకి వరియించు శ సంతసించు
జామదగ్గిఁ గలంచునజనకాజ్ఞఁ బాలించు, మునివృత్తిధరియించు శ వనిఁజరించు
తే. సీనహాదరిముక్కు ఖండింపఁ బంచు, సరగ ఖరదూషణాదుల శ సంహరించు
నవనినుత సీవుగొనిపోవనా గ్రహించు, నదినిమి త్తంబు నినురాముఁడనివధించు.

సీ. మణికిరీటమువాఁడు శ మకరకుండలకాంతి, దళుకొత్తు చెక్కుటరద్దములవాఁడు
నిడుదకన్నులవాఁడు శ నీలమేఘచ్ఛాయఁ, గరమొప్పు దివ్యవిగ్రహమువాఁడు
కంబుకంఠమువాఁడు శ కాస్తభ శ్రీవత్స, లక్ష్మీయుతోరఘ్నేశ్వరంబువాఁడు
కనకాంబరమువాఁడుఁఖడ్గాదిపంచాయుధముల మించుచతుర్భుజములవాఁడు
తే. చిలువదిండిహుమాయివై శ మెలఁగువాఁడు

లీలఁ బెనుఁబామువైఁ బవరళించువాఁడు

నీమనోరథ మీ డేర్చు శ నికముగను, సంశయింపకు నున్న రాక్షసవిభుండు.

ఆ. అతని బెక్కుగతులనుతు లొనర్చుచు భక్తి. నతు లొనర్చి డేవతతులచతుల
నతులభీతు లొదవ శ నచ్చోటుఁ బెడఁబాసి, చనియె నైవ్వరవృత్తి జనవశేణ్య.

ఉ. రామనృపాల వింటి గద శ రావణబుద్ధినమృద్ధి జానకిం

గాముకుఁ డై హరించె నని శ కానక పల్కుదు రామె యిందిరా

శ్యామ యటంచు నీవు హరి శ వంచు నెఱింగియె యుద్ధభూమి నీ

చే మృతిఁ బొందఁగా వలసి శ సీత నొగిం గొనిపోయె లంకకున్.

196

క. అని పల్కి మఱియుఁ గలశజ, మునిభూర్జటి యనియెఁ గనులముకుళనసమయా
గ్రనటన్నిటలతటిలో, చనరటదంఘ్రిపుటకటకచటులార్పటులన్.

197

మ. రవివంశంబున వెన్నుఁ డెప్పు డవతారగం జానో యమ్మేటితో
బవరం బెప్పుడు గల్గినో యెపుడు తద్యాణాహతికా గూలి దు

- ర్భవమున్ మృత్యువు లేని దివ్యపడముం శ్రీ బ్రాహ్మింతునో యంచు నెంచ
చి విరాగస్థితి సంచరించు ననురత్న శ్రేష్ఠుండు సీతాధిపా. 193
- చ. నెమకి సనత్కుమారుఁ గని శ్రీ సీమహినుంబులు విన్నదాదిగా
నమరవిరోధి నీమదికి శ్రీ నల్క జనింప సురాలి నొంచు లో
కముల నలంచు జన్మములు శ్రీ గాంచిన విఘ్నము లాచరించు సం
యములఁ గలంచుఁ బుణ్యసతు శ్రీ లన్న గ్రహించుఁ జరించు నెయ్యెడన్. 199
- చ. అలయక యిట్లు నిచ్చురుచు శ్రీ నర్దకంధరుఁ డూర్ధ్వలోకముల్
నలఁకువఁ బెట్టి నెంచి యొకనాడు మణిమయపుష్పకద్యుతుల్
నలుదిశ లావరింపఁగఁ జనంగ ననంగహరుం డనంగ ని
ర్మలరుచి నుల్లసిల్లుసురరహానివరుం డెదు రయ్యె నయ్యెడన్. 200
- క. ఎదు రై నపోరుదిండికిఁ, బదిశిరములపాలనుదిండి శ్రీ ప్రణతుం డై నా
రద యెచటినుండి యెటఁ జని,యెడ నెఱిఁగింపుము విశేషమేమి యటన్నన్.
- చ. ఎలనగ పంకురింప ముని శ్రీ యిట్లను రావణ యింక నేమి విం
తలు వివరింతు నీవిజయరథాటికి భీతిలి యూర్ధ్వలోకముల్
వలసలు దీయసాగె బలవంతుడ వన్నను నీవె కాక నీ
కిల నొకరుండు సాటి గలఁజే యన బెట్టుగఁ గేరి నవ్వుచున్. 202
- మ. బలుమీసల్ వడిఁ గొల్పుచున్ బిగువుతోఁ శ్రీ బాలస్త్ర్యుఁ డేమంటి వా
వలసల్ దీసెనె యూర్ధ్వలోకములు దేవక్షీంద్ర యజ్ఞున నం
దుల కేఁగం బని యేమి శౌర్యమున సరన్నుం దాఁకి పోరాడఁగాఁ
గలవాఁ డెక్కడ నుండు నిక్కముగ వశక్కాణింపవే నాపుడున్. 203
- ఉ. ఆముని గొంతసేపు హృదయాబ్జమునం దలపోసి యాసుర
గ్రామణిఁ జూచి పల్కె సురకంటక కయ్యము సేయఁ గోరినం
దీమన ముప్పతిల్లఁ దెలిసీవికిఁ బొ మ్మచటం జతుర్భుజుల్
తామరసాయతాక్షులు సీత ప్రభు లుందు రజయ్యు లండఱున్. 204
- శా. చండంశు ప్రతిమాన తేజములతో శ్రీ సావర్ణ భూభృన్నిభా
ఖండాత్మ్యున్నతదివ్యదేహములతోఁ శ్రీ గామాదకీచక్రతో
దండాద్యాయుధపాళితోఁ దనరు శ్వేతద్వీపగుల్ త్వద్యుజా
కంఠూచండిమఁ బాప నోపుదురు లంకానాథ పొ మ్మ చనన్. 205
- క. ఆరావణుండు క్రమ్మట, నారమఁ గని యేతపం బోనర్చినవా రా
వారాశియొరఁ బుట్టుదు, రాహుఢజ్ఞాన తెల్పు శ్రీ మన నతఁ డనియెన్. 206
- మ. హరిసేవాపరు లచ్చుతాంఘ్రికమలరథ్యానాన్వితుల్ మాధవ
స్మరణానతులు విష్ణుమంత్రజపితల్ శ్రీ చక్రాయుధార్పాతుల్

- నిలిచెడ మేము పుష్పకము శ్రీ నిల్చినచో ననుచేంద్ర నాపుడున్. 214
- చ. నగుచు దశాస్యుఁ డిట్లు లయినన్ నిలుపుం డని పుష్పకంబు శ్రీ
ఘృగతిని డిగ్గి సాహసము శ్రీ గాఢపరాక్రమధైర్యసంపదల్
మగఁటిమియుం దగ్గఁ దురభీమాసముతోఁ దెలిదీవిఁ జొచ్చి పో
యె గరుడ కేతుదర్శన సరమిద్ధమనోభదుర్నివారుడై. 215
- వ. ఇత్తైఱుగున దై తేయస్విపంబు శ్వేతస్విపంబు ప్రవేశించి తత్ప్రదేశంబున.
నీ. ఘనసారసితవాలూకాప్రదేశంబులు, శశికాంతవేదికాశసముదయములు
మరకత ప్రవిభాసరమాససోపానముల్, పద్మరాగోల్ల సరత్పర్వతములు
సావర్ణక మలభాసర్వరసరొవరములు, హరిచందనాంచితోద్యాసములును
వివిధవిద్రుమలతావృథలతాగృహములు, బహువిధ శుకపిశరభాషణములు
తే. బంధురానేక విధవిద్యారపరిమళములు, మహితవజ్రోపలనిబద్ధరమార్గములును
నిర్మలాదక పరిపూర్ణనిర్మలిణులు, గలయెడల్ చూచిదనుజాఁడొక్కఁజముఁజెంది.
మ. ఒకశృంగారవసంబులో సఖులతో శ్రీ నయ్యాఁముల్ మీఱ ను
త్సుకతం గ్రీడయొనర్చుభామినుల రక్షింభర్త వీక్షించి చెం
తకుఁ బోవం జెలి యొర్తు పట్టి యటచేతం బెట్టి యెవ్వాడె వే
టికి నిచ్చోటికి వచ్చి తీ వనినఁ గుంతీభూతగాంభీర్యుడై. 218
- క. బడిసియు బడియక విశ్రవు, కొడుకన్ దశముఖుడఁ రణము శ్రీ గోచి యిచఃకికన్
నడతెంచితి నను మార్కొని, యెడువీరుని నొకనిఁగాన శ్రీ నేమందు ననన్. 219
- చ. కిలకిల నవ్వి యచ్చెలి సరభములులం గని యమ్మలార విం
తలు గనుఁగొంటిరే యిదిగొ శ్రీ తానట యిక్కడ నున్నవారితోఁ
గలహ మొనర్ప వచ్చె నట శ్రీ కాదని పట్టిన నీడు చేతిలో
పలికిని లేడు నేడు బహుభంగులఁ బ్రేలేడు నంచుఁ జూపినన్. 220
- ఉ. వారలలోన వేటొకతె శ్రీ వచ్చి రయంబున దానిచేతిలో
బీరము దక్కియున్న యతిభీతుని రావణుఁ బట్టి పాణిపం
కేరుహసీమఁ బెట్టుకొని శ్రీ క్రేవలఁ బొర్లినఁ బొర్ల నీక యశా
కార విచిత్రమైనపురు శ్రీ గబ్బె నటంచుఁ జెలంగు చున్నెడన్. 221
- ఆ. దానిపాణి నున్నరవాని వేటొక్కతె, బలిమిఁ దిగిచి తలలు శ్రీ పనియుఁ జేతు
లిరువదియును గల్గి శ్రీ యీపురుగెంతవిం, తాయె ననుచుఁబట్టిరయాడఁదొడఁగె.
- ఆ. ఒక తెచేత నతని శ్రీ నుండనీయక నతు, లొక తెచేతివాని శ్రీ నొకతె యొడిచి
బూచి బూని యనుచుఁ శ్రీ బోసీక పిడికిళ్ల, బట్టి పట్టి గాసిరెవ్వెట్టుటయును.
- క. ఆయిందుముఖులచే బడి, రాయిడిఁ బడి నలుఁగుడువడి శ్రీ రావణుడు వడిన్
గాయమునొచ్చినఁ దొలఁగు, నుపాయము మఱిలేక యొకతెరపాణిఁ గఱచినన్.
- ఆ. చేయిఁ గఱచెనమృతచెల్ల నీచెడుపురు, గేడ నుండి వచ్చె శ్రీ నీడ కంచు.

- జడిసి కెలసనున్న శ్రీ సకీయవై వైచిన, నదియు సతనిఁ బట్టిరయ్యగ్రహమున, 225.
- క. నూచెలిని గఱవ వచ్చితి, వే చెడుపురుగ యని మింటి శ్రీ కెగసి రయమునఁ
డాచేత నున్నరక్కను, నాచక్కటివార్ధి వినరి శ్రీ యది పడవై చెన్. 226
- క. వైచినఁ బవిధారానిహ, తాచలముం బోలి దైత్యుఁ శ్రీ డంబుధిఁ బడనం
జూచి సురమాని గంతులు, వైచుచుఁ దెలిదీవి నున్న శ్రీ వనితలఁబొగడెన్. 227
- శా. శ్వేతద్వీపముకొమ్మ లీగతిఁదనుం శ్రీ జీకాకు గావించినఁ
దైతేయగ్రణి భీతివిస్మయపరీతస్వాంతుఁ డై యింతయుం
జేతోజాతగురువ్రభావ మనుచుం శ్రీ జింతించుచున్ లేచి ల
జ్జాతాపంబులు ద్రోచి లంక కరిగెన్ శ్రీ సామంతసంఘంబుతోన్. 228
- చ. వనితలచేత గాసిపడి శ్రీ వచ్చితి విష్ణునితోడ నెట్లు మా
ర్కొనఁ గలవాడ నంచు మదిఁ శ్రీ గొంకఁడు రావణుఁ డెట్టులైన ని
న్నని నెదిరించి నొంచెద నటంచు గణించు వచించు వాక్కులొ
దన కెదు రెవ్వ రం చది మరదం బని తోచును విన్నవారికిన్. 229
- ఉ. శాంచనగర్భదత్తసంగర్వమునం గడు మించియున్నరా
త్రించరరాజు నట్లు తెలిదీవివధూటులచేత గాసి నే
యించినవాఁడ వీ వెఱుంగరవే యిది యేల యెఱుంగనట్లు లా
లించెద నబ్జబాంధవకుశలీనతఁ జెంది సరోరుహేక్షణా. 230
- చ. సబలు నశక్తుఁ జేముదు వశక్తు బలాధ్యనిఁ జేయు దజ్ఞునిఁ
విబుధు నొనర్తు వవ్విబుధునిఁ జడుఁగా నొనరింతు వెట్లెఱుం
గఁబడు భవత్ప్రభావ మజరకంతుహారాదు లెఱుంగ లేరు వే
డబములు గాక యైహికజరడత్వము లున్నవె నీకు రాఘవా. 231
- మ. ధరణీదైవతశాపవాక్యమున నీరద్వారస్థులే దేవతా
పరులై మూఁడుభవంబులన్ నినుఁ గనం శ్రీ బ్రార్థించినన్ ఘోణీవై
హరి వై తొల్లటిదైత్యరూపములు సంహారంబు గావించి తీ
కరణిన్ రావణకుంభకర్ణు లయినన్ శ్రీ ఖండించి తీరూపునన్. 232
- క. శాపవశమున నీరిపుఁ డై పౌలస్త్యుండు కోరినటువలె నీచే
నేపడఁగెను ద్వాపరమున, నీపరిభవ మంది మ్రందోయెనయు విముక్తిన్. 233
- వ. అని పలికి కలశజండు వెండియు. 234
- తే. రాముఁ గనుఁగొనిశ్రీరఘురీరామతపన, ధామశుభనామకారుణ్యరథామన్వపల
లామ దశకంధరవిరామరసీమహత్త్వ, మెఱిఁగి నుతియింప నేర్తునేరీయించుకైన.
- ◆◆◆ అగస్త్యాదిమునులు రామునిపీడ్చొని స్వస్థనివాసంబులకుఁ బోవుట. ◆◆◆—
- నిరోష్ఠ్యసీనము. జయ దశరథరాజరజశరసాగరచంద్ర, జయతాటకాకరంజకకరీంద్ర
జయ ధరాదికజగ్రజ్జాలుకౌదత్, జయ దయారసనిరంగజనకటాక్ష

- జయ ఘనాహల్యాఘోరలయదాంఘ్రిసరసీజ, జయ సహస్రాక్షిత్వోసదృశ తేజ
జయ చంద్రధరశరారసనధరాధరశక్ర, జయ నిగీతాసస్త్రజటిలచక్ర
తే. జయ ఖరాదినీశాటశోతానిధాన, జయ కిరాతీకృతార్చనసన్నిధాన
జయ నిశాతశరాహతరజలసిధాన, జయ జనకకన్యకాధీన శ జయనిధాన. 236
- చ. త్రిదశులచిత జాతె నమరీతితివంతలు నీతె మానిన
మృదములు మీతె సేవలన శ మాద్భుత ద్రుంచి జయంబు గాంచి యే
కొదవయు లేని నిన్ను శ గనుఁ గొంటిమి వేడుక లయ్యెఁ బోయి వ
చ్చెన మిఁక వమ్ముఁ బంపు రఘుశేఖర నిన్ను శుభంబు లొందెడున్. 237
- తే. అనిన నానందకందళితాంతరంగుఁ, డై రఘుస్వామి కలశజం శ డాదియైన
మునులకుఁ గరాంబుజంబులు శ మొగిచి నూక్తి
వినయము వహింప నిటు లని శ విన్నవించె. 238
- చ. అతులతపోమహత్త్వనిధురలార భనత్కరుణాకటాక్షసం
గతులకు నెల్ల సౌఖ్యములు శ గల్గుట వింతయె మిమ్ముఁ గన్న దు
ష్కృతములు నిల్చునే తలఁప శ నేటిక నిష్కృతులైన మీఁదిట
గృతువులు నే నొనర్చునెడ శ రావలయుం గృప మీర లిందగున్. 239
- శా. నీనుల్ సౌఖ్యముఁ జెందె మీవచనముల్ శ పిన్నందునన్ మిమ్ము న
న్దానం బొప్పగఁ జూచి లోచనము లానందించె యుష్మత్పదా
ధీనున్ నన్ గృపఁ జూడఁ డం చని సోభక్తి మొక్క నీవించి య
మ్మానుల్ పీడ్కొని పోయి రంతి రఘురామస్వామి హృష్టాత్ముఁ డై. 240
- ఉ. వారి గుఱించి కొంతవడి శ ఎల్లనసేయుచు నుండి విపులం
బారుల నిష్టబాంధవుల శ భానుకుమారవిభీషణాదులం
గుఱిమితమ్ములన్ సఖుల శ గొల్చినభృత్యుల సాదరాంచితో
దారమృదూక్తులం బనిచి శ తానును లోపలి కేగె నయ్యెడన్. 241
- చ. చరమదిశానురక్తి రవి శ జాతెఁ గుముద్వతి మీతెఁ బద్మినీ
స్ఫురణలు దాతెఁ జక్రములభోగము దీతె ద్విజాళి సంధ్యకున్
సరసులఁ జేరె నీడములచక్కికిఁ బతులు పాతె వేటకు
స్తురుగుగ మారుఁ డస్త్రములు శ నూతెఁ దమంబును బేరె దిక్కులన్. 242
- ఉ. అంతకుమున్నె రామవసుధాధిపుఁ డంతిపురంబునందు సా
యంతనసత్కిర్యానిచయ శ మంతయుఁ వీరిచి కేళికాగృహ
భ్యంతరసీమ భూమితనయాకృతిసేవల స్వాంత మెంతయున్
సంతస మంద నర్హ మగుచందమునన్ నిదురించె నయ్యెడన్. 243
- చ. పులుఁగుల నెచ్చరించి తొగరేవువుల నిద్దుర పుచ్చి తమ్ములం
గలకల నవ్వఁ జేసి వలీగొడ్పుల దిక్కుల సంచి తారకా

విలసనవైభవం బడచి శ్రీ వేకువవేళ రహింప రాము మే

ల్కొలుపఁగ వందిమాగధముఖుల్ చనుదొచి యుదంచితార్భటిన్. 244

సీ. చోటవై వారాశిఁగ దూటి చోరునిఁ జేరి, మీఱుచారువిహార శ్రీమేలుకొనుము
మేటితా. బేటిబూరమెలు పూని మాథాన, శైల మెత్తిన ధీర శ్రీమేలుకొనుము
ఘోణివై సంభ్రతశ్రీతోడివై రిపు యుద్ధ, కేళిఁ గూల్చినశూర శ్రీమేలుకొనుము
భక్తుమాటలఁ బట్టి శ్రీబలుకంబమునఁ బుట్టి, మెఱసిననరసింహ శ్రీమేలుకొనుము
తే. లీలవటువృత్తిఁ గనుధన్య శ్రీమేలుకొనుము, మేదినిశ్రప్రమద్దన శ్రీమేలుకొనుము
శూలికోదండఖండనశ్రీమేలుకొనుము, నీలనీలాంబుదశ్యామశ్రీమేలుకొనుము. 245

చ. మునుకొని దేవ నీవు కనుకమూసిన లోకము లస్తమించు నీ

కనుఁగవ విచ్చి చూచిన జగత్త్రయ మెల్కను విష్ణుమూర్తియా
నినుఁ గొనియాడఁగాఁ దరమె శ్రీనిద్దుర మాలి జగంబుఁ బ్రోవవే
మనుకలనాథ యంచుఁ బలుకమాటును వారు నుతుల్ ఘటంపఁగన్. 246

క. విని మేల్కని తనకంటె, మును మేల్కని చెలువుఁ బూని శ్రీముందట నిలుచుం
డిననీత మొగము గని పతి, వెనుకన్ మణిదర్పణంబు శ్రీవేమకఁ గనుచున్. 247

సీ. వాడినవిరులతో శ్రీవాసుధేయినేత్ర, కజ్జలకలితాలిరకంబుతోడఁ
జిటులుమైపూతతో శ్రీసీతాదృఢోరోజ, కాశ్చీరచారువక్షుంబుతోడఁ
జారుకై శివముతో శ్రీజనకజాతాంబూలరసరాగలసితనేత్రములతోడఁ
బడలు నెమ్మొగముతో శ్రీబంక్తిరథన్నుషా, గల్లహరిద్రాంకశగళముతోడఁ
తే. గేళిగృహసీమ వెడలి భగీరథార్క, కన్యకాపినదీతోయకలితకనక
కలశములు సీతసఖి లూని శ్రీకాచియన్న, యల్ల మజ్జనశాలకు శ్రీనధిపుఁడరిగి.

చ. జలకము లాడి క్రొంజిలుఁగుచల్వలు దాలిచి పుణ్యవేదివై
నెలకొని సంధ్య వార్చి జపనిష్ఠలు దీర్చి కృతాగ్నిహోతుఁడై
వలయుధరామరేంద్రుల కశవారిగ దానము లిచ్చి పంచి మా
తలకు నమస్కరించి కులరదైవము గాంచి భజించి పిమ్మటన్. 249

—●—●—●— రాముడు కొలువుకూటంబునఁ జేరొలగం బుండుట. —●—●—●—

సీ. మణిసహస్రముల ద్యోతమణిసహస్రంబుల, డంబు మెచ్చునికికీటంబుఁ దాల్చి
మొగముచంద్రునిగెల్వఁగ మొనయుక్తి ర్తియనంగఁ, దెలివిగాఁగవురంపుఁదిలకమూని
నిజగుణావలీల శ్రీనిర్మల శ్రీమించు, తళుకుముత్యాలచౌకళి ధరించి
బలిమికేళికిఁ బూనుకబలుబిరుదములు నాఁ, గరముల వజ్రాలకటకము లిడి
తే. పానఁగఁగుంకుమగండంపుఁబూఁతరత్న, హరిములుగాన రామత్థిరయంబుటంగి
రహిఁ దొడిగి వెదవీతాంబరంబు వెలయఁ

గొలుపు సింగార మయ్యె రోఘుప్రభుండు.

250

ప. ఇతైఱంగునం గొలుపు సింగారం డై యప్పతంగకులపుంగవుండు నిజాంగన

మెఱుంగు వాలుఁజూపులతో నివాళించి మేలికపురంబుబాగా లొసంగినంగై
 కొని సీతయనుంగునెచ్చెలి దెచ్చి యుంచిన కాంచనపాదుకాయుగళంబు వెట్టు
 కొని తనగండవెండెరంబు రవళి ననుసరించు గిలుకుటందియరవళితో వెంటవచ్చి
 పుడమిపట్టి యిచ్చు మడుపు లందుకొనుచుఁ ద్రిచతుఃశ్చక్ర్యంతరంబులు
 గడచి యయ్యింతి మరల ననిచి ముదంబున నెదుర్కొని పవననందనుం
 డొసంగినకైదండ గొని తనయరుగెలంకుల నకలంకముకురముఖులు పట్టు
 హొంబట్టు జిగిగచ్చు టరిగలనిగనిగలతో నొరయు మణిమకుటప్రభలకు
 నికటంబు లగుపద్మరాగమణిద్యౌరదేహళీవిటఁకంబులఁ బొంకం బై మీఱు
 హజారంబుఁ జేరి యంతకుమున్నె యచ్చటికి వచ్చియున్న వసిష్ఠాదిముని
 శ్రేష్ఠుల కభివందనంబు లొసరించి తదంచితాశీర్వాదపురస్కరంబుగాఁ గాంచన
 మయోచ్చాసనంబున నెలకొని కాంచనగిరిశిఖరంబువై నిండ్లోగంబున్న
 యన్నలుమొగంబుల యున్న విన్నాణాబు వహించి తలంపురామిన్న గద్దియ
 వై నెలకొన్న వేల్పువన్నెవాని చెన్నున నున్నతిగని తిన్ననగు సడలు నున్న
 నగు తొడలు మిన్నునగు కానులు హొన్నజిగిమేనులు బెళుకుఁదెలిగన్నులుఁ
 గులుకువలిచన్నులుఁ దలిరునునుమోవులు నలరు వెనుతావులుఁ గలయొప్పు
 లాఁడులుతమకప్పు వెన్నెఱులకు జోడుగా కివి వెలవెలనయ్యెఁ జూడుండనితెలి
 పెడువడువున వెలిచామరంబులువైవఁ జందురునగు మొగంబులు గలకొండఱు
 కుందరదనలు తమ తెలివగవువెన్నెలల చెలువంబున నలవడు చలునపావడలు
 వీవఁ జిలుకలవలెఁ బలుక నేర్చినకొండఱు కులుకులాఁడులు తమకులుకుగుబ్బ
 లంబోల కున్న నీళ్లుమోయించి రనఁజాలు జాలువాగిండ్లు పూని కెలాకుల
 గొలుపు సేయఁ గాయజాపిమంబు లనం గొమరగు కొమిరెప్తాయంపుముద్దుగున్న
 లు కొండఱు తమతమ మేనితావులకుఁ దావలం బగువట్టివేళ సురఁటులకన్న
 నెత్తావులు తాళవృంతానిలంబుల నొలయింప సంపెంగముక్కులం డెక్కులు
 గల చక్కెరబొమ్మలు కొండఱు కర్పూరవీటికాపేటికామలు గైకొని యం
 తంత నిలిచి తమతమ యూడిగంబులకు సమయం బరయం. గొఱనెలతో
 నెదురునుదురులుగల చదురాంధ్రు గొండ జంబుకుహకరంబులఁ దంబుఱులు
 వీణెలు డక్కలు బిల్లనగ్రోవులుఁ గిన్నరలుఁ జెంగు లుపాంగంబులుఁ దాళం
 బులు మొదలగుజాత్రంబులు గొని తత్తమచితలయస్వరతాళమేళనంబులఁ
 దానంబులు విస్తరించి యనురాగంబుతోఁ గాలోచితరాగంబులు సేయుచు
 మనంబు లేకం బాడుచు సభారంజనం బొనరింప నిలింపవతికొలుపు వెల చె
 లువలచెలువంబులు మెచ్చని మెచ్చులాఁడులు గొండ జరాళవతాకతా
 మ్రమాడ సూచీముఖకటకాముఖత్రిముఖసర్వశీర్షార్థచంద్రముఖహస్తవిశేషం
 బులు విలోకనీయంబులుగాఁ గమనీయముఖవిలాసంబులు భాసిల మధ్యమ

ద్రుతవిలంబితంబులు డంబుగులుక సూళాదితాళంబుల మేళంబుల రంగగురక్తు
 లెనంగ నభియించుచుఁ జదురుపదము దేశీయము మొదలగులాస్యవిధంబులు
 వినిపింప బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిజనంబులుచితప్రదేశంబుల వసియిం
 పఁ గురుకరూళ ఘూర్జర సింధు గాంధార సౌవీర కాశ్మీరచేదితుందిర పాండ్య
 ద్రవిడ బర్బర చోళ పాంచాల మగధమాళవ మత్స్యమళయాళ నేపాళ తుంకణ
 కోంకణ యవన బంగాళ కళింగ ప్రముఖ వివిధదేశాధినాథు లలికస్థలవిన్యస్త
 మాస్తులై భజియింపఁ గోసలరాజకన్యకాగర్భపయఃసారావారపరిపూర్ణ చం
 ద్రోదయ దయాదాక్షిణ్య తారుణ్య నైపుణ్య లావణ్య ప్రముఖ నిఖిలగుణ
 గణాలంకార లంకారక్షణదక్ష రక్షకులూధ్యక్షశిక్షాపీక్షాధురంధర ధరాకు
 మారికామణీరమణీయమనఃకమలకమలాకర విరాజ ద్రాజహంసోత్తంసవిహార
 హారకేయూర కటక మకుట కంకణాంగుళీయక ముద్రికాతులాకోటికాదిభూషా
 విశేషాభిరామ రామనృపలలామ జయవిజయీభవ యని వందిమాగధబృం
 దంబు బహువారంబులు గైవారంబులు సేయ సౌవిదల్లకసాహాసినాదంబు
 లెనంగఁ బ్రసంగోచితవచనరచనాపటు లగుకవితగాయక పరిహాసక విదూ
 షక ప్రముఖులు భజియింప నింపుసాంపులతో నుబ్బుచు డెబ్బదిరెండునియో
 గంబులవారు దూరంబున నుండి సేవింప నిండ్లోలగంబున నుండి విదేహ
 రాజముఖ్య లగుబంధు ప్రముఖుల నుపచరించుచు భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులు
 వచ్చి సేవించిన నాడరించి యుచితాసనంబుల నుండ నియమించుచుఁ గామ
 రూపంబులు దాల్చినయంగదాదివానరవీరయోధులతోఁ దనవలపలికెలన
 నుదగ్రమణిపీఠంబువై నున్నసుగ్రీవు నప్పటప్పటికి నుచితోక్తుల నలరించుచు
 మంత్రిచతుష్టయసమేతంబుగాఁ దనడాపలిపార్శ్వంబున నున్నవిభీషణునప్రేమం
 బుగా నవలోకించుచు నిజచరణపీఠానన్నవర్తియగు హనుమత్కృపితక్రవరి యు
 పమాద్యలంకారకలితానవద్యగద్యపద్యాదులఁ దనుఁబ్రశంసించిన నవధరించి
 సంతసించుచు విద్యత్ప్రముఖత త్తజ్ఞసవిద్యాపరిశ్రమంబు లెఱుంగుచు హిత
 పురోహిత మంత్రి సామంతమిత్ర సఖప్రముఖులకన్వభంగిఁ బ్రత్యుత్తరంబు
 లిచ్చుచుఁ జౌరజానపదాదివ్రశ్యతిజనంబులవిజ్ఞాపనంబు లవధరించుచు దీనా
 నాథజనంబులు గోరిన ధనకనకవస్తువాహనాదు లిప్పించుచు సేర్పు మెఱసి
 పౌరాణికు లెఱింగించు సముచితపుణ్యపురాణకథాప్రచంచంబున వీనులకు
 విందు సేయుచు సక్షత్రమధ్యంబునం దేజరిల్లు రాకాచంద్రుచందంబున
 గ్రహసభాంతరంబున విలసిల్లు ప్రభాకరుభావంబునం జెలుగె నయ్యెడ. 251

శా. ఆరామక్షీతిసేతచెల్లి వినయం 1 జాదార్య మైశ్వర్యముం
 దారుణ్యంబును జెల్వు మెచ్చి నృపు లాత్మప్రాజ్య సామ్రాజ్యర
 ఖౌరంభంబులు మాని దర్శనవిధానతాత్మ లై యుండి ర

- పాపాత్ జాననదాదు లొండొకపనుల్ శ్రీ చాటింప రెప్పట్టునన్. 252
- క. భ్యానములమాత్రమునఁ బరమానంద మొసంగుబ్రహ్మ శ్రీ మాకారముతోఁ
గానంబడినను జూచిన, మానవు లానంవార్ధిరమగును గారే. 253
- చ. ఇనకులశేఖరుం డిటుల శ్రీ నెల్ల జనంబులు సంతసిల్లఁగా
దినమును బాకశాసనుగతం గొలువై తన పెద్దకొల్వనం
దనరుచు నొక్కనాఁడు సవిత్రాంబున బంగడుగడ్డె నున్నయ
జ్జనకస్మరణలుఁ జూచి యుపరచారపురస్కరభంగి నిట్లనున్. 254

—◆◆◆ శ్రీరామండు శనకాదిస్వపద్యుల సక్కుఁదించి పంపుట. ◆◆◆—

- చ. జనకునికై వడిం బ్రజల శ్రీ సంతతమున్ దయఁ జూచి పోవఁ గా
జనకసమాఖ్య మీ కలరె శ్రీ శాత్రవశేషు యొనర్చి సీతతో
ననుపమసౌఖ్య మేఁ గనిన శ్రీ దంతయు మీకృపఁ గాదె మామగా
రనుటయె కాని మాదశరభావనిభగ్తకు మీకు భేదమే. 255
- ఉ. పెక్కుదినంబు లాయె నుముఁ శ్రీ బ్రీతిఁ గనుంగొన వచ్చి యెన్నీనా
ల్లిక్కడ మీర లున్న శుభశ్రమే యగు నైనఁ బ్రజాభిరక్షణల్
దక్కి వసింపరా దని కదా వివరించెదఁ బోయి రండు మా
దిక్కు కటాక్ష ముంచుఁ డని శ్రీ దివ్యమణిమయభూష లిచ్చినన్. 256
- ఉ. ఆమిథిలాధిపాధమణి శ్రీ యల్లుఁ డొసంగిన రత్నభూషణ
స్తోమము చాణి నంది నృపరసోమ యివేటికి నూమ యంచు సక
భ్రేమ బహుకరించుటయె శ్రీ పెక్కుభసంబులు సీత లక్ష్మీ సీ
వే మధువైరి నీమహిమ శ్రీ లెంచుచు నూరికిఁ బోయి వచ్చెదన్. 257
- క. అని యుచితభంగి వీడ్కొని, జనకమహీభర్త రామరచంద్రుననుజ్ఞం
దనవెంట భరతుఁ డనుపం, జనుదేరఁగ మిథిల కేఁగె శ్రీ సంతస మొనఁగన్.
- ఉ. అత్తటి రాఘవుండు వినయంబునఁ గేకయముఖ్యుఁ డొయుధా
జిత్తునిఁ జూచి పల్కె నృపశేఖర యీవిభసంబు యుష్నదా
యత్తము మాకు మీరె కద శ్రీ యాద్యులు మీ రిటఁ దానుసించినం
జత్తమునందు మీగురుఁడు శ్రీ చింతిలు మీగును బోయి రాఁ దగున్. 259
- తే.మిమ్ముఁబనుపంగవచ్చు సౌమిత్రియనుచు, నమితరత్నాంబరశ్రేణులతనికొసఁగఁ
భ్రేమ నన్నియు మరల నర్పించి యర్హ, ఫణితినుతియించియజ్ఞసరచాలుఁడరిగె.
- క. శ్రీరామచంద్రుఁ డంతట, వారాణశ్యధిపుఁ డగుప్రవర్ధననామున్
భూరిగుణధాము నిజసఖు, గారవమునఁ జూచి ప్రియమూర్తగనఁ బడఁ బలికెన్.
- ఉ. నీవు గుణాంబురాశివి విశితుఁడ వెంతయుఁ బెద్దవాఁడవుం
బావనమూర్తి వాడరణఁ శ్రీ బాయవు నే శిశు వైనదాదిగాఁ
గావునఁ బాయఁ జాల నని శ్రీ గద్దయ డిగ్గి కవుంగిలించి సద

భావన సేసి వీడ్కొలిపె శ్రీ భానుకులీనుడు సభ్యులెంచగన్. 262

క. తరువాత నిఖిలధరణీశ్వరులఁ బ్రయంకరుల రామచంద్రుడు వెలిదా
మరలేకులు వెనచల్లిన, కరణం దనచూపు లొలయఁ గనినుఁగొనిపలికెన్. 263

మ. ధరణీనాయకులార మీభుజబలౌద్ధత్యంబునం బంక్తికం
ధరుఁ డీల్గెన్ వినుఁ డేను గారణముచూత్రం బితే మీలోన నొ
క్కరుఁడెన్ నాయెడ నెయ్య ముంచి నయమాన్గం బొప్ప మీమీధరల్
పరిసాలింపఁగ నింకఁ బొం డని సుధాస్రయోక్తులం బల్కినన్. 264

క. ఆయుచితోక్తుల నవసి, నాయకు లానంప మొంది శ్రీ నతిరక్షణసం
ధాయకు రఘునాయకు శుభ, దాయకుఁ గని యనిరి ముకుళితకరాంబుజు లై.

సీ. ఆఖరిభూతిమయుండి శ్రీ ఎగుట సీవిజయ నుం, దిజుజయం బనుట తేకృత్యంబ కాదె
యొకటికి నన నేల శ్రీ నకలంబునకు హేతు, వై యుండు దివయుఁ దేకృత్యంబ కాదె
యంతరాత్మకుఁడవై శ్రీ యండఱలో నొక్క, యాకృతి నునిక తేకృత్యంబ కాదె
సీయందు నెయ్యముల్ గనిలుపుట నయమార్గ, మా నన్నమాటతేకృత్యంబ కాదె

తే. విభుడ వ య్యను మానుషవిగ్రహంబు
దాల్చి వెలుఁగొందునీయాజ్ఞఁ శ్రీ దలల మోచి
పోయి వచ్చెద ముంచుము శ్రీ పూర్ణకరుణ, రాజదేవేంద్ర దిశరథరామచంద్ర.
తే. అని నుతించిన వస్త్రమాల్యానులేప, వీటికాచులు తద్ధరావిభుల కొనఁగి
వినయమునఁ బిన్నతమ్మునిరవెంటఁ బనుప, నారీఘ్నా త్రిముఖిఁడొనిరవారలపుడు.

మ. అవసీభాగము కంప మొందఁగ ననేకాక్షహిణుల్ గొల్వఁగా
జవనాశ్వద్విరదాది ఘోషముల దిక్చక్రంబు మార్గోయ భూ
ధవు లెల్లం జని రాత్మభూములకు ద్దైత్యచేదనం బాదగా
రవివంశాగ్రణిచేసినట్టిబలుకార్యంబుల్ ప్రకీర్తించుచున్. 268

తే. ఇటులు జనకాధిబంధుల శ్రీ నెల్లనృపులఁ, బనుప రామాజ్ఞ సరిగిన శ్రీ భరతలక్ష్మ
ణాదు లాయానృపాలకు శ్రీ లంపినట్టి, కానికలతోడ వచ్చి రాఘవప్రనిఁ గాంచి.

సీ. పట్టపేనుంగు లాశ్రయట్టాశ్వములు హాన్ను, గట్టుల మెచ్చని శ్రీ ఘనరథములుఁ
బట్టుచుట్ట లనేక శపరిమళ పేటిక, లకలంకరత్న పర్యంకకీలును
ధనమణిరాసులు శ్రీ దాసదాసీజనుల్, మణికిరీటంబులు శ్రీ మణిసరములు
జాళువాసాములు శ్రీ సరిగదుష్టలువలు, హైమవాణిశృంగిహాసనములుఁ

తే. బట్టెమంచంబు లొఱవై సరపాపు లుదిరి, బొమ్మలనుబోలు ముద్దులశృంగుల్లలాచి
యైనకాన్కలు గొలుపున్న యధిపువృష్టి, పథమునం దిడిసిచ్చి క్షీర బ్రణుతులైన.

క. కాకుల్ స్థుఁ డలరి యర్జుము, లొ కొన్నివిభూషణంబు శ్రీ లతులంబరముల్
చేకొని సుగ్రీవాదిమ, హాకపులకు నవ్విభీషణముల కొనఁగెన్. 271

తే. బసంగి రఘురాముఁ డొనహాన శ్రీ మూని భల్లు
 కేంద్రుఁ గని తాత తగును నీ శ్రీ కది గ్రహింపు
 నునిననన్నేల కొమ్మనైననుచు ముసలి, కేల యన సవ్వినభహారమిచ్చె విభుఁడు.
 క. ఉరముల మణిహారంబులు, కరములఁ గటకాంగులీయక ప్రముఖములున్
 సిరముల మిసిమికుళాయలు, ధరియించి చెలంగి రఖలశతరుచరముఖ్యుల్. 273
 తే. వారిలోన విశ్రేణించి శ్రీ వాలిపుత్తు, నమ్మరుత్పుత్తుబిలిచి నిరజాంసి యుగళి [చ్చె.
 నిలిపికొని తానెతోడవులకన్నెయునుదొడిగి, యర్కనుతుఁజూచిపతియిట్టునానతి
 క. నినుఁ గొలిచినకప్పు లందఱు, ఘనకార్యధురీణు లగుచుఁ శ్రీ గడిఁదిపనుల్ చే
 సినవారు నీకుమారుం, డనిలనుతుఁడుఁ బూజ కర్తు శ్రీలన నతఁ డనియెన్. 275
 సీ. శాఖశాఖల నెక్కు శ్రీ శాఖామృగములకు, హేమాననములవై శ్రీ నెక్కఁగలిగె
 వల్కులకొపీననవంతు లొకపులకుఁ, బట్టంబరముల్లు శ్రీ కట్టఁ గలిగె
 వనభూరజము గప్పికొని మెలంగువనాటు, లకుఁ జందనాదు లరలందఁ గలిగె
 ఫలమూలములు దిని శ్రీ బృతుకుమర్కటులకు, మేలోగిరంబులుశ్రీమెక్కఁ గలిగె
 తే. నొడల నేపోడిమియు లేక శ్రీ యున్నవలిము
 ఖులకుఁ గటకాదికము లూనుకొనఁగఁ గలిగె
 నటవిచరులకుఁ బురిఁదిరుగఁడఁ గలిగె, శ్రీరఘూత్తమ నినుఁగొలిచినకతమున.

—◆— శ్రీరామండు సుగ్రీవాదివానరులను విభిషణాదులను బహూకరించుట. —◆—

క. నీనెయ్యము గల్గినఁ దృణ, మైనను మేరు వగు మేరు శ్రీ వైసను దృణమా
 నీనెయ్యము డటిగిన నీ, వానరు లెంత యన రామననుభేతుఁ డనున. 277
 క. నీవారి నీవు నన్నుతి, గావింపవు గాక సహజగంభీర్యనిధుల్
 నీవా రిండఱు రవిమత, భావింపఁగ వీరిపనులు శ్రీ పరమాద్భుతముల్. 278
 సీ. ఘనభూమిభృచ్చిర్కోగ్రము లెక్కు ఘనులకు, నీచిన్నగద్దయ శ్రీ తెక్కుటెంత
 బలుకాంతిఁ బరమేశ్వరవలువలు గప్పెడి, ఘనుల కీజిలుఁగులు శ్రీ గట్టుటెంత
 తులలేని శుభవాసనలమించు ఘనులకీ, యలఁగితావుల గంధ శ్రీ మలఁదుటెంత
 యన్మతాశనులసామ్య శ్రీ మందినఘనులకు, నిక్కుడు చపిగొని శ్రీ మెక్కుటెంత
 తే. యధిక గుణరత్న భూషితు శ్రీ లై నవీరి, కీవిభూషణతతులు వరహించు టెంత
 యఖిలజగముల నప్రళీహతరయమునఁ, దిరుగు వీరల కీప్రొలఁ శ్రీ దిరుగుటెంత.
 చ. వననిధు లన్నియుం గలఁచిశ్రవై వ వసుంధరఁ బెల్లగింప సూ
 ర్యుని దిగ మింగఁ ఘోరలయరద్రుని నైనను మార్కొనంగ నో
 పినఘను లీమహా కపులు శ్రీ భీతి వహింపుదు రేమహాత్ముశా
 ననమున కట్టియాజ్ఞగల శ్రీ శౌర్యనిధిన్ నిను నెంచ శక్యమే. 280
 మ. అని మైత్రిం గొనియాడి మంత్రసహితుం శ్రీ డౌ పంక్తికంఠానుజ
 న్నుని లాలించి బలిముఖాగ్రణుల కెంతో వేడ్కఁ బుట్టించి యె

క్కనిమేషం బని తోచఁ జెక్కుదినముల్ శ కాకుత్స్థరత్నంబు మ
న్నసలం దేలిచె వారు నుండి రమితానందాబ్ధి నోలాడుచున్.

281

—◆— హేమంతముతునర్ణనము. —◆—

౧. శిశిర మరుదెంచె సంతట, నిశ లాయతగతి వహించె శ నైత్తమ్మితెగల్
కుశలత డించె దినంబులు, గృశియించె వడంకు ముంచె శ నెల్లజనములన్.
౨. అంబరమణి సాంబరుఁ డెయ్యం బడవిడుఁ జరమగిరికి శ సురస్వంశకుఁ డ
య్యం బనమానసఖుఁడు మంచంబులక్రిందటనె డాఁగుఁ శ జలి యల్పంబే.
౩. ముద్దుగుమ్మలమొగంబులుఁ జూడనే కాని, మానసింపరు చంద్రమామఁజూడ
జవరాంశ్యమందహాసములు చెందనె కాని, నిలువరు పండువోన్నెలలబైట
సకులకెమ్మోవిపాశనకము గ్రోలనె కాని, కాంక్షసేయరు పానశకములు గ్రోల
జెలువలకుచదుర్గములకుఁ బ్రాకనె కాని, తలఁపరు కృతకభూతధరము తెక్క
తే. జెలులనాభినరస్సులె శ చేరఁగాని, యెల్లరు సరస్సులను జేరి శ యోలలాడ
మానినులకమ్మయూర్పు తెగగాని సురఁటి, గాలిరానియ్య రధిపులకొలమునను.
౪. దినముఁ బ్రాతస్సాన శ మొసరించుద్వీజులకు, నగసకర్మభోషభయంబు కంటె
ప్రాచిపనల్ సేయ శ లేచు కోడండ్రకా, నత్తలవలనిభయంబుకంటె
గడువులో మార మేఁగఁగ నున్న చరులకు, నధిపుచే నొడవుభయంబు కంటె
గర్వణం బొసరింపఁగడఁగుకాపులకార, యమిఁబై రుచెడునకభయంబుకంటె
౫. గడిఁది యయ్యె నీతు శ ఖగ మృగ పశు సర, వ్రముఖజంతువులకు శ భావములను
జాల మించె మిథునసంపర్కసాఖ్యంబు, శిశిరమహిమ వినుతిరసేయ వశమె.
౬. కాచె నుసిరికలు తఱుచుగఁ, బూచెం జేమంతివిరులు శ భూమికి బరువై
తోచెఁ జణకాదినస్యము, లేచెన్ బలుమంచు చదల శ హేమంతమునన్. 288
తే. ఎల్ల జనములఁదలచూపఁగీక వెలయు, నల్ల హేమంతముతురాజరయశముదశల
నావరించెనొ యనఁగి మంత్రచగ్గలించె, రోదసి నతంద్రచంద్రికాశరుచిరుచుల.
౭. కొండ లెల్ల మంచుఁగొండలై కనిపించె, నడవు లెల్లఁ బూచి శ నటుల మించె
దీపు లెల్లఁ దెల్లదీవులై రహిఁ గాంచె, మాపు రేపు మించు శ మంచువలన.
౮. ప్రాతఁద్యోల మంచుచిన్నుగుమి జొంపం బైనలేబచ్చికల్
శ్వేతశ్రీఁ దులకించు పెంతయు రహింఁచెన్ సర్వభూతంబులున్
శీతశ్రాంతి వడంకఁ దా నచల మై శ చెల్వొందుభూదేవికిన్
శీతర్తుప్రభుఁ డిచ్చువజ్రములరాశిం బోలి నల్వంకిలన్.

289

౯. తత్కాలంబున.

290

౧౦. వలపులు గ్రమ్మఁగాఁ బొగిచి శ సండినకారపుఁగాయసూర ల
ప్పశములు దియ్యచే రొలుపుఁబప్పు రసావళు లింపుటాగిరం
బు లవుడు గాఁచి తెచ్చుఘృతముం బలుమాంసము లర్కపుత్త్రము

భ్యులుఁ ఘఃరాముబంధిఁ బ్రియకమొప్ప భుజించి సుఖించి రెంతయున్. 291

—❖❖❖ శ్రీరాముఁడు వానరాక్షసుల వీడ్కోలుపుట. —❖❖❖

- ఉ. అయ్యెడ నొక్కనాఁ డినకులొగ్గఁగి భానుజుఁ జూచి నెమ్మడన్
నెయ్యముఁ జేర్చి నాకొఱ క్రనేకవిపద్దశ లోర్చి చేయునా
హయ్యముచేతనే విజయకమందితి నన్నుతు లేల వెక్కునా
ళ్ల యొను నీవు నచ్చి యనఁగూ యికి నూరికిఁ బోయి రాఁగదే. 292
- సీ. అంగదు నసురోచ్చరయాలగదు నలరింపు, పానుమంతు గుణవంతురనాదరింపు
జాంబవంతుఁ బరా ద్రిశంబవంతుభరింపు, నలుమ హేమాజితదవారసలుఁ దలంపు
నీలు సేనావనారభీలుఁ బాలనసేయు, శతబలి సతబలి శ నవదరింపు
తారుఁ గీర్తినిర స్త్రతారుఁ గటాక్షింపు, శరభ నాసురసింహాశరభుఁ బోవు
తే. గజగవయగంధమాదనగ్రధనకుముద, పనసఘాన్తును మేణాదిరబలిముఖేంద్రు
లిండలు మదర్థముగ మేను కలిచ్చినారు, వీరినెల్లను రక్షింపు శ వీరవర్య. 293
- క. నిమ్మంటక యై తనరెడి, కిష్కింధకుఁ బోయి యింకఁ శ గేవలకరుణా
విష్కృతమతి నై వాసవి,దుష్కార్యము లెంచ కంగరదునిఁ బోగవదగున్.
- క. అని పానఃపున్యముగా, నినకులపతి వాలిసుతుని శ నేలెడుపని య
య్యినజనకుఁ దెల్పి యుపగూహన మొనరిచి యెల్ల కిపులశలరించి కృపన్.
- తే. ఆవిభీషణుఁ జూచి మరహత్త నీవు, పుట్టినప్పుడె వెన్నతోఁ శ బెట్టెఁ దల్లి
వినయధర్మవివేకముల్ శ వేట యేల, బోధ లై నను వినుము నాబుద్ధియొకటి.
- చ. కొలిచినవారు రాక్షసులు శ కూరము మానన మొక్కవై ఖరిన్
నిలువదు కాలపద్ధతి నరనేకవికారము లొందు సందునం
దలకక యన్నవై నెనరు శ ధర్మమువైఁ బ్రియ ముంచి లంక ని
శ్చలగతిఁ బోవు ధార్మకుఁడు శ శాశ్వతుఁడై వెలయున్ విభీషణా. 297
- క. మఱవకు నీతివినీతులు, మఱవకు మామిఁదిపేగున శ మనకపివరులన్
మఱవకు నీతిదండ్రుల, మఱవకు మని రఘుకులాభిరమణి దెల్పుటయున్. 298
- క. ఆరఘుపతివచనామృత,ధారలఁ బరితుష్టిఁ జెంది శ తరుచరత్న
వీరు లిటు లనుచుఁ బొగడిరి,సారెకు బహువార్ధ లొక్కనరిమోయరహిన్.
- సీ. శతబృహస్పతులైన ననవతుగా రొకబృహ,స్పతి యీమనీషకురసాటి యగునె
వేమందియజులైన నేమాత్ర మోకాక,యొక యజుండీసూక్తి శ కుపమ యగునె
లక్ష శేషాహివల్ల భులైన నేమొ కా, కొక శేషుఁ డీబల్ని శ కుద్ది యగునె
కోటిమనస్విధు లైన నీటిటు గా కొక మన్మథుండీచెలువనకుఁ బదుల్యుఁ డగునె
తే. తలఁపశతకోటిమేరుభూధరములైనఁ,బోల్పదగుగాక యొక మేరుభూధరంబు
పొల్ప నీధైర్యలక్ష్మీకేఁబోల్పియగునె, రవికులాంబోధిచంద్రశ్రీరామచంద్ర.
- సీ. ఎన్నిదోషములున్న నెంచక యించుక,గుణ మున్న మెచ్చి చేరకొందు వనుచుఁ

- బాటించి పలికినరపలుకు బ్రహ్మవరంబు, గాఁ బ్రతిష్ఠకుఁ దెచ్చుకొనుఁడ వనుచు
 హీనుఁడైన సమాశ్రయించినఁ దమ్ముని, జూచినచందానఁ శ్రీ జూతు వనుచుఁ
 గొలిచినవారిని శ్రీ సూరినాచంద్రార్కముగ సౌఖ్యము లొసంగిరప్రోతువనుచుఁ
- ఆ. బరులు స్వజను లనక శ్రీ ప్రజల నందఱఁగన్న, ప్రజలలీలఁబోయి ప్రభుఁడవనుచు
 నీగుణంబు లెంచు శ్రీ నిఖిలలోకంబులు, రమ్యగుణసముద్ర శ్రీ రామభద్ర. 301
- చ. అని కొనియాడుచున్న సమరయంబున మారుతసూతి స్వామికే
 వినుతు లొనర్చి పల్కి రఘుశ్రీవర భవత్పడపంకజంబులకే
 ఘనతరభక్తి యెల్లపుడుఁ శ్రీ గల్లఁగ మీకథ యెంతకాలము
 ర్వినిఁ దగు నంతకాలము శ్రీరీరము నిల్వ వరం బొసంగవే. 302
- ఉ. నీకథ లెప్పుడుక వినుచు శ్రీ నీపదచింతన మాచరించుచుక
 నీకరుణావలోకములు శ్రీ నీమృదుభాషలు నీవిలాసముల్
 నీకలితప్రభావములు శ్రీ నెమ్మది నెంచుచు నున్నఁ గాక యే
 లా కపిమూర్తి జేకొని యీలాస్థలిఁ జెంద వృథాయురున్నతుల్. 303
- క. శ్రీరామ నీకథామృత, ధారలు కర్ణాంజలులను శ్రీ ద్రావెశిధన్యుల్
 కోరుదురే యమరత్వము, తాఱుదురే జన్మమరణదారుణరుజులన్. 304
- నీ. కానలేయ త్వదీయకథ లూఁకొననివాస, రంబు కల్గషధూసరంబు గాదె
 తాటకాంతక నిన్ను శ్రీ ధ్యానంబు సేయని, క్షణము నివారితక్షణము గాదె
 జానకీరమణ నీరస్మరణం బొనర్పని, ఘటిక విషాపూర్ణకృటిక గాదె
 సాకేతనిలయ యుత్పన్నత్వాజ సలుపని, జాము మృత్యువునిల్చు శ్రీగీము గాదె
 తే. శ్రీరఘూత్తమ నిన్ను దర్శింప కురక, కడచుకాలంబు గాలంబుకరణిఁ గాదె
 రామయలుగాననిన్న నారతమువినుట, దలఁచుటస్తాదృశుల కుచితంబు గాదె.
- ఉ. నా విని సంతసించి రఘునాథుఁడు గడ్దయ జిగ్గి గృక్కునం
 బావనిఁ జేతులం గదియఁబట్టి కవుంగిట నుంచి పల్కె న
 న్నీవిపు డెచ్చయించినవి శ్రీ యిచ్చితభూమి గలంతకాలముం
 దావకకీర్తియక నిలుచుఁ శ్రీ దండ్రీ చరింపు చిరాయురున్నతిన్. 306
- ఉ. ఆపడఁ బాపి ప్రాపయిసరయన్నకుఁ బ్రత్యుపకాశ మూనఁగాఁ
 గాపురుషుండు గోరుఁ బ్రతికారము సేయఁ దలంపఁ జాక్షుఁడ
 య్యాపద రాఁ దలంచి నటు శ్రీ లా సని ధన్యుఁడ వైననీకు లే
 వాపద లేఁ బ్రతిక్రియ యొకప్పుడుఁ జేయఁ దలంపఁ బావనీ. 307
- మ. నినుఁ బూజించునతండు నాహితుఁ డగుక శ్రీ నీలోన నే నెప్పుడొక
 గనిపింతుక వినిపింతు రచ్చరలు నేరడ్కం ద్వత్కథల్ ఖ్యాతితో
 మను మంచుక హనుమంతుఁ బల్కి రఘురామస్వామి స్వగీర్షణ బా
 యనివై దూర్యపుఁదాళి నైకొని తదీయగీర్షణ మంచెక గృహన్. 308

- క. ఆహారము లోకైకము, నోహారముఁ బూనుకొని హస్తము దగ నుడునం
దోహవృతామృతాహారాహార్యమొ యనుచుఁ జూప శ్రీ అగ్నింపంగన్. 309
- చ. ఇటువలె రాముఁ డాశ్రితుల శ్రీ నెల్లఁ గ్రమంబున బుజ్జగించుచుం
బటనునిభూషణావళు లరపారముగా దయచేసి వెండియున్
భటనహితంబుగా ననుప శ్రీ భానుకుమారవిభీషణాదు లే
మెటువలెఁ బాసి పోదు మవశనీశ్వర యంచును ము క్తకంఠు లై. 310
- చ. వలవలఁ గన్నులం దొరఁగు శ్రీ బాష్పకణంబులతో రఘూ త్తముం
బలుమఱుఁ జూచుచున్ నిలిచి శ్రీ పంచితీవే రఘురామచంద్ర మా
స్థలముల కంచు మూఢులవిరసంబున నేడ్చుచుఁ బోయి రెంతయుం
గళవళపాటుతోఁ గరుణశ్రగ్గైనరాజును బోయఁ గూడునే. 311
- ఉ. భానుకులీనుఁ డీకరణి శ్రీ భానుజముఖ్యుల వీడుకొల్పి త
న్మానితశౌర్యధైర్యములు శ్రీ మాటికి నెంచుచు నార్యబంధుమి
త్రానుజమంత్రియు క్తి నపరరాష్ట్రముదాఁక నభాంతరంబునం
దాను వసించి యుండెను జనస్తవనీయకళాభిరాముఁ డై. 312
- ◆◆◆ ధనేశునిపంపునఁ బుష్పకంబు రామునిఁ గొలువ వచ్చుట. ◆◆◆—
- చ. తదవసరంబునన్ దశరథప్రియసూతికి నొక్కడస్వమూ
ర్తి దివి వసించి యిట్లనియె శ్రీ దేవ కుబేరునిపుష్పకంబ మీ
షడములు గొల్వ వచ్చితిఁ గృతపక్ సనుఁ జేకొనుఁ డన్న రాఘవుం
డిది దగునే పతిఁ విడిచి శ్రీ యేటికి వచ్చితి విందు నావుడున్. 313
- ఆ. ఆవిహానరాజ శ్రీ మనియె దేవరయాజ్ఞ, యత్సుప్తోలిసాలి శ్రీ కరుగ నతఁడు
మీగుణంబు మెచ్చిమీసేవఁ గావింపు. మనుచు మరలఁ బనిచేసనునరేంద్ర.
- ఉ. ఆయన పువ కున్న సుగుణాకర యూరక నేను వత్తునే
నాయెడ సంతయం బుడిగి శ్రీ నన్ను గ్రహింపు మటన్న జానకీ
నాయకుఁ డుత్సహించి స్వజనంబులఁ బుష్పకరాజపూజనల్
సేయఁగఁ బంచి మన్ననయుఁ శ్రీ జెల్లియుఁ దోపగఁ బల్కెఁ గ్రమ్మఱన్. 315
- క. ఓదేవయానరత్నము, నేఁ దలఁచినయపుడె రమ్ము శ్రీ నీకు నిలువ నిం
పొ దెన కిప్పుడు పొమ్ము స, నూదృతి మము మఱవకుండుశ్రమనిపనుచుటయున్.
- ఆ. అలరి సకలలక్షణాధ్యుడౌ నాకృతి, లక్షణునకు నది ప్రదక్షిణం బా
సర్పి దక్షిణంబునకు నాక్షణంబున, నేగె నీక్షణముల శ్రీ కెఱుంగఁ బడ. క 317
- మ. రఘువంశాగ్గణి యంత సంతసిలి యర్థస్వామి యశారౌర యెం
తఘనుం డాత్మవిమానమే యొసఁగె మరేత్సఖ్యంబుఁ గాంక్షించి చె
ల్లిఘటింపం దగు రాజరా జతఁడు బళ్లిం గల్గి నత్యున్నతుం
డఘమారుం డని పల్కఁ బల్కె భరతుం శ్రీ డానేళ హర్షంబునన్. 318

- ఉ. దేవ భవత్ప్రతాపసముదీర్ఘత నార్యవిరోధకారియా
రానామః క్షీలైః గాన ధనశరాజు ప్రమోదముః శెంది మీకు సం
భావనగా వినూనమణిః శ బంపె దశాన్యు భరించుదోషముం
బోవునె పుష్పకంబునకుఁ శ బూని మిమున్ భజయింప కుండినన్. 319
- చ. ఉరుమతి మీగుణంబులకు శ నొక్కకుజేరుడె యేల యెల్లది
గ్వరులును జెల్లి సేయుటకె శ కాంక్ష వహింతురు నైజభోగముల్
నిరుమపశ క్తి మీరు కరుణించిన వంచునె యెంతు రెప్పు జే
పరునున మీకు వేడ్క నలునం గలమో యను చుందు రాత్నలన్. 320
- సీ. నిర్జరాధీశుండు శ నెల మూడువానలు, కోరిన ధర నెల్లఁ శ గురియ సాగె
జ్వలితప్రదక్షిణార్ఘ్యలతోడ హవ్యంబు, నేవేళ వహ్ని వశహింపఁ దొడఁగె
మిక్కిలిముదుసల్లఁదక్కఁ దక్కినవారిఁ, బాలియింప శమనుండుఁ పూనఁడయ్యె
వీచికాగ్రముల నరవీనమణుల్ పూని, నీరధి తటముల శ నింక నించె
- తే. శైత్యసారభ్యమాంద్యసంతచారియగుచు, గంధవహుఁడెల్లస్రావలగ్గాసిమాన్వైఁ
బడినగింజలననలెత్తి శ పండ్ ధరణి, రఘుకులోత్తంసమీరేలుశరాజ్యమునను.
- సీ. నుతులు లేక కలంగునదటు లెక్కడలేరు, నుతవియోగముఁజెందుననుతులు లేరు
పతులఁ బాసినకళావతు లెయ్యెడను లేరు, పడఁతులఁ బాసినపతులు లేరు
దారిద్ర్యదుఃఖినిసంతప్తు లెందును లేరు, కలిమి గర్వముఁ జెందుఁఖిలులులేరు
వ్యాధుల నాధులవగచువారలు లేరు, నింద లొందినవార శ లెందు లేరు
- తే. లేరు జారులు చోరులు శ లేరు దుర్విచారు లగ్నిజలాహిత్రౌ ప్లాక్షుదాది
వాతదుర్భిక్షభయనలవారు లేరు, రఘుకులోత్తంసమీరేలుశరాజ్యమునను.
- చ. క్రతువులు దాసముల్ శ్రుతు లరకల్గపచర్యలు దండనీతు లం
చితపశురక్ష పణ్యము కృతసిక్రియలున్ ద్విజరాజవైశ్యనం
తతభజనంబునుం గలిగి శ నాలుగువర్ణము లుల్లసిల్లుటం
గృతయుగముంబలెం జెలఁగె శ ద్రేత రఘూత్తమ యంచుఁ బల్కినన్. 323
- క. ఆభరతుమధురభావల, చే భావము పల్లవింప శ సీతాంభోజా
క్షీభర్తృకుండలద్యుతి, శోభిలుచెక్కుల స్థితంబు శ సౌభగున నలరెన్. 324
- క. ఈభంగి వెలయు రాముని, వైభవకథ చదువుకొనిన శ వ్రాసిన వినక
శోభిల్లుదు రాజను లమి, తాభినుతార్థములు గలిగి శ యన్విభవకరుణన్. 325
- ఉ. సారమహాజ్ఞలజ్వలనశరవిభాసి విభాసితాంగిశ్చం
గార చరాచరాత్మకజగద్భరణా కరుణాకరాత్మ వం
దారునుధీనుధీవిహారణక్రమదక్ష మదక్షపాచర
స్ఫారధరాధరాశనినీభా రవిరాజవిరాజిపీక్షణా.

క. శంబరహరజనక జను, శృంబరమృగయాపుశించ శ సతతానందా

శంబరనిధిగృహ రిపుగిరి, శంబ రమాకలితవక్ష శ జలజవళాత్మా.

327

తోటకవృత్తము. ఈ దువిందనిభోజ్జ్వలరమందరదా, దరదారుణచక్రగరదాభరణా

భరణాదిరక్తి రివిభాస్వర భా, స్వరవాక్పథమూచిత శ వర్ణమయా.

328

గద్యము. ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీతాసమాసాదితచతుర్విధానవద్య

కవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్యజ్ఞనాభివర్ణితో దీర్ఘవిత్తిర్నివై భ

వాధాఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధరాధిపసభాం

తర స్తవనీయనయకళాయుగంధర బంధురమనీమావిశేషమంథానవసుంధరాధర

శోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకర వినయాదికగుణరత్నాకర కంకంటి వంశ

పయఃపారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞానవిభ

వవిజితననందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయత్కగాననిర్మాణప్రవీణతానిధానసా

పరాజప్రభానప్రణీతం బై న శ్రీమదుత్తరరామాయణం బనుసుహాకావ్యంబు

నందుఁ బంచమాశ్వాసము.

శ్రీ.

రామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ మ దు త్త ర రా మా య గ ము.

ష ష్ఠా శ్వా స ము.

మహిళాత్మలలాటత

టీమ్మగమదసారసంఘటితఁ డేఖానీ

క్షౌముకురాయితజాంబవ

తీసూనవతీకపోల శ్రీ ధీజనలోలా.

1

—♦— వసంతకాలవర్ణనము. —♦—

తే. ఆనందరింపుము రామచంద్రావసీత, చంద్రుఁ డీభంగి విభవవీర స్తంద్రుఁ డగుచు

బ్రజల నందఱుఁ దాఁగన్మ్రస్తజలతరణి, నాయుచును భూమిఁ బాలించునవన

ఉ. భాసితఁ జైత్రమాస మతిరభాసునవల్లవక్ష్త్రప్రకాశిల [మున.

గ్రాసము లోకజైత్రతీర్తరాజకరాగ్రవిరాజికింశఁక

ప్రాసము కీరవాక్చక్రతీర్తరాజకప్రసాంతరాంగులీ

న్యాసము కేసరానిచుమనస్సముగించితగంధవాస మై.

3

క. తనకంటె నుగ్రతేజం, బునఁ దనయుఁడు వక్షేణమునఁ శ్రీ బొడల నచట నె

జన దత్యుగ్రత నిలువఁగ, ననినయవలె భానుఁ డుత్తరరాశిఁ జరించెక.

4

నీ. తముఁ బ్రోని సేసిన శ్రీ ధాత్రికి లతకూన, లర్పించు వివిధవస్త్రాఘ్రు లనఁగ

మలయుకొమ్మల డాసీరమలయానిలవిటుండు, రహి వీడ్చి వైచినరవిక లనఁగ

వనదేవతాగాత్రమునను జైత్రుఁడు నించి, కడఁగిరాలిడినచిక్క-న మనంగ

సమయవాసపుఁ డగ్రచచ్ఛదచయచ్చేదనం, బొనరింపఘరరాబురీతునుక లనఁగ

తే. బయనములు ప్రాప్తపథికులరపాదములకుఁ, బరపుగనిపింపఁబటవనిరపఱుపులగుచుఁ

బండితగుళాఖికలనుండిరపడినపండు, టాకుగుమి నిండుకొనియెవరవ్యాంతరముల.

నీ. అలవనీలామహిళలకుఁ జైత్రునియందు, రహిఁజెందురాగాంకురములగుమియొ

ప్రాంచితాగమసమాఖ్యశ్లాఘ్యజటిముఖ్య, సమితి ధరించు పెంజడలగుంపా

వనము దవాభిఖ్యరవహియించుఁ గావున, జనియించు కీలికారసముదయంబొ

మధువశంబున బేజరమాల్చేయ మరుఁ డుంచు, సవిరహస్థార క్తశస్త్రచయమై

- తే. యిట్టలంబుగ గొమ్మలగట్టుకొన్న, బెడగుచెంగావివలిపపారవడలొ యనంగ
నలరుబోడలకరచరణాధరముల, తొగరుపొగరుల జిగిరించెచిగురు లలరె. 6
- ఆ. అతనిశాస్త్ర రీతి శ్రీ సతీశయింపంగ గల, మే లిగురుల దొరసి శ్రీ బాళి మెఱసి
యభ్యసించె నోకిలార్చక ప్రకరంబు, శ్రుతిమనోహరైకసూక్తు లపుడు.
- మ. ననుభాజంబు లగుంబు తొటచట తేవల్ గుల్కులై తొల్లి నాఁ
గిసలశ్రేణి రహింపఁ గోయిలలు భరీయింకా వనిలక్ష్మి యీ
సమూహక మఱియొడురత్నములవర్ణం బుంచె నేమో యనం
బన రొందె నరీరాశులక మరకతీరప్రత్యగ్రజాగ్రద్భ్యుత్థి. 7
- సీ. సాదపంబులపేరిసాభోదములమీఁదఁ, గనిపించు సత్ప్రగణ మనంగ
నవమల్లికావనంతసమాగమంబున, జనియించు పులకలరచా లనంగ
వనమహాఖని బుట్టియెన తేనిరుచులచేఁ, గొమరొందుమగరాలగమియనంగ
వనరాశి గానఁ బ్రవాళముల్ మునుగల్గి, నటులుదోచినమా క్తికాలి యనంగ
తే. నలరువన దేవతలపల్ల శ్రీ వాంఛియుగము, లస్తుఁజెలువొస్తుశితఖిబృందమనంగ
మీఁతె సారెకు మధుపకీశోరకములు, కోరికలు చెందఁ గోరకరవారకంబు. 8
- క. పద నెఱిగి చికిలిచేసిన, మదమనినునుదూపు తెగలు శ్రీ మధుఁడిగురులమేల్
పొదలనిడననంగ మొగ్గల, గుదులు తలిరుకొమ్మలందు శ్రీ గుడికొని పొదలెన్.
- సీ. నవ్యవరాగచరందనచూర్ణ పేటికల్, మదనసమ్మోహనమాన్దణములు
కొదమతేటులు గన్నకొక్కులపంటలు, వలిగాడ్చు మెచ్చుపల్కులకొటారు
లామనిదొర తేనియలకణజంబులు, వనలక్ష్మీసాభాగ్యమునకు నెడలు
నకలదేవసపర్యలకు హేతువులు విర, హివధూజనముల శ్రీ కెదుగుచుక్క.
- తే. లఖిలవిషయాగ్రగణ్యంబు శ్రీ లనంగఁ దగిన
యలరుగుంపులు గమకంబు శ్రీ లై గుళుచ్చ [ములను.
భావమునహించి యెడలేకబటువు లొంది, యలరెఁ గొమ్మలకుచములయంద
మ. రవముల్ నేయుచు భృంగకొకిలకీశోరశ్రేణి మూఁగన్ వియో
గవతీవారము దూరదూరముల కేరగం గింశుకాద్రిప్రసూ
నవిశేషాంశుకసంగతిక రజ మనూసం బై రహింపంగఁ బు
ష్పవతీత్వంబు వసేందరారమణికిం శ్రీ బ్రాపించె సయ్యామనిన్. 12
- చ. సుమనమయాధిపుం గలసి శ్రీ సాం పెనంగంగ శలూబుసంతతిం
గ్రమమునఁ గాంచు గర్భములు శ్రీ గైకొనినట్టులు మంజరీ స్తనా
గ్రమిళితభృంగనీలిమ దరగం దెలిపుప్పొడి నిండఁ డెల్లడా
లమర మరందఘర్మ మొలరయన్ వెలసెన్ లతకూస లయెడ్యన్. 13
- సీ. మరుని కర్పింప నామని సమకట్టిన, పచ్చరాఁగలుల శ్రీ బాగుఁ గాంచి
ఫలము లాశించి కొర్రముల నాశ్రయించిన, రాచిల్కపల్కుల శ్రీ రహి వహించి

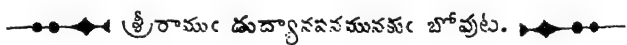
ధరణియాత్ జతయాత్కరమునొక్కటఁజూడ, బహుయాపములనిల్పుభాతిమించి
 లతికాంగనలవేడ్కలకుఁ బట్టుపచ్చిమే, ల్పట్టు బంతులగుట్టు క బైటనుంది
 శే. యసమనాయకజనికాభ క సతిశయించి, పసిమిఁచెచ్చిపచ్చిపక్షస నడంచి
 మస్యగాహరిదశ్వహారికాంతిమహిమ నొంది
 పసరుచాయలకసుగాయ క లెనక మెనఁగె. 14

శ. తా నుద్వ్యాచగుఁ డెటను, భానుఁడు ఛాయానిరూఢిఁ క బాటించినయు
 ద్వానంబున లహరూపము. తై నిశీచెనొ యనఁగ ఫలములరుణిమనలరెకె.
 శా. సాంగప్రమదామహాన్నతి విహించు లల్లవ శ్రేణికా
 రారుజల్లతికాతతిద్యుములు మీఁకఁ గనచంచూచితి
 ద్వాంస్ఫారఫలస్తవద్రవపయోధారల్ దగ్గఁ శ్యామలా
 కాంశ్రీపక్షముల్ దనర్ప ఘనరేఖక మీచె సాతాఘముల్. 15

చ. లసితరసాలసాలకిసరలగ్రసనవ్యసనానురాగభా
 గ్రసనపికస్వరంబులు విక్షస్వరతక విని చొక్కి యింపునక
 మసలుచు ఖత్తులాణము ఘనత్వరఁ బోవక నిచ్చినందునక
 శ్వసనఁడు మందమందగమనంబు పనంబులఁ జెందె నామనినె. 16

చ. హళహళి నవ్వు లిచ్చిన క్రియక విరితేనియ లాను తేటులుక
 మలయచు దాచఁ బెట్టినక్రమంబునఁ బండ్లు స్ర్రించు పిల్కలు
 పలకొని సంతరించినవిధంబునఁ గెంజగురుల్ గ్రహించు కొ
 యిలలును గల్గి యామని రగహించె మహీజనరంజనాశ్చృతిన్. 17

తే. అట్టి వాసంతవేళ రామావాసీశ, మాళి మున్నీటి మొలనూత్తమగువచూలి
 బాళితోఁగూజినపాళికేళి నలున. నుల్లము జనింప రహిమించిరయొక్కనాఁడు.

సీ. కలితానికన్యస్తకస్తూరికాతిల, కము ముఖలానన్యకాంతిఁ దెలుప
 నునువలకాయయొంటులు నవశ్రీ గెల్పు, శృంగణయుగ్గముకే ర్తికనవధరింప
 నవమల్లికాజై త్రనక్షత్రమాలిక, హృదయస్థగుణపాలి నెఱుకపఱుప
 మకుటకీలితవజ్రమణిచుచుల్ జనవీక్ష, శాఖల మల్లె లరట్లాస గొల్ప
 తే. మిసిమిబుగారుతభకుల క మేటిదుప్పటి చెఱంగులు లలితాంజనాచలమున
 నలరునరుణాతపచ్ఛాయరసలఁద్రోయ, రాముఁడఖిలై కనయనాభిరరాముఁడయ్యె.

మ. పురకాంతామణు లాత్మరూపవిభవంబుల్ చూచి కదర్పగో
 చరతం దత్తఱ మంద మందపవనాంఛత్పవ్వందనారూఢుఁ డై
 స్మరుఁ డిందిన్నుపఁ గూడి డైత్రు పిలకింపం బోవుచందానఁ బు
 ష్పరథం బెక్కి నిజావరోధసహితం క డై యంద ముప్పొంగఁగెన్. 21

శా. ఘోషానందకరారాగసారభము కరగింపజరగోపల

శ్రేణీధాగధగమ్భుః ప్రదన మద్యిస్పర్ధిభూరిస్ఫుటః

కిణోరోజ మెనంగ మోహనక థాశ్చేఖామనోహారియా

గాణిక్యం బిరువంకలం గదిసి శృంగారగరుబునకా గొల్వంగన్.

22

క. ఒకచో నటభటుపరిహాసకగాయకవై ణికాగీతచతుసలు ముసలి

ప్రకరంబును గొలువంగఁ దీ, ప్రకారాస్వయమణి పురోపసనమున కిరిగెన్. 23

ప. ఇష్టిధంబునఁ దనవిలాసంబున కుచితం బైనమితపరిజనంబుతో నరిగి పుర
సరిఖాయితాయతోత్తుంగ తరంగ నవానుచంగ రంగద్భృంగ యుగ యుగపద్వి
హరణోచిత పరాగ విసర కేసర యూథ సరోరుహభానుర సరయూరోధంబునం
బాదలు కదలీ కరంజక వంజుళ హింజుళ సరళ వకుళ చందన హరిచందన పిచు
మంద మందారి మాకంద కందూళ సింధువార తమాల తాల సాలహింతాల
నారికేళ సనస ఖర్జూర జంబీర మధూక బంధూక శింశునాళిోకకదంబప్రముఖ
తదకదంబచ్ఛాయల సోయగం బై సాగి సోగ లగునేలకీటీగలతోఁ గలసిభాగు
మెఱయు మిరియంపుఁబాదల తులలం బొసంగు లవంగలతాకుడుంగలబులతో
ననంగి పెనంగి యనుంగులతెఱంగున రంగై న లుంగవల్లికల నల్లుకొని యల్లి
లిల్లి యగునాగవల్లికల జోకలఁ జేకొని మోక లగుపూత మ్రాకులతీగల
బందునఁ బొందిన ద్రాక్ష పండిత సందునం గ్రందుకొను రుద్రాక్షతరువుల తెగు
వుల నింజికోన్న ఒండెగురిగింజతీగ చప్పరంబులచొన్నన నుప్పరంబునంటు
కప్పరంపుటనగటి గుప్పమనం గప్పతావులకుఁ దాడలం బగుతావుల తావుకొను
గుఱ్ఱలేమావులపజ్జల నుజ్జీవించు గొఱ్ఱగియారంబుల నంటుగోరంటలతో జం
టఁ బాయనిగెంటెనల నంటున నంటులతో గెంటునిగేదంకులతెగలతో బుగు
లుకొనునగలు వాసనలు డాసి వాసి గన్న దాసనముల యాసన్నసరణి జెన్ను
బన్న సన్నజాజలతో వన్నెకెక్కు హొన్నగ న్నేరులందంగలుసురపొన్నపుప్పొ
డిదుమారంపుఁదిన్నెలచేరువం బాటుపన్నీటికాలువల దగులపొంత వంటుమీఱు
చేమంతుల చెంతల నండగొన్న బొండుమల్లియలఁ గలసి మొల్లంబు లగుమొ
ల్లలతావులఁ గొల్లలాడుభృమరదంపతుల యింపుసొంపులు దింపునం వెంగల
సంపదలకు నిరుగుపొరుగు లై పాదుకొను విరవాదులయాదటఁ బోగదిగొను
జాదులతోఁ దులఁదూఁగి కనుబుట్టు కలుగొట్టు చెట్టుల పట్టున నిట్టలంబుగాఁ
బుట్టు మెట్టు కెండమ్మలకుఁ దోఁబుట్టువు లగుచెంగలువల చలువల నెట్టుకొను
వట్టివేళ్లకడలఁ బొగగు మీఱు కురువేరుసపురున గుబాళించు మరువంపువలపు
లతోఁ జెలిమి నెఱపు సూదిమల్లెతీగల నాదుకొని పొగడం దగిన పొగడలఁ
గడలుకొని ఘుమ్మను నాతపోతంబులచే గదలు పారిజాతంబులకొమ్మల జేగలు
తాళువాతూఁగుటఁ మొల్లలకోళ్లఁ గీలుకొను చితనంపుమెఱుంగులఁ దుఱుంగ

లించు కృతకాచలకందరంబులం దిరమ్ము లగుమందిరమ్ములమెచ్చి చూడ వేడుక
హెచ్చి జోడు గూడుకొని వచ్చి వైదుర్యగవాక్షంబులు చొచ్చి పోగూడ
కళికి వెనుకచిక్కుచక్కనయ్య చక్కెరదిండిజేజీలముక్కుల నెక్కనక్కెంబు
లాడు నక్కడి సరోజాతరాగధాతురాగంబులకు సరాగంబు లగుచిగురుల
పోగరున నెగరుకోయిలల సంచమస్వరంబుల గరంగు నెలరాయరంగుల
దొంగు జలధారాశీకరపరంపరల గనుంగొని యంతరంగంబు లుప్పుంగ
నటించునీలకంతంబులపింఛంబులయొప్పు తప్పక చూచి విప్పుగల కప్పుమొగు
లను దిగులునఁ గొలంకుల కెలంకులనిలునఁ దలంకి చంచలించు రాయంచల
గరుదంచలధాళధశ్యంబు లనమయచంచలాలతల సొంపుసంపాదింపనిలింపవన
సంపదలఁ బొంపిరిపూవు నయ్యెలదోట డాయం బోవు నవసరంబున. 24

సీ. నవిధపంకజవనీశచరమాణకలహంస, గరుదంచలాంబు వర్జ్యంబు గాఁగఁ
దనయంతఁ. బరిసరంబునఁ దత్త్వణమ రాలు, కమ్మక్రొవ్విరిచాలుకాన్కగాఁగ
నళికుటుంబములరారయడి జేరువల జాటు, నవపరాగంబు గంధవడి గాఁగ
గాడ్పు సోకి చలించురకర్పూరకదళికా, దళములు తాళవృంతములు గాఁగ
తే. శారికాక్షిరికాసమంశచద్రుతంబు, వైదుషీభూషితోరు స్త్రవంబు గాఁగ
రమణనారామలక్ష్మీయాశరామవిభుని, బూజగావించుచందానబోలెనపుడు.

చ. ప్రసవరజంబు గండవడి ర వై కెగఁ జల్లుచు భృంగఝంకృతిం
బొసఁగ నుతించుచుక జలజరపూగమరందకణావలీముద
శ్రుసమితితో నెదుర్కొనియె ర సొంపున గంధవహార్యకుండు దా
రసహితుఁ డై చెలంగు రఘురామునియల్లము పల్లవింపఁగన్. 26

సీ. కలకలఁ బల్కుచీరల్కలకొల్కిఁ దమజాతి, గాఁబోలుననిచిల్కరకదుపుపొదువఁ
జెలికత్తె నెలుఁ గెత్తిరచీరుతోయ్యలి దమ, కులమని కోయిలలోగుంపుగూడ
వెడజాటుకొప్పుతోఁగఁడుమీఱు వగలాడి, దమవియ్యమని తేంట్లుతారసిల్ల
నటనతో సడచు చందనగంధి దమబంధు, వని యంచబలఁగంబున వెనుకొనంగ
తే. శతసహస్రసఖిజనసహితజనక, దుహిత గణికాసమూహంబు ర తోడరి గొలువ
ననుచరుల నెల్ల నటనిల్వరనానతిచ్చి, రాముండభ్యంతరవనాంతరంబుసొచ్చె.

వ. అప్పుడు. 28

సీ. కుంభినీనుతగబ్బిరగుబ్బసాలిండ్లతోఁ, బ్రతి యైనగజనిమ్మరపండ్లు కొన్ని
జనకకన్యపిసాళిరభకుకుందోయితో, సరి యైనమెట్టదామరలు కొన్ని
సీతాంబుజాతాక్షిరచిటునవ్వుచాయతో, నవ రై నవిరిమలైనరులుకొన్ని
కోసలాత్మజవెద్దరకోడలిసేమ్మని, జిగిఁబోలు మేలిసంరవెఁగలు కొన్ని
తే. మైథిలీదేవిదంతసంరపదలసొంపు, నకు సమం బైనకుండబృందములు కొన్ని
యెచ్చికొని తెచ్చియినకులారధిశ్వరునకు నెలమివనపాలకులు కాన్కరలిచ్చుటయును.

—◆◆◆ శ్రీ గంగాంధు నీతానోనో నర్తక లాడుట. ◆◆◆—

తే. అపిటాక్షించి యుడిగొప్పుటలహేబోండ్లు, చేకొనిన రాముండావేసితలబాచి
వనితసీయంగములబోలురవన్తునమతి, చేకొనక మాకు నిల్చునేరీచి త్తనువిన.

మ. దరహానద్యుతి జిల్లు వెన్నెలలచందం బొంది నెమ్మాముచం
దురునందుఁ దులకింపఁగాఁ గలిక కాంతతుం డాడునర్తకీక
ళిఁ మొక్కించుక వంచి క్రేవలఁ గటాక్షించెం దదీతాపనిం
పరలే తూపులుగా నుచుండు రఘురామస్వామి నేనెన్ పడన్. 31

చ. అలికులవేణి లేనగ వారీయారపుఁజూపులు ముద్దుమోము క్రిం
దభుకుక డానిబంగరపునక్కులఁతెక్కులఁ జెక్కు-చెక్కులుం
బలుచనిమోవికెంజిగురుఁ ర బల్కలుఁ జూడనె కాని భోటభోట
గలిగినవిత లెవ్వియును ర గన్దొన నొల్లఁడు రాముఁ డయ్యెడన్. 32

క. తరుణీతరుణాంగుళములు, కరమునఁ దెమలించి యహిమరకులజశిఖా
భరణము తనువునఁ బులకలు, దొరయఁగవనవిధిఁ బ్రియమురతోవిహరించెన్.

ప. ఇత్తైఱంగున విహరించుచు సత్తరణికుల గ్రామణిజనకన్యామణితోనిట్లనియె
సీ. ముదిత నీపదపద్మములఁబోలనిచిగుళ్ల, పాళిఁ చిక శ్రేణిరేపాలు చేసి
బాం నీయవయవర శ్రీలతోఁ బ్రతిగాని, ప్రసవాలి యళిపం క్తిరేపాలు చేసి
పద్మాక్షి నీమోవిరపంటితో సరిరాని, ఫలరాజి శుకకోటిరేపాలు చేసి
వనిత సీతావితో ర నెనగాని బహువిధ, పరిమళంబులు గాడ్చు రేపాలు చేసి

తే. యుపవనశ్రీవధూటి నీరయొప్పిదంబు, చిలుకపలుకుల నభినుతి ర సేయసాగ
నవనిజపు గావునను సహజానుర గ, మవనిజావలి చూపెఁ బరల్లపమిషమున.

మ. జళుకుంగన్నులఁ డెక్కిమున్ మధురభావం గీరతుఁగిళారముం
గలితభూయుగళీవిలాసమున సింరగాణిం గచశ్రేణికాం
తుల మార్వీవిధనంబుఁ జూఱగొనియుం ర దోడ్తోడ నీబోటు లిం
దులఁ గంటే మరుతూపులం జదుమ నురద్యోగించి రజ్జాసనా. 36

చ. కనుఁగొని పల్కి యంటి నగి ర కాఁగిటఁ జేర్చి మొగంబుఁ జూపి మా
గొని పద ముంచి పాడి ముఖగుంభిత మారన మొల్కి-చెట్టుల
న్నన లొడవించి నీచెలు లోనర్చుప్రసూనవిరామ మివ్వనిం
గనఁబడనీక నించితీవి ర కామిని యెంత ప్రియరాలనే. 37

సీ. నోటంట నెడ నుంచితొమ్మ యశోకంబు, తన్నిత విది యేమి ర తి ప్పొనర్చె
సఖి గోఁగతోడ మురచ్చటలాడి మరపొన్న, నవ్వితి విది యేగుణంబు నెప్పె
గలిక ప్రింకణము చెంగటఁ బాడి పొగడవై, నుమిసితి విది యేదురుక్తులాడె
జాన మామిడి సంతిసంపెంగకును మోము, చక్కఁజూపన దేమితక్కువయ్యె
తే. దిలకభూజంబు కారుణ్యదృష్టిఁ జూచి, సింధువారంబు చెంగటఁ జేరి యునురు

- మంటి వదియేమియపరాధరమాచరించె, నువిదయాపక్షచాతశ్చేతువుగణింపు.
- సీ. ఈద్రాక్షఫలములకెక్కుడో నీమోది, యీసారి చవిఁజూడనీవె చెలియ
యీమగజరులకును శ నీజేమొ నీచన్ను, లింకొక్కపరి పట్టనీవె సకియ
యీయనంటులకును శ హెచ్చానొ సితోడ, లీపారి పట్టనీవే లతాంగి
యీకప్పురపుఁజెల్వక కెనయొ మిక్కుట మొసీ, పల్కు లింకొక సారిపల్కుమతివ
తే. ముదిత యీలవలీడళంబులకు జోడొ, పెద్దయొ తళ్ళుచెక్కిలి శ ముద్దులాడ
నీయవేయని సమవస్తువిక్షణమున, రాముఁ డవనిజఁ బల్కు నారామమునను.
- చ. అఱివిరి తేనెపానకము శ లానెడితేటులదాటు కేఁపఁ జె
చ్చెట నలిరేగి యుంకృతులు శ సేయుచు డాయుచు మీఁద మూఁగినన్
వెఱచి కవుంగిలించుధరశీనుత నక్కున నుంచి మోమునం
జిఱునగఁ బొందురింప రఘుశ్రేఖరుఁ డిష్టఫలాప్తి రంజలున్. 40
- ఉ. నాయక తావకీనశుభరనామము నచ్చెలి పల్కు గంటివే
కోయిల పల్కుకున్న దని శ కోమలి పల్కినఁ జాన దానఁ గా
దీయెడ నీయెలుంగు విని శ యీగతిఁ బల్కుగ లేని లజ్జ న
కోయిల మూకవృత్తి గయికొన్న దన్ రఘురాముఁ డొప్పుగన్. 41
- చ. భ్రమరసమూహ మల్లపుడు శ వైకొనినన్ హృదయేశ యేయుపా
యమునను బాఱఁ దోలితి రక్షించు ధరాసుత పల్కు రాముఁ డో
రమణి యుపాయ మేటి కిడ శ రం గగునీనునుముక్కుచంపక
భ్రమ మొదవింపఁగా నవియ శ పాతె నటంచును బల్కి వెండియున్. 42
- చ. పరిసరచంపక ప్రసవకపంక్తులఁ బుట్టినవెట్టవాసనల్
గరళము లై పయిం బోరయ శ గాసిలి వచ్చు మదాళినీపరం
పరలు భవత్పదాబ్జములకైవై నొలసెం దము నొంచుచంపకో
త్కరముల నీజిగ్గఁ గెలిచి శ కావఁగడే యని మ్రొక్కుకై వడిన్. 43
- ఆ. తేఱు లానుపువ్వుతేనెవాఁగును బక్క, ఫలరసస్రవంతిపైకగీతి
దొరయశ్శిశిలాంబురధునియుఁ ద్రివేణిగా, మగువ యిచటనుండురమాధవుండు.
తే. ఇట్టలపుఁబువ్వుగత్తుల శ నట్టనడుమఁ, గలికి దులకించె దాడిమీఫలయుగంబు
కంటె కెంబట్టురవికఁ బిక్కటిలి యబ్బు, నీబలుపుగబ్బిగుబ్బలనీయఁ బూని.
తే. తరుణి కడువిత నీముఖరదర్పణమునఁ, బ్రతిఫలించెను శుకదవ్వురపక్వచింబ
ఫల మనుచు భర్త భావగర్భముగఁ బల్కు
ముదిత ముసిముసిగవుతో శ మొగము వాంచె. 46
- చ. పొనపొన పొన్నగున్న పయి శ బోటికొ మల్లిక ప్రాణి మాటికి
నునువిరితేనె జిందుచు మనోహరభృంగరవం బెసంగగా
లి నొరయుచున్ రతిక నినువలెం జెలు హంబెడి నన్న నల్లడల్

- గనుచు లతాంగి నవ్వుచు మొగం బదిమెం బతిపేరురంబునన్. 47
- మ. ఎడవై వ్రాలిన బాల మైనదిమి పోనీ కంగ ముప్పొంగఁగా
నుదతీ చిక్కితి వెందుఁ బోయెడ వటంకంచుం గంచుకంబున్ వడ
ల్పఁ దొడంగఁ నికటంబునం జలుక పల్కం గల్కిపల్కంచు జ
ల్కొదవం బోవఁ గడంగునీత నగె రామోర్వీశ్వరుం డయ్యెడన్. 48
- ఉ. కోమలులన్ మనోహరులఁ శ్ర గూర్చు మనోజుని తేజి యయ్య నా
రామశుకంబు విఘ్న మడరం బలికెం గలకంఠి దీని నిం
కే మణిముద్రఁ జూపి బ్రమరయించెద నంచు స్వరత్నముద్ర శ్రీ
రాముడు చూప బింబ మని శ్ర వ్రాలె శుకం బవనీజ మెచ్చఁగన్. 49
- ఉ. శ్రీరఘువీరశేఖరుడు శ్ర చిత్తము రంజిలఁ బల్కు చిల్క ముం
జే రహయింప నీతఁ గని శ్ర చెల్వొ నీయధరంబు బింబితా
శ్రీరస మొల్కు రాచిలుక శ్ర చేరెడు నంచునొ జిల్లునవ్వులన్
వారక మాటు సేసెదవు శ్ర వంచన సేతురె యాశ్రయించినన్. 50
- మ. హరినీలాలక చిల్క నీపలుకుఁదోర డై యుండఁగా ముద్దుచ
క్కెరమైనన్ దయసేసి పంపఁగదె నీరకెంకేలఁ గీలించి నీ
సరసాలాపసుధారసం బయినఁ గాంక్షం గోలఁగా నియ్యవే
తరితీ పేల యటంచు రాఘవుడు నీతఁ ముంచె రాగాంబుధిన్. 51
- మ. తనతేజఁ గ్రహించినార మని కంఠదర్పప్రభం డల్కతో
మనపై నేసినతూపుచా లనఁగఁ గోమా యల్లక్రొమ్మావిచా
యనె రాలెన్ విరిమోదుగుల్ పవనబాళాందోళనక్రీడలం
గనుఁగొంటే యని తత్సమీపమునకుం శ్ర గాకుత్స్థఁ డేగెన్ రహిన్. 52
- వ. తత్ప్రదేశంబున. 53
- చ. కరమున మెట్టదమ్మి విరి శ్ర గైకొని రాఘవుఁ డందుకోవె నుం
దరి యని యాసఁ జూపి వనితామణి యించుక నిక్కి పాణిపం
కరుహమా సాచినం బొడవురగా మఱియున్ గర మెత్తు బాహుమూ
లరుచులు జాటుపయ్యెడఁ జేరలంగుకుచంబులుఁ జూచువేడుకన్. 54
- నీ. నిగిడి నిక్కిన జాటు శ్ర నీవి గన్గొనునాన, వెలఁది కందనితీఁగరవిరులఁ జూపు
వలువ యెత్తిన నూరుపులు చూచుతమిఁ దలో,దరికిఁ బన్నీ రేటిరదారిఁజూపు
నళిపం క్తికలికి కౌఁగిలి యిచ్చు ననుకోర్కి, బొలఁతికి విడిపువ్వుఁబొదలఁ జూపు
బడలి వై నొఱఁగునకారబాళి నాతికిఁ గప్పురపుఁదిప్ప లొప్పునరంజు చూపు
తే. సధరబింబంబుపైఁ గాంక్షనడరుకలికి, చిలుకనదలించఁజక్కెరలరచిలుకుపలుకు
వినుప్రియంబున నెలమారీవనులఁ జూపు, నీత కవ్వేళ రఘువీరశేఖరుండు,
మ. ఎలదీగఁ నుమకాంక్షఁ జేరకు లతాంగి తీగకున్ మేనికిం

దెలియక రాను విభేద మంచకొఱు కింతి పోకువే రాకపో
కల నీ కంచకు వేటు లేదు చిలుకం ర గై నుంచకే చిల్కప
ల్కులొ నీపల్కులొ కాంచ లే మనుచు బళ్ళుక రాముఁ డాయాయెడన్.

ఉ. అంటితేవేమె పుష్పవతి ర్ యాలతకూస సత్తైస నంటు న
న్నంటకు మున్లుదాఁక నని ర్ యవ్వలి కేఁగిన సీత నవ్వుచున్
వెంటనె పూఁబాదల్ దిరిగి ర్ వేసరి చెమ్మటఁ దొప్పదోఁగినం
బంటవలతియల్లుఁడు క్రూపానిధి కాఁగిట గ్రుచ్చె నంతటన్.

57

తే. అలరుపుప్పొడిదుముకుఁ డెల్లల నెఱయఁ, జెంతిఁ దనుడాసి నడయాడుకసీతఁజూచి
యధిపుఁడా నె రజోవతిరవై తి వనుచుఁ, బలికి విభ్రాంతిఁగనునంతఁబరిహాసించె.

వ. ఇవ్విధంబున వివిధవినోదంబులు దగిలి విహరించుచు విపులపరిమళమిళితలలిత
ప్రసూనవల్లరులు హరించుచుం గన్తువిరి తేనియలు గోల్లుచు రసానుభవైల్లా
సంబున సోలుచుఁ జమ్మచీకటలు గ్రమ్ముపువ్వుటిరంబులలోఁ దూఱు న
గొజ్జఁగపువ్వు సెజ్జలం జేరుచు పోలికాకేళికలు జొక్కుచుఁ గేళికాశైలంబు
తెక్కుచు నెలవ్రావిక్రేవలసీడల నిలుచుచుఁ గల్గిరాచిల్కలం బిలుచుచుఁ
గిసలయకునుమలసితెరుశాఖ లూఁపుచు భ్రమరసముదయంబులం జోపుచు
మత్తమయారంబుల నదలించుచుమరాళదంపతులబెదరించుచుఁ బన్నీటియేటి
కెలంకుల మెలంగుచుఁ గ్రొన్నెలరాలతిన్నెలవైఁ జెలంగుచుఁ బ్రణయకలహం
బులు పూనుచుఁ బ్రణతికల్పనలచే మానుచుఁ దరులతాదులకుఁ బరిణయంబు
లాచరించుచు విచ్చలవిడిఁ జరించుచు సీతారాము లారామకేళిం దేలి రయ్య
వసరంబున.

59

క. తిలకించుచున్న పతిచూ, పుల కింపుగ మెలఁగు జనకరపుత్రిక నెంతో
నలరించుచు నాయమతోఁ, జెలిగుంపు సుమాపచయమురసేయుచు వేడ్కన్.

60

—◆◆◆ సీతాదేవి చెలికత్తెలతోఁ గూడి కుసుమాపచయం బొనర్చుట. ◆◆◆—

రగడ. అతివ మరుశరములకు ర్ నళిభటావళి కాపు

ప్రతిలేని వనసస్యరపాళి కామని కాపు
పోకముడి వీడఁ జెలి ర్ పొగడ కేటికి నిక్కఁ
బోకమాఁకులయొద్దరపాద చీకటికి నిక్క
గలిగొట్టుచుట్టు బాడరగట్టి రబె చెలు లక్క
నెలచట్టు గెంపయ్యె ర్ నీపాదముల లక్క
దళుకుబంగరువిరులు ర్ దాఁచినానట మూల
నళు కేల బాలరు ద్రాక్షతరువులమూల
నలివేళి చెంగటనె ర్ యలరి కాచెను నిమ్మ
యల మొల్ల లడుగ నిరయ్యనె కాని కానిమ్మ

ననలబదు లమ్మ నీననవ్వు లతలను ముంచెఁ
 బనిఁబూని చేమంతిబుంతి నది స్త్రియ ముంచెఁ
 గలికి కను తేనెవాఁకలమించు నియ్యలలు
 తెలిగంటి మన కిచటఁ శ్రీ దీఁగలే యుయ్యెలలు
 తరుణి యీమల్లికకుఁ శ్రీ దగును సహకారంబు
 నటలు మంకెనవిరులె శ్రీ వని కలంకారంబు
 కొమ్మ యిక్కడ బుగుళ్ళొనియె నేలాలతలు
 నెమ్మి విను కలకంఠి శ్రీ నేర్పు వాచాలతలు
 మారేడుపంటికై శ్రీ మగువ కడుగోరేల
 చేర రాఁగదె యిప్పురచెంత నదిగో రేల
 యింతి దివితో నొరసె శ్రీ నిదిగొ హింతాశంబు
 నింత విరవాదివిరి శ్రీ కేల కాంతాశంబు
 మదవతులతావి గొనె శ్రీ మందవాతూలంబు
 సుదతి కంటివె వృథాశ్రమాలంబు తూలంబు
 మగువ పరుగెత్తకు వెర మరువంపుఁ దావులకు
 ముగుద పోద మశోకములు వెలయు తావులకు
 మెట్టకెందొగవిరుల శ్రీ మెట్టకువె లతకూన
 వట్టివే రననేల శ్రీ వంచెదవె లతకూన
 పొలఁతి యది చనసాగెఁ శ్రీ బొనపొన్న నీడలకుఁ
 జిలుకపలుకులు తఱుచు శ్రీ చేరినవి నీడలకుఁ
 జెలియ కెంజిగురు కేళిశ్రుగురు సరి గిల్ల కుము
 తలఁప బలునూఁకు గేదెగికి రాగిల్ల కుము
 చెలియొ దీనికిని దయ శ్రీ సేయవే వదనంబు
 నెలఁతి కురువేరు వేణిని గన్న దవనంబు
 పూచి మోదుగులీల శ్రీ బోటి దగె వారిజము
 నీచరణముల చాయ శ్రీ నెగఁజె స్థలవారిజము
 హరిణాక్షి జాతె నదె శ్రీ యవతంస కువలంబు
 పరికించెద వదేమె శ్రీ పలునూఁకు కువలంబు
 వలుఁదయూడలజడల శ్రీ వఱలె జటిజాలములు
 వలదు వెలుగలకుఁగా శ్రీ వనిత యీజాలములు
 లేను బల్లవిగులఁ బొదరలెడి దేవకాంచనము
 నీమెనకాంతి యింతియొ మించెఁ గాంచనము
 మావి మును చేరితిమి శ్రీ మగువ మాది ఫలంబు

కావలసినేని గొను శ్రీ కాన్క మాచి ఫలంబు
కనకాంగి కనుగొంటు శ్రీ కర్పూరకడళములు
పెనుబొందె గడలుచును శ్రీ బిష్పలై కడళములు
బెడగు కెంజాయ గనికెడిచెను గదంబములు
నడలె నఖి నడల కేవె శ్రీ హంసీకడంబములు
తనుమధ్య తగె నారకడమున నీనఖరములు
ఘనకురంటకకంటకములు చాన ఖరములు
వెల్లియై తొలుగె గురికెంజల మరండములు
చెల్ల విరులనె గనిరి శ్రీ చెలులు తమ రంజములు
హేమాంగి నీకందురనేమె యాలకుచములు
భూమిజకు జెమరించెబో కవాలకుచములు
తఱచైన విచట సుందరి కిందరాళములు
కరనీరముల కేల శ్రీ కైకొనె దరాళములు
పువ్వుబోడి యేమిటికి శ్రీ బోయె దుత్కళికలకు
నవలా యలరె గేకన ర్తనోత్కళికలకు
బాటిరతరు లొరసి శ్రీ పదగదవె గణికలకు
బోటి మిక్కిలి యలఃత శ్రీ పుట్టె గదె గణికలకు.

61

క. అని సరిసోక్తుల గమలూననలు ననల్ చిదిమి బడలి శ్రీ నగునెమ్మొగముల్
నునుజెక్కులు జెమరించెగ, జనకజకడ నిల్చి రట్టిరనమయమునందున్. 62
సీ. చిగురులన్నియు హరింబితి రింతె మీకర, శ్రీలచే నైన బోరపింపు డనుచు
రతిదేనెల్లగోరలితి రింతె మీనచో, మధునైన గరుణించిమనుపుడనుచు
ఫలము లన్నియుగొల్లగబట్టితి రింతె మీ, బింబోష్ఠములనైన బెనుపుడనుచు
గవ్వకొవ్విరులెల్లగొంటి రింతె మీ, తావులె ననొనంగి శ్రీ ప్రోవు డనుచు
తే. వేడుకొనవచ్చుగతి బికరపెతతి తేంట్లు, చిలుక గుంపులువలికరునలియుగరము
భాధరాంగసుగంధా ప్తి శ్రీ కనునరింప, బడలి యాడాడ నిలిచిరిపడెతు లవుడు.

ప. లలనలు బాహులం బడములకొ టిగిచన్నుల గవ్వకోప్పలం
బలుకుల బాటలకొ లతల శ్రీ బల్లపగుచ్చమిలింపకీరకో
కలముల నెప్పట్ల కల్గిగించ వనెందర మించె బూర్వభం
గుల నవసీజయుక్తి మనుకొమ్మలచే వసి నేగి జెందునే.

64

చ. చెదరినమంగుగుల్ దఱుచు శ్రీ చెమ్మట దోగిన తళ్ళు జెక్కులు
పదలిన కప్పొగొప్ప వసీరవాడినను నొకియింత జాటు ప
య్యెద యసియాడు లేగవును శ్రీ నిట్టటు తొట్రిలుపద్దయంబు జె
ల్లదవెడి యూర్పులుం గల తరలోదరి గన్గొని రాముఁ డిట్లనున్.

65

చ. అలసితి విందుబింబముఖ శ యక్కుట యంగము చెమ్మరించె గు
బ్బల రవి కేల మాన్పు కటిరభార మింకం గయిదండ గొమ్ము నె
చ్చెలులును మేము నొక్కపరి శ సేసెవ మేపనియైన నూడిగం
బులు గణియింపు మన్న సతి శ మో మరవించిన బోటి యిట్లనున్. 66

చ. ఘనరసగుంభనంబు లెనఁగఁ భువనాధిక రాగ మొప్ప మీ
రనుపమితామృతస్ఫురణ శ నాడితి రందున వేడ్కె జెందె నై
న నురువ నొఘపుష్పహరణంబునఁ బుట్టినశ్రాంతి పాయ నెం
చిన యది మేఘపుష్పములు శ సీత రఘూత్తమ యంచుఁ దెల్పినన్. 67

ఆ. స్వామి నగుచుఁ జెలువ శ సరనులు గాంక్షింపఁ, బలుక నీవె నేర్తురపద్మనయన
గగనకుసుమమధ్య శ గామింప మేఘపుష్పమ్ము లరుదె యనుచుఁ బలికికొనుచు.

క. వనితానహస్రములు గొలువ నితాంతప్రేమ రామరవనుధాపతి జ
వ్వనితో నవ్వనిలోపలఁ, జనియెం జలిగాడ్పు చెలఁగురచల్లనిత్రోవన్. 69

క. చని ముందరఁ గనె నిండిర, ఘనమందిరముల కమందరకలితమరందా
శననంగు లై నభృంగుల, స్వనభంగుల రంకెనంగుజలజాకరమున్. 70

క. కనుఁగొని రాఘవుండు పలికగాడ్పున రేగినతేటిగుంపున
ద్దనఁ దమి నిద్దురల్ విడిచి శ తోయజమండలి నంచ లార్వఁ బ
ర్విన తెలితెక్కచాలుజిగిరవెన్నెల లంచుఁ జలించు చక్రపం
క్తి నెగులు మాన్పు భానుఁ డరురదెంచె ననన్ దరి నిల్పె వేడుకన్. 71

—◆◆◆ సీతారాముల జలక్రీడాభివర్ణనము. ◆◆◆—

చ. జనకజఁ జూచి యాసరసి శ కైవలకేశిని పద్మకోరక
స్తని బినబాహ కంబుగళ శ సైకతచారునితంబ మీసలో
చనయును గ్రాన నీనకియకచాడ్పున శ్రాంతి హరించె రాజహం
సనికరపక్షచామరజరచందనశై త్యమరుత్పరంపరన్. 72

సీ. కలికి జక్కవలు నీరవలిగుబ్బలకు నుబ్బి, పటతెంచె బారువరపట్టె నేమొ
వెలఁది తుమ్మెదలు నీరవేనలి నీషించి, యరుదెంచె గుఱుతెఱుకాయె నేమొ
చెలువ రాయంచ నీరచిన్ని నెన్నడలకై, మలసెఁ జుట్టటికంబు శ దెలిసె నేమొ
చెలి జలేభములు నీరచికిలితోడ ల్లూర్చి, చెయ్యెత్తెఁ జెలిమిగాంక్షించెనేమొ
తే. పాలతి నీబెఱ్ఱువాలుచూపులకు మేని, తఱుకులకు నోడి నునుబేడిరసలునివాళి
యిచ్చెఁ దమజాతీవెద్దలం శ చెఱిగి యేమొ
యువిద సిర్గు లున్న బాంధవ్య శ మొదవు లెంత. 73

సీ. ఈయార్దు లికమీఁదరనీవు వినోదింప, నామ్రేడితంబు లై శ యడర కున్నె
యీకల్వ లికమీఁదరనీవు ద్రువగణింప, విగళితమధువులై శ నొగల కున్నె
యీయంచ లికమీఁదరనీవుపట్టడలంపఁ, దొలగి కైవలములఁగమాట కున్నె

యీ తేఁటు లికమీఁద శ నీవు రాయడిసేయ, సవిధకుంజములకు శ జరగ కున్నె
తే. యీరథాంగంబు లికమీఁద శ నీవు దఱుమ, నెగసి కమలవనంబులనీఁగ కున్నె
యీయినుకతిప్ప లికమీఁద శ నీవు కొలను, సొచ్చినప్పుడె పెండడిసోఁక కున్నె.

క. శకులములకు దుమికెడు లకు, ముకులగరుత్మలన నలినశములపుప్పొడి జా
నకి యిచ్చట నెఱసెఁ దటా, కకమల నీమీఁదఁ జల్లుగందవడి యనన్. 75

చ. నకి యకలంకతో యకణనంగత పద్మపలాశమధ్యహ
ల్లకరుచు లొప్పెడిం గొలఁకులచ్చి నినుం గని చెల్లి హెచ్చఁగా
మకరతపాత్రలో విమలసహా క్తికము బ్రతగూర్చి రత్నదీ
పకలన నిచ్చునారతులభావమునం గనుఁగొంటె యిచ్చటన్. 76

మ. చెలి యబ్జంబు భవన్ముఖాకృతి రహింఁచెం గానఁ జం దబ్జుడై
యలరె న్నీముఖవైఖరిం గువలయం శ బై తత్కళంకంబు నీ
తళుకుంగన్నుల పోల్కిరే పగలు చెందక లేక విన్నందనం
బాలయంగా నపకీర్తి మించె మధుపరవ్యూహాస్తిఁ గన్గొంటివే. 77

మ. అని వర్ణింపఁగ నంత జానకివయస్యలో రత్నపుక సాములుక
మినుకుంబంగరుజిల్లువ్యాతపనులక శ మేలైనవల్వల్ నడ
ల్చి నునుంజందురు కావిపావడలు బాళిం బూని కేల్లములక
ఘనవత్సోరుహపాళి మాటుకొనుచుక శ గాసారముం జొచ్చినన్. 78

నీ. పద్మాయతాక్షులశ్రవణసంపదలచేఁ, గూర్చుల కొకవంత శ కొమరు గలిగె
బడఁతులతళుకుఁబెందొడలచే జలదంతి, కరముల కొకవంత శ గరిమ గలిగె
దరుణీమణుల మేలితలులచేఁ దఱుచైన, తరగల కొకవంతశయోజపు గలిగె
గిసలయాధరలపోక్కిళ్ల చే వర్తులా, వర్తాలి కొకవంత శ వన్నె గలిగె

తే. గొమలయారులనఘలొండె శ గ్రొత్తసిరులు, నఖులగుబ్బలఁదులకిం చెరజక్కవకవ
నతివలసుఖద్యుతుల మించె శ నంబుజములు
నుదతులు క్రమంబునఁ గొలంకు శ చొచ్చునపుడు. 79

నీ. నీవు కొండొక యీఁదరనేర్తువ్రాసేర వ్రా, పొలతిలోఁతటుమించిపోకుమనుచు
నీత నేర్తు నటంచుర నెఱుఁగవానామీఁద, నోలఁబెట్టిటు వ్రా యోదుండుమనుచు
మనయద్దిముద్దుగురవ్వునుగొవ్వుయదిముం చె, నెందుఁబోయెడినోపోనీకుమనుచు
వలదురాకుముమించిరయలనాఁటినాథాటియెలనాఁగమఱచితీరవేమెయనుచు

తే. జెంతఁ జేరిన నీ వేమిరసేయదాన, వాయ యీవట్టిపగ్గె లేరలమ్మ యనుచు
సరసనల్లాపములఁ గేలిరసలిపి రంబు, జాకరంబునఁ బూర్ణ చంద్రాస్యలపుడు. 80

నీ. మొగములు గానరానిగిడి కామిను లీఁదఁ, గొలనెల్లఁజం ద్రమందలములయ్యె
గుచములు గానరానిగొవ్వు లీఁద సరోవ, రం బెల్లఁ గమలకోరకము లయ్యె
గొమ్ముడుల్ గానరానిగొమిరె లీఁదఁగఁదటా, కంబెల్ల గాఢాంధరకార మయ్యె

విజుడులు గానరా శ్రీ వినరుహానన లీద, వీడ్చి కాంతన మెల్ల శ్రీ దీవులయ్యె
తే. బాహువుల్ గానరాఁ బద్ధశాణు లీద, నగసి యెల్ల మృణాళై కశనజనమయ్యె
నంగములు గానరాఁ గాంచకనాంగు లీద, సారసాశరమెల్ల బంధగార మయ్యె.
తే. కుచగిరులునీటితో రాయఁగొమ్మయొక తె, మునిగి లేచిన నేమ్మోముఁమురువుచెం
తైలమథనంబుననుదొల్లి శరాలవెల్లి, జననమొందినపరిపూర్ణ శ్రీ చంద్రుఁ డెగడి. [దె
మ. జవరా లొక్కతె దొల్లఁ దన్ను సరసీజాతంబులన్ నొందిన

ట్టివధూటీక మరలం బయోజములఁ దాటింసంగ నంకించి యం

బువులం దోచునిజ స్తనంబు లరుణాంభోజాతకోశంబులం .

చు వెసం బాణులు చాఁపఁ జూచి నగి రశీచో నున్నకన్యామణుల్. 83

మ. సరసిం దోచిన ముద్దరాండ్రమొగముల్ శ్రీ సత్యంబుగా మించు తా

మర లంచుం బరు వెత్తఁ బోయెడుమదోన్న త్తద్విరేఫంబు లా.

సరసీజాతులవాలుఁజూపులు సరోజాతాటవిక వాగ్రినం

బరలోంబకడంబకంబు లనుచుం శ్రీ బై నె త్తి పోకుండునే. 84

మ. కరియూనామణు లూనుసంకుమదముల్ శ్రీ కాశ్మీరముం దావిక

స్తురియున్ గంధము సంగ్రహించి యరిసంకటోహారుణాంభోజబం

భరహంసాదులగాసి కోరిచె సరశీపద్మాఖ్యపద్మాక్షి యి

ద్ధర నాత్మీయధనంబు లెంచరు వినూత్నద్రవ్యవాంఛాపరుల్. 85

ఉ. ఆవనజేక్షణల్ జలవిహార మొనర్చుచు దిర్ఘ మొంది యిం

దీవరప త్ర్యభంగము లురదీర్ణతఁ జేయఁగ లూటి యేల యిం

దీవరప త్ర్యభంగముల శ్రీ నేఁ గొననేరనె యంచుఁ దత్సర

శ్రీ విరుతిక వచించి యలకచేఁ గొనె వారలప త్ర్యభంగముల్. 86

వ. తత్సమయంబున.

87

ఉ. వారివిహారముల్ గని యశ్వారితవారివిహారవాంఛ లోఁ

గూరిన సీత వేడ్క కనుకూలుఁడు గాన మెఱుంగుఁ బోలు న

వ్వారిజగంధితో మొగులకవైఖరిఁ గేళికి నర్హమైన యా

కారముతో ధరావరశిఖామణి గద్దియ డిగ్గె నయ్యెడన్. 88

సీ. ప్రతిలేనితనమోమునపరిపూర్ణ చంద్రబింబ మొయంచుఁజక్కనంశపతులు గలఁగ

ఘనమైనతనకొప్పుకాదంబినియొ యంచు, రాజహంసకుటుంబ శ్రీ రాజి బెగడఁ

గనరానితనకొను శ్రీ కంఠీరవమొ యంచు, జలక రేణుకరీంద్రసమితి దెమలఁ

దులకించుతేనతనుద్యుతిసంపెఁగయొయంచు, బంచరీక చయంబునచంచలింపఁ

తే. జరణకాంతులు సంజకెంజాయ లనుచు, బద్ధవనలక్ష్మి తల్లడకపాటుఁ జెంద

హేళికులరాజవశాళికెం గేలు వట్టి, కలికితలమిన్న కొలఁకులొకపలికి డిగ్గె. 89

క. డిగ్గినయగ్గజగామిని, నగ్గలికన్ సరసిలోని శ్రీ కధిపుఁడు తివియన్

బెగ్గడిలి కిరయుగమున, బెగ్గర మెడ కాగిలించి ర బెగ్గడంగ నగుచున్. 90

ఉ. జానకి జూచి యొక్కకలశంబు భరించినవార లెంతెలో

తై నను జూచ్చి యిడంగ మృగగాక్షి యుగోరుహకుంభయుగ్గముం
బూనియు నీటికి వెఱచిపోయెద వంచు రఘూద్వహుం డనం
గా నగియె లతాంగి పతికాయమునక లతయే పెనంగుచున్. 91

చ. మొగముబిటారము నుదుటిరముంగురులుం గళుకొంగుచూపులుక

జగిచనుదోయి చెన్నుగిలురచెక్కుల తేటలు ముద్దుమాటలుక
బెగడును నవ్వు దత్తము ర వేడుకలుం గలసీతచెయ్యలం
దగిలి విభండు లోమఱచె ర దత్తరసిక విహరింప వచ్చుటల్. 92

సీ. పతిదీర్ఘ బాహువులరవరికించు బరికించి, జలదంతిహస్తముల్ ర దెలియజూచు
విభునికన్నుల తెల్వి ర వీక్షించు వీక్షించి, తెలిదమ్మిరేకులర తెలివి జూచు
జెలువునిమైచాయ ర దిలకించు దిలకించి, నీలోత్పలంబులనీటు జూచు
బ్రాణేశుగళరేఖ ర భావించు భావించి, శంఖసౌభాగ్యంబు ర సారె జూచు
తే. సధిపుదరహాసచంద్రిక ర లరయు నరసి, సరసేజమరాళభగగరుచ్చాయజూచు
నతనియవయవములకు జ్యోడోనా కాదొ,యనుతలంపునఁగొలనిలోనవనికన్య.

సీ. తొడలబం టిటురమ్మరజడియక యని యింత, యంతలోఁతున నడరయాడనేర్పె
జెలు లీడులాడ జూచితె యంచు జేయిచ్చి, యల్ల నల్లన నీడురలాడ నేర్పె
నలయంచ బట్టి తెన్నుని కోర్కీ రేచి ని,బృరపుటీతల నీట ర దిరుగ నేర్పె
బాణి బూనినతమ్మి ర బల్కిదాఁ గొనివైచి, చనిన బోసీ కంటికోనఁగ నేర్పె
తే. చొలుత నెలనాఁగ దనకరత్రోయధార, ముంచి కరవారిధారలముంచ నేర్పె
శ్రీరఘస్వామి యంభోవిరహావేళ, ధరణికన్యక కన్నీచందములు నేర్పె. 94

ఉ. అంచల నంచ బోలి కమరలాటవి నిందిర బోలి నాచును

బ్బంచుల మించు బోలి తెరయ నైరలో మణిపుత్రి బోలి య
క్కంచనగాత్రి రాఘవునికన్నుల కిం పొనరించుచుక జలా
భ్యంచితకేళి దేలె సరసాళులు సన్నుఖ మాశ్రయింపఁగన్. 95

తే. దశరథాత్మజకరవారిధార ధారుణీకుమారికరులవై ర నెఱసి చెక్కు

లొరసికణలీల మొగమానిరమెఱసె ముఖను, ధాకరునిగొల్వవచ్చినతారలనఁగ.

మ. అలివేణిమణి సీత యాత్మకిరశోరణాంభాకణాసారపం

క్తులు కానుంభరనప్రవాహరుచి నెంతో మించె గాంతల్ మాళా
హళి నెంచం బతి మాళి నించ రఘువీరాంచత్కుచశ్రీల న
జలముల్ సేశినె బాక శాసనశిలారస్వర్ధిద్యుతిస్సిగ్ధతల్. 97

సీ. కొదమజక్కవగోటరగుచ్చిన పద్మకోశమురేఖ కనుగొంటెనకియ యనుచు
బద్ధినివై నెక్కిరభ్రమరంబు మధురసం, బానుచందముఁగంటెచానయనుచు

జలదంతియావ ర్తసరణి హస్తాగ్రంబుఁ, జొనిపినతమి గంటె శ్రీ సుదతి యనుచు
నుత్పలిన్యూచ్చాసిరతోర్నిడోలికనంచ, నిదురించువగ గంటె శ్రీ నెలత యనుచు
తే. ధ్వనులెనఁగఁబల్కుచునుఖగ్రభ్రనులువినుచు, నీతతోఁగూడిరఘువీర శ్రేఖరుండు
బాలలు స్వపక్షమున నీతరపక్షమునను, జల్లుపోరాడఁ గనుఁగొంచునరసిఁదేలె.

క. తన తెగమగువలు రఘురా, ముని తెగకామినుల మించి శ్రీ ముంచిన సగున

జ్ఞనకజనగవుల దీర్ఘ క, యనిమిషదీర్ఘ కవలీనాన శ్రీ మయ్యెడఁ గాంచెన్. 99

మ. తనకుకా దవ్వగుపద్మినికా వలచి నీతాదేవి ప్రార్థించినకా

మనువంశాగ్రణి యస్యకాంతను స్పృశింశోపకా మా కనర్హంబు గై

కొను మీవే నినుఁ దెత్తు నాడ కనుచుకా శ్రీ క్షోణీజ బాహంతరం

బునఁ బూనెం గమలావధూటి నెడవై శ్రీ ము న్నుంచుకొన్నట్టుగన్. 100

ఉ. కామిని కేలుఁదమ్మికవ శ్రీ కమ్రపదాబ్జయుగంబు మోముకెం

దామర నేత్రపద్మము లురదగ్రకుచాంబుజకోరకంబులుకా

రామనృపాల శేఖరునురంగబున మించెఁ బయోజమాలికా

శ్రీమహిమం గచద్యుతులు శ్రీ చె ల్వసఁగెకా మధుపాళిపోలికన్. 101

ఉ. ఓలలువెట్టి గెల్చినవశయోరహగంధిని బూనకుండినం

బోల దటంచు నీతి గలశ్రీభూపతి గావునఁ దానె పూనినాఁ

డే లలితాంగి మీరఘుకుశలేశ్వరుఁ డంచును నీత నెచ్చెలుల్

గేలి యొనర్ప రాముఁడు సరళీయుతుఁ డై విహరించె నవ్వచున్. 102

చ. కమలమరందబిందు వుదరకంబునఁ జింది యమందచంద్రికా

క్రమమున మించె నేమి యిది శ్రీ కాంతుఁడ యంచు ధరాజ వేడినకా

రమణి సరోజలక్ష్మీ మగరరాతెలికమ్మలు నీకొనంగె వే

గమ కొను మంచు రాముఁ డవి శ్రీ గైకొనఁ బోవఁగ నవ్వె బెట్టుగన్. 103

చ. చెలియలలోన న స్మగఙ్గసేసెదవే రఘురామ యంచుఁ జెం

గలువ ఐధూటి భర్తయెడఁ శ్రీ గ్రమ్మంగ వైచిన బోలు లందఱుకా

వలగొని తమ్మిపూవుల నరవారణ ముంచిరి రాముఁ డందునఁ

దలఁకినయట్ల చేరె వసుశ్రీధానుతమాటునకుకా శఫుల్ నగన్. 104

ఉ. తప్ప గణించి కాదొరలు శ్రీ దండన సేయుదు రొద్దివారి వా

తప్పన కల్గి మంది కలశదాన సటంచును మారుతూపులం

గుప్పితి వీవునీచెలులఁ శ్రీ గూడి బళా యని మోము టిప్పిన

స్తప్ప సహింపుఁ డంచు సతి శ్రీ నవ్వచుఁ గొంగిలి యిచ్చె భర్తకున్. 105

ఉ. కోడెమిటారిగుబ్బకవ శ్రీ గుబ్బెత గ్రమ్మిన మున్ను చల్లుపో

రాడినశ్యాంతి దీక్షఁ బులకాంకురముల్ చెలువారఁ గుంజరీ

క్రీడల నుబ్బ హస్తీవతీకిం బ్రతియె జలకేళిఁ జేలియుకా

వేసుక వెల్లి దేతె రఘునీరుడు మానుడు కేక వేయగన్.

వ. అప్పుడు.

107

సీ. అమృతనామము యథార్థముగను భరియించె, ననిమిషాల్ కా ప్రిసధిగమించి
వార్యభిధానంబు శ్రీ వన్నె కెక్కగఁ బూనె, గరియాసలవిలాసగతు లడంచి
క్షీరాహ్వయము సార్థమై రహించ వహించె, జెలులమందస్తి త్రక్కిల దొరసి
వనసమాఖ్య ప్రశస్త్రవాచకంబుగఁ జాల్చె. గొమ్మలచిల్కపల్కులఁ జెలంగి
తే. కమలభావంబు నిక్కంబుగా భరించె, లికుచకుచలకచాళిమేఁచకరుచి గొని
శరమనెడిపేరు నిజ మందఁజెరసిమెఱసె, సఖులతనువుల నొరసి తత్సరసిజలము.

చ. అడరెడివేడ్క నొండొరుల శ్రీ నంటినయప్పుడు కాఁగిలించిన

ప్పుడు జనియించునా త్వికపుఁబోల్పు తనూపులకాంకురంబులుక

గడల మెలంగుబోటులకుఁ శ్రీ గాఁనగ నియ్యక నోలలాడి యె

క్కుడుతమి భూమికన్యయు రఘుప్రభుడుం దని వొంది రయ్యెడన్. 109

చ. అవనిజచూపులుక రవికులూగ్రణిమైజిగి నల్లకల్వలుం

గువలయనేత్రనవ్వులు రఘుప్రభుచూపులుఁ దెల్లగల్వ లె

క్కువ యయి నిండ్ల నీట మును శ్రీ గోసినపువ్వులకంటె రెట్టిగా

నవుర వధూవరుల్ సరసి శ్రీ కర్పణసేసి రనం జెలుగుచున్.

110

చ. సకులు పయోదముం గడచుచంచలలో యన వెల్వడంగ మ

ద్వికచపయోజహల్లకతరతిం గొని కేళి యొనర్చి నీళ్లలో

మకరులఁ జేర్చి పోయెదరు శ్రీ మానిను లంచు సరోవరేందెరా

ముకురముఖిలలామ వెన శ్రీ మ్రాసె సహోర్నిఖగన్వనంబునన్.

111

వ. ఇవ్విధంబున.

112

క. చెలువలు ముందుగ వెల్వడి, చలువలు చెలు వలరఁ గట్టి శ్రీ సకలాభరణం
బులు వకునఁ దొడిగి విరులిడి, బలుపుగఁ గ్రొమ్ముడులు పూనిరబాగొందునెడన్.

సీ. స్తనగుళుచ్చంబుల శ్రీ స్వస్తికాకృతిహస్త, కమ్రవల్లవములు శ్రీ గప్పికొనగ
వద్దుకాంబుదలీల శ్రీ వహించు కచపాళి, తటతగుస్థితకేకరపటలిఁ బిలువ
వాఁగు తేటలు రాఁగరడాఁగెనా నంసాగ్ర, భాగంబుననతాస్యరపద్మమొదుఁగఁ
దడిసినజలుఁగుతోఁగదళుకుతళ్ళనుమేని, మించు లక్ష్మీలనెల్లరముంచుకొనగఁ
తే. గొనుగడగడవడఁకవేగ్రకపుఁబిలుందు, భారముననెన్నడలు తొట్టరవడఁడటాక
మవనికన్యక వెలువడి శ్రీ యధిపుఁ గూడి, దరిని నిచ్చిన సకియ లంఠదఱును జేరి.

క. కొందఱు రఘుకులభర్తకుఁ, గొందఱు మిథిలాధినాథునకూఁతున కత్యా

నందకరంబుగఁ గై సేయం దగి రిర్వురుఁ జతుర్విధాంబులన్.

115

వ. అప్పుడు.

116

చ. తొలకరిమించుకెందొగలతోఁ, గలతోయజతారహారకాం

తులఁ దగు నవ్వక్రొన్న నలతతో నలతోరపుగుబ్బచన్నులం
దొలఁకెడికానుచంచలతతో లతతోఁ దగుమేనితావికిం

దుల యగు కొప్పగేదఁగులతోఁ గులతోయదవేణి మించినన్. 117

సీ. ఒప్పు లొల్పెడితల్కుఁగొప్పలోఁ దులకించు, కమ్మగేదఁగితేకురెమ్మెగుల్కె
వలిపవై తాణిపావడమీఁదఁ దగునిండు, జిగిబురుసాచీరసాగను మీఁతఁ
బాసఁగుచెంద్రపులిళ్లఁగబొట్టుపైఁగనుపట్టు, తళుకుఁగస్తూరి రేఖ ర సాలపు దెలిపె
ఱవికఁ బూన్చినలీల ర నవరొందు తెలిగంద, మలఁదినచందంబునంద మయ్యె
తే. రత్న తాటంకములు బవిరలును బావి, లీలు ముత్యాలనరములు ర కీలుకడము
లాదియగుసొమ్ము లంగంబురలాని యలరె, ననివిభుఁడు సీతసింగారమభినుతించె.

—◆◆◆సీతారామ బద్యానవసంబునందలిపేడపై విహరించుట:◆◆◆—

సీ. మొకమున వ్రాలుజానకివాలఁజూపులు, కస్తూరినామంబు ర గడలుకొనఁగఁ
బయికొన్న సీతనెమ్మెయిడాలు కటిబద్ధ, కనకాంశుకశ్రీలఁ ర గాఁగిలింపఁ గఁ
దులకించుకులకాంతతళుకుఁజెక్కులకాంతు, లురముగండపుఁబూఁతరనారసికొనఁ
గెలన మించుధరాజరకెంపురాబాగడల, జిగి చెవి జవ్వాదిరచెల్లి కలరఁ

తే. గదిసి నిలుచున్న సౌమిత్రివది నెగారి, జిలుఁగునవ్వలు మగరాలరచిలుకతాళి
ననఁగివెనఁగఁద్రొలొక మోహనవిలాస, ధాముఁడైమించెసీతాభిరరాముఁడపుడు.

చ. ఒజపు వహించి జానకియు ర నున్న చెలుల్ గణికాశిరోమణుల్

పరిసరభూమిఁ గొల్వ నరసేవలకుఁ డానరసీతటంబునక

గిఱికొనుగుజ్జమామిడులరేక్రేవ జగాకురువిందతీఁగచ

ప్పరములనీడఁ జంద్రమణిరబద్ధవితర్ది వసించి యున్నెడన్. 120

తే. అంబ కాసల్య వనుప మోహనసంబు, జనులు మానస మలరింపఁజాలుభక్త్య
భోజ్యచోష్యాదికములు గరవాజ్యదధులు

మెచ్చఁదగుమాంసశాకమాల్ ర దెచ్చుటయును. 221

సీ. వగవగకూరలు ర వరుగు లప్పడములు, నొలుపుఁబప్పును మించురటోగిరములు
నద్యోఘృతంబులుఁ రజక్కెర, లుక్కెరల్, పచ్చళ్లు కిచ్చళ్లు ర పాయసములుఁ
గలవంటకము లిడ్డెరసలు వడ లప్పమ్ము, లతిరసమ్ములు తేనియలు ఫలములు
గారెలు బూరెలు ర చేరులు మోరులుఁ, గమ్మనిమాంసముల్ ర ఘమ్మమనుచు

తే. వలచుపానీయములు చెలుల్ వరుసఁ బసిడి, పాత్రలధరించి వడ్డింపఁబాత్తులై న
సహచరులబంతి నిడికొనిరజానకీల, తాంగితోఁ గూడి రఘువీరుఁ ర డారగించె.

క. మధురసగుంభనములు గల, మధురపదార్థములచవుల ర మరగి రసన త

న్నధురిమ సారెకుఁ బాగడఁగ, నధిపతి సుఖలీల నలరె ర నశనమువేళన్. 123

క. పొలోమిఁ గూడి యమృతము, గ్రోలెడినురరాజుఁ బోలి ర ట్టోణీమతతోఁ

గ్రోలె సుధారసధారల, బోలిన మాధ్వీకరసము ర భూవిభుఁ డెలమిన్. 124

- మ. అవనీకన్యకఁ గూడి యిట్లు చతురారహారంబులం దృష్టుఁడై
యవనీశాగ్రణి కామినీకరమణీశ్వర్యాసంగభృంగారుకాం
బువులఁ డాతకరాననారుణపదార్జుం డై నచో భూమిపు
త్రి వెసం బాపడ యిచ్చి వైటఁ దడియొల్లెఁ త్తై భర్తపదాబ్జముల్. 125
- ఉ. అట్టియెడఁ నృపాలుఁడు వననాంతరకేళినగాగ్రసీమఁ జూ
పట్టెడుకెంపుటప్పరిగ శ బాళి గనుంగొని చందుచట్టులం
గట్టినమెట్టు లింతిపదకంజరుచిఁ విడికెంపుగుంపులం
గట్టినమెట్టు లై వెలయఁ శ గామిని కేల్లొని యెక్కి యొక్కెడన్. 126
- సీ. నిలువుటద్దములతోఁగ్రదళతళల్ వెల్లిగ్రమ్ము, ముమ్మూలరామై త్తరములనెసంగు
బలుగోడలఁ బొసంగుననులిపచ్చ పగడంపు, బారుదూలంబుల శ వార మాను
పులుదిండిరాకంబరములడాలుగరిమంబు, లనుమెఱుంగులరంగులునుచుపసిఁడి
ప్రతిమలరూప మేరర్పడఁ దోచు శశికాంత, జగతిపేరిటిగాంగర్యురముదరికిఁ
తే. బచ్చికబెడంగు లిడు మేటిరపచ్చరాల, చికిలితిన్నెలముంగిళ్లఁ శ జెలఁగు చలువ
చప్పరముక్రేవజలయంత్రజలకణంబు, లొలయవంతలుదిలకించెరయత్సహించి.
- చ. విరితోగచందువాతెగల శ వేడుక యానడియంకణంబులోఁ
బటచినరత్నకంబళిని శ బాగుగ సూరెపుటంపుగద్దయఁ
వటలు మెఱుంగుబంగరపురవన్నెజగాబురుసాతివాసివై
ధరణిజతో వసించెఁ బతి శ తళ్ళుతలాడలఁ జేతు లూనుచున్. ప. అప్పుడు.
- సీ. నీలవేణియొక రురీనిలువుటద్దముఁ జూపె, గమలాస్యయొకతె బాగొలొనంగెఁ
గరియాన యొక్కతె శ కాళంజ ధరియించె, గీరవాణి యొక రురీగిండిఁ బూనె
గలువకంటియొక రురీచలువపావడ వైచె, సాగనులాడియొక రురీసురఁటి వినరె
గలకంఠి యొక్కతెగై వార మొనరించె, జవరా లొక రురీ హేరచ్చరిక దెలిపె
తే. నతివయొక్కతె బిరుదుపరద్యములుచదివె, భామినియొక రురీవడిబరారబరులొనరై
సీత వామాంకమున నుంచి శ చెలువు మించి 130
రవికులస్వామి కొలువున్నయవసరమున.
- సీ. జంటము తైపుఁగుట్టజంటతైకల నంటి, బిగిగుబ్బచన్నులు శ పిక్కిటిల్ల
మగరాలచికిలికరమ్మలడాలునిద్దంపుఁ, జెక్కుటద్దములతోఁగ జెలిమిచేయ
ముకుళత్కరాంభోజరీములు నిటాలము లాని, కుంతలాలికులంబు శ కూడికొనఁగ
దరహసరుచిగాంగర్యురి గీలుకొన వాలు, గలలీల బెళ్ళువాలొరగన్ను లలరఁ
తే. గొడమపాయంపువెలయాండ్రగ్గుంపు రామ
చంద్రునకుఁ గొల్వొ మొక్కులు శ సంఘటించి
యఖలవిద్యాధికులతోడ శ నధివసించి, రధిపుననుమతి నర్హస్థలాంతరముల. 131
- క. మృదుపాకంబు రసస్థితి, పదగుంభనగల స్వక ప్రపద్యశతంబుల్

- చదివి యువశ్లోకించిరి, మొదలఁ గవుల్ భానువంశశ్రీ ముఖ్యునిగుణముల్. 132
- మ. అధికాష్టాదశరవృభాకలితరాశికాజ్ఞోదయోద్యత్సుధాం
బుధిజంఘాలతరంగఘుంఘుమరఘోద్యూతధ్వనిఁ వందిమా
గఘు లత్యుద్భటఘోషవర్ణబిరుదాంశకల్లాఘ్యపద్యావళుల్
బుధు లౌరా యని మెచ్చఁగాఁ జదివి రాశభూమిశ్వరాగ్రంబునన్. 133
- చ. గవుసెన దీసి హాన్ను జిగిశకాయలు చన్నులు దాఁకఁ దంత్రు లొ
క్కవరున దీటి మెట్టు లొడిశకంబుగ నొత్తి స్వరంబు లన్నియున్
సవురు వహింపఁ దాళలయనంగతి గీతములుం బ్రబంధముల్
ప్రవణత నొక్కలేమ సరశపాలునకున్ వినిపించె వీణియన్. 134
- చ. స్వరము లయారె మేలు శ్రుతి శ్రీ బాగురె మూర్ఛన కంపితంబు బా
పురె బలిరయ్య డాల్ మెఱసెల్ బో నెరమిటుకులంబు నాయి య
ద్దిర స్ఫురితంబు లమ్మ యని శ్రీతేనియ లొల్కెడిజిల్లుపాటతోఁ
దరుణి వివంచి మీఱె వసుధాపతి మెచ్చుకొనన్ రసజ్ఞతన్. 135
- ఉ. తంబుర మీటి వేటొకతె శ్రీ తానము లెంతయు విస్తరించి రా
గంబనురక్తి రాలు గరఁగన్ బలుమోడులు పల్లవింప న
య్యంబుజనీమనోహరకులొగ్రణిమీఁదిపదంబు పాడినం
గ్రాంబులకల్ జనించె సభశకుం దల వాంచిరి వైణికాగ్రణుల్. 136
- చ. దడముగ మర్దశధ్వనులుఁ శ్రీ దాళరవంబులుఁ బిక్కటిల్ల న
య్యెడఁ దెలిముత్తియంపుఁ దెర శ్రీ యెత్త శరజ్జలదాళి పాసి వె
న్నడుబలుమించులో గవుసెనల్ దొలగించిన మించుమంచిపు
త్తడిజిగిబొమ్మలో యనఁగఁ శ్రీ దా రొగి వెల్వడి రంబుజాననల్. 137
- ఉ. మంజులరాంగభూషణసరమంచితకాంతులు రచ్చ సేల మిం
చం జనుకట్టు లోబిగువు శ్రీ జక్కవగుబృలయుబ్బుఁ దెల్పఁ బ
త్కంజయుగంబు లుర్వి సమశతం దులకించి విలాస మొంచఁ బు
ష్పాంజలు లిచ్చి యాడిరి మృగాయతనేత్రలు వెక్కుభంగులన్. 138
- సీ. ఆభినయంబులుకోపు శ్రీ లరుదైనతీరుపుల్, వెలయఁగాఁబదచారిశ్రవిధ మొకర్తు
లాగుమైసిరియుఁ బల్లెటియుఁగత్రియు బెళ్ళు, విలసిల్లు జక్కిణీశ్రవిధ మొకర్తు
బురకఁడు చంక బంశగురుబుట్టి తగుజాతి, వినికిగాఁ గొరవంజీశ్రవిధ మొకర్తు
తీవిఁ దాళము లుగ్గరడింపుచోఁ దీరుచోఁ వింతగాఁ బేరణీశ్రవిధ మొకర్తు
- తే. నలరి వినిపింపఁ బతి మెచ్చ శ్రీ నంత నేడ్వ
రిరువు రెనమంఘ్రఁ బదియాఱుశ్రీగురును ముప్ప
దిద్దఱుపాదినలుపురు శ్రీపాచ్చుగాఁగ, బంతులై వంతు లూని యశ్రయ్యింతులెల్ల.
- సీ. అన్యోన్యహస్తదండావృత్తు లెనఁగ నొం, డొరులసామ్యుఖ్యంబులొందియొంది
యీవలావల వచ్చి శ్రీ యితరేతరము దొల్త, నిలిచిన నెలవుల శ్రీ నిలిచి నిలిచి

కంకణమంజీరకాంచికల్ మోయ, సవ్యాససవ్యస్ఫూర్తి శ చూపి చూపి
తాళవాద్యరవానుకూలంబుగా మంద, దృతమృదుగతులను శ దిరిగి తిరిగి
తే. యనుపమరసోదయంబున శ నభినవాతి, చిత్రవర్తనభంగులఁ శ జలఁగి చెలఁగి
విడివడినమన్నఘోస్నదోద్విరదము లన, సఖులు హల్లీ సకము సల్ప శ సంతసిల్లి.
తే. వారివారికళాగౌరవంబు లెల్ల, ధరణిజకుఁ దెల్పుచును దారతమ్య మెఱిఁగి
వలయుమణిభూషణాదులురవారికొసఁగి, కొలువునాలించి రఘువీరకుంజరుండు.

తే. ఇతినియిరుపార్వ్యముల నింక శ నిరవుకొనెడి

యమితకరదీపికాద్యుత్తుల్ శ తిమిర మడఁప

నేలతానన్నపోలికరహేళిగ్రుంకఁ, జరమసంధ్యాక్రియలు దీర్చిజనవిభుండు. 142

సీ. కుంభస్థలోజ్జృంభికుంకుమారుణదీప్తి, చరమసంధ్యారాగరసామ్య మూన
నింగితో నొఱయునుశ్రుతుంగాంగకముడాలు, బలుచీకటులజోకఁ శ బరిధవిల్లి
భూరిపుష్కరసముద్రద్యూతశీకరపాళి, తారాగణశ్రీలఁ శ జేరఁ బిల్వ
దంతద్వయాత్యంతరధవళ కాంతినమ్మద్ది, వికచక్ర రవిణితో శ వియ్య మంద

తే. సమయసముచితమహితచిహ్నములఁ బూని

యమరుశత్రుంజయముతోడ శ ననుజమంత్రి

[వెడలి.

బంధుసామంతు లుపవనశ్రాంతమునకు, వచ్చుట యెఱింగి స్త్రీయుక్తివనము

—◆◆◆ సీతారాము లుద్యానపసంబుననుండి యయోధ్యఁ బ్రవేశించుట. ◆◆◆—

సీ. నలువంకలను నిండి శ నవనభోమణికాంతి, నడలేక దివ్యతీ శ లెనక మెనఁగఁ
బటహాగోముఖశంఖరపణవాదిబహువాద్య, రవములు రోదోంతరముల నెఱయ
సకియలు గొల్వఁ బరచులపల్లకీ నెక్కి, పంటదొయ్యలివట్టి శ వెంట రాఁగ
నెలవంకవలె వంక శ నొలసి వింజామరల్, వేవేలగొడుగులు శ వేడ్క నెఱప

తే. భద్రకరి నెక్కి శ్రీరామరభద్రమూర్తి, కోటిచంద్రులకళ లెల్లఁ శ గొల్లలాడి
తమ్ము లార్దులు భటులు బాంధవులు హితులుఁ

జేరి కొలువంగఁ బురిఁ బ్రవేశించె నపుడు.

144

చ. పలుమఱుఁ జూచుచుండియును శ భానుకులేంద్రునిరూపసంపదల్

తెలియఁగఁ జూచుచోఁ దనివి శ దీరక పౌరవధూటు లిండ్లలోఁ

గలపను లన్నియున్ విడిచి శ కాంచనసాధము లెక్కి తెల్గుఁజె

క్కులఁ జిటుచెమ్మటల్ తొఱఁగఁ శ గోరిక మీఱఁగఁ జూచి రవ్వభున్. 145

ఉ. కోమలి యోర్తు మారువిరిగోలల నేలెడువాలుఁజూపులన్

రామునిఁ జూడఁగాఁ బరిసరంబున్న నున్నలతాంగి యయ్యయో

యేమె వధూటి నీవు నెన శ రించుక యెంచవు వాడిచూపులం

గోమలదేహుఁ డై సరఘుకుంజరుఁ జూతు రటే యనున్ రహిన్. 146

146

తే. రాజసముమీఱఁజను దెంచీరాముఁజూచి, సాత్త్వికమునీవుపూనినచందమేమి

తామసము నేయ కద దెల్పు శ భామ యనుచుఁ

బాధ్యసఖ యోర్దు దనచెలిఁ శ బరిహసించె.

147

ఉ. జాతినపువ్వుదండ జడఁ శ జక్కఁగఁ జట్టక కొంత పాణిపం

కేరుహసీమఁ బూనుకొని శ శ్రీరఘురామునిఁ జూచె ముత్తెపుణ్

సోరణగండ్ల నోర్తు నినుఁ శ జూచిన నన్ను మరుండు నొంచెఁ ద

త్కూర్గరసుమాంబకంబు లివిరో నని చూపఁగఁ దెచ్చెనో యనన్.

148

చ. ఒకరమణీశిరోమణి కురచోపరిసీమ వెలుంగుకెంపురా

చికిలి మెటుంగుతాళి రఘు శ శేఖరురూపము గానుపించ ను

త్సుకమతి సారె గుబ్బచనుడోయిని జేర్చుచు నుండి యొద్దిబా

లికనునుఁజెక్కులం బ్రతిఫలించినరామునిఁ జూచె జంకెనన్.

149

చ. చెలువ యొక ర్దు బోటి తనశిష్యపుగుబ్బలఁ బ్రత్యభంగముల్

వలనుగ వ్రాయుచుండి యిదె శ వచ్చె రఘూద్వహుఁ డన్న భ్రాంతిమైఁ

బలుమటు రామనామములె శ బంతులుగా లిఖించ నగ్గతిఁ

వెలువడఁ జేరు నీది యని శ వీధిని భర్తకుఁ దెల్పనో యనన్.

150

తే. అతివయొక్క తెయుత్తుంగహర్షమెక్కి, రామచంద్రునిశృంగారరసనుధావ్ర

హహా మీఠాపరంపరవలనఁ గోగ్రీ, తెప్పలార్పక యచ్చరయొప్పు దాల్చె.

ఉ. అందటు లీలఁ జూడ నొకరయంగన తానును వచ్చి రాజనం

క్రందనునంద మంతయు నెగదాదిగఁ గన్గొని చొక్కి యట్టియా

నందమె యింద తొందెదరు శ నావలెనే యని యీనుఁ జెందె భూ

నందని కెట్టు లుండు నిక శ నాథుని నందటుఁ జూచి చొక్కినన్.

152

వ. అవ్వధంబున.

153

సీ. రాకానుధాకరశ్రీకి గీ మగుమోము, కళ లుట్టివడ సారె శ గాంచి కాంచి

యాజానులంబిబాహుర్లంబులు ప్రేమ, నిగిడి తీగలు సాగఁగబొగడి పొగడి

కర్ణాంతదీర్ఘదృక్కంజాతయుగలౌల్య, మిచ్చనిచ్చలు హెచ్చ శ మెచ్చిమెచ్చి

బలుతల్పు నగునురస్థలమువై విజివియా, తమినిల్పి యేమేమొనలఁచితలఁచి

తే. మెటుఁగనీలంపుఁజామనశమేనిచాయఁగనివిమోహతమంబులొనమునిఁగిమునిఁగి

కొములులాజాతుతోత్ఫుల్ల శకునుమరాజి, సేన లొలుకంగ మొగసాలరచేరివిభుఁడు

క. వేదండము డిగ భరతుఁడు, కైదండ యొనంగెఁ బాదశ్రవణంబులకుం

బాదుకలు దొడిగె లక్ష్మణుఁ, డాదట జలజాతు లిచ్చి శ రారతులు దగన్.

శా. శత్రుఘ్నం డతిభక్తి బాద్య మొనఁగె శ సౌమిత్రి పార్శ్వంబునఁ

ఛత్రగ్రహకుఁ డై వసింప జగతీజామాత సంప్రీతుఁడై

మిత్రామాత్యనుహృద్భటాదికుల నెమ్మి వీళ్లకుం బుచ్చి భూ

పుత్రీరత్నవిదిత్ర సాధమునకుం శ బోయె నహంప్రంబుగన్.

156

తే. పోయి యట వింత యా నొకశభూరిచంద్ర
కాంతగృహమున సోదర్యగణము నర్చ
సఖులుఁ గొలువంగ నొకజాము క సరసగోష్ఠి
నెలమివసియించి మఱి వారి క నిండ్ల కనిచి.

157

వ. అయ్యదా త్తగుణోత్తరుండుజానకీమత్తహంసగమనారింసాపరాయ త్తచిత్తం
బునఁదత్కాలోచితకృత్యంబులునిర్వర్తించికిలికించితవతీసమంచితకరాజరారజ్య
ల్లామజ్జకవ్యజనోజ్ఞాతశీతలవాతలహారీనివారితఘర్నవారి యైయవారితికస్తూరికా
సారకర్పూరశకలసముదయోదయభాస్కరప్రముఖ ప్రశస్తవస్తువులంగ్రమ్ముకొ
ని ఘుమ్మనుతమ్ములంపుఁగన్మతాపుఁకనుంగు లగునంగరాగవాసనల జాసినకైశిక
ప్రసవమాలికాపరిమళంబులకు నిండుకొనుగండు కేటులపీటుల సీటు గనుమేటి
నీలంపురాలనిగనిగల నెగడుచికిలిలోవలకైవలప్రేలుజాళువాపంజరంబులచిలుక
పలుకులకు మాటు పలుకుగోరువంకలవంకఁ జెలరేగి కవకవలు గొణఁగుచుఁ
గెరిలుబకదారులయారజంపుఁటెలుంగుల నెఱుంగనీక మఱుంగుచేయుమెఱుంగుఁ
గెంపురాసోరణగంటిచిలుత తెమ్మరసోకునం దమంతమొరయవిపంచికలతానప్ర
పంచంబునం బ్రాణంబులు వచ్చెనో యన మెచ్చునుప్పాణిముత్తియంపుగ్రచ్చు
టోవరులఁ గ్రచ్చుకొని మచ్చెకంటులు కీలెఱింగి జంత్రంబులు గడలించినం
దనకు వీచోపులు వీచుకుందనంపుఁగీలుబొమ్మలయెమ్మెల కిచ్చుగుచుఁజూడఁజూడ
వేడుకయగుచు నెగడువైడిమేడ యెక్కి యక్కడ.

158

సీ. రతిఁ జొక్కి కేళినీరమణిగుబ్బలమీద, వ్రాలినవలరాచరవానిసాగను
కినిసి కీబ్బడను గొట్టినరోహిణికి మ్రొక్కి, మమతఁ జూపెడి చందమామవలపు
పౌరుషంబున మించి క పౌలోమి నెదనుంచి, యలరెడువేల్పురారయనివిలాస
మధరంబుగ్రోలనిరమ్మని రంభచుబుకంబుఁ, బట్టి వేడుధనేంద్రుఁపట్టిహాయిలు
తే. కలయ వ్రాసినకళుకుగోడలమెఱుంగు

మేలుముత్యంపుఁదలుపులుఁ క బూలచందు

[మునందు.

తాతెగలు ధూపధూమంబువలపు లుదిరి,గిండ్లు మొదలుగఁ గలకేళిగృహ

సీ. కడవన్నెబొమ్మచెక్కడవుఁజొక్కపుఁగోళ్లు, పగడంపునికరంపుఁబట్టియలును
సరిలేనిమంచిగుఱ్ఱజరినేతపట్టయుఁ, బఱ వైనరాయంచరగఱులపఱుపు
నరవిరివిరవాదిరవిరులఁ బూన్చినపాన్పు, వైఁ బఱచిన పలిరీపంపువలువ
కొమరొందు నేకరంగుమెఱుంగుతలగడల్, బలితంపుబురుకకారీల్పట్టె బలుపు

తే. లమరుమగరాలపనిచప్పరము మెఱుంగు

చాయబురుసాతెరయు రహింఁచంగ మించు

పట్టెమంచంబువై రామరథద్రుఁడున్న, యవసరంబున జనకకరీన్యాలలామ.

చ. తిలకపురంగుతో నలకరీదీపులు నెన్నుదుటఁ నటంపఁగాఁ

గలపపుదావి నల్లడల శ్ర గమ్మనఁగన్ సరిగంచుచెల్వకు

చ్చెల్ల లపరంజిమెట్టియలు శ్ర జీరఁగ నందెలు మ్రోయ సోయగం

బాలుకఁగ వచ్చె నత్తటి రశఘూత్తముచిత్తము తత్తటింపఁగన్.

161

క. వచ్చి కపురంపుబాగా, లిచ్చి పిదప మడుపు లొనఁగి శ్ర యిం పగుసేవల్

మచ్చి క నొనర్పఁ జెలువుం, డచ్చెలువం గలసి మెలసి శ్ర యానందించెన్.

163

వ. మఱియును.

సీ. బంధచాతుర్యసంబంధముల్ పణముగా, ద్యూతకేళీప్రాధి శ్ర దొరసి దొరసి
కలరవాదులకల్గి శ్ర కనుటకు ఫలముగాఁ, గడ లేనివేడ్కలఁ శ్ర గలసి కలసి

యలరుపుక్కిటివిడియంబు లుంకువులుగా, నధరామృతరసంబు శ్ర లానియాని

పరిరంభచుంబనస్ఫురణ లేకములుగా, సాలపుతోఁ గళ లంటి శ్ర చొక్కిచొక్కి

తే. సాగనుజూపుల నొండొరుఁ శ్ర జూచి చూచి

మెలపు లొలయంగఁ జతురిమల్ శ్ర మెచ్చి మెచ్చి

(గతుల.

పులక లెనఁగంగ మణిత మింకపున వినివిని, సతియుఁ బతియుఁ జెలంగిరిన్

చ. వలపులరాజువేడబమె శ్ర వారలయద్భుతమోహభారమో

తెలియదు నిచ్చలుం దనివి శ్ర దీరనిముచ్చట లోసరింత లే

కలరెడికొంగిలింత లేడ శ్ర లన్నది విన్నది లేనికూర్పులుం

గలకలు గానికూటములుఁ శ్ర గల్గి రమించిరి మించి రిద్వరున్.

165

సీ. మరు నినమ్మోహనరమంత్రాక్షరములొండొ, రులనొండొరులనలంపులంబులెల్ల

నించువిల్లుడుప్రయోగించువాల్తాపులు, సాలసియొండొరుఁజూచునచూపులెల్ల

నతనుకళారహస్యంబులయిక్కలు, సాగసి యొండొరు లంటునచోటు లెల్ల

రతిమనోహరుమనోరమఫలనము లొండొ, రులు మేకొని తలంచుతలఁపులెల్ల

తే. వారిచొక్కులు తెక్కులు శ్ర వారివగలు, వారివన్నెలు చిన్నెలు శ్ర వారివటలు

వారిహరువులు మురువులు శ్ర వారికళలు, వారివలపులు సాలపులు శ్ర వశమె పొగడ.

వ. మఱియును.

167

సీ. నెరసిననుదిటిముంగురులుచక్కఁగదువ్వి, ప్రియముతోఁగిల్కొప్పఁజెట్టునేర్పు

పన్నీట నెమ్మోము శ్ర ప్రత్యక్షన మొనర్చి, తీరుగాఁ దిలకంబు శ్ర దిద్దుసాగను

చిటుచెన్నుటలుగ్రమ్మఁమెఱుఁగులేఁజెక్కల, వలనుగామకరికల్ శ్ర ప్రాయుహాయలు

నరులు చిక్కులు దీర్చి శ్ర జవ్వాజి కస్తూరి, కులుకుగుబ్బలఁ బూయుకోడెతనము

తే. పొచ్చి మగఁటిమిఁ జూపుచో శ్ర నొచ్చెనేమొ

యొత్తుదునె యంచు నంఘిఁ గే శ్ర లుంచు నెనరు

వెలఁది కొమ్మని పుక్కిటిరవీడె మిచ్చు, బాళి జవరాలిఁ గరఁగింపఁగర్త యలరె.

సీ. గళరవంబులు నేర్చికలరవంబులువల్క, సిగ్గుతో నెదమోముల్ జేర్చుహాయలు

చరణలాక్షముఖంబు శ్ర జమునఁగన్గొనినవ్వు, చునుమించుటద్దంబు శ్ర జూపుసాగను

కోసరుమాటలను బైకోన్నచిన్నెగఁజేయఁ, గెనుకతో నుదిరి జంకించువగులు
దోడ నుంచి యంఘ్రు లోత్తుచుఁ జన్నుదోయిఁ గ,

న్నులఁ జేర్చుకొని బాళి త నలరుమమతి [చుఁ జనుచు

తే. తమకమున ముంచి యేమేమి తప్స్వ లాచుఁరించితిన్ యన్నెయును తమిరయిం
వినయమునఁ జంద్రముఖ మొక్క త వేడుభక్తి
నృపతిచిత్తంబు గరఁగించె త నిమిషమునను. 169

చ. చతురత వింతబంధముల త సారెకుఁ గల్పన సేయుచుం బునా
రతులఁ బెనంగుచుక రతులరాయడి సోలి నఖచ్చిదారద
క్షతములఁ గ్రవ్వుఱ్ఱ మెలపు త గాంచుచుఁ గంతుఁడు పూనుసూత్రపుం
బ్రతిమలపోలికం దనర త రాత్రి క్షణం బయి తోచె వారికిన్. 170

క. ఈలీల రేలు భూమిజ, నేలుచుఁ బగ లెల్ల భూమి నేలుచు ధర్మ
శ్రీలోలుండై యేక, స్త్రీలోలుం జనగఁ బతి ప్రసేది వహించెన్. 171

వ. మఱియును. 172

సీ. ఘనలతాసుమధూళిఁ త గదియు తేటులకేళిఁ, దనకు కేళాకూళిదగులయందు
శారికాపికకీరనల్లాపములు మీఱ. వల నొప్పుశృంగారవనములందుఁ
దెఱగంటిచెలిమందీరనెఱచి తరులఁజెంది, రహిఁజెందుమణిమందీరములయందుఁ
దపనీయరుచిబాలతపనాంశువుల నేలఁ, జాలులీలాశైలనమితియందు
తే. నందమగుచందురాతిన్నెరలందుఁజంద్ర, శాలలందును దూఁగుటర్యాలలందు
మహితనయహిత యగుమహీదుహితఁ గూడి
యహరహంబును విహరించె త మిహిరకులుఁడు. 173

క. శ్వశ్రూజనగురుభూసుర, శుశ్రూషాస్నిగ్ధగతుల త శుద్ధవృతబ
ద్ధశ్రద్ధలఁ బరిజనవృద్ధశ్చితరక్షణల సీత త దగఁ బతి యలరన్. 174

సీ. స్నానసంధ్యా హేమామరదానాదికృత్యంబు, లక్ష్మకాలములందె త యాచరించి
యంబరాభరణమాల్యానులేపనముల, సమయోచితస్కార్తి త సంగ్రహించి
భోజనపానతాంబూలాదికములు దే, హనుగుణమ్ముగా త నవధరించి
వ్యసనంబులందుఁ గేరవలసక్తిఁ జెందక, నవియును దగురీతి త ననుసరించి
తే. జాతిచేష్టాగుణేగితరీతి లెఱిగి, సీత నేలుచుఁ బ్రజల రక్షించుచును స
హోదరులఁ బోచుచును దల్లు త లుత్సహింప
వసుధఁ బాలించె రఘువంశరేవల్లభుండు. 175

క. పదివేలకోట్లయేడులు, వదలక ధర రాముఁ డేలవలె నని పృజిత
ల్లఁ దలంప సీతఁ గూడుక, పదివేలేడులు నుఖించె త బహుసౌఖ్యములన్. 176

చ. జనపతి యిట్లు సీతయెలరజవ్వన మంతయుఁ గొల్లలాడుచుక
దినములు గొన్ని దాటఁగ రతిప్రియుఁ డస్త్రము తూణి మాటఁగా

ననితరగర్భచిహ్న మచరలాత్మజ దాలిచె రాజమాళితో

ననిశముఁ గూడి తొల్లి యచరలాత్మజ గర్భముఁ దాల్చుకై ఎడిన్. 177

— సీతాదేవి గర్భంబు దాల్చుట. —

సీ. కమ్మలమగరాలరకాంతి గ్రమ్మెనో నాఁగఁ, దళుకు లేజెక్కులఁ బలుపు మించెఁ
బూసిసకస్తూరి శ పాలుపుమించెనో నాఁగఁ, గలికిచూచుకములనలపుమించె
రతికాంక్షఁగృశమా తెరఱంగు దెల్పెనో నాఁగఁ, నలినీలవేణిదేరహముగృశించె
వేళలునీలపుఁ దాళిరడాలు ముంచెనో నాఁగఁ, గరియూననూఁగారుగారుకొనియె
తే. బడలిక జనించె నూర్పుసంఘడి రహించె

నడుము గనిపించె మిగుల నెన్నడలు గాంచె

జడిమ ప్రాపించెఁజిట్టుముల శంభవించె, దొర్లడముజానకీదేవిరదాల్చునపుడు.

తే. ఇటులు గర్భిణియైనపుఁ శ్లోదుబింబ, ముఖ యొకానొక నాఁ డాత్మనసఖులు వింత
వగలఁ గై సేయ నప్పరోవనితఁ బోలి

హెచ్చి రహిఁ గాంతుచెంతకు శ వచ్చుటయను.

179

శా. ఆలోకించి దరస్థితం జెనయ రామాధీశుఁ డుప్పొంగి య

చ్చాలాలిం దొడమిఁద నుంచుకొని మింకచుంజెక్కు. లేజెమ్మటల్

పాళిం బల్కలు గోట మీటుచుఁ గుచోరపర్వల సత్తాగ్రహ

రాళుల్ చిక్కులు సీర్పుచుం బలికెఁ గాంతుకర్ణనాకాంక్షి యె. 180

మ. దరహానద్యతు లెప్పుడూ దొడయుటం శ దత్కాంతు లిం పొందెనో

వరవీటీగతచంద్రఖండకుచివై శ వ్యాపించెనో చంద్రకాం

తరమం గెల్చినకీర్తి నిల్చెనో యనం శ దక్కడ సీచెక్కులం

దరుణీ పాండిమ తారహరముకురోదార ప్రభల్ మీఱఁగన్. 181

మ. స్తనశృంగారరసంబు చూచుకనమరద్యస్థిలిమం గానిపిం

చి నవీనం బగుపూతకస్తురిరుచిం శ జెల్వొంది వైనిండ్లి జా

జినతద్ధారయొ నాఁగఁ దొక్కొని మిటారించెన్ భవద్రోమరా

జ నిరూఢాంగకవీర్తిఁ దోచు జడయా శ సిద్ధం బనం జూపఱుల్. 182

క. గడుసువల్గబ్బిగుబ్బల, బెడిదపుభారమున జడిసి శ వేదతనముతో

వడఁకెడి సినడుమున కి, య్యెడ గర్భసమృద్ధి యభయ శ మిచ్చె, గద చెల్లి. 183

క. సోముని గెల్చినసీసగు, మోము ధరాదేవి మెచ్చి శ ము ద్దిడుకొనెనో

కామిని యది కాదేనియు, సీమొగమున మంటితావి శ యేమిటికొద వెన్. 184

చ. జడగతఁ డాదముల్ గనిసరచాడ్చున వాలుమిటారిచూపులన్

బడలిక మబ్బు వైకొనినశబాగున మోమునఁ బండురద్యతుల్

సుడిసినలీల మంటిచవిరచాక్కు రసజ్ఞ వహించినట్టు సీ

యెడఁద మతేమియైన యొకరయిచ్చ జనించినఁ దెల్పవే. చెల్లి. 185

క. పత్ని కుల మలర నంతి, న్నత్ని యయినచిన్నె లెఱిగి ర వాంఛిత మేమో
నూత్నముగ నడిగి మగఁ డెది, యత్నంబునఁ జేయఁబయ్యనతివరో యనుచున్.

ఉ. మాటలఁ దాటకాంతకుడు ర మాటికఁ దేనియ లొల్క వేడిఁనం
బాటలగంధి సిగ్గు పృతిభాషితచాతురె సడ్డగింపఁగా
గాటపుఁగాండు య న్నచువుకెత్తై మదిం ద్వార సేయ నల్లసన్
మీటిన మ్రోయువీడెవలె ర మించునెలుంగున భ ర్తతో ననున్. 137

—◆◆◆ సీతాదేవి యరణ్యంబున మునిపత్నులతో మెలఁగఁ గోరుట. ◆◆◆—

శా. సారంగీశశుకోటిదప్పి పులి దీర్ఘ్వా సింహపోతశ్రమం
బాఱఁ దంతికరాంబువుల్ నిగుడఁజేరయన్ మించుభాగీరథీ
తీరారణ్యములన్ వసించుమునిపరత్ని శ్రేణితోడన్ ఫలా
హారంబుల్ గొని యొక్కనాఁడు మెలఁగం ర బ్రాణేశ వాంఛించెదన్. 188

ఉ. నా విని సమ్మతించి రఘునాయకుఁ డానతి నాడరింపుచున్
నీవు దలంచినట్లు తరుణీమణి రేపటిరేపటంతటం
బావనగాంగభూములకుఁ ర బంవెద నంచు మెఱుంగుఁజెక్కు లిం
వావహిలంగ ముద్దుకొని ర యాయమ లోపలి కన్పి పిమ్మటన్. 189

సీ. అడపంబుచోటవాఁడఁడఁబ్రాయ కెడ నెడ, మడిచిన తెలనాకురమడుపు లొనఁగ
జీరాడుదుప్పటిరచెఱఁగు చేఁబూని వెం, బడి గింజిఁగొనివచ్చురబుడతఁ డొదుఁగ
ద్వారపాలకులు తర త్రతముతో వడి లేచి, ముకుళితహస్తలై ర మ్రొక్కులిడఁగఁ
బనులనందడి నెదుర్పడినదానీదాన, జనములు జడిసి సార్వభౌముల కొదుఁగఁ
తే. గట్టిక వారును దగునూడిగములవార, లవనరంబున నియ్యోగు ర లాడ నాడఁ
బాడగని యథోచితాకృతుల్ ర పొరసి కొలువ
మధ్యకక్ష్యంతరము చేరి ర మనుజవిభుఁడు. 190

తే. లలితనవరత్నపీఠ మలంకరించి, మంత్రిబంధుహితాప్తసామంతవరులు
భద్రమధుమత్తకాశ్యపశ్రమముఖనర్
సఖులు గొలువంగఁ గొలుపుండి ర సంతసమున. 191

సీ. శ్రుతులుశాస్త్రంబులరస్త్రుతులావరించి వి, ద్వజ్జనుల్ సేయువారీదములువినుచుఁ
శ్రాఘోక్తు లలరఁ పోరరాణికుల్ వినిపించు, వివిధపుర శార్థవితతి వినుచుఁ
నవరసాలంకారరన్నె పుణంబుల మహా, కథకులు గణించురకథలు వినుచు
జాతీయ మేర్పడరసరభంగులఁ బరి, హాసకుల్ దెలుపు హాసస్యములు వినుచుఁ

ఆ. గొంతప్రోద్దుఁబుచ్చుకొని కొలిచినవారి, నెల్లఁబనిచి వలయురహితులుగొల్వఁ
డగినరీతిఁ గొంత ర దడవుండి హితగోష్ఠి, భద్రుఁ జూచి రామభద్రుఁ డనియె.

ఉ. వింతలు భూమి నే మయిన ర వింటివె పౌరులు నన్నుఁ గూర్చి నిం
దంతరొ యెంతురో తెలిసిరే జననీగురుసోదరాదు లే

- కాంతిముసందు నే మనుచు శ నాడుదురో వినకుండు వ్రాటు వి
న్నంతయు నీవు దాఁపక యశభారముగా వివరింపు నావుడున్. 193
- ను. కరముల్ మోడ్చి వినీతి భద్రుఁ డనియెం శ గాకుల్ స్థపం శేంద్ర నీ
చరితంబుల్ పదివేలనొల్లఁ బ్రజ లెంతచక విందు నే నెందులక
గురునాజ్ఞ వని సంచరించి లవణాశకూపారముం గట్టి యా
నురులం గొట్టినచర్య లెంచ కివి యోచో నై న నిందింతురే. 194
- చ. సరులకు శక్యమే యని మొనక ఖరదూషణముఖ్యరాక్షసే
శ్వరుల జయింప వాలి నడఁపం గపివర్యులచేఁ బనుల్ గొనం
బరుషశరాగ్రబిందువుగ శ బల్కడలిక ఘటియింప నీతఁడా
హరియొ హరుండా యంచు జను శ లాడఁగ విందు నరేంద్ర నావుడున్. 195
- చ. ఎలనగ వంకురింప ధరణీశుండు గ్రమ్మఱఁ బల్కె భద్ర నీ
పలు కిది నిక్కమకా నయిన శ జారులు భూమిజనుల్ శుభాశుభా
క్షుల వచియించుచోట ననుగూరించి జానకీ గూర్చి నిందలం
బలుకక పోవ రత్తెఱఁ గబద్ధము లాడక తెల్పుమి యనన్. 196

◆◆◆ భద్రుండు పారు లాడు నిందావాక్యముల రామభద్రునకఁ దెలుపుట. ◆◆◆

- శా. ఆభద్రుండు వినముగ్ధై పలికె దేరవా నీవు పల్కాటు న
న్నీభంగి నిజ మేమి దెల్పు మనినక శ హీనాత్మకుల్ పల్కుప
ల్కేభావ్యం బని విన్నవెందు నది మీ శ కేలా వినక మూర్ఖు లై
యేభూపాలుర మెచ్చి రీనరులు పీ శ రేపాటి పాటింపఁగన్. 197
- సీ. కరుణగల్గినరాజశకంఠీరవునిఁ గన్న, మెత్తనివాఁ డంచు శ మెచ్చ రతని
దురుసుదండనలతోఁ ధరయేలుదొరఁ గన్న, హింసాపరుం డని శ యెంచ రతని
ధైర్యసంపన్నుఁ డౌధరణీశ్వరునిఁ గన్న, గతినచిత్తుం డని శ కదియ రతని
సుజనులఁ బోవు భూభుజునిఁగన్నను బక్ష, పాతియం చలఁతిఁగాఁజూతు రతని
- ఆ. నేవివేకవంతు శ లే మెఱుంగుదు రట్టి, యెఱుక లేని జనుల శ సరకు సేసి
మొఱకుపలుకు వినెడికొఱకు మేకొనఁగ దే, వరకుఁ దగునె యాజీవరకుమార.
- క. ఐన జను లాడుకొనియెడి, నానోక్తులు వినఁ దలంచి శ న స్పడిగినయీ
యానకు వెఱచి గణించెద, భానుకులాధీశ వినుము శ పౌరులపలుకుల్. 199
- సీ. ఏకశంకము లేనియిత్వోక్తుకులమున, సంభవించియు రామశంధ్రుఁ డకట
తొడమీఁద నిడుకొని శ దోషాచరాగ్రణి, యెత్తుక చని లంక శ నేడుగాల
ముంచినయిల్లాలి శ నించుక కొంచక, మరలఁ దాఁ గొనివచ్చి శ మరులుపెచ్చి
యెబ్బటికము లేక శ యేలుచు నున్నాడు, చెఱకువిల్కానికి శ జిక్కినాడు
తే. పగతు రేకాంతలను జెఱఁబట్టికొన్న, బలిమి విడిపిచుకొని తెచ్చిరలియవచ్చు
బ్రజకురాజానుమత మెధిర్బుగా దె, యనుచుగుమిగూడిపలికెదరవనిజనులు.

చ. విని విని నేను వేసరితి శ వీధుల వీధుల నిట్టిమాటలే
యనుకొనువార లూరఁ దట శ చజ్జలనోరులు మూయపచ్చునే
యినకులనాథ వారి నిఁ శ నే మనఁగూడు నటంచుఁ దెల్పినఁ
విని శీతశూలముల్ చెవుల శ వ్రేసినలా గయి జాలిఁ జెందుచున్. 201

ఆ. అధిపుఁ డొద్ద నున్న శయాపులఁగనుఁగొని, యీవిధంబుమీరు నెఱిగియుండు
దురె యటన్న వారు శ శిరములు వంచుచు, స్వామియేమిదెలుపునవార మనిరి.

చ. ఎడఁద గలంగ రాముఁ డొకశయించుకనేపు మఱేమిమాటయున్
నొడువక మాన మూని వెత శ నూల్కొన నివ్వెఱఁ గంది యంత న
క్కడఁ గలయాపులం బనిచి శ కంచుకి నొక్కనిఁ జేరఁ బిల్చి యి
క్కడకు మదీయసోదరుల శ గ్రక్కనఁ దోడ్కొని రమ్మ పొ మ్మనన్. 203

తే. వాఁడునతిశీఘ్రచారియైవారివారి, గృహములకుఁబోయిరామభూమిశ్వరాజ్ఞ
యెఱుక చేసినభరతాదురీలిపుడుపిల్చు, లేమొ యనియాక్షణంబుననేగుదెంచి.

సీ. ఉన్నని నిగిడించునూర్పుల బలువేడి, నించి కెవ్వైవి వాడించువాని
నడఁగక యడరెడునశ్రుధారల నడ్లగించి తెప్పల నప్పశీలించువాని
నాశ్చర్యరసమగ్న శ మగుమానసంబుతో, నుఱక చేప్తులు డక్కియున్నవాని
వెలువెలనై చాల శ వెడనవ్వు వహించి, మురిపెంబు దఱిగినమోమువాని

తే. దైన్య మాకార మయినచందమున నున్న
వానిఁ దమయన్నఁ గనుగొని శ వారు వెఱఁగు
పడి భయంపడి తొక్కట శ కటకటఁ, బడి దిగుల్పడి వడఁకుచునభక్తి జేరి.

ఉ. ఏమిటి కింతవంత వహియించినవాఁడొ నృపాలుఁ డీవిధం
జేమియొ యెవ్వ రేమి గఱియించిరొ యీవెత యెట్లు చీటునో
స్వామి కటంచుఁ జింతిలుచు శ సాగిలి మ్రొక్కినకూర్చితమ్ములఁ
రాముఁడు ప్రేమ మీఱఁగఁ గరంబుల గ్రచ్చి కవుంగిలించుచున్. 206

తే. చెంత నందట నిడుకొని శ చేరెఁడేసి, కన్నులను గ్రమ్ముకన్నీరు శ కరతలమున
నప్పలించుచుగాదద్యమడఁచియెప్ప, తెలుఁగునూల్కొల్పివారలకిట్టులనియె.

—●—●— రామభద్రుండు దెల్పిన పౌరవాక్యంబులఁదప్పల కెఱిగించుట. —●—●—

మ. అనుజత్వోచితవృత్తిఁ బూనియును నార్యగంబుఁ బ్రాణంబు నా
యనుఁగుంజుట్టము లాపులున్ సఖులు మీ శరై రాజ్యధౌరేయుఁగా
నను మీరే యొనరించికొల్తు రటు గానంబూనఁ బో నెద్దియై
ననుమితో నన కిప్పు డజ్జలనుని శ ద్దావాక్యముల్ వింటిరే. 208

క. అనిన నిది యేమి నిందయొ, మనకులపతి యెన్నఁ డిట్టిమాటాడఁడు తెం
పునననియెండొరుమొగములు, గనుచున్ దిగులొంది వినఁగఁగ్రాకున్ముఁడనున్.

చ. చెఱఁగొని పోయి యాత్మపురిఁ శ జేర్చి దశాననుఁ డానరేగి కి

- ద్వజీచినసీతఁ దెచ్చుకొని శ భావజుక్రిక్కులకొగ్గి యెగ్గు సి.
గ్గెఱుంగక కూడినానకులేశ్వరుఁ డిక్కటఁడు త్రృధర్మముల్
మఱచెనో యంచు నన్నుఁ బ్రజ శ మాటికి దూఱెడి నేమి దెల్పుదున్. 210
- చ. పరుఁ డిపుడే వధూటిఁ జెఱిపట్టిన వానివధించి సాధ్వీ యీ
తరుణి యటంచుఁ జేకొనుట శ ధర్మపుగా వగ నెంచె రాఘవే
శ్వరుఁ డిక నేల శంక యని శ ఘోషను లాడెడిమాట లమ్ములై
యరువడి సుంజెలో మెఱిమురచున్నవి సోదరులార యియ్యెడన్. 211
- వ. అని తన్ను నుద్దేశించి బుద్ధి లేనిజను లాడుకొనునుద్దులు గొన్నితద్దయువగపుతో
నొద్దనున్నతమ్ముల కెఱిగించి యద్దశరథునివెద్దకొడుకు తుందుడుకు మెండు
కొన వెండియు లక్షణుం గనుంగొని యిట్లనియె. 212
- మ. అపుఁగా లక్ష్మణ ము న్నెఱుంగవె సమస్తాదిత్యులుఁ రుద్రులుఁ
భవనీరేజభవాదులుఁ మునులు దిశక్పాలు ర్విలోకంపఁగా
నవనీకన్యక నేను నొల్లక మహాశ్రాగ్ధిం బ్రవేశింపు మ
న్నవిధంబుఁ సతి వహ్నిఁ జొచ్చుట రహిం శ ద్వైలోక్యముఁ మెచ్చుటల్.
- ఉ. అప్పుడు వచ్చి వహ్ని తననయాకృతితో ధరణీజఁ దెచ్చి యీ
యొప్పులకుప్ప సాధ్వీ సుగుణోన్నత నే సుకలాంతరాత్మనై
యొప్పుడుఁ గాంతు నొచ్చె మొకయింతయు లే దని యప్పగింపఁడే
యప్పలుకుల్ నిజంబు లని శ యాడరె యచ్చటివేల్పు లందఱున్. 214
- చ. అనిమొనఁ బంక్తికంతుఁ దునుకమాడిన మేలు దలంచి యిచ్చకం
బునకు ధరాజ మంచి దని శ బొంకికొ వేల్పులు సీతభావ మేఁ
గనియును మూఢు లిట్టు లనఁగఁగాఁ గల రంచుఁ దలంచి కాదె య
య్యనలము మండఁ జేసి చొరు శ మంటిని దానిని నెంచ రైరిగా. 215
- ఉ. పామరు లాడుమాట నొకరపాటిగ నెంచి వితాకుఁ జెందఁగా
నేమిటి కంచు మీరు వచియించిన నేజను లైనఁ గిట్టఁగా,
భూమిని నిందఁ జెంది మృతిఁ శ బొందినయయ్యపక్షీర్తిభాజనుం
డామిహిరేందుతారముగ శ నాపడఁ బొందును రారవాదులన్. 216
- క. వివృతస్వర్గద్వారం, బవరజమణులార పుణ్యశయశ మందులకై
సువివేకు లుత్సహింపుదు, రవివేకులు గాండు సేతు శ రవయశమునకున్. 217
- క. షీతిమీఁద బ్రతికియుండియు, మృతిఁ బొందినవారు నింద శ లెనసినవారల్
మృతిఁ బొందియు బ్రతికినఘను, లతినిర్మలకీర్తిదేహు శ లవరజులారా. 218
- క. కాన సడి కోడి ప్రాణము, లైనను బ్రాణముల కెల్ల శ బ్రాణములను మి
మైనను ద్యజింతు ననఁగా, జానకి నెడఁబాయు తెంత శ చర్చింపంగన్. 219
- ఉ. దీనత పాయ నెల్లసడి శ దీఱఁగ నే నిక జానకీసఖిం

గానలఁ దోయఁబంచుట నుశ్శం బని యెంచితి మంచి దైనఁ గీ
డైనను మంచి దంచు వినుఁ శ్రీ డడ్డము లాడితి రేని మీకు నా
యాన నుఁడి యటంచు విభుఁ శ్రీ డాడినఁ గొందల మంది రందఱున్. 220

క. జనవిభుఁ డంతట లక్ష్మణుఁ, గనుఁగొని మీవదిసె నన్ను శ్రీ గాంగతటతపో
వనులు గన వేట్కు పుట్టెడి, నని వేడిన దట్టుగాన శ్రీ నదియె నెపమునన్. 221

శా. పల్నాటల్ దలవెట్ట కిర్కుఁ డుదయింపన్ రేపె యీలోకనిం
దల్ మానంగ నుమంత్రచోదితరథాభ్యాసీనఁ గావించి వ
స్యల్ మోదంబునఁ జూడ ర మ్మనుచుఁ గాశ్రస్తన్ నీవు గొంపోయి యా
వాల్మీకిల్ వసియించునాశ్రమముచేర్యన్ డించిరమ్మా వెనన్. 222

తే. ఇంతివై నింతమూర్ఖత్వ శ్రీ మేల యనకు, మవనిజకు నాకుఁ దీతెఱుఁగెనానుబంధ
మదియ కాదేని జను లిట్లు శ్రీ లాడుకొందు
రయ్య యిక నేల పలుమాట శ్రీ లాడుకొనఁగ. 223

క. అని యానతిచ్చి భరతాద్యనుజుల గృహములకుఁ బనుప శ్రీ నానతముఖులై
కనుఁగవల నశ్శులొలుకఁగ, జని రధిపుఁడు విన్ననగుచు శ్రీ సదనముఁ జేరెన్.

తే. చేరి యవ్వారి యగుబాష్పవారిధార, లరుణరుచికన్నుఁదామరశ్రాని నిదుర
మాన్ప రేయెల్ల వెతఁజెందెమనుజనాథుఁడలత నలులనె వేగించిరనుజులెల్ల.

క. లోకావపాదమున నా, త్మైకస్యఁ ద్యజింప నెంచఁగనో యేమో
యాకొంతచనినరాతిరి, కాకుత్స్థున కొక్కబ్రహ్మకల్పం బయ్యెన్. 226

ఉ. జానకి నిందఁ జేసినప్రజన్ బలుకాఁకల ముంప రోషర
క్తాననుఁ డై వెలింగె నన శ్రీ నబ్జనఖుం డరుణారుణాంశునం
తానముతోఁ గనంబడినఁ శ్రీ దత్తమయోచితకృత్యముల్ వెనం
దా నొనరించి లక్ష్మణుఁడు శ్రీ ధైర్యముఁ బూని నుమంత్రతో ననున్. 227

ఉ. శ్రీరఘువంశవారినిధిశీతలథాముఁడు రాముఁ డంపఁగాఁ
గోరిక గాంగతీరవనశోటులు జానకి చూడఁ బోయెడిం
దేరు నుమంత్ర శీఘ్రమునఁ శ్రీ దె మ్మని పల్కి రథం బతండు సిం
గారము చేసి యశ్వములఁ శ్రీ గట్టి రయంబునఁ దెచ్చి నిల్వినన్. 228

శా. ఆసామిత్రి దృఢాత్ముఁ డౌట వగ దైన్యంబున్ ముఖాబ్జంబునన్
వీసం బంతయుఁ దోప నీక తెగువన్ శ్రీ వే వచ్చి సద్భక్తి నీ
తాసీమంఠినికీ విసమ్ముఁ డయి మారతా గాంగతీరాశ్రమే
హుసక్తి నిను నందుఁ దోడుకొని పో శ్రీ మ్మంచు విభుఁడంపినన్. 229

క. వచ్చితి రథంబు దెచ్చితి, విచ్చేయు మటన్న సీత శ్రీ వేడుకపడుచుం
బొచ్చెంబులేనికృప సెలవిచ్చెనె పతి యనఘ పోదరమే వనములకున్. 230

ఆ. అనిన నేమి యెఱుంగరదక్కట యీముగ్ధయనదఁ జేసి యొంటిరనడవి ద్రోచి

యెటుల వత్తు ననుచు శ నెడఁడఁ దల్లపపడఁలలన యెఱుంగకుండఁలక్ష్యఁబండు
 రామాజ్ఞ చే లక్ష్యఁబండు నీకిను వాల్మీకాశ్రమంబునకుఁ దోడ్పొనిపోవుట.

ఉ. అంబుజగంధి యయ్యెడి మకహర్షులపత్నుల కంచుఁ గొన్ని హే
 మాంబరరత్నభూషణచక్రయంబులు గైకొని యమ్మఱిందెయుఁ
 వెంబడి నెక్కిఁగా రథము శ వేడుకి నెక్కి చిరిత్తురత్నపీ
 ఠంబున నుండె నాజుల హూటాహూటిఁ దోలె నునుంత్తుఁ డింతటన్. 232

క. రామాజ్ఞకు వెఱఁగించుచు, సౌమిత్రి భయార్తిదైన్యసంవృతిమతి యై
 యేమియు నన కేఁగఁగఁ దోడ్చో మహిజకుఁ దోర్నన నయ్యోదుశ్యకునంబుల్.

క. ఆదుర్నిమి త్తములు గని, భూదేవికుమారి భీతిఁబొంది మనస్సు
 మ్మాదంబు డింద నుడి నెంతోదైన్యము మించ లక్ష్యఁబనితో ననియెన్.

సీ. నరియఁడు దెరువాఁగెగఁగుడియుఁ బాలయు, నెడమనుండియువచ్చి కుడిని నిలిచెఁ
 జెవులపోతెదురయ్యెఁజెమరుడాదెసఁ జూవెఁబలుమాఱుని దెవిఁచెఁబై డివంటి
 సుడిగాడ్పు తేరి నోల్చుట్టుఁజుట్టులు వెట్టెఁగడిఁదెనుంటలు వెల్లఁగ్రక్కె నక్క
 యడ్డమైకాలాహియ దెవుట్టతుడి కెక్కెఁగనుఁగొంటె ధ్వజమువైగ్రద్దలాడె
 తే. గావిరి దిగంతములనెల్లఁగ్రమ్ముకొనియెఁభరిణిపదిరఁదిరుగుచుఁగదమునఁదోఁచె
 గగనమణి మాసెఁ బగలె ఘూఠకములు మ్రోసె

నన్న లక్ష్యణ యిది యేమి శ యాగడంబొ. 235

చ. మునుకొని యిట్లు దుశ్యకునశ్రముల్ గనిపించుటకుఁ మెఱుంగు నె
 ట్టినగతి నామనంబునఁ గరడింది భయంబు జనించె దక్షిణాం
 గనికరముల్ చలించె ధృతి శగాసిలె మే నవశత్వ మొందె నే
 మని వివరించుదాన జగదంతయుఁ బాడయి తోఁచెఁ జూడ్కికిన్. 236

ఉ. నానఱు నామనోహరుని శ నాప్రభు నారఘురామ దేవునిఁ
 బాసి వనాళి నున్నమునీపత్నులఁ జూచెద నంచు నేల పే
 రాన గణించి వచ్చితి హితాహితచింతలు లేనివారు గా
 రే సతు లంచు మాన్ప కతఁ శ డేమిటికిఁ వర మిచ్చె లక్ష్యణా. 237

చ. నను మదికోర్కి దెల్పు మని శ నాథుఁ డనం బదునాలుగేండ్లు చూ
 చిననను లింతె కా యని విశేషము వే టొకఁ డిచ్చగింప కే
 మని వనిఁ బూడఁ గోరి తిహారహ యిటులఁ వివరితి కాంక్షపూ
 త్తునఁ జనువాపజాతికిని శ దుశ్యకునంబులు గాక యుండునె. 238

చ. కుమతి వినాశకాలమునకుఁ వివరితపుబుద్ధిఁ బూని య
 క్రమములె కాంక్ష చేసి చెడుఁ శ గావున నేనును గోరరాని ది
 వ్వు మని తలంచ దుర్దశఁ బరడం బఱతెంచితి మీఁద దుర్దశా
 మితికి నీనిమి త్తములె శ సాకిరి గావె నృపాలనందనా. 239

- చ. ధవు నెడఁబాసి వచ్చు తెగురదారికి నా కిఁక వంత యేల ని
య్యగశకునంబులం బొడము క నాపద లన్నియు మాన్చి రామభూ
ధవునకు నీకు న త్తలకుఁ క దక్కినబాంధవపారకోటికిఁ
వివిధశుభంబు లీవలయు క వేల్పు లటంచు నమస్కరించినన్. 240
- ఉ. ఆయమచిత్తశుద్ధికి నరీయంబునకున్ వెఱఁ గంది లక్ష్మణుం
డీయఖిలైకమాత పతి క నెప్పుడుఁ గూడి నుఖించునట్లుగాఁ
జేయక వాయఁ జేసె విధిఁచేప్టు గదా యని నింపసేయు నే
మో యనఁ బోవు మాను వగ క నున్ను రనుం డలవంచు నయ్యెడన్. 241
- క. అన్నవలామిన్నయు నతఁ, డున్న తెఱఁగు దుశ్శకునము క లుడుగక కన నా
చున్న తెఱఁగును గనియును, మన్నక చనె దైవగతిఁ గ్రమింపఁగఁ దరమే.
- న. ఇవిధంబున సీతాలక్ష్మణు లడవులు గడచి యేఱులు దాటి పర్వతంబులు
క్రమించి పక్కణాదు లతిక్రమించి చనిన చుండట. 243
- క. గోమతి నమృతరసోపమ, గోమతిఁ దరువుంజమంజురకుంజోరుతటి
గోమతి నుతికలితవ్రతి, గోమతిఁ బ్రాపించి ప్రాద్దుర గ్రుంకినయంతన్. 244
- క. సరిదంతికాశ్రమంబునఁ, దిరముగ నాఁ డుండి వేగ క దే రెక్కి మహా
ధ్వజగతి మధ్యాహ్నములో, నరిగిరి భాగీరథీతటాంతరమునకున్. 245
- ఉత్సాహ. చెంగటం గనెఁ లతాంగి శీతలానిలాహతో
త్తుంగభంగ తీరసంగతతుంగనాగరంగనా
రంగ రంగదంబుజాతరంగనృత్తచంగసా
రంగరంగ గంగ నంతరంగ మంతఁ బొంగఁగాన్. 246
- శా. ఈచందంబున గంగఁ జూచి తనలో క నింపొంది కీర్తించునీ
తాచంద్రాస్యను లక్ష్మణుండు గని యాత్మస్వామియాజ్ఞాపనం
బాచింతాభర మాయపప్రథయు నిరత్రైతన్ విన్ విమె నెం
తో చెల్వొందెడి నీమె కావినపుంబ క లేలూ గిఁకం దెల్పుదున్. 247
- క. అని నిలువరానివగపునఁ, గనుఁగవఁ గన్నీరు నించితక్ స్థిఁ బడెడియా
యనఁ గని వెతయు చిగులుఁ బెనఁగొనఁగా నజ్జనకరాజరక్షాతురు వల్కెన్.
- ఉ. విన్నదనంబు మించె బురి క వెల్వడినప్పటినుండి నీమొగం
బున్న తెఱఁగుఁ గాంచి దిగు క లొందుచు నుండు ని దేమొ యంచు మీ
యన్నకుఁ దత్సహౌదరుల క కాపులకుఁ శుభమే కదన్న నీ
కన్నుల నేల నశ్రువులు క గ్రమ్మడిఁ దెల్పఁ గదన్న లక్ష్మణా. 249
- చ. అడవిని దొల్లి శ్రీ దొఱఁగి క యన్నను గొల్చుచు వచ్చునప్పుడు
గడుసరి యింద్రజిత్తునిమూఁఖాముఖఁ గయ్యము సేయునప్పుడు
జడుఁ డగురావణాసురునిశక్తి యురంబున నాటినప్పుడు

- బాడమదు కంట నీ రిపుడు శ పుట్టిన దేటికొ తండ్రి తెల్పవే. 250
- ఉ. మానసికవృథల్ రుజలు శ మాన్వంగ నోపినపుణ్యరాశి గం
గానది జేరియుండియును శ గ స్తివడం దగునయ్య వేడ్కతో
నీనది దాటితాపసులరయింతులఁ గన్గొని భూషణావళుల్
తానుక లిచ్చి దీవనలు శ నైకొని వత్తము రమ్ము చెచ్చెరన్. 251
- వ. అని పలికి లక్ష్మణునిదైన్యంబు గని తలంకి మరల నిట్లనియె. 252
- క. కనరానిదుశ్శకునములు, గనునప్పటినుండి మనసు శ గలఁగెడు నాకున్
వను లేల మరలిపోదమె, నినుఁ జూచిన నినుమడించె శ నెవ్వగ లనినన్. 253
- ఉ. కన్నుల నీరు గ్రుక్కుకొని శ గ్రక్కున లక్ష్మణదేవుఁ డన్న ము
న్నన్నది నెమ్మదిం దలఁచి శ యార్తి యొకించుక డించి తల్లిరో
నిన్నటిదుర్నిమిత్తములె శ నెవ్వగఁ గూర్చె నయోధ్య కేల మీ
రెన్నినలీల నవ్వలికి శ నేఁగుడ మంచు వచించి ధీరతన్. 254
- చ. అరదము డిగ్గి యచ్చతురుఁ శ డచ్చట సారథి నుంచి యోడవై
ధరణిజ నెక్కఁ బంచి వెత శ దాల్కొనఁ దానును నెక్కి తత్సరి
త్తరణ మొనర్చి వేగ తటరథారుణిఁ జేరియు శోకవార్ధిలోఁ
దరశమనన్ముఁడై మునిగి శ ధారగఁ గన్నుల నశ్రు లొల్కఁగన్. 255
- చ. జనకజమోము దీనత యెనంగఁ గనుంగొని యీరెలుంగుతో
జననిరొ పాయ దీహృదయశ్రవ్యము శోకదవాగ్నిఁ గ్రాగుకం
టెను మరణంబు మేలు జననీందితకృత్యముఁ బూని వచ్చితిన్
నను శపియించు మంచుఁ జరణంబుల చెంగట వ్రాలి యేడ్వఁగన్. 256
- క. ఎదవడి వెదపులు దడుపుచు, నదవద నెద తాల్కి వదల శ నంగము గదలం
దుద మొదలు లేనిదీనత, గదురఁగ జనకసుత యతనిఁగనుఁగొని యనియెన్. 257
- ఉ. అన్న యనేకదీనదశ శ లానినవేళల నైన నీవు ము
న్నెన్నఁడు నింతవంత వహియింపవు ధైర్యము డింప వేల నేఁ
డిన్నెగు లొంది కుండెద వరహీనగుణాంబుధి వంచు నీగుణం
బెన్నుదు రంద తెవ్వరికి శ నెగు దలంచితి వృగ్గడించవే. 258
- చ. పరసతు తెల్లఁ దల్లులుగ శ భావనసేయుదు వెల్లవేళలన్
బరధన మన్న హాలహాలభంగిగఁ జూతువు బొంక వెన్నఁడుం
బరుషము లాడ వెవ్వరిని శ బ్రాహ్మణభక్తియు రామసేవయు
న్దిర మగు నీకుఁ దండ్రి జననీందితకృత్యము లెవ్వ యియ్యెడన్. 259
- క. మన్నన దొలంగి నిను మీ, యన్న నిరాకరణచేసి శ యాడనొ నీకా
యన్నపయి భక్తి దొలఁగెనొ, కన్నాయమ నేమియైనఁ గాటించితివ్రా. 260
- క. గురునింద యాచరించితొ, పరదూషణ చేసితివా కృపారహితుఁడ వై

- శరణన్నవారిఁ దోచితో, యగులకు వెన్నిచ్చి వేగ శ యరుదెంచితివై. 261
- క. రామాజ్ఞ లేకయే నను, దీమనమున నిందుఁ దోడీతెచ్చితో నావై
స్వామిమతి యెడసి యున్నదొ, యేమిటి కడలెదవు తండ్రి శ యెఱింగింపఁగదే.
- శా. సామిశ్రీ భయ మయ్యెడి నుడువుమా శ త్కదేవిజామాత యా
శ్రీమత్పద్మదళాక్షుఁ డారఘుకులశ్రీరాభిపూర్ణేందుఁ డా
హేమత్కథరధీరుఁ డాయసురమశ్రేణేంద్రహర్యక్షుఁ డా
శ్యామాంగ ప్రభుఁ డామహాప్రభుఁడు లెసెన్ యున్నవాఁడే పురిన్. 262
- క. మనుమార్గనిరతుఁ డనఁగా, మనుమానవపతి దయాభీరమానచ్యుతుఁ డై
నిను మానెనొ నను మానెనొ, యనుమానము మాని తెల్పురమనమానినితోన్.
- క. తెలుపుటకుఁ గొంత చింతిలి, తెలుపక పోరా దటంచు శ దృఢనిశ్చయతం
దలఁచుచు వడి లేచి కృతాంజలి యై యతఁ డశ్రులాలకురజనకజ కనియెన్.

—◆◆◆◆◆ లక్ష్మణుఁడు గంగ దాటి రామాజ్ఞను సీతాదేవికిఁ చెల్పుట. ◆◆◆◆◆—

- ఉ. ఇంతకుఁ బూని వచ్చి వచియింపక పోదునె విన్ను తల్లి దు
శ్చింతలు దైత్యుచే బడిన శ సీతను గ్రమ్మట నేలుచున్నవాఁ
డెంతవిమోహి రాముఁ డనిరయెగ్గులు పల్కిన నాలకించి భూ
కాంతుఁడు నిందఁ జెంది నినుఁ శ గానలలోపల డించి ర మ్మనెన్. 266
- క. తులకజన దుష్టవచో, భల్లకదంబముల హృదయరపద్మ మగల భూ
వల్లభుఁ డోరిచె భవదా, యల్లక భర మేమి వినియె శ దమ్మరొ యింకన్.
- చ. మునులు మహాతపోనిధు లరమోఘదయాంబుధు లాశ్రయించు కా 267
ననములు చేరి నీ విఁక దీనమ్ములు తోయఁ గదమ్మ యంచు నీ
యునికి కన్న మైనయెడ శ లొప్ప గణింపఁగ నొగ్గ నాల్క నీ
యనదతనంబు సైచె మది శ యమ్మరొ యెంతటి కైతిఁ జూడుమా.
- చ. జనపతి లోకనిందఁ బడఁ శ జాలక నిఁ వనిఁ దోయు మన్నచో
విని సహించి కానలకు శ వేగమునం గొని తెచ్చి నిల్వఁగాఁ
జనునెడ లుగ్గడించి ధృతిరసంపదఁ బొంపిరివ్రావుచున్నవాఁ 268
డను ననువంటిమూర్ఖు నకటా విధి యేగతి సృష్టి సేసెనో. 269
- ఉ. అంచిత వామలూరుజవరనాంతరభూముల నిన్ను డించి ర
మ్మంచు రఘూద్వహుం డనిచె శ నక్కట యెక్కడ నిల్చి యెట్లు వే
గించెద వమ్మ యెవ్వరు సోభిజను లయ్యెదరమ్మ యేమి యూ
హించి దినంబు లింకఁ గ్రమియించెద వమ్మ పతివ్రతామణి. 270
- ఉ. నీవిమలవ్రభావమును శ నీవినయాదికసద్గుణంబుల
స్తేవుఁ డెఱింగియుండియును శ నిందలకుం బుయిలోడి యెఱజగ
చ్చాపని నీవు గోరిననెరపంబున నిచ్చటి కంపినాఁడు గా

కీవిరహాబ్ధి నేకరణి శ్రీ నీడంగలాఁ డతఁ డింకమిఁదటన్.

271

ఉ. దాయలక్ష్మన నిట్టివెత శ్రీ దార్జ్యన నేగతిఁ జూడ వచ్చుని
న్నీయటవీసలిక విడిచి శ్రీ యే నెటు లేఁగుదు నన్ను నేల భూ
నాయకుఁ డిట్టిబెట్టిక మొనర్పఁగఁ బొ వ్వున నెద్ది యైనచోఁ
జేయఁగ నోడఁ డీకఁనరచిత్తుఁ డటంచు నెఱింగి సంచెనో.

272

సీ. మితి లేనియిమిడిరమేలంపుమెకములు, సకేయలబలఁగమే శ్రీ జనని నీకుఁ
బరికింపరాని యీరబలుమలల్ నవరత్న, మయచంద్రశాలలే శ్రీ మాత నీకుఁ
గడుభీతి ముంచు నీరగహనముల్ విహరింపఁ, జగినపూఁదోటలే శ్రీ తల్లి నీకు
ఘోరనక్రభుజంగళకోటితో మలయు నీ, హృదములుకొలఁకులే శ్రీ యంబ నీకు
తే. బంధురము లైన యీమహాశ్రవ్రస్తరంబు, లిందుమణివేడిక లె జనయిత్రినీకుఁ
గటకటా యొంటి యిచ్చోటరనెటుల నిలిచెదవ్వునీయన్ని కేమందునమ్మనేను.

మ. జననీ నీవు మహాపతివ్రతవు నీరసాశీల్య మిల్లాండ్ర కె
ల్లను మేల్బంతి రఘుదాద్వహంఘ్రియుగళీలగ్నాత్మ వై యుండుమీ
యని నే నెవ్వఁడ విన్నవింపఁ బతిఁ బోయెం జేసి ని న్నొంటి డిం
చినపాపాత్ముఁడ నూరి కేఁగు మనుచు శ్రీ సె ల్విచ్చెదే నావుడున్.

274

క. ఆలలన యతనివచము, లెల్లక విని మొదలు నటుక శ్రీనించుకవడిలోఁ
ద్రెల్లెడికదళివలె హా, తల్లి యని బిట్టు సారిగి శ్రీ ధరవైఁ బడియెన్.

276

ప. పడిచేడ్పడి బడిబడి బాడముబడలికనొడ లెఱుంగక రెండుగడియ లుండి కొం
డాక దెలిసి వెండియు నలసి యవశ యై దీనదళం బొరిసి యాకృతాంగి మరలఁ
గన్నుఁదామరలు విచ్చి విచ్చలవిడి వెడలెడియశ్రుజలధారావ్రవాహంబులు
చెక్కుటద్దంబులపై జాలు వాఱ జాళువామెఱుంగుచుయ్యెదచెఱుంగుమిఁదికి
దిగజాఱి యుత్తుంగతర స్తనకనకకలశంబులు నిండుకొన మొడుకొనునిట్టూర్పు
సెగలం దగిలి చిగురువాతెఱ తుకత్తుక నుడుక నుడుగణంబులబెడంగు నడం
గఁ ద్రొక్కు చేర్చుక్కదెరలఁ దరళతరచిగురనికరంబు లలిక ఫలకంబునఁ జెరలా
డఁ దుఱమినవిరులనరులతో నొఱవినకొప్పు వెన్నెఱు లంసభాగంబులం బొరలి ప
డ జడుపుఁజెమ్మటలం గ్రముగొని నెమ్మేను గడగడ పడంక గడంకదక్కిచిన్ని
మొగంబు విన్నదనంబున కిమ్ముఁ జూపఁ బరితాపదవానలంబునఁ బడిపురపురఁ
బొక్కుచుఁ పాల్గిదూలి స్తుక్కుచులేచి కూర్చుండి శోకరసంభాకారంబుదాల్చి
నచందంబునఁ జిత్రంబుగాత్రంబు గైకొన్న చెన్నున సాధ్యసంబు సాధ్యయైనకర
ణిం గరుణంబు కరణంబులొందిన తెఱంగున నూరక వెక్కి వెక్కి యెడ్చుచు
నేడుపువిడిచిమానంబు పూనుచు మానంబుమాని తనలోఁ దానగుచు నగ పుడిగి
తల యూచుచుఁ దల యూచుట విడిచి ముక్కుపై వ్రేలు గీలుకొలుపుచు జాలి
గొని హాహాకారంబు నలుపుచుఁ దలఁపనితలఁపు లవిగోఁజూచితేలక్షణాయని

యతినిదిక్కు చూడ్కుల నిగిడించి యిట్లనియె.

276

చ. అడలకు మన్న నీకు వసుధాధిపునానతి దాట వచ్చునే
యిడుమలఁ జెందు మంచు విధి కి యీధిర నన్ను సృజించి యుండఁగాఁ
గడవఁగ నెవ్వరోపునుకు క కానల కేగిననాఁడె యాపదల్
గడచితి నంచు నుంటి నెఱుఁగఁగ దుది ని ట్లగు నంచు నామదిన్.

277

క. ఆదుర్నిమి త్తములఫల, మీదుఃఖము సేయ కున్న కి యీదుఃఖము లా
పాదింప విధి తలంచియె, కాడే యాకోర్కి నాకుఁ కి గలిగించుటయున్.

278

చ. ఎడపక పూర్వజన్మముల కి నేమిథునంబులఁ బాయఁ జేసి వా
రడలఁగ నవ్వుచుండితినో కి యాయథు మూరకపోనె నాఁడు కా
ఱడవుల రామపాదజలశ్రాప్తి వసించితి నేఁడునాథుసౌం
దెడసి యనాధనై యిచట కి నెగతి మేన భరింతుఁ బ్రాణముల్.

279

ఆ. ఏను సాధ్వి ననుచు కి నెల్లనారలు నన్ను, నన్నుతెంత రనుచు కి సంతసెంతఁ
గాని నడుమనిట్టికీటికినిండలు పుట్టి, యడవిఁద్రోచు రాముఁడనుచు నెఱుఁగ.

చ. కటకట లక్ష్మణా పిడుగుకొంటెను బెట్టిద మ్రెనమాట నేఁ
డిటు విని యుండియుం బగుల కి పింతలు నింతలు గాదు గుండె యె
ప్పటివలె నున్న దీకటికీభావముతో ననువుల్ భరించి యి
య్యటవినె యింక నేవలన కి నాపద లొండఁగ నున్నదాననో.

281

చ. కళవళ మంది తెల్పితిమా కి కాక పరాకునఁ దప్ప వింటివ్రా
కలనయినక రఘూద్వహుఁడు కి కానలలో ననుఁ ద్రోయఁ బంచునే
తెలిసి గణింపు లక్ష్మణ మరీతీభ్రమ యైనదో హా సహింపు మి
ప్పలుకు లెఱుంగ కంటి లతఁ కి బాటిలె నీ కొక భ్రాంతి యున్నదే.

282

ఉ. ఎన్నఁటికిక రఘూద్వహుని కి నేనును సన్నిడ రామచంద్రుఁడుం
గన్నులఁ జూడఁ గల్గ దొకొ కి కల్గకయుండినఁ బ్రాణ మేల పో
దన్న రఘు ప్రవీరుచెవులారఁగ నితయుఁ దెల్పు నాదుమే
నున్నది చెంత గంగమడుఁ కి గున్నది యైనటు లయ్యెడుం దుదిన్.

283

చ. పతి మతి నెంచె నేమొ తనుఁబాసి యశోకవనంబులోపలక
బ్రతుకవె పెక్కు నా శ్లనుచుఁ కి గ్రమ్మఁ దా జనుదెంచి శత్రునిక
వాతునిఁగఁ జెయి నేలు ననునాన గదా బ్రతికించె నాటి కా
గతి నిడ నేమి యానగొని కి కాయము నిల్పుదుఁ దెల్పు మిన్నియున్.

284

చ. ఎఱుఁగనిమూఁడు లాడుకొను కి నెగ్గులకు భయ మంది యప్పుడే
కఱకుమనంబుతో విభ్రాడు కి కాననసీమకుఁ బంచె గాక య
త్రైఱ గొకసారి నక బిలిచి కి తెల్పి మనోవ్యధ తీర్చి నిన్ను నే
మఱి నని పంపఁ డయ్యె నభీమానముఁ గూర్చియు నెందుఁ బోయెనో.

285

- క. ఆకరుణ యాత్రసన్నత, యాకూరిమి యాప్రియోక్తి ర్ యాగారవముం
గాకుత్సుడు మఱచెఁ గదా, యాక స్తికముగ జనించు ర్ నపవాదమునన్ . 286
- శా. ఆకర్ణాయత నేత్రమై మణిమయోరద్యత్కుండలద్వంద్వకో
భాకీర్ణాంచితగల్ల మై సురదనం ర్ బై సుందరభ్రూయుతం
బై కమ్రస్థితచంద్రికావలసితం ర్ బై యొప్పు శ్రీరాముమో
మీకాయంబునఁ జూచుభాగ్య మింక లే ర్ దేమో నుమిత్రాత్మజా. 287
- సీ. అపని నయోనిజ ర్ నయి పుట్టి మిథిలేంద్రు, వీట నేఁ బెరిగినరవిధము వినరొ
యంగరాగము లిచ్చియనసూయ మొదలైన, నతులెంచుకొన్నదిరచాలవినరొ
యాలంకలోఁ దొల్లి ర్ త్రైలోక్యము నుతింప, వహ్నినే జొచ్చినరవార్తవినరొ
యీనీత నిర్దోషి ర్ యేలుకొమ్మని రాము, బ్రహ్మదు లపు డన్నరవలుకు వినరొ
- ఆ. వినియుఁగనియుఁ బ్రజలురననునిండ సేసిన, యంతమాత్రమున కేయధిభూడులికి
యింత తెగువ సేయ ర్ నిచ్చుగించుట నాయ, భాగ్య మింతె యొకరిఁ ర్ బల్క-నేల.
- చ. వనముల కేల వచ్చితివి ర్ వల్ల భునిం బెడఁబాసి యొంటిగా
నని మునివత్తు లెల్ల గుమి ర్ యై యడుగన్ భృతి మాలి వారి కే
మని వివరింతు నింత వివరదంబుధి నేకరణిం దరింతు నే
యనువున నీవ్రతిక్షణమరహాయుగముల్ గ్రమియింతు లత్తుణ. 288
- వ. అని పెక్కువగల నమ్మగువ వాగిలి మగనితెగువకుఁ బరితపించియు నించుకత
గవుడలంచి తెగువ వహించి బహిర్లిఖితచిత్రంబుకొమ రొందియున్నయమ్మఱ
దితో మఱియు ని ట్లనియె. 289
- చ. వగవునఁ దోఁచి నన్నియు నరవారణఁ బల్కితిఁ గాక భర్తీకున్
జగదపవాదముం గడువరశక్యమై నేను వియోగమగ్నతన్
దెనువకుఁ జొచ్చి రాము జనరనిందితుఁ జేయుదునే తదాజ్ఞ యె
ల్లగతులఁ బూని కానల మెలంగెద మేను గలంతకాలమున్. 290
- సీ. అన్నలక్ష్మణ యింక ర్ నాలస్య మేటికిఁ, జను మయోధ్యాపురంబునకు నీవు
మువ్వ రత్తలకును ర్ మ్రొక్కితి నని తెల్పు, మచటిబంధుల నెల్ల ర్ నడిగితి నను
మతికృపాళునకు రామావసీంద్రునకునా, మ్రొక్కుగానతిభక్తి మ్రొక్కుమీవు
తనయాజ్ఞఁ దలఁ దాల్చి జననింద తనుఁ జెంద, నీక కానలఁ జరియింతుననుము
- తే. భూజనుల బాంధవుల లెస్స ర్ ప్రాపు మనుము
తలఁప నాకేడుగడయును ర్ దానె యనుము [మనుము.
భావ మెప్పుడుఁ దనమూర్తిరభాయదనుము, నెమ్మియొకయింత నామీఁదరనిల్పు
- తే. పోయి రమ్మ తుభంబులు ర్ పొందు నిన్ను
నన్ను మఱవక యుండుమాయన్న యనుచుఁ
గన్నుఁగవ నశ్రుధారలు ర్ గ్రమ్ముకొనఁగ, నన్నెలంతుక దీన యైయడలుచున్న.

క. చన గాళ్ళు రాక చన కిడక, జన దని ధేనువును బాయఁజాలనివత్సం
బును బోలి జాలిగొని యో, జననీజననాథుఁ గొలువఁ శీ జనుదునె యనుచున్.

—●◆●— అల్లంబుండు వాల్మీకాశ్రమమున సీతను విడిచి మరల నయోధ్యకు వచ్చుట. —●◆●—

ఉ. అల్లన మొక్కి- కాళ్లు వడఁకకాడఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి మే
నెల్లఁ జలింప హోరుమని శ్రీ యెచ్చుచుఁ బెద్దయెలుంగుతోడ మా
తల్లిని డించి పోయెదను శ్రీ దావసకామినులార కూర్చి సం
ధిల్లగఁ బ్రోవరే యనుచు శ్రీ దీనత లక్ష్మణుఁ డేగె నయ్యోశన్.

ఉ. ఏఁగి నావ యెక్కి శ యెడఁద దల్లడపడఁ, చిరిగి తిరిగి సీతరదిక్కు గనుచు
దిక్కు కలిగి నీకు శ దిక్కు లే దాయెఁగా, తల్లి యనుచు నవలీరటలముఁ జేరి.

క. తేజనివగనం దుండేడి, తే రెక్కి సుమంత్రయంతరదీనత వచ్చెక్
 శ్రీరామలీల మీటెడి, శ్రీరామవధూటి కనుచు ౩ జింతిలుకొనుచున్. 297

క. చనుచుండె నిచట సీతా, వనజాక్షియు నతఁడు మరలివచ్చునో యని యా యనచనినతో⁹వపలుమఱుంగనుచుక విధిదూఱుకొనుచుఁగటకటయనుచున్.

తే. రమణి మఱికొంతవడిదాకఁ గీ పథముఁ జూచుఁ
దరుణి మఱికొంతసేపు కేరీతనముఁ జూచుఁ

గాంత మఱిమీదఁ రథపరరాగంబుఁ జూచుఁ,బడఁతి మఱియంతటనువట్టిరబయ
 ఆ. చూచిచూచిచొక్కిఁస్సుక్కి తాలిమిదక్కి,వగలఁ బొగిలియూర్చు సెగలనొగిలి
 దిగులు దగులఁగుంచెవగఁజెందిబెగఁదొంది,యలసి సాలసిమూర్చురలొలసి తెలిసి.

జానకి శోకించుట.

వ. అచ్చెలువ తన్ను మున్ను ముచ్చట లడుగునప్పు డప్పుడమితేడు చేసిన చెయ్యల
దలంచుకొని.

సీ. ఒడిమీఁద నిడుకొని శ యరమువైఁ జేర్చుట, చేరిక కది కడసారి యేమొ
చెక్కుఁజెచ్చుట చేలరచెఱఁగునఁ దుడుచుట, చేరీమికి నది తుదిరచీటి యేమొ
పుక్కిటితావికశ్రవ్వరవీడె మిచ్చుట, యనురాగమున కది శ యవధి యేమొ
కొరినపని కియ్యకొను టది కరుణాప్రబంధమైనను ఫలరంగంథ మేమొ
తే. మోము మోమునఁ గదియించి శ ముద్దు గొనుట
యదియె మోహంపుఁబనికీఁ దీరఱుదల యేమొ
యెలనగవు దేరఁ జూచి లోశ్రవలి కనుచుట, మేలుచిన్నెలకదిపొలిరమేరయేమొ.

మ. అని దుశ్శింఛు నపస్రథం దెలుస కారహా భూవిభుం డింతవం
చనఁ గావించునె యంచు విన్ననగు నేరచందంబునం దెల్పి పా.
మ్మనె మోమోడక యంచు నెంచు బతిక బోయం జేసితే దైవమా
యను నిం కెవ్వరు దిక్కనుం దొలంగ వీరప్రాణంబు తొర యనున్. 303
క. అమ్మా యను బలుకవు నా,యమ్మా యను జాహ్నవీదరయానిధి నను జే

కొమ్మాయనుఁ గలశాంబుధి, కొమ్మాయనుఖగిమ్మగములుగఁగుమిగొనియడులన్.
సీ. వనవిహారమున భూనమఁ జాడునర్జనుల్, మనుతఁడలంచి కంఠపము నెహించు
జలకేళిఁ దేలుచోఁ గ జెలుపుండు గావించు, పరిహాసముల నెంచి క పరితపించు
భోజనాదులవేళకేరాజేంద్రుఁ డొనరించు, బహునూనమూహించిభ్రాంతిమించు
ద్యూతాదికిములుదురొరయెఱుగనియట్లు, కి శ లంటుట గణించిశశవళించు
తే. నేకశయ్యావిహారంబులెంచి యెంచి, ప్రణయకలహంతములవగల్గోపలికిపలికి
వలపుముచ్చట లెడఁ జేర్చినవరివనరి, యింతి విలపించె గలకంఠులెల్లఁ గదియ.

క. కాంతారత్నం బిటు ల, కాంతారమునందు వగవఁగఁగా ఫలముల క
చ్చెంతఁ జరియించుమునిసుతు, లంతయు విని వచ్చి చూచియరుదగది వెనన్.

శా. ఆవాల్మీకులచెంత కేఁగి నతు లై క యయ్యా విముక్తాబ్జ యా
శ్రీవామాక్షియై ధాత్రికిం దిగినజేరజేరాజుదేవేరియో
నా వెల్గొందులతఁగి యోర్తు వనిలోనం దీన యై బెట్టు వా
పోవం గన్గొని తెల్ప వచ్చితిమి యభిప్రాయబోడె గావం దగున్. 307

చ. అని మునిబాలకుల్ తెలుప క నమ్ముని యాంతరదృష్టి నంతయుం
గని రఘురాముదేవి జనకక్షితిసాత్తజ యంచుఁ బల్కి గ్ర
క్కున వటు లర్హ్యసాత్రఁ గొని క కొల్చుచు వెంబడి నేగుదేరఁ గా
యనిదయ నెమ్మనంబు మొనరయం జని గాంగతటంబుచెంగటన్. 308

చ. ఉడుగక తేరుచన్న దెన క నూనినచూడ్కులుఁ గన్గెలంకులన్
విడువకి పాటునశ్శువులర వెల్లువ లూఱట లేనియూర్పులుం
గడయిడరానివంత యెడఁగొంచనిచెక్కిలికేట భూళి బుగ్గం
గుడువడుమేనునుం గలిగి క కుందెడిజానకిఁ గాంచి కూరిమిన్. 309

శా. చేరం బోయినఁ జప్పు డింత విని యానీతాంబుజాతాక్షి య
క్కారుణ్యాంబుధి సత్తపోధనమణిం క గన్నీరు లేఁజెక్కులన్
జాఱన్ తెప్ప లొకింత యెత్తి కని వీరశ్వాసంబు నిశ్శ్వాసమున్
మీఱన్ బెట్టుగ నేడ్చుచుం జరణసామీప్యంబునన్ న్రాలినన్. 310

మ. యతిమూర్ధన్యుఁడు బుజ్జగించి వగ పేలా పుత్త్రి సీనద్దణో
న్నతి నీభర్త యెఱిగియుం బ్రజ నిరన్దల్ దాల్చి గుందింపఁగా
ధృతి నీతెం పొనరించె నింతయు మనోరదృష్టి విచారించి వ
చ్చితి నన్నున్ మిథిలాధినాథులె నీరీచిత్తంబులో నెంచుమా. 311

చ. అటనుట యేల నే నిలుచునాశ్రమదేశము నీదె కాదె నీ
కెఱబటికంబులేక నిక క నిచ్చట నున్న తపస్వికాంత లం
దటు నుచితోపచారము లొనర్పఁ గలారు వివేకశాలినుల్
మఱుతురె తెల్వి దైవగతి క మాన్వఁగ నెవ్వరి కైన శక్యమే. 312

చ. జనకుడు తండ్రి సద్గుణవిశేషాలుడు పంక్తిరథుడు మామ చు
 వనభుజగర్వవై భవవిరాముడు రాముడు భర్త నీకు నీ
 వనుపమధర్మమర్హనిధి శ్రీ వజ్రతః శైలదళు నాచునాజ్ఞః జే
 కొని చరియింపు మేల వెతః శ్రీ గుండెన వర్ణముఁ గొమ్ము మానినీ. 313

క. అమ్మా యూరక వగవక, అమ్మా నావనము నీకు శ్రీ లీలాపన మా
 రమ్మా యివె జలములు చే, కొమ్మా నీముఖము గడిగికొమ్మా యనుచున్. 314

—◆◆◆ వాల్మీకి సీత హఠిపించి తనయాశ్రమంబునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట. ◆◆◆—

ఆ. అనునయించి యర్హ్య శ్రీ మాయమ కిప్పించి, మానిమణి నిజాశ్రమంబునకును
 గూర్చి తోడఁ దోడుకొనిపోయె నిర్వాజ. బంధుజనులు గారెరబ్రహ్మమునులు.

క. సీతాసతితో నిటులఁ బ్రచేతనునినుతుడు వనముఁ శ్రీ జేరి తనకు సంత
 ప్రీతిమెయి నతు లొనర్చుమ, హతాపననతులఁ జూచి శ్రీ యతులనుతి ననున్.

ఉ. రాజకులాలాభిరాముఁ డగురామునిదేవి విదేహధారుణీ
 రాజకుమారి పంక్తిరథశ్రరాజవిడోజునిపెద్దకోడలీ
 రాజముఖిలలామ యలశ్రరాజసహోదరిఁ బోలు నీమెకుం
 బూజలు సేయఁగాఁ దగుఁ దరపోధనకాంతలు మీర లందఱున్. 317

చ. చెడుగులు రావణాసురునినేఁ జెఱవ్రాయినకాంతఁ దెచ్చి యే
 లెడు నని తన్నుఁ బల్కినఁ జరలించి రథమూర్ధ్వహుఁ డీమెసద్గుణం
 బెడఁద నెఱింగియున్ సడి సరహింపక కానల కంపినాడు మీ
 రెడవక యీమెఁ బోవునఁ డని శ్రీ యింతిని వారల కప్పగించినన్. 318

ఉ. వారు మహాప్రసాద మని శ్రీ వామవిలోచన గారవించి యెం
 తోరహిఁ బర్ణశాలలకుఁ శ్రీ దోడ్కొని పోయి యథోచితంబుగా
 సారెకు నంతు లూని యుపశ్రవారము సేయుచు నుండి రంత న
 క్కారుణికుండు చెందెనతిశక్తుక మూఱడిలెన్ వధూటియున్. 319

సీ. రంగారుబంగారుచెంగువులు ధరించు, శృంగారవతి నారశీచీర లూనె
 భూజనంబులు మెచ్చుభోజనంబులొనర్చు, కమలాక్షికందమూలములునమలె
 జంద్రకాంతనిశాలశ్రవంద్రశాలల నుండు, జవ్వని మునిపర్ణశాల నుండె
 మరులుతో శ్రీరామునగుమువైఁ బవళించు, బాలికామణి యెంటిరపవ్వళించె
 తే. గన్నుసన్నల శుద్ధాంతశకాంత లాచరించు సేవలు మెచ్చనిశకాంతనాంగి
 యొగ్గమునిముగ్ధకాంతాశ్రతోపచార, విధికి నెంచ నసాధ్యంబురవిధికిఁ గలదె.

ఉ. అక్కడ లక్ష్మణుండు నటు శ్రీ లాతురుఁ డై చనుచుండి త్రోవలో
 నుగ్గుచు నద్వినీతుఁ డగునూతునిఁ జూచి నుమంత్ర చూచితే
 యక్కట నిర్నిమిత్తము ధరరాత్మజ కెంత యుపాధి వచ్చెఁ దా
 నెక్కటి నైతి నంచు వెత శ్రీ నెక్కడఁ బ్రాణము వీడునో కదే. 321

చ. అడవులఁ బెక్కు నాల్గి డుమ శీ లంది విభుం బెడఁబాసి దై త్యుచేఁ
బడి యట నెవ్వరుం బడనిరపాట్లకు లో నయి ప్రత్యయాగ్ధ మై
యడరెడుచిచ్చుఁ జొచ్చి యతిరయత్నమునన్ నుఖ మింత చెందినం
గడపట జానకీసతికిఁ శీ గాఁపురముం గడతేట దాయెఁగా. 322

మ. శివుకోదండము ద్రుంచె వాలి నడఁచెన్ శీ జేసత్పై నుగ్గిపునిం
బ్లవగ్రేణుల నేలె తొరజలధిన్ శీ బంధించె జాలస్త్వ నా
హవభూమిం దెగటార్చె నీవనితకై శీ యర్కాన్వయస్వామి య
ట్టివహూటిం బెడఁబాసి నిల్వఁగఁ గలంఁడే తాల్చి చిత్తంబునన్. 323

క. జను లంద టాడుకొనియెద, రని కద సతి సీత విడిచె శీ నవనిజతాపం
బున నశుపాపము జనులదొ, జననాథునిదో గణింపు శీ సారథి యనుచున్.

చ. వగచుచుఁ బల్కులత్తణునిరవాక్కులు సారథి యాలకించి కేల్
మొగిచి వచించె నేల వెత శీ మోదము ఖేదముఁ గాలపద్ధతిం
దగులుచు నుండు నెవ్వరికి శీ దైవముముందరఁ జారువంబు పెం
పగునె మహాత్మ తొల్లి బుధు శీ లాడినమాటలు పిన్న తెల్పెదన్. 325

—◆— సుమంత్రుఁడు లక్ష్మణునకు దుర్వాసువాక్యంబులు దెలిపి యూహించుట. —◆—

తే. ధర్మనిధి యైనమితండ్రి దశరథావ, నీశుఁ డొక నాఁడు నిజపురోహితునిఁజూడఁ
దలఁచిరథమెక్కి సూతకృత్యంబు నేను, బూనఁగవసిష్ఠమునివనంబునకుఁబోఁను.

శా. ఆనత్రంబున కేకవార్షికమఖరవ్యాస క్తిమై వచ్చి దు
ర్వాసుండున్ గురుచెంత నున్నిఁ గని వీరవ్యద్యహ్ని భానుద్యుతుల్
భాసిల్లం దగువారిఁ జేరఁ జని సరద్భక్తి నతుల్ సేసి త
త్ప్రాసన్యంబున కుబ్బుచుం గొలిచి భూపాలుండు వర్తిల్లఁగన్. 327

తే. అతిథి వై తివి మాయింటి శీ కథిప యనుచుఁ
గండమూలాదికములు వేరడ్కుల నొసంగి [విభుఁడు.

తామును భుజించి యమ్మునుల్ శతగినమాట, లాడుచు వనింప నవనరం శీ బరసి

క. అలదుర్వాసోముని కం, జలిఁ జేసి మహాత్మ రామశచంద్రుం డెన్నా
ల్లిలయేలుఁ గొడుకు లెందఱు, గలిగెద రాయుక్తి ప్రమాణగతి యెయ్యదియో.

తే. అతనితమ్ములబ్రతుకెట్టిదర్కవంశ, మవని నెందాఁక వర్తించు శీ ననఘచరిత
యానతీ దగు నింతయు శీ ననినఁ గరుణ

పొడమ మితండ్రి కయ్యత్రి శుభ్రుఁ డనియె. 330

క. అనఘా సేతనయాగ్రణి, విను మీధరఁ బదునొకండుశవేలేం డ్దేలున్
మునులెంచఁ బెక్కుయాగము, లొనరించుం బిదపఁబుత్త్రయుగ్మఁగాంచున్.

క. అందగ్రనుతు నయోధ్యకుఁ, బొందుగఁ బతిఁ జేయు నావ్రబుధమంత్రినుహృ
ద్బృందముతో నానందముఁ, బొందుచుఁ దుది బ్రహ్మలోకమునకుం బోవున్.

- ఆ. కొడువముగురువుత్తరీకల కిర్వరిరువుడు, పుత్త్రు లొడవి యన్యభూము లేలఁ
గలరు వెద్దకాల శ్రమిల నిల్పు నిత్యోకు, నంశ మింక నొక్కవార్త వినుము.
- మ. ధరణీపం బెడఁబాసి రామవసుధాధ్యక్షుండు వెక్కిరిండు త
ద్విరహం బొందెడికారణంబు గల దావృత్తాంత మే మంటివా
పరిపాటిక వినిపింతు విన్ను దివిజుల్ శ్రభంగించినం దైత్యు లా
తురు లై ముఖ భృగుపత్నిమద్వ సార నెంతో కూర్చి నక్కాంతయున్.
- ఆ. వారి కభయ మిచ్చి శ్రవైరుల వారింప, సమరవైరి చేరి శ్రయస్పరంధి
శిరము చక్రధార శ్రేణింది దైత్యుల, సహరింప భృగువు శ్రచాలఁ గినిసి.
- ఉ. దేవుడ నంచు నిన్ను వినుకొనిపుడు రంజలు నింతకూర్తక
స్త్రీవధ యెట్లు చేసితివి శ్రీధర యీశొల చెంద కుండినం
బోవునె మానవత్వమున శ్రభూమిని సీ వికఁ బుట్టి యాత్మప
త్నీవిరహార్తి వందురు మరనేకదినంబు లటంచుఁ దిట్టినన్.
- 336
- క. హరి కిచ్చినయాశాపము, పొరసె నతని మరల ఋషులబోధల నతఁ డా
హరిఁ బొగడి మాన్చె శాపము, హరికథ లెఱైన మేలె శ్రయది యేల నృపా.
- క. ఆభృగుశాపము వారిజ, నాభుడు వహించి నీకు శ్రనందనుఁ డయ్యె
నీభాగ్య మెంచఁ దగునె క,దా భూవర రాముఁ డొందుఁ శ్రదత్ఫల మింకన్.
- క. హరికై న హరునకైనం, బరమేష్ఠికి నైన విప్రభాషలు తోయి
దర మగునే యని లీలా, హరుఁ డమ్మని దెలుప నృపతి శ్రయద్భుత మందెన్.
- తే. ఈరహస్యంబు పురిఁ జేరుకొనెడ నృపాలుఁ, డానతిచ్చిన నే వింటి శ్రనంతె కాని
యెవ్వర నెలుంగరివార్తరసపుడుపొగుల, ననఘ తెల్పితినిదినిల్పుకమాత్మయంద.
- చ. కతిపయవర్షముల్ చనినఁ శ్రగార్యము లన్నియుఁ దీర్చి రామభూ
పతి మిము మున్నుగాఁ బనిచి శ్రబ్రహ్మపదంబున కేగు సీతకై
వెత పనిలే దనక ధృతియు శ్రవేడుకయుక వహించి లక్ష్మణుం
డతని నుతించుచుం జని రరయంబున గోమతిఁ జేరె నాఁటికిన్.
- 341
- క. మఱునాఁ డగుణోదయమున, నరదము సూతుండు పన్న శ్రనతఁ డెక్కి మహా
త్వర మధ్యాహ్నములోపల, నురువిమతాయోధ్యయగునరయోధ్యకుఁజనియెన్.
- వ. చని దీనాననుం డై పురద్వారంబు సొచ్చి యచ్చట నెవ్వరిం జూడక తలవంచి
కొని రాజమార్గంబునం జనుచున్నతనదైన్యంబును జానకీకూన్యంబై నరభంబు
నుం గనుంగొని పురజనులు గుంపులు గూడుకొని సవనవగా నిన్న మనము
విన్నది నిజంబైః తోఁచుచున్నది చూడుడు చూడుం డని గున్నగునలం బోవు
వారు నింతలేసినంసారచ్చేదంబులు మనయూరిపుణ్యాత్మలవలనకే దాయయ్యె
నింక నేనోరుపెట్టుకొని మాటలాడుద మనువారు నింతమాత్రంబునకే రామ
భూకాంతుం డింతసాహసంబు సేయ వచ్చునే యనువారు నిట్టిసాహసంబుచేయ

కున్న నిన్ముహాపవాదంబు భూపాలుం డేవగిదిం బాపుకొన నోపుననువారు నట్టి
రట్టు వినినప్పుడె చెట్టువడి పుట్టినకోపంబు పట్టజాలక పాపపుణ్యంబులు కట్టిడి
ప్రజలమీఁదం బెట్టి పట్టభద్రుం డిట్టిబెట్టిదంపుఁబని నేసె నతనినిట్టిట్టనఁగూడు
నే యనువారు నెఱుక నూలి మొఱకుతనంబుతో నట్టిపరమపతి వ్రతం బలికిన
వారు చల్లగా బ్రతికెదరనువారును వీరిబ్రతుకు బంగారమయ్యె నిప్పుడు బంగా
రువంటికాపురంబు విడిచి యాశ్చర్యంగారపతి కాఱడవులం బడి బడలికతో నడలు
చున్నదిగదాయనువారును బూచినతం గేడువలె సింగారించినరథంబువలెఁగన్ను
లపండు వగునిండుచూలాలి నడవులపాలునేసి తాళవచ్చు నేమనజనపాలుం డేలా
గునఁ దాల్చి దాల్చి నిల్చినవాఁడో యనువారును నిండు నేవురుగలిగి దిక్కులే
నిదానివలె గానలంబడి తల్లి యెంతసంతాపించెదవ్రాయని సీతాకాంతందలం
చుకొని దుఃఖించువారును దైవమా యిటువంటియగ చాట్లు పగవారికై నం దగ
పుసుమి యని కన్నీరు నించువారునునై పలుచందంబులం బలుక నాలకించుచు
నేనుంగుమొగసాలకడ రథంబుడిగి సుమంత్రునిసగౌరవంబుగానింటికిం బనిచి న
ట్టడవులలోమీపట్టంపు దేవిని విడిచిపెట్టివచ్చితినని యీగొట్టుమాటదిట్టతనంబు
తో నధిపతిం జేరి యింక నెట్లు విన్నపంబు సేయుదు దైవ్యరసంబునకునదనం
బగు శ్రీరామదేవునివదనంబుఁ జూచియేచందంబునఁ దాళుదుననితహతహాపడు
చువిన్ననై కొన్నికత్యంతరంబులుగడచి రాయంచ లేనికొలంకువలె రత్నంబు
లేనిపెట్టియవలె బద్దంబు లేనికొలనువలె జంద్రకళ లేనిగగనంబువలె సరస్వ
తి లేనిముఖంబువలె రామభక్తి లేనిచిత్తంబువలెనుపకృతి లేనిసంపదవలెగీర్తి
లేనిబ్రదుకువలె వార్తలేనికవిత్వంబువలె గాంతి లేనియద్దంబువలె శాంతి
లేనితపంబువలె శాఖ లేనిచెట్టువలె రేఖ లేనిబొందివలె సకలవైభవంబులు
గలిగియు జనకనందన లేనందునఁ జెన్ను దఱిగి విన్ననై యున్నయన్నగరుప్ర
వేశించి తదీయగృహభ్యంతరంబున.

343

సీ. ఏకతంబునఁ దొల్లి ర యింతి పల్కినకూర్కి, పల్కులు వాక్రుచ్చిరపనవి పనవి
ప్రజల మిథ్యానిండఁ ర బాటించి వడి నెంత, జెగువసేసితి నంచురబొగిలి బొగిలి
యీమాట సామిత్రియెఱిగింప సతియేమి, యయ్యెనోవనినంచురనడలియడలి
ప్రాణేశ్వరిని బాసి ర ప్రాణంబు లింక మేన, నిలుచునే యని భీతిరగలఁగికలఁగి

తే. యేనుఖము నింక నేలని ర యెంచి యెంచి

నేత్రముల శోకబాష్పముల్ ర నించి నించి

సారిగి పలుమాఱు బాన్పుపై ర నొఱగి యొఱగి

యలయువిభుఁ జూచి లక్ష్మణుం ర డార్తుఁ డగుచు.

344

క. చేరి తమయన్నపాదాంభోరుహమున వ్రాలి యశ్రురపూరము లే జై

పాఱ నడలంగ భృతి సెడి, యారఘునకుఁ డతనిమస్త్రమశ్రుల ముంచెన్ . 345

- ఉ. ఆయెడ లక్ష్మణుండు హృదయంబున ధైర్యము వెంచి లేచి భూ-
నాయక చంద్రుననవదనంబున సాశ్రునిరీక్షణావళుల్
జాయెగఁ జేసి దేవయగలుఘ్యతరాజ్ఞ వహించి సీతఁ గొఁ-
పోయి సురావగాతలతపోపనభూముల జేంచి వచ్చితిన్. 346
- ఉ. ఆవెతి తెన్నియెనఁ గల శ్రీ ఎరిక్కులాధిప దాట వచ్చునే
దైవగతుల్ శరీరికి సరదా కలదే సుఖ మాత్మిక జెందినం
బోవునె వచ్చునాపదలు శ్రీ పుట్టి లయించుట కూడి సాయుటల్
జీవులకున్ స్వభావములు శ్రీ చిన్మయమూర్తివి నీ వెఱుంగవే. 347
- చ. వగచుట పాడిగాదు మిమునవంటిమహాత్ముల కాత్మతత్త్వమున్
దగిలి తలంచి చూచినఁ బ్రభగ్విధ మెయ్యెద సచ్చిహత్తకం
బగువరమాత్మ సీవు జగతమంతయు సీవు జలంప నయ్యె నా
విగురుడ వైనసీకు నుపదేశము నే నొనరించువాడనీ. 348
- చ. అవనిజలాగ్ని వాయుగగనాత్మక మైనప్రపంచ మంతయు
న్వివిధచరాచరావళులు శ్రీ నీ వయి నిండి వెలుంగుచుండఁగా
నవనిజ యెందుఁ బోయినది శ్రీ యయ్య భవద్వ్యతిరిక్త మైనవ
స్తు వొకటి యున్నదే మఱపురచూపునఁ జూచి తలంక నేటికిన్. 349
- చ. అమలత మి మ్మెఱింగినమహాత్ములె పుత్రకళత్రమిత్రవ
ర్గముపయి మోహ ముంచక విరక్తి వహింపఁగ మీకుఁ జెల్లునే
భ్రమగొని వందురం దరుణి శ్రీ బాసి ధరాపరిపాలనంబు నే
య మఱచె రాముఁ డంచు ననరరా ప్రజ లాశ్రితరక్షణోత్సుకా. 350
- మ. అని బోధింపఁ గలంక దేజి రఘువంశశాంభోధిచంద్రుండు త
మ్మని నెమ్మోము ప్రసన్నదృష్టిఁ గని సరమ్మోదంబు వాటిల్లె నీ
యనవద్యోక్తి హజారమున్ దొరసి యగ్నా నాల్గునా శ్లయ్యె భూ
జనసంరక్షణ మెల్లకై న ఘటియింపఁ బోఁ దగున్ వేడుకన్. 351
- ప. అని యానతిచ్చి యచ్చండాంశువంశమండనుండు వెండియు ననుంగుడమ్మునిం
గనుంగొని యిట్లనియె. 352
- మ. సుజనానీకము బోచుచుం గుజనులకశోధించి దండించుచుం
బ్రజ లాయాయెడఁ దెల్పువిన్నపము లొప్పక వించు భూపాలనం
బు జనాధీశుఁ డొనర్చి కీర్తి వశయున్ శ్రీ భోగ ప్రమత్తాత్ముఁ డై
న జనుల్ దిట్టదు రిచ్చటన్ నిరయసంతప్తాంగుడౌ నచ్చటన్. 353
- . ఇల తేడు నుకృతి ననుచును, బలుమఱు లోపల నెయుండి శ్రీ పృజవిన్నపముం
దెలియ వినఁ జేనిఁగీడగుఁ, గల దీయర్థమున నొక్కతర విను మనఘా. 354

—◆— రాముడు లక్ష్మణునకు నృగునివృత్తాంతము వచించుట. —◆—

- చ. నృగుఁ డనురాజు తొల్లి యతిశనిర్మలకీర్తియు బ్రహ్మణప్రియుం
డగణితవిక్రమోన్నతుఁ డనీహంకృతిశూన్యుఁడు సత్యవాడు నాఁ
బొగడిత కెక్కి రత్నమయభూషణభూషితి లై సవత్స లై
తగుబహుధేనులక దినము శ దానము సేయు మహీనురాళికన్ 355
- చ. అతఁ డొకపుణ్యకాలమున శ సర్వదసంఖ్యల మించునై చికి
వ్రతతి సదక్షిణాకముగ శ బ్రాహ్మణకోటుల కిచ్చుచోట ను
వ్రతుఁ డగునొక్కవిప్రునిసవత్సక ధేను వనేక ధేనుసం
గతి నట రా నెఱుంగ కొక క్షత్తానురుఁ బిల్చి నృపాలుఁ డిచ్చినన్. 356
- క. దానము గొని యతఁ డేగిన, ధేనువుఁ గలవిప్రుఁ డాత్మరధేనువు నెందుం
గానక బహుదివసంబులు, దీనుం డై వెదకె నెల్ల శదేశములందున్. 357
- తే. గోత్ర గలగోత్ర లండెల్ల గోవువెదకి, గాత్ర మలయంగనతఁ డంతఃగనకలాఖ్య
దేశమున కేగి యందొక్కరద్విజనియింట
దూడతో నున్నతనద్యోణరదుఘను గాంచె. 358
- క. కాంచి హర్షించి శబలీ, యంచు బిలుచుటయు నొడయఁ శ డరుదెంచినవాఁ
డంచు నది దూడతోఁ జను,దెంచి తనువు మూగ్ధానంగరద్విజుఁడిం పొదవన్. 359
- క. తనధేనువు తనుఁ జేరెను, బని యే మెవ్వరికి ననుచుఁ శ బనివడి వెంటం
జనుదెంచునావుఁ దోకొని, చన దానము పట్టినట్టిక్షత్తానురుఁ డలుకన్. 360
- మ. తగునే నాయిలు సొచ్చి నామొదవు నురద్దండంబుతోఁ గొంచుఁ బా
ఱంగఁ జోరత్వము గాక యితైఱుగు ధీరత్వంబై యం చున్దతిన్
సిగ వీడక వెనుచక్కి పింజ వడలం శ జేపల్లకుఁ వచ్చినన్
నగి యావిప్రుఁడు వెట్టి యన్యధన మైసన్ నేను గైకొందునే. 361
- క. నామొద విది నిక్కువముగ, నేమండలఁ గలసి తప్పి శ యిటఁ జేరినదో
యీమొదవుఁ గానకయె యీ,సీమంతయుఁ దిరిగి యలతఁజెందితి ననినన్. 362
- ఉ. ఇచ్చినయట్టిదాత నృగు శ డీమొదవుం గయికొన్నవాడ నే
నిచ్చటనే వచించెదవె శ యీయనృతోక్తులు రాజుచెంతకుం
జెచ్చెర రమ్మ చూత మని శ చేకొనినాతఁడు వల్కుగా దనన్
వచ్చునె యట్లు లై న నని శ వచ్చె నతండును గోసమేతుఁ డై. 363
- ఆ. వచ్చి వెక్కునాళ్లు శ వసుధేశువాకిలి, గాఁచి యతనిసమ్ముఖింబు లేమి
రోసి ద్విజులు నృగుని శ నూసరవెల్లివై,పుట్టు మనుచుఁ దిట్టి శ పోయి రనఘ.
- తా. ఆతాపంబు నృగావనీశునకు బాహ్యద్వారగుల్ దెల్ప నెం
తే శోకించి నిజాశ్రితాప్తహితమంత్రిత్రేణి కవ్వజ్రసం
కాశం జాద్విజతాపమున్ నొడివి వేగం బుత్తు సర్వక్షమా

ధీశుం జేసి నయాసయంబులు హితోక్తిం దెల్పి ధైర్యంబునన్. 365

చ. వలియును మంచు నెండయును శీ వానయు గాలియుఁ జేర నీనిబ
ల్కలు గట్టుచేయఁ బుచ్చి యది శీ గన్నడ కుండఁగఁ బుట్టలుం బొడల్
బలువుగ సంఘటింపుఁ డని శీ పల్కి నిజాకృతి డించి చొచ్చి యం
దలయుచు నున్నవాఁ డిపుడు శీ నాన్మగుఁ డూసరవెల్లిరూపునన్. 366

—●—●— రామఁడు లక్ష్మణునకు నిమిషక్షాంతముఁ జెప్పట. —●—●—

క. కావున మత్తుం డగునృపుఁ, డావిధమున హానిఁ జెందు శీ ననఘా నిమి యన్
భూవరుఁడును గురుశాపము, చే వనరుట మత్తవృత్తిఁ శీ జెందియ కాదే. 367

ఉ. ఆకథ యెట్లు లన్న విను శీ మాచియుగంబున సూర్యవంశజుం
డైకొమరొందుచుండు నిమి శీ యన్ జననాథవంతుండు శత్రుశి
తౌకుశలుం డతండు రహి శీ గౌతమమానివసంబుచెంత లో
కైకమనోహరం బగుమనోహపురి యొం డొనరించి దానికన్. 368

ఆ. వల్లుసౌధవిజితరవై జయంతముగాన, వై జయంత మనెడివరసమాఖ్య
యమరఁ జేసి యచటనమరనాథునిఁబోలి,యవని నేలుచుండిరూఘనుండు.

క. గురునిభుఁ డనఁ దగుతనకుల,గురునిం గని యొక్కనాఁడు శీ గురుమతి నే న
ధ్వర మొకటి సేయఁ బూజితిఁ, గరుణన్ మిరచి వహించి శీ కడతేర్పుఁ డనన్.

ఉ. ఆర్యశిఖావతంస మణఁ శీ డాతని కిట్లను నన్ను మున్నె య
ధ్వర్యుతకున్ వరించె మఘవంతుఁడు తన్నఖ మైన భూమిభృ
ద్వర్య భవన్నఖుంబునకు శీ వచ్చెదఁ దాళు మటంచుఁ బోయినం
గ్రార్యముతో నృపాలకుఁడు శీ గౌతమమాని వరించి చెచ్చెరన్. 371

శా. భృగ్వృత్రిచ్యవనాదు లైనఋషులం శీ బిల్పించి ప్రార్థించి ఋ
త్విగ్వర్గంబుగ వారిఁ జేకొని తదాదేశాప్తి శీతాచల
ప్రాగ్విశ్వంభర యజ్ఞశాలఁ దగ శుంభతనంపదం దధరా
భుగ్వంశాగ్రణి దీర్ఘసత్రము జగంబుల్ మెచ్చఁ జేసెన్ రహిన్. 372

ఆ. అయిదువేలయేఁడు శీ లడిగినవారికి, లేదు నాక వరమనోదీదుకూల
భూషణాన్నదానములఁ దృప్తిఁ గావించె, సతనికలిమిఁ బొగడనలవియగునె.

ఉ. అంతకుమున్నె యింద్రుమఖ శీ మైనఁ దదర్చితుఁ డై యరుంధతీ
కాంతుఁడు వచ్చి యంతయును శీ గన్గొని నన్ను గురుం ద్యజించి దు
శ్చింత మఱొక్కనిన్ గురునిఁ శీ జేసికొనెన్ నిమి వీనికండక్రి
వ్వంతయు నేఁ డడంతు నని శీ యల్కను వాకిటఁ గాచి యున్నెడన్. 374

ఆ. బడలి పగలు నాక శీ పవళించి నిమి యంతి, పురమునందు నిదురవ్రాపుచున్కి
నెఱుంగఁ డవ్వసింఘఁ శీ జేఁజెంచి కాచుట, యిలఁ బ్రమత్తజనులన్ కెఱుకగలదె.

చ. ఇటుల ముహూర్తమాత్ర మవనీంద్రునివాకిటఁ గాచి రాకయుం

- డుటకు సహింప కాయజతనూజుడ కాయజమే నడంచుధూ
ర్జటివలె మండినా విడిచి ర జన్నము నేసియుఁ జెంతఁ జేరఁ డీ
కుటిలుఁడు వీఁ డనంగుఁ డయి ర కుగ్మధుఁ గాకని శాప మిచ్చినన్. 376
- ఉ. ఆయనశాప మెట్టిదో నృపగృహకాయము వీడె నప్పడే
కాయముకంటె ముందు కిడరేగాఁ జనె నిద్రయు నవ్విధంబు భూ
నాయకుఁ డాత్మలోఁ దెలిసి ర నన్ను వృథా శపియించినాఁడుం
గాయముఁ బాసి గాసిపడుతగా కని కిగ్మము శాప మిచ్చినన్. 377
- క. ఇతిరేతరశాపాక్తుల, యతియును నృపతియు విదేహు ర లైరప్పడు దుః
ఖతుఁ డయి వసిష్ఠముని శత,ధృతికడకుం బోయి తన్నుఁ ర దెలిపికొనియనున్.
మ. నిమిశాపంబున స్థూలదేహ మడఁగెన్ ర నే సూక్ష్మదేహంబుతో
నమరారాధ్య భవత్పదాబ్జములు డాయ్ వచ్చితిన్ స్థూలదే
హముఁ బ్రాపించునునాయ మేమి యిఁక నెం ర దావిర్భవించున్ దయా
సముఖత్వంబున నానతీయఁ దగు నంశుమన్ నీనుఁ డై వేడినన్. 379
- క. పరమేష్ఠి పలికె మిత్ర,వరుణుల తేజంబు సొచ్చి ర వారలవలనన్
ధర నీ వయోనిజుఁడవై, భరియింపుము దేహ మనుచుఁ ర బంచిన నతిఁడున్.
ఉ. ఆవిధి యానతిచ్చినకీర్యన్ వరుణాలయ మొందె నంత మి
త్రవరుణుల్ పయోధితటరథారుణిఁ గ్రుమ్మరుచుండి యొక్కలీ
లావనవీధి నూర్వశి మేలంగుట గన్గొని రందు మిత్రువై
నావగలాడిచూపు లొలరయం దమి నాతఁడు మన్ననార్తుఁడై. 381
- ఆ. చానఁ గడిసినంతఁ ర జరమధాతువు జాఱ, నదిగ్రహించి ఘటమునందుండిచి
వరుణుచెంత మెలఁగరవరుణుండు కామించి, సంభ్రమించికి దియనకయిపలికె.
క. మిత్రుఁడు వరించె దొలుతఁ గ, శత్రుముగా నింక మీరు ర లక్షించుటకుం
బాత్ర మగునేని మామక, గాత్రము దిలకించి సుఖము ర్గైకొనుఁ డనినన్.
తే. దానితిన్ననినునుఁబల్కు ర దానికుల్కు
దానియొయ్యారమును మెచ్చి ర తాల్ని నిలుప (వ యుంచె.
లేక వరుణుండు గూడ స్థలించెఁ దేజ, మదియు మునుపటిఘటమందె రయతి
ఉ. అందుల కల్గి మిత్రుఁ డతిరవా నను ముందర సెంది యుండియున్
నిందకుఁ దాళి యవ్వరుణునిం గజయం జన నీకు ధర్మమే
యిందున భూమియందె వసరయించి పురూరపుభార్య వై నడిం
బొందు మటంసుఁ దిట్టె ఘటిఁ ర బుట్టి రగస్త్యవస్థిఘ లిరువన్. 385
- క. చనియె నగస్త్యుఁడు తపమున, కింపంశాంభోధిచంద్రుఁ ర డిత్వాకుఁడు దో
కొని వచ్చె నవ్వస్థిఘనిఁ, దన కెప్పటివలె బురోహితత్వ మొనర్పన్. 386
- వ. ఇది వసిష్ఠజన్మప్రకారం బింక నిమిరాజవృత్తాంతంబుఁ దెల్పద విను మని

రామభూకాంతం డూర్కిళాకాంతం కిట్లనియె.

387

మ. నిమిదేహంబు మణిమయాభరణపంక్తిన్ వస్త్రమాల్యానులే
పములన్ మూను లలంకరించి దయతో శ్రవయ్యాగ శేషంబు పూ
ర్ణము గావింప నిజాంశముల్ గొనుట నానందించి బృందాచకుల్
గుమి యై పల్కిరి ముక్తదేహుఁ డగునాత్మోణిశమూర్ధన్యతోన్.

388

మ. నిమిరాజేంద్ర నిరంతరాయదశఁ జెందెన్ నీమఖం బాత్మభా
గములు దృష్టుల మైతి మండలము నిరంకం గోరు మేకోర్కియై
న ముడం బొండగ నీ కొనంగెడ మటన్ నుం బ్రాణిసంఘంబునే
త్రములన్ నిచ్చలు నిల్వ నిం డనియె నాతం డిచ్చి రద్దేవతల్.

389

క. నిమి నిల్పుటఁ గనుతెప్పలు, నిమిషము లనుఖ్యాతిఁ జెందె శ్రీనిమిదేహమునం
యములు సురల్ మధియింపఁగ, నమితగుణాకరుఁడు జనకుఁడచ్చటఁబాడమెన్.

ఆ. వీతదేహ ముద్భవించిననల వాట, నతఁడు దగె విదేహుఁ శ్రీడనడుపేర
మథనజాతుఁ డగుట శ్రీమిథి యన వర్తిలై, నతనిపోలు మిథిలయనఁగఁ దనరె.

మ. అనిన్ లక్షణుఁ డద్భుతం బాదవ రామాధీశు నీశీంచి దే
వ నిమిత్త్యవతి సత్యధర్మకరుణావర్ధిష్ఠుఁ డయ్యెన్ వసి
ష్ఠనకుం గ్రమ్మట శాప మిచ్చె తమ యశస్సఁ గన్నఁ బెం పొందఁడే
తనకుం గోపము చెల్లునే యనిన నీతానాయకుం డిట్లనున్.

392

—◆◆◆ రాముఁడు లక్ష్మణునకు యయాతివృత్తాంతము చెప్పట. ◆◆◆—

ఉ. ఆంతరవైరి గాదె యనగ్రహ పెనుగోపము తద్విముక్తుఁడై
తొంటి వహింప నొక్కనికి శ్రీశక్యమె తొల్లి యయాతిధాతుణి
కాంతున కింత చెల్లినది శ్రీఖ్యాతి వహించినయమ్మహాత్మువు
త్రాంతము కొంత దెల్పెడఁ బ్రేయం బెనయన్ విను మంచు నిట్లనున్.

393

ఉ. ఆతతనీతి మించునహుఁషాధిపనూతి ప్రభాకరప్రతి
జ్యోతి కృతాధ్వరత్రిదశశహూతి నిరీతి గుణాతిమానిత
ఖ్యాతి ధరాభిరక్షణచరణాంచితహేతి మహావిభూతి న
ద్వాతవిసీతి బంధుశివశతాతి యయాతి జితాభియాతి యై.

394

క. వృషపర్వాభిధదివిష, ద్విషదగ్రణిపుత్రి వైత్యరదేశికపుత్రిన్
వృషభార్వతులితుఁ డతులిత, వృషపర్వఁ డతండు దాఁ బరీణయ మ్మయ్యెన్.

తే. మేదిసీభర్త తొలుత శరస్వివృషవలనఁ, బూని సితకీర్తిగంగాంబుపూగుఁగనియె
యానకలహంసి యగు దేవరయానివలన

నవ్వెనుక శత్రుభయదుని శ్రీయదునిఁ గనియె.

396

చ. దయ వృషపర్వపుత్రియెడఁగ దద్దయు నుంచి యయాతి భార్గవ
ప్రియసుత నాదరింపక చరంప యదుం డని చూచి తల్లి కెం

- తయు నెగఁబోసి గోస మెడఁ శ్రీ దార్మొనఁ జేసిన నామె మంసబు
ద్ధి యయి గురుం దలంప నరుదెంచె భృగూద్వహుఁ డుజ్జ్వలద్వ్యతిన్. 397
- క. అరుదెంచి యతఁడు నుత తన, చరణాంబురుహంబు లశ్రుగ్రజలములఁ గడుగన్
వెఱఁ గంది యేల తల్లి, పరితాపముఁ జెందె దనుచుఁ శ్రీ బలుమఱు నడుగన్.
- ఉ. కన్నులనీరు చెక్కులను శ్రీ గాల్వలు గట్టఁగఁ బుత్త్రి నల్కె నో
యన్న మఱేమి తెల్పెద యరయాతి సదా వృషపర్వుపుత్త్రిక
న్నన్నన సేయుఁ గాని యొకరనాఁడును నన్నుఁ దలంపఁ డింతయున్
విన్నప మాచరించి నిను శ్రీ వీడ్కొని మేను ద్వ్యజింప నెంచితిన్. 399
- క. పతి సవతిఁ గూడుకొని యవ,మతి సేసిన బ్రతుకుకంటె శ్రీ మగువకు మేలా
మతిఁ దలంప జలవిషానల, గతులన్ మృతిఁ జెందు నుపమశ్రీ గాంచుటలనినన్.
- మ. తనపుత్త్రి గరుణించి మాను మిడ సంతాపంబు నాతల్లి యా.
వనగర్వంబున నిన్నుఁ గైకొననిభూషణజ్యాయుధుం డింతటం
గనుఁ గా కెంతయు పృథ్విభావ మనుచుం శ్రీ గావ్యుండు శాపించి పో
యిన జీర్ణించియు మామవై నలుగఁ డరయ్యెన్ రాజు సామాన్యుడే. 401
- మ. జరతత్వం బటులన్ వహించి శశివంశస్వామి భోగస్సృహ
పరుఁ డై జవ్వన మగ్రపుత్త్రుఁ డొనఁగం శ్రీ బ్రాపించి వెక్కేడు లి
ద్దఱుదేవేరులతో నుఖించి త్రజలన్ శ్రీ ధర్మస్థితిం బ్రోచి య
ధ్వరముల్ సేసి ధనాధులన్ మనిచి యంతం దృష్టి వాటిల్లినన్. 402
- క. తనముదిమి తాను గొని జ,వ్వనము కుమారున కొనంగి శ్రీ వానిన్ జనసా
లనశేలనలోలునిఁ గాఁ, బొనరిచి యాసుకృతి సనఁ దరపోవఁమునకున్. 403
- అ. యదుఁడుతండ్రి చూటరకెదురాడియతనిశా,పమునరాజ్యభరణవిముఖుడయ్యె
గూరనంతటలకురగురుఁ డయ్యెఁ బితృనిండ, చేయువాఁడు కీడుఁజెందుటరుద.
- క. పూరుఁడు గురూక్తిఁ జేకొని, ధీరుం డై కీర్తిగని ప్రతిష్ఠానపురా
ధారుం డై యిందుకులో,ధారుం డై భూమి యేలఁ శ్రీ దండ్రి తెఱఁగునన్.
- ఉ. గాత్రముఁ బాయు మంచు గురుఁ శ్రీ గ్రమ్మఱి డిట్టి తదుద్భవవృథా
పాత్రచునన్నుఁ డయ్యె నిమి శ్రీ భార్గవుఁ గ్రమ్మఱి డిట్ట నోపియున్
క్షత్రియధర్మమూని గుణశాలి యయాతి శమించె గ్రమ్మఱున్
ధాత్రియు నేలె సౌఖ్యమయత్రన్ విలసిల్లె నుతింపఁ జెల్ల దే. 406

—●●●● ఆ శ్వా సాం త ము. ●●●—

- క. ఆని యివి మొదలయినపురా,తనపుణ్యశ్లోకకథలు శ్రీ తనతమ్మునికిన్
వినిపించుచు వినశేవంబును రాత్రియుఁ గడవె రామరభూపరుఁ డెలమిన్. 407
- ఉ. నిద్రువతీశవంశనలీరనీదినరాజ నరాజయస్సృహ
ద్విడ్యవనచ్చటానలదురదీర్ఘవిలోక విలోకభూపరి

వ్యాధ్యమశుద్ధబుద్ధిగృహీతవర్తనభోగనభోగధారుణీ
రుద్యతకేళికాదనగురుక్రమసారమసారవిగ్రహః.

408

క. కాళీదీప్తదలోలుప, కాళియఘణరంగవటనఘటనావేశా
వేలార్తిమద్భుజంగమ, బాలాసంస్తవనలోలశ్చపావనశీలా.

409

మత్తకోకిల. నారదాదిమునీంద్రచాతకనారదాభశరీరసం
సారసారసగర్వన్విర్వృత్తిసారసారసవైరబృం
దారకాహితయోధయూధవిరదారకాశుగవారనీ
హరపారదశారదాహరశహరపాండుయశోనిధి.

410

గద్యము. ఇదిశ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతుర్విధానవద్య
కవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజసకలవిద్యజ్ఞనాభివర్ణితోద్దిష్టవిత్తిర్ణైభ
వాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీనిలాసధురంధరధరాధిపనభాం
తరస్తవనీయనయకళాయుగంధరబంధురమనీషావిశేషమంథానవసుంధరాధర
శోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకరవినియాదికగుణరత్నాకరకంకంటివంశ
పయఃపారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞానవిభ
వవిజితననందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణప్రవీణతానిధాన
పాపరాజప్రధానప్రణీతంబైనశ్రీమదుత్తరరామాయణంబనుమహాకావ్యం
బునందు షష్ఠా శ్వాసము.

శ్రీ

రామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ మ దు త్త ర రా మాయ ణ ము.

సప్త మా శ్వా స ము.

లలితమిత్రవిందా

బాలామృదులోరునిహితశ్రవదపంకజ భ

ద్రాలోలలోచనాకచ

కీలితనవహేమదామ శ కిలవవిరామా.

1

తే. అవధరింపుము రామచంద్రావనీంద్య, వర్ష్యుఁ డీరీతి నవ్విభావరిఁ గ్రమించి
కాల్యమున లేచి సంధ్యాదికములుదీర్చి, కొలువుసింగారమైనభాస్థలికిఁబోయి.
సీ. భరతాదిసోదరుల్ శ ప్రణతులై యట నిల్చి, కనునన్నఁ బనిచినరసను లొనర్పఁ
బ్రేమ మీఱ వసిష్ఠవామదేవాదికుల్, మొనసి యాశీర్వాదములు ఘటింప
స్వామి పరాకు హోచ్చరిక హోచ్చరించు, సారే గంచుకులు హోచ్చరికఁదలెప
మంతులొల్పి శ్రుతులునురమం త్యాదు లెడ నెడ, నెలమితోఁబొడగనికొలుపు నేయ
తే. గములుకొని మన్నెదొర లూడిగములు నలుప

హైమసింహాననంబువై శ నధివసించి
యుదయగిరి నిల్చు ప్రొద్దుతో శ సుద్ది యగుచుఁ
బెద్దకొలువుండె దళరభురవెద్దకొడుకు.

[జూచి

తే. ఇవ్విధంబునఁ గొలువుండిర యినకులుండు, మ్రోలనిలుచున్నలక్ష్మణురమోముఁ
యీవు మొగ నాలకేఁగియం దెవ్వ రేని, మనవిగ లదన్నదోడి తెరమ్మనుచుఁబనుప.

చ. అతఁడు మహాప్రసాద మని శ యప్పడ వాకిటి కేఁగుదెంచి యం
దతినిబిడంబుగా నిలిచినట్టిప్రజం గని రామధారుణీ
పతి యపు డానతిచ్చినసురభాషిత మందఱతోడఁ దెల్పినన్

క్షితిజను లెల్ల నాయనకుఁ శ జేతులు మోడ్చి వచించి రింపుగన్.

5

తే. చంద్రుఁబోలినశ్రీరామరచంద్రమోము, గన్నులను జూడఁగోరుటొక్కటియకాక
యనఘసరిపూర్ణ కాములరమైనమేము, విన్నపము చేయు మనవియే శమున్నదిపుడు.

సీ. భద్రేభములయందె శ సాయనిమదవృత్తి, మధుకి రావళియందె శమలినగుణము
చంచలాలతయందె శ చంచలభావంబు, చెలుల నెన్నడలందె శ యలనగరిమ

మిథునసంగతులందఱ మించుబంధములెల్ల, నలయర్థచంద్రునియందె కొఱత
కఙ్కెదిపుట్టలయందె యునత రాహిభయంబు, లపరపక్షపురాత్రులందెతమము
తే. ప్రతిపదాదులయందె తీరణనివ్రదోష, మాత్మవిదులసమాధులయందె మఱపు
గాని మఱి యెందు నెదికయుఁ గాన మయ్య
రఘుకులస్వామి సాలించురాజ్యమునను. 7

నీ. కాననంబులయందె కాదు గా నుమనోవి, లాననంపడ ప్రజలకును గలదు
గంధసారమునందె కాదు గా సంతతా, మోదంబు భూజనమునకుఁ గలదు
గగనాంతరమునందె కాదు గా ఘనలక్ష్మి, తిరుగుగాఁ జొరసంతతికిఁ గలదు
కనకాంబరమునందె కాదు గా నుగూణనం, దోహస్త జానపదలకుఁ గలదు
తే. కలితవిక్రమధానుష్కరమునందె, కాదు గా ధర్మమిల నెల్లఁ గలదు రామ
చంద్రుఁ డెప్పుడుఁ బరిపూర్ణచంద్రులీల, రాజ్య మొనరింప నేమిగోఱంతయనిన.

◆◆◆ క్రీరాసునితోభిక్షుతాడిత మైనయొకశునకంబు తనవృత్తాంతంబుదెలిపికొనుట. ◆◆◆

క. ఆలింపుచున్న నచటికిఁ, గాలేయక మొకటి వచ్చి కడుపడి నెత్తి
గీలాలథార దొరఁగ, న్దూలుచు మొఱసేయ లక్ష్మీణుఁడు కని కరుణన్. 9
తే. చేరఁ జని యేల నీనడిరేళిరము పగిలె, సచట మొఱసేయుటకు నేమిహేతువనిన
నగతికుల కెల్ల గతి యైనయధిపుతోడ, గాని నేఁ దెల్ప ననిశునకంబుపలుక.

తే. మంచి దని స్వామికడకు లక్షణుఁడు పోయి
వినయమునఁ దొల్లఁ బ్రజమాట ర వినికిసేసి
వెనుక శునకంబు తెఱఁగునుఁదెలియఁజెప్పి, మనుజుపతిదానిఁ దెచ్చున్న రమరిలనేగి.

మ. పతి దోడ్చెమ్మనె నిన్ను రమ్మనినఁ గంఠపం బూని భూదేవతల్
యతులుక నిల్చునభాస్థలంబునకు ర మ్మంచుక ననుం బిల్చు తే
చతురత్వం బని సారమేయ మనినక ర సౌమిత్రి యమ్మాటయుక
క్షితిరాణ్ణాళికిఁ దెల్పఁ దానె యరుదెఱచెక రాముఁ డచ్చటికిన్. 12

క. అరుదెంచి నెత్తి నెత్తుటి, వజ్రదల జొత్తిల్ల నగరివాకిట వెతతో
నిరవ్రకిని యున్న శునకముఁ, బరికించి వచింపు మేల ర పఱతెంచి తనన్. 13

ఉ. ఆమృగదంశకం బనియె ర నర్కకులేంద్ర యలర్క మేమి యిం
దేమిటి కేఁగుదెంచినది ర యేటికిఁ గొట్టుము నాక లీల నేఁ
డీమును లీన్మపాలమణు ర లిందఱుఁ గొల్వఁగ నిండు వచ్చినా
వే మని నీదయాదికసరమిద్ధగుణంబులు సన్నుతింపుదున్. 14

నీ. జలధిబంధనవేళ ర బలసత్కపులకన్న, మించఁగా నుడుత లాలించ లేదె
శుకవామదేవాదురలకు సమానముఁ జేసి, యెలమిఁబక్షికి మోక్షమియ్య లేదె
హనుమంతుచే డేమ ర మరయుచో భరతుక
న్ననుమున్నె గుహు వేడఁ ర బనుప లేదె

- శబరి యిచ్చినపండ్లశచవి భరద్వాజుల, విందొక్కరీతి భావంప లేదే
తే. దొడ్డుకొంచెంబులున్న నేరదొరపు నీక,టాకుమున కెవ్వఁడై నచోనాశ్రయింపఁ
గదిసి రక్షించుటయే నీకుఁగలగుణంబు,రఘుకులక్షీరనిధిచంద్రోరామచంద్ర.
- చ. హరిహయవహ్నిదండిదనుజాబ్ధిపవా యుకు బేరశంభుభా
స్కరరజనీకర ప్రముఖసంస్వసుపర్వలుఁ దావ కాంశజాల్
హరివి పరాత్పరుండవు కృతాకృతి దుర్జనశిక్ష. సేయ ని
ద్ధర నవతార మొందితివి శ ధన్యతఁ జెందితి నిన్నుఁ జూచుటన్. 16
- చ. నృపతికి సాధురక్షణ వశహించుట ధర్మపు గాన నాదువి
న్నప మిఁక నాలకింపు జనననాయక యెవ్వరి కెగ్గు సేయ కే
నెవుడుఁ జరింతు నీపురి నిశదేమియొ నేఁ డొకభిక్షుకుండు నన్
గుపితమతిక శిరం బవియఁగొట్టై బరామరిసింపవే యనన్. 17
- ఉ. అక్కరుణాబ్ధి రామవిభు శ డప్పుడై భిక్షుకుఁ బిల్వఁ బంచి యి
క్కుక్కకు నీకు నేమిపగ శ కోపముతోఁ దలవ్రయ్యఁ గొట్టినా
వక్కట విప్రవంశజుడ శ వయ్య దురాగ్రహశత్రు గెల్వ లే
వెక్కడిభిక్షుకత్వ మిది శ యేటి విరక్తి యటంచు దూతినన్. 18
- తే. అతఁడుకరములుమొగిచి యిట్లనుచుఁ బలికె, దేవ భిక్షార్థమింటింటఁదెరిగితిరిగి
యలసి నే రాఁగ నిధి వీధి శ నడ్డమగుచుఁ, దలఁగకున్నను గొట్టితిఁదప్పగలదు.
- క. దండింపఁ దగుదు నేనున్, దండింపుము నన్ను నీవు శ దండించినచోఁ
దండింపఁ డొకమీఁదట, దండి యనిన విభుఁడు దగినదండన యరయన్. 20
- క. కా లేయక మిట్లనియెను, గాలాంజన మనెడిగిరిని శ గలదేవశముం
బాలింప నితనిఁ బనుపుము, చాలు నదియె దండ మనిన శ జనపతి నగుచున్.
- తే. అతని కవుడై తదాధిపత్యం బొసంగి, ప్రభుత కభిషేక మొనరించితభద్రగజము
మీఁదనెక్కించిపంచినశమేదిసింద్రుఁ, గాంచిమంత్రులుపల్కిరక్కజముగాఁగ.
- ఉ. త ప్పొనరించి వివ్రుడు మునదంబున దుర్గవిభుత్వ మొందె నం
చిప్పరి నున్నవిప్రజను శ లెల్లను జేయుదు రింక నిట్టులం
దప్పలె యంచుఁ బల్కు బతి శ నవ్వుచు సిప్పని కీడొ మంచిదో
చెప్పెడిఁ గుర్కురం బని వశించిన ధైరవుతేజి యి ట్లనున్. 23
- ఉ. ఎంచఁగ నింతకంటెఁ గలదే యవమానము దేవ తొల్లి నే
నంచితవిప్రవంశజుడ శ నై యల దేవగృహాధిపత్యముం
గాంచి తదన్నభుక్తిఁ గొని శ కాదె వహించితి నిట్టిజన్మముం
గొంచెమే దేవతార్థహృతి శ కుక్కతనం బొసరింప కుండునే. 24
- క. జనవర దేవప్రాప్తాణ,ధనహరణమహాఘ దావదహనము వంశం
బనువంశాటవిఁ గాల్పక, చనునే యెవ్వరికి దానిఁ శ జనునె యొనర్చున్. 25

ఉ. కోవెలపారుప తైమునశకుం బనిఁ బూనియు నేను సాధుసం
 నేవయు దీనపోషణముఁ శ్రీ జేసితిఁ గావున నీభవంబునకా
 భూవర జాతిసంస్కరణముకా వహియించితిఁ గూరుఁ డిద్ధరా
 దేవుఁడు సత్కియా ప్తిఁ గడఁ తేజుఁ గలాఁడె తలంచి చూచినన్. 26

క. అని జాతిస్త్రుతి గల యా, శునకము రఘురాముఁ బొగడుకొనుకా వలగొని వీ
 డొని కాశి కేఁగి యట నిరశనతం గృహియించి పిదప శ్రీసద్గతిఁ జెందెన్. 27

◆◆◆ చ్యవనాదిమునబు రామునితో లజ్జానుదుని వృత్తాంతంబుఁ జెప్పట. ◆◆◆

చ. అవనిపుఁ డంత నెప్పటిక్రియకా సభ కేఁగి వసిించునంతలోఁ
 జ్యవనమరీచిక శ్యపదశాదపుల స్త్యముచీకముఖ్యమా
 నివరులు వచ్చి వాకిటను శ్రీ నిల్చినఁ జూచి సుమంత్రుఁ డెంతయుకా
 జవమునఁ బోయి యయ్యసురశత్రుని కంజలిఁ జేసి యిట్లనున్. 28

తే. స్వామి యమునాతటారణ్యశవాను లైన
 చ్యవనముచికాదినంయఃమిశ్రశ్వరులు వచ్చి
 వాకిటనునిల్చినారన్నవడిగ లేచి, వినయము భయంబుభక్తియుఁగ్రహనఁగొనంగ.

క. జడదారియొడయులకు న, ప్పడ యెదురుగఁ బోయి పాదశ్రములకు వినతుఁ డై
 తొడితెచ్చి యుచితపీఠము, లిడి పూజ లొనర్ప వార శ్రీ లెల్లను వేడ్కన్. 30

తే. తాము తెచ్చిన పుణ్యతీర్థములఁ బావ, నోదకంబులఁ బక్ష్యఫలోత్కరములఁ
 జిత్త మలరంగ నిచ్చియాశీర్వాదంప, నెంతయు వినీతుఁ డై రాముఁగడిట్టులనియె.

శా. ఆధుల్ దీర్చంగ నోపుమిచరణతోరయంబుల్ శిరం బాసె నా
 నాధున్యంబువు లింక నేల మిము సశ్చర్మింప నౌ సత్ఫలం
 బే ధన్యాత్మునిఁ జేసెఁ గావలయునే శ్రీ యీపండు లక్షై నచో
 సాధూత్తంసములార మీరు కరుణించు గా దనకా వచ్చున్. 32

శా. నాసామంతచయంబు నాయనుజసంతానంబు నాదేహముకా
 నాసర్వస్వము మీయధీనము గృహకా శ్రీ నన్నుం గటాక్షించి నే
 దాసేయత్వముతో నొనర్పఁ దగు కృత్యంబుల్ ప్రబోధింపుఁ డం
 చాసర్వంకవబుద్ధి పల్క మును లశత్యానందమగ్నాత్ములై. 33

ఉ. ఏనృపులైన నీకరణి శ్రీ నీవినయోక్తులు పల్క నేర్తురే
 మానస మున్నవైఖరినె శ్రీ మాటల నాడెద వార్యపోషకుల్
 భానుకులీను లందఱును శ్రీ బ్రహ్మణభక్తియు దుష్టశిక్షయుం
 బూనియ కాదె నీ విచటఁ శ్రీ బుట్టుట రామ యటంచు నెంచగన్. 34

చ. చ్యవనుఁడు పల్క రామ నృపశచంద్ర కృతింబున దైత్యవంశసం
 భవుఁడు మథుండు నా నొకఁడు శ్రీ భాసిలు నాతఁడు ధర్మశాలియై
 యవనిసురుల్ సురల్ సుగుణుఁ శ్రీ డంచు నుతించ ముదంచితప్రభా

- భవః జెలు వొంది వెక్కుదిసముల్ శివుఁ గూర్చి తపం బొసర్చినన్. 35
- ఉ. అతప మిచ్చ మెచ్చి శివుఁ ఁ డాత్మజటాన్యుతి సాంధ్యరాగి ము
హ్యేతికాలకంఠురచి ఁ తోరపుఁజీకటి దేహకాంతి చం
ద్రాతపమున్ సృజింప జగదదృఢతభంగి దృశింప నమృతం
జాతతథ క్తియుక్తి నతుఁ ఁ డై నుతియించె ననేకరీతులన్. 36
- ఉ. సోమకి శాధరుండు తనశరూలముచే నుతియొందుశూల మెం
తే మహిమన్ సృజించి యది ఁ దివ్యకృపన్ మథుచేతి కిచ్చి సం
గ్రామమునన్ రిపున్ గెలిచి ఁ క్రమృత ని న్నిది చేరునే కదా
నీమది ధర్మ మేమటిన ఁ నిక్కముగా ననుఁ జేరు నావుడున్. 37
- చ. మథుఁ డది సమృతించి స్మరశ్రమర్ధికఁ గ్రమృత మ్రొక్కి మత్కులం
బు ధరఁ గలంతకాలమును ఁ ముమ్మెనకైదువు నిల్పవే దయా
నిధి యన నీనుతుం డొకఁడు ఁ నీవెనుకన్ ధరియించి దీనిచే
నధికతఁ జెందు శూలధరుఁ ఁ డై నపు డాతఁ డజయ్యుఁ డాజులన్. 38
- కి. శూలంబు నుటచే నేనియు, వాలాయము వైరిచేతి ఁ వాఁడు హతుఁ డగున్
శూలం బెప్పటివలెమా, శూలములోఁ గలయు ననుచు ఁ శూలి చనుటయున్. 39
- ఉ. ఆ నుభోజ యంతట దశశాసనుకూరిమిచెల్లె లై నకుం
భీనసి లంకఁ జొచ్చి లలిమిం గొని తెచ్చి హితోక్తిఁ జెండ్లి యై
యానలినాక్షియందు లవణాసురుఁ డన్కుటిలాత్మఁ గాంచె నం
భోనిధి కాలకూటవిషముం దొలి కాంచినలీల రాఘవా. 40
- చ. కొడుకు దురాత్ముఁ డొటకు జుగ్గుప్ప వహించి మథుండు వానికిన్
మృడునివరంబు దెల్పి యతఁ ఁ డిచ్చినశూల మొసంగి ధర్మ మె
ప్పుడు విడకున్న మంచి దని ఁ ప్రోలికఁ బట్టము గట్టి నెప్పుదిం
బొడమినతాప మంతయును ఁ బోవఁగ వారిధిఁ జొచ్చె నత్తటిన్. 41
- క. అది మొదలమృతపుత్తుఁడు, మదమత్తుం డగుచుఁ గలఁచు ఁ మాదృశమునులన్
మెదలఁగ నియ్యఁడు మనుజులఁ, ద్రిదశుల బాధించు నేమిరజెలుపుదు మధిపా.
- మ. హరుశూలంబు వహించి నాఁ డనిన ధైర్యం బేది యేధారుణీ
శ్వరులున్ వాని నెదుర్కొనన్ వెఱుతు రన్నద్రక్షణ ర్థంబుగా
ధర మీ రుండఁగ నెవ్వ రేమిటికీ నేతత్కార్యమాన్ నేడు దే
వరకుం దెల్పఁగ వచ్చి రీమునులు ప్రోవం జెల్లు నాపన్నులన్. 42
- చ. లవణపయోధిఁ గట్టి సబరప్రబలానుజపుత్రమిత్ర బాం
ధవముగ రావణాసురవధం బొనరించినమీకు లక్ష్యమే
లవణుడు వీనిఁ ద్రుంచి వికరత్వముఁ జెందినమానసంబు లు
త్సవజలరాశిఁ దేలెడివిధం బొనరింపఁ గదయ్య నావుడున్. 43

ఉ. ఆరఘువీరవర్యుడు గృతాంజలియై మునులార వాని కా
హారము లెవ్వ యెక్కడ విరహారము సల్పుచు నుడు నెట్టిచూ
చారమునం జరించు నది శ సర్వము దెల్పుడు వానిఁ బట్టి సం
హారము సేయు తెంత పని శ యన్న మహర్షులు పల్కి రండఱున్. 45

ఉ. నూలు మదావళంబు లిరుగనూలు హరుల్ పదివేలు చుప్ప లా
ర్నూలు పశుల్ సహస్రచమరరుల్ కిటిలక్షయు నొక్కపూట కా
హారము వానికిన్ మధువరనాంతరమే విహరించుతాన మా
చారముఁ గూర్చ మంచితవిరచారము దూర మటంచుఁ దెల్పినన్. 46

క. లవణుని శౌర్యము రఘువతి, లవమునకుం గొనక మానురలుం గని యింకన్
లవణు వధింతు నవశ్యము, భవదార్తి హరింతు ననుచుఁ బ్రల్లిప్రియమునన్.

క. భరతుని నలశత్రుఘ్నుని, గరుణాకలితేక్షణములఁ శ గనుఁగొని మీయి
ద్దఱలో నెవ్వఁడు లవణుని, బరిమార్పం గలఁ డటన్న శ భరతుఁడు పల్కెన్. 48

—◆◆◆ రఘువీరుండు లవణాసురు సంహారం శక్రఘ్నుం బంపుట. ◆◆◆—

శా. ధాత్రీనాయక నన్నుఁ బంపుము మహాశ్రద్ధద్వారాఁ గుంభసనీ
పుత్రున్ నే వధియించి వచ్చెద యతుల్ శ భూదేవతల్ దేవతల్
విత్తాసస్థితు లింకఁ జెంద రనినన్ శ వే లేచి భూభర్తకున్
శత్రుఘ్నుండు క రాజముల్ మొగిచి చంకచచ్చక్తితో నిట్లనున్. 49

మ. ఇనవంశాధిప మిమ్ముఁ బాసి పదునాల్గేండ్లున్ వెతం గూరలే
తిని నారల్ ధరియించి మై బడల నంశిగ్రామవాసంబు సే
సినవాఁ డీభరతుండు మీచరణసంశేవాప్తిని దుండ నిం
డనిలో నే లవణున్ వధింపఁ గల న శ న్నంపింపుఁ డంచత్కృపన్. 50

క. తలఁచెద మీపదపద్మము, నిలిచెద మధుపురముచెంత శ నిమిషములోనన్
గలిచెద లవణుని మీకృపఁ, బొలిచెద నన ననుజు మెచ్చిభూవరుఁ డనియెన్.

చ. అవిరళధైర్యశాలివి కృతాన్తుఁడ వాహవకోవిదుండ వీ
వపుట నిజంబ కాఁ దెలిసి శ యంపెద వైరి వధించి భూరివై
భవముల నీవు తత్పురముఁ శ బాలన సేయుము ధాత్రీఁ బోచు భ
ర్మపునకు నాటి లే దనిరి శ మున్నటిపెద్దలు రాజసీతులన్. 52

ఉ. ఆలములో రిపుం గెలిచి శ యారిపురాజ్యము ధర్మసంగతిం
బాలన సేయకున్న నగుఁ శ నా పము పూర్వజనాజ్ఞ యెయ్యెడన్
బాలురకున్ గృహింపఁ దగుఁ శ బల్కుకు మేమియు శత్రుపట్టణ.
శ్రీలకు నీవె రాజ వభిరషేకమహాత్మవ మందు మం చనన్. 53

చ. అశుకుచు లక్షణావరజుఁ శ డగ్గజుఁ డుండఁగ రాజ్యవైభవం
బులు వహియింపఁ జిన్నలకుఁ శ బోలునె యం చనఁ బోయి కృష్ణులం

బలుకక కుక్కినన్ ధరణిపాలుడు లేనగ వంకురింపఁగా

లలితమనన్ము తొభరతరలక్షణులం గని పల్కె నత్తటిన్

54

చ. తగు నభిషేకవస్తువు లురదారతఁ దేఁ దగువారిఁ బంపుఁ డా

ర్యగురువురోహితా వ్రసచిరవాదులఁ బిల్వఁడు పిన్నతమ్మునిం

బగతునిపట్టణంబునకుఁ శ బట్టము గట్టెడుమాట వీటిలో

నెగడఁగఁ జాటఁ బంపుఁ డన శ నిల్వక నారలు తత్తణంబునన్.

55

ఆ. అధిపుఁ డానతిచ్చినన్నియు జత కూర్చి, గురువురోహితాదిరకులను బిలిచి

నకలకార్యములను శ సంఘటించితి మని, విన్నవింప రామరవిభుఁడు దనరి

58

సీ. శ్రీరస్తు రిపుజయ శ శ్రీరస్తు తే యని, షీతినుగ శ్రేష్ఠు లాశీర్వదింపఁ

బటహోముఖశంఖరపణవాద్యబహుతూర్యరవములు రోదోంతరముల నెరయ

హృద్యవాగనవద్యరగద్యపద్యస్ఫూర్తిగనిపింప వందిమాగధులు సొగడ

నటనశాస్త్రానుగుణ్యంబుగా గణికాంబు, జాస్వలు సరసలూరస్వంబు సేలువఁ

తే. దల్లు లందఱుఁ గన్నులు శ చల్లఁగాఁగఁ, జూచి కడుసంతసిల వసిరేష్ఠుండు మంగ

ళాభిషేకంబు గావింప శ ననుజ నిటల, పట్టిక నువర్ణపట్టంబు శ గట్టె విభుఁడు.

చ. భవదనుజన్ను నేడు మధురపట్టణభర్త నొనర్చి నస్పృహ

లవణుఁడు పోరిలోఁ బడియె శ లక్షణపూర్వజ మీరు నెమ్మదిం

దవిలి తలంచినట్టిపని శ తప్పనె సిద్ధము గాక యంచు నాఁ

చ్యవనుఁడు మున్నుగాఁ గలమరహర్షులు రాముని నెంచి రయ్యెడన్.

58

చ. అనుపమగత్వభూషణమరహాపృథ బాలదివాకరుండో నాఁ

దనరుచుఁ జేర వచ్చి పృమరదంబున నానత్తుఁ డై నపిన్నత .

ముని దయమీఱ నెత్తుకొని శ మూర్ధము మూర్కొని యక్కుఁ జేర్చి గృ

క్కునఁ దొడమీఁద నుంచుకొని శ త్కోణిసుతాహృదయేశుఁ డిట్లనున్.

59

మ. అమరజ్యేష్ఠుఁడు తొల్లి యొక్కమహనీరయా స్త్రంబు నిర్మించె డే

స్తమునం దా మధుకైటభాసురులు దానం గూలి రయ్యెస్తరా

జ నాకున్ లభియించె లోకములకున్ శ సంతాన మాఁ దత్ప్రయో

గముచే నం చది యేయ నెవ్వరివయిం శ గైకొమ్ము నీ కిచ్చెదన్.

60

మ. అనుజా నీ కిది గల్గినన్ లవణసంరహారంబు దుస్సాధమే

యని శత్రుఘ్నునకుం బ్రయోగ ముపసంరహారంబు మంత్రకృమం

బును సాంగంబుగ నాన తిచ్చి విశిఖంబుం గూర్చి తో నిచ్చి రా

మన్మపాలాగ్రణి కృమ్మటం బలికె శురమ్మత్ప్రేథవాగ్గుంభనన్.

61

ఉ. ఆనిటలాక్షదత్త చటులాయతశూలము కేలఁ బూనినన్

దానపునిన్ జయింపఁ బురదానవభేదికి నైన శక్యమే

దాని గృహంబునం దిడి తురధావ్యథఁ గానల సంచరించుచో

వాని నెదిర్చినం జయ మనశ్శ్రమ సీ కగు లక్ష్మణానుజా. 62

ఉ. ఆలము సేయ వచ్చె రిపుఁ డ డం చొకయించుక వాఁ డెఱింగినన్
శూలము కేల నేమఱుడు య నుమ్మది నెమ్మది నుంచి దవ్వలం
బాళెము డించి యొక్కఁడవు య బాణకృపాణధనుర్ధరుండ వై
యాలవణుండు పోల్ వెడలికనప్పుడె కప్పుము గొప్పతూపులన్. 63

ఉ. ఘోరశరాహతిన్ నొగిలి య కుత్సితుఁ డై పురి దూఱఁ డొయినం
దూఱఁగ నీక యయ్యనురతో నని సల్పుము నిల్పు మప్పుర
ద్వారము చక్కిఁ గన్తోఱఁగి య వాఁడు గృహంబున కేఁగెనేనియున్
బోరనఁ దెచ్చు నిచ్చలును య బూజ లోనర్చమహాగృశూలమున్. 64

క. అనిమిషమానసశూలం, బనఁ దగుశూలంబు లేనియవసరమున శ
త్రుని గెలుపు మనుచుఁ బలుమఱు, ననుజా యెఱిగించి నాఁడ నద్రమఱవకుమీ.

సీ. ఊణములోపల నద్రిఁ య జౌకళించుజవంబు, నను మించుహయములు య నాల్గువేలు
మణిపేమరుచుల రోహిణిమేరువుల మీఱి, దండి యారధములు య రెండువేలు
నింగితో నొఱయు నుత్తుంగాంగకస్ఫుర్తి, సరి లేని మదసామరజములు వేయి
విలయరుద్రునినై న య వెఱపింపఁ గాఁ జాలు, పిరభటుల్ సదిరవేలమంది

తే. కోలువఁ గవినటగాయకతోటివంది, మాగధసమూహ మూరవ్యరమణులదండు
వెంటరాలక్షవరహాలు వచ్చుమునకుఁ, గొని మధునిపట్టణమునకుఁ జనుమునీవు.

క. సేనాధీశుల భటులఁ బ్ర, ధానుల బాంధవుల హితులఁ య దగురీతుల స
న్నానింపు మేమఱక తఱి, యైనపనుల్ గొనుము సముచితాదరణములన్. 67

క. వడిగలవా రని భటులను, బడలింపకు మనఘ నిడుదరీపయనంబుల మం
డెడువేనవిని విడిసిన, యెడలం బ్రజ డప్పినొప్పు య లెఱుఁగుము కరుణన్. 68

మ. ధనలోభంబునఁ బ్రోవ కుండెడు నుమీ య దండ్రి భటశ్రేణులన్
ధనమున్ రాజ్యము దుర్గముల్ భటులచేతం గాదె సంరక్షఁ జెం
దు నృపాలుండు భటేతరుం డయిన శత్రుల్ చీరికిం గొందురే
జనులున్ మెత్తురె హత్తునే విజయముల్ య సంగ్రామరంగంబునన్. 69

ఉ. ఆతిపత వ్రు లైననుభరీటాశ్వకహస్తిపకాదికుల్ ప్రమో
దాతిశయంబుఁ గాంచ సముదంచిత జహ్నునుతాతలాననీ
జాతలతాగృంహంతములరచాయల నిల్చిన నీశ్రమంబు త
చ్చీతలవాతపోతములరచే నిక మీఁదటఁ బాయకుండునే. 70

మ. గగనోద్వర్షి దవాగ్ని కీలికల నుగ్రకం బాఱి వారిస్పృహన్
మృగతృష్ణల్ గని పోయి పోయి మృగముల్ య మేనుల్ వడంకం దగన్
జగతిన్ వ్రాలెడిజాలిఁ గన్గొనుచు భీష్మగ్రీష్మసంతాప మిం
కఁ గడం ద్రోయఁ గలారు నీభటులు గంగాతీరవన్యాసికిన్. 71

- మ. భవదీయధ్వజసీవృజ్ఞోత్థితరజోరవాహుశ్య మగ్రేసర
 చ్యవనాదివృతిరాజికెంజడలతో శ సంధిపఁ గాఁ బోయి జా
 హ్నవియుక్ వేగ గృమించి యద్దరిని సేనన్ డించి కాళిందిచే
 రున నొక్కండవె పొంచి యుండి లవణున్ శ రోధించి సాధింపుమా.
- క. ఎప్పుడు లవణునిఁ గూల్చితి, వప్పుడె నీవిజయలేఖ శ లనుపు మిచటి కీ
 వప్పనికిఁ దామసించినఁ, జెప్పెడి దేవుంగకముల శ జీవము లున్నే
- క. అని పలికి పయనమునకున్, దినమును నిశ్చయ మొనర్చి శ తెలిపిన నతఁ డిం
 పునఁ బతియానతి యిచ్చిన, యనువున సైన్యములఁ గూర్చి శ యాదివసమునన్
- చ. మునుకొని యవ్వసింపునకు శ మ్రొక్కి యతండు రిపుక్షయోఽస్తు తే
 యన ముద మంది తల్లులకు శ నందఱకు న్నతి సేసి వారిదీ
 వనలు గృహించి స్వామి కభీరవందనముల్ ఘటియించి భ క్తివీ
 డ్కొని మఱి యిద్దఱగృజాలభకుం బ్రణమిల్లి యథోచితంబుగన్. 75
- ఉ. విఘ్నము లేక గెల్పు మరెవీరుని నీ వని వారలుం గృహ
 నిఘ్నమనన్ము లై పనుప శ నెట్టన బ్రాహ్మణపూజ చేసి శ
 త్రుఘ్నుడు పౌరకాంతలు విర్రుల్ పయి జల్లంగ విద్విషచ్చిరో
 దఘ్నమహాజ్ఞ వలదృటకడంబముతోఁ గదలెన్ హుటాహుటిన్. 76

లయవిభాతి.

కదిలి త్రిదశేంద్రవనశకదళి వంచుకొను శ కదలికల హస్తములు శ చదలఁ
 బాదలంగా [లరయుదుటుంగనిపింపన్

మదకరులు ముం దరుగ శ మది నెదుగు వేగములు శ గదుర హయముల్ నడ
 జడలములునలుగడల శ బాదివికొనఁ దేరుగము శ లుదిరిమలలోయనఁగఁజెదర
 కరుదేరన్ [నది నతఁడు చేరెన్.

నదులు నిధులున్ వనులు శ మొదలుగఁ గనుంగొనుచుఁద్రిగినములలోనమర
 మానిని. చేరి దలత్సరసీజలసద్రనశీకరతుందిలశీతమనో

హరిసమీరవిహారములన్ శ్రమ శ మాఱంగ నన్నదియస్వలికిన్
 భూరిరయంబునఁ బోయి తదంతికభూమిఁ జమూచయముల్ విషియన్
 బోరనఁ బుట్టెనుబుట్టినమానితరసోపవన మో యన చేరి రహిన్. 58

మాలిని. పరహితమతిలోలున్ శ బ్రహ్మవిద్యావిశాలుం

బరమమునివ రేణ్యున్ శ భారతీశాభిగణ్యున్
 సరసకవనదత్తున్ శ సత్కృపాంచత్కటాత్తున్
 సురుచిరగుణజాతుం శ జూచె వల్లీ కజాతున్. 79

మ త్తకోకిల. చూచి లక్ష్మణసోదరుండు విశుద్ధబుద్ధి విసమ్రు డై
 యాచతుర్ముఖతుల్యుఁ గన్గొని శ యయ్య నే లవణాసురున్

భేచరాంతకు రాము నాజ్ఞను శ గెల్వ వచ్చితి వేకువ
లేచి పోయెద నేటి కిచ్చట శ నిల్తునే యని వేడినన్.

86

తరల. నగుచు నమ్ముని పల్కెన్ నరనాథసందన నాయమే
బెగడుచుం బెటవానిపోలిక శ భేదవాక్యము లాడఁగాఁ
దగదె నీగృహనీమ నీవు మురదంబుతో వసియింప నం
చగణితాదృతి నేమ మారసి శ యర్హ్య మిచ్చి కృపామతిన్.

81

మ. ఫలమూలాదు లొసంగి తృప్తి యొనరింపం బర్ణశాలాంతర
స్థలి నాత్మశ్రమ మాట నిల్చి పిదప శ శత్రుఘ్నుఁ డమ్మాని కం
జలి గావించి మునీంద్ర యీవనములో శ జా లొంది యూపాళు ల
గ్గల మై యున్నవి యెవ్వ రిందు మఖముల్ శ గావించిరో నావుడున్.

82

—◆◆◆ పాదానుచరిత్రము. ◆◆◆—

ఉత్సాహ. ఆమునీంద్రుఁ డానతిచ్చె శ నయ్య తొల్లి సూర్యవం
శామృతాబ్ధిపూర్ణ చంద్రుఁ శ డై తగున్ నుదానుఁ డన్
భూమిభర్త యొక్క డవ్వోభుండు పుత్రకాంక్ష యె
తే మన్ విహించి చేసె శ నెల్ల ధర్మకోటులన్.

83

క. మిత్రసఖుఁ డనంగ సంతట, పుత్రుం డొక డచ్చవించె శ బుణ్యవశమునన్
ధాత్రీశుఁ డిక్కుమారుని, ధాత్రీకి బతి జేసి తాను శ దపమున కేగెన్. 84

క. ఆమిత్రసఖుఁడు శౌర్యజి, తామిత్రసఖుం డనంగ శ నలరుచు మృగయా
ప్రేమ నొకనాఁడు కానన, నీమన్ విహరించె బాలమురచెంచులు గొలువన్.

వ. మఱియును.

లయవిభాతి.

హరుల హరియించుచును శ గరుల విరియించుచును శిరుల ముఱియించుచును శ
రురుల బారిగొంచున్

[రలకానన్

ధరణివరుఁ డెల్లడలఁ శ దిరుగునెడ బెబ్బులులఁ తెఱఁగునను దై త్యవరు శ లిరువు
బటచు మృగయాధముల శ నటుగ దిగ మ్రింగుచును బరుగు లిడఁజూచి యెటఁ
కరిగెద రటం చ

[మరులు నుఱియింపన్.

ద్వార కిసిసి వింట నొకశరము దొడి యొక్క పులీశిరముఁ దెగ నేసె బాలశ

మ. హతనేషుండు నిజాకృతిన్ నిలిచి రాజా నిర్నిమిత్తంబు నా

హితునిం జంపితివే కదా నుటతు నే శ యిక్కార్య మంచుం దిరో

హితుఁ డైనన్ నెఱ గంది క్రమ్మటి యతం శ డిచ్చ వసిష్ఠాక్షిప

త్కృతుశాలల్ ఘటించి చేసె హరిమేధంబుల్ బుధుల్ మెచ్చగన్. 88

క. ఆనమయంబునఁ దొల్లిటి, యాసురుఁడు వసిష్ఠరూప శ మచ్చవడఁగ సా
దానుఁ గని సామిపాశన, మానయ్యెడిఁ గలుగఁజేయు శ మని యడుగుటయున్.

- ఉ. నిక్కము మాని యంచు ధరణీపతి నెమ్మది నెంచి పాచకుం
గగ్గన్నునఁ బిల్వ సంపు నెడఁ శ్ర గగ్గొని పాచకవేషధారియై
యక్కుటిలుండు వచ్చి యతఁ శ్ర డప్పని దెల్ప మనుష్యమాంసమున్
దక్కక వండి తెచ్చి జననాథునిముందటఁ బెట్టి పోయినన్. 90
- మ. మనుజాధీశుండు భార్యచేత ముని కశ్ర మ్మాంసంబుతో నన్న మిం
పునఁ బెట్టింప వసిష్ఠుఁ డల్లి తగునే శ్ర భూమిశః. యస్పృశ్యమా
మనుజకృవ్యముఁ బెట్ట నీమదికి రశమ్మం బై నయీమాంసమే
తినుచుం గుగ్గమ్మరు మన్న రాజు మదయంతీయుక్తు డై దీనతన్. 91
- చ. కులగురుఁ జూచి మీరె మునుగోరినఁ బాచకుఁ బిల్చి యర్హ మ్మా
పలము వండి తె మ్మనుచుఁ శ్ర ఒంచితి వాఁ డది యెట్లు వంజెనో
తెలియదు లెన్న చూడకయ శ్ర తిట్టుట యర్హమె యన్న నాతఁడుం
దెలిసె నదంతయుం బొలనుఁగదిండి యొనర్చిన మాయగా మదిన్. 92
- క. తెలిసి వసిష్ఠుండు భూవర, తలఁకకు నీయసురతనము శ్ర ద్వాదశవర్షం
బులు సనఁ దొలఁగెడి నన నతఁ, డలిగి గురున్ మరలఁ దిట్టనంబువులుగొనన్.
- మ. మదయంతీసతి యడ్డమై విడుపు మోక్షమండలాధీశ చె
ల్లదు కోపంబు వసిష్ఠమానిషయి నేల యింతమార్భ్యం బనం
బదభాగంబున డించె శాపజలముం శ్ర బాదంబు లవ్వేడిమిం
గదిసెం గర్బరభావ మందునఁ దగెన్ శ్ర గల్తాపపాదుం డనన్. 94
- క. ఆసాదానుండు యాగము, నేసినచో టిది యటంచుఁ శ్ర జెప్పిన జటిలా
గ్రేసరు నుతిఁ జేసె నుమి,త్రాసతికడగొట్టుకొడుకు శ్ర తత్సమయమునన్. 95
- ♦♦♦ జానకి వాల్మీకాశ్రమంబునఁ గుశలపులం గనుట. ♦♦♦—
- మ. ధరణీపు త్రియు నాఁటిరాతిరి శుభ శస్తానంబులన్ సద్గ్రహా
త్కరముల్ నిల్వఁగ వంశదీపకులఁ బుత్రైశ్వమలం గాంచె ని
ర్వరఁ దత్సంభవవేళఁ బూలు గురిసెన్ శ్ర మోసెన్ దివిన్ దుందుభుల్
దొరసెం జల్లనిగాడ్పు నల్లడల సంతోషించి రచ్చో బుష్పల్. 96
- క. మునినుతులు వచ్చి రయమున, నినవంశునిదేవి సీత శ్ర యిద్దఱు నుతులం
గనియె నని విన్నవించిన, విని వల్మీకోద్భవుండు శ్ర వేడుకతోడన్. 97
- మ. యశమున్ విద్యయు భాగ్యమున్ బలము దీర్ఘాయుష్యముం గాంతు రీ
శిశువుల్ పుట్టినవేళ మంచి దనుచుః శ్ర శీఘ్రంబుగాఁ బోయి త
త్కుశలార్థంబుగ నమ్మనీశ్వరుండు రక్షితో నాశమంత్రస్ఫుర
త్కుశసంఘంబు లవంబు నించి జటిలస్తోమంబుతో ని ట్లనున్.
- క. ఈ కుశలవముల మార్జన, మాకొమరుల కాచఁజింపుఁ శ్ర డందున రక్షో
నీకాదిక భయ మడఁగును, జేకుటు శుభ మనిన నటులఁ శ్ర జేసిరి వారల్. 79

- క. కుశమార్జితౌఁ డగునుతునకుఁ, గుశనామము లవజలములఁగగుశలి యయినయా
శిశువునకు లవసమాఖ్యయుఁ, బ్రశమనిధి యతం డొనఁచెఁ బ్రఖ్యాతముగన్.
- క. చంద్రాక్షుల గతి నింద్రో, పేంద్రులవలె నాశ్వినుల రకహిం గుశలపు లా
సాంద్రతపోధనశాలి డ,యంద్రాసము లేక వెలసి ర రత్యుజ్వలు లై. 101
- క. పుత్రోదయము ధరిత్రీ, పుత్రీక్షేమంబు సత్తరపోనిధి దెలుపన్
శత్రుఘ్నుడు విని యారా, శ్రోత్రములు ఫలిఁచె ననుచు ర సాంపు వహించెన్.
- చ. హరిహయదిగ్వధూమణియు ర నంత విభాకరుఁ గాంచె లక్ష్మణా
వరజుడు నిత్యకృత్యము లరవారితనిష్ఠ నొనర్చి యమ్మునీ
శ్వరునకు మ్రొక్కి యాయన యొసంగెడివన లొంది చెచ్చెరం
జరనుదిశాభిముఖ్యవిలరసత్పదవిం జనియెన్ జమాన్దయై. 103
- చ. చనిచని యేడునాళ్లకు రరసానతి గట్టెడునీలిపుట్టమా
యన హానీలకై వలశరశాంకకళంకకురంగనాభికా
భీనవవిభాత్రభావములఁ ర బెం పగుభానుజఁ జేరి యన్నదిన్
మునిఁగి కృతార్థుఁడై చ్యవనరముఖ్యుల నక్కడఁ గాంచి వేడుకన్. 104
- క. వారికి మ్రొక్కి ప్రియంబున, వారిచ్చుఫలాదికముల ర వారనిక్షుత్తున్
వారించి గతశ్రముడై, యారాతిరి చ్యవనుతోడ ర నతఁ డి ట్లనియెన్. 105
మాంధాత లవణానుచునీచే మృతం డైనకథను చ్యవనుండు శత్రుఘ్నునకుఁ జెప్పట.
- మ. అనఘా యాలవణుండు మేటి యని మీ ర రానాఁడు మాస్వామితో
ననఁగా నేనును వింటి నైన శివదరత్రాభీలశూలంబుచే
ననిలో నెవ్వరి నైన వీఁ డడఁచెనేర యాచందముల్ గల్గినన్
వినిపింపందగు నన్న నాచ్యవనమారీనిశ్రేష్ఠుఁ డి ట్లం చనున్. 106
- క. అన్నా యాలవణానుగు, సన్నాహముతోడఁ గదియఁ ర జని శూలముచే
మున్నాజిఁ బడిన రాజులఁ నెన్నంగా శక్యమే ఫరణీంద్రునకైనన్. 107
- క. వచ్చిననృపు లీతనిచేఁ, జచ్చిననృపు లెందఱో యరసంఖ్యు లదేలా
మచ్చరమున లవణునిచే, నొచ్చెన్ మాంధాతయును విర్రుము వివరింతున్.
- మ. యువనాశ్వం డనురాజసందనుఁడు ధైర్యోదాత్తహేమాద్రి శా
త్రవశితౌక్షమవిక్రమక్రముడు మాంధాతృక్షీతీశుండు ము
న్నవనీనాథుల నెల్ల గెల్చి సురలోకాధ్యక్షు నిర్జించి య
ద్రివముం జేకొన నెంచి దండు వెడలెన్ ర దీవ్యత్ప్రతాపంబునన్. 109
- క. వెడలి కడవన్నెగుబ్బలి, గడచి దివికి మించి రాఁగఁ ర గాంచి మొగుల్త
త్రడిజో దతని జయించుట, కడుభర మని యెఱిఁగి వచ్చి ర కవటమతి ననున్.
- ఉ. ఇమ్ముల భూమి శాత్రువుల ర నెల్ల జయించి కదా సమర్థతన్
మమ్ము జయింప రావలయు ర మానవనాయక నీ కజయ్యుఁడై

యమ్మభువుత్రికుండు లవణానురుఁ డుండఁగ నెల్లు వచ్చినా

విష్ట్రయి వాని గల్వకయె శ యింద్రునివై నన రాజు సిగ్గునన్.

111

అ. వానిఁ దాఁకి పిదప శ వచ్చెద నీవీటి, కనిన నటులఁ జేయు శ మనుచు సింద్రుఁ
డరిగె నాకమునకు శ నవసింద్రుఁ డలుకతో, మధుననంబుకడకు శ మసల కేగి.

చ. ఉపననవీధి వండు దిగి శ యుద్ధతితో నొకదూత సంపినం

గుపితమనన్కుఁ డౌలఁబుగోల్వనకుం జని వాఁడు వానిచే

నవహృతకాయుఁ డయ్యె నృపుఁ శ డంతట నంతకుమాడ్కిఁ బేర్చి య

చ్చపలునిఁ జేరఁ బోయి దనుశ్చాతికులాధమ పోర ర మ్మనన్.

113

శా. గంధేభంబు నెదుర్చు గేసరివలె 1 గర్జింపుచు వాఁడు గ

ర్వాంధత్వంబున శూల ముద్దవిడి ప్రేయం దచ్చిఖల్ గప్పినన్

బంధువ్యాతముతో నమాత్యతనుజాశ్చ శ్రేణితో సేనతో

మాంధాతృక్షితినాయకుం డపుడ భగ్నగు బయ్యె నొక్కుమ్మడిన్.

114

ఉ. కావున వాఁడు ముష్టెనలరకైదువుఁ బూనినవేళఁ బోరికిం

బోవకుమీ నృపాలనుత శ మున్నె నమ స్తముఁ దెల్పినాఁడు రా

మావనిభర్త దెల్పవలెనా యింక మేమును రేపవశ్యమున్

నీవు జయింతు వాలవఁబునన్ నిదురింపుము నేడు నావుడున్.

115

క. ఆశత్రుఘ్నుఁడు చ్యవనుని, వేశలభాషలముదంబు శ బెరయుచు నిద్రా

వేశముఁ జెందెడి నంతఁ గు, శేశయహితుఁ డదయశిఖరిశిఖరముఁ జేరెన్. 116

ఉ. అంతకుమున్నె లేచి యతఁ శ డాహ్నికకృత్యము లెల్లఁ దీర్చి య

త్యంతదయా ప్రసన్ను లగునచ్చటిహానుల కెల్ల మ్రొక్క వా

రెంతయు వేడ్క శత్రుని బరియింపు మటం చనువన్ శ రాసదు

ద్దాంతకృపాణతూణములు శ దాల్చి కళిందజ దాఁకి చెచ్చెరన్.

117

క. మాధవుడేవికి నిర వగు, మాధవుపుర మెదుటఁ జూచి శ మది ధైర్యంబుం

గోధముఁ బెనఁగొన నుపవని, యోధాగ్రణి యతఁడు వేచిరయుండెడివేళన్. 118

—◆◆◆ శత్రుఘ్నుండు లవణునితోఁ బోరుట. ◆◆◆—

మహాస్రగధ. రవి పూర్వగ్రావముం జేరకయె మునుపు సారంగసింహాశ్వవిద్వి

ద్గవయగోధాదిజంతుశ్ర సనవిలసనాశకాంక్ష గేహంబు వాసెన్

వివిధారణ్యాలి డాసెన్ శ వెలయు మెగములన్ శ వేసవేలన్ హరింప

న్లవణక్రవ్యాది శాంతి శ స్మనలక మరల శ స్వచ్ఛ మధ్యాహ్న మైసన్. 119

సీ. సందిల్ల నిటికినసమ దేభ శార్దూల. ఘోణులఁ బలుమాటుఁ శ గొటికికొనుచు

బలుపచ్చిపొలనుండి శ సెలవుల దిగజాటు, నల్లనాలుక చాచి శ నాకికొనుచు

మదమ త్తచిత్తుఁ డై శ పదఘట్టనలచేతఁ, జెట్టులఁ బడఁబెట్టు శ మెట్టుకొనుచు

దేవతల్ డయ్యంగ శ దిక్కులు వ్రయ్యంగ, నప్పటప్పటికిఁ గిరీటార్చుకొనుచు

- ఆ. నెదురు లేక యూరి కేతెంచు మధువుత్తు, ఘనతనూనిరుద్ధరకమలమిత్తు
నతికరాళవత్తు క నగ్నిజ్వలన్నేత్తు, జూచి లక్ష్మణానురజుండు గినిసి. 120
- సృగ్ధర. డాచేతక మించుకోదంరడమున గుణరవారడంబరం బొందఁ జేయక
నీచుం డాదైత్యుఁ డల్కూక క నెగడు శిఖశిఖల్ క సేత్రకోణంబు లానం
జూచెం బ్రోద్దీర్ణ బాహుక క శ్రుతిఃఫగితచక్షుఃపయోజక శిఖావ
ద్రోచిస్తుల్యాస్త్రపూణోద్ధురశరధిని శత్రుఘ్ను శత్రుఘ్ను సంతన్. 121
- ఉ. చూచి కరాళవత్తుఁ డగుకచుం గడు బెట్టుగ నవ్వి త్రోవలో
వేచి కరంబునందు నొకరేల్లును చూపులు బూని యున్ననిక
జూచిన నాజికిం దొడరి క శూరతఁ జూపంగ వచ్చినట్టులం
దోచె భవాదృశుం డొకొ యోదుర్కొని నన్ను జయించుపాఁ డనిన్. 122
- ఉ. ఈవెడబుద్ధి నీకె జనియించెన్ యేజడుఁ డైనఁ దెల్పెన్
హా విధి ద్రోయ నీకు వశమా లవణానురుభారిఁ బడ్డవా
రీవర కెవ్వ రైన మనిరే యింక నూర్వురు బృహ్మ లాంగినం
జావకపోదు పూటు కొనరసాగునె నీవిలువిద్య లిచ్చటన్. 123
- క. దినమును మెకముల యెఱచిం, దినినయరుచి వాయ నేడురదినఁ గలిగెఁ గదా
మనుజాధమ నీమాంసం, బని పలికెడులవణుఁ జూచి క యాడు గఱచుచున్.
- క. కటతలము లదరఁ గన్నులఁ, జిటచిట నిష్పకలు చెదరఁ క జిలుపచిలుపచె
మృట లొడలఁ గడులుకొన న, క్కుటిలునకు నుమిత్రపిన్నరొడు కి ట్లనియన్.
- ఉ. ఈ హాకపోటుబంటువలె క నెన్నిదురుక్తులు పేరె దోరి దు
ర్భావ మదింది మున్నటి నృపాలుర యట్లన నక దలంచితో
రావణుఁ బుత్రమిత్రనికరంబులతో ననిఁ ద్రుంచినట్టిరా
మావనినాథుతమ్ముఁడుఁ గృతాంతుండ నీ కెటుప్రాయె దింకిటన్. 126
- శా. శత్రుఘ్నఖ్య యథార్థ మై రహి వహించం దేవభూదేవతల్
విత్రాసస్థితిఁ జెంద రింక సమరోర్విక నేడు ఖండించి నీ
గాత్రం బిచ్చటికంకగృధ్రముల పాల్ క గావించుఁ గుంభీనసీ
పుత్రా దుష్టచరిత్ర నిల్వ మనినక క భూరిక్రధావేశుఁడై. 127
- శా. ఆరక్షోవిభుఁ డార్జునుక బళిర లంకాధీశు మన్నాతులుం
బోరం గూల్చిన రాముసోదరుడవే క పొ మ్మైన నాకోర్కి యీ
డేతక నిక భవదగ్గజాస్తహితకోరటిం గూడ నేఁ డంతకుం
జేరం బంచెద నిల్వు మంచుఁ బురికిక క శీఘ్రంబునం బోవంగన్. 128
- మ. అలుకక లక్ష్మణుతమ్ముఁ డడ్డ మయి యారా యారి దోపాట మా
ర్పలుకుల్ పల్కి జాణింగి పోయెదవు రారా నిన్ను శత్రుఘ్నుఁ డి
క్కలనం గూల్పక యేల పోవిడుచు బింకం బాడి భీరుండ వై

- తలఁగఁ నవ్వరె లోకు లంచుఁ దెగఁజ్క శ దర్పించి వాఁ డుద్ధతిన్ . 129
- చ. పలికినపల్కు లోరిజననపాలకులాధమ యాత్మ నిల్పరా
కలిగెడిఁ దత్ఫలం బనుచు శ గ్రక్కునబాహువు లప్పశించుచుం
గిలకిల నార్పుచుం జెలఁగి శ కేనుచు నొక్కవిశాలసాల మ
గ్గల మగు బల్లితోఁ బెటికి శ కైకొని వక్షము చూచి వైచినన్ . 130
- క. అదరక శత్రుఘ్నుం డది, పదితునియ లొనఁబ్బెఁ బంచశల్లప్రహతిక
నుదమె త్తినటుల వాఁడును, వదలనిరోషమున వృక్షవగ్నము గురిసెన్ . 131
- చ. కురిసెనువృక్షవర్షమునశకుఁ వెనుదీయక భానువంశజుం
డురుతరసాయకత్రయము శ నొక్కమొగిఁ నిగిడించి యార్చనం
గురిసెడి నొర నీవిశిఖరకోటులు సాలము లంచు సశ్శముల్
గురిసె నిరోధి వజ్రశరశోటి నడంచె నతండు గ్రమ్మఱన్ . 132
- క. తే నాభారము ద్రుంచం,గా నీభార మనినట్లు శ కంటకుండు పడిక
నానాతరువులు వైచిన, మానక యతఁ డడఁచె నిమిషమాత్రములోనన్ . 133
- క. తుము రై నశిలలపొట్లను, గుమిగొని తుత్తునియ లై నశకుజశకలంబుల్
సమరోర్వి నిండికొనఁ దత్సమయంబున సమసె నచటిసాలము లెల్లన్ . 134
- ఉ. చేరువచెట్టు లెల్ల సరిశసేసి నిశాటుండు భానుజానరి
త్తీరమహీరుహావళులు శ దెచ్చుఁ బయిం బడవైచుఁ గ్రమ్మఱం
దూరము వ్రావ నేడఁ బురిఁ శ దూఱునొ వీఁ డని యక్కుమారుండుక
సారెకు రామవత్తఘనసానక మేయఁ దలంచుచుండఁగన్ . 135
- ఉ. అంతట నేమటించి లవణాసురుఁ డొక్కఁడుజంబు దెచ్చి దు
ర్దాంతరయంబునక శిరము శ దాఁకఁగ వేయ నతండు నొచ్చి వి
శ్రాంతి పొంది మూర్ఛిత సురీరల్ మునులుక బెగఁదొంది రప్పరక
కాంతలు జాలిఁ జెందిరి జరగంబులు కంపముఁ బొందె నయ్యెడన్ . 136
- చ. అది మృతిగాఁ దలంచి రిపుఁ శ డార్పుచు నేటికి శకాల మింక న
న్నెదిరినవైరి సచ్చె నని శ యెల్లమృగంబుల భూరిమాంసముల్
ముదమున మెక్కుచున్నయెడ శ మూర్ఛ దొలంగినఁ గన్నువిచ్చి పే
రుదుటున లేచె లక్ష్మణసహోదరుఁ డుత్సవ మందె లోకముల్ .
- వ. ఇత్రైఱంగున మూర్ఛ దేటి యింద్రజిద్యైరారికూరిమితోఁబుట్టువు దనకట్టెదుట
బలుచట్టులు చెట్టులు పట్టుకొని పదఘట్టనల నిలాతలం బిట్టటువడఁ బఱతెంచు
చున్న మఘదైత్యపట్టబద్ధపట్టిం గనుంగొని వీరకౌద్రవసంబుతో నంగ
మంతంతకునుప్పొంగఁబ్రళయకాలాంతకు తెఱంగునం గనిపించి నిటలతటంబున
వికటతరంబుగాఁ గుటిలభ్రాకుటిఘటిల్లఁ దటిల్లతాపటలచటులద్యుతులకు దండ
యగుకోదండంబు సారించి నిమిషమాత్రంబును సైరించక వైరించనహయ

చంచద్ధరుడంచలచలా విభాప్రసంచపంచనాచుంచు ప్రాంచిత కాంచనసంఘటిత
పుంఖప్రభాధుణంబునఁ జేజోవిభవాధిమధుకైటభప్రముఖనిఖిలబద్ధిర్ముఖ
కంటకకంఠలుంకనక్రియాచమత్క్రియాభిమత్యశైత్యసంపత్ప్రమాణంబునునక
లభువనగ్రసవ్యసనాత్మ్యవాత్త లీలావిలోలకాలమృత్యుకరాశవక్త్రాభీలదంష్ట్రాం
కురప్రమాణంబును బ్రమాణప్రభావవైభవాధిక్యతచక్రశూలాదినానాదేవ
తాశ్రేణిపాణిక్వపాణంబునగు నారావణాంతక ప్రసాదాసాదితనవ్యభాణంబుతూ
ణంబు వెడలం దిగిచి లవణానురుప్రాణంబు లపహరించుగుణంబున గుణంబునఁ
గూర్చిన శతకోటిమార్తాండమండలొద్దండతరకిణిస్ఫురణలఁ గ్రేణినేయతదఖం
డితరుజ్జుండలంబు దిజ్జుండలంబు నిండుకొని చూడఁగూడక చూపులకు మిటు
మిట్లుగొల్పుటయు ననల్పకల్పక్షయక్షయతరాశుశుక్షణజ్వాలికామాలికలో
యని భీతు లయి గరుడగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరాదిదేవతలు దేవతాజ్యేష్ఠుం డగు
పరమేష్ఠికడకుం జని వినతు లై యిట్లని విన్నవించిరి.

138

మ. జగముల్ మింగెడిరుద్ర తేజమే జగత్సంహారఘోరాగ్నియో
జగదుద్యాపనభాస్కరప్రభయో నా శ శత్రుఘ్న బాణార్చి ము
జ్జగముల్ కాల్చు తెఱంగునక వెలిఁగెడిక శ సర్వేశ యిం కేవిధం
బగునో లోకము లుద్ధరింపఁ గదవే శ యన్నక విధాతృం డనుక.

139

మ. భయ మేలా నురలార తొల్లి వారి యాశాభాణంబుచే దైత్యరా
జ్ఞయముల్ వెక్కువహించె నవ్వీశిఖమే శ శత్రుఘ్నఁడుం బూని దు
ర్జయలీలక లవణుక వధించు నిక మీశసంతాపముల్ మాన్పుఁ ద
ద్దయ సౌఖ్యంబు వహించు నన్నఁ జని రుశ్మానాంబుతో దేవతల్.

140

—◆◆◆ శత్రుఘ్నఁడు లవణానురుని సంహరించి తత్పురంబు నేలుట. ◆◆◆—

మ. అలశత్రుఘ్నఁడు నివ్వధింబునను పరవ్యాస్త్రంబు సంధించి పే
రలుకక దైత్యునితోమ్ము లక్ష్మముగ నేరయక జ్వాలికల్ దిక్కులక
వెలయక శత్రునితోమ్ముఁ దూటి యిలయుక శ భేదించి పాతాళవా
సులకుక భీతి యొనర్చి గ్రన్తుఁ బూదిం శ జొచ్చెక నురల్ మెచ్చఁగన్.

141

క. బాణము వెడలినయప్పుడే, ప్రాణంబులు వెడలి దనుజరపతి పవనహత
క్షోణీధృమువలెఁ గూలక, క్షోణీస్థలి జగము లెల్లఁ శ జోద్యముఁ జెందన్.

తోటకము, ఇలపై లవణానురుఁ శ డిట్లొలుగక, గలకాలము వానియరగారమునన్
వల నొప్పెడుము మ్మనరవాల్ శివుచే, నలువొందెడుశూలముననిం గలసెన్.

143

క్రాంచపదము. తావులుమీఱం శ బూవులవానల్ రదటచుగఁ గురియఁగఁగదతఘనభే
క్రేవలమ్రాయం శ కేవలగీత శ క్రియలను వనితలు శ గిఱికొని యాడన్ [రుల్
దేవత లెల్లక శ తీవి ఘటిల్లక శ స్థిరమతిఁ గొలువఁగ శ దివిజవిభుండుం

బావకముఖ్యాశ్రశావిభుయుక్తిః శ్రీబగతుని నడచినరప్రభుఁ గనవచ్చెన్. 144

తే. అపుడు బ్రహ్మ దేవర్షు శ్రీ లాదియైనఘనులు శత్రుఘ్ను దీవించి శ్రీ కౌతుకమున
రావణునిసంహరించినరారాముఁ బొగడి, నటులఁ బొగడిరి దేవేంద్రుఁడతనికనియె.

పణవవృత్తము. తీతొకమానులరదిగులివ్వేళం, జేరొక మాకును శ్రీ జరసౌఖ్యంబుల్
దేతొక లోగుల శ్రీ దినగండంబుల్, మీతొక నీబలిరమి యమేయం బై. 154

క. నచ్చితిమి నీప్రతాపము, హెచ్చితిమి భవద్దయాసరమృద్ధిని నిన్నున్
మెచ్చితి మొకవర మియ్యగ, వచ్చితి మనఘాత్త యడుగరవలయు నటన్నన్.

మ. అలశత్రుఘ్నుఁడు శక్రముఖ్యులకు సాశ్రమాంగంబు లర్పించి యం
జలి గావించి మహాత్ములార భవదంతచత్పాదముల్ గొల్వఁగాఁ
గలిగెం జాలదె యైన సిమ్మభుసిపోల్ శ్రీ గన్తోన్న దొల్లింటికం
టె లవత్సంపద మీఁఁ జేయుతమి పురట్టెం గల్గ నిం డట్టులన్. 148

మ. అనినక నీవు దలంచినట్టు లతిరమ్యం బై ధరాస్వర్గమో
యన నిం పొందెడు నిష్పరం బనుచు వా శ్రీ రంతర్ధిఁ జెందక ముదం
బున శత్రుఘ్నుఁడు శత్రుసంహరణ మాప్రొద్దే రఘుస్వామికీ
వినిపించం దగువారిఁ బంచి హితమంత్రిత్రీశ్రేష్ఠు లేతెంచినన్. 149

ఆ. వారి నాదరించి శ్రీ వచ్చినసేనలఁ, గలయ విజయసూచకంబు లైన
పటహగోముఖాదిరబహుళవాద్యంబులు, బోరుకలఁగ మధునిరపురము సొచ్చె.
తే. చొచ్చి యచొచ్చిటిప్రజలకు శ్రీ సొం పెనంగ, నిర్జనంబైనమధునిమంతరిదరముఁ జేరి
ధనమణినువర్ణవస్తువాహనము లెల్లఁ, జేకొని నునీతి రాజ్యంబురసేయుచుండె.

వ. అప్పుడు. 152

సీ. దివనప్రభుశతప్రగ్రథితభాప్రచయదీప్త, కనకప్రచురవప్రగణము గలిగి
ఘనయాథవధరోధరకలనాధరితభూధ, రనుధాధవళసాధరరాజి గలిగి
నరభేచరవిజౌచరణము దాచరణసూచ, కమణీచయకృతాచరణములు గలిగి
సునచేళిమఫలాళి శ్రీ శుకశారినమదాళి, ఘనకేళివనపాళిరకలును గలిగి

తే. రంగదుత్తుంగతరగోపురములు కలిగి, కలితగృహవర్గవిషణిమాన్యములు గలిగి
వికచకల్పారహరిదీర్ఘి కలు గలిగి, పొలిచె శత్రుఘ్నువలన నరప్పరవరంబు.

క. బేహారులు మితసత్య, వ్యాహారులు వచ్చి నిలిచి శ్రీ వలసినవస్తు
వ్యాహముల్ల నించి రప్పరి, నాహరిదశ్వాన్వవాయు శ్రీ నాదృతివలనన్. 154

మ. తనప్రో స్వర్గమె యంచు నందఱును సంతరింప ధర్మసిత్తిక
జనులం బోయెచు లేమియుం దెవులు హృత్సంతాపముం దాప మె
వ్వనియందుం గనిపింప కెల్ల ప్రజలుక శ్రీ వర్ధిల్లఁ బండ్రెండుహా
యనముల్ రాజ్యము సేసి రామపదపీఠాకాంక్షియై యంతటన్. 155

—◆◆◆శత్రుఘ్నుండు శ్రీరామపాదసేవాద్ధియై యయోధ్యకరుడెంచి మరలి చనుట.◆◆◆—

మ. సుగుణాంభోధుల మంత్రీపుంగవుల నశోచ్యో నుంచి యంచనన్మతిం
దగువారిం దనవెంటఁ బెట్టుకొని రథత్నస్యందనారూఢుఁ డై
నగరావాసుల నెల్ల వీడ్కొని వ్రయాణవాప్తిఁ గొన్నాళ్లకున్
మిగులన్ వేడుకఁ జేరె నాఘనుఁడు వాల్మీకీకాశ్రమస్థానమున్. 156

తే. చేరివాల్మీకులకు సతుల్ శ నేసి యాతఁ, డంచితాశీర్వచమ్ముర్తిరనాదరించి
యిచ్చునర్హాదికములువహించిశాస్త్రదోరఁగి పరిజనయుక్తిశత్రుఘ్నుఁడలరె.

ఉ. అమ్మునిచంద్రుఁ డంత దయఁ నాతనిఁ గన్గొని పక్క నెల్లలో
కమ్ముల యుక్కుము ల్లయినరీతంతుకునిన్ దృఢలీల నొక్కబా
ణమ్మునఁ గూల నేసితి వ్రసంతభుజాబలశాలి వెంచఁగా
నిమ్మహి నీకు సాటి గలరే శరకాశలి లక్ష్మణానుజా. 158

ఉ. ఇం కొకనాటికిన్ లవణుఁ ఁ డీల్లునె లోకులబాధ దీటున్
శంక దొఱంగి వీని ననిఁగ జువెడిశూరుఁడు భూమిఁ బుట్టున్
యంకిలి లేక యుండుదురె శ యంచుఁ దలంపుదు మాతలంపు నీ
వంక ఫలించె నేడు బుధశవత్సల నిన్ను నుతింప శక్యమే. 159

ఉ. రావణుఁ ద్రుంచునాఁడు రఘురామునకున్ బహుళ వ్రయత్నముల్
గావలసెన్ దశాననునిరీతింబు మహోద్ధతుఁ డై యనేకులన్
భూవరులన్ హరించినరీపున్ నిమిషంబునఁ ద్రుంచె నంచు న
ద్వేషనభన్ సురేంద్రుఁడ నుతింపగ వింటిమి నీస్తభావముల్. 160

చ. లవణునితోడ నీ వవికరలస్థితిఁ బోరెడువేళ మేము వా
సవుకడ నుండి చూచితిమి శ సర్వము నీధృతి యింత యొప్పున
యవునవు నీకె చెల్లు నని శ యక్కునఁ జేర్చి శిరంబె మూర్కొనెన్
బ్రవిమలచిత్తుఁ డత్రవసి శ పంక్తి ముఖాంతకుప్పిన్నతమ్మునిన్. 161

చ. ఇటువలె నాదరించి జటిరలేశ్వరుఁ డాప్తబలాధిభానువృ
ద్ధటయుతుఁ డైనయాతనికిఁ శ బక్వఫలాదులఁ దృప్తి చేసి చెం
గటియుటజంబునన్ నిలువఁగా సెలవిచ్చిన నక్కుమారుఁ డ
చ్చట వసియించె భృత్యు లుపరచారములన్ శ్రమముల్ హరింపఁగన్. 162

వ. అయ్యవసరంబున. 163

సీ. ఉరుసుధారసధార శ లొలికెడుచందాన, సరసస్వరస్ఫూర్తి శ సంఘటిల్లఁ
దెన్నగాఁ దావిపూదేనె సోనలుమించు, విధమునఁ దానముల్ శవిస్తరిల్లఁ
కండచక్కెరసానరీక్తిమ్ములు వ్రవహించు, రహిఘనరాగముల్ శరక్తిగుల్క
విరివి యై చెఱకుపాల్ శవెల్లువ పాతెడి, శ్రమమున నాలాపరగతులు వెలయఁ
తే. గవలు కవవీణె లూని ద్రాక్షాఫలోప, మానమానితవాల్మీకి శ మానిరచిత

చారు రామాయణశ్లోకశసమితిగాన, లీలః బతిగుంప శత్రుఘ్నః ధౌలకించి. 164

క. ఆమధురాధనిగుంభన, లామృదువర్ణానువృత్తు శ్ లాపదనంద

ర్యామితకౌశలి యావా, క్వామాణ్యము నెంచి యతఁడు శ్ పరవశుఁడయ్యెన్.

క. పరవశుఁ డగుఁ దెలియుం గ్ర, వృత్తి విని తలయాచు నింతశమాత్రము సీతా
పరపుత్త్రు లిత్తపోనిధి, కరుణా మనిరి గద యనుచుఁ శ్ గౌతుక మొందెన్.

చ. అతనినిజావ్తు లద్యుతరశాన్తి మునింగి నిజంబొ స్వప్నమో

క్షితి నిటువంటిగానములు శ్ సేయఁగ వింటిమె వీర లెవ్వరో

యతివరుఁ జేరి వేడఁ దగు శ్ నయ్య యనం బరమాద్యుతంబు లి

య్యతివరు పాలనున్నయవి శ్ యారయ నెంతటివార ము చనెన్. 167

క. శత్రుఘ్నఁ డిటుల సీతా, పుత్తులగానమును వేడ్కఁ శ్ బొంది వినుచు నా

రాత్రి గడపె నర్థక్షణ, మాత్రముగా నంత భానుశమంతుఁడు వొడిచెన్. 168

చ. దివసముఖోచిత క్రియలు, శ్ దీర్చి మునీంద్రుఁ డనుజ్ఞ యియ్యఁగా

సవినయవృత్తి వీడుకొని శ్ సైన్యముతోఁ జని లక్ష్మణానుజం

డవిరళవేగలీల రవి శ్ యంబరమధ్యముఁ జేరునంతకుఁ

రపికులనాథుఁ డేలేడిపురంబు గనెన్ సయనోత్సవంబుగన్. 169

వ. ఇత్రైతంగునం గనుంగొని యభంగహర్షతరంగితాంతరంగంబునం బురలక్ష్మీకిఁ

గరాంబుజంబులు ముకుళించి సముచిత ప్రకారంబునం బ్రవేశించి. 160

సీ. సామజహయభటశస్యందనావళులతో, నెడ నెడ సామంతు శ్ లెదురుకొనఁగ

భానురాశీర్వాదశ్రుణ్వనాదములతో, వందిమాగధుల కై శ్రవార మొలయఁ

గమనీయఘృణిమణిశకంకణకర్వణన లై, చెలులు మేడలనుండి శ్ సేన లొలుక

నబ్జమండలపాండురాతపత్రములతో, ముందర బలుఁబెక్కిములు రహింపఁ

తే. జారు లాడాడఁ బొడగని శ్ వ్రస్తుతింపఁ

బటహబహువాద్యరవముతోఁ శ్ బ్రజలయులివు

మీఱమొగసాలముందర శ్ దేరు డిగ్గి, శిరముపై నంజలి ఘటించి శ్ సరగనతఁడు

చ. కొలువున కేగి రామన్యపరకుంజరుసాదయుగంబు మస్తకం

బాలయఁగ మ్రొక్కి శత్రుపురిశనుండియుఁ దెచ్చినదివ్యరత్నరా

నులఁ దగుకాన్క సేసి పరిశుద్ధమర్తి గరముల్ మొగిడ్చి చూ

పులు ఫలియింప స్వామిమొగగముం గనుగొం చట నిల్చి యిట్లనున్. 172

ఉ. దేవరయాజ్ఞ శత్రుని వశధించి తదీయపురం బుదంచిత

శ్రీవిలసిల్లఁ జేసి పదిరెండుశరత్తులు వాసి యుండితిం

గావున మీబదాబ్జములు శ్ గన్గొన వచ్చితిఁ దాళ శక్యమే

యావును బాయుక్రేవునలె శ్ నచ్చట నొంటిగ నిల్చి నావుడున్. 173

సీ. నగుచుఁ దమ్మునిఁ జేరఁ శ్ దిగిచి కాఁగిటఁ జేర్చి, పనుధేశుఁ డను నేలవగవువత్స

స్థితజన మశ్రువారిపరిశీ క్తకపాల మురువ్యథాభరా

నత మొకవృద్ధవిప్రమిథునంబు మృతుం డగుపిన్న పాపని

వితమఱి కొంచువచ్చి రఘునీరునివాకిట వైచి దీనతన్.

181

క. హనుకుమార కుమారక, హా నుగుణనిధాన నీకు శీ నర్హం బట రా

గాసిపడఁ జేసి మమ్ముం; బాసి చనఁగ నేమి తప్పు శీ పాటిలఁ జెప్పుమా. 182

చ. మతి గలనిన్ను వంటినుకురీమారశిరోమణి మమ్మువంటిదు

ర్మతులకు నేల దక్కు బహుమాత్రనపర్య లొనర్చి యెల్లదే

వతలను గొల్చి నిన్నుఁ గని శీ వంశము నిల్పె నటంచు నేము న

మ్మితి మెద ని స్సకాలమున శీ మృత్యువు మ్రింగు టెఱుంగమే నుతా. 183

ఉ. ఎక్కడఁ జొత్తు మేది తెరు శీ వెవ్వగు చి క్కగువార లింక నో

చక్కనితండ్రి సాదజలరజంబుల గజ్జెలు మోయ ముందు మా

చక్క నటించు విప్ప డొకరసారియు నాడవు మాటలాడి వా

మక్కువ యెందుఁ బోయె డుణారమాత్రములో నెట కేఁగి తియ్యెడన్. 184

ఉ. అక్కట యైదువన్నములయర్చకుఁ డెక్కడ మృత్యు వెక్క డే

చిక్కుల నిట్టివిత గలదే తలిదంపుల కార్థవదై హింస

బెక్కడఁ బుత్తు లుండి ఘటిరయింపుదు రాత్మజశోకవహ్నిచఁ

బొక్కుచుఁ దండ్రి నేయు నొకొ శీ పుత్తునకుఁ దహనాదికృత్యముల్. 185

క. శిష్టనుతధర్మనిధి జన,తుష్టికరుఁడు రాముఁ డచ్యుతను కెన యం ద్రా

దృష్టాంతము పుత్రక నీ, దిష్టాంతమువలనఁ బెలిసితిమి మృష యనుచున్. 186

మ. ధర వర్ణాశ్రమధర్మరక్షణము వేదప్రొక్తమార్గంబునఁ

ధరణీనాథుఁ డొనర్పఁ డేని యతఁ డారధర్మచ్యుతిం బుట్టుని

మరసాపంబుల కెల్ల నెల్ల యగు నశిచ్చ రాజదోషంబునఁ

దొరయుఁ భూజనకోటి కిట్టు లపమృత్యువ్యాధిబాధావళుల్. 187

ఎ. అని సతీయుతుం డై పరానుం డగునుతునిమీఁదం బడి ధరానురుండు విలపించి

ఖరానురాంతకు నుద్దేశించి మఱియు ని ట్లనియె.

188

ఉ. ఆనురభీకరుం డినకురీలాగ్రణి రాముఁడు రాజ్య మేలఁగా

భూనురబాలకుండు మృతిఁ శీ బొందె నటం చనుమాట వాసితో

నీసహజన్తు లాశ్రితులు శీ నిన్ను భజింపఁ జిరాయురున్నతి

శ్రీనుఖయుక్తి రాజ్య మొనరింపుము సొంపున రామభూవిరా. 189

క. ఇత్వాకువంశజులు శౌర్యత్వేషగ్రీవు లవని శీ నరయఁగ శిశుమృ

త్యుత్వేష విన రమోఘ, వ్రత్వేషన నీతరమునఁ శీ బాటిలె నదియున్. 190

ఉ. సత్యము ధర్మముఁ దయయు శీ త్వాపతి దాల్చిన నిట్లు బాలురఁ

మత్యువు చెందునే యింక నశీ దేటికి బాలుని కగ్నికృత్య మా

- చిత్వమే మేము సేయుట త్యజించెద మీవెత యీ బ్రాణముల
హృత్యలు మూడునుం బోసి యయ్య నుఖంపు మటంచు నాడెగన్. 191
- క. ఆపలుకులు విని భయపరి, తాపపరితాత్తుఁ డగుచు య దాశరథి కృపా
కూపారుం డాపాటుని, పాపని బ్రతికించుతమి సరభకు వచ్చి వెనన్. 192
- క. హితులఁబురోహితులమహీ, పతుల మహామతులఁ గృతులభ్రాతృనుహృత్సం
తతుల గుణాన్వితుల నిజా, శ్రితులం చిలిపించి చింతఁ క జేయుచు నున్నన్. 193
- నీ. సంవర్తజలరాశి క జానుదమ్నంబుగా, మనిన మార్కండేయమునివరుండు
ఫాలలోచనునితోఁ బ్రతిఘటించి పదాంబు, జమునఁ గన్గొన్న గౌతమతపస్వి
నిస్సంశయజ్ఞాననిధులతోఁ దొలుతఁ గీ, ర్తింపఁగాఁ దగు వామరదేవమాని
భక్తిప్రపత్తిసంపత్తియు గానవై, శారద్యమును గన్న క నారదుండు
తే. మఱియు జాబాలి కాశ్యపమండపాల, కణ్వకాత్యాయనాత్రిమాద్గల్యభృగువ
సిష్ఠముఖ్యులు శిష్యవ్రశిష్యసహితు, లగుచు వచ్చిరి రఘువరునాత్మ యెఱిగి.
- క. సభయు లయి తేచి రప్పుడు, సభఁ గలవా రెల్ల రామరచంద్రుండును ద
త్సభ సన్ననిరాట్పడముల, కభివందన మాచరించి క యానందమునన్. 195
- క. ఉచితాసనముల నునిచి స, ముచితార్చావిధు లొసంగి క యుచితజ్ఞం డై
రుచిరాసనశశిబింబ, ప్రచురతరనుధాయమానభావల ననియెన్. 196
- చ. అరుదుగ గోచరింపనిపరదార్థము లైన మనఃప్రబోధవి
న్ఫురణల మీ రెఱుంగుదురు క పుణ్యతపోనిధులార యీధరా
మరునికుమారుఁ జేమిటికి క మృందె సధర్మము లెల్లు చెందె ని
ద్ధరణి ననన్ యథాతథసురధామధురోక్తుల నారదుం డనున్. 197
- మ. అవనీదేవత లెల్ల సంచితపరస్యాసక్తియున్ సత్య మా
త్సవివేకంబు వహింపఁగాఁ గృతము ధరర్మస్ఫూర్తి మించుం జిరా
యువు నారోగ్యము నెప్పుడుం గలిగి భూయోధైర్యగాంభీర్యవై
భవయుక్తిం బ్రజ యొప్పు నయ్యుగమునం క బాణాకృతోర్విసుతా. 198
- నీ. ఆకృతయుగమున క నలరుఁ జతుష్పద, చారి యై ధర్మంబు క జనవరేణ్య
త్రేత సత్యపదంబురేగి పదత్రయగామి, యగుత్వ త్రియులతపంబుపుడుతఱుచు
తమతపోమహిమలరధరణీజనులఁ బోతు, రాయురారోగ్యభాగ్యములుగలుగు
సన్మతముల్కుదురచ్చటచ్చటజనుల్బుధులుమాత్రముబాంకురబారయరంగు
తే. ద్వాపరంబున సగఁబాలురధర్మ మేగు, నందు ద్విజరాజశుశ్రూషరలాచరించి
వైశ్యులు తపం బొనర్తురవార్యనిష్ఠ, నది విపర్యాస మైతోఁచరద్యయ్యుగమున.
- క. కలియుగమునఁ బాదత్రయి, తలఁగును ధర్మంబు శూద్రతపములు తఱుచౌ
గల వెన్ని యెనవంతలు, తలఁప ననర్హంబు లాయరధర్మము లధిపా. 200
- శా. అలా గిప్పుడు శూద్రుఁడొక్కడు తపోవ్యాసక్తి నీభూమిలోఁ

జాలన్ నిష్ఠ వహించె నందువలనం శ్రీ జచ్చెన్ ధరాదేవతా
బాలుం డాకుటిలాత్తుఁ జంపి శిశువుం శ్రీ బ్రాహ్మనివృత్తుం జేయు మిం
రేలా కాలవిలంబ మీక్షణమె లె శ్రీ మ్మిత్యైకువంశాగ్రణీ.

201

క. పాపాత్ముల దండింపని, త్నోపతి కాపాపమునను శ్రీ వడ్డ్యగము సం
ప్రాపించుఁ గాన ధరలోఁ, బాపములేకుండ నరసి శ్రీ ప్రజల బోధవఁ దగున్. 202

ఉ. ఈయెడ రాజనీతి వచియించితి నింతియ యొక్కసారి రా
మా యని నిన్నుఁ బేర్కొనినరయంత నసంతము లై నపాపముల్
పాయఁగ నీకుఁ జేకులునె శ్రీ పాపము లేడ్విజపుత్తు జీవితం
జేయుట యెంత తొల్లి కపిరసేన ననిన్ బ్రతికింపవే కృపన్.

203

—◆◆◆రఘువీరుండుశంబుకుఁడను శూద్రతపస్విం గంపి బ్రాహ్మణకుమారు బ్రతికించుట.◆◆◆—

వ. అని పల్కు నారదుపల్కు లాకర్ణించి యాకర్ణాంతలోచనం డగునయ్య
హల్యాశాపవిమోచనండు మనంబున నప్పని యొప్పికొని తన పంగటనున్న
లక్ష్మణు నుపలక్షించి నీవు ప్రాయ యక్షణంబ ష్టోణీసురునిమహాత్మోభంబు
నివారించి తత్పుత్ర దేహంబు నుగంఠ తైలకటాహంబుకుక్షి నిలిపించి నుర
క్షితంబు గావించునది యని నియోగించి కించిన్నిమిలితనయనం డయి
హృదయబిసపుష్పంబునఁ బుష్పకంబు నలంచినంత నసంతానంతమణిప్రభా
రమణీయపద్మరాగమణిచ్ఛవిచ్ఛటాచ్ఛాదితదశదిశావకాశంబై గగనతారకాయ
మాన ప్రసూనకాయమా నఘమఘుమాయమానం బగునవిష్టమానంబు సాక్షా
త్కరించినంగటాక్షించి ప్రహర్షించి మహర్షి జనంబులకు నమస్కరించి విరించిన
ము లగువారియవారితాశీర్వాదవచనవై భవంబునొందితదామంత్రణంబుగావిం
చి పురరక్షణంబునకుభరతలక్ష్మణులనియమించి నమంచితపఃక్రియాసమున్నద్ర
శూద్రశీర్షచ్ఛిదాచిక్కిరాదురాధర్వామర్షహర్షోత్కర్షం బవధరించి కవచంబు ధరి
యించి కవదొనలు బిగియించి ఖడ్గంబు సంగ్రహించి కార్దుకం బవలంబించిజా
తిమగరాతిమొత్తంపుఁగ్రొత్తము తైంపుఁజెక్కడంపుఁబనిడంబునం బ్రకటం బగు
మకుటంబుతళి త్తళలు వియ తలంబుహత్తుకొననుత్తుంగతరదివ్యయానలలామం
బు నుమంత్రాదిమంత్రిజనసమేతంబుగా నధిరోపించి ధరావరారోహభరావహా
మహంజనాచలసదృశాంగసమంజసాంజనాభిధకుంజరేంద్రసాంద్రమద ధారాధోర
ణీరణద్భృమరఝంకారరవాభోగంబగుపశ్చిమదిగ్భాగంబుపరిశోధించినురావరో
ధవధూనివహావిహరణోచితరచితాఖర్వసార్వభౌమాత్యఖండగండకండుాతిమన్న
త్తవేదండఁ ఘర్షితోద్దండగండోపలప్రకాండమండితహిమవత్పర్వతసార్వభౌమ
భౌమహైమప్రభౌమండలపిచండలం బగునుదగ్ధరామండలంబు దొరసి యవర
వర్ణు నక్కడనెల్ల నరసి దిక్కులముద్రుజనముల్లోలకల్లోలమాలికాక్షీర్ణ కలశార్ణవ
కర్ణజవర్ణ వర్ణితైరావణదంతావళచతుర్దంతతంతనృమాన కాంతకాంతిరమాన

మాక్రాంతం జగుశచీకాంతదిగంతంబు డాసి ద్మగంతవీతూపరంపర వేదచల్లి
యచ్చట విపర్యాసతపశ్చర్యాధుర్యని బాడగనక గానకళాచతురోపరిభా
గచరద్వైమానిక శ్రేణికాశ్శాయమాణవికారంబు లాలింపుచు నిజవిమాన
రాజవిరాజమాన రాజమణిఘృణీమతల్లి కానల్లికల్లకడలనల్లికొన నబ్బల్లిదుండు
సర్వంకష కేముషీధురణసర్వోర్వరాగీర్వాణ సర్వదాప్రకల్పితనదీస్నాన సంధ్యా
జపానుష్ఠాననిష్ఠురతపోనిష్ఠాగరిష్ఠతాశ్రేష్ఠతరాశ్వత్థతపప్రణామపురస్సర వ్రదక్షి
ణం బగుదక్షిణంబునకుం బటతెంచి గిరిస్రాంతంబులు పరికించి సరిత్తటంబులు
విమర్శించి సరోవరంబులు పరిక్షించి యరణ్యంబు లవలోకించి తపోవనంబులన్వే
షించి జనపదంబు లుపలక్షించి ఘననదంబులు నిక్షేపించిగోకులంబులుతిలకించి
కోవెలలువెదకి పక్షిణంబులు నెమకీ పానీయశాలలు చూచి మతంబు లరయం
బంచి మఖశాలలు దర్శించి యగ్రహారంబులు గనుంగొని యన్నిదేశంబులుం
బాడగని యలయక మఱియు నందండు మెలంగుచు నమందసిందూరచారుశోణ
ప్రభాస్తోమధురణతావామవామనసింధుంబుంబునబంధురంబై కన్నులపండు
నగునిండు జేగుఱుచాయలదండని మెండుకొనునొక కొండదండం బుండరికపండరో
చికాండపాండురతరంగమాలికాడోలికా విహారమాణమరాళికాపాళికాకేళికా
సారం బగుతాసారం బొకటి కనుంగొని తన్మధ్యప్రదేశంబున.

204

శా. శ్రీరామక్షీతినాయకాగ్రణి నిరీక్షించెం గృశాంగున్ నిరా
హాంశు శోణజటాచ్ఛటాధరు మహోగ్రచారు నేకాగ్రతా
పారీణాత్మ నధోముఖున్ భసితశుంభత్వాండురశ్రీనిధిన్
ధీరత్వాకరుఁ జీరధారు నొకనిన్ ర దీప్యత పస్యాన్వితున్.

205

క. వీక్షించి నివ్వెఱఁగువడి, యాక్షితికిన్ డిగ్గి వాని ర కవరోక్షగతిన్
సాక్షాత్కరించె సాక్షా, దక్షురతత్త్వంబు శూద్రుఁ ర డల్పుడై తలఁపన్.

206

చ. ఇటువలె సత్తపోధికునిరదృష్టిపథంబున నిల్చి రాముఁ డో
పటునియమాధ్య యేశుభము ర పాటిలఁ జేసెద వీతపంబు దు
ర్భట మిది నీపు విప్రుడవొ ర రాజవొ వై శ్యుడవౌ వివేకవి
స్ఫుటమతి మించు శూద్రుడవొ ర బొంకక తెల్పుము కల్గినంతయున్.

207

క. నాపేరు రాముఁ డందురు, భూపాలుడ దశరథేంద్రురపుత్రుడను నీ
తాపసనిష్ఠ గనుంగొన, నీపాలికి వచ్చినాడ ర నినుఁ డెల్పు మనన్.

208

చ. కరము విసీతి వాఁ డను నరగణ్యగుణాభివి నీవె వేడఁగా
హరిహరి యెట్లు బొంకుదు యరథార్థము శూద్రుడ శంబుకాఖ్యుడన్
నరవర బొందితోనె నురనాయకలోకముఁ జెందుకాంక్ష దు
ష్కర మగునిట్టిబలతపము ర గైకొని చేసెద నంచుఁ డెల్పినన్.

209

క. విని యంత వినయవంతుని, జనునే హింసింప రాజరజనము నింద్యం

బని రోసి వెన్న భూసుర, తనయుమ్మతి దలంచి కినుకి శ్రీ దయ జెడఁబావన్.

చ. కలకల నవ్వుచున్ నృపశీఖామణి హఠాన్ముగనీబులోనియి
ట్టలపుఁజుంగుచాయలజెడంగుఁగటారి జరీన దూసి మం
త్తులు గన శూద్రుమస్తము కీటుక్కునఁ ద్రుంచెఁ దడీయరక్త మ
జ్జలజవనంబు ముంచె దివివీషత్సుమవర్షము భూమి మించఁగన్. 211

మ. అనురేంద్రాగ్నియమాదిదిక్పతులు సీరద్ధాదిత్యగంధర్వసా
ధ్యమరుత్కింపురషల్ ఋషుల్ రఘుకులార్ధ్యక్షాగ్రభాగంబునం
బ్రమదం బొప్పఁగ వచ్చి నిచ్చి పటువారకృష్ణిం బ్రశంసించి రం
త మరుద్వంతుఁ డనెం బురాహృతసుధాశ్రధారానుసాగ్యుక్తులన్. 212

ఉ. విప్లవముల్ హరించి పృథివీభర మీపు భరింప శోకహా
రిప్లవతావికారములుశ్రీణము లయ్యె భవత్కృపాణధా
రాప్లవపూతుఁ డై వృషలుఁ శ్రీ డంగముతో దివి కేఁగెడిన్ నురా
నుప్లవవృత్తివాఁ డదె కరీనుంగొను మయ్య దళాననాంతకా. 213

ఉ. త్సులకులన్ వధించి పరిశుద్ధుల నేలెడుమిమ్ము మెచ్చి నే
డెల్లనురల్ వరం బొకటి శ్రీ యిచ్చెద మంచుఁ దలంచి వచ్చినా
రుల్లమునందుఁ గావలసి శ్రీ యున్నయభీష్టము దెల్పుఁ డన్న భూ
వల్లభుఁ డుత్పిపించి సురవర్యుల కంజలిఁ జేసి యిట్లనున్. 214

చ. కరుణ వరం బొసంగుమదిగల్గిన దేవతలార తద్ధరా
మరనుతుప్రాణ మిండు మహిమం బలరన్ బ్రతికింతు నంచు నే
భరపడి మున్ను పక్కితి సరభాస్థలి బాలకుఁ డట్టు లాట నా
యరయమిఁ జేసి కాదె యను శ్రీ నాయనతో నని రెల్లవేల్పులున్. 215

చ. శిఖ కడుఁ జల్లనై న నుడుశ్రేఖరుఁ డుష్ణగుణంబుఁ బొందినన్
నిఖిలశరణ్య మీ రనెడుశ్రీశ్చయవాక్కుల బొంకు చెందునే
న్వభరకన్ సి శంబుకునిఁ శ్రీ జంసినయప్పడె ప్రాణవంతుఁ డై
సుఖమున నున్నవాఁడు ద్విజశసూనుఁ డసూనుఁడు గాక భూవరా. 216

ఉ. ఊహ కలుగి చింతిలక శ్రీ యూటడు మప్పని కాశ్రితావనో
త్సాహజలాశి యై కలశశ్రజన్ముడు ద్వాదశవర్షయాగదీ
తౌహితనిష్ఠ నుండె గద శ్రీ సాంగముగా నెఱవేర్చి నేడు పూ
ర్ణావృత్తి సేయఁ బూనె మన శ్రీ మందఱ మమ్మునిఁ జూడఁ బోఁ దగున్. 217

క. క్రతుకర్తృ క్రతుభోక్తృ, క్రతుఫలదుండ వీవు నీకుఁ శ్రీ గలగుణముగదా
క్రతువలలోకించుట లని, క్రతుభోక్తలు వలుక నలులఁ శ్రీ గానిం డనుచున్.

శా. కుంభీసంభవుఁ గాంచువాంఛఁ దగఁ గాకుత్ స్థాస్థయస్వామి య
జ్ఞంభారి ప్రముఖామరేశ్వరులు పరజ్ఞం బుష్పకారూఢు లై

- యంభోజా వనిజప్రభావిభవ మారా నాఁగ సాగెం దటి
 . . న్యంభోజాకరపట్టణోపవనశై కలారణ్యముల్ చూచుచున్. 219
- ఎ. ఈగతి నేఁగి యాగుణసాగరుండు తనపురోభాగంబున. 220
- సీ. ప్రాగ్ ద్రితటభాగభాగహరపరాగి. రాగధూతేఘనాఘనాగకులము
 దారితాభ్రశతతారతారదంష్ట్రదార, దారయుగ్మదారదారకంబు
 మాలూరహింతాలతాలతూలరనాల, సాలకేసరిసాలసాలయుతిము
 శబరయోషాచండరచండరుక్మరకాండ, కాండఖండేతగండగండకంబు
- తే. పిండితాజాండగండభేరుండ ననద
 సంశ్రవణమాత్రవిత్రస్త్రశరభసరభ
 సాగమనదర్శనోద్భాసితహరివరేణ్య
 ముపుమహారణ్య మొకటి రాఘవుఁడు గనియె. 221
- క. కేని యయ్యరణ్యపథమున, ఘనయానము మీఁద శతమఖప్రముఖులతో
 జనపతి సంభాషింపుచు, జననప్పడు గృధ్ర మొకటిరచనుదెంచి వెనక్. 222
- ఆ. మ్రొక్కినిలిచెనంతి నొక్కియులుకంబు, వచ్చి బహువరాకురస్వామియనుచు
 వినుతి యాచరించెనెఱంగండె రఘురాము, ఉండు గృద్ధపలికేముందుగాఁగ.
 —◆◆◆ గృధ్రఘాతములు రామునితోఁ నమవివాదముఁ జెప్పకొనుట. ◆◆◆
- క. శిక్షింతువు దుర్జారుల, రక్షింతువు దేవతలను న బ్రాహ్మణులఁ గృప
 వీక్షింతు వార్తజనులను, సాక్షాద్విష్టుఁడవు నిన్ను న శత్రుమే పొగడన్. 224
- సీ. పరమవిద్యాప్రాధీనప్రహ్లాదేవునికంటె, చౌద్రసంపన్నత న రుద్రుకంటె
 గాంభీర్యధుర్యతఁ న గలశాంబునిధికింటె, చిర మైనతాల్చి భూదేవికింటె
 మతిచమత్కృతినమునన్నతిబృహస్పతికింటె, నధికధైర్యమున హేమాద్రికింటె
 ననుపమానవిత్తి న ధననాయకునికింటె, ధర్మవైఖరి దండరధరునికింటె
- తే. దేజమున భాస్కరునికింటె న చీప్తకీర్తి, శశధరునికింటె ఘనుఁడవునకలభూత
 సంభవస్థితకుండవు న సర్వసాక్షి, వఖిలరక్షక యొకవాక్య న మవధరింపు. 225
- క. ఈకాశికంబు నాయిలు, చేకొని దనగృహ మటంచుఁ న జేరఁగ నీ దా
 వాకిలి నిడుకొని పోరెడి, నోకాశికయాగరక్షణోత్సుక యెపుడున్. 226
- క. నాయనదతనము మాన్చి కు,లాయము విడిపించి “దుర్బలస్య బలం రా
 జా”యనువాక్యము నిక్కము, సేయఁగదే యనిన గూబ న షీతిపతి కనియెన్.
- సీ. ఇంద్రవంశంబున న నెల్లభోగము లంది, వహ్నియంశమునఁ బోవనతఁ జెంది
 యమునియంశమున ధర్మార్థభిరక్ష యొనర్చి, నిర్మతియంశమున ఝర్మీతి మాన్చి
 ఎరుణాంశమునఁ బ్రజానవళికి సేమ మొనర్చి, పవనునంశమున నోబలిమి హెచ్చి
 ధననాయకునియంశమున విత్తిర్ణి వహించి, శివునంశమున భూతు న లవధరించి
- తే. భాస్కరునియంశమునఁ బ్రతాపంబుఁ బూని

చంద్రునంశంబునను మహాశామ్య మూని

యఖలకల్యాణగుణరాశి శ్ర వై సనిన్నుఁ

బ్రస్తుతి యొనర్ప శక్యమే శ్ర బ్రహ్మకై న.

228

సీ. లక్ష్మీవిహారాజ్జలక్షణేక్షణములఁ గనుణయు రోపంబుఁ శ్ర గడలుకొనఁగ

నెల్లధర్మమునకు శ్ర నెల్ల యామనమున, శాంతిదౌర్లభ్యముల్ శ్ర సందడింప

నుచితవైచిత్రిఁ బెంపొండనమాటల, వినయాపగుప్యముల్ శ్ర విస్తరిల్ల

దరహానచంద్రికాశస్ఫురితాస్యముననాభి, ముఖ్యంబువై ముఖ్యశ్రమును రహింప

తే. శిష్టజనరక్షణము దుష్టశిక్షణంబు, నాచరింపుదు వాక్కుట శ్ర సఖలభూత

సముడవయ్యును ధర్మసంరక్షాపనార్థ, మిన్నిగుణములు పహించిరయ్యాశ్వరేశ.

ఉ. అద్దమరేయి భూమి సశరనార్థము గ్రుమ్మరి తెల్లవాటిన్

నిద్దురఁ జెంద వచ్చు నని శ్ర నేను బ్రయత్నముసేసి కట్టితిం

దద్దయు వేడ్క ని ల్లోకటి శ్ర తద్దహసీమ వసింప నియ్య నీ

గద్దటి గద్ద చేరి కలశకాలము పోరెడిఁ బోరు మాన్పువే.

230

క. ధర్మగతి 'రామ ఏవ గ, తిర్గమ' యని యిఁక నుఖస్థితిని బ్రతికెద నే

నిర్మించినయానదనము, కూర్చిని విడిపింపవే రథముప్రవర యనన్.

231

సీ. విలసితాంతరవై రిరవిజయుఁడౌవిజయుని, నతులరూపజయంతుఁడగుజయంతు

సకలైకధర్మపాలకు ధర్మపాలకు, సధిపస్తుతనుమంత్రుఁ శ్ర డగునుమంత్రు

సరిరాష్ట్రసాధకుం శ్ర డగురాష్ట్రసాధకుఁ, గితవకార్యతిమోర్కఁ ఘృష్టి ఘృష్టి

యాచకసిద్ధార్థుఁ శ్ర డనఁ దగుసిద్ధార్థు, ననవరత నుశోకుఁ శ్ర డగునశోకుఁ

తే. గాంచివింటిరెగ్రధర్మూకములవాక్కు, లనివిమానంబుడిగిరాముఁడచటనిలిచి

పులుఁగులనుబిల్చియేపక్షితోలుతగట్టె, నీగృహముడెల్పుడనగృధ్రఁగుట్టులనియె

క. ఏనాఁడు బ్రహ్మ పుట్టెనొ, యేనాఁడు ప్రజానమ్మిది శ్ర యిద్ధర గనెనో

యానాఁడె నిలువనీడని, యీనీడముఁ గట్టితిన్ సరేశ్వర యనినన్.

233

క. పేచక మనె ఘనసూచక, మేచక మీచెంత వెఱుతు శ్ర మృషలాడఁగా

భూచక్రంబున నజుచే, నీచెట్టెనపుడ యయ్యె శ్ర నీయులు నాకున్.

234

చ. అన విని మంత్రిపుంగవుల శ్ర సందఱఁ గన్గొని రామచంద్రుఁ డో

యనితరధర్మమర్మనిధులార దివాంధము భూజముల్ జనిం

చినపుడె గూఁడు తా నిచటఁ శ్ర జేసితి నం చనె గృధ్ర ముర్వి పు

ట్టినయపుడే నివాసము ఘటించితి నం చనె నిక్క మెద్దియో.

235

క. దాక్షిణ్యంబును బటౌ, పక్షంబులు దలఁప కుభయరక్షము లెనగా

నీక్షించి తగవు దీర్చువి, చక్షుణులకు నిహవరముల శ్ర సౌఖ్యము గల్గున్.

236

చ. తగవును బధ్యముఁ హితవుఁ శ్ర దప్పక ధర్మము చేర్చి విన్నవా

రగు నని సంతసింప వ్యవహారము లొప్పుగఁ దీర్చి సజ్జనుల్
జగతిఁ బ్రసిద్ధి కెక్కుదురు శ సత్యము ధర్మ మెఱింగి యుండియుం
దెగ మొగమోడియున్న జననిందితు లొందుదు రెం దభోగతుల్.

237

ఉ. ఊరక రానిపోనివెలయుక్తులు గొన్ని గణించి వాక్ష్పమ
త్కారిము చూపి చచ్చులను శ ధర్మము దీర్పనిదుర్విచారుఁ డ
వ్వారణపాశబద్ధుఁ డను శ వందురుఁ గావున మీరు గృధ్రకా
కారులవాదు దీర్పుఁడు యరథార్థముగా నని యానతిచ్చినన్.

238

ఉ. ఆయెనమండ్రుమంత్రులుఁ దరదాజ్ఞ వహించి ముహూర్తమాత్ర మే
కాయనతాత్రన క్తమతు శ లై తలపోసి నరేంద్రుఁ జూచి భూ
నాయక గూబ గెల్చె నదరసంబునకై మృష లాడె గ్రద్ద య
న్యాయపథానువర్తి యిది శ యర్హము దండన కంచుఁ దెల్పినన్.

239

చ. అలరి రఘూద్వహుం డనియె శ నౌ నిది నామది నున్నలాగునం
దెలిపితి రయుల్లూకము గణింప నదే నిజ ముర్వి వృక్షముల్
గలుగక మున్నె యీగృహము శ గట్టితి నంచు నబద్ధ మిక్కడం
బలికెడి గృధ్ర మిచ్చెడుగుఁ శ బట్టి వధిపక మాన వచ్చునే.

240

మ. వినుఁ డేకార్ణవ మైనకాలమున మున్ శ విష్ణుండు నీటన్ శయిం
చిన సద్దేవునియాత్మఁ బుట్టి దివిషరజ్జ్యేష్ఠుండు దత్తుఁడీ హా
యనకోటుల్ వసియించి నిర్గమనమార్గరాన్వేషి యై యున్నెడన్
జనియించెన్ గనకారవిందము తదంతచన్నాభికాదీర్పి కన్.

241

శా. ఆనాళికమృణాళనాళగతిఁ బరద్యుగంబుఁ బ్రాపించుభా
షానాథున్ మథుకై టభాఖ్యు లదలించెన్ నిద్ర మేల్కొంచి డెం
దానం గోపము మించ నుగ్రుఁ డగుచున్ శ నాభాసరోజుండు దు
ర్దానోదగ్రుల వారిఁ ద్రుంచె నతిశీఘ్రప్రాప్తచక్రాహతిన్.

242

క. ఆదానవమూర్ధన్యుల, మేదకిపంకమున నయ్యె శ మేదిని యపు డు
త్పాదించె శైలతరున, న్యాయుల నజఁ డందు వెన్న శ నఖిలము గలిగెన్.

243

ఉ. కావునఁ గౌశికంబు సరికట్టిన గ్రద్దను బట్టి గట్టిగా
నే వధియింతు నే డనుచు శ హేతి ధరింప నభస్సరస్వతీ
దేవివచించె నోనృప వరధింపకు మిప్పెనుగ్రద్ద తొల్లి థా
త్రీవరుఁ డాశరీర మతి శ గృధ్రతఁ జెందుట విన్ను తెల్పెదన్.

244

ఉ. పూర్వము బ్రహ్మదత్తుఁ డనుభూవరుఁ డై యితఁ డొప్పు సత్యమున్
సర్వవిరోధిజైత్ర భుజశౌర్యము ధైర్యము గల్గి కీర్తు ల
పూర్వమునాఁటివెన్నెలలభాగున దిక్కుల నెల్లఁ బర్వఁగా
మర్వర యేలుచుండ బుధాయూధచకోరము లుత్సహింపఁగన్.

245

- క. ఈతనికడ కొకచినమున, గౌతమముని నచ్చి యన్నకాంక్ష సతిథి నిం
దేతెంచితిఁ బెట్టెదె యన, నాతిథ్య మొనర్చి యాతఁ య డడిగినభంగిన్. 246
- కి. ఇట్టపచార్థంబులతోఁ, బుట్టికరంబుగను నాఁడు య భోజన మిడి యా
ముట్టింపచునకు నటువలె నిష్టాన్నము నూటయిరువదేనేం డ్లిడఁగన్. 247
- చ. ఇటువలె బెక్కునాళ్లు భుజియింపఁగ బెట్టినయాతనింట న
జ్జటి వసియించి యొక్కదివసంబు నన్నములోనఁ గండి యొ
క్కటి గని కూటిలోఁ బలలభండముఁ బెట్టితి గాన దీన నీ
వటవిని గృధ్ర మై మెలఁగు య మంచు శపించె దయావిహీనుడై. 248
- క. శపించిన భయపడి యీ, నృపతి యతని కెఱఁగి యెఱుంగ నీది దప్పెనం
గృవ శాప ముడుపవే యని, కృపణతఁ బ్రార్థింప మరల య ఋషి యిట్లనియెన్. 249
- సీ. వెడఁదకిన్నులవాఁడు య విగ్రహాయుతికోటి, విగ్రహాయుతి కాంతి నెలుఁగువాఁడు
రామనామమువాఁడు య శ్యామలాంభోదర, శ్యామలాంగకలీల నమరువాఁడు
మునులపాలిటివాఁడు య వసజాతహితకులా, వసజాతహితకీర్తి య తనరువాఁడు
పల్కి బొంకనివాఁడు య పంక్తికంధర శిరః, పంక్తికంధరమరుత్పటిమవాఁడు
తే. దశరథుని బోలునొక రాజుదశరథునికిఁ, దనయుడై పుట్టగలఁ డాజితనయుఁ డె
మించి నీదేహమున హస్త యముంచినపుడ
యతివిభుడ వాడు వని యేఁగె యతివిభుండు. 250
- క. ఆశాప మడఁగఁ జేయుము, కౌశికహితకాంక్ష నేల య గ్రద్దను జంపక
శైశవమున నొనరింపవె, కౌశికహితకార్య మని గంగనవాణి యనన్. 251
- ఉ. అరఘువీరమాళి చతుర్రంబుధివేష్టితివిశ్వధారుణీ
దారుణభారనిర్వహణదక్షిణదక్షిణపాణిపద్మముం
గారుణికత్వ మేర్పడఁగ య గ్రద్దశిరంబున నుంచె శాపనం
హార మొనర్తు నం చభయహస్త మొనంగు తెఱంగు దోఁవఁగన్. 252
- వ. ఇత్రైఱంగున నత్తరణికులపుంగవుండు బంగరుమించు టంగరములమెఱుంగు
లం గరంబు మెఱయుతనకరంబు విహంగమోత్తమాంగంబునం గదియించిన.
- సీ. మార్తాండఘృణి నేలు య మణికిరీటముడాలు, మొనసిదిక్కులఁగీలుకోని వెలుంగ
నుడుజాలములలీలరబెడఁ గొందు మగరాల, సరులపొందునఁజాలనమరముమెఱ
జగము లన్నియు కెల్పు య తెగువ నెమ్మదిఁ దాల్పు, 253
- వలరాజవలె బొల్పుచెలుపు గులుక
మంచిపున్న మచంద్రమామ వెన్నెలచంద, మొందుక పురగందరమొఱపునెఱప
తే. మఱయుఁ దగుభూషణంబులు య మహితచిత్ర
వస్త్రమాల్యాదులు రిపింప య వాసవాడు 254
- లపుర యద్భుతమని యెంచనాక్షణమున, గ్రద్ద యొక పుణ్యపురుషుడై యకాని

వ. ఇవిధంబున.

255

తే. పురుషుఁడై నిల్చి యమృతాపురుషుపాద, పన్నయుగళంబున నవీనపద్మరాగ
మకుటరుచులావరింప నరమున్నరించి, హస్తములు మోడ్చి యిట్లునిత్యభినుతించె.

సీ. జ్ఞానమార్గహారాయ శ శరణార్థిహృద్వనా, జ్ఞానమార్గహారాయ శ తేనమోస్తు
దీనజీవనదాయ శ ఫేనభంగాంచన్న, దీనజీవనదాయ శ తేనమోస్తు
మానసత్వపరాయ శ మానవాశేవిభాస, మానసత్వపరాయ శ తేనమోస్తు
దానవారిధిరాయ శ ధైర్యసంపదూత, దానవారిధిరాయ శ తేనమోస్తు

తే. భానుజాదికసేవ్యాయ శ తేనమోస్తు, భానుగోత్రపవిత్రాయ శ తేనమోస్తు
మానితదయాసముద్రాయ శ తేనమోస్తు, జానకీప్రాణనాథాయ శ తేనమోస్తు.

మ. చరణాంభోజరజంబు సోక శిల యోహత్వంబు ముఖ గాంచె మీ
కరపంకేజము దాఁక బక్షి నకుఁడై శ కాన్పించు టాశ్చర్యమే
దురితంబుల్ దొలఁగెన్ శుభంబు గలిగెన్ శ దొల్లింటిచందాన నా
పురికిం బోయెద సె ల్వాసంగు మిఁక నోభూరి ప్రభాప్రాదయా.

258

క. అని యెంచి బ్రహ్మదత్తుఁడు, మనువంశస్థపాలమాళి శ మణిసముచితభం
గిని గారవించి పనిచినఁ, దనదేశంబునకుఁ జనియె శ వద్దయు నేడ్కన్.

259

చ. అమరులు క్రొవ్విరుల్ గురిసి శ రంతట రాముఁడు పాకశాసన
ప్రముఖులు పెక్కుచందములఁ శ బ్రస్తుతిసేయ విమాన మెక్కి మం
త్రిమణులఁ గూడి కుంభభస్మగ్రాసి గన నేగెఁ గవేరకన్యకా
కమలరజోధురంధరనుగంధసమీరము నేదదీర్చగన్.

260

మ. శతమన్యుం డటు లేగురాఘవునిపరజ్ఞం బోవుచున్ రామ చూ
చితె యీద్రావిడభూమి నేఁ డయినయీచిత్రంబు సామాన్యః
ర్వతముం గానము తావకీనఘనధైర్యస్ఫూర్తిచే గాసి యై
క్షితిలోఁ జొచ్చి యడంగెనో గిరు లనక శ సీతావిభుం డిట్లనున్.

261

ఉ. సర్వసుపర్వమాళిమణిసంగతదివ్యపదాబ్జ సర్వతో
గర్వితపర్వతప్రకరరఖండనచండకృపాణి మించెగాఁ
జేర్వకు మ్మీగు రాఁగ నివసంపక యిచ్చటికొండ లెల్ల నీ
యుర్వి నడంగు నన్నఁ దగు శ నొప్పునె యీగతి నానతీయగన్.

262

వ. అని పలికిన.

263

చ. నగుచు బలారి వల్కె రఘునాయక చెంగటఁ గంటివే యభం
గగురుతర ప్రభావమణిరక్తిక నాఁ దగుతామ్రపర్ణికం
బాగడిత కెక్కుక్రొత్త తెలిరము తెపుఁజిప్పలు సేతుబంధనా
ద్యగణితతావకీనచరితార్జితకీర్తిరుచిన్ వెలింగెడిన్.

264

క. మలయముఁ గను మలయజలరు, నిలయముఁ బాదాగ్రభరిత శ నిర్భరఫణభృ

ద్వలయముఁ గృతపథికశాగ్గం, తిలయము నతభావధృతఃకుశీకినలయమున్. 265
 మ. అదె కుంభీభవునాశ్రమం బదె సముద్యత్పర్ణశాఖోత్పరం
 బదె సాఖోధరయాథస్పద్ధి కరచీప్యథోమధూమవ్రజం
 బదె శాలాగతమంత్రతంత్రపరహేహాత్రద్వర్మముత్విగ్గణం
 బదె యూపప్రముఖార్హసాధనచయం శ బంచున్ నురేంద్రం డనన్. 266
 క. విని యతఁడు దెల్పి నన్నియుఁ గని రఘువీరుండు పుష్పరీకము డిగ్గి ముదం
 బునఁ దత్తత్యతపోధన, జనములకును వినతుఁ డగుచుఁ శ జనుదెంచె వెనన్.

—◆◆◆ రాముఁ డగస్త్యాశ్రమమునకుఁ బోవుట. ◆◆◆—

చ. అజరులు దెల్పఁగా విని నిరజాగమనంబున కుల్లసిల్లుకుం
 భజనిపదాంబుజాతములు శ ఫాలము సోక నమస్కరించి భూ
 భుజుఁ డతఁ డిచ్చు నర్హబహురపూజలఁ దృప్తి వహించె నంత యా
 గజనితహవ్యభాగములు శ గైకొని యేగిరి వేల్పు లందఱున్. 268
 చ. సముచితభంగి యాగవిధి శ సర్వము దీర్చి యగస్త్యహాని భూ
 రమణుని నాటిరాత్రి నిల శ రమ్యనివాస మమర్చి కందమూ
 లములను జేనెలం దగుఫలంబులఁ దృప్తి యొనర్చి తత్త్వస
 న్నముఖసరోరుహంబునను శ నైజదృగాళులఁ జేర్చి యిట్లనున్. 269
 ఉ. నాదెన నెయ్య ముంచి రఘునాయక మీ రరుదెంచినందునం
 గాదె చెలంగె మన్నఖము శ గల్గెఁ దపశిఫల మాత్మయున్ మహా
 హ్లాదముఁ జెందె విప్రతనయాధ్యము శూద్రుని సంహరించి యిం
 ద్రాదుల కిం పొనర్చుట సకమస్తము వింటిమి వారు దెల్పఁగన్. 270
 క. ఐదంగము లేనృపతుల, కీదాక్షిణ్యప్రసక్తి శ యీకరుణయు నీ
 యాదార్యశౌర్యగాంభీ, ర్యాదులు గలవే నుతింప శ నలవియె నిన్నున్. 271
 చ. నిను ఘనుఁ డంచు మెచ్చి ధగణీవర యేమి యొసంగువాఁడ నై
 న నిదె విచిత్రరత్నమయనవ్యవిభాషణ మొక్కఁ డిచ్చెదం
 గొను మనినన్ రఘూద్యహుండు శ గుంభజ మాకుఁ బ్రతిగ్రహింప వ
 చ్చునె ద్విజరాజ ధర్మములు శ చూచి యొసంగుండు నా నతం డనున్. 272
 చ. ఎలమిఁ గుజేరునంశమున శ నియ్యఁగఁ బుచ్చుకొనంగ వచ్చు రా
 జుల కది యెట్టు లన్న మును శ క్షోణిజనంబులు రాజశూన్యతం
 దలఁకి బలారి నిర్వరగణంబుల నేలెడులీలఁ దమ్ము నే
 ర్పలరఁగఁ బోవు రాజుఁ బడనీయంగఁ దలంచి విధాతపాలికిన్. 273
 చ. అరిగి నమస్కరించి చతురరానన రా జొకరుండు లేక యీ
 ధగణి వసింప లేము కులధర్మపథంబుల సంచరింప దు
 మ్కర మయి యున్న దొండొరులఁ శ గైకొనకుండెడిచెయ్య పుట్టడిం

దిరముగఁ జింతసేసి యొక్కరీధిరు నిరేకఁ సృజియింపవే యనన్.

274

చ. నలువ నుచే ద్రదంశిజలనాథకుబేరులఁ బిల్చి పల్కె మీ
బలముల నాలుగింట నొక్కరీపఁ లొనఁగుండు త్వదంశజాతుఁ డై
యిల భరియింప నొక్కనృపుఁ నేను సృజించెద నన్న నిచ్చి ర
చ్చెలువున వార లందును సృజించె విభాజితముతువున్.

275

మ. తువుఁ డిక్కైవడిఁ బుట్టిఁ బ్రహ్మ వసుపత్ నీ ట్లేణితలాధ్యక్షుఁ డై
యవు డై శ్వర్యము దృష్టి దాత్మతయు నిర్ద్రాభాధిపాంశంబులన్
రిపునాశంబు కృతాంతునంశమున దాదరిద్రాస్త్రినంహార మ
ర్థపరత్వంబు ధనేశునంశమును నిరత్యం బూని పోచెం బ్రజన్.

276

ఉ. కావున నెవ్వ రిచ్చినను నీ గైకొనవచ్చు నృపాలమాళిక్
నీవు నృపాలమాత్రుడవె నీ నిర్మలకీర్తివి విష్ణుమూర్తి వి
ష్ణువనభూషణం బిరఁ గృరపం గొను మంచు నగస్త్యుఁ డిచ్చినన్
భూవరశాసనుండు ప్రియశ్రవూర్వముగా గ్రహించి వేడుకన్.

277

చ. అది ధరియించి మానిఁ గని నీ యయ్య సమస్తరహస్యధర్మసం
పదలఁ బొసంగుమీరు ప్రతిభాపలు పల్కిననేరమున్ శుమిం
పఁ దగుదు రంచు నేమిటికి నీ బల్గులు వేడఁగ సైచినారె కా
యిది హృదయంగమం బయిన నీ దెక్కడి పీమణిభూష దెల్పరే.

278

సీ. అవి వర్ణ మాళి వింశధన్యనగంబు మీరు డాయ వివర్ణగతిఁ బూసరదామెదట నె
యహితాతిభయదుఁడొనహుషావనీభర్త, యహితాప్తిమీకిన్మనఁడవిఁబడఁడై
ధర్మాశయమున నెంతయు వార్త కెక్కియు, ధర్మాశయందె నెంతతము మనరె
దానవద్దివసమురద్ధతి వృద్ధి పహించి, దానవద్దివుఁ గుఱీలో నడఁపరె

తే. యల సముద్రంబు ప్రాగభీష్మ క్షన త్వమై నశింపంగఁ గొనరె యాప్రోశనంబు
మిమ్మెరింగియు నెటులనీరసామ్ముగలిగె, ననుటయనుచిత మదియోర్చియానతిండు.

—◆◆◆ అగస్త్యుడు రామునకు శ్వేతుఁ డనురాజుని వృత్తాంతము చెప్పట. ◆◆◆—

క. అనిన నగస్త్యుం డిటులను, ననమాత్మక తెలియవలసి నీ యడిగినఁ దప్ప
విను మీయాభరణము వచ్చినవిధ మాద్యంత మెఱుక నీ సేసెద నీకున్.

280

చ. పృథమయుగాంతరంబునఁ దనపం బొనరింపఁగ నేఁ దలంచి యీ
పృథివి నివాసయోగ్యవన నీ మెక్కడఁ గల్గునో యంచు నైకది
కృథపథికుండ నై సమధిశత్యరఁ ద్రిమూర్తి యొక్కదిక్కునం
బ్రథితబహుద్రుకుంజనికరస్ఫురితాటవి గంటి రాఘవా.

281

చ. అలశతయోజనాయతమరహటవి యీగతిఁ గాంచి చొచ్చి య
న్నెలవు విహంగశూన్యమును నీ నిర్జనమున్ మృగవర్జితంబు నై
యళు కొనరింపఁ జాలుటకు నీ నచ్చెరు వొందుచుఁ బోయి పోయి చెం

- తల నయనోత్సవస్ఫురణ శ్రీ దాక్కొన నొక్కకొలంకు చూనితిన్. 282
- సీ. అలల నుయ్యెల లూఁగునచలరెడియంచలు, నంచలశకునలరగ్నాంబకములు
బకములు విహరించునభంగి సారసములు, సారసములు చేరుజక్కవకవ
కవకవఁ బలికెడికరణినారవ మెంచ, మించినందున నిద్రరడించె గాన
గానముల్ సేయుభృంగంబులవేడ్కగ, సంగనాదృక్కాంతి శ్రీ సలరుతోగలఁ
తే. గలమనోహరవాసనల్ శ్రీగలయునాఁచు, నాఁచు జలదంతికిరముల శ్రీ నతిశయమున
యమునరహిఁ గాంచునంతోయనజాకరమునఁ
గరము నయ మొప్పఁ దీర్చితిఁ శ్రీ గాల్యవిధులు. 283
- క. ఓజనవర యాకొల నొక, యోజనవిస్తార మొంది శ్రీ యొగ వై నది యం
దేజనునిఁ గాన నద్దరి, భాజావలి మించునొకతరపోవనిఁ గంటిన్. 284
- తే. కనియయొయిట్టివనమేమిశ్రీకారణమున, నార్యమునిశూన్యమయ్యెనోశ్రీయనితలంచి
కందమూలాదికముల నాఁకలి యడంచి, యేవనించితి నాఁటిరేయెల్ల నచట.
క. చుటునాఁ డరుణోదయమున, సరసికి స్నానంబుసేయఁ శ్రీ జనుచుఁ జగతి
శ్వర నేదెరువునఁ జూచితిఁ, బరిపూర్ణాంగంబు నొక్కశ్రీప్రాయపుశవమున్. 286
- ఉ. చూచి మనోహరాంగ మగునంచు జెలు వొందుశరీర మిచ్చటఁ
వైచి శరీరి యెన్నఁడు దివంబున కేఁగెనొ యాశరీర మిం
దే చెద లైన నంటి నశిరయింపక మించుట కేమి హేతువు
యీచతురంతభూమి గన శ్రీ నిట్టివిచిత్ర మటంచు నెంచుచున్. 287
- ఉ. అంత నొకింత సేపటికి శ్రీ నంబరవీధిని నేను గంటి దు
ర్దాంతమణిధగద్ధగితరమ్యసువర్ణ సువర్ణ ఘంటికా
క్రాంతము చంద్రచందనశరీరచ్ఛరదామరదంతికాంతిసా
మంతసితచ్ఛదై కలనశ్రీమానము నొక్కమహావిమానమున్. 288
- ఉ. అందొకదివ్యః డుజ్జ్వలతరారాభరణద్యుతు లుల్లసిల్లఁగాఁ
జందనలిప్తదివ్యతనూతసారభముల్ దిశ లావరింపఁగాఁ
జందురుకాంతియుం గునుమనసాయకుఁ గేరెడి సోయగంబు సం
క్రందనభోగముం గలిగి శ్రీ కన్నులపండువుగాఁ గనంబడెన్. వ. అప్పడు. 290
- సీ. వింజామరలు వైచు శ్రీ వేల్పుఁబూఁబోడుల, కంకణక్రౌంకానకులనకంటె
వివిధగీతావళుల్ శ్రీ వినిపించుగంధర్వ, వనితలవీణారవములకంటె
నటియించునప్పరకీకుటిలాలకలసాద, కటకర్పశంర్పుశాస్త్రులుకంటె
సౌవర్ణవేత్రభ్రూతస్పాద్యకన్యాసము, త్కలితశాహాసినారదములకంటె
తే. సరససంగీతవాద్య ఘోషములకంటె, నౌపవాహ్యమరాళసారహస్తపక్ష
ర్పుంకృతులుమించవలయునాశ్వర్ణిదివ్య, యానమణిడిగివనభూమికరుగుదెంచె.
క. అరుదెంచి యల్ల శవముం, గర మర్థిని డాసి కోసి శ్రీ కండలు దిని త

- త్సరసీజలసానంబునఁ, బరితుష్టిఁ జొంది యతఁడు శ్ర పటువేగమునన్. 292
- ఉ. కృష్ణుఁడ నవ్విమానమణిఁకాతుక మొప్పఁగ నెక్కి క్షేవలం
గొమ్మలు గొల్వ నేఁగఁగ జగ్గుజనించిన నూరకుండకే
నమ్మహాసీయమూర్తిఁ గని శ్ర యక్కిట దివ్యుఁడ నయ్యు రోతి లే
కిమ్మనుజామిమంబు దిన శ్ర నేమిటి కెవ్వఁడ వీవు దెల్పుమా. 293
- క. హేయ మగుమనుజమాంసము, రోయక భక్షింప నాశశ్రులకుఁ దగుంగా
కోయి మహాత్మక యిప్పని, సేయఁగ నీకగునె యనిన శ్ర సిగ్గున నతఁడున్ 294
- చ. శిర మొకయింత వంచి నుతి శ్ర సేసి కరంబులు మోడ్చి నాపయిం
బరమవినీతిఁ జూడ్కు లిడి శ్ర పల్కె ముసింద్రవిదర్బధారుణీ
శ్వరుఁడు సుదేవుఁ డకాన్యపతిఁవద్యుఁడు దొల్లి సతీద్వయంబునం
దరుసముఁ బూని శ్వేతసురదాఘ్నిల నిర్వరఁ గాంచె బుత్తులన్. 295
- తే. నారిలో శ్వేతుఁ డనియెఁజూరవాఁడ నేను, మజ్జనకుఁ డార్యవినుత ధర్మప్రసక్తి
జగతిఁబాలించె దత్తవోక్షముననన్ముగ్ధఁగఁగి మంత్రులు పట్టంబుగట్టిరనఘ. 296
- ఉ. పట్టము నేను గట్టుకొని శ్ర బాహుజనీతియె వట్టి శత్రులం
గొట్టి యనేకకాలమును శ్ర గుంభిని సంతయు నేలి యంతఁ దోఁ
బుట్టినయట్టియాసురదు శ్ర భూవరుఁగా నొనరించి నెమ్మదిం
బుట్టినశాంతి నీఘనతఃప్రోవనభూమికి వచ్చి యిచ్చటన్. 297
- క. ఈసరసీతటసీమనె, వేసరక వసించి మూఁడురవేలేండ్లు తపం
జె నల్పి పిదపఁ గాయముఁ, బాసి తపోమహిమదేవభావము గంటిన్. 298
- శా. దేవత్వంబు వహించి యీఘనమణిఁదేవ్యద్విమానంబువై
నీవేల్పుంజవరాండ్రతో మెలఁగఁగా శ్ర నింతం తనక రానిత్తు
త్రేవేళక నను గాసి సేయ నిది న శ్ర న్నేలాగు పాగించె నీ
దేవావాసముఁ జెందువారలకు తురత్తృష్టావ్యథల్ సెందునే. 299
- మ. ఇది యేమో యని చింతఁ జేసి యొకనాఁడే బద్ధజంజేరి త
త్పదముల్ ఫలము సోక మొక్కి కరుణారపాథోధి యోభారతీ
హృదయాధీశ్వర నిన్నుఁ జేరియును నే శ్ర నీలాగు తుదబృథఁ జి
క్కిదినంబుం దపియించు లేమి యనఁ బరల్కె ధాత నాతోఁ గృపన్. 300
- మ. నృపభావంబునఁ రాజ్య మేలునపుడుక శ్ర నీ వన్నదానంబు దా
నసరత్వంబునఁ జేయ నంబుకణమైనం దప్పిగొన్నట్టివా
రిపయిం గోట విదిర్చి వొక్కరుఁడ పుర్యోనాథ సాధుస్థితిం .
దపముల్ నల్పుఁడు బ్రావ వేయతిథి దానక తుత్తు ని న్నేఁచెడిన్. 301
- క. ఆఁకొన్నవారి రమ్మని, తేఁకుప సన్న మిడువాఁడ శ్ర దేవుఁడు దేవ
త్వాకాంక్షఁ జేయు తపములు, పాగటముగ నన్నదానఫలమునకెనయే. 302

- చ. అలసి శ్రమంబుతో నతిధి శ్ర యాత్మగృహంబున కేగుదెంచి నం
గలిగినమాత్ర మన్న ముదతకంబు నొసంగక నేద దీర్ప కా
యిలు సొరనీక యేమిటికి శ్ర నీడకు వచ్చితి వంచుఁ గూర్చుండై
చలమునఁ బల్కుదుష్టగృహి శ్ర చచ్చిన నే మగు నున్న నేమగున్. 303
- చ. వలసినయన్న మధుల కశ్రవారణఁ బెట్టడిపాటినంపదల్
గలిగియుఁ బెట్టవైతి వటుగ్రావున నార్తి వహించె దీక్షుధన్
నిలువక యేగి మున్ను ధరణీస్థలి వీడినమేనిమాంస మా
కలి నెడ మెక్కి తత్సరసిఁ శ్ర గల్గినతోయముద్రావి ర మ్మిత్తన్. 304
- చ. దినమును మాంస మీవు దిని శ్ర తృప్తి వహించెదు మాంసనష్టి న
త్తనువు నశింప కెప్పటివీరధంబునఁ బూర్ణతఁ జెందుఁ బెక్కుహా
యనములు ప్రావఁ గుంభజమశహమునిరాఁ గలఁ డాడ కమ్మునిం
గనుఁగొని మాటలాడినను శ్ర గవ్యశవామిపభుక్తి దీతెడిన్. 305
- ఉ. తా నొనరించినంతయును శ్ర దా ననుభూతివహింపకుండినం
బోనె తపింప నేమిటికిఁ శ్ర బామ్మని బ్రహ్మ వచింప నిగ్గతిం
బీనుఁగుమాంసముం దినుచుఁ శ్ర బెక్కుదినంబులనుండి పూనెదన్
హీనత నా తెఱఁ గిది మునీశ్వర యెవ్వరు మీరు దెల్పరే. 306
- చ. కమలజుఁ డానతిచ్చిన యశగన్త్యులె కావలెఁ గాకయున్న నీ
నమధికచి త్రశుద్ధియును శ్ర శాంతియు దాంతియు భూమి సన్యసం
యములకుఁ గల్గ నేర్చునె క్రూతార్థతఁ జెందితి మిమ్ముఁ జూచి యో
విమలతపఃప్రభావనిధి శ్ర విన్నప మొక్కటి యాలకింపవే. 307
- ఉ. పాత్రులకుఁ జలాన్నములు శ్ర భక్తి నొసంగమిఁ జేసి కాదె మ
ద్ధాత్రము కోసి కోసి తినఁగ నలసెన్ ననుఁ బోవుఁ డీమణి
చిత్తవిభావణం బయినఁ శ్ర జేకొని యంచు నొసంగునంతలోఁ
జిత్రముగా నగోచరతఁ శ్ర జెందె శవం బతఁ డుత్సహింపఁగన్. 308
- శా. శ్వేతుం డంతట నచ్చరల్ గొలువఁగా శ్ర శీఘ్రంబునన్ వచ్చి నం
ప్రీతిన్ నాకు నమస్కరించి కరుణాశ్రీ మికటాక్షంబునన్
ఖ్యాతిం జెందితి దుర్దశల్ గడచితిం శ్ర గై కొంటి సౌఖ్యంబు శం
కాతంకంబులు దీతె నం చరిగె నే శ్ర నంపన్ రఘుగామణీ. 309
- ఉ. ఈతపనీయభూష ధరణీశ్వర మీరు ధరించినందునన్
శ్వేతుఁ డువారసౌఖ్యములఁ శ్ర జేకొని శాశ్వతదాతృలోకినం
స్థాతృతఁ జెందు నంచుఁ గలశప్రభవుం డెఱిగింప జానకీ
నేత మహాద్యుతాంబుధి మునీనిగి యగన్త్యునిఁ జూచి కృష్ణుఁడన్. 310
- ఉ. టమునిసార్వభౌమ శతశయోజనవిస్తృతి గన్నయావనం

బేమి కతంబునక ఖగమృగేతర మయ్యె జనుల్ చరింపఁగా
నేముని యోర్వలేక శపియించె వచింపుఁ డటన్న నమ్ముని
గ్రామణి పత్నీఁ డామరసగర్భవధూపదనూపురాకృటిన్.

311

—◆◆◆ అగస్త్యుఁడు రామఁడు దండకారణ్యపుత్రాంతముఁ జెప్పట. ◆◆◆—

క. మనుషశరాజశేఖర, మను వనుదార తొల్లి గగనమణికులమణి యై
మను సతనికి నిత్యోమఁడు, మనుజన్తుతుఁ డుద్భవించె శ మహనీయరుచిన్.

312

శా. తయిత్వోకుఁడు శైశవంబున సమస్తామ్నాయశాస్త్రార్థధా
రేయుం డైశ్రుతు లన్నియుం గని ధనుర్విద్యాదిమాద్యత్కశా
వైయాత్యంబును బూని శౌర్యమహిమక శ వర్ధిల్లి సామ్రాజ్యర
క్షాయత్తాత్మునిఁ జేసి తండ్రి మిగులక శ హర్షంబుతో ని ట్లనున్.

313

చ. చదివితె వెల్లవేదములు శ శాస్త్రములుక స్మృతు లభ్యసించి త
భ్యుదయకరంబు లై జగతి శ నొప్పినయాగమముల్ పఠించి తే
కడ తొలి ధర్మ ముత్తమముగఁ గను మర్థము మధ్యమంబుగా
మదిని డలంపు కామ మధఃనంబుగఁ జూడుము పుత్ర యెప్పుడున్.

314

క. అది యేమి యంటివేనియు, మొదటను ధర్మంబులేక శ మొనయదు ద్రవ్యం
బదిలేక కాదు తలఁచిన, యది యది గావునను ధర్మ శ మధికం బంటిన్.

315

ఉ. ధర్మమునం బ్రజాహితము శ దార్మిను వేల్పులు మెత్తు రాద్యలుం
గూర్చి వహింతు రర్థమును శ గూర్పకయే యభివృద్ధిఁ బొందు గు
మ్మర్పులు భీతిఁ జెందుదురు శ శత్రు లశంగుదు రిష్టసిద్ధి యశా
నిర్మలకీర్తియుక ధరణి శ నిల్చు దివంబును గల్గుఁ బుత్రకా.

316

చ. పరహిత మాచరించుటయె శ భవ్యతపం బని రాదినయముల్
పరులకుఁ గీడు సేయు టొకరేపాప మటంచు వచింప నేల యి
ప్పరమహితోక్తిఁ బట్టి పరబాధ గదా యని మానరాదు భూ
వరులకుఁ బాపకర్మ లగువారల దండన సేయఁగాఁ దగున్.

317

క. దండింపఁ దగనినుజనుల, దండించిన దండమునకుఁ శ దగుదుర్జనులక
దండింపకున్న ధరణీ, మండలపతి సరకకూపమగ్నుఁడు గాఁడే.

318

చ. ఎడవక దండనీతి వహియించియె కీర్తియు స్వర్గముక సృపుల్
వడయుదు రాదిరాజనయశపద్ధతు లట్టివి గావె యగ్గతిక
నడపుము సౌఖ్య మొందెడపు శ నందన యంచు ననేకనీతు ల
కొడుకున కానతిచ్చి నయశోవిదుఁ డాయన యేగఁ గానకున్.

319

చ. మనుసుతుఁడుం దదు క్త మగుమార్గమునం బ్రజ నెల్ల బ్రోచుచుం
దనమతి పుత్రకాంక్షలకుఁ శ దావల మౌటయు దానధర్మముల్
మునుకొని యాచరించి మఖిముల్ సతతంబును సంఘటించి యం

- దునఁ గనియెం గుమారకుల శ నూర్గుర బాంధవు లుత్సహింపఁగన్. 320
- తే. వారి కెల్లను గడగొట్టురవాఁడు దండుఁ, డనెడుదుర్తార్గుఁ డన్నలరయటులఁగాక
శృతులు చదువక సాధుసంతగతుల మనక, హితులమాటలు వినక యశభేచ్చ
వ. మఱియును. [మెలఁగు.
- సీ. వీధిలోఁ బాడగన్నరవృద్ధుల నరికట్టి, నెకలి యై పలుమాఱు శ వెక్కిరించు
నాడఁబోయినచోటఁదోడిబాలుఁబట్టి, మూర్ఖుడై యంగములో ముఱియఁగొట్టుఁ
జదువరా యేల దౌర్జన్య మూనెడ వన్న, కన్నతల్లిని బిట్టుకడఁగి దిట్టు
నూరివారిండ్లలో శ నున్నవస్తువు లెత్తి, బలియుండై యెందైన శ బాఱవైచు
తే. నార్యులుపురోహితులునన్నరలరుగుదేర, నూరకయెబ్బిబిగుసుక శ కూరుచుండు
సహజధౌర్త్యముఁ బూని శైశవమునందె
తండ్రి వెతఁ జెంద దండుఁ డుద్దండంఁ డగుచు. 323
- ఉ. బాలకుఁ డెంత లేదనుచుఁ శ బక్షముతో నొకకొన్నినాళ్లు భూ
పాలకుఁ డోర్చి వాని యెలస్రాయమునందలిచిన్నెలుం బర
స్త్రీలకుఁగా మెలంగుటలు శ శిష్టుల నెంచక నింప సేయుదు
శ్వీలములుం గనుంగొని యిశీ యని రోసె నుంబులోపలన్. 324
- ఉ. రోసి ప్రధానులుఁ బుధరవరుల్ దసధర్మమనీష మెచ్చఁగా
నానుతు నీనుతో నినకురబాధిపుఁ డాతఁడు వచ్చి వింధ్యసం
వాసము నీకు మే లవట శ వర్తిలు పొమ్మని దూరదేశగుం
జేసెఁ గుమారుఁ డంచు నృపశేఖరు లోర్వరు మేర మీఱినన్. 325
- మ. మధుమత్తుం డగుదండుఁ డిట్లు గురుఁ డంశవక్ వింధ్యశైలంబునక
మధుమంతం బనుపట్టణం బొకటి నిరర్తాణంబు గావించి యం
దధికై శ్వర్యసమేధమానుఁ డయి శురక్రాచార్యు లాచార్యవృ
త్తి ధరింపక ధర యేలె వర్షశతముల్ శ దేవాహితుల్ దోడుగన్. 326
- చ. అతఁ డొకవైత్రమానమున శ హర్షముతోఁ జని భార్గవాశ్రమః
క్షితి నొకచోఁ గనుంగొనియెఁ శ జిత్రజనూతనరాజ్యలక్ష్మికిం
బ్రతి యగుదాని లేఁగొమరుఁబ్రాయమునం జెలు వొందుదాని నే
కతమున నున్నదాని నొకరకామిని మత్తమరాశగామినిన్. 327
- చ. కనుంగొని మావిలేఁజగురుఁగై దువుజోదు పడైదుమాఱు లే
సిన నునువాఁడితూపు లెదఁజిక్కిన స్రుక్కి యతండు సేరి యో
వనితరొ యెంటి యేటి కిటునచ్చితి వెవ్వరిదాన వేమి నీ
యనుపమనామ మేను శరణాగతుఁడక వినిపింపవే యనన్. 328
- చ. కరము భయంబుఁ బొంది యలరకన్నియ యిట్లను నోయి రాజ నీ
గురుఁ డన మించు శుక్ర తొలిరకూతుర నయ్యనఘండు కూర్చి న

- న్నరజ యటంచు బిల్బు నతఁ ఁ డంపఁగఁ దాపననిష్ఠ నివ్వనాం
తరమున నున్నదానఁ దగు ఁ ధర్మము దప్పఁ దలంప నేటికిన్. 329
- చ. అన విని దండుఁ డిట్లనియె ఁ నంగన భాగ్యవి యైన నేమి నీ
ఘనకటిసీమ నీయనదుఁగొనును నీబిగిచన్నదోయి నీ
కనుఁగవబెక్కులుం గనినఁ ఁ గాముఁడు తాళఁగ నీఁడు కాఁగి లి
మ్మనుచుఁ బయంటఁ బట్టిన భయంపఁడి యమ్మదిరాక్షీ క్రవ్వుటన్. 330
- ఉ. అక్కట ధర్మమే గురునిర్యూత్తజఁ బట్టి రమింప నెంచ నీ
కెక్కడఁ బుట్టె నీమమత ఁ యిప్పని శక్రుఁడు విన్న నైఁచునే
నిక్కము మోహ మున్న నతఁనిం గని వేడి పరిగ్రహింపు మీ
కక్కసపుండనంబు కొఱ ఁ గా దని సారెకు బుద్ధి చెప్పినన్. 331
- చ. వినక యతండు గిన్న నిఁక ఁ వెన్న భృగుదవహుఁ డేమి పల్కినన్
వినియెడఁ గాక యిప్పు డలిఁవేణిరొ మారునిబారి కోర్వి రా
దనుచు బలాత్కృతిం గదిసి ఁ యగ్గురుపుత్రిని బట్టి కూడ నే
మని వినిపించువాఁడ మదనార్తులు మీఁదటిహాని యెంతురే. 332
- క. ఆక్రోశింపఁగ నిటువలె, శుక్రాత్తజ బలిమిఁ బట్టి ఁ సురతవిలాసో
పక్రమముఁ జూపి యాపాఁపక్రీడాపరుఁడు సనియెఁ ఁ బట్టణమునకున్. 333
- చ. అరజయు నానతాస్య యయి ఁ యశ్రుజలావృత సేత్ర యై కుచో
పరిపరిపి క్తఘర్ష యయి ఁ పాణినిగుడ్డకపోల యై నఖాం
కురమృదితాంగి యై నిటలనకుంచితకుంతల యై మనోవ్యథం
గరము దలంకు చున్నయెడఁ ఁ గావ్యుఁడ వచ్చి నవిన్నయాత్ముఁ డై. 334
- ఉ. కూతుర యేల యింతవెతఁ గుండెడ వెవ్వరు నిన్నుఁ దిట్టి
లేతశరీర మిట్లు బడనలింపుదురే యనఁ దుడ్రిపాదముల్
నాతి నిజాశ్రులం గడిగి ఁ నాయమానము వీటిఁబుచ్చి యీ
రోతలు సేసె దండుఁ డని ఁ రోదన మాతుర యై యునర్పఁగన్. 335
- చ. ఉడుగక యెల్లలోకములు ఁ నొక్కట మృంగెడురుద్రుపోలికన్
బడిబడిఁ గోప ముప్పతిలఁ ఁ బండులు దీడుచు శుక్రుఁ డుగ్రుఁ డై
చిడిముడిపాటుతో నెదుటిశిష్యులఁ గన్గొని పింటిరే భయం
పడక మదీయపుత్రిఁ గని ఁ బల్కి రమించిన క్రించుచెయ్యముల్. 336
- ఉ. మంటకుఁ జేరి కౌమిడుతమాడ్కి నశింపక మత్కుమారి మే
నంటియు నింటి కేఁగి చద ఁ లంటినదుర్గతి సేనతోడఁ గ్రిం
దంటఁగ మంటివాన గురియం గల దేడుదినంబు లింక నే
మంటినొ యంచు నెంచవల ఁ దప్పడె యప్పురి నేలపాలుగన్. 337
- ఉ. మామకశాపయుక్తి మధుఁమంతము నాలుగుదిక్కులందు నూ

తామడదాక నున్నవన శ్రీ మంతయు నిర్జన మా కటంచు న
యామివరుండు పల్క నది శ్రీ యాదిగ నేడుచినందు లిందుఁ డా
సీమను మంటివాన గురికొనె నశియించెను దండఁ డంతట.

338

—◆◆◆ అగస్త్యుడు రామునకు జంసానపుత్రులము చెప్పట. ◆◆◆—

తే. అప్పురంబు రజోవృష్టి శ్రీ నడఁగి యడవి

యగుట నది దండకారణ్య శ్రీ మనఁగఁ బరిగెఁ

గావ్యనిమహోగ్ర శాపంబుకతన నాట

నుండియును బ్రాణిశూన్య మై శ్రీ యుండు నధిప.

339

ఉ. తాను గురూక్తి నయ్యరఁగి దాకణ మైనతిపగ బొనర్చె న

క్కాననమధ్యసీమ మును శ్రీ గల్గ రజోమయవృష్టి కోర్వ న

మ్మానినిఁ జేరి రల్ల మధురమంతముపౌరులు దానిచే జన

స్థాన మనంగ నన్నలపు శ్రీ ధాత్రిఁ బ్రసీద్ధి వహించె రాఘవా.

340

మ. అరజానంగతయోజనాయతనరఃస్యాంతంబుఁ బ్రాపించువా

రు రజోవృష్టికిఁ దప్పిపోదు రనె శురకుం డాదటం గొంద అ

నరసీతీరముకానలక బ్రదికి స్వేదచ్ఛం బోయి రించుక ఖరా

నురవిధ్వంసి కగ స్త్యమాని దెలివె శ్రీ శ్రోత్రంబు లింపొందుగన.

341

క. తెలిపినకథ విని రఘుపతి, కలశజనిం బెక్కుగతుల శ్రీ గణించుచు సాం

పలరఁ దథావిధభావణముల నా నిశి గడవె సంతఃకల్యా ధ్నుడయించెన.

342

ఆ. ప్రొద్దు పుట్టినపుడే శ్రీ మిడమితేఁ డతిభక్తి, నప్పు డాచరింప శ్రీ నన్న మైన

కృత్య వెల్లఁ దీర్చి శ్రీ యేతెంచి యన్తుహ, ఋషికి సతి యొనర్చియుట్టులనియె.

చ. ధరఁగల తీర్థకోటులకుఁ శ్రీ దానక మై విలసిల్లుమీపదాం

బురుహము లాశ్రయించితి మీముం గని కొచ్చితి మాటలాడితిం

బొరసితి మీయనుగ్రహము శ్రీ పుణ్యుడ నైతి ననుజ్ఞ యిచ్చినం

బురి కింక బోయి వచ్చెదఁ దరపోధన శేఖరి యంచుఁ బల్కినన్.

344

మ. పరితోషించి యగస్త్యుఁ డిట్లనియె నోరభక్తాననాంభోజభా

స్కర సాధారణధారుణీంద్రువలె నశ్శత్ర్వంబు వైఁ బూని యి

క్కరణక నన్ను నుతింప నేమిటికి సాక్షాత్కారకం బైనయ

క్షరతత్త్వం బపు నీవు నిన్నుఁ దెలియఁగగా శక్తులే మాదృశుల్.

345

సీ. మొదట నెవ్వనిపాదరమునఁ బుట్టి నదులలో, ఘనకీర్తి గాంచె గంగాస్రవంతి

మునిముఖ్యులెవ్వనికహూర్తిగా నంగలేక, తపియింపుదురుమహాతపముఁబూని

యెవ్వనివాక్యంబు శ్రీ లీరేడుజగముల, శిక్షించు గౌరవశ్రీ వహించి

మహిమ నెవ్వనియనుగ్రహము కించిదృజ్జల, సర్వజ్ఞులుగఁ జేసి శ్రీ సవదరించు

తే. పట్టిపారి వైననీకు నర్ఘ్యం బొసంగి, కన్ను లలరంగఁ జూచితిఁ శ్రీ గాంక్షదీరఁ

బలుకులును వింటి మోక్షపఁ శ్రీ బడయఁ గంటి

నద్య ధన్యోస్తి యనుకొంటి శ్రీనాత్తయందు.

346

సీ. నియతి రామాయంచు శ నీనామము జపించు, భాగ్యశాలికి వేదరసాన మేల
నిను నొక్కపరియైన శ గనుగొన్న సుజ్ఞాన, నిధికి బ్రహ్మజ్ఞానరనిష్ఠ లేల
నీభక్తి యొనరించుకనిపుణుఁ జేరి భజించు, స్థిరబుద్ధికి దఃఖంబు శ సేయ నేల
నీకటాక్షము దారి శ నిమిషమాత్రముచేరి, చలెగుమేటికిఁ దీర్థరసేన యేల
తే. నీవినుతి సేయవానికి శ నిక్కువముగఁ, జింత సేయంగ నణిమాచిరసిద్ధు లేల
జానకీనాథమీనాదరజలము గోలు, ఘనగుణాబ్జికి దేవత్రకాంక్ష యేల. 347

శ్రీరాముఁడగఁగొని పోయె యయోధ్యకు వచ్చుట.

ఉ. దృష్టిపథంబునం బడిన దేవికోర్కెల నైన బిష్ణులై
 శిష్యులు చేరుతావునను శ జేర్చు దయాభివి గాన నీవు నా
 యిష్టికి వచ్చి నేను ఘటియించునసర్వలు మెచ్చినావు నీ
 తుష్టియ సర్వలోకములకామి రఘూద్వహ పోయి ర మ్మిత్రం.

348

మ. అని గంభీరవచోనిగుంభసల వింశత్యారాతి క్షీర్తించి పం
చిన నవ్విటితపస్విచంద్రులశుభాశీర్వాదముల్ గాంచి వీ
డ్కొని కౌబేరవిమాన మెక్కి నచివుల్ శ గొల్పంగ మధ్యండునం
బునకుం రామఁ డయోధ్యఁ జేరఁ జనియెం శ బూర్ధానురాగంబునన్. 349

తే. చేరఁ జని సిండిమన్సువల్ చలఁగఁ బెద్ద, నగరి మొగసాలఁ జవిమారనంబుడ్డి
దానివీడ్కొనునంతలోఁదమ్ములెఱిగి, యేగుదెంచివదంబుల కెఱుగుటయును.

చ. ఇరువుర లేవనెత్తిస్మియ శ్రమేర్పడఁ గొగిటఁ జేర్చి రాఘవే
శ్వరుఁ డనుజన్ములార మిమునవంటిగుణాఘ్యులు గల్లఁగాఁ జూడీ
మరణము మాని బ్రాహ్మణకునమారుఁడు ప్రాణము లొందె నావెతల్
దూరఁగె నటంచు వారలను శ్ర దోకొని లోపలి కేగి యుచ్చటన్ . 351

చ. జననులఁ గాంచి మ్రొక్కి యరుసంబున వార లొసంగువీధనల్
గొని నమయోచితం బగుటఁ గోరిక మీఱఁగ మజ్జనంబు భో
జనము నొనర్చి యొక్కమణిసేనాధతలంబున విశ్రమించి య
జనపతి చెలిత నున్న యనుజన్ముల నిర్మరఁ జూచి యిటునున్ . 352

చ. వదలన మిసహాయతఁ బ్రసవర్తిలి బల్కి నహించి యజ్ఞ స
య్యెద ననువాంఛ పుట్టె నమరేంద్రుడు చంద్రుడు మున్ను కామిత
ప్రద మని రాజసుయమఖరరాజ మొసర్చిరి తన్నఖంబు సే
యుదునొ తదన్య మైనమఖరమొక్కటి నేయుదునో గణింపుఁడా. 353

క. మీరెయ్యది దెలిపిన నది, శౌరవమున నాచరింపఁ గలవాఁడ హిత
ప్రారంభులార యనురఘు, వీరునకుఁ భరతుఁ డనియొకవినయం బెనయన్ . ౩54

- మ. ధర యాధారము సర్వభూతములకుఁ గీ ధాశ్రీశ యీభూమి కా
దరు వై యుండెడి వారె మీరు నురసంగతానంబు వాణీమనో
హనుచే రక్షిత మాగతిఁ జననమూహం బెల్ల యుష్మత్కృపా
స్ఫురణఁ వర్ధిలు సప్తిప్రాణులు శుభంబుల్ వాయరే యందునన్. 355
- సీ. అమరనాథుఁడు తొల్లి రయాయాగ మొనరింప, నుగ్రదేవాసురరయుద్ధ మయ్యె
మనహరిశ్చంద్రుఁ డామఖముమున్ను ఘటింప, రణములోఁ బొలిసిరిరాజులెల్లఁ
గలువలరాయఁ డాకృతువు పూర్వమునందు, సవరింప నక్షత్ర సమరమొదవె
నబ్బింద్రుఁ డాది సరయ్యజ్ఞంబు గావింప, భూరియాదగపాళి కి పోరి మడిసె
తే. నాహవకరంబు గావున కి నాహవంబు, తఱచుగాఁ జేయరెవ్వరు కి ధరణినాథ
యింతయునుమీరెఱుంగ రేయివృగోష్ఠికిపుడుమముఁజూచియడిగితిరిం తెకాక.
- ఉ. అంచితధర్మతత్త్వముల కి కాన్ప దమై చెలువొందు మిమ్ము బో
ధించఁగ నేర్తురే యెరులు కి దేవర యానతి యిచ్చినట్లు గా
విచ నొకింత నేర్తు మనుకొన్న పముఁ విని రాజసూయ మీ
వెంచినయట్టి దా నని మరహిపతి తమ్ముని మెచ్చె నెమ్మదిన్. 357
- ◆◆◆ఇంద్రుఁడువృత్రపథవిలసంగలిగిన బ్రహ్మహత్యనశ్వమేధయచేఁబాసికొన్నాఁడు.◆◆◆
- క. సౌమిత్రి యపుడు రామ, స్వామికి హస్తములు మొగిచి కి జనవన సవన
ప్రేమము జనించెనేనియు, మీమది నిడరాదె యశ్వమేధ మొనర్పెన్. 358
- మ. సకలాభీష్టఫలైకసాధనము దుశ్శస్త్రబ్రహ్మహత్యాదిపా
తకవిధ్వంసకకారణంబు హయమేధం బమ్మఖం భాచరిం
చి కదా యింద్రుడు బ్రహ్మహత్య యెడఁబాసెనొ దొల్లి తత్పూర్వపు
ణ్యకథాసం శ్రవణంబు సేయఁ దగు నం కి చాలక్షుణం డెట్లనున్. 359
- ఉ. వృత్రుఁడు భాస్కరోపమసరమిద్ధమహేంద్రతవిద్విషనన్దహా
వృత్రుఁడు బ్రహ్మవర్చసపరవిత్రుఁడు నాఁ దగునొక్క దేవతా
పుత్రుఁడు యోజనాయతసరముద్ధతగాత్రుఁ డతండు ముఁ బహి
శ్వత్రులతోడ నాత్మగతశత్రుల గెల్చి జగంబు లేలఁగన్. 360
- చ. పలుమఱు భూమి దున్నకయె కి పండు నభస్థులి భూజనావళుల్
పలసినపస్తువుల్ గురియు కి వారిధి యూర్కుల రత్నమాలికా
వఱి గొని బైటవైచు నవరవర్షములుఁ నెలమూఁడువానలుఁ
నెలయఁగ నెల్లఁచోఁ దనరు కి వృత్రనిధర్మము లెంచ శక్యమే. 361
- ఉ. లోకము లెల్ల గెల్చి యతిశలోకుఁ డనంగ నతండు మించియుం
బాకవిరోధికి భయమురపాటిల శంబరుఁ డన్మునూరునిఁ
స్వీకృతరాజ్యలక్ష్మీ కభిషిక్తునిఁజేసి తపం బొనర్చె ర
త్నాకరతీరధారుణి నురదంచితవైష్ణవభక్తి మీఱఁగన్. 362

- ఉ. వానితపోవిజృంభణము శ వాసవముఖ్యులు చూచి భీతులై
దానవవైరిఁ జేరఁ జని శ తత్పదకంజము లాత్మమాళినం
దానితరత్నదీధితులు శ దాహ్మన వందనముల్ ఘటించి యో
నీనశరణ్య వృత్తు వగ శ దీర్ఘ జగంబుల వంత మాన్పవే. 363
- చ. తపసున ముష్టగంబులకుఁ శ దానె యధీశుఁడ నై సుధాంధులు
గృహణులఁ జేసి దానులుగ శ నేతద నంచుఁ దలంచినాఁడు త
త్తపము ఫలించెనేని యరుదా యది యట్టులఁ గాక ముందఱు
దపము భవన్మహాతపమునన్ హరియించి మిరోధిఁ ద్రుంపవే. 364
- ఉ. నా విని పద్మనాభుఁ డెలననవ్వుల వేల్పులఁ జూచి పల్కెనో
దేవతలార వృత్తుని వరధింపఁగ నా కుచితంబు గాదు నే
నే వర మిచ్చితిం దొలుత శ నింద్రశతారధిత్తులందు మ
త్పావన తేజ ముంచెన విరపతునిపైఁ జనుఁ డంచుఁ బంచినన్. 365
- మ. అమరుల్ జిష్టునిఁ గూడి శాత్రివుని డానయం బోవఁగానంతలోఁ
గమలానాథుని తేజముం గనెఁ ద్రిభాగస్ఫూర్తి నం దాద్యభా
గము శక్రుఁ నడిసాల్ పవిం గొడువభాగం బుర్విఁ బ్రాపించినన్
నముచిద్వంపి నధించె ధైర్యనిహతాంతరశ్శత్రునిన్ వృత్తునిన్. 366
- ఉ. వృత్తునిఁ జంపినప్పడి సురరేంద్రుని మేకొనె బ్రహ్మహత్య తి
ద్ధాత్రము కంప మొందె మది శ గాడ్పడియెన్ సుర లార్తిచే బహు
శ్చిత్రము లట్టులైరి నెతఁజెందిరి విప్రులు వర్షహీనతన్
ధాత్రి ప్రశస్యసస్యఫలధాత్రి యనం దగ దయ్యె నయ్యెడన్. 367
- క. ఆహత్యవలనఁ గలఁగి సుధాహరస్వామి విగతయశుఁ డైతొలఁగెన్
స్వాహాధిపముఖదివిజలు, హాహాకారములతోడ శ హరిఁ జేరి వెనన్. 368
- ఉ. ఓహరి యోక్తపాజలధి శ యోవరమేశ్వర మీరె పంపఁగా
నాహరి వృత్తుఁ జంపఁగనె శ హత్య ఘటిల్లెఁ దొలంగె నాతఁడున్
గేహముఁ బాసి లోకములు శ కిల్బివవృత్తిఁ గలంగె నింక మా
కేహిత మాన తిచ్చెదొ కరదే యన నాయన పల్కె వారికిన్. 369
- మ. హయమేధంబు మదర్పణంబుగ సురారధ్యతుండు గావించె నే
నియు నాశం బగు బ్రహ్మహత్య యనినన్ శ నిఃఖేదు లై వేల్పు లా
క్రియ దేవేంద్రునిఁ గానఁ బోయి మధువైరీవ్యాహత్యుల్ దెల్పని
శ్చయబుద్ధిన్ మునికోటిఁ గూడి యతఁ డాజన్మం బొనర్చెన్ రహిన్. 370
- క. సవనంబుచేసి పానవుఁ, ఉపభృథ మొసరించునంత శ నలహత్యయు ఘో
రవికారాకాగముతో, నివిజేంద్రునితనువు దొరఁగి శ నివిజల కనియెన్. 371
- తే. ఈవిడొజానితనువున శ నప్పటివలె, విశ్రమింపఁగఁ గూడదు శ వేల్పులార

యెందువనియింతునింక నాకీరవుఁజూపుఁ, డనిన నాదిత్యుల బ్రహ్మ హత్యఁ జూచి.
క. పాపముల కెల్ల బలువగు, పాపంబవు నీవు నిన్ను శ భరియింప నొకం

ఁగొవునె నాలుగుచోటులఁ, బ్రాపింపు మటంచు వారు శ పనిచితి దానిన్. 373

చ. జలముల ఘనరూపమున శ సాలములన్ బలుబంక చంద మై
చెలులయెడన్ రజోమహిమఁ శ జేకొని వర్తిలె హత్య యారజ
స్వలల రమించుదుష్టజన సంతతిఁ జెందుట కుర్చినొక్కపాల్
నెల కొనియెన్ నురేంద్రుఁడును శ నెమ్మి దివంబున కేగి రంజితెన్. 374

శ. కావున నశ్వమేధ మధికంబు మఖంబులన్ ననశ్యముఁ
దేవర యాచరింపుఁ డది శ దేవహితం బని లక్ష్యమం డనన్
భూవరుఁ డుత్సహించి గుణ శ భూషణ యీయితహాస మింపుగా
నీవలనన్ వినం గలిగె శ నేఁ డని పృస్తుతిఁ జేసి వెండియున్. 375

—◆◆◆ శ్రీరాముఁడు తన్మలకు నితోపాఖ్యానముఁ జెప్పట. ◆◆◆—

చ. అనఘ తురంగ మేధ మఖలాఘవినాశన మిష్టసాఖ్యదం
బని యిపు డీవు దెల్పితి యరథార్థము తొల్లి యిలాభిధానుఁ డా
జనవరుఁ డన్మఖంబు పురుషత్వము గ్రమ్మఱఁ జెందు కాంక్ష మై
నొనరిచి కామినీత్వ మతి శ యుర్వర యేతె నటంచుఁ బల్కినన్. 376

క. ఆమాటకు వెఱఁగందుచు, రామునిఁ గని తమ్ము లనిరి శ రాజేంద్ర యిలుం
డేమిటికి మగతనముచెడి, భామినియై యుండెఁ దెలియఁబల్కుఁ డటన్నన్. 377

క. అంభోజబంధుకులకల, శాంభోనిధిచంద్రుఁ డాదరయాంబుధి పలికెన్
శంభుజటోజ్జృంభిసరి, త్సంభృతగంభీర ఘోషసంగత ఫణితిన్. 378

క. అనుజన్మలార యిలుఁ డను, జననాఘనికథ పురాణసంహితలందున్
వినుఁబడు నత్రైఱగంతయు, వినిపించెద వినుఁడు చెవులు శ వేడుకఁ బొరయన్.

తే. కర్దముఁడు దివ్య తేజఃప్రభుత్వితాఘ, కర్దముఁడునాగ మున్నొక శ్రుతపరిపస్వి
వెలయునతనికిబలజితాశ్రనిలుఁడువితర, శైలబిలుఁడొప్పనిలుఁడనునాత్మజుండు.

క. ఆయిలుఁ డఖలక శాధా, రేయుండై చారురూపరేఖాజితరా
జేయుండై శత్రుజనా, జేయుండై భూమిలోఁ బ్రసిద్ధి వహించెన్. 381

వ. మఱియును. 382

సీ. పరమధర్మానక్తి శ బాటించుఁ గావున, నకలమార్గణకోటి శ సంచరించి
సార్వభౌమస్ఫూర్తి శ మర్వీభరముఁ బూనె, గావున ఘనదానశీలన మించి
యంచితానంతవీరద్యాశాలి గావున, నాభోగభోగా ప్తిరనతిశయించి
జిహ్వవైభవలీల శ జెలువందుఁ గావున, బరగోత్రసంపదల్ శ పరిహరించి
తే. గరుడగంధర్వయక్షరాక్షససరాధి, పతులు తనవికృమమునకుభయమునొంది

యగతికుల మంచు సశ్రాంత శ మా శ్రయింపఁ

బ్రాజ్యసామ్రాజ్య మేతే నరస్పృశివుండు.

383

క. ఈలీల రాజ్యపాలనలోలుండై వెలసి యయ్యిలీలుండొక స్రాతః

కాలమున నిత్యవిధులను, శీలంబునఁ దీర్చి కొల్వొనరి సంగారం బై.

384

సీ. అరి నేత్రదరచిత్రకరవేత్తకరకోటి, బలసి ముందర బరారబరు లొనర్చ
శరదంబుధరకంబుశరభంబుల హసించు, జిసిమించుచామరల్ శ చెలులువీవఁ

గరలోలనరపాలనెరపాలములఁ గప్పు, రములీలఁ బదనఖరప్రభలు నిగుడ

స్థిరగాంగధురంగరదురుభంగరవభంగి, వెలయమాగధసాళిరవినుతి సేయలుప

తే. నచ్చరలచెల్వు మెచ్చని శుచ్చైకింటు, లచ్చెరువు హెచ్చ దండలార్యములు స
నన్యగంధిర్వయువతిగానములువినుచు, నిండుకోలువుండె నిలధరారఖండలుండు.

స. అప్పుడు.

385

మ. తడవిండ్లుం గఱిమేనులుం బికిలిపూరదండల్ మిటారించు పెన్

విడముల్ జేగులు. గామముల్ బదనికల్ శ పెంపొందు లేదీగలుం

గడియంబుల్ పులితోలుచల్లడములుం శ గాసెల్ పినాళింపఁగాఁ

దుడుముల్ గూడుక వచ్చి చెంచులు నరేంద్రుం గాంచి హర్షంబునన్.

386

చ. వెదురులము తైముల్ సెలలరవిండ్లు జవాదిపునుంగుఁజట్టముల్

వెదవెదదంతముల్ పునుంగురబిల్లులు జల్లులు జుంటి తేనియల్

బదనికచాలుఁ గాతెనుమురపాలు ననంటు లనంటుకప్రముల్

మొద లగుకానుకల్ నృపతిరముందట నుంచి జోహా రొనర్చుచున్.

387

తే. పలికి రోనేలయెకిమిలరకొలముసామి, చేతఁ గుత్తుకకలపెద్దరచెంచువాని

యింటిచెంచెతచెలి మించురగుంటికెలని

పొలములోపలఁ జెలఁగుచెంచులము మేము.

388

సీ. తొలుపందిబలుచందరములు చెందుననుధాక, బెరయుపందులలెక్కిరపెట్టరాదు

కడిదిగొరులమూక శ కసి మనంగెడివీక, నెనఁగు సింగపుజాతి శ నెంచరాదు

జుంటనల్ హజ్జలరదంటబల్ మెకముల, బలఁగంబు మితి యేఱురపఱుసరాదు

పాలములో లేడిదూరడలనేల మననీని, పులులసంఖ్య లెఱింగి శ పలుకరాదు

తే. కటికియేదుల నెలుఁగులఁ శ గాతెనుములఁ, గత్తి పేరిమెకంబుల శ గణనసేయ

రాదు మాయన్న కాననోరరాజలయ్య, సోదె మాసాయ వేటఁడిరసూడరాదె.

తే. హనకందువమలపై శ్రవ్రాలుమొగులు, చాలు సరికట్టఁజూల్ చెంచురజవ్వనలకు

నిబ్బరపుఁదూపుతడవింటఁబ్రబ్బఁజేసి, మబ్బుపైఁ బొలుమెకములరగెబ్బులెంత.

సీ. డాసి యేనుఁగులతోంగిడముమీఁదనుండి యు

య్యెల లూఁగు నీచిన్నియెఱుక వాఁడు

లేదీగఁ బులికిఁ గరల్లముఁ బెట్టి వయ్యాళి, దోలుఁ గాఱడవి నీరదుండగీడు

కరిఁ జంపి పోవుసింగమువెంటఁ జనిగోళ్ల, ముత్యముల్ దెచ్చు నీరముఁ గుదళిశువు
గండభేరుండంబుఁ రెండుతలల్ రెండు, చేతుల వించునీచిన్నివాఁడు
తే. వేడుకలఁ జేరి యఱకాల శ్రీ వీడెదన్ను, నడవిపందులకోట లీరపడుచువాఁడు
తక్కునెలుఁగులగిలుఁగులరేక్కసేయ, నేటి కింక నీవె చూచెదురవేటలందు.
క. తలకింక మెలఁగెడిమెకముల, నలుఁగులపాల్ సేసి మృగయులగు నని పొగడంగు
బులుఁగులవేటలు గని మె, ప్పలుగులుకె గమరలుఁజనుచురబోయలు దెలుపన్.

◆◆◆ ఇలుఁడు సపకవారంబుగా వేటకుఁ బోవుట. ◆◆◆

మ. మృగయాశ్రీ డనతత్పరత్వమున ధాత్రీనాయకుం డిక్కిరా
తగణంబుల్ బహుమానరీతి ముడ మందం జేసి యవ్వేట మా
ట గరిష్ఠార్భటి రాణు వెల్ల విసఁ జూరటం బంచి చాలించి యో
లగ మభ్యంతర మొంది యర్హవిధు లెల్లం దీర్చి శీఘ్రంబునన్, 393
సీ. సగఁబాలుకపురవారసనలమించుకురంగ, నాభిఁ దీర్చినగీటునామ మమరి
విరిసరుల్ వై వై నిరమెఱయఁగట్టినబురు, సానిమాల్ చెఱఁగులంగనమునఁబొదలఁ
దావికుంకుమపుగంధపుఁబూఁతి దగుపేరు, రంబున రత్నహారములు వెలయ
నునుపాలకాయయొంటలునంటు తెలిచాయ, లొలసి చెఱ్ఱలను వేరన్నెలులుగాయ
తే. జలుగుచెంగావిదట్టివైఁ శ్ర జెక్కికొన్న, వంక రులకించ బసిఁడిదురస్వలుని వల్లె
వాటు నెఱనీటు గులుకఁ బోవాలుమెట్టి, రాజదేవేంద్రుఁడంతిపురంబు వడతె.
వ. అప్పుడు. 395

సీ. వినుకెంపు నడికింపు శ్ర నునుకెంపు పల్లంబు, దీపించు పచ్చరా శ్ర దృష్టిదండ
కిఁళుకునీలపుసింగంపుఁ దలాడంబు, దండవై డూర్యంబు శ్ర నిండువ"గె
నిగరంపుఁ బగడంపురజిగిదొట్టు మొగముట్టు, రంగారు మనరిణిసంగిణీలు
గోమేధికింబుల శ్ర గొమరొందుకెల్లంబు, వజ్రాలమేలకి శ్రనన్నియలును

తే. గ్రాతము త్రెంపుఁ దెఱలఁ దగళ్ళ త్తజాన
మరుమరకతాళి మెఱుఁగొందు శ్ర తరకనములుఁ [నొక్కిసాది.

బసిఁడితఱును గలిగి సాం శ్ర పెనక మెనఁగు, నుత్తమాశ్వంబుఁ గొనితెచ్చెర
క. తెచ్చినతేజికి వలగొని, వచ్చి తగ్గ మ్రొక్కి యెక్కి శ్ర వాగె గొని యహా
యెచ్చరిక సామి యనురవ, మెచ్చఁగఁ గంచుకులు వెంట శ్ర నేతేరంగన్. 397

క. జోడనలు నిబ్బరంబులు, వేడెంబులు మెఱయ రాజు శ్ర వేడుకతోడన్
గోడా దుమికింపఁగ జత, గూడిరి దొర లెల్లభలులగుమి వెనుకొనియెన్.

ఉ. మట్టికుళాయలుఁ బగుపురమాటలుఁ గుంకుమతావిగందపుం
బట్టెలుఁ జల్లడంబులును శ్ర బంగరుకాసెలయొరఁ జెక్కికొ
న్నట్టిబెడంగుచాయపిడియంబులుఁ దక్కులదుప్పటుల్ దగం
జాట్టపురాకుమారకులు శ్ర సాంపున నేగిరి రాజముందరన్.

ఉ. గాటపుబోనులుం జిగురుగండలు సివ్వగిబండ్లు వాగురా
కోటులుం జిక్కిముల్ దెలులు ర గుంతములుం దడవిండ్లుం దూపులక
మీ టగునీమముల్ మణులు ర మేలిమి మూలికఁ లీలై లూని యు
భేటకు లాన్మసాలకునిరక్రేవల నేగిరి కేవలత్వరన్. 400

తే. కణుంజ సాళువమును జలరక్తై లగుడు, జాలి డేగయు మొదలైన ర మేలిడేగ
తెగలఁ దగ నేర్పరించి యరత్తైముల నుంచి
కదలె నృపువెంబడిన యూడిగములగములు. 401

ఉ. చోరులగుండలక దిగువనుల్ కిటికోటులపాలిమృత్యువుల
గ్రూరమృగోత్తమాంగములఁ ర గూల్చెడి పెకపిడుగుల్ గభీరభాం
కారనినాదముల్ ప్రళయకాలసప్తజ్జగయాప్రధానముల్
భైరవవాహముల్ భటులపజ్జల నేగె మరుజ్జప్రాధతిన్. 402

సీ. ఎదిరించు సింగంబురబెదరించి ఎఱిమించి, నటలనుయ్యెలలూఁగుభటుండ నేను
గవినున్న పులిఁ గన్న ర గదిసి గడ్డించి గొబ్బన నీచ్చి తేనోపురబంట నేను
గరమూఁదివైఁ జివురక్కిన నెక్కి కరికుంభ, మగలించుపరిమసాహనుండ నేను
శరభంబు కాళ్ళుకొంచక పట్టి నేలతోఁ, గొట్టజాలినమహాశిగుండను నేను
తే. గడిఁది కిటికోటివలిటిపిడుగు నేను, సకలమృగములనడంచు నంతకుండ నేను
దేవయిఁకమప్పుఁ బెలిసెదనీవయనుచు, వేటగాఁడ్రామమాటలు నేడ్కవినుచు.

ప. చనిచని. 404

మహాస్రగ్ధర. కనియెక భూపాలాశోకగ్రణి తనయెదురక ర గాఢవల్మీకనిశ్చే
దనమాద్యద్బలహస్తస్థలగతఫణరత్నస్ఫురత్పన్నగాఁగో
కనజాతాలాతశోకాకలితగమనభా ర గ్గంధకుంభిచ్ఛటాధా
వనభీతక్షుద్రనానాధ్వగమృగనినదశవ్యాకులం బై నకానన్. 450

మ. కని యక్కా ననదేశముక నుభటసంఘాతంబుతోఁ జొచ్చి య
ల్లన నానామృగసంఘముల్ మెలఁగుపరట్లం బోగు వారించి చు
ట్టును ధానుష్కులు గుంతధాను లగుబంతుల నిల్వ నేమించి శం
ఖనినాదంబులు దుందుభిస్వనము ధరక్కానాదముల్ మించఁగన్. 406

తే. కలయఁ జోపులు వెట్టింపఁ ర గరియుఁ గిరియుఁ
గాసరముఁ గేసరియు దుప్పి ర కడిఁది యెలుఁగుఁ [నదరి బెదరి,
బులియుమొదలగుమెకమాలు ర గలక దొలుకఁ, జెదరి నలుదిక్కులకుఁ బాతెర

ప. మఱయును. 408

సీ. అగ్నియంత్రములపెరల్లాకాశ మవియింప, భయమందినెలవులఁబ్రాయనవియుఁ
బటహాశంఖధ్వనుల్ ర బ్రహ్మాండ మగలింప, నులికి నల్లిక్కుల ర కుంజుల
భటులకోలాహలాశ్రుతులు

ధానుష్కశింజినీరధ్వానముల్ చెవిఁ బాఱునులికిపాటున నిద్ర శీలుడుగునవియు
తే. నగుచుఁ బఱచు మృగంబుల శ నాఁగి మూఁగి

యడరి వెన్నాడి మున్నాడి శ యాక్రమించి

విక్రమించిరి ముంచిరివిశిఖవృష్టి, విభుఁడు గదియింపఁ బెండ్లువేటకాండ్లు.

చ. విలయఘనాఘనంబు లటరవీనలి డిగ్గెనొ యధకాసుకుం

డిల జనియించి క్రమ్మట నరనేకశరీరము లెత్తెనో విషా

నలము మహేశ్వరుం డుమిసినం బలురూపులఁ జెందెనో యనఁ

వెలసినసూకరప్రతతి శ వెల్వడె దిక్కుల నిన్లు నిండఁగన్.

410

ఉ. అప్పుడు చెంచులు నుభటు శ లడ్డముఘ్రాల్ లోరికోలలం

గప్పఁగ నంతకంటె మునుకగల్గఁ బయిం బడె జాగిలంబులుం

జెప్పెడిదేమి కోలములు శ చేకొని శస్త్రచరణంబు లీఁపెలుం

గుప్పలుగాఁ బడఁ విఱుచుఁ శ గోఱలఁ జిమ్ముచు జాగిలంబులున్.

411

ఉ. సారెకుఁ బాలచేరు బలుశజాగిలముల్ గబళించి యాడ్వఁగా

నీరస మొప్పు దారసిలి శ యీఁపెల వీరభటఁళి నొంచఁగాఁ

దారక కొప్పరింపుచును శ దంష్ట్రుల నిప్పుక లుప్పతిల్లఁగాఁ

బోరుకడిందిపంది నొకశబోయ పిడెంబునఁ గ్రుమ్మె గూలఁగన్.

412

చ. కరవులు వాసి తారసిలుకనిన్నిటి కిందఱ మేఁగి యొక్కరొ

క్కర మొకపంది జూపి యిదె శ కై కొనువారము సామి చూడు సె

చ్చరిక యటంచుఁ బల్కి పరుషధ్వని నొంటరికాం డ్రనేకసూ

కరముల గుప్పగుప్ప మనఁగఁ బడఁగ్రుమ్మిరి కుంతిపంక్తులన్.

413

చ. తెలివగ వెండిగుండ్లవలె శ దేజము మీఱినభైరవాశ్వపం

క్తులు పదియైదు లొక్కమొగి శ దూఱినఁ గోఱలఁ జీల్చి వైచుచుం

బెళపెళ బల్లెముల్ విఱచి శ భిల్లులు తల్లడమంది నుద్ధతి

వలలను ద్రెంచి తేజపయి శ వచ్చు కిరికొదొన నొంచె దూపునన్.

414

చ. గిరిగుహనుండి యొక్కహరి శ క్రేవల రాజహాయంబు మించినన్

హరి యనువేర నేను జెలువం దగఁ నీవును బూనినావె నా

స్థిర మగుపే రటన్న పగరచేఁ బలె బై కరుడేర భర్తయున్

శర మొకటయఁ ద్రెళ్లక వెనక నిగుడన్ నటకెం గటారునన్.

415

చ. అలయక లేడిదూడగుమి శ నాఁగెడుకోల్పులులక వధించుదం

తుల వెఱపించు సింగములఁ శ ద్రుంచు దదార్తికరోగ్రశౌర్యముల్

గల శరభాళి నొంచు గమకంబున వానిఁ గలంచు జంట వెం

దలలకడిందిజంతువుల శ ధర్మరతిం బతి చించు నొక్కటన్.

416

క. కిరి కిరి హరి శరభాదుల, హరియింపుచు నుభటు లలర శ నట్టిపనులకుం

జొరలేని పిఱికి యయ్యలు, చరియింతురు శశకములకు శ జంబుకములకున్. 417

క. ఒకతూపున బులుమెకముల, నొకమెకము ననేసాయశోక్తిరముల నొక్కొకనో నడుచుచు రాజ,న్యకులగ్రణి యపుడు వేటరలాడె యథేచ్ఛన్.

క. కడువడిఁ బఱచెడు మెకమును, జెడుమెకముం బడుమెకంబుఁ జేప్పడుమెకముఁ బడలుమెక మడలుమెకమును, నెడయుమెకం బయ్యె నటవిరనిలుని భటులచేన్.

ఉ. కండలు గుండెలుఁ మెదడు శ గాటపుఁ జేపులు నెత్తు రేక మై

నిండె నరణ్య మంతె మృగశిర్ష రణోద్ధతి మాని యుండియుఁ

వెండియు భూవరుం డనుప శ వేటకు మీ టగుడేగవే టయుం

గొండాకసేపు చూచి తగుకోరిక లిచ్చెఁ బుళిందకోటికిన్.

420

◆◆◆◆◆ ఇఁకను కైలాసప్రాంతవనంబుఁ జొచ్చి సపరివారుండై స్త్రీత్వము నొందుట. ◆◆◆◆◆

వ. ఇవ్విధంబున మృగశిర్షాపినోదంబునం దనివీఁ జెంది పండి కుందేలు కదలీ మృగంబు మొదలగుమెకంబులపల్కుంబు పంచితొనుటకుం దమలోఁ దమరు పలుచందంబుల సందడిం బొందుపుళించబృండుంబులందలకించి కించిద్దరహానకంద శితవడనాపిందుం డై యన్న రేంద్రసంక్రందనుండు కొండాకవిశ్రమించుతలం పున నపరిమితచమూసమూహసమన్వితంబుగా సత్కాణడవిగడచి యక్కడకుఁ జక్కనియు త్తరపుదిక్కునఁ బెక్కునిండుచందురుల పండువెన్నెల లొక్కటమెండుకొన్న చెన్నునఁ గన్నులపండు వై యుండువెండికొండదండకుంబోయి కొండలఁ జెండుమన్నీనిచేతిచికిలిఖండాచాయలఁ గ్రేణిసేయుశరణంబు విఱికించిత్రిలోకమోహనం బగునవ్వనంబు దరియం జొచ్చి యచ్చట.

421

సీ. తనకీర్తివిలననశ్రత్వము లేనగవునందుఁ, దనచంద్రసౌమ్య మారీననమునందుఁ దనఖడ్గవిభవమంతయుఁ గీలుజడయందుఁ, దనవ్రతాపము సుధారధరమునందుఁ దనకువలయహితశ్రోము నేత్రములయందుఁ, దనగబ్బితన మురశీస్థలమునందుఁ దనధర్మసురుచిరశ్రత్వము కన్నుబామలందుఁ, దనకాంచనసమృద్ధిరీతనువునందుఁ

తే. దనగభీరతనాభిహ్రాదంబునందుఁ, దనమనోవిస్తృతి నితంబరీతలమునందు

వెలయ నిలుఁ డంతఁగోఁ దుంటరీవిలుతుఁచెలువ

భంగిఁ దులకించు నొకమోహనాంగి యయ్యె.

422

వ. ఇత్తైఱంగున.

423

ఉ. కోడమిట రిగబ్బిచనుశీగుబ్బల నుబ్బెడునిండు ప్రాయపుం

జేడియ యై యతం డగుదుఁ శ జెంది యమాత్యసుహృద్భటాదులు

జూడఁగ నందఱుం దనకు శ జోడుగఁ గైకొని రాఁడుపోడుఘుల్

గోడిగచంద మొందె నలశ్శూటకరత్నముఁ నెత్తు గంబునన్.

424

క. అన్నుతనంబు వహించిన, తన్నుం దనవారిఁ జూచి శ తద్దయు వగతో

నున్నంత నటకుఁ గొందఁజు, గన్నియ లేతెంచి కరము శ కనికర మమరన్. 425

తే. పలికిరోవెట్టి యింక నేల శ పరితపింప, గిరిజతోఁ గూడి శివు డీడఁ శ్రీ డనేయ
వచ్చినాఁడింతలోనిందుఁజొచ్చుపురుషుఁ, డితియాఁగాకయనిశాపరమిచ్చినాఁడ.

చ. నగజకుఁ బ్రీతిగా నిజగర్భంబులతోఁ దరుణేందుమాళియున్
మగువతనంబుఁ బూనికొనిననాఁ డటు గావునఁ జూడు మివ్వనిన్
ఖగమ్మగపన్నగంబులు నగంబులు మున్నుగ స్త్రీలవైఖరిం
దగినవి యీశ్వరాజ్ఞ జవరదాటంగ నెవ్వరికైన శక్యమే. 427

శా. ఏన ర్వేశ్వరునాజ్ఞ యాదలల బ్రహ్మాండ్రాదికుల్ పూనికొం
ద్రాన ర్వేశ్వరుఁ డాకుమారగురుఁ డాయధేందుకోటికుఁ డు
ల్లాసం బొప్ప వసించినాఁ డదిగొ బాల్లా పాణిభృచ్చామగ
వ్యాసంగానిలలోలకుంతలచయుం శ్ర డై గొమ్ము ప్రార్థింపంగన్. 428

క. అని రుద్రకన్య లెఱిగిం, చినఁ బడతుక యైనరాజశ్రేఖరుఁ డెలమిం
దనవారుఁ దాను గ్రక్కునఁ, జని గిరిజానహితుఁ డై నశంభునిఁగాంచెన్. 429

తే. కాంచి బిగిచన్ను లిల మోవఁ శ గాంచనాద్రి
ధనునిపాదాబ్జములకు వందన మొనర్చి
యంజలి ఘటించి యభినతు శలాచరించి
వినయ మెనయంగ నిట్లని శి విన్నవించె. 430

చ. పరమదయానిధాన శివ శ పశ్యలలాట సహస్రకోటిభా
స్కరనిభ తేజ మీ రిడెనశాప మెఱుంగక వచ్చి యీవనాం
తరమున సేనతోడ వనితాశ్వముఁ జెందితి నివ్వికారమున్
భరణము సేయఁ జాల నికఁ శ బారువముం గృపసేయవే యనన్. 431

చ. కలకల నవ్వి శంభుఁ డనుఁ శ గర్దమనందన యూఁడుచందము
దలఁగఁగఁ జేయు క్కటియశతక్క మటొక్కవరం బొసంగెనెన్
వలసిన దేమి డెల్పు మనినం బరమేశ్వర యన్యకాంక్షయున్
వలయునె యంచు నయ్యల శిరవాసతిచెంగటి కేఁగి నీనలన. 432

చ. కళుకు మెఱుంగుఁ జెక్కులను శ గాటుకకన్నుల నీరు జాఱఁగా
నలలే జనించు నూర్పు సెగరలాని ముఖాబ్జము వాడుదేఱఁగా
వలుఁదపిఱుందుభారమున శ వారనితోక్కటపాటు మీఱఁగా
నిలపఱుఁ జాఁగి మ్రొక్కి యిల శ యీశ్వరి ని ట్లని యెంచె ధీరతన్. 433

దండకము. శ్రీమ ద్రమాభద్రమాతంగయానామణిముఖ్యనానామరగ్రామణీ కా
మినీ కల్పితానల్పకల్ప ప్రసూనాదిపూజాతిరాజత్వ దాంభోజ గీర్వన్నఖశ్రేణికా
సాంద్ర చంద్రాతపశ్రీసముత్పల్లభ క్తిప్రియశ్రేణినేత్రోత్పలా ఖండితాశ్వద్విష
ద్దాన ప్రాద్యత్పలాయుత్పలామిత్రమిత్రాగ్నిహోత్రాఖ్యనేత్రత్రయాణోకలోకైః
నిర్భాతృతానేతృతాజేతృతారీణచాతుర్యపాణిఫేలావతీచారులావణ్యలీలావతీదేవ

తిర్యక్తునుమ్యాదికప్రాణిబాహ్యంతరవ్యాప్తినుప్ర్యాద్యవస్థాతిగజ్జప్తిరూపానురూప
క్రియాకారణకారరేఖావిలోకాతిలోకప్రమాదాభినిర్గమనాతేక్షణావద్వగర్భాం
ఉకోట్యర్బుదాయత్రసంగక్షణసూక్ష్మనీతూతితీతూపరాక్షణహృద్గ్రంథినిర్గంధ
నాత్మానుసంధానసంబంధభృన్మలబంధానుభూతిప్రభూతాత్మసౌఖ్యాత్మకశ్లాఘ్య
నిష్ఠేకసంధాయిసీబంధురాష్ట్రాంగయోగాంచితభాషయినీకాయజాఖర్వగర్వాప
హారవృతాచారచంచత్రహార్యసంచారిణీబాలచంద్రైకరేఖాసముద్ధారిణీధారు
ణీతోయతేజోమరుద్వ్యమతన్మాతృతృతాదృశప్రాణనాదేంద్రియస్థానపట్నక్రనాడీ
విశేషాకృతీహృద్వ్యవీణానువాద్యాదివిద్యాకృతీసామృత్తుల్ నిన్ను సర్వేశ్వరై
ములశక్తింబరంజ్యోతి నాద్యంతశూన్యం ద్యయారూపిణింగాంచితావించగా
లేక దాతూయణీదేవి వంచు హిమక్షోణిభృత్పుత్రి పంచు విలోకింతు రస్తా
దృశాజ్ఞత్వ మాత్మకక్షమింపంగ భేదంబు మాన్పంగ నీకే తనం దండికం
టెం బ్రజాకోటివైఁ నల్లికిం గూర్చి బాహుళ్య మోతల్లియేఁదొల్లి యేన్నాన
మేదాన మేయోగ మేయాగ మెచ్చోటఁ గావించినానోనినుం జూడఁగాఁ గల్గె
బ్రహ్మమ రేంద్రాది బృందారకేంద్రస్ఫురద్భర్తృకోటిరకోటితటిగత్నవిభాగమ
నప్రభారాజినీరాజితం బైననీయంఘ్రియుగ్మంబు నేవించితింబూర్వజన్మాదితాశే
షదోపంబు నీసత్కటాక్షంబునం బాసె నేనిన్ను వీక్షించి తింకేమి కాంక్షింపఁ
గానున్నదై నక మనశ్చంచలత్వంబునక వేఁడిదక స్రీడకుం దోడునీ డైనయీ
యాఁడరూపంబుఁ బ్రాసించి యుష్మత్క్రూపాభావితప్రాజ్యసామ్రాజ్యముంబాసి
గాసిల్లఁ గానోప నాపూర్వసాపంబు మన్నించి సన్ను భవత్కింఁరశ్రేణితోఁ
గూర్చి రక్షింపు మోనాతి యేరీతిఁ జింతించినక విశ్వలోకప్రపంచంబు నీచేత
నీచేతనాచేతనశ్రేణి నేలాగు గావించ నూహించి తాలాగునక నీకసాధ్యంబు
లేమున్ను ప్రాపన్నగవ్యాపాన మ్రాజ్యలూకోటిభృద్దేహినీ విశ్వసంమోహినీసౌ
ధసాధోధిరాడంతరాంతరతాన్తంతరీపస్థిరామధ్యమాద్యత్కిదంబాటవీవాటఖేట
ద్రుమూలస్థలీదివ్యచింతామణీభద్రపీతాగ్రసువాసినీవానవాద్యప్రదిక్పాలకాద్య
గంధర్వగుద్రానిలవ్యాళవసవ్యపరస్పిద్ధసాధ్యాది దివ్యస్తవాకర్ణనారోధనగ్లోత్ప
లామోదలోభభృమద్భంభృజ్జృంభితశ్రీనఖత్పర్వభాస్వద్వయస్యమణీచా
మరవ్రాతజాతాంలాఘాతనీలాలకస్నిగ్ధముగ్ధేందులీలాలసత్ఫలకస్తూరికాచిత్ర
కోద్భాసినీసంతతోల్లాసినీ గౌరిమాహేశ్వరీశాశ్వతైశ్వర్యలక్ష్మీకేశాంకరీకాళి
కంకాళనాళికధారావళీ భీతభగ్గౌళితస్వీయవక్షోరుహక్షోణిభృద్గురదుర్గామహ
దేవి దేవీమతల్లిశ్రితా ర్తిచ్ఛటాభల్లభిల్లీ ననుం గన్నతల్లీనమత్కల్పవల్లీ నమ
స్తే నమస్తేనమః.

క. అని కొనియాడిన గిరిజా, వనజానన సంతసించి ౩ పల్లభుమదిలో

నన రొలయఁ దెలిపియయ్యిలఁ గనుఁగొని యిట్లనియెఁ గరణభగిడలుకొనంగన్.

క. సగపాలు శంకరుండును, సగపా వే నగుట నీకు శ సగ మియ్యుఁడుగూ
మగువయయి కొన్ని నాళ్లు, మగతనమునఁగొన్ని నాళ్లు మనుమిఁక మీఁదన్.

వ. అని పలికి యప్పరమేశ్వరి యిట్లనియె. 437

—●—●—●— { పార్వతీదేవి యిలువకు నొకమాసము మగతనము నొకమాసము } —●—●—●—
మనువత్సంబును గలుగునట్లుఁ కరుణించుట

ఉ. ఎన్నిదినంబు లింతితన శ మీపు వహించి చరింతు వుర్వియో
నన్నిదినంబు లుండుము నృకసాక్షతి నెప్పటిపొడువంబుతో
నున్నపు డింతి వా పెఱుఁగి శ కుండుము కామిని వై సవేళ ము
న్నున్ననృపత్వము మఱిచియుండుము రెంటును సౌఖ్య మబ్బెడన్. 438

చ. వలదు విచార మన్నను భరవానికి నయ్యల మొక్కి క్రమ్మఱం
బలికె మహావ్రసాద మనరపాయదయానిధి నీయనుజ్ఞచే
సలయక యొక్కమాసము నృకసాక్షతి జెందుచు నొక్కమాస మి
చ్చెలితన మొందుచు గ్రమణ శ నేనెడఁ గాలము పంపనే యనన్. 439

క. మంచిది యటువలె నొ బొ, మ్మంచును బొమ్మంచు మువిహసనాంకురముల్
మించఁగ గిరినుత పంచినఁ, జంచలలోచనలు గొల్వఁ శ జన నిల యనుచున్.
పంచచామరము. ఇలానుతాధినాథుఁ డాన శ తిచ్చినన్ సవిస్మయా
త్కులై సహోదరుల్ సరేంద్ర శ తొంటిరూపు వాసి య
య్యిలుండు గాంత యై మఱెక్క శ డెక్కడన్ మెలంగ నే
స్థలంబులం జెలంగెఁ దద్విధంబు దెల్పవే యనన్. 441

ఉ. తమ్ములఁ జూచి రామవనరథాపతి యిట్లను నట్లు గౌరిచ
సమ్మతిమై వరంబు గొని శ సర్వసుహృద్భటమంత్రిపుంగవుల్
గొమ్మలపోడుముల్ దొరసి శ కొల్వఁగ వాహనకోటి నొక్కపా
ర్వమునడించి యయ్యల ప్రశసన్న మతిన్ విహరించె గానలన. 442

సీ. తిరుగునొక్కొక చోటఁ జరణాబ్జములుసోఁక, మహియెల్ల మెట్టదామరలుగాఁగఁ
బలుకు నొక్కొక చోటఁ బలుకుచక్కెరలకై, కిలికెరాచిలుకలకలఁగములయఁ
జూచునొక్కొక చోటఁ శ జూపులు పొదలవై, నెలసి తేలులదాటురలినుమడింప
నవ్వు నొక్కొక చోటఁ నవ్వు వెన్నెలలచే, వనముఁగో నెల్ల గ్రోన్నపలుమించఁ
తే. జొక్కముగఁ బాటఁబాడు నొక్కొక్క చోట

డగరకోయిల లెల్లఁ జుట్టఱక మరయ
సాలసి యొక్కొక చోనిల్చురసాగసుమేని, కమ్మతావులుదిశలెల్ల శ గమ్మ మనఁగ.
వ. ఇవిధంబునఁ బ్రథమమాసంబున ససమానవిలాసంబుల మించు నమ్మించు
బోడి త్రిలోక కామినీకామనీయకంబులకు నాస్పదం బై సానుమత్సాను

భాగంబుల సానఁ దీరినమానికంబువలె డంబుగని ఘనతరవనౌఘమేఘమాలిక
యందుఁ దులకించుతోలుకరిమించుమించుల వహించి మహితనికుంజపుంజ
మ్ములచేరువం జారుమల్లికామతల్లికానముల్లాసంబు తెల్లఁ గొల్లలాడి కళంకు
లేనికొలంకులకెలంకులఁ బంకజప్రభపునివారువంబుగారవంబున సారువడసి
విడిసినచోట విడియక నిలిచినచోట నిలువక చూచినచోటఁ జూడక కోడెప్రా
యంబుతోడిచేడియలఁ గూడుకొని వేడుకతోఁ బెక్కుజాడలఁ గ్రీడించుచు
నొక్కనాఁడు చొక్కపుఁగొండకుఁ జక్కనిదక్షిణంబునఁ జక్కలరాజుచక్కని
కొడుకు తపంబు సేయునెక్కుతరులతాదులఁ జెం నెక్కునొక్కయక్కజపు
వనంబు గని తఱియం జొచ్చి యచ్చట.

444

క. విహరించుచు విరిఘ్నాదా, వి హరించుచు గాడ్పు మెలఁగ న విలసిల్లుచు న
మృహిశామణి సహచరబహు,మహిళటులం గూడి గహనశ్రమధ్యమునందున్.

చ. గగనముతోడ రాయనొకరగట్టుఁ గనుంగొని హాస్యచాయలఁ
దగు నొకదివ్యచంపకవనంబునఁ గంఠపద్మరేఖలం
దగి కమలాకరత్వము యరథాతథభావమునం బొసంగఁ జె
న్నులు గులు కొక్కనీర్మిత కరనుంగొని తజ్జలమధ్యమంబునన్.

446

—●—●—●— ఇలను బుధుఁడు వెరించుట. —●—●—●—

క. మరునిన్ వేలుపురాచకొ,మరునిన్ సగుసాగను మించ న మహిమ రయింపన్
దురుసుతప మూని తగుచం,దురుసుతు బుధుఁ జూచి యిల మనోజాతురయై.

చ. ఎగుభుజముల్ వెడందయుర న మిందుని గిందుని మించ నీనినె
మ్మెగ మవరంజిడాల్ తలిరునమోవియుఁ జేరల మీఱుకన్నులున్
జగి గలపెందొడల్ గలిగి న చెల్వ వహించినయీతఁ డీడ బె
ట్టగుతప మూనినాఁడు చెలులార కనుంగొనుఁ డంచుఁ డెల్పుచున్.

448

క. వికచారవిందబృంద,ప్రకటతరామోదభరితనాటీరమరు
న్నికరచలాచలనీలా,లకలు సకులు గొల్వ నక్కొలఁకు సేరి వెసన్.

449

తే. కలికిరాయంచపలె సోయగంబునడలు, గులుక నక్కల్కి చెంగావిరకోకవదలి
చలువనావడతోఁజొచ్చెగొలఁకు నెలకు,మారువై మారుడనుచుకరటారిఁబోలి.

వ. అప్పుడు.

451

చ. హాశహాశి సేయుచున్ జలరునహంబులు గోయును మీఁద ప్రేయుచున్
నిలు మని హెచ్చరించుచును న నీళ్లను ముంచుచు నుత్సహించుచుం
బులుఁగులఁ దోలుచుం గలువనపువ్వుల వ్రాలుచుఁ దావి గ్రోలుచున్
వెలఁదుక లొండొరుల్ గొలన న వేడుకఁ గూడుక క్రీడ సేయఁగన్.

452

శా. తత్కంతాకుచశైలఘట్టనసముద్యత్తుంగభంగై కరం
గత్కంజాతసమంజసభ్రమరఘంకారానుకారిన్పుర

త్సూక్తాన్వితివారివారణకరాశ్ధూతారికోయస్త్రికా

ద్యుత్కంఠార్భటి వీనులం బడిన నెంతో సౌమ్యుఁ డుద్భ్రాంతుఁ డై. 453

తే. తపము సాలించివారిలోఁద్రదళుకువాలుఁ, గన్నులనువాలుగన్నులర చెన్ను వెలయు
ఎన్నెలతచిన్నిప్రాయంపురచిన్నె లెల్లఁ, జోద్యపడి తొప్పవేయని శ చూచ నంతి.

తే. మోదమున నై దుతూపులకపాదుపాహు, తమ్మిదోదుమ్మి గొందిడింద్రదమ్మగ్రమ్మి
క్రమ్మగొని దొమ్మి సేసిన శ సామ్యసిల్లి, యమ్మహామహుఁ డిల్లను శ నమ్మనమున.

ఉ. ఎక్కడనుండి వచ్చె నొకొ శ యిచ్చెలి యెవ్వనిముద్దుగుమ్మయో

యెక్కడిసోయగం బిది నుశరేంద్రునికొల్వుమెఱుంగుఁబొండ్ల కీ

చక్కదనంబు లున్నవె బిశనప్రసవప్రభవుండు వింతిగా

నిక్కలకంతకంతి సృజియింపఁగ నెట్టితపం బొనఁచెనో. 456

మ. చిగురాకుంజిగి నేలుఁ గేలుకవడాల్ శ చెందమ్మచందంబునన్

సొగసొందున్ మొగ మిందుకొంతరుచి మింగిచున్ మించుచెక్కుల్ జగా

పగడంబుం బగడంబుగన్ బెదవి మేల్ శ సాలిండ్లు హాఁగొండ్లనం

దగురా యీమృగరాజమధ్యసరిచాననం గాన నే నెక్కిడన. 457

చ. పలుమఱుఁ గప్పవెన్నెఱులు శ బారలఁ గొల్వఁగ నచ్చు నచ్చవుం

దెలిజిగిచెక్కుటద్దముల శ నీడలు నూడఁగి వచ్చు గాంచనా

చలయుగి గల్గినం గలికిరచన్దవతో సరితూఁగవచ్చు ని

చ్చెలినడుమే యలంతి యని శ సింగము గెల్వఁగ వచ్చు బాపుగ.

ఉ. కొంతక గుబ్బచన్నులను శ గుంకుమపంక మలంది చెక్కులన్

సంకుమదంబుఁ బూసి నెఱిజాణతనంబున జాతినీస్తురిం

బొంకము మీఱఁగా నుదుట శ బొట్టిడి పువ్వులశయ్యఁ జేర్చి మీ

నాంకునికేళి నేలి జవరాలికి బాళి ఘటెంతు నెన్నఁడో. 459

ఉ. వల తపంబులున్ వ్రతము శ లీలలితాంగిని గూడి యుండెనం

జాలదె యంచు నక్కొలఁకుఁ శ జయ్యన వెల్వడి పర్ణశాలకున్

బాళి దలిర్ప నేగి మునిరబాలురచే బుధుఁ డయ్యిలాఖ్యనీ

లాలకయాళులన్ సలుగు శ రైదుగురిం బిలిపించి యిల్లనున. 460

చ. అలికులవేణులార యిపు శ డబ్బవనంబునఁ దమ్మితూపులన్

వెలఁదిని వేయించున్ వలచేవిన్ ధరియించిన నల్లగల్వపై

నొలసిన తేటిధుంకృతుల శ కుల్కుచుఁ గల్కుచుఁ గేళి నల్పునా

నలినదళాక్షి కెవ్వఁ డధిరనాథుఁ డ దెవ్వతె దెల్పనే యనన్. 461

క. నెలతనయునిపదముల క, న్నెలతలు నతు లాచరించి శ నిలిచి యనఘ య

చ్చెలి మాకెల్ల నధీశ్వరి, యలి చేరని పువ్వుపంటిదని తెల్పుటయున్. 462

క. తనయోగదృష్టిఁ గర్దమ, తనయోదంతంబు తుదమొదలు నేర్పడఁ గ

- గ్నాని నేర్పడరంబుధుఁ డవ్వనితల నీక్షించి పలికె శ వారనికరుణన్. 463
- చ. సరసిజనేత్రలార శివశక్త ప్రవనంబున మీరు స్త్రీత్వముం
బొరసితి రింక మీజననముల్ ఫలియింపంగ నాయనుజ్ఞఁ గిం
పురుషులభార్యలై నుఖముఁ శ బొందుఁడు వారల నే సృజించి యి
ద్ధర మును నిల్పినాఁడ నని శ తత్త్వ మందఱ వీడుకొల్పినన్. 464
- క. ఇల యొక్కతె దక్కంగ నిల, చెలు లందఱు నతనియాజ్ఞశ్చేఁ గింపురుషా
వలిఁ గలసి వెలసి రొంటిగ, నిలిచినయిలఁ జేరి బుధుఁ డనయె ననుగ క్తిన్. 466
- చ. సరసమరాళసంగతిఁ బోనంగనిపద్మినిఁ బోలి కోకిల
స్ఫురణము లేనిమామిడిని శ బోలి మదభ్రమరాభియోగముం
బోరయనిపుష్పమంజరినిశబోలి వృథా వసియింప నేల నన్
నరునిగ నింకఁ జేకొని భ్రవంబు ఫలింప నుఖంపవే చెలి. 466
- ఉ. ఎవ్వఁడొ పీఁ డటంచు నను శ నిచ్చుఁ దలంపకు మిందుపుత్రుఁడన్
జవ్వని నే బుధుండ నినుఁ శ జక్కఁ గనుంగొని నంతనుండియుం
బువ్వలుకాఁడు నాహృదయశమున్ నొగిలింపుచు నున్నవాడు నీ
నవ్వు మొగంబు నామొగమునం గదియింపవె యాదరింపవే. 467
- చ. ఇగురులవంటినీయడుగు శ లిక్కడికర్కశభూమి సోఁకినన్
నొగిలెనొ యంచు నామనసు శ నొప్పి వహించిన దింతమక్కువం
దగిలిన నన్నుఁ బాసి చన శ ధర్మువు గా దిశ లెస్స చూడవే
మగువ యటంచు నాతఁ డనుమాటకు మో మర వంచి సిగ్గునన్. 468
- చ. ఎలనగ వంకురింప నలరయిందునిభానన పల్కె స్వామి నీ
పలు కొనరించు తెంతయును శ భాగ్యము గాదె నుఖంపుఁ డిచ్చకు
న్వలసినయట్లు లేమిటికి శ న న్నడుగం బతి వీవు భార్య నే
నెలమి నొనర్చె మన్నుఁడె శ యిద్దఱకుం దగులాట మియ్యెడన్. 469
- క. అనుమాటలు చెవి నాటిన, ననుమానము మాని సౌమ్యుఁ శ డలరుచు నపు డ
య్యనుమానమధ్యఁ జేకొని, యెను మానసభవునిపంత శ మీ డేరంగన్. 470
- వ. ఈవిధంబున నలభావజనిభావ భావంబు లలర నయ్యలరుఁబోడిం బరిగ్రహించి
మించుపుఁపుతావుల గుబాళించుతనపర్ణశాల ప్రవేశించె నప్పుడు. 471
- తే. అయ్యలరుఁబోడి సిగ్గరి శయయ్య నిచ్చు, బచ్చవింటిదునేదారి శ హెచ్చరింప
బతికివిడమిచ్చియడుగులురబ త్తినొత్త, బాళిగనుపించఁదమి హెచ్చిరపలికెబుధుఁడు.
నీ. కలికి కప్పరపుభాగగా లొనంగినయట్ల, వేడుకతో ముచ్చరటఁడితేని
మగువ యీ తెలియాకురమడుపు లిచ్చినయట్ల, యెలమిఁ జెక్కిలిగీటనిచ్చి తేని
చెలి పాదములఁ గేలుఁ శ జిగురు లుంచినయట్ల, చిగురువా తెట దయరసేసి తేని
కొమ్మ వీజనముచేకొనివిసరిన యట్ల, కమ్మయూర్పలయఁ బైఁత గ్రమ్మి తేని

తే. వెలది తగుసేవ నీవు గావించినటుల, గోర్కి మీఱంగ నన్నేలుకొంటివేని
నేల యాలస్య మీవేళచే దాళనీడు, విరులవిల్కొడు కాఁగి లీరవేలతాంగి 473

చ. అని మృదులోరులం దిడి నిశాంఘ్రిసరోజము లొత్తుచున్నచ
క్కనిచెలి మీఁదికిం దిగిచి శ గ్రక్కున నక్కున నుంచినంత బృ
క్కనఁ దనయంత వీడె సతిరకంచుక మిన్నరగాత్రసీమలఁ
మునుకొనియెక్ మరుం డిడిననీముల్కులొ నాఁ బులకాంకురావళుల్. 574

చ. చనుఁగవ పేరి హేమకలశద్వయి దాచినచో నడంకుఁచుఁ
మినుకుఁగడానిచెక్కులను శ మీటఁగఁ బూనెడుచోఁ జెమగ్గుచునో
మొనసికట్టినవర్ణధర శ ముట్టినచోఁ బులకల్ వహింపుచుఁ
వనజదళాక్షిఁ గూడునెడ శ వల్లభుకేల్ దగెఁ దస్కరాశృతిన్. 475

ఉ. అంటినఁ గందునో యనక శ యంగము నిర్దయవృత్తిమీఱఁ గాఁ
గింటికిఁ దార్చి నుజ్జగునో శ కెంజిగురట్టిది నాశ మోవిఁ
ల్లంటు లొనర్చి చన్దవ నీలంగునో నాక నఖాళిఁ జేర్చి వా
ల్లంటి రమించె నాథుఁడు స్వరకార్యపరుల్ మగవార లెంచఁగన్. 476

నీ. మనుఁజెప్పటలఁ గరంగినయంగరాగకుం, కుమర క్రియెఱమట్టి శ కొమరుగాఁగ
నిర్దయాశ్లేషసన్నిహితాంగములఁ జెలంగుట భుజాభుజిఁ జెనంగుటలుగాఁగ
నన్యోన్యదంతాచలాక్రాంతరవముఖో, ధతు లొడుగఱచుచంగదములుగాఁగ
గల్గెనలచపేటగొఢవత్తోఁపుట్ట, నాదులు ముష్టిప్రహతులు గాఁగ

తే. జంకెనలు వాడిచూపులు శ బింకములు గ, లాతరవములు బై కొనుకొనెనుల్లు
సములు నగవులుఁ దెగువలు శ సమముగాఁగ
మల్లయుద్ధంబుఁ బోలె దంగవతులరతము.

చ. ఇటువలె నయ్యిలం గలసి శ యిందుకుమారుఁడు చంద్రకాంతసం
ఘటితలనద్విత్తికల శ గ్రావగుహాకుహరంబులఁ నగ
స్తటములఁ జల్పచప్పరపుఁజాయల మవ్వపుఁబువ్వఁదోటలం
బటుతరమంజుకుంజగృహాభాగములఁ విహరింపుచున్నెడన్. 478

క. కళలు గలవానికొడుకుం, గలసినయయ్యిలకు నొక్కరూఢ శ యై చన న
న్నెల యతఁడు గళవలంపఁగఁ, బొలఁతితనముమాని యంతఁబునుఁ డయ్యెన్.

—◆◆◆ ఇల బుధునివలనఁ బురూరవసుం డనుకుమారుం గనుట. ◆◆◆—

చ. ఇలుఁ డిటులఁ నిజాకృతి వశహించి మహేశ్వరునాజ్ఞ బోటి యై
మెలఁగుట లచ్చటఁ బుధురమించుట మాన మతిక్రమించుటల్
దెలియక మున్ను వేఁట చనురదెంచుట లెంచుచు సేన నవ్వన
స్థలి వెదకం దొడంగె గిరిజానతిమాటకుఁ దప్ప గల్గునే. 480

క. వన మెల్ల వెదకి యచ్చటఁ, దనసేనం గాన కతఁడు శ తహతహతోడం

- జనుదెంచి నరసిమధ్యంబున నుగ్రతపం బొనర్చుబుధుఁ బొడగాంచెన్. 481
- చ. బొడగని యమ్మహామహునిశ్రవంతకుఁ బోయి నమస్కరించి యో
యుడుపతిపుత్ర బాహి యన శ్రీ నొప్పెడు ప్రోలీకి నేను రాజ ని
య్యడవికి వేటవచ్చితి భరటాదులఁ గూడుక వార లెల్ల నె
క్కడఁ జనిరో ననుక విడిచి శ్రీ కాన ననక బుధుఁ డిట్లనుం గృపన్. 482
- మ. వనుధాధీశ్వర నీభలుల్ పటుశిలాశవర్షంబుచేఁ గొండఁ జు
గ్రసమిరోద్ధతిఁ గొండఁజుగ్ర మడసి రింకక వారికై కుంది పా
లనునిం బోలకు కందమూలఫలముల్ శ్రీ భక్షించి యాయాశ్రమం
బు సమస్తార్తిహరంబు నిల్పు మిచటక శ్రీ మోదంబుతో నావుడున్. 483
- శా. ఆబాహ్నికుండు సమృద్ధిఁ బొంది యను నరయ్యా మంత్రిసామంతనా
నాబంధు ప్రకరంబు లెల్ల వనిలోనం ద్రెళ్ల నేకాకి నై
నే బో నొల్ల పురంబుఁ జేర నిచటక శ్రీ సీదామూల్ గొల్పుచుక
మిఁబోధల్ వినుచుం గ్రమింతు దినమూల్ శ్రీ మీ రిప్పు డన్నట్టులన్. 484
- క. విశదయశోమృతినిధికిక, శశిబిందువుగాఁగఁ జెలఁగు శ్రీ నత్సృతిఁ దిపు డా
శశిబిందుండు భూభర మనదృశగతి భరియించుఁ గాక శ్రీ యీకి నని పలుకన్.
- క. అలరాజితనయుఁ డలరుచు, నిలరాజ యటైన మంచి శ్రీ దేడఁ దిచటక
నిలువుము నీకు శుభంబులు, గలిగెడి నని తెలుప నతఁడు శ్రీగై కొని నిలిచెన్.
- క. అన్నెల గడచినఁ గ్రమ్మఱఁ, గ్రొన్నెల నగునుదురు గలుగుకోమలి యయ్యెన్
వెన్నెలగీముకుమారుండు, గన్నులలరఁ జూచి దానిఁ శ్రీ గలసి నుఖించెన్. 487
- క. మగున యయి వలఁచి యుండుక, మగవాడై కొలిచియుండుశ్రీమదనునిబావన్
మగతనము మగువతనమును, జగతీనాయకుండు దనకు శ్రీ సఫలతఁ జెందన్.
- తే. మగువ యై యన్న నెలయెల్ల శ్రీ మమతఁ జూచి
చాల ననురక్తుఁ డై యుండుఁ శ్రీ జంద్రజుండు
మగతనముగన్న నెలయెల్ల శ్రీ మాన మూని
తా నతివిరక్తుఁ డై ఘోరతపమునేయు. 489
- క. విరహాగ్ని మాన్చుకొనఁ జను, కరణిఁ దరుణిఁ బాసినపుడు శ్రీ కాసారజలాం
తరమగ్నుం పగునానం, దరసాంబుధి మగ్నుఁ డగునతఁడు చెలిఁ గన్నన్. 490
- క. నెలపట్టి యిటుల నలరఁగ, నిల మైయొక నెలయు మరలఁ శ్రీ నిలు డై నలయున్
మెలగుచుఁ గ్రమమునఁ దొమ్మిది, నెలలుననఁ బురూరపుం గరనియెనది యంతన్.
- తే. ఆపురూరపుఁబోషింపుఁడనుచునాత్మ, గురునకొప్పించెబుధుఁడాతఁడుగునుధార
సంబుద్రావించి పెంచెవారత్సల్యముంచి, యంచితకళాప్రపంచజ్ఞుడయ్యెశిశువు.
- ఉ. అంతట నింతియూ టుడిగి శ్రీ యయ్యలుఁ డెప్పటిలీలఁ గొల్వఁగా
నెంతయుఁ గూర్చిపుట్టి బుధుఁ శ్రీ డీతనిదుర్దశ మాను నిప్పు డం

చాంతరవైరిహంత లగునత్రిభ్యగుచ్యవనాదిమానులఁ

శాంతులఁ బిల్వఁగాఁ బనిచి శ చారునపర్య లొనర్చి యి ట్లనున్. 493

ఇలఁ డశ్వమేధముచేసి శివునియనుగ్రహమునఁ దన స్త్రీత్వంబు తొలఁగించుకొనుట.

క. ఈయిలునియంగ నాత్వముఁ, జాయంగా జేయుటకు నురపాయం బేమా
మియందఱు నాలోచన, సేయం దగు ననిన వారు శ చింతించునెడన్. 494

చ. క్రతువులహాదియుక్తుఁ డయి శ కర్దము డచ్చటి కేఁగుదెంచి య

య్యతులును సౌమ్యుఁడుం జలుపునర్చనలఁ ముదమంది పుత్తు నా

నతుఁ గని యాదరించి కరుణానిధి యాశివుఁగూర్చి విశ్వప

ర్ణిత మగునశ్వమేధ మొనరింపక యిద్దురవస్థ దీటున్. 495

క. మటుమాయ యాడుతన మొక్కటియు నడఁచుపని యదెంతగల దతనికతం
డెబువలె వలసిన నటువలె, ఘటియింపం గలఁ డటంచుఁ గర్దముఁడనినన్. 496

తే. అందఱును నన్మృతించి శరవార్పణముగ, నశ్వమేధంబు సేయించి శ రతనిచేత
యాగపరిపూర్ణ కాలంబునందు మునుల, కిందుధరుఁడు ప్రసన్నుఁ డై శ యిట్లు

ఉ. మీ రొనరించినట్టిహయశమేధము మెచ్చితి మానులార మీ [లనియె.

కోరినయట్ల యయ్యిలునశకుం బురుషత్వము శాశ్వతంబుగాఁ

గూరిమి నిచ్చితిఁ మఱియుఁ శ గోరిక లున్నవె తెల్పుఁ డన్న న

క్కాగుణికాగ్రణ్యునకుఁ శ గర్దమముఖ్యులు మ్రొక్కి వేడుకన్. 498

క. వేదాంతములకుఁ దోఁపని, నీదివ్యపదాంబుజములు శ నే మిప్పుడు స్వా
మీ దర్శించితి మింతియ, కాదే మామనసులందుఁ శ గలకోరికయున్. 499

క. నాశీర్వము లే కెప్పటి, పౌరుషమున బ్రతుకు మనుచుఁ శ బలికితిరి గదా |
యీరాజు నదియె యందఱ, కోరిక యనినొగడ శివుఁ డనగోచరుఁ డయ్యెన్.

క. మును లరిగి రంత నిలుచు బు, ధునివీడ్కొని యతనిపుత్తుఁడొక్కొనిజనకుం
డనుమతిసేయఁ బ్రతిష్ఠా, సగరమ్మన నిలిచి భూజనంబులఁ బ్రోచెన్. 501

తే. అతనివెనుకఁ బురూరవుం శ డష్టరమున

కథివిభుం డయ్యె నటుగాన శ నశ్వమేధ

యాగ మఖిలార్థసాధకం శ బనుజులార

యని రఘుస్వామి మఱియు ని శ ట్లనుచుఁ బలికె. 502

క. భూనుత మైనయిలోపా, ఖ్యానం బిది వినిన జనుల శ కఘనాశన హా

నానార్థంబులుఁ జేకులు, మానితముగ నశ్వమేధశమఖఫల మొదన్వన. 503

ఉ. సారస గేహినీనుదృఢశరసారసన ప్రవిమోక్షణక్రియా

సార సముజ్జ్వలస్థితరసా రసవన్తధురాధరామృతా

సార సదానురాగ ఘనశరసదాశివహారసారకా

సారసఖద్యశో ప్రజవిశరసదృజ్జయనామనోహరా.

క. అబ్జారిబంధునయన జ,యాబ్జారిగదాసి ధనురుదగ్రశయాబ్జా
కుబ్జాతరుణీరమణ క,కుబ్జాతగజోపమారికంభీంద్రహరీ. 505

కవిరాజవిరాజితము, ఘనతరకారణ శ కల్పషకారణ శ కాయనికారణ శ కర్తృపరా
సనకసనందన శ శక్తిజనందన శ సాద్వభినందన శ సక్తమనా
జనిపవినోదన శ శక్త్యపనోదన శ చారువినోదన శ నర్వహరా
వినతసుదర్శన శ విస్తృతదర్శన శ విస్ఫుటదర్శన శ వేద్యపదా. 506

గద్యము. ఇదిశ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతుర్విధానవద్య
కవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్యజ్ఞనాభివర్ణితోద్ధిర్ఘవిత్తిర్ణైభ
వాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధరాధిపసభాం
తరస్తవనీయనయకళాయుగంధర బంధుర మనీషావిశేషమంథానవసుంధరాధర
శోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకర వినయాదికగుణరత్నాకర కంకంటి వంశ
పయఃపారావారపరిపూర్ణరాకాసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞా
నవిభవవిజితననందన విష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాన నిర్మాణప్రవీణతా
నిధానసాపరాజప్రధానప్రణీతం బైన శ్రీమదుత్తరరామాయణం బను మహా
కావ్యంబునందు స ప్రమా శ్వాసము.

శ్రీ

రామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ మ దు త్త ర రా మా య గ ము.

అష్టమా శ్వాసము.

కాంతాధాను సుదం

తాకాంతాప్రేమ రవిసురతాద్భుతకృపల

వ్యాకీర్ణాతిశ్యామల

తాకలితసుధామ లక్ష్మణాద్యభిరామా.

1

తే. అవధరింపుము రామచంద్రావసీంద్ర
చంద్రుఁ డీరీతిఁ దెల్పిన శ సత్కథ విని
యనుజమణు లిర్వు రద్భుతాయ త్తచిత్తు
లగుచు నానందమొంది రరయ్యవసరమున.

2

—◆— రాముఁ డశ్యమేధయాగము సేయుట. —◆—

చ. మనుకులరాజ శేఖరుఁ డరమందగుణాంబుధి రాముఁ డెంతయున్
ఘనహయమేధయాగకుతుకంబు మనంబున మించ లక్ష్యుని

గనుగొని వత్స నీవు చని శ కశ్యవకుత్సవసిష్ఠకణ్వము
ఖ్యనిఖలసంయమిశ్వరుల శ గ్రక్కునఁ దోడ్కొని రమ్మ నాపుము.

3

ఉ. ఆలవణారియన్న పతిరయానతి యాదలఁ దాల్చి చెచ్చెరిన్
గాలవకాశికాత్రిభృగురీణ్యపరాశరవామదేవజా
బాలివసిష్ఠకశ్యపవిశభాండకముఖ్యుల వేదశాస్త్రముల్
చాల నెఱుంగుబ్రహ్మమునురలం దొడి తెచ్చె వినీతి హెచ్చగన.

4

ఉ. అంతకు మున్నె నిండుకొలురవై భరతాదులు గొల్వ నున్నభూ
కాంతుఁడు వారిరాక విని శ కాంచనవీతిక డిగ్గి నిర్మల
స్వాంతమతో నెదుర్కొని నువ్వర్ణకిరీటరుచుల్ దదీయసా
దాంతికభూమి ముంచుకొన శ నందఱకుం బ్రణమిల్లి వేడుకన.

5

తే. వినయమునఁ దోడి తెచ్చి వేరే ర్వేటనముచి, తాననంబులనునిచిహాస్తాంబుజములు

మొగిచి తనచూపుఁడేటు లభమునులవదన

పద్మములయందు నిగిడించి శ పలికె విభుఁడు.

6

చ. అనితరపుణ్యలార భవనాంచిత మాహాయమేధ మేను మీ

యనుమతిఁ జేయువాఁడ నని శ యాత్మఁ డలంచితి మీర లమ్మఖం

బునకు ననుజ్ఞ యిం డనిన శ బోంస నమ్మను లెల్ల బల్కిరో

జనవర ముజ్జగంబులకు శ నమ్మత మాక్రతు వాచరింపవే.

[జెంది

తే. అన్యథాభావ మొందునేర యధిప సీయ, మోఘసంకల్పమున కన్నీముదముఁ

మ్రోల నిలుచున్నలక్ష్మణుఁమోముఁ జూచి, పలికెనమ్మేటిగంభీరభాషణముల.

చ. హవనముఁ జూడఁగా నవినుతాంగదివాయుజనీలజాంబవ

ద్ధవయగవాక్షధూమ్రసలరతారను సేననువేగవేగఁ

ర్భవినతగంధమాదననరీమఖమైందనుబాహుకేసరి

ద్వివిదగజప్రజంఘమాఖరీవరకపీంద్రులఁ బిల్వ సంపుమా.

9

మ. అనలాన్యస్విత సవ్యభీషణుని లంకకాధ్యక్షు రప్పింపు చ

య్యనఁ బిల్పింపుము కేకయాధిప విదేహత్కాధినాథ ప్రప

ర్ధసముఖ్యప్రియబాధులఁ హితనుహృత్సందోహముం గూడి ర

మ్మనుచుఁ లేఖలు పంపుమి యఖలదేశశాధీశరంభోళికిన్.

10

శా. నానాదేశనివాసు లై సద్విజులఁ శ నానాసదీతీరవ

న్యానిత్యాశ్రయ తామహర్షులను మింగట మించున ప్రక్షులఁ

నానాదేవధరస్థలాంతరములఁ శ నల్వొందు దేవక్షులఁ

నానాదిక్కుల నున్నబ్రహ్మబుఘల శ నృప్పింపుమా గ్రక్కునన్.

11

తే. బ్రహ్మనిష్ఠాగరిష్ఠులై శ బ్రహ్మఁ బోలు, బ్రహ్మవర్షన మింపొంద శ బ్రహ్మపరత

బ్రహ్మలోకంబున వసించురబ్రహ్మమునుల, ననఘప్రాధ్నించిపిలిపింపురయాగమునకు.

క. కవిగాయక పరిహాసక, వివిధస్తుతిపాఠకులను శ వీణావాద్య

ప్రవణుల నర్తకవాంశిక, నివహము రప్పింపు యజ్ఞరీలయంబునకున్.

13

సీ. నైమిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రమున మించు, గోమతీసదీతీరభూమియందుఁ

జాల్పు వెడిల్చును శ శాస్త్రరీతి నెఱుంగు, చతురశిల్పచార్యశిష్యులచేత

మఖమండపంబు నిర్మాణంబు సేయింపు, మచ్చఖశాలకు శ నన్నియెడల

బ్రాహ్మణక్షత్రియోరవ్యశూద్రప్రముఖులు నిల్వఁ దగురచ్చకొట్టములను

తే. బాక్కినపుటిండ్లును గ్రాణిముల నెలవులు, బాకశాలలు మనము లరనేకభోజ

నార్హశాలలు పడి శాలరీలాపణములు, గరిభిభటురంగశాలలులేగట్టఁ బనుపు.

14

ఆ. చలువచప్పరములు శ జలివిందరులు నెడ, నెడలఁ గలుగఁజేయు శ మెప్పటికిని

వివణివీధులందు శ వివిధపస్తూవు లమ్మి, కొనుఁ డటంచువై శ్ర్యశిష్యులకనుము.

సీ. సనగలుగోదుముల్ మినుములు దిలుము, ద్ధములుమున్నుగఁ గలరకాయధాన్య

- ములు పర్వతాకారములుగాఁగఁ బోయింపు, తిండులరాసులతో నొడుచుకొని
 విధిస్తుతతైలముల శ్రీ మధుగుడశర్కరల, కిడిళిఫలదులు శ్రీ గంధముల
 ములతెగల్ దెప్పింపు శ్రీ పలుగాయకూరలు, చాల నిప్పటినుండి శ్రీ సంగ్రహింపు
 తే. మనఘమఖసాధనములై నరయఖలవస్తు, సమితిమునుగల్గఘటియింపు శ్రీ తనవాస్త్ర
 సంఖ్యల రహించుగోవుల శ్రీ నర్వరత్న, భారతోటులజతగూర్చి శ్రీ పనుపుమటకు.
 క. వివిధోక్తుల నేఁ దెలిపిన, యవియను నేఁదెలుప మఱచిరవియను జతిగూ
 ర్పవలయు నని లక్ష్మణుతో, రవికులనతి దెలిపి మఱి భగవంతుతో నియెనె. 17
- ఉ. పాదల నిష్టభాంధవులఁ శ్రీ బ్రాజ్ఞుల సంతిపురంబుకాంతలకా
 దారుకులకా భటాదికులఁ శ్రీ వల్లుల నాశ్రితులకా ధరామతా
 కారనువర్ణపుత్రికను శ్రీ గ్రక్కున నధ్వరశాలఁ జేర్చు మీ
 చేరినవస్తువాహనవిశేషము లేమఱకుండు మచ్చటనె. 18
- క. యాగమునకు శత్రుఘ్నుని, వేగంబునఁ బిల్వం బనుపు శ్రీ వినువని మఖశా
 లాగతు లగుయతులకు న, భ్యాగతులకుఁ బూజనేయు శ్రీ మన్వహ మనటెనె. 19
- క. అని నిర్దేశించినఁ దన, యనుమఱి నేకాగ్రచిత్తు శ్రీ లై వినునని య
 ప్పను తెల్ల సంఘటించిన, యనుజన్ముల మెచ్చి రాముఁ శ్రీ ఉనురాగమునెనె. 20
- క. సంపూర్ణాంగము లక్షణ, సంపన్న మునీర్ణస్మిష్టశసారం బగుమఁ
 బెం పొందుహయమువెంబడి, బంశక లక్ష్మణు ననోడి బలనహితముగనెనె. 21
- చ. అతఁడు ననేక సైనికసరమన్వితుండై బహుముత్తిగాపఱి
 యుతుఁ డయి శత్రుభీతిరబరలోద్ధతుండై చతురంతఃకాణిణుల
 గ్రతుతురంగంబుఁ ద్రిప్పె భుజగర్వము దక్క- నను స్తథాగణే
 పతులును భీతు లై తన కుకపాయనముల దగ నిచ్చి కోల్వంగనె. 22
- ఉ. రాజకులాభిరాముఁ డగుశ్రీరామునితమ్ముండు లక్ష్మణుండు
 త్రేజుకి రక్షకుండు ధర శ్రీ ధీరులు గల్గినఁ బట్టుఁ డంచు న
 వ్యాజలలాటపట్టమున శ్రీ వ్యాసినవ్యాల్ గని దానిఁ జేరి లే
 రాజులు భీతు లై తిమపురంబులచేరింపు సగవరిగవంగనె. 23
- నీ. దక్షిణాత్మిధిరోద్యద్దోపురద్వాగ, మనికి తాంశుని హునినీదిని మొలసి
 పచ్చిమత్తనాధరపట్టణపాకార, నిర్మలస్ఫటికాభరనీడఁ బూని
 యుత్తరోర్విశఖాహోద్యోద్యానభూరుహ, చ్ఛాయాంతరములనిశ్శాస్త్రసంజెగ
 సాగధరాధీశ్వరరహిత్యగ్రకేళికా, నీరజాకరముల శ్రీ సిరుద్రాపి
- తే. మఱియుఁ దక్కి-నధారుణీరమండలముల, స్వైరవృత్తినటింపుచు శ్రీ జానకీమ
 నోహరాధ్వరముఖము క్తరవాహ మలరె, శక్రజడైర్వరక్ష నేరజడుపు లేక. 24
- ఉ. అంతకు మున్నె రామవసురధాధిపుఁ డాశ్రితబంధుమంత్రీసా
 మంతనృపాప్తమిత్రభటరమండలి గొల్వంగ గోమతీనదీ

ప్రాంతముఁ జేరి యందు భగవత్తామల సద్వనసాధన క్రియా
వంతులఁ గూర్చిఁ జూచి తగునవై ఖరి నందఱ నాదరింపుచున్.

25

శా. నానాభూములనుండి వచ్చినన శేఖరశ్రేణులన్ బంధులన్
భానుప్రోసృపునిన్ విభీషణునిఁ దత్పార్శ్వ స్థులం బ్రొంచిత
స్థానాభ్యంతరసీమలుందు విడియింపఁ బంచ శత్రుఘ్నునిన్
శ్రీ నిండాఁ నృపాలుఁ డట్లు విడియింపఁచె నారి నమ్మేటియున్.

26

వ. మఱియును.

27

సీ. బ్రాహ్మణక్షత్రియశ్రమముఖులఁ బూజించు, పట్ల సేమఱకుండుభరత యనుచుఁ
గెలకులనుండి కారవలయు యాగార్హవస్తువు లంది యిమ్ము శత్రుఘ్ను యనుచు
నడుగువారలకు లేక దనక యిష్టపదార్థరాసు లిమ్మా కపిరరాజ యనుచుఁ
గృతమిఘ్నుకరులశిరః యొసఁచి క్రతువునఁజూడ మొనర్చుము విభీషణయటంచుఁ

తే. గొదవ వడినవి వేవేగ క గొంచువచ్చి, నియతి నెఱవేర్చు భారంబునీదినుమ్ము
నాయనందనయనుచు భూపరుఁడవారి, వారినియమించెనుచిత్రవర్మ ర్హనుల.

ఉ. మించినవేడ్క నట్లు నియమించి నృపాలుఁడు కాంచనేష్టితో
దంచితభూస్థలంబు ఖదిరరానిక యూపయుతింబు రుక్మప

తొంచలపక్షిరాజచయనాభ్యము నొమఱవటముం బ్రవే
శించెఁ బులస్త్యకశ్యపవరసివృథగుప్రముఖార్యసమృత్తిన్.

29

తే. ఇవ్విధమునఁ బ్రవేశించి క యెల్లజగము, లెల్ల రక్షింప దీక్షవహించినట్టి
యానదీతొవచక్షుఁ క డపుడు యజ్ఞ, దీక్షవహించె సకలదిగ్దక్షులలర.

సీ. సగడిలస్థితయాపరసమ్యక్పశుపోక్ష, జాతీణతంత్రయరగ్యాజకంబు
హోతృహస్తధవిత్త్రజాతవాతప్రజ్వ, లితకీలకీలికారవృతనభంబు
పరమాన్నస్పృషదాజ్యరచరువపామితాది, హోమజన్వాహారప్రొల్లసితముఁ
దత్తత్క్రియాహృష్టతరసభాస్తారణో, కముహుర్మహుశ్చిరకంపనంబుఁ

తే. జంచదుద్దాశృసామగారానంచితంబు, విశ్రుతాధ్వర్యఋగ్యజుర్యేదమంత్ర
నికర మకలుషహవిరర్థనిజరూప్య, సారితక రాజ మగుచు నారజన్న మమగె.

31

చ. భరతునిచే ధరామరులుఁ క బార్థివముఖ్యులు నన్నసానవి
స్ఫురణులఁ దృప్తులై ముదముఁ క బొందిరి బ్రహ్మబుఘల్ విభీషణ
చరితనపర్యలం గడుఁ బ్రసన్నులఁ జెందిరి యాచకుల్ విభా
కరసుతుఁ డిచ్చునర్థములఁ క గాంతులు దీరి నుఖించి రయ్యెడన్.

32

చ. ఎడవక యేడుగల మిఁగు క లేగఁగ లక్షుఁడు డంతఁగోనఁద
త్తడి గొని తెచ్చిన్ నృపతి క లద్దయు వేడుక యాగకృత్యముల్
నడపుచునుండె పువులు నిరనంబును భోజనదక్షిణాదులం
గడుముదమంది రందఱును క గాంతితమల్ గని రమ్మఖంబునన్.

33

- చ. వలసినవారికి వలయువస్తువు లన్నియు నిత్తురే కదా
నలినహితాత్మజాదికపితనాయకు లొల్లక యున్నవారికి
బలిమిని బిల్చి భోజ్యములు శ్రీ భక్ష్యములు భవరక్ష భూషణ
వఘులును గంధమాల్యము లరవారిగ నిత్తురు సావ్యకాలమున్. 34
- చ. వలసినభోజనాభరణవస్త్రధనాదులఁ జేరి తృప్తులై
వలుమఱుఁ జాలుఁ జాలు నని శ్రీ పల్కెడువారలె కాని మాకుఁ గా
వలయు నొసంగు మఁ చనెడమరల మందునకై నఁ గాన మా
స్థలమున జానకీవిభునిరజన్నమువైభవ మెంచ శక్యమే. 35
- తే. ఆర్థులెల్లఁ గృతార్థులై శ్రీ రందువలన, వ్యర్థులైరన్న చాతలు శ్రీ వసుధలోన
లేమి కెచ్చోట వసియింపగీములేక, తజ్జనులనామములయందెరతావుకొనియె.
- చ. మలినులు లేరు లేరు కృతమానశరీరులు లేరు సేద ల
న్నెలవున నున్నయందఱు మరణీమయభూషణభూషితుల్ సము
జ్వలకనకాంబరుల్ మలయరజస్యగవారితగంధగంధిలా
ఖలదిశు లంచి తార్థజితరీన్నరనాయకు లెంచి చూడఁగనన్. 37
- డి. ఆమఖవైభవంబునకు శ్రీ నద్భుత మంది మహర్షు లెంచి గౌ
రా మును బ్రహ్మ చేసినమరహాధ్వరమున్ మఘవంశుయజ్ఞమున్
సోమునియాగముం దవనరసూనుహవం బునధీశుహోమ మి
రామునియశ్వమేధమఖరరాజముతోఁ బ్రతిసేయ వచ్చునే. 38
- సీ. ఖగ్వమహాఖర్వరైలాసములు కుప్ప, వేసినచో నింత శ్రీ మోడి యగున
శతకోటికాంచనారచలములబంగారు, నూడఁబెట్టిన నింతర వైచి యగున
యర్బదాయుతరాహిణాద్రిమణుల్ పోగొనర్చిన నిన్నిరీర్తింబు లగున
యమితకల్పమహీరుహము లొక్కదిక్కున, నిలిచి యుచ్చిననిన్ని వలువ లగునె
- తే. నూఱులక్షలుకామధేనువులుగూడి, యన్నియును బోటికొనఁగిన శ్రీనిన్నముచి
తాంచితపదార్థనిచయంబుర లవునె సవన, మిట్టు లొసరించి గోతొల్లరయెవ్వరై న.
- తే. అవనిజామాతృతాప్రేమరసర్కసులుని, కాత్మగతిబీజనిచయంబులన్నియునుమ
ఖార్థమర్పింపఁదొడఁగెనోరయనఁగ నక్షయంబులైనవి వివిధధాన్యంబు లిచట.
- క. ధనసామగ్రియు నానా, జనసామగ్రియును రామరజనవిభునకుఁ గ
ల్గినకతన నీమహాత్మవ, మొనరించెం గాక లేక శ్రీ యొరులకు వశమే 41
- మ. అని సభ్యుల్ గొనియాడఁగా రఘుకులారాధ్యక్షుండు సంవత్సరం
బును బూర్ణంబుగ సాంగదక్షిణలచే శ్రీ బొల్పొంద యాగంబు సే
యునెడం దన్మఖవైభవంబు గనఁగా శ్రీ నూహించి వాల్మీకి శి
ష్యునికాయంబుఁ బ్రశిష్యసంఘము భజింపఁ వచ్చె నచ్చోటికిన్. 42
- క. వచ్చిన యమ్మునిచంద్రుని, హెచ్చినరహి నెదురుకొని నశరేశ్వరుఁ డర్చ్యం

బిచ్చి సపర్యల నాతని, యిచ్చ యలరఁ గుశల మడిగి శ్రీ యిట్లని పలి
చ. వరముచింద్ర మీ రిటకు శ్రీ వచ్చుట నామఖముఁ ఫలించె మీ
చరణయుగంబు సోకి క్రతుశాల పవిత్రతఁ జెందె మామకా
ధ్వరవిధిపూర్ణ మాదనుక శ్రీ వచ్చినయమ్మునులట్ల మీరు నిం
దిరవుగ నిల్పుఁ డంచు విడిచియిచ్చె దదర్శగృహంతరంబునన్. 44

—◆◆◆గుశలపులువాల్కికియాజ్ఞ చేరామవికడకే శేంచిరామాయముసాగానమునేయుట◆◆◆
చ. ప్రశమనశీలుఁ డమ్మునియు శ్రీ భక్తిమెయిం దను వేడుకొన్నయ
ద్దశరథరాముమాట జవరదాటక తత్కృతుకర్తవ్యనక్రియా
వశుఁడయి యందు నిల్చి పటువైణికతాఢ్యుల నాత్మశిష్యులం
గుశలపులన్ మనోజనలకూబరతుల్యులఁ జూచి యిట్లనున్. 45

చ. ప్రవృత్తి మీఱ మీరు కవ శ్రీ సాయక రామకథాప్రపంచ మీ
యవనిపుకొల్పుకూటమున శ్రీ నధ్వరశాలల మాను లున్నచో
ట్ల వివణిపీఠులన్ వసములన్ బహురాజసభాంతరంబులు
గవిజనసన్నిధి జదువఁగా వలయున్ జను లందఱున్ వినన్. 46

చ. స్వరములుఁ దాళముల్ లయలు శ్రీ సారపుమీఱుకొలంబు లేర్పడం
జిరముగ మీకు నారదుఁడు శ్రీ నేసినశిక్ష ఫలింప నింక మీ
రిరువురు వీణె లూని దిన శ్రీ మిర్వదిసర్గలలెక్క రాఘవే
శ్వరుసభఁ బాడుఁ డవ్వభునిరచారుచరిత్రము సభ్యు తా ననన్. 47

మ. ఫలమూలాశనులై ధనేచ్చ వహియింపఁ బోక రామాయణం
బెలమిన్ రేపటినుండియున్ దొరఁకొనుం శ్రీ డేవార్కు మీ రంచుఁ గే
వలమైత్రిన్ రఘుభర్త మి మ్మడిగినన్ శ్రీ వాల్మీకిమానీంద్రుని
ష్యుల మంచున్ వచియింపుఁ డవ్వభుఁ దలంపుం డాత్మలోఁ దండ్రిగన్. 48

ఆ. ఏల యంటిరేని శ్రీ నిలకేనిఁ బ్రజకెల్లఁ, దండ్రిగాఁ దలంపఁ శ్రీ దగవు గానఁ
దెలిపినాడ సటులఁదలఁపు డవ్వభు నంచు, నానతిచ్చె నమ్మహర్షివిభుఁడు.

ఉ. ఆయాతి యానతిచ్చినక్రీరయన్ జగతేనతిముద్దుమనస్సలా
రేయిఁ గ్రమించి వేగుటయు శ్రీ రేపటికృత్యము లెల్లఁ దీర్చి వీ
ణాయుతపాణులై మునిగ్రాణంబులసన్నిధి రాజులొద్ద దే
వాయతనంబులన్ వివణులందును గావ్యము పాడుచున్ రహిన్. 50

చ. సమయముఁ జూచి యొక్కదినసంబున రామునియజ్ఞశాల క
కొమరులు పోయి యందుఁ గవఁ శ్రీ గూడి విపంచిక లూని తాన మా
నములును రాగముల్ వినవీనం జెలు వై చెవు లాన సందఱుం
బ్రమదపయోధిలో మునుఁగఁ శ్రీ బాడిరి రామచరిత్ర మింపుగన్. [బాసి
నే. శ్రుతులు బెరయుట స్వరములరచొప్పు విడక, చాలశుద్ధతఁ గనుట దోషములఁ

ఘనవిధముగానవట్కుంబుచేగలసి మెలసి, యక్కవలవారిగానంబున సొక్కొసర్చె.

చ. మడిఁ గన వారిగానమహిమం బని యెట్టిదో వాధు లెల్ల నొక్కదెస నె నిల్చిన ట్టులివుఁ ఁ గాంచినయట్టిసభాసలంబునం బెదవిఁ గదల్చి పల్కుఁ డొకరవెద్దయుఁ దద్దయు సద్దు మాన్పుచుం గదలక చిత్తరూపములకై వడి నుడిచి చాటచొక్కునన్. 53

చ. కొలువున నున్న రాజవర కోటలదివ్యమణివిభుఁ డహా వళులుఁ గరంగి నీరయి ప్రవాహగతికై బ్రవహించె నన్నచో సలితజానకీతనయరసారసుధారసచారుగానభం గులకుఁ గరంగు తెంత యతికోమలసభ్యజనాంతరంగముల్. 54

మ. పదనందర్భము లర్థకల్పనలు శరబ్దస్ఫూర్తు లుత్పేక్ష నీం పు దలిర్పక ముని యాచరించిన జగత్పూజ్యాదికాన్యంబులొ మొదటం జెప్పిన కొన్నిశ్లోకములు సమోదంబుతో నాలకించి నరేంద్రాన్వయభర్త యక్కొనుగులం ఁ కేసన్న వారింపుచున్. 55

మ. సమయార్హం బగుహోమకృత్యములు నిర్ఘం గీర్చి రమ్యప్రదే శమునం గొల్వయి కూరుచుండె మును లాశ్చర్యుల్ మహాశ్రోతి లా గమతంత్రజ్ఞులు శాస్త్రవేత్తలు కవుల్ ఁ గాణల్ పురాణజ్ఞు లా వ్రమణుల్ మంత్రులుఁ దమ్ము లాశ్రేతులు భూరచాలు గ్నితుల్ గొల్వఁగన్. 56

క. కొలువుండి యక్కుమారులఁ, బిలిపించి సమీపభూమిఁ ఁ బ్రీతి వసంపక సెలవిచ్చినఁ బ్రతిబింబయుఁగళముక వలె నున్నవారిఁ ఁ గనుఁగొని సభ్యుల్. 57

ఉ. ఈముఖకాంతు లీనగవు ఁ లీకనుదామర లీయెలుంగు నీ చామనచాయ లీయెగుభుజంబులసౌంకము నీయురంబు నీ కోమలమూర్తు లీవచనగంభనలుక గనుఁగొన్న గట్టిగా రామునిలీల మించి రభిరరామశరీరులు వీర లెవ్వరో. 58

ఉ. హరికిరీటకుండలభుజాంగదవస్త్ర సుగంధమాల్యముల్ వీరు ధరింప కీజటిలవేషము లేటికిఁ దాల్చిరో శుభా కారువీలాససంపదలఁ ఁ గంతుజయంతలు ధిక్కరించినా రేముషిపుత్రులొ ఋషుల ఁ కెక్కి వీమహనీయరూపముల్. 59

చ. అని తమలోనఁ దాము వ్రజ ఁ లాడెనుద్దులసద్దు హాస్యం పట్ట నెగసె నంత లక్ష్మణుఁ డరడంచె గరాంబుజసంజ్ఞ నప్పు డ జనకకుమారికాత్మజులు ఁ సారెలు చక్కగఁ బెట్టి మేళవిం చినకవవీణియల్ మొరయఁ ఁ జేయుచుఁ బాడిరి రంగురక్తులన్. 60

క. నారదనిగదితసంతే. పారూధప్రథమసర్గయాదిగ నాఁ డిం పారఁగ నిరువదిసర్గలు, హారలు వినిపించి రచటిరవారలు మెచ్చెన్. 61

- చ. స్వరము లయారె మేలు శ్రుతి శ బాగురె మూర్ఛనకంపితంబు బా
పురె బళిరయ్య డాల్ సెరసె శ బో నెఱమీలు కులంబుతాయి య
ద్విరస్ఫురితంబు లవ్వు యని శ తేనియ లొల్కెడివారిసాట లా
దరణము మీఱఁగా వినిశముదం బొదవం బతి మెచ్చె నెవ్వుదిన్. 62
- క. ఈలీల మెచ్చి పతి పది, వేలవరూ లిమ్ము భరతి శ వీరికి మఱియున్
లోలత నడిగిన వన్నియు, వాలాయ మొసంగు మనిన శ వారలు నగుచున్. 63
- చ. కరములు మోప్పి యోన్మపశిత్రామణి కానలఁ దాపనశ్శితిం
బరఁగుచుఁ గంఠమరాలములు శ భక్షణసేయుచు నుండు నూకు నే
ఎర యిపు డానతిచ్చిననురజము లేమిటి కేల యన్యన
స్తరతి యటన్న లేనగవుతో బతి వారలఁ జూచి శ్రీమృతన్. 64
- చ. అనియె గుణాధ్యులార నిజ శ మా నది యీశ్వరి యెవ్వ రాచరిం
చినయది యేప్రమాణమునఁ శ కెల్వగు నెవ్వని పీచరిత్ర మిం
చుల కభిదాన మే మెలమితో నిద యెవ్వరివంక నేర్చినా
రనిన విసీతు లై కుశలవాహ్వాయు లిట్లని రమ్మహాత్ముతోన్. 65
- సీ. ఇనవంశ శేఖర శ యీ కావ్యమణి విని, ర్పించినసుకివి వాల్మీకిమాని
రామాయణం బనుననామంబు వీనికిఁ, గావించె నది భవత్కథయ చుమ్ము
విను మిరువదినాల్లరవేలగ్రంథం బిది, యేనూఱునర్గలనింపు గులుకుఁ
బట్టాభిషేచనపర్యంతకథ లాఱు, కాండంబుల రచించె శ గడపటికథ
తే. నవల నుత్తరకాండంబునం దమర్యె, నమ్మహామాని యతని దరయానిరూఢి
నేము నేర్చితి విది విన శ నిచ్చ గల్గె, నేని నినఁ దగు దినమును శ నివ్విధమున.
- వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 67
- క. ఇమ్ముఖనిష్ఠులు దీర్చిన, పిమ్ముట నొకకొంతసేపు శ ప్రియమున నిక్కా
వ్యమ్ము విన వలయు మాగీ, తమ్ములు సాఫల్య మొంద శ ధరణీశ యనన్. 68
- ఆ. నమ్మతించి రామరజనపతి బహుమతి వెలయ వారిఁ బనిచి శ ద్విజపురోహి
తార్యబంధుసహితఁ శ డైయాగమండపా, భ్యంతరమున నుండె శ నర్హవిధుల.
- చ. దినదిన మిట్లు పచ్చి జగతీసతిమన్నలు పువ్వుచేసె ఎం
చినగతిఁ గప్పపుకొరజము శ చిగదినకై వడి జాబొట్లముల్
మునుకొని విప్పినట్టు లతిరమోహనగానకశానిరూఢి న
య్యినకులుమ్రాల సచ్చరిత శ మిం నెనఁగన్ వినిసింపుచున్నెడన్. 70
- చ. జనవరుఁ డంత నొక్కదివసంబున వారితనూచిలాసముల్
గనుఁగొని జానకీరమణికై వడి నున్నవి వీరిరూపు ల
వ్యనజదశాక్షికి మును గోవల్ జనియించి రటంచు వింటి న
త్తనయులె యీశుభాకృతులు శ తక్కిన నీచెలువంబు లుండునే. 71

- చ. జడలు ధరించి కృష్ణమృగశరణములుం బలునారచీరలుం
గొడుకులుఁ జానుఁ గట్టుకొని శ్రీ కూరలఁ గాయల ట్టెత్తు మాన్పుచున్
గుడికొనువంత లేవగలు శ్రీ గుండుచు నెంత పలంగియున్నదో
యడవులలోన నీతి యశ్రుటఁ యిడఁ జూడక యెట్టు తాళుదున్. 72
- ఉ. ట్టొనుతఁ బాసి నేను బహుశకాలము తాటి ధైర్యశాలి నై
యాసతిఁ బిల్వ నంపి ప్రజలందఱు నమ్మికఁ జెంద నీసభన్
బాస యొనర్పఁ బంచి యిడఁ శ్రీ బావని యా తుటిఁగింపకుండినన్
నానుతు లంచు వీరిఁ బ్రజ శ్రీ నమ్మనె యంచుఁ నెలంచి చెప్పెనన్. 73
- తే. చెంతనిలుచున్న శత్రుఘ్నుఁడేవఁ బిలిచి, పల్కె నిట్లులని యొనర్చునననుతివి
భీషణనుషేణులను వెంటఁబెట్టుకొని య, నిల్పింపిండ్ల నెవ్వరికెఁగొనుఁబోయి.
- ◆◆◆—రఘుపుంగవుండు వాక్మికాశ్రమంబున చున్ననీతం దిల్పించుట.—◆◆◆—
- చ. జనకజ ధర్మచారిణియు శ్రీ సాధ్వీయు నొట యెఱింగియుండియున్
జను లొనరించునిండఁ బడఁగజాలక వీడినమాతృమరణన్
జనులకుఁ బ్రత్యయం బొదవ శ్రీ సభ్యులలో శ్రవణంబుఁ బల్కె నె
వ్వనజడఘోషఁ దోడుకొని శ్రీ ఎచ్చుట మే లను మమ్మనీంద్రుతోన్. 75
- క. ఈమాట కమ్మహామని, యే మని ప్రతిభావ లానరతిచ్చునో నీతా
భామిని హృదయస్థితి గని, యే మనునో యదియుఁ దెలిసి శ్రీ యే టెల డనినన్. 76
- ఉ. స్వామి మహాప్రసాద మని శ్రీ వారలు నల్వరు సమ్మహాముని
గ్రామణి యున్నచోటి కధికత్వర నేగి నమస్కరించి శ్రీ
రామస్వపాలుమాటలతేఱఁ గెఱిఁగింప నలండు ఎత్కిఁ దా
నేమి దలంచె నట్ల ఘటియించు ధరానుత శంక యేటికిన్. 77
- క. పతిదేవతాశిరోమణి, ఊతినుత శ్రవణంబు నేయు శ్రీ సిద్ధము గా
ఊతిపతికిఁ దెల్పుఁ డిది యని, యితఁ డనిచిన వాడు నచ్చి శ్రీ యధిపతితోడన్.
- ఉ. అమ్మనిమాట లెల్ల వివరయమ్మునఁ దెల్పిన రాముఁ డెంతయున్
సమ్మదమంది యందుఁ గలనసభ్యుల నందఱు జూచి యెల్లలో
కమ్ములు మెచ్చు రేపు జనకప్రభుకన్యక యాసభన్ యథా
ర్థమ్ముగఁ బూని పల్కు శ్రవణంబు విసందగు మీఱ లిందఱున్. 79
- చ. శ్రవణము నేయుచో నయిన శ్రీ జానకి సత్య మెఱుంగుండీ యనం
దపసులు భారణీపతులుఁ శ్రీ దక్కినజాతులవారు బాంధవుల్
గవులు నిశాచరుల్ హితులుఁ శ్రీ గౌతుకవిస్మయభీతిమగ్నులై
రపుడు నృపాలుఁ డాజనుల శ్రీ నందఱు నిండ్లకుఁ బంచ నాటికిన్. 80
- చ. ఇవ్విధంబున సభాసదుల నందఱు విడుదులకుం బనిచి ననిచినముదంబున
నర్తవనవిభావరిఘ్నం డవ్విభావశిం గ్రమించి మఱునాఁ డెఱుఁగోదయంబున

గోమతీజలంబులఁ బ్రాతఃకరణీయంబు లొనర్చి యర్చిష్టదాదిదేవతార్చనంబు లాచరించి సమంచితప్రకారంబున బహిర్మండపంబు ప్రవేశించి భరతాది సోదరులును సుగ్రీవాదివాసరులును విభీషణాదిరాక్షసులును విదేహరాజకేక యరాజప్రముఖబాంధవులును బ్రవర్ధనాదిమిత్రులును సుమంత్రాదిమంత్రీజనంబులును మధుమద్విజయభద్రాదినర్మసఖులును బరివేష్టించి కొలువ నిండుకొలుపుండి పృథివీసుతాకథితావితథశపథవచోవిధాశ్రవణకుతూహలంబునం బఱతెంచిన వసిష్ఠ వామదేవ దేవల పులహ పులస్త్య కశ్యపాగస్త్యవిశ్వామిత్ర రుచికాగ్నిమిత్ర మైత్రేయ భృగు చ్యవన పరాశరాత్రేయ కాత్యాయన గౌతమ శ్వేత శాతాతప సుతిపో వరతంతు భరిద్వాజ వాలఖిల్య మాద్గల్య మాండవ్య విభాండక మార్కిండేయ కాండిన్య కణ్వ ప్రస్కన్వా దేవశ్రవన ఋశ్యశృంగ మతంగ మంక ణాంగిరస శతానంద సుందరాల జాబాలి గాలవ వైల పౌలస్త్య దుర్వానః పర్వత నారద నళాద పిప్పలాదప్రముఖమహర్షులకుఁ బ్రత్యుత్థానాదు లొనరించి యుచితాసనంబుల నుండ నియమించి పాంచాల మాళవ గౌళ చోళ మళయాళ మగధ మత్స్యమద్రద్రవిడ విదర్భ శక సింధు గాంధార సౌవీర కేరళ కాశ్మీర చేదిప్రముఖనిఖలదేశాధినాథుల సపరివారంబుగాఁ దగుచోట్లం గూర్చుండ నియోగించి బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులుఁ దక్కినపౌరజానపదాది ప్రకృతిజనంబులు నానాదిగంతరాగత విద్యత్కవినటగాయక పరిహాసక ముఖ యాచక నివహంబులు నలుదిక్కులం గ్రీక్కిటిసి నివసించ నిలింపవిభువై భవంబునం బొంపిరిపోవుచుఁ బ్రాచేతసాగమనంబుఁ బ్రతీక్షింపు చున్నయెడ నక్కడ వాల్మీకిమానీంద్రుండు దొలినాఁడ నిజాశ్రమంబున నున్న జనకనందననుం దాను విడిసిన గోమతీతటాశ్రమంబునకుఁ బిలిపించినవాఁడు గావున నద్దేవి నవలోకించి తల్లి భవద్వల్లభాఁ డగురఘువంశవల్లభుండు నీ యల్లంబు తెల్లంబుగాఁ దెలిసియుఁ బ్రల్లదంబులు వలికిన శుల్లకజనంబులు విశ్వసింప విశ్వవర్జిత బ్రహ్మర్షీ శ్వరసభామధ్యంబున నీచేత శవధంబు లాడింపఁ దలంచి నిన్ను వెంటఁబెట్టుకొని రమ్మసి నన్నుం బనిచినవాఁ డతని వచనం బలంఘనీయం బదిగాక నినువంటిపతివ్రతలకుఁ బతియనుమతిం బ్రసర్తించుట స్వభావసిద్ధముగదా యని తెలిపిన నప్పల్లవపాణి ప్రాణేశ్వరనందర్షనంబు నేటికియిన నీనెపంబునం గలిగెఁగదా యనుమోదంబును దనవట్టంపుదేవిపై నిట్టి వట్టిసంశయంబులుపుట్టిన నప్పట్టబద్ధండు రచ్చంబెట్ట నెట్టు దలంచెనోయను ఖేదంబును మనంబునం బెనంగొనఁ గనుంగొనలం బాటిల్లు కాటుక కన్నీరు తెప్పలతుడ నప్పలింపుచు నప్పరమతపస్విదిక్కు చూడ్కులు నిగిడించి మహాత్మ యెట్టిపుట్టువునఁబుట్టిన నెంతవానిచేఁ బట్టిన నెట్టి యిల్లుమెట్టిన నా అడినోములు వోచిన సనువంటి మచ్చెకంటికిఁ దత్ఫలం బనుభవింపక పోవ

చ్చునే రచ్చలోకేవచ్చి బాసయిచ్చిపోమ్మని పుడిమితోడను నొడివినమాట జవదాటఁగూడునే మంచిది తామసించనేల విజయంబు చేయుట డని తెగువ దోఁపంబలికి కమలసంభవుని వెనుకొను కమలామహాదేవించంబున డెందంబునం బాయని శోకాంధకారంబు వెనుక వేసికొనె నన నవరభాగంబునఁ గనుపట్టుకీలు గంటుతో భుజపత్తవల్కలో త్తిరీయంబున నాచ్చాదించిన ఘన స్తనకిసకకలశ యుగళంబుతోఁ బ్రపదంబులపై దిగజాఱు గట్టిన నలిచంపునారచీరలతో బహుకాలపరిగత రఘువల్లభాయల్లకిభరంబునం గృణీయించిన మోహనాంగంబుతో నిటలతటంబున నెఱసినచికురనికరంబుతోఁ గపోలముకురంబులపై దిగజాఱు నయనఖంజనాంజనసమంజసాశ్రుజలధారావ్రవాహంబుతో నప్పటప్పటికి నిగిడించు నిట్టూర్పు సెగలంబొగిలినచిగురుమోవితోఁ జిన్నఁ బోయిన చిన్నారిముద్దుమొగంబుతో నాద్యంతంబులఁ దాను బడినయలజడి తలంపునఁ బుట్టు నివ్వెఱపాలునం జేడ్పడుచి త్తంబుతో మహాసభామధ్యంబున నెట్టుకొనినిలిచి నిరజ్జనై యెట్లు మాటలాడుదుననుభయంబునం బొడము స్వేద కంపంబులతో నిన్నియగచాట్లకు లోనయ్యుఁ దనవలఁ బ్రాణంబుపై నాసంబూనిన మానవతులు గలరే యను తలంపునం బాదుకొను వీనభావంబుతో గడగడవడంకు నెన్నడుముతో నెడనెడం నెడఁబడునడుగుఁదామరలతోఁ దల్లి నీ కడుపునం బుట్టి యిట్టిఱుట్టున కొడిగట్టితిం గదా యను నిట్టలంపువగపునం బుడమిపై నెలకొల్పుచూడ్కులతో దైవంబు నలుపురిలోఁ దిన్నుఁ దలవంచి కొనం జేసెఁగదా యను విన్నదనంబున వంచినశిరంబుతోఁ గరకమలంబులు ముకుళించుకొని యవ్వాలుఁగంటిమిన్న సంటనలంతియల్లుడు కోలువున్న బహిర్మండపంబునకు వాల్చీకివెంట నుగుదెంచునప్పు డయ్యుప్పులకుప్పం దప్పక చూచి కన్నులంజిప్పిలుకోక బాష్పధారలతో నయ్యయోతిల్లిఁ మధద్రుసంతటి పట్టభద్రునింజెట్టపట్టిననిన్ను వంటిసాభాగ్యవతికి నెట్టడవుల నెట్టుకొని నారచీరలు గట్టుకొని యిట్టియగచాట్లకు లోఁబడవలసెఁగా యనువారును నీయుత్తమురాలి గుణవిశేషంబు లెఱింగియుఁబతంగకులపుంగిపుండంఠెరంగింబునఁగగుణదొఱంగి యడవులంద్రోచి యెంత సాహసంబుచేసెఁ జూచితి గే యనువారును నవం విభుండు లోకాపవాదభయంబునఁగళత్రాభిమానంబు విడుచుట దొడ్డుగాదతి నీ మాట జవదాటుక యిప్పరమపావని తపోవనంబులు డాసి గాసి కోర్చి ప్రాణి బులు భరించుట దొడ్డునువారును ననువు లుడిగి నినుమతీపతిఁ బ్రజాపరంపర లచేత మాటలం బెట్టుట పాటిగా దని గాక లేకున్న నీ గోకమాత కాకుత్స్థు నెడఁబాసి ప్రాణంబు లాశించునే యనువారును నేకవత్సవ్రతుం డగు రఘు నాథునిదైర్య స్థైర్యంబులు సీతాసతి పాతివ్రత్యసత్యంబులు నింతయుప్పు సే యను

వారు నై బహువిధంబులం బలుకునానాజనంబుల కోలాహలంబులునలుదిక్కు
లంబిక్కుటిల్లి చతుస్సముద్ర ఘోషంబు లొక్కదిక్కునఁ గ్రీక్కిరిసిట్లు పెక్కు
సంత ఘోక్కటియైన తెఱంగున బహుళకోలాహలంబులకొలుపునఁగలిగియుండె
నప్పుడు సీతాశపథసంశ్రవణతత్పరత్వంబునఁ బితామహుండు మహేంద్రశమ
న వరుణ కుబేరాదిలోకపాలక వసురుద్రాదిత్య మరుత్తుష్టితామరగరుడగంధర్వ
సిద్ధసాధ్యయక్షక్షిన్నరకింపురుష నభశ్చరభాస్వర మహారాజక ప్రముఖనిఖిలబర్హి
ర్ముఖసమన్వితుం డై వచ్చి దివ్యమణీరమణీయవిమానకోటులతోఁ జడలెల్ల
నలంకరింప నయ్యెడ బృందారకబృందమందారమాలికాగంధసంబంధమంధత
గంధవహుం డప్పరిపత్తువై నొలసె సీలాగున భూలోకంబునం గలిగినసకల
జనసమూహంబులు దిగువ నుండి కనుంగొన దేవలోకంబునం గలిగినసకల
దేవతాగణంబులు దివినుండి కనుంగొన సీతాంగనాసహితంబుగా నమృతాన
భామండపంబు దటియం జొచ్చి రఘువీరునిపురోభాగంబున నిలిచి వాల్మీకిమ
హర్షి శేఖరుం డచ్చటిప్రజలకలంబులు చేసన్న నివారించి యానన్నులై దివి
నున్న దేవతలును సభ నున్న సమస్తజనంబులును నాకర్ణింపఁ బ్రావృడంభోద
గంభీరఘోషంబున నిట్లనియె.

81

◆◆◆ భూపుత్రి నిష్కల్పన యని వాల్మీకి సభాసదులు విని రామునితోఁ జెప్పట. ◆◆◆

మ. దిననాథాన్వయ యీధరాతనయ పాత్రతివ్రత్యమున్ సత్యముం
గనియున్ సీవు జనాపవాదగతశంకన్ నిండుచూలాలిఁ గా
ననసీమన్ దిగఁ ద్రోయఁ బంచుటయు దైర్యం బొంది యస్తద్వనం
బునకున్ వచ్చి కుశున్ లవుం గనియె నీరపుఃస్యల్ భవత్స్వత్త్వకుల్.

82

చ. విలసితధర్మచారిణి విరవేకవతీమణి సీత సుస్వభా
వులు యమలార్భకుల్ గుళలశ్రవుల్ గ్రహియింపుము పీరి మువ్వరన్
వల దనుమాన మొంద నిటువంటిమహాసభఁ జేరి కల్ల లేఁ
బలుకుదునయ్య బొంకినఁ దరపంబు ఫలించునటయ్య మానికిన్.

83

చ. బుధనుతుఁ డౌ శ్రచేతనునిపుత్తుండ నై శ్రుతు లెల్ల నేర్చి నే
నధికతపోవిభూతిఁ జెలువంది యసత్యము లాడ నేర్తునే
యధిప మనోవచక్రియల శ్ర నన్య మెఱుంగదు సీత ఊరవా
రిధిసుతకున్ హిమాచలవరరేణ్యజకుం బ్రతి సద్గుణోన్నతిన్.

84

ఉ. చారుపతివ్రతాత్వమున శ్ర జానకి పెద్ద త్నమాసమున్నతిన్
ధాగుణి పెద్ద ధైర్యసముదగ్రత మేరువు పెద్ద తప్పు లే
దారసినాడ సీతహృదయంబు వియన్నరుదగ్గితోయము
సారసవై రిభాస్కురులు శ్ర సర్వసుపర్యలు సాక్షిగా నృపా.

85

ఉ. భూసుతకోస మేఁ గనుక శ్ర బొంకితినేనియుఁ బెద్దకాలముం

- జేసిననాతపంబు రహించి జెందక నిష్ఫల మా జనంబు వి
శ్వాసము నొందఁజేయుటకు శ్రీ స్వాంతము గల్గిన మీరు కోరిన
ట్టినభవార లెల్ల విన శ్రీ నియ్యమయు శ్రీ పథంబు వత్కెడిన్. 86
- మ. అని వాల్మీకిమహామునీంద్రుఁ డపు డ్రయ్యాప్తాన మెల్లం గలం
గ నితాంతస్థిరబుద్ధి నిట్లు వలుకం శ్రీ గాకుత్స్థిరాణ్ణాళి చ
య్యన బద్ధాంజలియై వనించె ననఘాత్తా సీత లొకైకసా
వని యంచుక మును లుకలోనఁ బెలిసెక శ్రీ వహ్నిప్రవేశంబునన్. 87
- చ. తెలిసియు లోకు లాడునడి శ్రీ దీర్ఘగఁ గూడఁ యింటి నేనిలిం
గల దపరాధ మోర్పుఁ డలుకక వల దిక్కవ లన్నదీయపు
త్తు లగుదు రీవె సాధ్యి యగు శ్రీ రూఢిగ నొకొకసారి సీత యిం
దలిప్రజ లా ననంగ శ్రీ పరథం బొనరించినఁ జాల మే లగున్. 88
- వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 89
- ఆ. అనఘ మీరు పలుకుననంతకం టెను సీత, యా పశపథ మెంతశ్రయైన నిటటి
వ్రజల కావె పలుకునపలుకునఁ గాని ప్రత్యయము పుట్టదనుచునధిపుఁ డనిన.
- ◆◆◆భూమిదేని సీతాదేవిం గైసేసి రసాతలంబునకుఁ గొనిపోవుట.◆◆◆—
- ఉ. ఆరఘవీరుమాటలకు శ్రీ నద్భుత మందిరి తత్సభానదుల్
వారిజసంభవాదినురవర్యులు మే అని మెచ్చి రచ్చటక
సారనుమావళుల్ గురిసె శ్రీ జల్లనివాసన లుల్లసిల్లఁగా
సారెకు గంధసారగిరిసారసమీరము వీచెఁ బై పయిన్. 91
- ఉ. అప్పుడు సీత రామునిపదాంబుజముల్ హృదయాంబుజంబునం
దప్పక నిల్పి ధీరత ముదజ్జుఖ యై తలవాంచి ఛాల్చివై
నొప్పు నిజావలోకనము శ్రీ లుంచి కరాంబుజముల్ మొగిడ్చి తా
నెప్పటెలుంగుతో సభికు శ్రీ లెల్లను విస్మయ మంద ని ట్లనున్. 92
- శా. రామస్వామిపదాంబుజంబు లెద నారాధింతు నేనిక సదా
రామాజ్ఞం జరియింతునేనిఁ దగుజాతగ్రత్సప్ననుప్త్యాదులక
రాముం దప్పనిదాన నొటయు యథార్థం బేని నాతల్లి యో
భూమి యీయెడఁ ద్రోవఁ జూపి ననుఁ గొనిపోవమ్మ నీగోనికిన్. 93
- వ. అని శతానందపురందరాదిబృందారకసందోహంబునకు నానందంబును సనక
సనందనాదికర్మబృందారకులకుం బరమాద్భుతంబును నర వానర నిశాచర
వ్రముఖ నిజలజనంబులకు శోకదైన్యంబులు నుప్పతిలం బలికిన యచ్చిలుకల
కొలికిపలుకులతోడనె శతకోటిశతకోటి ఘోషంబు ననుకరించి సంవర్తనమయ
నముదితజలధరసంఘసంఘర్షణోజ్జాతనిర్ఘాతజాతస్థితనినాదంబు ననుసరించి ప్ర
ళయవేలాభయంకరఘోష శ్వరాభంగపదంష్ట్రాంగురఘోరముఖసహస్రమోము

చ్యవనానవిస్ఫురత్కీలికీలికాజాలకస్ఫులింగస్ఫటాభీలరవానుకూలవిశాలభూత్కా-
రవిరావంబు నధిగమించి యనల్పకల్పాంతకాలకంఠేకాలదిక్కులముద్రుజ
ఢక్కాఢమఢమత్కారంబునకు సహకారంబై బ్రహ్మాండకండఖండనోద్దండ
తాఖండతరావరణవరుణాలయోత్తుంగజంఘాలతరంగసంఘాతఘమఘు మార్భ
టిం బ్రతిఘటించి తత్సభామధ్యరత్నగర్భాగర్భంబున నుండి యొక్క దీర్ఘనిరో
పం బావిర్భవించె నప్పు డంహస్పదనహిరణ్యరక్షస్సంహారరంహస్సమాంభవి
జృంభమాణవీరస్మసింహసంభవావనరవిస్ఫుటత్సభా స్తంభగంభీరనిస్వసంబులకుఁ
దోఁబుట్టువులగుపటపటార్భటులుసంఘటిల్లి నిలిచినతటిల్లతవలె నిలుచున్న పు
డమిపట్టికెట్టెదుటఁ బుడమి బిట్టవిసి పటిల్లునం బగిలిన యప్పట్టున మహాభీలం
బగునొక్క మహాబిలంబు గనుపట్టె నట్టిబిలంబులోనుండి కుండలిమండలేశ్వరకు
లదంష్ట్రావటలచులు ప్రభలకై వడిభోగవతీసరి త్రరంగమాలికలవలెఁద త్తటిసితట
నికటస్థితహాట కేశ్వరకఠోరకంఠకాలకూటకాంతులవలెఁ దత్సహచరపారిషదచ్చ
టఁ జూచుణరుచులవలె బహిర్గతాంతరపయోధిబాడబజ్జ్వాలికలవలెఁగోమలశ్వా
మలదూర్వాదశాఖర్వరోచులవలె వజ్రమాక్రీకనీలవ్రవాళిపద్మరాగ మరకతప్ర
ముఖినిఖిలమణిగణమస్యణఘృణినిసంబులు వెల్లివిరిసి యచ్చటివారికన్నులకుమి
ఱుమిట్లుగావించె నంత ననంతవానుకితక్షకరోక్కిటక జనమేజయప్రముఖ మహా
భుజంగపుంగవు లభంగతరాభోగభోగచిరత్నరత్నఖచితికిరీటకుండలహార కేయూర
కంకణాదివివిధభూషణభూషితులై కాంచనవేత్రధారులగు నపరిమితనాగకుమా
రులతోఁ గానిపించి యద్దేవికిం బ్రణమిల్లి యనేకరీతులం బూజించి రయ్యుదంచి
తాకృతులదివ్యస్త్రమాల్యానులేపనోల్లాసితవాసనావిశేషంబులాగుబ్బగానమ్మం
టపం బెల్ల ఘుమ్ముమనం గ్రమ్ముకొనె నయ్యెడ వినుకెంపునునుకెంపుసాంపులతో
నెదురుపడఁగల విడికెంపులపడఁగలఁ జెలు వగుచిలువరాచకొడుకులచేత నొక్క
రత్నసింహాసనంబుఁ బట్టించుకొని భూదేవి నాగకన్యకాకమ్రకరాంభోజరాజధవళ
చామరమరుచ్చలాచలనీలాలక జాలకంబులలిక ఫలకస్థలనిస్తులకస్తూరికాతిలకంబు
తోఁ జెలికారంబునలుపఁ జలువ వెన్నెలలసాలపుఁ జెలుపుమవ్వంపుఁజిఱునవ్వుల
తెలుపు రదనకుండకోరకబృందములతోఁ బొం దొనర్పరతిదర్పకిమణిదర్పణప్ర
భల నెక్కనక్కెంబు లాడుచొక్కపుఁజెక్కులవైఁ నభుకొత్తుకొత్తముత్యాలక
మ్మలడాలు విద్దెంబునూప విద్యాధరకుమారి కాపతితగద్యవద్యాకర్ణనానూరోధక
ర్ణోత్పలామోదనమోదనంచరచ్చంచరీకచంచత్తార ఝంకారంబులుమీఱమేరు
మందరశిఖరోపరిస్ఫురితతార కావారకంబుడంబునంబొదలుచుఁగుచోపరిదేశంబు
న హీరహారంబులు వెలుంగ మెఱుఁగుతీఁగలతోనొప్పుగులుకు కప్పుమొగులతె
ఱుంగునందుఱంగలించుబంగరువిరులనరులసిరులతో గొప్పకీల్కొప్పమీటారింప
మించులజిగిందులకించుమంచిబురుసాచీరసరిగంచులకించుకించుకమించునించుకఘ

కుహాంగిలుకు మెట్టియలరవళీనవలంబించుపడకంజరంజత్కంజరాగమణిపుంజశిం
జరితమంజీరసంజాతశింజాధ్వనులు నిజాగమనంబుసభ్యులకెఱింగింపఁ గించిదవల
గ్గులగ్గుకాంచనకాంచికానంకలితమణిసంక్షీర్ణ కింకిణీరవంబులు పాణికంకణక్రేం
కారంబులకు లంకెపాటు పాటింప సాటిలేని శృంగారవిలాసచాతురితోఁగూఁతు
నకుసాక్షాత్కరించి చేరవచ్చి మచ్చికపెచ్చి కుచ్చి కాఁగిలింది సేమంబడిగి క
న్నీరు మున్నీరుగా వగచుచున్న యప్పుత్రిననునయించుచుఁ దల్లి యేల చింతి
లైద వెవ్వారికి దైవగతిం దప్పించ వచ్చునే యూఱిడిల్లు మని యనిమిషకన్యకా
కరకీలితకనకకలశవిలసితభోగవతీసలిలంబుల ముఖప్రత్యుశనంబుఁ గావించి
కస్తూరిబొట్టుపెట్టి కొప్పు చక్కఁగనవరించి మందారకుసుమమాలికలు దుఱిమి
దివ్యాంబరాభరణాదులనలంకరించి ఘనసారగంధసారశాశ్వరకస్తూరికాఠిపరిమ
ళంబుల నలంది సిద్ధభామినీనమర్చితకర్పూరసీరాజనాదుల విరాజమానయగున
మ్మానవతి ననమానమణిపీఠంబుపై నుంచుకొని నలుగడలముంచుకొని గంధర్వ
చారణ యక్ష కిన్నర పన్నగ బాలిక లడపంబు సురఁటి గిండి కాలాంజమొదల
యినవి ధరియించి యూడిగంబులు ఘటింప నచ్చరలు నటింప నింద్రాది దేవతలు
మందారకుసుమంబులుగురియింపశంఖమర్దళపణవగోముఖధక్కాహుడుక్కాది
దివ్యవాద్య ఘోషంబులు మించ భుజంగపుంగవులు బంగరుబెత్తంబు లూనిబ
రాబరు లొనరింప రసాతలంబునకుఁ గొంపోయె నమ్మహాప్రభావంబునకు నద్భు
తంబు నొందుచు బ్రహ్మాదిదేవత లందఱుండమలోఁ దమరుజగతీనందనసాత్విప్ర
త్యసత్యధర్మంబుల నభినందించు నెలుంగులునంతరంగంబుగలంగిసీతాంగనఁ గూ
ర్చి విలపించునభానదుల యాక్రందనధ్వనులు నేకీభవించి భూనభోంతరంబు లా
వరించె నమ్మహాకలకలంబున నేలంబడి పొరలి పొరలి యెడ్చువాడు నయ్యయో
శ్రీరామభద్రునియర్ధాంగలక్ష్మీ నేటితో మాన్వామి నెడఁబాసి పోయి తే యని
బిట్టుగాఁ బ్రలాపించువారు నేమియు ననలేక శోక వ్యాకులి తేంద్రియులై మూ
ర్ఛల మునుఁగువారును నీలోకాపవాదం బింత చేసెఁగదా యనువారును నిట్టి
మహాత్మురాలి నట్లాడిన యీలోకుల కొకసత్యం బున్నదే యనువారును సక్క
టా తల్లి లేనిబిడ్డ లైతిరే యున్నలారా యని కుశలవులఁ జూచి చూచి వగచువా
రును నవనీకన్యక వచ్చి నిలచినచోటుఁ గాంచి పలికినవలుకులు వర్ణించి పోయిన
పోక దలంచి పలికినదేపలుకుచుఁ బలుమాఱుఁబరితపించువారునునిదిగోఁ గన్ను
లఁ గట్టినట్లున్నయది యజ్జగన్తాత నేరీతి మఱివవచ్చు ననువారును నందఱుచే
మాటలఁబడి విసివి వేసరి యీసరసిజాక్షి లోకనిందఁ బాపికొని కారణజన్మ
రాలు గావున మహనీయపదంబునకుఁ జనియెఁ దత్ప్రభావం బెవ్వరికైనఁ దెలి
య శక్యంబే యనువారును నింతయద్భుతం బెక్కడఁ గని విని యెఱుంగ మను
వారును నొదలలు వంచి యవిచ్చిన్నాశ్రుజలధారాపూరితనేత్రులై వెక్కనం

బుగా వెక్కి వెక్కి యేడ్పుభరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్న సుగ్రీ వాంగద హనుమత్సు
షేణ నల సీల జాంబవ ద్విభీషణ విదేహకేకయ రాజప్రముఖులం జూచి వగవు
లుక్రోత్త లైచిత్తంబు లుత్తలంబు లొంద నందంద దల్లడించువారును సభో
ముఖుండై చేష్టలు దక్కి చేడ్పడి యున్నయన్న రేంద్రచంద్రునిం జూచి పుర
పురం బొక్కువారును సంతస్తాపంబుల స్తుక్కువారును దాలిమి దక్కువారునె
వెక్కుచందంబుల నందఱుం దురుటిల్ల నయ్యాస్థానంబు శోకదైన్యనిదానంబై
యుండె నయ్యవసరంబున.

94

◆◆◆ సీతాదేవి రసాతలంబున కరుగుటకు రాముఁడు చింతించుట. ◆◆◆

మ. జనక త్నోవరకన్య యిట్లరుగ విశ్వం బంతయున్ శూన్యమై
తనకుం దోచిన దీనభావ మడరన్ శ ధైర్యంబు పోనాడి లో
చనపంకేజము లశ్రుధార మునుఁగన్ శ త్నోభ ర్త హాజానకీ
యనుచున్ మూర్ఛిలి క్రమ్యుటం దెలిసి శోకకాక్రాంతుండై యిట్లనున్. 95

మ. జననిదం బడ లేక నిన్నుఁ గఠినస్వాంతంబుతోఁ గాననం
బునఁ దోయించినతప్ప చాలక జగంబుల్ చూచి శోకింపఁ గ్రిం
చునిచందంబున రచ్చఁ బెట్టితి నటంకచున్ డాఁగి పోనేల సొం
పున నేఁ డింకొకసారి నీనగుమొగంబుం జూపవే జానకీ.

96

మ. అకటా నీవు పతివ్రతామణివి నారాయం దెంతయుం గూర్కొ బా
యక వర్తింతు నటంచు నమ్మితిఁ గదే శ యర్హంబె నీ పున్నచో
టికి నన్నుం గోనిపోక నిర్దయత నొంటిన్ డించి పోవం దలం
పక నానేరము లిందు వచ్చి నిలవే శ మాటాడవే కోమలీ.

97

మ. సదనంబుం బెడఁబాసి నీవు బహువర్షంబుల్ వనక్షోణిఁ జెం
ది దురంతవృథ లొంద నిన్ను ననురక్తిం గూడి వర్తింపఁగా
నిది మేలైనయిషాయ మంచు శపథం శ బేఁ గోరితిం గాని నీ
హృదయం బించు కెఱింగినం దలఁతునే శ యీమాట పాణేశ్వరీ.

98

చ. అడరెడుచిచ్చుఁ జొచ్చుతఱి శ నాదట నూరక చూచునాఁటిని
ల్కడయును గానఁ ద్రోచి చిరశకాలము దాళినపెట్టిదంబు నా
యెడఁ గని వంతిలన్ విసివి శ యితని కెక్కడిమోహ మంచు ని
ప్పడమి నడంగి మాయ మయి శ పోయితి వేమె పతివ్రతామణి.

99

ఉ. కన్నుల సారెకుం దొరఁగురక్షజ్వలసమ్మిళితాశ్రుధారతో
విన్నదనంబుతో మిగుల శ వెచ్చనియూర్పుల వాడుమోవిల్తోఁ
జిన్ని మొగంబు వంచి బలుశసిగ్గునఁ గేల్లవ మోడ్చి యిందు ని
ల్చున్ననినుం దలంచుకొన శ నూహ గలంగెఁ గదే వధూమణి.

100

- చ. అనితరహామలూరుజవరీనాంతరవాసముఁ జెందినావు నీ
వెనసినప్రేమ నక గదిసె న దెప్పటికైనను గూడి యుందు వం
చును నొకయాసఁ బట్టుకొని న స్త్రుక పెక్కుదినంబు లోర్చితిన్
నను దిగనాడి యిట్లు చనిననక వెత నెట్టు భరింతుఁ బ్రాణముల్. 101
- ఉ. ఎక్కడి కిప్పు డేగితివా న యెక్కడ దీనతఁ బాసి నిల్చినా
వెక్కడఁ బోయె నాఁటిమరుగ లెంతకృపారహితాత్మురాల వై
తెక్కడఁ జొత్తు నేది తెరు న వెక్కరణిం గ్రమియింతుఁ గాల మిం
కెక్కడ నున్నదాన వని న యే వెదకింపుదుఁబంకజాననా. 102
- నీ. దర్పించి పరమేశ్వరధన్వంబు విఱుచుట, నీనిమిత్తమె కదే న సీలవేణి
యెలమితోఁ గపిరాజుచెలిమి పాటించుట, నీకోసమే కదే న నీరజాక్షి
విబుధేంద్రసుతుఁ బొంది న వేగి నిర్జించుట, నీకొఱకే కదే న నిర్మలాంగి
కోగ్ధించి సాగరక్షోభంబు నేయుట, నీపనికే కదే న యోపురంధ్ర
తే. బ్రహ్మకులజునిఁ బాలస్త్ర్యపతి గెలుచుట, నిన్ను గైకొంటు కేక దేవస్వలాఁడి
యకటయివియెల్ల నెంచక యొకటిరెండు, తప్పలకునన్ను నెడఁబాయఁదగునెనీకు.
- నీ. పడఁతి నీకటిసీమ న యడుగుఁ బట్టుటఁ జేసి, నేల గ్రుంగినయట్లు నేఁడుదోఁచె
జెలువ నీలేఁగాను న బిలము దూఱుటఁ జేసి, నింగి గూలినభంగి నేఁడుదోఁచె
నతివ నీముఖచంద్రుఁ న డస్తమించుటఁ జేసి, నిఖిలంబు తిమిరమై నేఁడుదోఁచె
సకియ నీకాంచనాంగక మడంగుటఁ జేసి, నివిడదారిద్ర్యంబు నేఁడుదోఁచె
తే. భామినీమణి నీపొందులేమిఁ జేసి
యలఁతి మజ్జన్న మిఁక వ్యర్థ న మనుచుఁ దోఁచె
జలజముఖ నీవు వెడఁబాసి న చనుటఁ జేసి
యిదిగొ నిన్నియుఁ గొదవలై న యిపుడు దోఁచె. 104
- క. నీగౌరవంబు నీయను, రాగము నీమైత్రి నీసరసభావంబున్
నీగరువతనము నీదయ, నీగుణముల్ మఱవవచ్చునే యెన్నఁటికిన్. 105
- ఉ. నామన సౌర యెంతక తీనంబొ తలోదరి నీవు సత్యభా
పామహిమోన్నతిఁ మహి యోసంగిన త్రోవ సహింద్రకన్యకా
చామరచంచలచ్చికురగజాలక వై చనఁ జూచి వ్రసిసిహో
దేమియుఁ గాదు రాతివలెనే చెలు వొందెడుఁ జూడు మియ్యెడన్. 106
- మ. అని నీతానతి నాత్మ నుంచి తొలిమోహం బెంచి శోకించి య
య్యనవంశగ్రాణి భూమి వచ్చి విభవం న బేపార నయ్యంతిఁ దో
డ్కొని పాతాళబిలంబుఁ జొచ్చిన తెఱంగున్ బుద్ధి నూహించి మిం
చినకోగ్ధంబున సభ్యులం గని వచింఁచెన్ వార్షకాబ్ధధ్వనిన్. 107

—◆◆◆ రాముడు భూమిపై బాణము ప్రయోగింపఁ బూనుట. ◆◆◆—

ఉ. కంటిచే సభ్యులార జనశ్రేష్ఠభుకన్యక వేడుకొన్నచోఁ
బంటవలంతి వచ్చి ప్రియభావముతో వెత దీర్చిపోక తాఁ
గంటున నన్నొకింతయును శ్రగైకొన కల్పనిఁగాఁ దలంచి వా
ల్లంటి నలంకరించుకొని శ్రగ్గక్కునఁ దోకొని చన్నచందముల్. 108

ఉ. బాలిశులీల నేను వెతశపా లయి దీనత గాసిలంగ నా
పాలిటిభాగ్యులక్షిప్త సము శ్రబాయనిజానకిఁ గొంచుఁ బోయె ని
న్నేలపడంతిదుండగ మనసీతియుఁ జూచితిరే కదా యింకం
దాలిమిఁ బూని యత్త యని శ్రదండనసేయక తాళి వచ్చునే. 109

చ. లవణపయోధిభేయ మగుశరంకకుఁ బోయి దశాస్యముఖ్యులక
బవరములో జయించి మును శ్రభామను దెచ్చిన నా కసాధ్యమే
తివిరి ధరిత్రి గొన్నసుదశతి మరలించుట చూడుఁ డిందఱుక
భువనము లెల్ల భీతిలఁగ శ్రభూరిశరాహతి భూమి వ్రచ్చెదన్. 110

చ. దురుసున నామదిం గినుఁ శ్రదోపక ముందర సీతఁ దెచ్చి యి
ద్ధరణి యొసంగినక బ్రతుకుఁ శ్రదక్కిన మామకచాపముక్తని
ష్ఠరవిశిఖప్రతానములఁ శ్రజూర్ణముఁ జేసి యజాండ్ మెల్ల నా
వరణపయోధిలోఁ గలిపి శ్రవైచెద నొక్కక్షణంబులోపలన్. 111

వ. అనిహిరణ్యగర్భస్వర్భవనాధినాథ ప్రముఖహవిర్భజలకుగర్భనిర్భేదంబుగాఁబలి
కినతనవలుకుల కళకులేక నిరాకులస్థితిం బ్రవర్తిల్లుధాత్రిమీఁదం బుట్టినబెట్టి
దంపురోపంబునఁ బెదవు లదర నిడుదకన్నుఁగ్రేవల బెడిదంపుమిడుఁగులులు
చెదరఁ దటతటం గటతటంబులు చలింప ముకుపుటంబులఁ బ్రకటతరోచ్ఛ్వ
సనంబు విజృంభింప నిటలతటంబున నతివికటభ్రుకుటి ఘటిల్ల రదనపటలంబునం
బటబటార్భటు లుప్పతిల్లఁ బరుషరుషారసోన్ముఖం బై ముఖంబు జేపురింప నెమ్మే
నం జిలుచెమ్మటల తెమ్మ లావరింపఁ బంచభూతవిలయసమయసముద్బంధతాండ
వక్రీడాప్రచండ చండీశ్వరవిశ్వభయంకరకరణపారదృశ్వశశ్వద్విరరలోల్లాసంబు
నకు నావాసం బొసంగి వాసవాదిపురప్రాసాదవిలాసనిరాసక్రియాసముల్ల సత్పు
రత్రయహరణకారణరణారంభశుంభ చ్ఛంభు శరశరాసనవినిర్ముక్తముక్తాశ్రయ
విశిఖానివార్యక్రార్యంబుతో సాహచర్యంబు వాటించియవార్యధైర్యధుర్యతా
దక్షదక్షమఖవిఘాత ప్రభూత సముద్రైకతాక్షుద్ర రౌద్రనిర్మద్రవీరభద్రప్రభా
వం బావహించి భావభవాఖర్వగర్వసర్వస్వోన్మూలనఖేలనఖలనయనవిశాల
ఫాలస్థలీలికీలికాభీలప్రళయకాలప్రద్యోతమానద్వాదశ ద్వాదశాత్మమండలా
వ్రతీవప్రతాపరీతిఁ బ్రదీపించి యసారపారావారవారిఘారాపహగక్రీడా
భౌకమానబడబాసల శిఖాప్రకరతీప్రరౌష్ణ్యంబు నధిగమించి యనవధికనకల

భువనాక్రమణప్రసర్తనాతివర్తలూపర్తసంవర్తసమయాంభోనిధానగాంభీర్యంబు
 సం బాలుపు మీటి భూరివిశ్వంభరాభారభరణప్రవణభణికు లేశ్వరముఖసాహ
 స్రజంజన్యమానపవమానసఖసముజ్జాతసంకర్షణమూర్తిబింకంబునభయంకిరుం
 డై సకలప్రపంచంబు నొక్కట నుక్కడంచి దిగ మ్రింగ నప్పళించువిలయ
 కాలన్మృత్యువుమహాద్ధత్యంబునం బొంపిరివ్రాపుచునఖలజగమ్ములం గ్రమ్ముకొని
 దుమ్ముసేయ నుద్యోగించు ప్రళయకాలఝంఝానమీరంబుతీరునబలిమింజెలు
 వారి యెవ్వారికిఁ దేటి చూడరాక కోపంబు రూపంబు గైకొన్నకోపున నహం
 కరించి హంకారంబు నివ్వటిల్ల నవ్వీరాధిపరుండుకూర్గనిరీక్షణంబుల నిప్పులు
 కుప్పలువడ నప్పడమినట్టె యవలోకించి కించిజ్జవై జడమతి నన్నుం గొంచెగా
 నింగాఁ దలంచి సీతం జూడఁ బోవఁ దెరువైన నొసంగ వైతివిగదా మంచిది
 యీక్షణంబున నిన్నునిర్భేదించి నీగర్భంబుననున్నయతలవితలాదిన ప్తపాతాళ
 లోకంబులు చీకాకు గావించి నీవు ధరించినసరిత్సముద్రగిరిపురగ్రామవనకాన
 నాదులతోడ నీయందుఁ గలనిఖలజంతువుల నిర్మూలించినన్నభరించినకులపర్వ
 తదిగ్గజభుజగవరాహకూర్తాదుల నింతలెంతలు తునుకలుగా నొనరించి నేటితో
 నీయేడులోకంబులు నీటు గావించెదం దాళుమని చెంత నున్నలక్ష్మణుచేతిశరా
 సనంబు నొడిసి పుచ్చుకొని మచ్చురంబు హెచ్చు నచ్చాపంబు మిక్కుటంపుటు
 క్కున నెక్కు వెట్టి జెట్టుగా నారి నారించిన సైరించరాని తద్దీర్ఘనిరోపంబున
 బీటుట వాటి దిక్కులు వ్రక్క లయ్యెఁ జుక్కలు నేలపా లయ్యె సముద్రం
 బులు పంకిలంబు లయ్యెఁ బర్వతంబు లొడ్డగెడవు లయ్యె నాదీశేషుం డవశుఁ
 డయ్యె నజాండభాండంబు పగిలిన ట్లయ్యె దిక్పాలురు దిగులుఁ జెందిరి దేవ
 తలు నెగులుఁ బొందిరి కిన్నరులు ఖన్నత వహించిరి కింపురుషులు కింపించిరి
 సిద్ధులు చేడ్పాటునొందిరి విద్యాధరులు వికలతం గుందిరి గరుడులుగాందిశీకత వ
 హించిరి గంధర్వులు కళవళించిరి తుషితులు దుఃఖించి భాస్వరులు పరితపించిరి
 యక్షులు దొలంగిరి రాక్షసులు కలంగిరి నహులు మూర్ఖులిరి వానరులు తెల్ల
 డిల్లిరి వసువు లడలిరి మహారాజకులు బడలి రినిలులుచెదరి రూర్ధ్వలోకింబుల
 సుగ్రాంధకారంబులు నిండుకొనియె నట్టినమయంబునఁ బ్రత్యాలీఢపాదుం డై
 కాకుత్స్థుండు చండకోదండంబునఁ గాండప్రకాండంబులుదొడిగి భూమండలం
 బున నేయం దొడంగుకడంకి యెఱింగి యుత్సాహంబు దొఱంగి గడగడ వడం
 కుచు వెడవెడం గొంకుచుఁ బంకిజాననుం డరుగు నెంచి యయ్యురుగుణాఘ్నని
 హస్తంబులు పట్టుకొని యఖల దేవర్షిబ్రహ్మగణసమన్వితం డై యిట్లని
 యభినుతింపఁ దొడంగె.

—●—●— (బ్రహ్మదిదేవతలు త్రిరాముని స్తుతించుట.) —●—●—

చ. జయజయ సాధురక్షణ విశ్వాచారవిచక్షణ సారసేక్షణ

జయజయ సర్వకారణ నిశ్శాచరదారణకృన్మహారణా
జయజయ సత్యభావన సురజన్యశుభావన లోకపావనా
జయజయ మంజుభాషణ లరసత్కులభూషణ వార్ధిశోషణా. 113

సీ. తనవిల్లువిటిచినట్లు నె రథంబును ద్రుంచఁగడఁగెఁగాయనుచుశంకఁగఁగఁడవగఁజె
దనమేఖిలాలీలఁ శ దాల్చుభామారత్న, మడఁగుచున్నదె యంచుర నబ్ధి గలఁగె
నిజధరాధరసంజ్ఞరనేటితోనప్త మ, య్యెడినో యంచుఁ జలించెఁబుడమిదాల్చు
లిక నేమిగావించురమెందుఁజొత్తు మటంచు, ఫణిఘోణికురార్థముల్ శపరితపించె
తే. నొకధరా దేవితోఁబో నేనకలలోక, ములకుఁజెడుకాలమొదలెనంచుకుఁజెంది
రెల్లలోకులు నీచేత శి విల్లుపూని, ధాత్రిఁ గనుఁగొన్నమాత్రసీతాశత్ర. 114

ఉ. భూజలవహ్ని వాయునభరముల్ మహాబాదులు సృష్టిఁ జేసి నీ
వే జగదంతరాత్మవయి శ యింతకు నాధ్యతఁ జెంది నాభిపం
కేజమునందు నన్నుఁ గలిగించితి పెంచితి వీత్రపంచమూఁ
రాజవ నీవు మమ్మరయ్యరరాజవు గాక త్రిలోకపనితా. 115

ఉ. కారణయుక్తి నీవలనఁ శ గల్గినలోకము లీవె త్రుంచ నె
వ్వారము గా దటం చనెడుశవా రిది యెవ్వరి దిట్టిధాత్రివై
మేరయె యింతికోపము శరమించుము గాంచుము యోగిమాసనా
గారవిభాసిదీపరుచి శ గాంచి వెలింగెడి నీస్వభావమున్. 116

శా. సత్రామాత్మఁడ వై ప్రపంచకలనారసాక్షిత్యధుర్యుండ వై
చిత్రాదీంద్రియబోధరూపకుఁడ వై శ చిచ్ఛక్తియుక్తుండ వై
తత్తాదృక్రిగుణాత్మకత్వమున నేతత్సృష్టిరక్షాత్వయా
యాత్రానంతవిలాసముల్ గనినని శ న్నాత్మక విఱికింపవే. 117

వ. అని పలిక మఱియు నిట్లనియె. 118

సీ. కల్పక్షయమున నేరకం బై నజలధివై, బవళించి జగదిచ్చు శ యవధరించి
హృదయాబ్జముననన్ను నృజియించినిర్గమిం, చుటకుఁబొందమ్మిహాక్కిటఘటించి
బయలుదేటినచోఁ దరపంబు సేయుమటంచు, నాకాశమూర్తివైయపుడుపల్కి
తపమునిష్ఠకు మెచ్చితగ నంచ వై వచ్చి, తెలివి నంతయు నుపరదేశ మిచ్చి
తే. వెనుక వైకుంఠ మనుపేర శ వినుతికెక్కు, భువనరాజంబుఁగో శేషభాగితల్ప
శాయి వై తోచి నను జగత్సర్గమునకు, నియ్య కొలిపిననాతండ్రిరవీవెకావె.

మ. శిఖివిద్యాబలశౌర్యపణ్యకృషిసంశసేవాదులం గూడి నీ
ముఖబాహురుపదంబులం గ్రమమునం శ బుట్టెం జతుర్వర్ణముల్
నిఖిలాశల్ జనియించె నీచెవుల నీరనేత్రంబులన్ గల్గి రిం
దుఖరాంశుల్ జగదంతరాత్మఁడవు నిన్నున్ శక్యమే యెంచగన్. 120

మ. జనముల్ విభ్రమ మొండఁ బ్రాకృతునియోజక దైన్యశోకక్రూధల్

చనునే యిట్లు వహింపఁ జాలు విడు మిరచ్చాపంబు భూదేవి చే
సినత ప్పేమి త్వదాజ్ఞఁ గాదె తెరు విరచ్చేన్ సీత నిత్యానవా
యిని నిన్నుం బెడఁబాసి యెం దరిగెఁ దండ్రి బుద్ధి నూహింపుమా. 121

ఉ. నీకథ లాదినుండియును శ నే ర్పలరన్ రచియించినాఁడు వా
ల్కికిమహర్షి యక్కొదవ శ లెస్స వినం దగు నందునన్ మనో
వ్యాకులతాస్థితృల్ దొలఁగు శ నంతియ కాదు భవిష్యదర్థమున్
నీ కెఱుంగంగ వచ్చు నది శ నేనును వింటి ముసీంద్రకోటితోన్. 122

శా. సారప్రజ్ఞ ఘటించు శ్రోతల కభీరస్తుంబుల్ ప్రసాదించు భా
గీరధ్యాపగఁ బోలి పంక మఁడచున్ శ గీర్భామినీపదమం
జీరస్ఫూరమృదుధ్వనిం జెవులకుం శ జేకూర్చు నుల్లాస మీ
శ్రీరామాయణ మాదికావ్యము సుమీ శ సీతామనోవల్లభా. 123

క. త త్తట మొందక యిత్తటి, నుత్తరకాండంబు విన్న శ నుత్తల మడఁగుం
జిత్తము ప్రసన్న మగు నని, యత్తామరచూలి సలుక శ నొఁ గా కనుచున్.

తే. కోప ముపసంహరించి కారకుల్ స్థమాళి
యనుజుచేటికి శరశి రాసనము లొనఁగ
నలరి యవ్విభు వీడ్కొని శ యజుఁడు సురలు
మునులుఁ గొలువంగఁ దనలోకమునకుఁ జనియె. 125

క. ఆనమయంబునఁ గాంస్యము, గీసినగతి నతులవల్లకీతతు లొక టై
మ్రోసినగతి నెలుఁ గడర, న్భూనతికడనుండి యొక్క నుడివినఁబడియెన్. 126

శా. రామాధీశ్వర చింత యేమిటికి శ్రీరామాశీరోరత్నమే
భూమిన్ సీత యనన్ జనించి హరి వైరపో ల్పొందునిన్ గూడి నీ
వైముఖ్యంబు తుదిఁ నహింపక బుధుల్ శ వర్ణింప నాత్మీయ మా
ధామంబున్ దొరసెం ద్వదాగమన మాత్రం గోరుచుం బ్రేముడిన్. 127

చ. క్రియయును మేధయున్ ధృతియుఁ శ గీర్తియు శక్తియు హీయుశాంతియున్
దయయును దుష్టి పుష్టియును శ దధ్యము సీతయె చుమ్ము తన్మనో
దయితుఁడ వై ననీవె పరశదై నమ విరువురు మీరు తల్లిదం
క్రియు నయి లోకరక్ష యొనరింపుచు నుండుదు రెల్లకాలమున్. 128

శా. ఏనీమంతినిపాదశోణరుచి చేరవేంద్రాదిదిక్పాలకాం
తాసీమంతములందుఁ జెందిరముచంద్రుం బొందు నేదేవివీ
తౌనమృగ్యుతిలేశ మర్థిజనదౌర్గత్యంబు మాయించు నా
శ్రీ సీతాసతిలీల నిన్ను భజియింపెన్ రామ కొన్నాల్లిలన్. 129

ఉ. సీతఁ దలంచి యింక వెతఁ శ జెందకు శ్రీరఘరామ యామెవై
నానత మైననీకరుణ శ యంతయు నిక్కవలందు నిల్పు మ

బ్రాతభ ప్రాపదిష్ట మగుశపద్ధతి నుత్తరకాండ మంతయుం
బ్రీతి దలిర్ప వీరు వినిశపించ రహిన్ విను మంచుఁ దెల్పినన్.

130

◆◆◆రాముం డశ్వమేధయాగంబు పఠనమాప్తి నొందించుట.◆◆◆

ఉ. ఆపలుకుల్ చెవిం బడినయంతి నొకించుక ధైర్య మూని యా
క్షౌపతి వామలూరుభవుఁ శ గన్గొని మీనుడువుల్ వినంగ ని
త్తాపను లీన్మపాలకులుఁ శ దద్దయుఁ గోరుచునున్నవా రిఁక
స్యేపటనుండియుం బ్రియము శ నివ్వటిలు జదివింపుఁ డవ్వలన్.

131

క. అని పలికి సకలజనముల, ననిచిన నెయ్యమున ననిచి శ నందనులను దో
డ్డొని మఖశాలకుఁజనియెన్, మనుకులమణియంత గగనమణియునుగ్రుంకెన్.

ఉ. ఆనిశయెల్ల జానకీ గుణాతిశయంబులె చింతసేయుచున్
మానవభర్త నిద్ర యనుకమాట యెటుంగకయుండి వేగినన్
స్నానము సంధ్యయుం జపము శ జన్నపునేమములున్ ఘటించి యా
స్థానముఁ జేరి బ్రహ్మఋషీసంఘముతో వసియించి యచ్చటన్.

133

తే. సుతులఁ గనుఁగొన్న వల్లకీశ్రుతులు జెరయ
శ్రుతుల కింపని యతులు భూశపతులు మెచ్చుఁ [నయ్యె.
గతిపయదినంబు లుత్తరకాండకథలు, వారు తుదముట్టఁ జదివి రత్నరము

ఉ. ఆతటి ఋత్విగావలికి శ నందితదక్షిణ లిచ్చి యర్థిసం
ఘాతము కోరినట్ల కుతుకంబున నీవు లొసంగి ధారుణీ
నేతల దానవేంద్రరజనీచరముఖ్యుల భూషణాదులం
బ్రీతులఁ జేసి వీడుకొలిశవెం బతి యందఱ నర్హరీతులన్.

135

తే. ఇటులఁ గృతకృత్యుఁ డై రాఘవేశ్వరుండు
ధరణిక న్యావియోగాగ్నిత ప్రహృదయుఁ [కరిగి యచట..
డగుచు ననుజులుఁ దనుజులు శ నావృలాద్యు, లాశ్రితులు గొల్వఁగ నయోధ్య

మ. నయమార్గంబున రాజ్య మేలె నవనీనాథుండు దేవద్విజ
ప్రియకార్యంబు లొనర్చుచున్ జగతివైఁ శ బెక్కగ్రహారంబు లు
చ్చయసంపన్నతఁ గల్గఁ జేయుచు దురాశచారస్థులం బాపుచున్
దయ నర్హార్థులకోర్కు లిచ్చుచు ననారథ శ్రేణి రక్షింపుచున్. ప. మఱియును.

సీ. ఆమితదక్షిణలతో శ నయతాశ్వమేధముల్, గొనకొనియొనరించెఁగొన్ని నాళ్లు
శిష్టు తా ననఁగ నర్హిష్టమయజ్ఞముల్, గురునిష్ఠ యొనరించెఁగొన్ని నాళ్లు
భూరిదానముల విరపులు తృప్తి గన నైక, గోమేధము లొనర్చెఁగొన్ని నాళ్లు
జేజేలలరఁ బెక్కునవాజ పేయములు మిగ్గుటవుఁ, గల్గినొనర్చెఁగొన్ని నాళ్లు
తే. తెడతెగనియాహుతులను వ్రహ్మి నజీర్తి, యడరనతిరాత్రపొండరీకాదియాగ
కోటులఘటించెఁబలుబుద్ధిఁగొన్ని నాళ్లు, హేమనీతానమేతుఁడై శ్రయినకులుండు.

చ. పాలు పటి సీతవంటిసతి శ పోయినపిమ్మట నింక నొక్కతె
వలయున వెండియాడ నని శ వారనినెంజిలి నెవ్వ రెన్నిభం
గుల వివరించినన్ వినక శ ట్కోణిజఁ బోలినపైఁడిబొమ్మ ని
శ్చలమతిఁ జెంత నుంచుకొని శ త్కృపతి సేసె ననేకయాగముల్. 140

వ. తత్కాలంబున. 141

సీ. అవని వసుంధరారభ్యకుఁ దగె నెడలేని, హేమరాసులకాంతి శ నెనకమెనఁగి
వనధి రత్నాకరతత్వము యథార్థముఁ జేసె, బలుతరఁగల రత్నశ్ర పంక్తు లూని
యభ్రానానుము ప్రియమనమనరూపముగఁదాల్చె, జనులుగోరినవస్తునమితిగురిసి
ధర్మాభిధాన మంత్రకుఁడు నిక్క మొనర్చె, ముదునశ్ల నై నను శ గడియఁబోక
తే. వలసినపుడెల్ల వానలుగలిగియుండఁ, బ్రబలి రందఱుఁ బాఁడియుఁబంట లెనసి
నెట్టుకొని కొల్చుపోకకుఁబుట్టెఁడమ్మ, శ్రీరఘస్వామిరాజ్యంబునసేయునపుడు.

క. తరణికులాధీశ్వరునకు, భరియింపఁగ నపుడు రెండుభారము లొదవె
ధరణీభారము సీతా, తరుణీచిరవిరహభారితరభారంబున్. 143

చ. మఱవఁగ నేర్చు లోకు లధశమస్థితిఁ బల్కినయట్టినిందలున్
మఱవఁగ నేర్చు నాశ్రితులు శ మాటికిఁ జేసిన యన్నితప్పులు
నగ్నఁచిన మర్వరాక మది శ నాటినసీతవియోగదుఃఖమున్
మఱవఁగ నేరఁ డయ్యె గుణనమండితుఁ డారఘవీరుఁ డయ్యెడన్. 144

సీ. విద్యావయోరూపరవినయశౌర్యాదులఁ, బ్రబలు లై కొడుకులు శ భక్తిసలుప
హృదయానుగుణముగా శ నేమఱ కేవేళ, ననుజన్ము లఖలకార్యములు నడప
నకలదేశాధినాయకులు గింకుర్వాణు, లై పదాబ్జము లెప్పు శ డనునరింప
హితమంత్రిగురుపురోహితబంధుసామంతి. ముఖులు మనఃపూర్వముగనుతింప

తే. భూమిఁ జిరకాల మేలుము శ స్వామి యనుచుఁ
బ్రజలు జేవెట్టఁ గలిమియు శ బలిమి గలిగి
యొప్పి యుండియు సీత లేకున్న కతన
నన్నియుఁ గొఱంత లై తోఁచె శ నవనిపతికి. 145

—◆◆◆కానల్యాకేయీసుమిత్రలు దివంబున కరుగుట.◆◆◆—

తే. ఏకతంబున నున్నచో శ నినకులుండు, భామినీమణి నూహించిరపరితపించుఁ
గొలుపులో నున్నయప్పడుకొడుకులఁగని, సీతరూపంబుభావించిర చింతనొందు.

వ. తత్కాలంబున. 147

సీ. రాజ్యంబుఁ జేయుశ్రీరాముని విభవంబు, కన్నులు చల్లగాఁ శ గాంచి యలరి
యమితదక్షిణలతో శ నాతఁ డొనర్చిన, యాగకోటులు గని శ హర్ష మొంది
యవ్వయంచు సపర్యర లాచరించు కుశాది, పౌత్రులఁ గనుఁగొని శ బాళిఁజెంది
సీత ప్రాయినచింతఁ శ జెందనీక భజించు, నూర్మిళాదులఁ జూచి శ యూఱడిల్లి

తే. యెల్లబంధులఁ బోషించిరీయిహనుఖంబు, లెల్లఁగని యెల్లసవతులరీయెల్లమలర
నడచి నడిసన్న కౌసల్యరీనాథుఁ డున్న, లోకమునకేఁగెనుతులెల్లశోక మొంద.

వ. అప్పుడు 149

క. తల్లీ సాధ్వీలోకమ, తల్లీ మముఁ బాసి పోవఁ ర దగునే యనుచుం
దల్లడమందుచు రఘువతి, తల్లికిఁ బరలోకవిధులు ర తగ నొనరించెన్. 150

చ. పతి కడ కామె చన్నయొకరపక్షములోపల నేఁగెఁ గేకయ
క్షీతిపతిపుత్రియున్ విభునిరచెల్కికి సంతటిలోఁ గ్రమంబునం
గతిపయవాసరంబులకుఁ ర గాంతునిఁ జేరె శుమిత్రయున్ నయ
వృత లయినన్ సపత్నులు పరస్పరసౌఖ్యము లోర్వ రెయ్యెడన్. వ. అప్పుడు.

క. ఆమాతలఁ గూర్చి రఘు, గ్రామణి మహినురుల కొనఁగె ర రత్నాభరణ
స్తోమంబులు హేమంబులు, గ్రామంబులుఁ బారతౌకికీక్రియలయెడన్. 153

చ. అతులవిభూతి మీఱఁ బితృయజ్ఞము లిట్లు లొనర్చి రామభూ
పతి యశుచిత్వముం దొరఁగి ర బంధుపురోహితమంత్రిసోదరా
న్వితుఁ డయి యొక్కనాఁడు మహనీయసభం గొలుపున్నఁ గేకయ
క్షీతివరుదూత వచ్చి సుతీరజేసి కరంబులు మోడ్చి యిట్లనెన్. 154

ఆ. స్వామివారికడకు ర మీమామ తమపురో, హితునిఁ బంపె నాతఁడెదిగొనచ్చు
చున్నవాడు నేను ర మున్నుగాఁ దెలుప వ, చ్చితి నటన్న నృపతిరేఖరుండు.

—◆— రామునికడకు గార్గ్యమహాముని వచ్చుట. —◆—

చ. అలరుచుఁ గేకయాధిపతిరయంపినగార్గ్యునికిన్ వినీతి హె
చ్చిల నెదురేఁగి వందనముఁబ్రజేసిన దీవన లిచ్చి యాతఁడున్
విలసితలీల మించుపదిరవేలహయంబుల రత్న భూషణా
వళుల ధనంబులన్ వివిధరవస్తుచయంబు లొనంగెఁ గాన్కగన్. 156

ఆ. అవి పరిగ్రహించి ర యివి యేల దెచ్చితి, రింతవంత చేతురేయటంచు
నతనిఁ దోడితెచ్చి ర యర్థ్యాదు లిచ్చి య, ర్హాసనమున నుంచితయధిపుఁడనియె.

చ. లలితగుణాబ్ధి మీకుఁ గుశరీలుంబె కదా ఘనుఁ డన్మనీయమా
తులుఁడు నుఖించునే వినయదోహాలుఁ డాయనతండ్రివై భ పూ
జ్యులుఁ డయి యున్నవాఁడె శుభశుంతులె పుత్రులు గూర్చి మాపయిం
గలదె త్వదాగమంబునకుఁ ర గారణ మేమి గణింపవే యనన్. 158

మ. మృదువాకోవిదుఁ డమ్మునీంధ్రుఁ డనియెన్ ర మీమాతులుం డయ్యుధా
జిదిలాధీశ్వరుఁ డార్యబంధుయుతుఁ డై ర జ్ఞేమాన నున్నాఁడు పేర్
మ దిర్బిన్ శుభశీలుంక మిముఁ బరాశమర్చింప నన్ బంపినాఁ
డది గా కింకొకవార్త దెల్పు మనినాఁ ర డాలింపు మురీశ్వరా. 159

శా. గంధభవప్రతిమానవిగ్రహు లుదరగ్రస్యందసుల్ బాహుగ

ర్వాంధుల్ సింధుతటోభయాశ్రేతులు మాశయాః యద్ధబద్ధాశయుల్
గంధర్వుల్ శరచాపధారులు పృజం శ గారించుచున్నాడు
స్సంధుల్ వారలఁ బట్టి చంపి బుధులకా శ సంరక్ష సేయందగున్

160

ఉ. ధారుణిక్ భరం బయినదారుణచిత్తుల సంహరించినకా
భూరియశంబు పుణ్యమును శ బొందెడినేకద గల్లు రాజ్యము
ల్యూరత మించు నీనుతులలోపల నెవ్వరినైన నిర్వరకా
వారక యచ్చటకా నిలుప శ వచ్చు బ్రజావలి హెచ్చు నందునన్.

161

తే. అనియు నీనూమపనిచినాఁడనినరాముఁడెవ్వనికుమారులవీర్వుర శ లెందఱుగల
రనినవారెల్లమూఁడుకోర్కె వనినాథ, ఖలులు శైలూషనుతులంచుశగర్భ్యుడనిన.

చ. విని కడు సమ్మతించి రఘునీరుఁడు గర్భ్యునిఁ జూచి పల్కెనో
మునివర యద్దురాత్ముల నశమోఘశరాహతి నుక్కడంచి శౌ
ర్యనిధులఁ దక్షపుష్కరుల శ నాత్మతనూజుల నందు నిల్చ నా
యనుజలలామునికా భరతు శ నంబెద రేపు బలాన్వితంబుగన్.

163

తే. విభవములమించుగంధర్వరవిషయములకుఁ, బట్టములుగట్టఁబని చెదరభంతసుతుల
నీక్షణంబువ నని వారి శ కిర్వురకును, జెలఁగి పట్టాభిషేకముల్ శ సేసె విభుఁడు.

—◆◆◆ భరతుఁడు రామాజ్ఞ చే గంధర్వులమీఁదికి గూర్చునకుఁ బోవుట ◆◆◆—

ఉ. ఇట్టులఁ దక్షపుష్కరుల శ కిర్వురకకా రఘుభర్త పట్టముల్
గట్టి విసీతుఁ డౌభరతుఁ శ గన్గొని గార్భ్యులఁ గొల్చి రేవె బా
ష్మిట్టల మైనబల్కిఁ బోలియింపుము వైరులఁ గట్టు మచ్చటం
బట్టణయుగ్మ మందులఁ గుశమారుల నిల్పుము రమ్మ నాపుడున్.

165

చ. సవినయబుద్ధి నాతఁడు హాసా దని యమ్మఱునాఁటివేకువకా
దివసముఖోచితక్రియలు శ దీర్చి కుమారులతోడ వచ్చి రా
ఘవునకు మ్రొక్కి దీవనలఁ శ గైకొని వీడ్కొని యంగిరస్తనూ
భవునిఁ బురస్కరించుకొని శ పౌరుష మొప్పఁ జనెకా జయార్థి యై.

166

వ. అప్పుడు.

167

సీ. అతిఘోరఘోరకారకృతవైరి మదవార,ణములైనమదవారశ్రాములు గదలె
ఘనఖురోత్థరజోంధరకారాంధహరిసైంధ,వములైనబహుసైంధరవములునడచెఁ
జటులకేటన కాండశచలితతారామండ,లములైనరథమండలములు దరలె
వీతిభాగభియాతిరవిదశనోద్ధతహేతి, కోటియైనపఞాతిరకోటి వెడలె

తే. నందుభేదీధణాంధణల్ శ గ్రందుకొనియె, శంఖభుంభునినాదముల్ శ నందుకొనియె
మురజపణవాది ఘోషముల్ శ ముందుకొనియె, నమితకాహళరవము మీసన్నందు
కా. ఈలీలకా బహుసేన గూడి భరతుం శ డేగంగ నాత్రోవలోఁ గొనియె.
గాలగీపుఁ డితంఁడె నుమ్ము మనకుకా శ గంధర్వమాంసాదులం

గీలాంబులఁ దృష్టి చేయు ననుచుం శ్రీ గీర్తింపుచు భూతభే
తాశక్రూరపిశాచకోటి నడచెన్ శ్రీ దండంబలెన్ వెంబడిన్.

169

క. ఆలాగె యనునరించె నృ, గాలవృకవ్యాఘ్రముఖమృగంబులు ఖగముల్
నేలయు నింగియు నెఱసె వి, శాలచమూకలకలము పిశాచార్భటులున్.

170

వ. ఇవ్విధంబున.

171

మ. నెలమిఁదం బదియేనునాళ్లకు మహానీకంబుతో నాత్మమా
తులుప్రోల్ చేరి యతండు నిల్వ రహి నరదున్ నాఁటికిన్ నిల్చి వెం
పలరంగా మఱునాఁడె కేకయులు సాహాయ్యంబు రా శాస్త్రపుల్
గలఁగన్ రామనహాదరుండు ననియెన్ శ్రీ గంధర్వదేశంబువైన్.

172

మ. పటహాధ్వనములున్ భటార్భటు లదరభక్తికోధయోధవృట్ట
ఘటితేష్వానగుణధ్వనుల్ నిజవధూగగైర్భక్తినిచ్చేదనో
దృటలీలన్ నిగుడం దహాగమనవాత్తల్ విన్నవా రౌట నొ
క్కట గంధర్వులు వచ్చి తాఁకి రలుకం శ్రీ గాకుత్స్థసేనావలిన్.

173

క. కడలిం గడలి యెదుర్కొను, కడిమిన్ భరతేంద్రసేన శ్రీ గంధర్వులవై
వడి నిగుడ బెడిచముగఁ దలఁపడి పోరెడునపుడు పోరు శ్రీ భయదం బయ్యెన్.

క. నిలునిలుమను నెలుంగులు తలఁతలమనియెడు నెలుంగు లడరితాఁకెడియెలుంగుల్
కిలకిల నాచ్చు నెలుంగులు, బలిబలి యను నెలుంగులును నరభం బవియించెన్.

సీ. నడుచుచప్పుడు డాసిరపొడుచు చప్పుడుఁ గేక, వేయించప్పుడు దొమ్మిరసేయించప్పు
డాఁగుచప్పుడు చెలరేఁగుచప్పుడుఁగత్తు, లొరయించప్పుడునూఁక శ్రీవిరియించప్పు
డెదిరించుచప్పుడు శ్రీ బెదరించుచప్పు డ, గ్గించు చప్పుడు వలంకశ్రీరించు చప్పు
డదలించుచప్పుడు శ్రీ విదళించుచప్పుడు, బిలుచుచప్పుడు బురికోలుపుచప్పు

తే. డుభయసేనల సమరీతి శ్రీ సుప్పతిల్లి

మిక్కుటపుఁగిన్క చదలాని శ్రీ పిక్కటిల్లి

మనుజయోధులు శై లూషత్రనుజయోధు

లేడహారాత్రములు పోరి శ్రీ రిరసమున. వ. మఱియును.

177

సీ. చరణాహతుల భూమి శ్రీ జనియించురజముచే, నిఖలనిక్కుల నిర్దు శ్రీ నించినించి
జలిపించువిచ్చుక శ్రీత్తులపల్లఁ దులకించు, మించులు దివి యెల్ల శ్రీ ముంచుముంచి
జముండు బి ట్టాడించురజంత్రింపుబొమ్మల, ట్లలఁతఁ జెందక క్రుచ్చులలాడి యాడి
కుసుమితాళి కాళికోమరునఁ గ్రొత్తినె, తుటివాఁడలను దొప్పఁగిఁగిఁగిఁగి

తే. చెయ్యి లులియంగ మూఁక్కుల శ్రీ జెంది చెంది

యలపుకలిమి నొకింతలో శ్రీ దెలిసి తెలిసి

సింహములలీల గర్జనల్ శ్రీ సేసిచేసి, యుభయయోధులుపోరాడిరొక్కమొగిని.

వ. అప్పుడు.

179

తే. ఒరలుమదకరు లుర్వివైఁ శ బొరలుహరులు

విలుగుతేరులు బల మేది శ యొలుగుభటులు

వారులుపడగలు నెత్తుటఁజేయఁగొడుగు, లలబలములందు రెంటును గలిగియుండె.

సీ. పొలనులేకాటిప్రేగులు మాడియున్నప్రేతవ్యాతములబిడతనము వాసె

బ్రమదల కస్థిహారము లియ్యఁగోరెన, డాకినీతతియభీష్టములు గల్గె

గీలాలనదులలోఁ శ కేళి నల్పఁ దలంచు, శాకినీసమితిమూచుటలు దీరె

బచ్చిపీనుఁగులకై శ బహుదేశ మరు పెంచి, నట్టిబేతాళులరాయాత్మ లలరె

తే. గ్రొవ్వు మజ్జయు మెడడునుగూర్చి బ్రహ్మ, రాక్షస శ్రేణులకు సమాశ్రాధనంబు
సేయ నెంచినదయ్యంపుఁ శ జెలులయెన్ని, కలును ఫలియిం చెనమ్మహాశోదనమునను.

శా. ఆలోనం బగవారిఁ గన్తోటఁగి మారయూధులీలారతి

శై లూపాత్మజు లంబరస్థు లయి మరజ్జామాంసచర్మాములు

శై లాదుల్ గురియించి సేన నొగిలించు గాంచి కల్పక్షయ

త్యేలగిగ్రునికై వశిక్ భరతుఁ డరక్షీణక్రుధాక్రాంతుఁ డె.

182

శా. సంవర్తారణమండలస్ఫురితతీర్క్షజ్యోతిరుజ్జ్వంభి యా

సంవర్తాస్త్రము వింటఁ బూన్చి జగముల్ శ శంకించఁగా నేసివ

సంవర్తాశుగవేగ మొప్ప నదియై శ జ్వాలాస్ఫులింగోగ్ర మై

సంవర్తాగ్నివలె దహించె నపు డాశై లూపజ శ్రేణులకే.

183

క. ఈరితి మూఁడుకోట్ల మ, హారధికుల తుణములోన శ నడఁగించినయగా

ఘోరాస్త్రరాజ ముపసం, హరిము గావించె భగతుఁ శ పమఁగిలు పొగడె.

—●—●— { భరతుండు గంభీర్ములం బరిహర్చి తనకువాడు లకులక్ష } —●—●—
పుష్కరుల ద్రాక్ష్యంబున నిలిచి యనాధ్యక్షు నయ్యును.

మ. భరతుం డీగతి నుగ్రశాస్త్రవతికై శ భంజించి తద్దేశముల్

సరసప్రాధిమ నాకమించి ప్రజ లెంచక సింఘభూమి

గ్రరమావై భరి మించ నొక్కపురము శ గాంధారభాత్రిక శుభా

కరశిల్పొన్నతిఁ గాంచునొక్కపురము శ గల్పించి మాంబొడికిన.

185

ఆ. పొనఁగఁ దక్షశిలయు శ బుష్కరావతియు నా, పుష్క లాచరించి శ స్వర్గభంగి

దనరుతక్షశిలను శ దక్షుని బుష్కరా, వతిని బుష్కరాఖ్యసమతుని నిలిపె.

186

చ. పురముల రెంటు నిక్కరణి శ బుత్త్రకులక సిమి లొంగి నిల్చి యా

భరతుఁడు నాఁడునాటి కలకపట్టణముల్ కనధాన్యవస్తుభా

స్వరములుగా ద్విజాతిసృపరవై శ్యభటాదికన్యవై భవా

కరములుగా రథేభతురగన్ఫురితంబులుగా నొనర్చిన.

187

సీ. రాజత్యోతిపరరాజిత్రాగార, రాజితప్రాకారరాజిఁ దనరి

చంద్రమండలతుంగచంద్రమండితశృంగ, చంద్రశాలాభంగశాలలఁ దని

- రమణీయతిరివాసగ్రామణీ ప్రభుర్ని నా, రమణీస్ఫురితగోపురముల నెలసి
రాజరాజధనోత్కళరాజన్రసంవాస, రాజమార్గములచే శరణి వహించి
తే. కేళికాసారవాపికారభేయకూప, కృతక కుఢిలోపవదేవశివేహమందు
రాధ్యజవిచిత్రకుండ్యతోరణవిశేష, భానురశ్రీల నొప్ప నశ్వట్టణములు. 188
- క. అలకామరావతులక్రియ, నలరెడునప్పట్టణముల శనైదేండ్లలమిక్
నిలిచి కుమారుల వీడ్కొని, బలువేషక రాముకడకు శభరతుండు వచ్చెన్.
తే. వచ్చి పరమేష్ఠి నర్పించుశవానపుండ, పోలెన తండ్రిన్న సాదాబ్జరములకు మ్రొక్కి
యతులమణిపూజ జూనరించి శయివధంబు
మున్నుగాఁ గలకార్యముల్ శ విన్నవించె. 190
- తే. విన్నవించినరఘురామశిఖుండు సంత, సిరిచి తిన్నుల నిరువురఁగొంచి యనఘు
లారమనయార్కి శేయులకై నపురము, లెవ్వియనగై కయిపుత్తురడట్టులనియె.
ఉ. అంగధరాంగనామణిక శ సంగద మై తగునంగదీయ మి
య్యంగదుఁ డేలు నుత్తరదేశాభరణం బనఁ జంద్రకాంతసం
జ్ఞంగర మొప్ప పోల్ తదనుశిబన్మండు గైకొను నట్ల సేయుఁ డ
న్నంగడు సంతసిల్లి రఘునాయకుఁ డించితవాసరంగబుననె. 192
- తే. అట్టె వారికిఁ బట్టముల్ గట్టి పట్ట, మమున నంగదు నిలుప లక్షణునిబనిచె
జంద్రకేతుని మల్ల దేశమున ననుపఁ, బనిచెభరతునిసమముగా బలములొసంగి.
చ. పనిచిన వారు నవ్విభుండు శ పంచినకై వడి నందు నందు న
త్తనయుల నుంచి వారికి హితం బుపదేశ మొసంగి రాజ్యముల్
పనుపడ నొక్కవత్సరము శ పాయక తాము వసించి తత్తదా
ర్యసతుల వారి వీడ్కొని నిశాగ్రజుఁ గొల్వంగ వచ్చి రయ్యెడనె. 194
- ఆ. వచ్చి కొలుచుననుజరవరులతో రఘుభర్త, దనరె గార్హ పత్యదక్షిణాన్న
లనునరింప నెలయునాహువీచుగ్ని, పోలె విభూషణాంశువులు వెలుంగి. 195
- ఆ. ఇవిధమున రాముఁ శ డేకాదశసహస్ర, వత్సరములు సరమశ్చైభవమున
నేల నాల్గుచెఱుగు శ లేతఁ జ్రేతాయుగం, బాదియుగములీల శ నతిశయిల్ల.
క. ఘనమతులు భరతలక్ష్మణు, లనవరతము రామసేవనానక్తనుతిరి
దనరుచుఁ గాలము చేరువ, యని యెఱిగియుఁ గలఁగకుండెరా ననుమాముననె.
యముండు మనివేషధారియై రామనికడకువచ్చి రహస్యంబున బ్రహ్మనాస్త్రిలు దెలుపుట.
నీ. తనశోణతారకాంతరకాంతిచంచల, చంచలాంచజ్జలశిచ్చటల నుంచి
తనచతుర్దంష్ఠ్రి కార్యభిధాన్ పరిశుద్ధ, భాసితాంగ రాగసంరవదల్ నుంచి
తనకేలిదండపురదండితనం బెల్ల, హస్తస్ఫురద్భ్రూయస్తి నిలిపి
తననిండుమేనికంఠదెసచాయ కటిబద్ధ, సప్యక్ష్మస్థమృగాజనమునఁ బూన్చి
తే. శాంతభావంబు గరుణాప్రసన్నముఖము, నిర్మలాదకపూర్ణకుంఠదీపయుఁ దనర

- జటిలవేపంబు ధరియించి శ్రీ జముండు వెలిహా, జారమున కేగిస దెంచిలక్షణునికని
 ఉ. ఇచ్చటి కొక్కతాపసకుశలేశ్వరుం డంపంగ నేను దూత నై (యె.
 వచ్చితిం బద్ధబంధుకులవహునిం గన్గొని మాటలాడెగా
 నచ్చతురాత్మతోఁ దెలుపునమయ్య మదాగమనంబు నాపుడుం
 జెచ్చెర లక్షణుండు నృపుఁ శ్రీ డేరి కరంబులు మోడ్చి యిట్లనున్. 199
- చ. దినకరతీక్షణతేజమున శ్రీ దృష్టికి వ్రేఁ గొనరించుచున్నవాఁ
 డనితరధర్మమూర్తి యొకశయాశ్వునిదూత తపస్వి దేవరం
 గనుఁగొని మాటలాడుటకుఁ శ్రీ గా మొగసాలకు వచ్చి నిల్చినాఁ
 డన విని రాముఁ డాతని రశయంబునఁ దోడ్కొని రమ్మ నాపుడున్. 200
- చ. అతఁడును శ్రీశ్రుయానమున శ్రీ సమ్మునిఁ దోకొని వచ్చునంతలోఁ
 బతి యెదుఁదేగి నమ్ముఁ డయి శ్రీ పాద్యము మున్నుగఁ బూజ లిచ్చి యు
 న్నతకనకాసనస్థితు నోనర్చి ప్రసన్నత మించి పల్కె నో
 యతులవివేక యెవ్వ రిట శ్రీ కంపంగ వచ్చితి వానతియ్యవే. 201
- చ. మిముఁ గనుఁగొన్నయంత నలశమిత్రునిఁ జూచినయట్లు మాససా
 బ్ద మలరె నామ మేమి తెలుకపం గదె యన్న నతం డనుకొ రహ
 స్యముగ వచింతు నిజమల శ్రీ నందఁజు బంపుము రామ నీవె కా
 క మఱి పరుల్ వినంగ నధిశకారులు గారు మదీయవాక్యముల్. 202
- క. అదిగాక యిర్వురమును స,హృదయులమై మాటలాడుకనెడ నిచటికి నీ
 తి దొఱంగి వచ్చినాతని, విదళించెదవేనిఁ గార్యకవిధ మెఱిగింతున్. 203
- చ. అన విని కొంతసేపు హృదయాబ్జమునం దలపోసి మంచిదే
 యని సభ నున్నయందఱు బ్రీయంబునఁ బంచి విభండు లక్షణుం
 గనుఁగొని నీవు వాకిటనె శ్రీ కాచుకయుండు మి టెవ్వరై న వ
 చ్చిన నిది వేళ గా దని వరచింపుము పొ మ్మని పల్కె నయ్యెడన్. 204
- క. ఆకుహనాముని శేఖరుఁ, డేతమున నున్నరాఘవేశ్వరుఁ గని నీ
 తాకాంత బ్రహ్మ పనుపంగ, నీకడ కేతెంచినాడె శ్రీ నే నంతకుఁడెన్. 205
- ఉ. ఈపు నృపాలమాత్రుడవె శ్రీ యీసచరాచరభూతకోటికిఁ
 దేవుడె వైనవిష్ణుడెపు శ్రీ దేవకిరీచిరత్నరత్నశో
 భావృతపాదసమ్మండ వననాది వనంతుండె వజ్రగర్భుం డె
 య్యా వినిసింపు మన్నవిధి శ్రీ మంతయు నూఁకొను ముగ్ధుఁడె చదనె. 206
- సీ. ఆదికాలమున క్షీరరాధిలోఁ జిలువను,న్నీనిపైఁ బవళించి శ్రీ నిదురఁ జెంది
 కొన్నికల్పము లరుగటయు మేల్కనిభవ,న్నాభిఁ బుట్టినతమ్మిసను సృజించి
 నీవీమలందె జర న్నించిన మధుకైట, బాఘ్యులం ద్రుంచి తరడిస్థితతుల
 ధరములు మెడడున శ్రీ ధాత్రియుఁ గల్పించి, లోకాధిపత్యంబు శ్రీ నా కొనంగి

తే. బాధలిడ్చుడై త్యులవధింపఁబ్రతినఁబూని, వెనుక రావణుచేనొచ్చిరవేడుకొన్న
నురల రక్షింప దశరథనసుతుఁడె వగుచు, నవతరించితి నని నొంచితనరవగుని.

తే. మొదటఁ బలికిన చందానఁబదునొకండు, వేలయేం డ్లుర్వి యేలితిరవేలయింకఁ
దామసముసేయ రమ్మాత్తిరథామమునకు, నిలుము రాజ్యేచ్చగలిగిసరసేల నధిప.

చ. అని పరమేష్ఠి దెల్పు మనె శ నంచుఁ బరేతవిభుండు పల్కినఁ
విని చిటునవ్వు నవ్వి ఁఘురవీరుఁడు వారిజసంభవుండు ప
ల్కినదె హితోక్తి గావలయురత్నత్యము లన్నియు నయ్యె నియ్యెఁ
బను లిఁ తేవు వచ్చెదఁ బ్రభావనిధి యని పల్కు చున్నెడన్. 209

—♦— దుర్వాసుఁడు ఊత్పీడితుండై రామునికడకు వచ్చుట. —♦—

సీ. అససూయగర్భశురక్షిని రూపుఁగని యేమహర్షి ముక్తాగ్రగణ్యత వహించె
నత్రి సంయమితపోధాత్మీరుహమున కే,యతివ రేణ్యుఁడు ఫలారక్తపత్రి రహించె
నిందు రాజ్యవిభూతి ర నేమానిశాపాత,రావలివాయువై ర యభిఁ గలిపె
రుద్రునియత్యుగ్రరోహిణి యేమునీ,శ్వరునిచందమున గోరచరతఁ జెందె
తే. నట్టిదుర్వాసుఁ డవ్వేళనరుగు దెంచి, మోసలవసించురాముతరమ్మునిఁ గనుఁగొని
యధిపుతోఁ దెల్పు మారాక శ యనిన నతఁడు

నెంతయు వినీతుఁ డై మ్రొక్కి శ యిట్లు లనియె. 210

మ. జటిలాగ్రేసర వేళి గాదు రఘువంశస్వామి యేకాంతలం
పటచేతోగతి నున్నవాఁడు క్షమియింపం జెల్లు నొక్కింతసే
పటకుఁ నాకును బోవరా దనిన రోరహిణి జ్వలజ్జ్వలికా
చటులక్రూరకటాక్షుఁ డై యతఁ డనుక శ సౌమిత్రితోఁ గ్రమ్మఱన్. 211

చ. నను నిలువఁ బితామహజననార్దనశంభులకైన శ క్తిలే
దనఁగ నొకండు శ క్తుఁడె నృపాగ్రణి కీవు మదాగమంబు పె
ల్చనిపని నిక్కమేని హితరబాంధవమంత్రులతో ధనంబుతోఁ
దనయులతో మిముం గినిసి శ దగ్ధులుగా శపియింతు నావుడున్. 212

తే. గడగడ వడంకి పెక్కండురమడియుకంఁబునరయనొక్కనిచావు మేరలనితలగచి
రాఘవునిఁ జేరి మ్రొక్కి దుర్వాసుఁ డిపుడు
దేవ యరుడెంచినాఁ డంచు శ దెల్పుటయును. 213

ఉ. వాసరరాజవంశమణి శ వాసరరాట్సుతు వీడుకొల్చి దు
ర్వాసునిఁ జేరఁ బోయి యభిరవందనముల్ ఘటియించి యేల వి
చ్చేసితి రేమిపూజనలు శ సేయుదు నావుడు వేయియేండ్లు నే .
జేసినబ ల్తపంబునఁ గృరశించితి నాఁడలి దీర్పవే యనన్. 214

చ. వడియము లొల్పుఁబప్పుఁ గలగవంటకముల్ వరుగుల్ ఫలాదులుం
బడిదము లప్పముల్. వడలు శ పాయసముల్ కలమాన్న మాజ్య మ

బిలిపించి జమునిరాక మొదలుకొని సకలంబు దెలిపెదత్సభ్యులకున్. 224

చ. తెలిపి వినీతు సోదరుఁ బ్రతిజ్ఞ యటంచుఁ ద్యజింపఁ గూడునే
తలఁకెడి జత్తమెయ్యది హితం బెఱిగింపుడు మీర లిందఱుం
గలఫల మన్న నొండొరుమొగంబులు చూచుచుఁ దేర్చి యెద్దియుం
బలుకఁగ నేర కూరక సరభాసదు లున్న వసిష్ఠుఁ డిట్లునున్. 225

చ. పృథిన యటంచు లక్ష్మణునిఁ శ్రీ బాయట యెల్లన నేల రామ నీ
పృథిన దొలంగినం బలు కరబద్ధ మనంబడు సయ్యసత్యతే
హత మగు ధర్మ మానుకృత శ్రీ మంతముగా జగముల్ నశించు లో
కతతులు పెక్కునాశ మగుకంటె సహోదరుఁ డొక్కఁ డెక్కుడే. 226

చ. సకల మనిత్య మెప్పటికి శ్రీ సత్యము నిత్యము సత్యసంధు లై
ప్రకటయశోవిభాతి మనరా మనరాజు లసత్య మాడ నో
పక కద నిన్నుఁ గానలకుఁ శ్రీ బంచె భవజ్ఞనకుం డెఱుంగవే
యకుటిలసత్యసంపద జనాధిప కీర్తి వహింపు నావునున్. 227

క. ఆమాటలు విని సభ్యు, స్తోమము విధి చెట్ట యనుచు శ్రీ దూఱంగ రామ
స్వామి కడుఁ దెగువ చేకొని, సౌమిత్రిం బూచి ధైర్యసంపద ననియెన్. 228

చ. ఎడవక యెంతతప్పు ఘటియించినచో నినువంటితమ్ముని
గడఁగి వధింపఁ జాల నధికప్రతిభాన్వితు లైనవారికి
న్విడుచుట చంపు టొక్కగతి శ్రీ నిన్నుఁ ద్యజించితి నీకు నిచ్చయా
నెడ కింక నేగు మన్న నతఁ శ్రీ డెంతయు శోకవిపాదమూర్తియై. 229

చ. అడలుచు నన్నపాదముల శ్రీ కప్పుడు సాగిలి మొక్కి యార్చు ల
క్కడిజనముల్ పిభుండుఁ దనుఁ శ్రీ గన్గొని యశ్రులు నించఁ గొల్పు వె
ల్లడి సరయూతరంగిణి కరవార్యధృతిం జని క్రుంకి యోగ మ
యెడఁ ధరియించి యాత్మఁ దనయెప్పటిరూపు దలంచునంతలోన్. 230

చ. ఎలమిఁ బ్రసూనవృష్టి గురీయింపుచు నింద్రుఁడు వచ్చి శంఖకా
హళములు మ్రోయ రంభ మొదలైనచెలుల్ నటియింప నమ్మహా
జ్వలనిధి మేనితోడఁ ద్రిదోవంబునకుం గొనిపోయె వేడ్క నం
దలిబుధు లొర వచ్చె హరినాలనసా లని ప్రస్తుతింపఁగన్. 231

తే. దివమునకు నిల్లు లక్ష్మణదేవుఁ డరిగి, యచట దివిజలచేఁ బూజరలది కోటి
భానుబింబప్రభాభాసమానుఁ డగుచు, నిత్యముక్తాశ్రయరబై వనెలవుఁ జేరె.

ఉ. అంత వసిష్ఠముఖ్యు లగునార్యులఁ గన్గొని రాముఁ డిట్లున్
వంతగఁ దోచుచున్నయది శ్రీ విశ్వము లక్ష్మణుఁ బాసి నిల్వలే
నితటనుండియున్ భరతు శ్రీ నిష్ఠుర మేలెడునట్లు నేసి లో
కాంతరగామి యైనభరతానుజునిం దిలకింప నేగెదన్. 233

- చ. అన విని భీతుఁ డై భరతుఁ శ్రీ డన్నకుఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి పల్కె నో
యినకులనాథ యీధరణి శ్రీ యేటికి నింపవపాధిపత్య మి
చ్చిన మిముఁ బాసి నే క్షణముననే పయినన్ వసియింపజాల మీ
కనిశము సేవఁ జేయుటయె శ్రీ యంచితరాజ్యము వేయు నేటికిన్. 234
- క. నరవర కోసలదేశము, పరిపాలన సేయఁ గుశునిఁ శ్రీ బట్టము గట్టుం
డురుక్మప ను త్తరకోసల,ధరణికిఁ బతిఁజేయుఁ డతనిరతమ్ముని ననఁగన్. 235
- చ. అనియె వసిష్ఠుఁ డోరఘకుశలాధిప మీపలు కాలకించి యీ
జను లెడఁబాయలేనివెత శ్రీ జాలి నహించిరి వీరిఁ దేర్పఁగాఁ
జను నన రామచంద్రుఁడు ప్రసన్నత నాప్రజఁ జూచి మీరు కో
రినపని యేమి దెల్పుఁ డొనఁగిరించెద నెట్టిది యైన నావుడున్. 236
- ఉ. పౌరులు మఁతులున్ భటులు శ్రీ బంధులుఁ బ్రాంజలు లూని నిల్చి యో
కారుణికాగ్రగణ్య కలశకాలముఁ బోచి మముం ద్యజించి పో
మేరయె పుత్రప్రాప్తనఖిమిత్తనఁగోదు గేహినీనువృ
ద్ధారముతో మిముం గొలిచి శ్రీ వచ్చెద మెక్కడఁ జన్న నావుడున్. 237
- క. ఎలనగ వొలయ రఘూద్యహుఁ, డల మనుజులమనవివిన్పితాంతునిపలుకుల్
దలఁచుకొని మంచి దనియెం, గలవె నమర్థుల కసాధ్యకార్యము తెందున్.

—◆◆◆ రాముండు కుశలవులకుఁ బట్టము గట్టెట. ◆◆◆—

- క. కోసలకన్యానుతుఁ డిటు, లాసించినయట్టి ప్రజల శ్రీ నలరించి కృపం
గోసలదేశమునకుఁ బతిఁ, జేసెఁ గుశు విపక్షకరటిరశి యొంకుశునిన్. 239
- క. లవు నంఘ్రిద్యుతిజితప, ల్లవు నంగవిలాసవిభవరజ్జితరతిప
ల్లవు ను త్తరకోసలమున, కవనీశ్వరుఁ డధిపుఁ జేసె శ్రీ నార్యులు మెచ్చున్. 240
- ఆ. ఇటుల దొరలఁ జేసి శ్రీ యిద్దలు నుతులకుఁ, బ్రేమ నిచ్చినట్టిరభూములందు
రావణాహితుఁడు కుశశాపతి యనుప్రోలు, శ్రావితాఖ్యపురమునంఘుకించె. 241
- ఉత్సాహ. దేవతాసరిత్సరోజరదేదివన్ధరాశనం
భావితాభ్రవిభ్రమభ్రమస్ఫురత్సురేశ్వర
గ్రావబద్ధగోపురప్రకాశముల్ కుశావతీ
శ్రావితాభిధానసత్పురంబు లొప్పె నెంతయున్. 242
- చ. పురయుగ మిట్లొనర్చి యటఁ శ్రీ బుత్తులఁ బంపెడువేశ రాఘవుం
డిరువురకున్ సమానముగ శ్రీ నిచ్చె రభేభభటాశ్వఙ్మలం
గరుణఁ గనుంగొనెన్ జనకకన్యఁ డలంచి కవుంగిలించి త
చ్చిరములు మూర్ఖునెన్ నయవిశేషము లెల్లఁ జలంచి ప్రేముడిన్. 243
- చ. ఇనకులభ ర్తచేఁ దనయు శ్రీ లిట్లుపలాలితు లై తదంఘ్రియు
గ్దనఖవిభల్ స్వఫాలఫలకప్రళనద్ధనసారరేఖలం

జెనకఁగ మ్రొక్కి దీవనలు శ నేకొని వీడ్కొని బాష్పపూర్ణులొ
చను లయి పోయి రవిభుఁ డొనంగిన చోటకు సైన్యసంగతిన్ .

244

—●— శత్రుఘ్నుఁడు తనకుమారులకుఁ బట్టయిచ్చి రామనికడకుఁ బంపెట. —●—

తే. అంత శత్రుఘ్నుఁడొడితెరమ్మనినృపాలుఁ, డాపుఁ డగుదూత నొక్కనిననున పోగి
రమునఁ జని వాఁడు మూఁడహూతరాత్రములకు
నధిక సౌభాగ్యమధుర యాశమధురఁ జేరి.

245

మ. అలశత్రుఘ్నునిఁ గాంచి లక్ష్మణునినిర్యాణంబు పోః శ్రీతా
దులు దాముం బడిఁ గొల్చి పోవుటకు నుద్యోగించు లొత్తయపు
త్తులకుఁ గోసలభూము లిచ్చి జననాథుం డూర్ధ్వబోకోన్ముఖా
కలిత ప్రజ్ఞ నిహించి యున్ని మొదతొకార్యసితుల్ నిల్వినన్ .

246

క. విని కలఁగియుఁ గలఁగక య, జ్ఞననాథునిండుదైర్యసంపన్నుఁడ గాం
చనుఁ డనుపురోహితునిఁ బురఁజనములఁ దలిపించి స్రీయ మోసఁగ నిట్లనియెన్ .
తే. అన్న నెడఁబాసి లక్ష్మణుఁడెదురపురికి, నేఁగెనట యెల్ల ప్రజలతోఁగినింకి విభుఁడు
వెడల నున్నాఁ డట యదోధ్య శ విజన నుయ్యె
నట విలోకించితిరె కాళ శ మోముల పచ్చె.

248

ఉ. రామవిభుండు లేని యమర రావతిన్ నె న్మణంబు నిల్పిన
యీమధురాపురంబునకు శ నింక సుబాహు మదగ్రపుత్రునిఁ
స్వామిగఁ జేసి యుంచి విదేశాపురరాజ్యము శత్రుఘాతికిం
భ్రేమ నొసంగి పోయెదను శ మీర లనుజ్ఞ నొసంగుఁ డియ్యెడన్ .

249

క. అని పలికి వారియనుమతిఁ, గొని యాయాపురములకును శ గొడుకుల నభిషే.
చన మొనరిచి చెడినగముగ, ఘనబలములఁ బంచియొసఁగి గమనోన్ముఖుఁ డై .
క. నుతదారాదుల వీడ్కొని, యతఁ డతిధైర్యమున నొంటి శ సరదముతోఁ డై
పతిసంప్రేషితదూతా,న్వితుఁ డయి సాకేతమునకు శ నేతెంచి వెనన్ .

251

శా. సందర్శించె మహాసభాంతరమునఁ శ శత్రుఘ్నుఁ డుద్యత్సదా
నందుఁ భారికుశాసనస్థితు మునీశ్వర శ్రేణిసంభాషితుఁ
సంకీప్తానల తేజు శాంతినిరతుఁ శ క్షేమాంబరోధారు స్వ
చ్ఛందుం జంద్రనిభాననుఁ ఘనసదృశశ్యామునిఁ రామునిన్ .

252

క. సందర్శించి ప్రియంబున, వందన మొనరించి స్వామి వారియనుజ్ఞఁ
నందనులఁ దగినభూముల,యందు నిలిపి వచ్చినాఁడ శ నకలంక మతిన్ .

253

చ. పలుకులు వేయు నేల మిముఁ శ బాసి యింకఁ మణమైన నిట్టిభూ
స్థలమున నిల్వఁ జాల నిది శ సత్యము నేనును గొల్చి నచ్చెడఁ
వల దని యాన తియ్యకుఁడు శ త్యావృత లెయ్యెడ నమ్మియున్నవా
రల విడ రంచు వేడుకొన శ రమ్మనె నాతని రాముఁ డాదృతిన్ .

254

వ. తత్కాలంబున.

- చ. సరపతియూర్ధ్వలోకగమనంబు చరుల్ వినిపింప ఋతువా
నరులు నిశాచరుల్ విని స్వనాథులఁ గూడి యయోధ్య కేఁగుడెం
చిరి వినయంబు మించ రఘుశేఖరుఁ గాంచి ప్రణామముల్ ఘటెం
చిరి కరముల్ మొగిచ్చిరి వశించిరి యిట్లని యంద తొక్కటన్. 256
- క. ధరణీనాయక మే మిందఱమున్ మిముఁ గొల్చి వచ్చుతలఁపున నిటకుం
బఱతెంచితి మెడపక మము, గురుకృప నిక వెంటఁబెట్టుకొని పోవఁ దగున్. 258
- చ. అనునెడ భానుసూతి వినయంబున రామునిఁ జేరి మ్రొక్కి యో
మనుకులనాథ దేవవిభుమన్నని వాసరరాజ్యపట్టభ
ద్రునిఁగ నొనర్చి మీచరణతోయరుహంబులు గొల్ప వచ్చితిన్
నను విడనాడి పోవకుఁ డనం బతి సమ్మత మొందె నెమ్మదిన్. 258
- క. ఫలన్యస్తాంజలి యై, యాలోన విభీషణుండు శ సంతకు రాఁగా
నాలోకించి రఘూద్వహం, డేలా యీతలఁపు రాక్షసేశ్వర నీకున్. 259
- చ. ధరణి చరాచరావళులు శ దాలిచి యుండెడునంతకాలముం
బరమవినీతి లంక పరిపాలన సేయు మిడేల యంచు ను
త్తరములు వల్క రాకుము సరదా చరియింపుము ధర్మపద్ధతిన్
నిరతిశయ ప్రభావమున శ నెయ్యము మర్వకు మంచుఁ బ్రసన్నున్. 260
- క. రామాజ్ఞకు వెఱచి యతం, డేమియు నన నేరకుండె శ నినకులుఁ డంతఁ
సామిరిమోముఁ జూచి ను, ధామధురవచోనిరూఢి శ తగ ని ట్లనియెన్. 261
- శా. ఏతన్మాత్రుడవే విభాకరకృపావీక్షాసమాసాదిత
శ్రోతస్తార్తరహస్యరాశివి భవిష్యద్ధాత వధ్యాత్మవి
ద్యాతాత్పర్యనిరూఢబుద్ధివి విశుద్ధబ్రహ్మచర్యవ్రతో
ద్ధూతాంభశ్చరకేతనుండ వఖిలస్తత్త్వప్రభా ప్రాదయూ, 262
- క. మత్కీర్తిచంద్రికలు యా, వత్కాలము కువలయమున శ వన్నియఁ గనుఁ చా
వత్కాలముఁ గపిచంద్ర భ, వత్కాలయం బమృతగతి ధ్రువంబుగ నిల్చున్. 263
- క. నామాటలు నిక్కున మగు, నీమదికోర్కియు ఫలించు శ నిత్యుండ నగు మిం
కేమియుఁ బలుకి కు మని రఘు, రాముఁడు సామిరి నని కరేరం బనురక్షిన్. 264
- తే. బ్రహ్మసుతుఋక్షకులసార్వభౌముఁ జూచి, నీవు చిరకాలజీవివి శ నిర్మలుండవు
కలఁగ కెప్పటివలెభూమినిలువుమనివ, చించి మైందద్వివిదులవీక్షించి విభుఁడు.
- చ. బలు వగువేడ్క మీ రమృతశాసనముఁ జేసినవారు గావునం
గలుగదు మీకు హాని చిరకాలము వర్తిలుఁ డుర్వి నంచుఁ బెం
పలరఁగఁ బల్కిన తక్కిన వననాటుల నాబడి నేఁగుడెండు చిం
తిలక తలంచినట్ల యని శ శేటపడక వివరించె నయ్యెడన్. 266

క. ఆరఘురామునిమాటలఁ, జాయలు బాంధవులుఁ గవులు శ్రీ బహూజనపదుల్
గోరికఁ బెండ్లికిఁ బోయెడు, వారివలెం జెలఁగి రుత్సరంబులు వెలయన్. 267
సీ. చూడ వచ్చినమహీసురులకుఁ దమయిండ్లు, వేడ్కతోఁ జూటలు విడుచువాగు
దిక్కులనుండి యేతెంచినయన్ధుల, కెల్ల పదాగ్రంబు శ్రీ లిచ్చువాగు
ధరణి దాపుటయును శ్రీ ధర్మమంచు ధనంబు, చెలఁగి నిక్షేపముల్ సేయువాగు
కళ్యాణ మింక నింతకుండు నెట్టిని యని, సకలోత్సవంబులు శ్రీ సలుపువాగు
తే. బంధములు దీత మనతపకరణము లొదవె

నెప్పు డింక వేగుఁ బతివెంటనెపుడు పొదు

మంచునల రేయియుగముగాఁ నెంచువారు, నైరిసాకేతముననున్న శ్రయఖిలజనులు.

మ. మఱునాఁ డంత వసిష్ఠుఁ జూచి రఘురామస్వామి పల్కెన్ మునీ
శ్వర నేడే పరమేస్థివీరుఁ దిలకింపన్ వేడ్క వాటిల్లెడి
బరిపాటిఁ నెలవేర్పుఁ డంచితమహాప్రస్థానశర్కరంబు ముం
డర సాగింపుఁడు యాగవహ్ను లన నాతలం డెల్ల కావించినకే. 269

సీ. పండువెన్నెలఁజాలురైటవేయఁగఁ జాలు, ప్రవిమలశ్రీహంబరములు గట్టి
గరుడవచ్చుల యేపురపరిహసింపఁగనోపు, దర్శంకురములు హస్తములఁదాల్చి
హరిసిలములరంగు శ్రీ నవహరింపఁ దొడంగు, ఘనకేశబంధంబు శ్రీ వెనుకఁ జేర్చి
తమ్మిజేకులతోక శ్రీ తలఁగఁ జేయు విలోకనములు స్వనాసికాశ్రమన నుంచి
తే. శాంతలక్ష్మీ వసించుకంఠజాత మనఁగ

మొగము దులకించఁ బటుమానసముద్ర మించ

నేవికారంబు లేక యశ్చయ్యనకులేంద్రుఁ, డెల్ల నల్లన నాత్మగృహంబు వెడలె.

—◆— శ్రీరాముఁడు తప్పులతోడను గాదులతోడను సరయూనది బ్రవేశించుట. —◆—

వ. అప్పు డప్పరమశ్రీసాళువీడాపలిభాగంబునం గరపద్మంబులు ముకుళించుకొని
పురలక్ష్మీ యనునరించె దక్షిణభాగంబున హ్య యనునొకయజ్ఞాక్షి యనుకూ
రంబు ధరియించి దాక్షిణ్యకారణ్యధైర్యగాంభీర్యస్థైర్యచాతుర్యాదివివిధ
గుణంబులతో ననుగమించె ముందరవిజయవినయధర్మనత్యక్షమాశమదమూడా
ర్యవివేకవిశేషంబులతో నుద్యోగంబు గమనించె వెనుక ననేశస్త్రాస్త్రనిసహం
బులు పురుషవిగ్రహంబులు ధరియించి తనుం గొలువఁ బురుషాకారంబుతోఁ
గార్చుకం బనునరించె ఋగ్యజుషాదివేదంబులు బ్రాహ్మణరూపంబులతో నగ్రభా
గంబున నరుగుచుండఁ దన్నద్యంబున సావిత్రిమహాదేవి స్త్రీరూపధారిణి యై
సప్తవ్యాహృతులతో బ్రణవంబుతో ఛందోముషిన్యాన దేవతావిజశక్తిలక్
ప్రముఖమంత్రాంగంబులతో నమితమంత్రతంత్రయంత్ర నమూహంబుతో
ద్వాత్రింశదుపనిషత్సమేత యై నడచె నద్దేవివిటుండ స్మృతిశాస్త్రపురాణతిహా
సంబులుపొరుషవిలాసంబులు వహియించి యనుగమించె నమంచితస్థేమంబునం

జనురఘురాము నవిలోకింపుచుదేవర్షిబ్రహ్మర్షి రాజర్షి శేఖరు లప్పరస్థిధసాధ్య
విద్యాధరప్రముఖనిఖలదేవదహ్యలు నలుదిక్కులం గ్రీక్కిజీసి సమృద్ధింబుగాఁ
బటతెంచిరి దానదాసీజనంబులతోఁ బుత్రమిత్రసశత్రుంబులతో నాప్తసఖిబు
ధుసోదరముఖ్యులతో నయోధ్యలోఁ గలసకలజనంబులు చుట్టుపట్లనులైపట్టులఁ
గలప్రజలు జానపదులు మొదలుగా నొక్కండునం జిక్కయొక్కమొత్తం
బై నడతెంచిరి యతఃపురస్త్రీజనంబులు వృద్ధులు పశ్వాదులు పరివేష్టించి
భరతశత్రుఘ్నులు సదారబాంధవు లైననుమంత్రాదిమంత్రులతో సామంతు
లతో సుభటపుంగవులతో హితసహితు లై యహితభీకరుల డగునగ్గుణాకరు
ననుసరించిరి సాగ్నిహోత్రు లై నానాగ్రహరవిశిష్టాగ్రవర్ణులు కుటుంబసమ
న్వితంబుగా సవత్సకంబు లగుగోధనంబుల మున్నిడుకొని వెంబడిం జనిరిసుగ్రీవ
సుషేణ గంధమాదన పనస గజ గవయ గవాక్ష శతబలి నల నీల విసతకేసరి
గ్రధన దధిముఖ ధూమ్రవేగ సువేగ తార కుముద ప్రజంఘ ప్రముఖ సుహా
వలీముఖులు ఋక్షవాసరసేనాసమేతులై పరమహర్షంబునం గడలిరి వాంశిక
వైణిక మార్దళిక మారజిక ఛాక్కిక వైతాళిక వంది మాగధప్రముఖులు కవి
నటగాయకులు భద్రమధుమత్తకాశ్యపప్రముఖ నర్మసఖులుగణికాబ్జముఖులు
నిఖిలకర్ణంబులు దిగంధ్రోచి నిష్కల్తవభావంబున రామగుణకీర్తనంబులు
సేయుచు నతనివెనుకొనిరి విద్యత్పురోహితవేదాంతితార్కికవైచారణ
ప్రముఖులు జన్మబంధంబులు దీతె నని నబంధు లై సింధుబంధనస్నేహానుబంధ
నంబున వెంబడిం గొలిచి పోయిరి యదృశ్యభూతంబులు నదృశ్యనగరవాసులు
నతిసూక్ష్మశరీరులు నతిస్థూలశరీరులు నరుదెంచిరి పశుపక్షిసృగక్రిమికిటకాదులు
లైలవృక్షలతాగుల్తాదు లుపాధిరహితసదాభిలాషులను నయ్యఘశోషణునాశ్ర
యించె నివ్వధంబున నఖిలచరాచరంబు లొక్కదిక్కై నడచునవ్వీటినుహా
ఘోషంబు ప్రళయసముద్ర ఘోషంబు ననుసరించెభేరిపణవశంఖాదివాద్యఘో
షంబు లజాండగర్భనిర్భేదనం బాచరించె నించుకయుఁ జలించక కొంచకనిహా
సుఖంబులు దలంచక దుఃఖించక యేకచిత్తులై యజ్జనులందఱుఁ బెండ్లికిం బోవు
చుదంబున రఘునందనుపదారవిందంబులు నేవించుచుంబోయి రివ్వంతఁ జూడ
వచ్చినవివిధరాష్ట్రనివాసులు దమకు నిదియేత్రోవ గాక యంతకంటె నేమివిశే
షంబులున్నవి యని కృతనిశ్చయు లై వెంబడించి రిట్లు రఘువీరు డామడదూ
రంబు మందగమనంబున సతిక్రమించి పశ్చిమవాహినియైనసరయానదీతీరంబు
చేరంబోయె నన్యవసరంబున.

271

ఉ. ఆన్నదికిఁ మహారత్నమున १ నగబుజగర్భుడు లోకపాలకుల్
కిన్నరయక్షకింపురుషభేచరులు వసుధద్రవగఘముల్
పన్నగు లాదితేయులును १ బ్రహ్మఋషుల్ గొలువక మణిప్రభా

చ్చన్నవిమానకోటులు దిగితే వెలుంగం జనుచెంచే వేడుకనీ.

272

శా. ఛింఛింఛి మద్దని మోయు మద్దలలతో శ దేవాధిరాజ్యేరికా

ధంధంధానము లాకనం బొరసె నంతండానిసంరావనం

బంధంబుల్ దగ నాడి రచ్చరలు సరమ్యగీతముల్ పాడి ర

గ్గంధగుల్ జడి వట్టి బెట్టు గురిసెం శ గల్పప్రసూనచ్చటల్.

273

క. సరసీజాక్షుడు రాముడు, సరయూనది జొచ్చె నపుడు శ సహజన్మలతో,

జరణాంభోజము లచ్చటి, యరుణాంభోజములు. వియ్యోమందుచు నలరన్.

274

ఉ. ఆరఘువీర శేఖరుముఖాబ్జమునందు నిజావలోకనో

దారమిళిందబృంహములు శ దాహ్నినఁ జేసి విధాత భారతీ

చారుముఖపదాంబురుహశసంగతహంసరవాసుసారిమం

జీరఝశంఝశద్ధవివిర శేషముతో దివి నుండి యిట్లనున్.

275

క. శ్రీరామచంద్ర జగదాధారా దివ్యావతార శ దాసశరణ్యా

కాకుణ్యసార రవికులహారా భవ్యప్రచార శ యఖిలస్తవ్యా.

276

ఉ. ఈయఖిలప్రపంచమున శ కీన్ర విభుండవు నీ మువాచ్య మా

మాయ నెఱుంగ మాతరమె శ మానుషవేషము మాని యాదినా

రాయణమూర్తి వై యనుచరరావలి గొల్వ ఖగేంద్ర సెక్కివి

చ్చేయుము కాలయాపనము శ సేయఁగ నేల నుహత్న యిచ్చటన్.

277

ఉ. అవ్యయ మప్రతర్క్య మఖిలలాశ్రయ నుక్షయ మాద్య మార్యసం

స్తవ్య మనం దనర్చుపరతత్త్వము నీ వయి సృష్టిసాధన

ద్రవ్యగుణాత్మకత్వమునఁ శ చాలుతు వేతనువైనఁ బాపు ను

ద్దివ్యశరీర మందఱకు శ దేవ కనుంగొన వేడ్క యయ్యెడిన్.

278

క. శ్రీరామ సీత యనఁ జను, శ్రీరామ భవత్పదంబుఁ శ జేరి మునుపుగా

నీరాకఁగోరుచున్నది, కోరికయును గూర్పవయ్య శ గొబ్బున ననుచున్.

279

క. వనజాననుండు జలిపిన, విని రాముండు సంతసించి శ విశ్వజగన్తో

హనలీలావిలసిత నుగు, తనదివ్యశరీర మాత్మగదలఁచినయంకిన్.

280

సీ. శతకోటిభాస్కరద్యుతుల మిట రించు, ఘనకోటసూ మూళి శ గానిపించి

శేషభోగీశ్వరశ్రీల రాజ్యు నా, జానులంచి చతుస్పృజములు దోచి

ననుకులకు సురత్వరమొసంగించుశంఖచక్ర గదానిశాస్త్ర ముల్ రక్షకు గహిలండు

గాస్తభ శ్రీవత్సరకమనీయవై జయం, తిక్కలతో పడుంబు శ తేజరిల్లె

తే. ధాతఁగాంచినపొక్కిటిరత్నమ్మి వెలసె, గటితటంబునఁ దులసిఁ ఛెరగనకపటము

పొలిచ నఖిలాంగములదివ్యరభావణులు, లఖిలలోకంబు లవ్వేళిరహదమఁజెంది.

సీ. మకరకుండలవజ్రమహనీయధృధళల్, చికిలిలేనగవుతో శ జలిమిసలుప

మకుటపంకజరాగ్రమణికుచుల్ వినువీధి, గపటసంధ్యారాగ్రకాంతి జెనుప

శాశిరగారుడాశ్చచ్ఛాయ లెద వేళలు, వైజయంతికతోడ శ్ర వామలాడఁ
గరలగ్నశంఖచక్రశ్రీలు శతకోటి, చంద్రసూర్యులుజోకఁ శ్ర జోక సేయఁ
జే. గటితటాబద్ధకనకాంశుకముమెఱుంగు, లసమయతటిల్లతలసంపురంసలనింప
గరుడవాహనమెక్కిలోకములుచోడగ, రాముడవ్వేళ వైకుంఠశ్రధాముండయ్యె.
సీ. మొసలివాయొరట్లకెంతపులకెంపు దృక్కోణ, సంక్తరుచులతోనసంధిచేయ
లలితాలకస్థలాశక్తిలలితాలకశ్రీలు, ముకుటనీలములతో శ్ర ముచ్చటాడఁ
గీర్తితేజములఁజిక్కినచంద్రరవు లట్ల, శంఖచక్రములు హస్తములవెలయ
వక్షస్సి తేందిరావక్షోజకస్తూరి, చెలువున శీవత్సరచిహ్న మమరఁ
తే. గోటి దశకోటి శతకోటి శ్ర కోటికోటి, భానుబింబంబు లాకార శ్ర మూనినట్లు
దుర్నిరీక్ష్యప్రకాశుడై తోఁచె నిదిగొ, విష్ణుడనియెంచినచోటిరవిబుధవరులు.
మ. ఆపు డజ్జాననలోకపాలవసుధరద్రాదిత్యుల లయ్యుందిరా
ధివులొకై కమనోహరాంచితమహాశ్రదివ్యాంగసౌభాగ్య మ
చ్చుభ్రభక్తిం దిలకింపుచుం బహునమరస్కరింబు లర్పించి ఘ
లపరీతాంజలు లై నుతించి రనరాశి ప్రాణవాగ్వైఖరిన్. 284
తే. ఎడతెగకప్రాసెనురభేరుర లేక ధార, గాఁగురి సెదివ్యనుమములొకక్క మొగిఁబాసి
రఖలగంధర్వులుడుగకశ్రయాశ్చిరస్సరోజనము లాఖగౌద్రాధిరయాధిప నెదుట.
తే. భరతశత్రుఘ్ను లవ్వేళ శ్ర బ్రహ్మమొడలు, గాఁ గలసనుస్తదేనులొకగనుఁగొనంగ
నద్భుతాఖండ జేజోమరహస్తాలగుచుఁ, గలసి రద్దేవుదివ్యవిగ్రహమునందు.
తే. ఆమలసరయూజలమాలదేహంబువిడిచి, భానునందనుఁడొక్కబింబమునఁగలసె
ననలుఁబ్రాపించెనీలుండురనవిద్ధమున, ననురవరశిల్పిలో నలుఁడై కన్య మొందె.
క. ఏయేవేల్పులయంశము, లేయేకపు లూని వుట్టి శరీలలోపలము
న్నాయావేల్పులఁ గలసిరి, యాయాకపియూధానాథులహారియూజ్జ్వలన్. 288
తే. యక్షకిన్నరగరుడగురహ్యాకవియచ్చ, రాదిదేవాంశములఁ బుట్టిరనాక్షయిక్ష
వానరనిశాచరాదు లరవ్వారి నంగ, కములు వర్జించి వారిలో శ్ర గలసి గవుడు.
మ. గరుడాశోహకుడైనవిష్ణు నెదుటం శ్ర గన్గొంచు నానాజనుల్
సరయాతోయములన్ విము క్తతనులై శ్ర సాక్షాద్రవిజ్యోతిరు
ద్ధరులై దివ్యవిమానరాజములయందంబు బుత్త్రప్రాత్రాస్త్రసో
దరకాంతాదులతో వసించి తగే రంభతన్ దేవతామూర్తులై. 290
క. పక్షిపశుక్రిమికీటక, వృక్షలతాగుల్మశైలరవితతులు సరయా
నిక్షిప్తమూర్తులై యపు, డక్షయదేవత్య మెనసి శ్ర యలరె హరికృపన్. 291
మ. సరసీజోదరుఁడంత బ్రహ్మఁ గని భావనానాథ యీశ్రాణు లం
దఱు భూలోకముఁ బాసి నిత్యపదచింతం జేసి నావెంటె ఎ
చ్చిరి వీరెల్లను మాకుఁ బ్రాణములుగాఁ శ్ర జింతించి సౌఖ్యప్రదో

- పరిలోకంబుల నిల్పు మంచుఁ గరుణాపారీణుఁడై పట్కినచే. 292
- మ. అమర జ్యేష్ఠుఁడు తత్పశు ప్రముఖతీర్థగతుసంఘంబుతో
 నమరత్వంబు వహించి యున్నజనులన్ శ హర్షంబునన్ సత్యలో
 కముచేతన్ బహుభోగభాగ్యములచేఁ ర గన్పట్టుసంతానలో
 కములన్ నిల్పె ముకుందుకూర్చికి శిరఃశకంపంబు గావింపుచున్. 293
- క. పవనసుతాంగదమైంద, ద్వివిదవిభీషణులు ఋతువిభుఁడున్ భువిలో
 నివసించిరి తక్కివా, రవనీశ్వరుఁ గొలిచి చనిరి శ హర్షముతోడన్. 294
- తే. నృపుఁడు సరయువునకు వచ్చునపుడు ఋతు
 వానరులలీల వచ్చిననీవార లెల్ల
 నవ్విభుఁడు విష్ణుమూర్తియై శ యాత్మపురికి
 నరుగునెడ వేల్పులై పోయిరదృశ్యతముగ. 295
- చ. ఇటువలె నమ్మి యున్నప్రజ శ కెల్లను సద్గతు లిచ్చి బ్రహ్మధూ
 ర్ణటిబలభిత్తృశానుయమశరాక్షససాశిమరుద్ధనేశు లొ
 క్కట నిరువంకలం గొలువ శ గారుడవర్ణ సువర్ణదీధితి
 చ్ఛట లఖిలాశలన్ దొరయఁ శ జక్రి స్వధామపథానురధియై. 296
- ◆◆◆ శ్రీరామఁడు వైకుంఠధామంబునకు వేంచేయుట. ◆◆◆—
- ప. వేంచేయునప్పు డుప్పరం బొరయుచప్పుడులతో నెడ మీక సందర్శించుతిలం
 పులఁ బైవైఁ బడి క్రందుసేయుబృందారకాదులసందడి జడియక కనకమణి
 విచిత్రవేత్రపాణి యై సూత్రవతీకళిత్రుండు ముందర బరాబరు లొనర్చునెడ
 నుప్పతిల్లుహంకృతుల నలంకరించుపరిసరస్థలానుచరచామరక రామరశన్యకాస
 న్యరత్న సంకలితకంకణక్రేంకృతులకు శ్రుతులగుతదీయక బరీధరనిబిడికృతకుసుమ
 మాలికావాసనోన్ముఖముఖరభ్రమరపాళికార్థుంకృతుల కళకునింగ్రపురిస్సృ
 తై రావణదంతావళరాజంబుఘోకృతులనానరించుపారభేరిభూరిభాంకృతులనప్ప
 శించునువర్ణ సువర్ణ సర్వర్థుంకృతుల సమసరించునందనునందకుముదకుముదాక్ష
 పుష్పదంతిచండప్రచండప్రముఖపార్శ్వ చరహంకృతులు నిశాలవిగ్భాగంబులొ
 క్రమించె నివ్విధంబున నవ్విహంగవాహనుండు భువల్లోకనివాసులు సుసేలు దీ
 డర్చనం బొసంగుచు నువ్వులొక నుందిరుల యభినందినంబు లంగీశిరింపుచు మ
 హల్లోకలోకులనమోనారాయణాయేతివాక్యంబులొకర్ణింపుచుజన్మలోకజనంబుల
 సూజనంబుల నలంకరుఁ నపోలోకతపోధనులసేవాంజలుల గ్రహించుచు సత్య
 లోకసంఘాన లోన్మమోనారాయణాయేతిమంత్రోచ్చారణపుష్పకంబుగా న
 మర్పించినవర్ణ్య విద్యాదులం జేకొనుచుసంతానలోకజనులగురింపుచుసంతా
 నకుసుమవర్ణంబుల హర్షంబు నొందుచు గోలోకస్వచ్ఛాపాలు నివేదించుక
 నుక లంగీకరింపుచు భువాదిపరమభాగవత జేగీయమానుండును బేవర్ణిబ్ర

హర్షి సహగమ్యమానుషును సఖండశతకోటిమార్తాండమండలద్యోతమానుం
 డును సనేకదివ్యాభరణమణిప్రభాశోభమానుషును నై యుదత్పథంబునం
 చని జని శరచ్చంద్రచంద్రికాస్నిగ్ధగుగ్ధజలధిసమావేష్టన శ్వేతద్యుతి ప్రద్యోతిత
 శ్వేతాంతరీప ప్రదీపితజ్వలనజ్వాలికాసమానభాసమానహిరణ్యధరణ్యంతరంబు
 దటీయం జూచ్చితన్నధ్యంబునం బునర్జననకారణలింగశరీరనికాంఠవిధానంబు
 శరాభిధానంబును స్నాతకజనజరామరణక్షుత్పిసాసాద్యునాధివిరామప్రభావం
 బును సమృతప్రభావంబును సదాసదాశ్రయతాతతయంబునం బుష్కరాహ్వా
 యంఠిబును యథార్థంబు గావించునుభామధురశిశిరలఘుతరసలలితసలిలంబుల
 డంబు గని సకలసత్త్వమహనీయంబయ్యుం దనసీయసాగంధికగంధనంబంధబం
 ధురపుష్పంధయగరుత్ప్రచయతమఃపరిచయంబు గలిగి యభంగతరతరంగరంగ
 త్కమలకుడుంగనంగచక్రాంగచక్రవళక్షుపక్షవిద్యేషణోజ్ఞాతి వాతినేగనమంతతిః
 పరిపాతితరజోవికాసనంబునందనరియు విరజానామంబునం బ్రకాశించునగిలలా
 మంబుచే నావృతంబై యూర్ధ్వముఖానంతిఫణక్రాంతపమిద్దిశాగతహాసంబుని
 తాంతధవళ వపుర్భిభావి శేషసూచక నిష్కలుపపురుషోపలస్సకినస్రకీర్తితెల్పన
 ల్పనాకల్పవిశాలసాలజాలాచ్చతరచ్చవిచ్చటాతిసాంఘికత బ్రహ్మాండకరండంబును
 సభోమండలార్థ వత్తై వలాయమానశక్రనీలశిలాశకలసంఘసంఘటితోత్తుంగగోపు
 రనీలరుచిరచుచినమాయాతతమోవ్యాపృతతదగ్రసంస్థాపిత శాతకుంభకుంభాభిన
 వదివాకరబింబనికరాలోకలోకాలోకావలోకనవిస్మయరసావేళకారణంబునుసా
 ర్వకాలపల్లవిత పుష్పిత ఫలిత సల్లలితవివిధవిద్రుమకుంజమంజుషవసభవనోపవ
 నచారణసంతతాత్మనారాయణనామస్మరణక్రీడాపరాయణ కలకంఠ నీలకంఠ
 శుకముఖనిఖిలఖగజాతచేతనానూతన ప్రవాళదళవ్యూహవానివాహబింబికాశ్శల
 మోహకారివిద్రుమద్రుమలతాసితపట్టంబువితానపద్మరాగనీపితపాలికాభిరామం
 బును గోమలదూర్వాదళశ్యామలప్రకాశామలగారుత్కృత రత్నయాధనము తేస్స
 ధసాధ శిఖ రాభ్రంగకపగరుడకేతనద్యోతమాన శ్వేతపటపటలద్యుతివ్యంజిత త్రి
 భువనాక్రమణోపక్రమవిక్రమ త్రివిక్రమోర్ధ్వప్రసాదితచరణాంబుషుపభుశిఖాము
 ఖనిర్గళితావరణపయోధిపయోధారాప్రవాహంబును గేళికాచకోరపాళికాజ్యో
 త్స్నాయమానమానితజ్యోతిరుత్పటస్ఫటికదృషత్ప్రకటిత ప్రతికుడ్యభాగ చిత్ర
 తనిజదశావతారకథాసూత్ర చిత్ర సందర్శనానంద సరసలోకలోకమిథస్సంభాషణ
 విధాధికనిరవధిక వివిధవీధికాశతసహస్రసందానిత మందారమాలికాకలితవన
 మాలికా ఘ్నమమఘ్నమాయమానంబును నవరత్నఘటితకిరీటునుకరకుండలాం
 గదకంక కాంగుళీయక కాస్తుభహర శ్రీసత్త్వ నైజయంతి వనమాలికా
 కనక కాశేయ చతుర్బుజ శంఖ చక్ర కామోదకే శంఖ సుందకాద్యక్షీణ
 లక్షణలక్షిత సురూప సురూప ధారావరోహ కార్ణావరోహచలనమాన

విమానశతకోటికోటిసంక్షీర్ణ కింకిణీకణిణారవాపూరితదశదిశావకాశంబునువై డూ
 ర్యవిరచిత శ్రీ డాచలరాడధిత్యకాచరన్నీలకచామణిముఖచంద్ర సేవానమాగతతా
 రకావారకభ్రమాకర ముక్తాఫలవిలసితోపకారికానికాయప్రకాశమానప్రసూ
 నసరధ్యజచ్ఛత్రచామరచిత్రాంబరముకురాద్యలంకార దరీదృశ్యమానంబునుగో
 మేధికరత్నఖచితానేకమండపాంగణమహనీయమాణిక్యమయరంగవల్లి కామతల్లి
 కాంశువల్లి కావేల్లితంబును బువ్యరాగమణివిభాసురప్రాసాద సమాసాదితజాత
 రూపవాతాయనరంధ్రాంతికనిస్తంద్రచంద్రకాంత కాంతవేదికాంతరకాంతాకాం
 తవిలోచనేందీవరదళార్చితపథిగతాగతభాగవతపదాంబుజంబును ఘనసారగంధ
 సారకాశ్మీరకస్తురికాదిపరిమళనిత్యనివాసంబును నై కర్బురాలోకదూరంబు
 గాకుండియుఁ గర్బురాలోకదూరం బయి బహువిధరత్నకర్బురకాంతులం
 దేజరిల్లి చిత్రభానుసంభావితంబు గాకుండియుఁ జిత్రభానుసంభావితం బయి
 యనంతమణివిలాసాస్పదంబు గాకుండియు ననంతమణివిలాసాస్పదం బయి
 స్వస్ఫురితప్రకాశాన్వితంబు గాకుండియు స్వస్ఫురితప్రకాశాన్వితంబై చంద్రవిభ
 వాశ్రయంబు గాకుండియుఁ జంద్రవిభవాశ్రయం బయి ప్రకృతిగోచరంబు గా
 కుండియుఁ బ్రకృతిగోచరం బయి కరంబు రాణించుశ్రీవై కుంతనగరంబు చేరం
 బోయి త్రయస్త్రింశతోక్తిపురద్వారపాలకులు సాలోక్య సామీప్య సారూప్య
 వంతు లగుపరమభాగవతులు నఖిలప్రపంచమోహనశృంగారవతు లగుయువతు
 లు ననేకవిమానకాంతులు దిక్కులం బిక్కటిల్లదివ్యగంధమాల్యాంబరాభరణవి
 భాసమానమూర్తులై యాడుచుంబాడుచు నపరిమితవాద్యవిశేషంబులు బో
 రుకలంగ నెదుర్కొని పుష్పాంజలు లిచ్ఛువారును నానందసర్తనంబు లొనర్చు
 వారును నారాయణవిష్ణుకృష్ణగోవిందముకుందాదిదివ్య నామంబు లుగ్గడించి సం
 కీర్తనంబు సలుపువారును గోటికందర్పసౌందర్యసుధారసంబు నేత్రాంబుజంబు
 లఁ బానంబుఁ జేసి రోమాంచకంచుకితాంగు లగువారును నాలవట్టంబు లుభ
 యచామరంబులు ముత్యాలగొడుగులు గరుడపెక్కింబులు గనకవేత్రంబులు
 బంగారుసురబులు సౌవర్ణ తాళవృంతంబులునమృతపూర్ణహైమకలశంబులు మొ
 దలయినవి ధరియించి వివిధకైంకర్యపరాయణత్వంబున నగ్రభాగంబున నడచు
 వారును నై సందడించువైకుంఠనివాసులతో ముప్పనిమూడుకోట్లు దేవతల
 తో బ్రహ్మద్రాదిలోకాధికారులతోఁ బురప్రవేశంబు గావించి యెడనెడ వై
 ళ్లవీరత్నంబులు కర్పూరసీరాజనంబులు ముత్యాలసేనలు సమర్పింపఁ గోటలు
 గోపురంబులుఁ గొలుపుకూటంబులు రిత్తు మండపంబులుఁ జలువచప్పరంబులు
 రాజమార్గంబులుఁ గృతకాచలంబులుఁగనకసౌధంబులుఁదోరణ స్తంభంబులుం
 జూచుచు సకలవిశేషంబుల నొప్పు సప్సరంబునట్టనడుమ నిట్టలంపుఁబులునిండి
 చట్టలం గట్టినయభ్యంతరవప్రగోపురద్వారంబునం గట్టికుందనంపుఁజెట్టుపలం

గనుపట్టుపట్టహుమాయి తేజి జిగ్గె నయ్యవనరంబున.

297

సీ. వలపటనుండి చౌళ మాచమోములదునే, దాచి నెయ్యమునక్కై దొండయొసంగె
గళుకువజ్రంపుఁజెక్కడపుమేల్పావలై, ఫణిలోకవిభుడు శ్రీరేపదము లానె
జారుముక్తామయశ్చత్రంబు ధరియించి, యెడఁబాయకనునుదుఁడనునరించె
గడవన్నెతళుకుకుబంగరువీజనముఁ బూని, వినరుచు ఖగరాజు శ్రీ మోబడించె

తే. గమ్మబాగాలొనఁగునూడిగము వహించె, బుష్పదంతండు సేనానిరభూరివేత్త
పాణియైయ గ్రమునబరాళబరు లొనర్చె, హరినిజాభ్యంతరముఁజేసినవసరమున.

సీ. బలుపేల్పురాప్రతిరేమలచెక్కడపుగండ, వెండెంబు డాకాలఁ శ్రీ బెరిమెఁ జూపఁ
గటిబద్ధకనకాంశుకంబువై మణులయ, డ్డిగలయొడ్డాణంబు శ్రీ జిగి దలిర్పఁ
దళుకుఁగుంకుమపుగంగదపుఁబూత నెఱపుచు, నురమునఁగొస్తుభంగబొప్పగులు
నాజానులంబి బాహువతుప్తయమునఁ, బంచాయుధస్ఫూర్తి శ్రీ పరిధవిల్ల

తే. మకరకుండలవజ్రసంరసదలతోడ, ముకురతులితకి పోలముల్ శ్రీ ముచ్చటఁడ
స్వర్ణకోటిరచితత్నవలభు లొలయ, నవ్విభుడు సేరెమొదటికీత్యంతరంబు.

సీ. ఫలములఁగాంక్ష నిరల్పక నిజాంఘ్రులు గొల్చి, తపములు సేసినశిష్యమణులు
నారాయణసమర్పణం బంచు వివిధయ, జ్ఞంబు లొనర్చినశాంతినిధులు
గోవిందవృహరిమురకుండమాధవ యంచు, దనుసంస్కరించినరచాంతియుతులు
దీర్ఘయాత్రలు పోయి శ్రీ దివ్యదేశంబులఁ, దనువుల విడిచినరదైర్యపంగులు

తే. వేయి తులసీదళము లెంచిరవేయి పేల్ల, దినమును స్వకీయపూజనశ్రద్ధితాగు
లచటనుండి క్రియాశక్తి శ్రీ ననుసరించి, యెదురుకొని యర్చించిననీచనలరి.

మ. ధవునిక సాధ్వి భజించుపోల్కఁ దనకుఁ శ్రీ దాసత్వముం జెంద భ
క్తివిశేషంబునఁ గొల్చుసాత్త్వికులు వశ్చరింపంగ తా వైనరెం
డవకత్యంతరముఁ రమాధిపుడు వేరడ్కఁ డాసి తద్యుక్తపుం

గవు లిచ్చాహ్వాయశక్తితో నొసఁగుసత్కారంబులం బ్రీతుఁ డై. 301

మ. వనజాక్షుం డఖిలాత్మకత్వమున సర్వవ్యాపి యై యుండ నా
యన గాకున్న దొకండు లే దనువిశిష్టాద్వైతసంఘంబు వా

యని యమ్ముఁడవకత్యుఁ జేరి కమలాశధ్యతుండు చిచ్చక్తితోఁ
దనకుఁ వారు సపర్య లియ్యఁ గొని మోదం బొప్పఁగా నావలన్. 302

మ. చని పూర్వం బవధూతచర్యల యద్యుశ్చాలాభసంతుప్తులై
తనురమోదికకృత్యముల్ దొఱఁగి కాంతాద్రవ్యకాంతోవివ

ర్జను తొనిత్యవిరక్తు లున్నచతురంగచద్వారముం జేరి య
విదనయాధ్యుల్ విమలాభియుక్తిఁ దను సేవించు బ్రహ్మింపుచున్. 303

చ. ఇరువదినాల్గుతత్త్వముల శ్రీ నేర్పడఁ గన్గొని వాని కవ్వలం

బరగెడి పంచవింశకుని శ భావన సేయుచుఁ జిన్వివేకవి
స్ఫురణల మించుసాంఖ్యులకుఁ శ బో టగునై దవవాకిటఁ దయా
కరుఁ డతఁ డొందఁ పీఁ యనెడిరకామినిచే వివిధోపచారముల్.

304

మ. సరిసీజాక్షునిఁగాఁ జతుర్భుజనిగా శ సౌవర్ణకౌశేయుఁగాఁ
బరమానందునిఁగాఁ బ్రసన్నముఖుఁగాఁ శ బ్రాదేశమాత్రాంగుఁగా
నిరతంబుం దనుఁ జింత చేసిననుధీరనిర్దోషరత్నాభి కా
కిర మానాటవచోటఁ దుష్టివలనం శ గాంచెఁ విభుం డర్చనల్.

305

సీ. నానావిధానూనరనాడికాశోధనా,భ్యంతరాంగకశుద్ధు శ లాచరించి
దేశికాకలితోపరదేశపద్ధతి యమ,నియమాదియోగాతిశయము లెనసి
పరగుస్తాణాయామరబాహుళ్యమున నుషు,మ్నాగర్భముననుభ్రాణములునేర్చి
కుండలి మేల్కొల్పి శ మండుజాతరశిఖి,జ్వాల సుధాధారఁ శ జల్లచేసి
తే. యూర్ధ్వముఖపట్టుయోజనాశోపరిప్ర,భాసురసహస్రదశపద్మరవాసిహంస
సంగతి రహించుపాఠయోగిజనులు పుష్టి,గలసి సేవింప న ప్రమరస్థలముదాటి.

క. ఆనందకకరుఁ డాద్యజ,నానందకరుండు వారిజాక్షుండు బ్రహ్మ
శానామరేంద్రవిష్వ,కేనాదులఁ గూడి యవలిరకిం జనుపేక్షన్.

307

సీ. కొల్లాటమండలోత్ఫుల్ల చంద్రికలతో,విహరింప నేర్చినరవిమలనుములు
రవిశశాంకాగ్రజాగ్రతారకజ్యోతు, లొకటిగాఁ దిలకింప శ నోపుధన్యు
లాసందతానాహతానూనగానంబు, చవి యెఱింగినమహాసౌఖ్యనిధులు
శాంభవిముద్రాశ్వరసంరూఢు లై వట్టి,బయలు ప్రాకరగఁ జాలురప్రహ్లాదిము
తే. జననమరణా ర్తిముఖసమిరత్సమితి యనుభ,వాగ్ని వేల్చినఘనయజ్వలనదనర్పు
రాజయోగాహ్వయప్రాజ్యరరాజ్యకర్త,లష్టమద్వారగతు లొటరహరిని గాంచి.

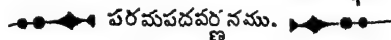
క. సనకసనందనముఖు లగు, నసఘులతో నెదురుకొని ప్రియంబునఁ బూజి
చిన నలరుచు శ్రీధరుఁ డ,జ్జనముల వీడుకొని యవలఁ శ జనునమయముసన్.

సీ. గిలుకుమెట్టియలమోక్షతల కంతికాంగుళీ,భూషణార్చటిప్రియంబులుగణింప
మండీరసంజాతరసింజారవములకు, రాయంచరవళి ప్రరాకు దెలుపఁ
గాంచిఘంటాఘణంఘణలకుఁ గరలస, త్కంకణధ్వనులు కై రదండయ్యునఁగఁ
గర్జితృపలాభిర్ఘంకారంబునకుఁ గచో, ద్దేశికేకిరుతంబు శ తరువు సూప
తే. సూత్రవతియాదిగాఁగలరవేత్రవతులు,నలుగడల నిండుసందడిదొలఁగఁద్రోయ
నిరుగడల ధారుణీనీశ శ లేఁగుదేర,నిందిరాదేవి గోవిందురనెదురుకొనియె. 310

చ. ఎదురుగ వచ్చి యచ్చెలువ శ యిం పగువాలుమెఱుంగుఁజూపులఁ
మొదట నివాళి యిచ్చి ప్రియమున్ భయమున్ వినయంబు నెమ్మిన్
గుదిగొని పిమ్మట యవతిరకోటులతోఁ దపనీయపాత్రికా
నదమలరత్నదీపికల శ శౌరికి నారతు లెత్తి వేడుకన్.

311

- ఉ. ఆరతు లెత్తువేళ జవరాలిముఖాబ్జము తేటఁ జూచు నొ
య్యారపుఁజూపుఁ జూచు బిగిరయారుచనుంగవఁ జూచు మేనిసిం
గారముఁ జూచుఁ జెక్కుల ప్రకాశముఁ జూచు ముకుందుఁ డెంతయున్
శౌరవ మొప్పు నెన్నఁడును శ గాననివస్తువు గన్నకై వడిన్. 312
- శా. ఆలో భూమి ధరించె వీజనము నీరశాబ్జాక్షి కర్పూరతాం
బూలం బర్పణ సేయునూడిగములం శ బాల్యేంద్ర శ్రీ దేవియుం
గైలా గిచ్చె ననేక వార్షికవియోగ ప్రాజ్యచింతాభం
వ్యాలోలత్వముఁ బాసి కేశపుడు హర్షాంభోధి నోలాడఁగన్. 313
- మ. కమలాకామినిపాణిపంకజము సోఁకన్ మై గగుర్పార న
క్రమలాక్షుం డనిశంబు సాత్త్వికమునం శ గన్పట్టియున్ సద్విలా
సమునన్ సాత్త్విక మూనెఁ బక్షివరవిశ్వక్సేన శేషాదికుల్
తమశృంగారకళావిశేషములు సందర్శించి హర్షింపఁగన్. 314
- శా. ఈలా గిందిరఁ గూడి మందరధరుం శ డిర్వంకలన్ వైష్ణవీ
జాలంబుల్ వివిధోపచారము లొనర్పం జొచ్చె జంభద్విష
స్వీలాంభోరుహరాగవజ్రముఖమార్యణికోర్మశిల్పించిత
స్థూల స్తంభకపాటకోటిఁ జెలు వౌ శ శుంభన్విజాస్థానమున్. 315

- వ. అది మఱియు ననంతదివ్యరత్న సమాజ తేజఃకిపుంజంబున కాన్పదం బయి య
పరిమితవిచిత్రచిత్రాంబరసువర్ణవర్ణపట్టాంశుక ప్రతానంబులం గట్టినమేలుకట్టచె
న్నునం గన్నులకు మిఱుమిట్లు గొల్పుచు నలుదిక్కులం బిక్కిటిల్లుహరిచందన
మందారకల్పకసంతానపారిజాత ప్రసూనవాసనల కాన్పదం బయినయత్యున్నత
స్ఫటిక మయమహాస్తంభకోటుల నీటుల దీటులేక యనేక బ్రహ్మాండసహస్రం
బులం గలప్రాణులెల్ల నొక్కపరి పఱతెంచి నిల్చిన నొక్కయంకణంబునకుం
జాల దనం జాలుచాలువు గలిగి యగజేయదృగంబుజంబులు గలనిజనాథుని
వలె నలఘుతరవజ్రజాలకరచితజాలక రంధ్రనికాయంబుల నవలోకనీయం బై
కమనీయమాక్తికమయప్రాలంబమాలికాపరంపరలపెంపున నిం పొనర్చుచు
దర్పణంబులఁబెక్కునఁ దళుక్కున మెఱయుకాంతిమచ్చంద్ర కాంతకాంతకు
ఙ్గాంతరంబుల నెంతయు వింతయై చింతామణిగణనిబద్ధవిశాలవితర్ది కానికరం
బులం గరంబు రాఁగించి కెంపుటిటికగములం గట్టినయిట్టలంపుమెట్టులం గనుపట్టి
సుషమాధికగోమేధికతోరణప్రాంచితపుష్పరాగవిటంక భాగభాగపరభాగవిభా
భాగపరభాగతతుల నతులంబై స్వయంప్రకాశం బై నిత్యముక్తాశ్రయం బై
త్రైకాలిక సత్యం బై స్వతస్సిద్ధం బై ముముక్షుజనాపేక్షణీయం బై శుద్ధసత్త్వా
నందకరంబు గావున నానందమణిమండపం బనఁ బ్రసిద్ధం బై నసభామండపం

బుంబ్రవేశించి యందు శేషాత్మకంబై చెలువొందున శేషవిశేషులన్నిచిత్రితభద్రా
సనంబు వైవసియించి శ్రీదేవినురంబున నుంచుకొని భూనీశల నిరుసాన్నివంబుల
నిడుకొని యనంతగరుడవిష్వక్సేనాదినిత్యులతో శంఖచక్రగదా శార్ఙ్గసంధకాభి
రాములు నీలమేఘశ్యాములు విగతమోహములు నాజానులంబిచతుర్భావములు
గౌస్తుభ హార కేయూర మకర కుండలాది దివ్యభూషణధారులుఁ గనకాంబరధా
రులు వైజయంతీవనమాలికావక్షులుఁ బుండరీకాక్షులు గుడాకేశులు నభంగుర
ప్రకాశులు నగుసారూప్యధారులు దాను జూపినక్షశ్వరూపంబునలె గణియింప
నలవిగాక డాపలిపార్శ్వంబున నిలిచి సేవాంజలులు దాలిచిగొలుపుసేయఁ బాం
చజన్యంబుఁ బోలుకంతంబులుఁ జక్రంబుఁ బోలుకటిమండలంబులు శార్ఙ్గం
బుఁ బోలుకనుబామలు నందకంబుఁ బోలుకీలుజడలుఁ గౌస్తుభంబుఁ బోలుక
మ్మావులు శ్రీవత్సరుచులం బోలుముంగుళులు నాభిపద్మంబుఁ బోలుముద్దుమొ
గంబులుఁ గనకాంబరద్యుతులం బోలునెమ్మేనిచాయలు నీలాభిరామంబు లగు
నూఁగారులు మీనాకారంబులగుబెళుకువాలుఁజూపులుగమతరూపసరూపంబు
లగుప్రపదంబులుం గలవన్నెలాఁడులు చిన్నారికెంకేలుఁజగురులం గనక కలశం
బులుఁ గాశంజికలుఁ గుంచెలు సురఁటులు నాలవట్టంబులు సుభయచామరంబు
లు నుణిముకురంబులుఁ బరిమళకరండంబులు జిలుఁగుపాపడలుఁ గర్పూరతాం
బూలపేటికలుఁ గమ్మపూబంతులుఁ గాంచనవేత్తంబులు మున్నెనవిధరియించి
వెక్కువగలనూడిగంబు లొసరింప ననకసనందనాదులు బాల్యంబు వహియించి
తాల్యంబు లేనిభక్తియోగంబునఁ జెంతనుండికన్నుల ముదశ్రుపూరంబులొలుక
నానందనాట్యం బొనరింప శతానందుండు పులస్త్య పులహ ప్రముఖ నవబ్రహ్మ
లతో వలవంక నిలిచి సేవింప సేకాదశరుద్రులుఁ బ్రమథగణంబులు గణేశ్వరుగ
హచండేశ్వరాదులుఁ దన్నుం బరివేష్టించ నప్తమూర్తిగోమాంచకంచుకతమ్మూర్తి
యై సహజస్నేహంబున ననువర్తింప నిలింపపాలకుం డఖిలలోక పాలకులతో
ముప్పదిమూఁడుకోట్లదేవత లొక్కచక్కిం బిక్కటిల్ల నిటలఘటితాంజలియై
భజియింపఁ జిత్రరథహాహాహూహూప్రముఖగంధర్వులతోఁ దుంబురునారదా
దులు పరివాదినులు మొరయింపుచు నింపుగా నిజబయదాంకణగీతంబులు విని
పింప ననుకంపాయతకటాక్షంబు లభిలషించి సలువదినాల్గుకోట్ల మహిష్సు
లుపనిషత్సరంపర లుగ్గడింపుచు నొక్కదిక్కున నెలకొని యభినందంప గంభో
ర్వశీమేనకాదిచతుష్టకోట్యస్పరఃపాటలాధర లాటలం బాటలం బాటవంబు
నెఱపుచు ముందట నటింప నభంగురప్రభావంబున నీడుజోడు లేరి శిఖరీగిరి
మార్తాండమండలప్రకాశంబు లొక్కరాశి యైనట్లు ప్రచండతేజవి శేషుంబున
దుర్నిరీక్షణుం డయి కోటిపుండ్రేక్షుకోదండల చక్రంబున లొక్కటియై నట్లు
సకలలోకాశ్చర్య కరసౌందర్య లీలావిలాసవిభ్రమావిహ్వలపేతు దివ్యమంగళ

విగ్రహంబుచేసఁగఁజేయుండఁబడి సప్తవ్యాహరణగాయత్రీయగుగాయత్రీసీనుం
తపదాంత ముక్తామణికాంతుల నిజపాదసఖచంద్రిక లొలయం జేయుచుండఁ
బురుహకారంబులు ఎఱిచి కొలిచి యున్న ఋగ్యజుషాదుల నాదరింపుచు
సరూపంబులయి కొలుచున్న త్రిశాస్త్రపురాణోతిహాసప్రముఖవిద్యుల సప్రేమం
బుగా నవలోకింపుచు మేను లూనినయజ్ఞాదిక్రిమికలపగులు సత్త్వజ్ఞానవై
రాగ్యంబుల దగురీతి గారవింపుచు సర్వనియంతృత్వ సర్వభోక్తృత్వ సర్వక
ర్తృత్వ సర్వపాలకత్వ సర్వజ్ఞత్వాది సర్వశక్తియుక్తం డగు యఖండప్రభా
వంబున నిండుకొలు వుండె నయ్యవసరంబున.

316

శా. శుక్లసంభేదకతత్త్వభాస్థితబుధస్తోమంబుక్రందెల్ల వి
ష్వక్సేసుండు గరాజ్జనంజ్జలను మానన్వృ శౌరినమ్మామునన్
దృక్సాముం బిడి హస్తముల్ మొగిచి గౌరీభర్త సల్కె శిరో
భాక్సావర్వధునీఘనంఘుమరవప్రత్యగ్రవాగ్దూభనన.

317

—◆◆◆ శివుఁడు విష్ణును ముత్యంబుల. ◆◆◆—

శా. శ్రీమంతంబు సనాతనంబు దితిభూజద్బాణబాణాననో
ద్దామం బాశ్రితరక్షణక్షమము నీరతాలక్ష్మణోపేత మా
ర్యామోదప్రద మాంజనేయహిత మురద్యత్తారకం బా భవ
ద్రామాకారము నామనోంబుజమునన్ శ ధ్యానింతు నశ్రాంతిమున.

318

శా. విశ్వాసంబున నార్తి మాన్వుఁ డని యీశవేల్పుల్ మిమున్ వేడినన్
విశ్వామిత్రవిలుంతనంబునకు నావిర్భావముం జెంది యా
విశ్వామిత్రహితంబు ముందుగ న తీరివి జేసి చొచ్చొందు మీ
శశ్వచ్చిత్రచరిత్రుల దలఁతు నశ్రాంతంబు స్వాంతంబునన.

319

శా. ఆదిత్యేందువలతాశనప్రముఖదీప్యత్కాంతిమచ్చేణి కు
చ్చేదింపంగఁ దరంబు గాక దరముం శ జేకూర్చునక్కతమ
స్త్రీదోహంధతమిస్రమున్ క్షణములో శ ఛేదించి నల్లొందుమీ
పాదాంభోజసఖాంశువుల్ నిలలముం శ బ్రాపింపఁగా ముక్తకదన.

320

శా. ధర్మారంభనిరూఢులై జనపతుల్ శ దామోందు రెండేనియున్
శర్మంబుల్ ధరణీసుతాపరిణయేచ్ఛన్ మీరు ము న్నుద్ధతిన్
ధర్మచ్ఛేదన మాచరించినవిచిత్రం జెంత వర్ణించెదన్
ధర్మాధ్యక్ష దిగీశరక్షణమహారదారప్రభాపూదఃపూ.

321

మ. వితతప్రాధిమ జామదగ్న్య మది నాశవేశించి దుష్టక్షమా
పతులం దక్కక వెక్కుమా ర్లడఁచి భూభారంబు వారింపి తి
ద్గత తేజంబు శరాసనంబు నొను వీక్షిం గ్రహుటా గొన్న మీ
యతిగాంభీర్యపరాక్రమాదిగుణమానసత్త్వగిబు లూపాంచదన.

322

క. గురువులకు నాదికారణ, గురుఁ డని ప్రఖ్యాతి గనియు శ గురునాజ్ఞ ననాం
తరమునఁ గాంతాసంగతిఁ, జరియించిన మీచరిత్ర శ శక్యమె పొగడన్. 323

సీ. అఖిలలోకములకు నీనభయప్రదాతవై, యలరియు మనులకు నీనభయ మొసఁగి
పుణ్యజనప్రీతిఁ శ బొరిసియు ఖరదూష, నాదిపుణ్యజనుల శ హతులఁ జేసి
యమృతంబుగొనుపక్షీనాది వేలియుఁగాన, నమృతంబుగొనుపక్షీనాదరించి
యాదిత్యజాతకార్యముఁ బూని యుండియు, నాదిత్యజాతకార్యము వహించి
తే. వాలి నని నొంచి వనచరానభులమన్ని, వనధి బంధించి చానవేశ్వరు జయించి
సీతఁ బ్రాపించి పురిఁబ్రవేశించి మించి, ధరణియేలినమిముఁగొల్తుఁ బరమపురుష.

క. అని కొనియాడిన శంభునిఁ, గనుఁగొని దరహాసవదనశ్రమలుం డై య
వ్వనజదళేక్షణుఁ డిటు లను, ఘనవర్షాంభోదనాదరగంభీరోక్తిన్. 325

మ. గిరిజాధీశ్వర నీవు నీయజుఁడు నీగీర్వాణరాజాదిది
గర్వరు లీకిన్నరయక్షఫేచరమరుద్రద్గంధర్వముఖ్యుల్ వనే
చరదూపంబులు దాల్చి శత్రుహతికిన్ శ సాహాయ్యముం జెందుటన్
సురవి ద్వేషణుఁ డిల్లెఁ దాపనమనఃశ్రోధంబు దీతెన్ భువిన్. 326

తే. శిష్టజనరక్షణము దుష్టశిక్షణంబు, నవని నొనరించుకొఱకు శ నే నవతిరించి
మత్స్యభాగాంగలహరికాశ్రమహిమజనుల, పాపజంబాల మడఁగింతుఁ ఫాలనయన.

శా. శ్రీరామాయణముఖ్యమామకకథారశ్రేణుల్ ప్రసంగింపుచుం
బారేణత్వము మీఱఁగాఁ జదువుచుం శ బాటించి యాలింపుచున్
సారవ్రజ్ఞ రహించుమానవులకున్ శ పడ్వర్గముల్ దారుఁ జే
కూరుం గోరిక లాటు ఘోరదురితాశ్రమిన్ మీఱు నైశ్వర్యముల్. 328

తే. అసి ప్రియంబున హరునితో శ నానతిచ్చి, యబ్జగత్పాదసివిజల శ నాదరించి
కొంతవడికందజనువీడుకొనికశిత్రములు ముగురుగొల్వహరియంతిరపురముసా

డి. చొచ్చి మెఱుంగుకెంపునునుసోరణగండ్లఁ గడానిలోవలం (చై.
బచ్చలలేల్పులన్ స్ఫటికరబంధురకుడ్యములన్ శ శాంకర
ల్లోచ్చయవేదులన్ వెలయునొక్కమహిమజ్జ్వలపాధ మెక్కి యం
దచ్చపుఁబువ్వుఁజప్పరపురటందములం దగుమంచరంబునన్. 330

తే. కుందనపుఁదళుఁచప్పరకోశ్లఁగుల్కు, మేలినకెనలమంచంబుమీఁద నీవి
మానిపూఁబాన్పుజిగి మించునమంజుశేష
శయ్యఁ గూర్చుండె హరి రమానసహితుఁ డగుచు. 331

తే. అపుడుభూనీశలను రాగరమతిశయిల్ల, సురఁటియడవంబుగొనికొల్వఁగజూచినెన్నుఁ
డింతిడందంబెఱిగి నవ్వీయిరుకరములఁ, బట్టి నారలఁగూర్చుండఁగజెట్టుకొనియె.

—◆— (ప్రణయకలహాది వర్ణనము.) —◆—

తే. రాజకీర్తంబు లవ్వేళ శ రాజవేష, ధారి యై నున్ను చానున్నరమేన లెన్న

నంకగత మైన శ్రీదేవి శ నాదరించ, కపుడు గోవిందుడొకలేనిశయలుకబూని.
చ. అవు నవు మంచిదాన పతివా నిను నే మన వచ్చు నొంటిగా
నవని ననుం ద్యజించి సభయం దపు డిద్ధర ద్రోవ యియ్యగా
నవమతిఁ జేసి వచ్చితివి శ యాకటకుండన మాత్మ నెంచిన
ద్వివిరి కనుగొనం దగునె శ నీమొగ మింకఁ దలోదరీమణి. 334

తే. అనుచు శ్రీలక్ష్మితోఁ జెల్మియవనిదిక్కు, మాటుమొగమైననేమిర నేరమాచ
రించితి నొయంచు ధరణిప్రార్థింపనీవె, కానె తోడ్చిచ్చితనిచక్ర ఫరుడుపల్కె.

వ. అప్పుడు. 336

మ. కరపద్మంబులు మోడ్చి పద్మ యను నోకంజాక్ష నామిఁదనే
తిరుగం దప్పు ఘటింప మీ రనిన వాదంపంగ నే నేర్తునే
నరు లేమో యొకనిండఁ బెట్టి రని కాంతారంబునం ద్రోయఁ బం
పరె వేయేం డ్లెడఁబాసి గాసిలనె మీరపాదంబు లూహింపుచున్. 337

క. నను మును గలుగఁగ నిచటికి, బనుచుతలంపునను గాదెప్రత్యయ నిమ్మం
చనుట మిముఁ గానకుండం, గొని తెచ్చెనె ధరణి యేల శ కోపింపంగన్. 338

చ. గతజలసేతుబంధము లిఁకం బని యేమని యెన్ని కార్యమూల్
మతిని సహించి యున్న నను శ మాటికి నిచ్చట నేర మెన్న న
చ్చితిరె యటందు మో మవలఁ శ జేసిన ప్రేయసిఁ జూచి శౌరి న
వ్వితి క్షమియింపవే యనుచు శ వేమఱుఁ గాఁగిటఁ గ్రుచ్చె మచ్చికన్. 339

చ. ఉరమున నిట్లు శ్రీరమణి శ నుంచుక భూవనితాంసవీధి శ్రీ
కర మిడి నీశ వెందొడలఁ శ గమ్రకరాజము సాచి కేళిని
శ్వరశతకోటిరూపవిభరం బెనఁగన్ ఫణిరాట్ఫణాళివై
నొరగి ప్రహ్వ మొందె హరి శ యుజ్జ్వలసౌఖ్యరసై కలోలుఁ డై. 340

తే. ఇటువలె నిసర్లవై భవం శ బెనక మెనఁగ, శ్రీధరానీలను గూడి శ శేషగరుడ
ముఖ్యదాసులఁబ్రోచుచుముదముఁజెందె, నఖలరతౌచణుండునారాయణుండు.

—◆◆◆ పఠనశ్రవణాది ఫలము. ◆◆◆—

తే. ఈమహాకావ్యమతిభ క్తిరనెవ్వఁడునిను, నతఁ డిహంబున నకలసౌఖ్యములఁజెంది
తనివి గని యంతఁ బునరాగమనవిరహిత, శాశ్వత బ్రహ్మలోకనిరవాస మొందు.

సీ. ఇది త్రిలోక స్తవ్యమిది విబుధశ్రావ్య, మిది దివ్య మిదిభవ్యమిది యథువ్య
మక్షరసంభావ్య శ మాదికావ్యంబిది, ద్విజుఁడు పఠింప వాగ్విదుఁ డనఁదగు
క్షత్రియుండు పఠింపనర్హంసహభర్త, యగువైశ్యుండు పఠింపనమితపణ్య
ఫలశాలి యశాశూద్రకులజుఁడు పఠియింప, వంశంబులో వాసివన్నె గాంచ.

తే. నఖలవేదంబులు పఠింపనగుఫలంబు, నఖలదానంబు లొనరింపనగుఫలంబు
నఖలతీర్థంబులనుగ్రుంక శ నగుఫలంబు, నొదవు నిక్కభ నొక్కింత శ చదివినంత

క. పృత్యక్షురమున నానాహత్యలు నశియించు గుప్తరీలానులకన్. 344

క. ఎందాఁడఁ జెలఁగు వేదము, లెందాఁడఁ నివిఁ జరిఁతు రిందుఁడు నూఁట్యం
ఁదాఁడఁ గులగిగులు దగు, నందాఁడఁ బాసఁగు నిమ్మరహకావ్య మిలన్.

శా. వైదర్భీకుచపత్రభంగరచనారవైయాత్య సత్యారతా
హ్లాదా జాంబవతీకపోలముకురీప్రాంచస్తుఖా మిత్రవిం
దాదంతచ్ఛదచుంబనాభిరత భరద్రామ్యతలోలా సుదం
తాదృజ్జోహన భానుజాంతలసురస్తా లక్షణాశ్లేషణా. 346

క. శ్రీవత్సగోత్రశుభకర, శ్రీవత్స శ్రీతలోదరీకాస్తుభ సు
శ్రీవత్సరవినహస్య, శ్రీవత్సప్రముఖదనుజశిఖిబలారీ. 347

మా. సరసిజదళనేత్రాచారుసావర్ణనేత్రా, గరుడజవనపత్రాకాలభిక్తుంకపత్రా
చరణవినతమిత్రాశాత్రవధ్వాంతమిత్రా, కరభృతఘనగోత్రాకంజవిద్యేషగోత్రా.

గద్యము. ఇదిశ్రీమదసగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షానమాసాదితచతుర్విధాసవన్య
కవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్యజ్ఞనాభివర్ణితోద్గీర్ణవితిరివైభ
వాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధరాధిపనభాం
తరస్తవనీయనయకళాయుగంధర బంధుర మనీషావిశేషమంధాననమంధరాధర
శోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకర వినయానిగుణరత్నాకర కంకంటి ఎంశ
పయఃపారావారపరిపూర్ణరాకాసుధాశరాప్పయామాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞా
నవిభవవిజితననందన విష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాన నిర్మాణప్రవీణతా
నిధానపాపరాజప్రధానప్రణీతం బైన శ్రీమదుత్తరరామాయణం బను మహా
కావ్యంబునందు సర్వంబును నష్టమాశ్వాసము.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరామచంద్రస్వామినేనమః

ఉత్తరరామాయణము సమాప్తము.

